

KALKINMA AJANSLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2024-2028

BATI KARADENİZ BÖLGE PLANI

Mevcut Durum Analizi

TR81 Düzey 2 Bölgesi
Zonguldak | Karabük | Bartın

İçindekiler

GİRİŞ	1
ÖNCEKİ BÖLGE PLANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	1
Zonguldak Ön Planı.....	1
Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi	1
Batı Karadeniz Bölge Planı (2010-2013)	2
Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023)	2
ULUSAL DOKÜMANLARDA BATI KARADENİZ BÖLGESİ	8
On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028).....	8
Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028).....	8
İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE)	10
1. DEMOGRAFİK VE SOSYAL YAPI.....	13
1.1. Batı Karadeniz Bölgesi.....	13
1.2. Demografik Yapı.....	15
1.2.1. Kentsel ve Kırsal Nüfus.....	20
1.2.2. Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	23
1.2.3. Yaş Bağımlılık Oranları.....	24
1.2.4. Medyan Yaş.....	26
1.2.5. Medeni Duruma Göre Nüfus.....	27
1.2.6. Batı Karadeniz Göç Eğilimleri	28
1.2.7. Hanehalkı Nitelikleri.....	31
1.3. Sosyal Kalkınma ve Refah.....	33
1.3.1. Gelir Dağılımı.....	33
1.3.2. Yoksulluk.....	35
1.3.3. Özel Politika Gerektiren Gruplar	36
1.3.4. Sosyal Sermayeyi Oluşturan Yapılar	38
1.3.5. Bankacılık ve Finans	42
1.4. Eğitim.....	45
1.4.1. Eğitim Göstergeleri	45
1.4.2. Mesleki Eğitim.....	48
1.4.3. Yükseköğretim Göstergeleri.....	49
1.5. Sağlık.....	54
1.5.1. Sağlık Göstergeleri	54
1.6. İş Gücü ve İstihdam Piyasası	57
1.6.1. İstihdam	58
Kamu ve Özel Sektör İstihdamı.....	63
Kadın İstihdamı.....	64
1.6.2. İşsizlik.....	65
1.6.3. İş Sağlığı ve Güvenliği	68
1.6.4. Gelecek Dönemde İstihdam Eğilimleri	69
1.7. Yaşam Kalitesi	70
1.7.1. Sosyal ve Kültürel Hayat.....	70
1.7.2. Bina ve Konut Nitelikleri.....	71
1.7.3. Kara Taşıtları ve Trafik Kazaları.....	74
1.7.4. Dijital Toplum.....	75

2.	EKONOMİK YAPI.....	77
2.1.	Ulusal Hesaplamalar	77
2.2.	Sektörel Yapı	80
2.2.1.	Sektörel Yapı ve Sanayi Tesisleri.....	80
	ISO 1.000 Listelerinde Yer Alan İşletmeler	86
	Diğer Önemli İşletmeler.....	89
2.2.2.	Başlıca Sektörler.....	90
	Madencilik ve Taş Kömürü	90
	Demir-Çelik	93
	Mobilya ve Orman Ürünleri.....	96
	Turizm.....	99
	Enerji Sektörü	111
2.2.3.	Gelişim Potansiyeli Olan Sektörler	116
	Makine-Ekipman İmalatı.....	116
	Ayakkabıcılık ve Sayacılık.....	116
	Tersanecilik ile Ahşap Yat ve Tekne Yapımı.....	117
	Tarım ve Hayvancılık.....	118
	Doğal Gaz ve Bağlantılı Sektörler.....	124
	Lojistik Sektörü	125
2.2.4.	Rekabetçi Sektörler	126
	İlçelerde Öne Çıkan Sektörler	129
2.3.	Dış Ticaret	130
2.3.1.	İhracat.....	130
	Ekonomik Faaliyetlere Göre İhracat	133
2.3.2.	İthalat.....	135
	Ekonomik Faaliyetlere Göre İthalat	137
2.4.	Yatırım Ortamı	138
2.4.1.	Kamu Yatırımları.....	141
2.4.2.	Devlet Destekleri.....	143
	Yatırım Teşvik Sistemi	144
	KOSGEB Destekleri.....	145
	TÜBİTAK Destekleri.....	145
	Kalkınma Ajansı Destekleri	146
	Kırsal Kalkınma Destekleri	146
2.4.3.	Yatırım Teşvik Sistemi	147
2.4.4.	Yatırım Planları.....	149
2.4.5.	Düzenli Sanayi ve Ticaret Alanları	154
2.4.6.	Doğrudan Yabancı Sermayeli Yatırımlar	157
2.4.7.	Girişimcilik Ekosistemi.....	157
2.4.8.	Ar-Ge ve Yenilik Çalışmaları.....	163
	Araştırma Projeleri	166
2.4.9.	Fikri ve Sınai Mülkiyet	167
	Patent	167
	Faydalı Model, Tasarım ve Marka	167
2.4.10.	Bankacılık ve Finans Sistemi.....	168
	Sektörel Krediler.....	168
3.	ULAŞIM VE LOJİSTİK ALTYAPI	170

3.1.	Ulaşım	170
3.1.1.	Kara Yolu	172
	Kent İçi Ulaşım	174
3.1.2.	Demir Yolu	175
3.1.3.	Deniz Yolu	177
3.1.4.	Havalimanı	179
3.2.	Lojistik Altyapısı.....	181
3.3.	Kentsel Hizmet Merkezleri	184
3.4.	Kırsal Hizmet Merkezleri	185
4.	ÇEVRE VE AFETLER	186
4.1.	Çevre Altyapısı	187
4.2.	Çevre Sorunları	190
4.2.1.	Hava Kirliliği.....	191
4.2.2.	Su Kirliliği.....	194
4.2.3.	Katı Atıklar.....	199
4.3.	İklim Değişikliği.....	200
4.3.1.	Meteorolojik Veriler	200
4.3.2.	Sera Gazı Emisyonları.....	202
4.3.3.	Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması	204
4.3.4.	İklim Değişikliğinin Etkileyeceği Alanlar	205
4.4.	Afet Riskleri ve Afetlerle Mücadele.....	206
4.4.1.	Afet Riskleri	206
	Kütle Hareketleri (Heyelan ve Sel) ile Taşkın ve Seller	210
	Deprem	213
	Tasman	219
	Orman Yangınları	220
	Kıyı Yükselmesi	221
4.4.2.	Afetlerle Mücadele	222
5.	EKLER	223
5.1.	İlçe Analizleri.....	225
5.1.1.	Zonguldak - Merkez	226
5.1.2.	Zonguldak – Ereğli.....	229
5.1.3.	Zonguldak – Alaplı.....	231
5.1.4.	Zonguldak – Çaycuma	233
5.1.5.	Zonguldak – Devrek	235
5.1.6.	Zonguldak – Kozlu	236
5.1.7.	Zonguldak – Kilimli	238
5.1.8.	Zonguldak - Gökçebey.....	240
5.1.9.	Karabük – Merkez	241
5.1.10.	Karabük – Eflani	243
5.1.11.	Karabük – Safranbolu.....	244
5.1.12.	Karabük – Yenice.....	246
5.1.13.	Karabük – Eskipazar	247
5.1.14.	Karabük – Ovacık.....	248
5.1.15.	Bartın – Merkez.....	249

5.1.16.	Bartın – Amasra	251
5.1.17.	Bartın – Kurucaşile	253
5.1.18.	Bartın – Ulus.....	254
5.2.	Anket Analizleri	257
6.	KAYNAKÇA.....	263

Şekiller Dizini

Şekil 1: BGUS Öncelik Alanları – Mekânsal Tipoloji İlişkisi	9
Şekil 2: 2024-2028 BGUS Mekânsal Tipolojisi	10
Şekil 3: SEGE İlçe Kademeleri (2017 ve 2022)	11
Şekil 4: 2022 İlçe SEGE Kademeleri	12
Şekil 5: Komşu İller ve Bölgeler	13
Şekil 6: Batı Karadeniz Bölgesi İl ve İlçeleri	14
Şekil 7: Bölgenin İdari Bölümlerine İlişkin Veriler	15
Şekil 8: Bölgenin Ülke Nüfusu İçindeki Payı (%) (1927-2022)	16
Şekil 9: Bölge İlçelerinde Nüfus ile Köy/Şehir Nüfusu Dağılımı (2022)	17
Şekil 10: Bölge İlçelerinin 2022 Yılı ADNKS Verilerine Göre Köy ve Şehir Nüfus Büyüklükleri (Bin Kişi) ..	18
Şekil 11: Nüfus Piramidi (2022)	19
Şekil 12: Yaş Gruplarına Göre Nüfus Oranı (2022)	20
Şekil 13: Kent-Kır Sınıflaması ve Cinsiyete Göre Bölgede İl Nüfusları (2022)	21
Şekil 14: Bölge İllerinin Köy ve Şehir Nüfusu (2022)	23
Şekil 15: Nüfusa Kayıtlı Olunan İle Göre İkamet Edilen İller (2022)	24
Şekil 16: Yaşlı Bağımlılık Oranı (Yüzde) (2010-2022)	24
Şekil 17: İlçelere Göre Yaşlı Bağımlılık Oranları (%) (2022)	25
Şekil 18: Çocuk (Genç) Bağımlılık Oranı (Yüzde) (2010-2022)	26
Şekil 19: Meydan Yaş (2007-2022)	27
Şekil 20: Bölgenin En Çok Göç Verdiği İller (2014-2022)	28
Şekil 21: Bölgenin En Çok Göç Aldığı İller (2014-2022)	29
Şekil 22: Bölgenin 2010-2022 Dönemi Net Göç Hızı (Binde)	30
Şekil 23: Ülke ve Bölge Yıllık Nüfus Artış Hızı (Binde)	30
Şekil 24: 2014-2022 Yılları Arasındaki Nüfus Değişimleri	31
Şekil 25: Ortalama Hanehalkı Büyüklükleri (2008-2022)	32
Şekil 26: Hanehalkı Tiplerine Göre Hanehalkı Dağılımı (%) (2022)	33
Şekil 27: Düzey 2 Bölgeleri Yıllık Ortalama Eş Değer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Geliri 2022 (TL)	34
Şekil 28: Yüzde 20'lik Gruplar İtibarıyla Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirinin Dağılımı (Yüzde)	34
Şekil 29: Eş Değer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre P80/P20 Oranı (2021)	35
Şekil 30: En Az Bir Engeli Olan Nüfusun Oranı (Yüzde) (3 ve daha üstündeki yaş)	38
Şekil 31: Bölgedeki Vakıf ve Dernek Sayıları	39
Şekil 32: Bölgedeki STK'ların İllere Göre Dağılımı	40
Şekil 33: Bölgedeki STK'ların Türlerine Göre Dağılımı	40
Şekil 34: Bölgede Öne Çıkan Derneklerin Dağılımı	41
Şekil 35: Bankacılık Mevduat Bilgileri (Bin TL)	43
Şekil 36: Bireysel Bankacılık - Krediler (Bin TL) (2022)	44
Şekil 37: Kredi Bilgileri (Bin TL) (2022)	44
Şekil 38: 15 Yaş ve Üzeri İçin İller Bazında Eğitim Durumuna Göre Nüfus 2022 (Yüzde)	45
Şekil 39: Net Okullaşma Oranı (2022)	46
Şekil 40: Bölge Meslek Lisesi Sayıları	48
Şekil 41: İller Düzeyinde Meslek Lisesi ve Öğrenci Sayıları (2022 Yılı)	49
Şekil 42: Yükseköğretim Öğrenci ve Öğretim Elemanı Sayıları (2022-2023)	50
Şekil 43: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Birim İstatistikleri (2022)	50
Şekil 44: Karabük Üniversitesi Birim İstatistikleri (2022)	51

Şekil 45: Bartın Üniversitesi Birim İstatistikleri (2022)	51
Şekil 46: Yüz Bin Kişi Başına Düşen Hastane Yatak Sayısı	55
Şekil 47: Bin Kişi Başına Düşen Hekim Sayıları.....	57
Şekil 48: Bölgede İstihdamın Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği, 2014-2022	58
Şekil 49: İş Gücünün İstihdama Katılımının Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2014-2022)	59
Şekil 50: Bölgenin Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, 2014-2022	60
Şekil 51: Bölgede Aktif Sigortalı Çalışan Kişi Sayısı (2010-2022)	60
Şekil 52: Sektörlere Göre İstihdam (2022)	61
Şekil 53: İstihdam Edilenlerin İşteki Durumu (bin kişi)	62
Şekil 54: Bölgede ve Türkiye’de İş Gücüne Katılım ve İstihdam Oranı (Yüzde) (2014-2022)	63
Şekil 55: Kamu ve Özel Sektör İstihdamı (2010-2022).....	64
Şekil 56: Kadın İstihdamı (2010-2022)	64
Şekil 57: Sigortalı Ücretli Kadın Sayısının Toplam Sigortalı Ücretli Çalışan Sayısı İçindeki Payı	65
Şekil 58: Türkiye ve Batı Karadeniz Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (Yüzde) (2014-2022)	66
Şekil 59: Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı (Yüzde)	66
Şekil 60: Bölgede İş Gücüne Dâhil Olmama Nedenleri (bin kişi).....	67
Şekil 61: Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı	67
Şekil 62: Bina Kat Sayısı (Yüzde)	72
Şekil 63: En Çok Kullanılan Yakıt Türüne Göre Hanehalkı Oranı (Yüzde)	72
Şekil 64: Ort. Gayrimenkul Birim Satış Fiyatının İl Bazında Hane Başına Milli Gelire Oranı (2020, Yüzde)	73
Şekil 65: Kamuya Açık Alan Oranının İl Düzeyinde Mekânsal Dağılımı (2020, Yüzde).....	74
Şekil 66: Düzey 1'e Göre Hanelerde İnternet Erişim Oranı (2013-2023).....	76
Şekil 67: Evden Genişbant Bağlantı ile İnternet Erişimi Olan Hanelerin Oranı (2013 / 2021).....	76
Şekil 68: Yıllar İtibarıyla GSYH’deki Değişim	78
Şekil 69: TR81 Düzey 2 Bölgesinin Ülke GSYH’deki Payı (%)	78
Şekil 70: Ülke ve Bölge Kişi Başı GSYH Değerlerinin Oranı (%).....	79
Şekil 71: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre GSYH Payları (Yüzde) (2022)	79
Şekil 72: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (Yüzde) (2020-2022) ..	80
Şekil 73: Sanayi Tesisi Sayıları (2022)	81
Şekil 74: Sanayi Tesislerinde İstihdam Sayısı (2022).....	81
Şekil 75: Sanayi Tesisi ve İstihdam Sayıları ile İşletme Ölçekleri (2022).....	82
Şekil 76: Sektörlere Göre İş Yeri Sayıları (2021)	83
Şekil 77: Bölgede İstihdama Göre Öne Çıkan İlk 10 Sektör (2022)	84
Şekil 78: Sektörlere Göre İstihdam Sayıları (2022)	84
Şekil 79: Bölge İhracatının Sektörlere Göre Dağılımı (2013-2022)	85
Şekil 80: İmalat Sanayi İşletmelerinin Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (2021).....	86
Şekil 81: ISO 1.000 Listesi (2021-2022)	87
Şekil 82: Madencilik Sektörü İstihdam ve İşletme Verileri (2021)	92
Şekil 83: Türkiye’nin Taş Kömürü Üretim ve İthalat Verileri (2010-2022) (Bin Ton).....	93
Şekil 84: Türkiye Çelik Haritası	94
Şekil 85: Demir-Çelik Sektörü İhracat Bilgileri (Milyon USD)	95
Şekil 86: Demir-Çelik Sektörü İthalat Bilgileri (Milyon USD)	95
Şekil 87: Mobilya Sektöründeki İstihdam Sayıları ile İşletme ve İstihdam Oranları (2021)	96
Şekil 88: Mobilya Sektörü İhracat Bilgileri (Milyon USD)	97

Şekil 89: Orman Ürünleri Sektöründeki İstihdam Sayıları ile İşletme ve İstihdam Oranları (2021).....	98
Şekil 90: Orman Ürünleri Sektörü İhracat Bilgileri (bin USD).....	99
Şekil 91: Turizm Tesislerinde Konaklama Sayıları ve Doluluk Oranları (2022)	107
Şekil 92: Turizm İşletme Belgeli Tesislerin Türleri	108
Şekil 93: Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2002-2022).....	109
Şekil 94: Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2002-2022)	109
Şekil 95: Türkiye’de Enerji Üretim Miktarlarının 2022 Yılı Dağılımı (GWh).....	112
Şekil 96: 2022 Yılında Bölgenin Elektrik Üretimindeki Payı (Yüzde) ve Türkiye Sıralaması	113
Şekil 97: Kişi Başına Elektrik Tüketimi (kWh) ve Türkiye Sıralaması – Sanayi İşletmesi (2021)	114
Şekil 98: Kişi Başına Toplam Elektrik Tüketimi (kWh) ve Türkiye Sıralaması – Mesken (2021).....	114
Şekil 99: Kdz. Ereğli ve Alaplı İlçelerindeki Tersanelerin Yıllara Göre İstihdam Sayıları (2006-2022)....	117
Şekil 100: Tarım Arazisi Kullanım Durumu (2021)	119
Şekil 101: Bölgenin Arazi Varlığı (Ha)	120
Şekil 102: Kırsal Yerleşimlerde Tarımsal Kümelenme ve Yoğunlaşma (YER-SİS).....	120
Şekil 103: İlçelere Göre Öne Çıkan Sektörler.....	130
Şekil 104: Bölge İhracatının Gelişimi (2013-2022) (Milyon USD).....	132
Şekil 105: Bölge İhracatının Değişim Oranı (2014-2022).....	133
Şekil 106: Bölgede İhracatta İlk 10 Sektörün Payı (2013-2022).....	134
Şekil 107: Bölgede İthalat (2013-2022) (Milyon USD).....	136
Şekil 108: Bölge İthalatı Değişim Oranı (2014-2022).....	136
Şekil 109: Bölgede İthalatta ilk 10 Sektörün Payı (2013-2022).....	138
Şekil 110: Kamu Yatırımları (Bin TL) (2020-2022).....	142
Şekil 111: Bölgede Sektörlere Göre Kümülatif Kamu Yatırımları (2012-2022) (milyon TL).....	143
Şekil 112: Yatırım Teşvik Bölgeleri.....	148
Şekil 113: İlçe Bazlı Teşvikten Yararlanabilecek İlçeler	149
Şekil 114: Filyos Vadisi Yerleşim Planı	151
Şekil 115: Bölgenin Yatırım Ortamı	156
Şekil 116: Bölgedeki Girişimlerin Sayısal Dağılımı (2010-2022)	159
Şekil 117: Bölgede Girişimlerin Toplam Cirolarının Yıllara Göre Değişimi	160
Şekil 118: Bölgedeki Girişimlerin Ciro Toplamının İllere Göre Dağılımı (2022)	160
Şekil 119: Bölgedeki Girişimlerin İşletme Ölçeklerine Göre Dağılımları (2022)	162
Şekil 120: Bölgede Patent Tescil Sayıları, 2017-2022	164
Şekil 121: Bölgede Tasarım Tescil Sayısı (2017-2022)	165
Şekil 122: Bölgede Faydalı Model Tescil Belge Sayısı (2017-2022).....	165
Şekil 123: Sektörlere Göre Kredi Hacimleri (Milyon TL)	169
Şekil 124: Bölge İllerinde Kullandırılan Kredi Miktarı (Milyon TL) (2017 / 2022)	169
Şekil 125: Bölge Ulaşım Haritası.....	171
Şekil 126: Zonguldak Havalimanı Tarifeli Uçak (İniş-Kalkış) Sayıları (2018-2023)	180
Şekil 127: Zonguldak Havalimanı Yolcu Sayıları (2013-2023)	181
Şekil 128: Karadeniz’e Kıyısı Olan Ülkelerin Lojistik Performans Endeksleri (2007-2022)	182
Şekil 129: Türkiye Lojistik Merkezleri	183
Şekil 130: YER-SİS Kentsel Hizmet Merkezleri	185
Şekil 131: YER-SİS Kırsal Hizmet Merkezleri	186
Şekil 132: Bölgedeki Atık Su Arıtma ve Katı Atık Bertaraf Tesisleri	192
Şekil 133: Kanalizasyon Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı (yüzde)	195

Şekil 134: Atık Su Arıtma Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı (yüzde)	195
Şekil 135: İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı (yüzde)	196
Şekil 136: Ortalama Sıcaklık Verileri (°C) (1991-2020)	201
Şekil 137: Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm) (1991-2020)	202
Şekil 138: Kişi Başına Sera Gazı Emisyonu Yoğunlukları (2018, tCO ₂ eş değeri / kişi)	204
Şekil 139: a) Türkiye Afet Haritası b) Türkiye ve Yakın Çevresinde Meydana Gelen (M≥4) Depremler	208
Şekil 140: Bölgedeki Kütle Hareketleri ile Sel ve Baskınların Sayısı (2010-2022).....	210
Şekil 141: Batı Karadeniz Havzasındaki Büyük Akarsular	211
Şekil 142: Zonguldak İli Heyelan Duyarlılık Haritası.....	212
Şekil 143: Zonguldak İli Heyelan Envanter Alanları	212
Şekil 144: Karabük Heyelan Envanter Haritası	213
Şekil 145: Karabük Heyelan ve Yerleşime Uygunluk Haritası.....	213
Şekil 146: Bartın İli Heyelanlı Alanlar Haritası.....	213
Şekil 147: Türkiye Deprem Tehlike Haritası.....	215
Şekil 148: TR81 Bölgesi İlçeler Düzeyinde Deprem Risk Haritası.....	216
Şekil 149: MTA Diri Fay Haritası	217
Şekil 150: Karadeniz Fay Mekanizması ve 1900-2015 Periyodunda Deprem Aktivitesi	217
Şekil 151: Bölge ve Yakın Çevresinde Büyüklüğü M≥6,0 Olan Depremler	218
Şekil 152: İkamet Edilen Binanın İnşa Yılına Göre Hanehalkı Oranı (Yüzde)	219
Şekil 153: Zonguldak İli Tasman Risk Haritası.....	220
Şekil 154: Bölgede Yıllara Göre Yanan Orman Alanları (ha).....	221
Şekil 155: Bölgenin İlçeleri	226

Tablolar

Tablo 1: Vizyon, Gelişme Eksenleri ve Öncelikler Şeması - Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023).....	3
Tablo 2: Batı Karadeniz Bölgesi İllerinin Alt Boyutlar İtibarıyla Gelişmişlik Sıralaması (SEGE 2017)	11
Tablo 3: Batı Karadeniz Bölgesi İl ve İlçelerinin Yüz Ölçümleri (km ²).....	14
Tablo 4: İlçelerin Köy, Şehir ve Cinsiyete Göre Nüfus Büyüklükleri (2022).....	16
Tablo 5: Yaş Gruplarına Göre En Az ve En Fazla Nüfus Oranına Sahip Olan İlçeler	19
Tablo 6: Kent-Kır Sınıflamasına Göre Nüfusun Cinsiyete Göre Oranları (2022).....	20
Tablo 7: Medeni Duruma Göre Nüfusun Dağılımı (15 Yaş ve Üstü) (2022)	28
Tablo 8: Göç Etme Nedenine Göre İllerin Aldığı ve Verdiği Göç Yüzdesi (2022)	29
Tablo 9: Ortalama Hanehalkı Büyüklükleri (2014 / 2022)	32
Tablo 10: Gini Katsayısı	35
Tablo 11: Göreli Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları (2021 / 2022)	36
Tablo 12: Bankacılık Bilgileri (2022)	42
Tablo 13: İllere Göre Ortalama Eğitim Süresi (2021-2022)	46
Tablo 14: Örgün Eğitim İstatistikleri (2022)	47
Tablo 15: İllere Göre Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları (2021)	54
Tablo 16: Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı - Müracaat (2021)	55
Tablo 17: Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı - Gerçekleşme (2021).....	56
Tablo 18: Sağlıkta İnsan Kaynakları (2021).....	56
Tablo 19: Acil Sağlık Hizmetleri (2021).....	57
Tablo 20: Batı Karadeniz Bölgesi İstihdam Oranları (2014-2022).....	58
Tablo 21: Türkiye ve Batı Karadeniz İşsizlik Oranı (Yüzde) (2014-2022).....	65
Tablo 22: İş Kazası İstatistikleri (2013-2022) (yüz bin kişide)	68
Tablo 23: İşe Bağlı Meslek Hastalıkları İstatistikleri (2013-2022)	68
Tablo 24: İş Kazası Nedeniyle Ölüm İstatistikleri (2013-2022)	69
Tablo 25: Sinema İstatistikleri (2022).....	71
Tablo 26: Tiyatro İstatistikleri (2022)	71
Tablo 27: Motorlu Kara Taşıtı Sayıları (2022).....	74
Tablo 28: Trafik Kaza İstatistikleri (2013 / 2022).....	75
Tablo 29: Cinsiyete Göre Bireylerin İnternet Kullanım Oranı, 2011-2023	75
Tablo 30: ISO 1.000 Listesi (2021-2022)	86
Tablo 31: Bölgede En Çok Rezerve Sahip Maden Türleri (milyon ton)	91
Tablo 32: İllere Göre Müze, Eser ve Ziyaretçi Sayıları (2022)	101
Tablo 33: Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistikleri (2022).....	102
Tablo 34: Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistikleri (2022).....	102
Tablo 35: Turizm Tesis Sayıları (Ekim 2023)	106
Tablo 36: Turizm Tesislerinde Ortalama Yatak Sayıları (Ekim 2023).....	107
Tablo 37: Ziyaretçi Geliş ve Geceleme Sayıları (2022).....	108
Tablo 38: Coğrafi İşaretli Ürünler	110
Tablo 39: Elektrik Kurulu Güç, Üretim ve Tüketim Verileri ile Oranları (2022).....	111
Tablo 40: Bölge İllerinde Yenilenebilir Enerji Kurulu Güçleri (MW).....	115
Tablo 41: Batı Karadeniz Bölgesi'nde Hayvan Varlığı (2022)	122
Tablo 42: Bal Üretim ve Arılı Kovan Miktarları (2022).....	123
Tablo 43: Zonguldak İli Üç Yıldız Analizi (2020)	126
Tablo 44: Karabük İlinde Sektörlere Göre Üç Yıldız Analizi Sonuçları (2020).....	127

Tablo 45: Bartın İlinde Sektörlere Üç Yıldız Analizi Sonuçları (2020)	128
Tablo 46: Batı Karadeniz Bölgesi'nin Rekabetçi Sektörleri	129
Tablo 47: Batı Karadeniz Bölgesi'nin İhracat Tutarları (Milyon USD) (2013-2022)	131
Tablo 48: ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre İhracat (2013-2022) (Milyon USD)	134
Tablo 49: Batı Karadeniz Bölgesi'nde İthalat (2013-2022) (Milyon USD)	135
Tablo 50: Batı Karadeniz Bölgesi İl ve ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre İthalat (2013-2022) (Milyon USD)	137
Tablo 51: Batı Karadeniz Bölgesi İllerinin Aldığı Kamu Yatırımı Tutarları (Bin TL) (2012-2022)	141
Tablo 52: Batı Karadeniz Bölge İllerinde Kamu Yatırımlarının Sektörler Bazında Dağılımı (TL)	142
Tablo 53: Bölgedeki Aktif OSB'lerin Bilgileri	154
Tablo 54: TR81 Düzey 2 Bölgesi Düzenli Sanayi ve Ticaret Alanları Sayı ve Büyüklükleri	155
Tablo 55: Batı Karadeniz Bölgesi İllerine Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları (TL)	157
Tablo 56: Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye Genelinde Girişim Sayıları (2010-2022)	158
Tablo 57: Bölgedeki Girişimlerin 2010-2021 Yılları Toplam Cirolarının Faaliyetlere Göre Dağılımları ..	161
Tablo 58: KOSGEB Girişimcilik Destek Programı İstatistikleri (2015-2021)	162
Tablo 59: TÜBİTAK ARDEB Bölgelere Göre Veriler (2016-2020)	166
Tablo 60: TEYDEB Ar-Ge Destek Programları Batı Karadeniz Bölgesi Verileri (2015-2020)	166
Tablo 61: KOSGEB Ar-Ge ve Yenilik Destek Programları (2015-2020)	167
Tablo 62: Bölge Üniversiteleri Patent Başvurusu ve Tescilli Başına Araştırma Sayısı (2015-2022)	167
Tablo 63: Faydalı Model, Endüstriyel Tasarım ve Marka Başvuruları ile Tescil Sayıları (2015-2022)	168
Tablo 64: Faydalı Model, Endüstriyel Tasarım ve Marka Başvuru ve Tescil Sayıları (2015-2020)	168
Tablo 65: Batı Karadeniz Bölgesi Devlet ve İl Yolu Uzunlukları (Km) (2022)	173
Tablo 66: Batı Karadeniz Bölgesi Limanları ve Kapasiteleri	177
Tablo 67: Bölge Merkezleri ve Etki Alanları (2020)	185
Tablo 68: Belediye Atık Hizmeti İstatistikleri (2022)	188
Tablo 69: Belediye Atık Yönetimi İstatistikleri (2022)	189
Tablo 70: Belediye Atık Su Arıtma Tesisleri (2020) (bin m ³)	189
Tablo 71: Belediye İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisleri (2020) (bin m ³)	190
Tablo 72: İllerin Çevre Sorunlarının Öncelik Sırası	190
Tablo 73: SKDM Öncelikli Sektörler İhracat Değerlerine Göre İlk 10 İl (2019)	204
Tablo 74: Batı Karadeniz Bölgesi İlçeler Düzeyinde Maksimum Yer İvmesi Değerleri	216

Kısaltmalar

AAT	Atık Su Arıtma Tesisi
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
AŞ	Anonim şirket
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BEÜSEM	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
BGUS	Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
BSK	Bitümlü Sıcak Karışım
BY	Bölünmüş Yol
ÇATES	Çatalağzı Termik Enerji Santrali
ÇED	Çevre Etki Değerlendirme
DEGURBA	AB Kentleşme Derecesi
DHMI	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü
ERDEMİR	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ
GSYH	Gayri Safi Yurt içi Hâsıla
GSKD	Gayrisafi Katma Değer
HES	Hidroelektrik Santrali
İBBS	İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAİP	Koruma Amaçlı İmar Planı
KARDEMİR	Karabük Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖYDES	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
KSS	Küçük Sanayi Sitesi
MAKZON	Zonguldak Maden Makineleri İmalatçıları Derneği
MTA	Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SAİS	Sürekli Atık Su İzleme Sistemi
SEGE	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi
SK	Sathi Kaplama
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TAŞ	Türk Anonim Şirketi
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TDİOSB	Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TKGM	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TTK	Türkiye Taşkömürü Kurumu
TTO	Teknoloji Transfer Ofisi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YER-SİS	Türkiye’de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
ZONÇEB	Zonguldak Özel İdare ve Belediyeler Çevre Altyapı Hizmetler Birliği

GİRİŞ

Batı Karadeniz Bölge Planı (2024-2028) hazırlıkları, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından gerçekleştirilmiştir. Plan, TR81 Düzey 2 Bölgesi'nde sürdürülebilir kalkınma odaklı olarak, yatırım ortamının geliştirilmesi, sektörel gelişimin sağlanması, rekabet gücünün artırılması, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi, insani gelişmişlik ve sosyal kalkınmanın desteklenmesi, çevrenin korunması, afetler ve iklim değişikliğiyle mücadele, mekânsal gelişim ve yaşam kalitesinin artırılması gibi temel konuları kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Plan hazırlık sürecinde katılımcı bir yaklaşım esas alınmış, toplumun tüm kesimlerinden çok sayıda temsilci ile görüşmeler, anketler, toplantılar, derinlemesine mülakatlar yapılmış ve çalıştaylar düzenlenerek kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımı sağlanmıştır. Bu çalışmalar planın kapsayıcılığını ve yerel ihtiyaçlara uygunluğunu güçlendirmiştir.

2024-2028 Bölge Planı, "Mevcut Durum Analizi" ve "Plan" cildi olmak üzere iki ciltten oluşmaktadır. Mevcut Durum Analizi önceki bölge planlarının değerlendirilmesi, demografik ve sosyal yapı, ekonomik yapı, ulaşım ve lojistik altyapısı, çevre ve afetler temel istatistikleri, kurum ve kuruluşların kayıtları, paydaşların görüş ve önerileri ile analiz çalışmaları çerçevesinde oluşturulmuştur. İkinci cilt olan "Plan" da ise bu dokümandan faydalanılarak vizyon, stratejik öncelikler, hedefler, tedbirler, program ve proje önerileri ile mekânsal analizlere detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Bu yaklaşım hem analitik bir bakış sunmayı hem de planın uygulanabilirliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Plan, Batı Karadeniz'in kalkınma hamlesinin temelini oluşturarak, bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda sürdürülebilir bir kalkınma sürecine yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Plan vizyonu, "*Sürdürülebilir kalkınmayı esas alan, yenilikçi yaklaşımlarla üreterek gelişen ve yaşam kalitesini yükseltilmiş bir Batı Karadeniz*" olarak belirlenmiştir. Küresel ve ulusal gelişmeler, bölgenin potansiyeli, fırsatlar, mevcut durum ve belirlenen vizyon dikkate alınarak üç stratejik öncelik belirlenmiştir. Bu öncelikler, planın ana taşıyıcı unsurları olarak bölgenin kalkınma hedeflerine ulaşmasında temel bir rol oynayacaktır.

ÖNCEKİ BÖLGE PLANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye'de bölgesel kalkınmaya yönelik sistematik yaklaşımın temelleri, kalkınma ajanslarının kurulmasıyla daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmış olsa da, kalkınma ajansları öncesinde de bölgesel kalkınma çalışmaları bulunmaktadır. Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'de bölgesel kalkınma yaklaşımı dikkate alınmaya başlamıştır. 1960 yılında kurulan Devlet Planlama Teşkilatı ile ülkenin farklı bölgelerindeki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri azaltma çabaları başlamış olup bu dönemdeki uygulamalarda sınırlı başarı elde edilmiştir.

Bu bölümde 1964 yılında yayımlanan Zonguldak Ön Planı, 1997 yılında yayımlanan Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi, Batı Karadeniz Bölge Planı (2010-2013) ve Batı Karadeniz Bölge Planı'na (2014-2023) değinilmiştir.

Zonguldak Ön Planı

Bölgede ilk olarak 1963-1967 dönemini kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ortaya çıkan bölgesel planlama ve kalkınma ihtiyacı, o dönemde Zonguldak ili içinde yer alan Karabük ve Bartın'ı da içeren bir perspektifle ele alınmıştır. Bu dönemde Zonguldak, ülkenin kömür ve demir-çelik üretiminin büyük bir bölümünü gerçekleştiren önemli bir ağır sanayi merkezi konumundaydı. Kalkınma planında Zonguldak'ın potansiyel gelişme bölgesi olarak tanımlanmasıyla birlikte, bölgenin sanayileşme ve büyük endüstri projelerinin yol açabileceği sorunların incelenmesi amacıyla İmar ve İskân Bakanlığı tarafından "Zonguldak Bölgesi Ön Planı" oluşturularak 1964 yılında yayımlanmıştır.

Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi

"Zonguldak-Bartın-Karabük (ZBK) Bölgesel Gelişme Projesi", 1995 yılında DPT Müsteşarlığı tarafından başlatılmış olup 1997 yılında tamamlanmıştır. Proje, bölgenin ekonomik ve sosyal yapısının demir-çelik ve kömür sanayisi etkisi altında olması, sosyo-ekonomik bir değişim sürecinde bulunması gibi nedenlerle hazırlanmıştır. Bu proje, bölgedeki darboğazları başarılı bir şekilde belirleyerek, yeni yatırım alanları açmayı, uzun ve orta vadeli bölgesel gelişimi planlamayı hedeflemiştir.

ZBK Bölgesel Gelişme Projesi, özellikle kömür madenciliğindeki azalan verimlilik ve karlılık sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuz etkileri engellemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, kömür madenlerinin kapatılmasıyla ortaya çıkacak işsizlik, ekonomik ve sosyal dengenin bozulması, işletmelerin yaşayabileceği kriz ve bölge dışına göç gibi sorunlara çözümler sunmaktadır. Aynı zamanda, demir-çelik sektörüne yönelik verimlilik politikaları, Filyos Limanı'nın inşası, ulaştırma projeleri gibi büyük ölçekli projelerle kömür ve demir-çelik üretiminin devamlılığını sağlamayı ve sektörel çeşitliliği teşvik etmeyi önermektedir. Bu proje, aynı zamanda kırsal kalkınmayı desteklemek üzere alternatif politika hedeflerini de içermektedir.

2000'li yıllara kadar Türkiye'de bölgesel kalkınma stratejileri ve planları geliştirilmiş olmakla birlikte bu çalışmalar daha çok merkezi yönetim tarafından yürütülen programlar ve projeler üzerinden şekillendirilmiştir. Bölgesel kalkınma çalışmaları kalkınma ajanslarının kuruluşuyla daha sistematik bir yaklaşıma kavuşmuştur. Türkiye'de ilk kez 2006 yılında İzmir ve Çukurova bölgelerinde pilot olarak kurulan kalkınma ajansları 2009 yılına kadar yaygınlaşarak 26 Düzey 2 bölgesini içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Kalkınma ajanslarının kurulmasıyla birlikte tüm Türkiye'de bölgesel plan hazırlıkları da başlamıştır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2009 yılında Batı Karadeniz Kalkınma Ajansının kurulması ve 2010 yılında faaliyete başlamasıyla birlikte bölge planları hazırlanmıştır. Bunlardan ilki 2010-2013 yıllarını kapsayan

ikincisi ise 2014-2023 yıllarını kapsayan Batı Karadeniz Bölge Planı'dır. Bu planlar Zonguldak, Karabük ve Bartın illerini içerisine alan bölgede kalkınma ajansı eliyle hazırlanarak yürürlüğe koyulan ilk bölgesel plan niteliğine sahiptir. Bölgeyi bütüncül olarak ele alan ve sektörel gelişimin ne şekilde sağlanabileceğine dair bilgiler içeren planlar, bölgenin mevcut durumunu ve ihtiyaçlarını ortaya koyan, katılımçılık esasını benimseyerek ekonomik ve sosyal alanlarda gerçekleştirilmesi hedeflenen strateji ve hedefleri içermektedir. Bu çalışmalarda bölgenin mevcut durumu; demografik ve sosyo-ekonomik yapı, ekonomik yapı, kırsal gelişim, ulaşım ve altyapı, yatırımlar ve yatırım planları ile ilçe analizleri üzerinden incelenmiş ve ortaya koyulmuştur.

Batı Karadeniz Bölge Planı (2010-2013)

2010-2013 Batı Karadeniz Bölge Plânının vizyonu "İçselleştirdiği Girişimcilikle Sektörel Çerçevesini Genişleterek Yeni İstihdam Alanları Yaratmış ve Yaşam Kalitesini Yükseltmiş Rekabetçi Bir Bölge Olmak" olarak belirlenmiştir. Bu vizyona ulaşmak adına Bölge Planında 6 temel hedef seçilmiştir.

1. Potansiyel arz eden sektörlerin geliştirilerek bağımlı istihdam yapısının değiştirilmesi
2. Çevre standartlarının geliştirilmesi ve ulaşım - altyapı olanaklarının iyileştirilmesi
3. Lojistikte rekabet edebilir konuma gelinmesi
4. Turizmin çeşitlendirilerek geliştirilmesi
5. Kırsal kalkınmanın sağlanması
6. Yaşam kalitesinin ve kentlilik bilincinin arttırılarak adil bir sosyal kalkınmanın sağlanması

2010-2013 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi'nde gerçekleştirilen program, proje ve faaliyetlerde Bölge Planı esas alınmış olup; plan bu bölgede kalkınma ajansı eliyle hazırlanarak yürürlüğe koyulan ilk bölgesel plan niteliğine sahiptir.

Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023)

Ajansın ilk plan deneyiminin ardından 2014-2023 yıllarını kapsayan Batı Karadeniz Bölge Planı hazırlıkları başlatılmıştır. Bu planın vizyonu ise "Bağımlı Ekonomik Yapısını Kırmış ve Yaşam Kalitesini Yükseltmiş Bir Bölge Olmak" olarak belirlenmiştir. Plan kapsamında "Yenilikçilik ve Girişimcilikle Desteklenen Sektörel Çeşitlilik" ve "Sürdürülebilir Sosyal Kalkınma" olmak üzere iki temel gelişme eksenini belirlenmiştir. Bu eksenlere bağlı oluşturulan 8 öncelik ise aşağıda yer almaktadır:

1. Sektörel Çeşitliliğin Sağlanması
2. Mevcut Sınai Faaliyetlerin Rekabet Güçlerinin Arttırılması
3. Ulaşım, Altyapı ve Lojistik İmkânlarının Güçlendirilmesi
4. Turizmin Çeşitlendirilerek Geliştirilmesi
5. Yerleşmelerin Mekân ve Yaşam Kalitesinin Arttırılması
6. Sosyal Kalkınmanın Sağlanması
7. Kırsalda Kalkınmanın Sağlanması
8. Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevre Oluşturulması

Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023) uygulama sürecinde bölgede ekonomik, sosyal ve çevresel koşullarda önemli ilerlemeler kaydedilmiş, bölgesel kalkınmaya katkı sağlayan birçok program, proje ve faaliyet gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda merkezi kurumların yanında yerel paydaşların ve Ajansın önemli bir rolü vardır.

Bölge planı vizyonu, gelişme eksenleri, öncelikler ve hedeflerden oluşan bölge planı "Vizyon, Gelişme Eksenleri, Öncelik ve Tedbirler Şeması" Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Vizyon, Gelişme Eksenleri ve Öncelikler Şeması - Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023)

Vizyon			
Bağımlı Ekonomik Yapısını Kırmış Ve Yaşam Kalitesini Yükseltmiş Bir Bölge Olmak			
Gelişme Eksenleri			
Sürdürülebilir Sosyal Kalkınma		Yenilikçilik ve Girişimcilikle Desteklenen Sektörel Çeşitlilik	
Yerleşmelerin Mekân ve Yaşam Kalitesinin Arttırılması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kent içinde yer Alan Sanayi Kullanımlarının Kent Dışına Taşınması ▪ Kentsel Alanların Yaşanabilir Hale Getirilmesi ▪ Tasman Alanlarına Yönelik Tedbirlerin Alınması ▪ Engelli Dostu Kent Uygulamalarının Yaygınlaştırılması 	Sektörel Çeşitliliğin Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geri dönüşüm sektörünün oluşturulması ▪ Mobilya ve Orman Ürünleri endüstrisinin geliştirilmesi ▪ Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve KOBİ'lerin kapasitelerinin Arttırılması
Sosyal Kalkınmanın Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Arttırılması ▪ Dezavantajlı Kesime Yönelik Sosyal İçerme Sağlanması ▪ Bölgenin Eğitim ve Sağlıkta Tercih Edilirliğinin Arttırılması ▪ Kadınların İstihdam Kapasitelerini Arttırıcı Tedbirlerin Alınması ▪ İnsan Kaynakları Kapasitesinin Geliştirilmesi ve Bilgi Üretimini Sürdürülebilir Hale Getirilmesi 	Mevcut Sınai Faaliyetlerin Rekabet Güçlerinin Arttırılması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Demir-Çelik Sektörü ile Buna Bağlı Yan Sanayinin Güçlendirilmesi ▪ Madencilik Sektöründe Verimliliğin Sağlanması ▪ Enerji Verimliliğinin Sağlanması ▪ Kümelenme, Endüstriyel Simbiyoz ve Markalaşma Çalışmalarının Başlatılması
Kırsalda Kalkınmanın Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> • Küçük ve Dağınık Arazi Yapısının Tarıma Elverişli Hale Getirilmesi • Tarımsal Faaliyetlerin Geliştirilmesi • Kırsal Alanda Tarım Dışı Ekonomik Faaliyetlerin Geliştirilmesi • Fide-Fidan Üretimi, Örtü Altı ve Organik Tarım Faaliyetlerinin Yaygınlaştırılması • Su Ürünleri ve Arıcılık Faaliyetlerinin Desteklenmesi 	Ulaşım Altyapı ve Lojistik İmkânlarının Güçlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Filyos Vadisi Projesi'nin Hayata Geçirilmesi • Ulusal ve Uluslararası Ağlara Entegrasyon Sağlanması • Bölgesel ve Kent İçi Ulaşım Sistemlerinin İyileştirilmesi
Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevre Oluşturulması	<ul style="list-style-type: none"> • Hatalı Kentsel Kullanımlardan Kaynaklanan Çevre Kirliliğinin Önlenmesi • Sanayi Kökenli Çevre Kirliliğini Ortadan Kaldırmaya Yönelik Önlemlerin Alınması • Atık Depolama ve Bertarafına İlişkin Önlemlerin Alınması • Çevre Kirliliğine Yönelik Farkındalığın Arttırılması 	Turizmin Çeşitlendirilerek Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Turizm Bölgeleri Arasında Tematik Rotaların Belirlenmesi • Kalifiye Personel Eksikliğinin Giderilmesi • Konaklamada Kalite, Kapasite ve Çeşitliliğin Arttırılması • Tanıtım ve Markalaşma Becerilerinin Sağlanması

Kaynak: BAKKA, 2023

Vizyonu “Bağımlı Ekonomik Yapısını Kırmış ve Yaşam Kalitesini Yükseltmiş Bir Bölge Olmak” olarak belirlenen Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023), bölgenin on yıllık geleceğine yön vermesi ve referans belge niteliği taşıması amacıyla oluşturulmuştur. Bu süreçte bölgede ekonomik, sosyal ve çevresel koşullarda önemli ilerlemeler kaydedilerek bölgesel kalkınmaya katkı sağlayan birçok program, proje ve faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Merkezi yönetim ve bakanlıklar ile yerel yönetimler, mahalli idareler, üniversiteler, özel sektör temsilcileri, sivil toplum örgütleri ve ilgili paydaşlar bölgenin gelişimine hizmet eden önemli program, proje ve faaliyetler gerçekleştirmiştir. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı ile diğer fon sağlayıcı kurum ve kuruluşlar ise örnek ve model projelerin gerçekleşmesine yönelik mali ve teknik destekler sağlamıştır. Buna ek olarak mentorluk ve danışmanlık hizmetleri, araştırma, analiz, stratejik rapor ve fizibilite çalışmaları ile sürecin gelişimine önemli katkılar sunulmuştur.

Bölgede 2014-2023 plan döneminde, yatırım teşvik sistemi yöntemiyle 465 belgede reel değerlerle 88,54 milyar TL sabit yatırım ve 14.329 kişilik istihdam öngörülmüştür. Sabit yatırım tutarı bakımından en fazla yatırım sırasıyla Bartın, Zonguldak ve Karabük'te görülmektedir. Sabit yatırım tutarının; Zonguldak'ta 38,78 milyar TL, Bartın'da 40,43 milyar TL ve son olarak Karabük'te 9,32 milyar TL olacağı öngörülmektedir. Yatırım teşvik sisteminde bu dönemde bütçe olarak ham petrol ve doğal gaz çıkarımı sektörel olarak başı çekmiş olup, bunu kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalatı, elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını, diğer kâğıt ve mukavva ürünleri imalatı sektörleri takip etmiştir. Sektörlere göre istihdam verileri incelendiğinde ise 2.100 kişi ile giyim eşyası imalatı, 1.810 kişiyle mobilya imalatı ve 1.720 kişiyle taş kömürü madenciliği, 1.370 kişiyle konaklama tesisleri ve 1.040 kişiyle ham petrol ve doğal gaz çıkarımı sektörleri öne çıkan sektörler arasında yer almıştır. Belge adedi olarak ise 57 belge ile konaklama tesisleri ve 52 belgeyle genel kamu hizmetleri başı çekmektedir. Bu veriler 2014-2023 döneminde, Zonguldak başta olmak üzere bölgenin tamamında ciddi bir yatırım hamlesinin olduğunu göstermektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda çalışmalarını yürütmekte olan Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı; gerek kendi kaynakları gerekse bağış yoluyla aldığı bütçelerle reel değerler esas alınarak bugüne kadar 667 projeye 1,1 milyar TL destek sağlayarak toplam bütçesi 1,6 milyar TL olan proje ve yatırımların hayata geçirilmesine öncülük etmiştir. Bu projelerin 319'u proje teklif çağrısı, 30'u doğrudan faaliyet desteği, 6'sı güdümlü proje desteği ve 302'si teknik destek yöntemiyle desteklenmiştir.

Ajans tarafından verilen desteklerde, hem özel sektör hem de kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar yararlanıcı olmuştur. KOBİ destek programları vasıtasıyla; 151 işletmeye 2023 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 373 milyon TL, sosyal kalkınma odaklı projeler için ise 125 projeye yaklaşık 122 milyon TL destek sağlanmıştır. Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki insan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesi ve kurumsal kapasitenin artırılması amacıyla teknik destek programları vasıtasıyla toplam 302 projede 27 milyon TL kaynak kullanılarak 18 bin kişiye eğitim ve danışmanlık hizmeti sağlanmıştır. 2023 yılı sonu itibarıyla biri proje teklif çağrısı ve üçü Batı Karadeniz Kalkınma Programı (BAKAP) olmak üzere toplam dört mali destek programında 22 projenin uygulaması devam etmektedir.

Bunlara ek olarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yerel dinamikleri harekete geçirerek yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek, değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara karşılık vermek, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak, istihdam edilebilirliği artırmak, sosyal içermeyi, sosyal girişimciliği ve yenilikçiliği

desteklemek ve sosyal sorumluluk uygulamalarını yaygınlaştırmak amacıyla oluşturulan ve ajanslar eliyle uygulanan Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) kapsamında 2023 yılı sonuna kadar 12 projeye 63 milyon TL destek verilmiş olup toplam desteği 15 milyon TL olan 9 projenin de uygulama süreçleri devam etmektedir.

Batı Karadeniz Bölge Planı'nda (2014-2023) yer alan tedbirlere ilişkin doğrudan ve/veya dolaylı olarak destekler sağlanmış, program, proje ve faaliyetler gerçekleştirilmiş, araştırma ve analiz çalışmaları yapılmış, danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri ile bu tedbirlerde ilerleme ve gelişmelerin sağlanmasına katkıda bulunulmuştur.

Bununla birlikte aşağıda yer verilen, çoğunlukla ulusal ve büyük ölçekli politikalarla da ilgili olan tedbirlere yönelik bazı alanlarda kısmi gelişme ve ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu alanlara makro ölçekte müdahaleler gerekmesi, yerel paydaşların, ajansın ve ilgili aktörlerin mali ve teknik altyapı imkânları, bölgesel öncelikler ve diğer nedenlerle sınırlı kalmıştır. Bu alanlar aşağıda sıralanmıştır;

“Yenilikçilik ve girişimcilikle desteklenen sektörel çeşitlilik” ekseninde yer alan;

- Geri dönüşüm sektörünün oluşturulması,
- Madencilik sektöründe verimliliğin sağlanması,
- Bölgesel ve kent içi ulaşım sistemlerinin iyileştirilmesi gibi tedbirler ile

“Sürdürülebilir sosyal kalkınma” ekseninde yer alan;

- Kent içinde yer alan sanayi alanlarının kent dışında taşınması,
- Tasman alanlarına yönelik tedbirlerin alınması,
- İş sağlığı ve güvenliğinin artırılması,
- Küçük ve dağınık arazi yapısının tarıma elverişli hale getirilmesi,
- Hatalı kentsel kullanımlardan kaynaklanan çevre kirliliğinin önlenmesi,
- Çevre kirliliğine yönelik farkındalığın artırılması şeklindedir.

2014-2023 Plan Döneminde Bölgede Yaşanan Önemli Gelişmeler

Batı Karadeniz Bölge Planı (2014-2023) uygulama döneminde; bölgenin genelinde, illerde ve ilçelerde yatırımlar gerçekleştirilmiş, bölgenin ekonomik ve sosyal gelişimi ile yatırım ekosisteminde önemli gelişmeler ortaya çıkmış ve bölgesel kalkınmada önemli mesafeler alınmıştır. Bu döneme ilişkin olarak bölgede yaşanan somut gelişmeler ve değişimler aşağıda sıralanmıştır;

- 2013 yılında 1,02 milyon olan bölge nüfusu yüzde 2,25 artarak 2022 yılı itibarıyla 1,04 milyona yükselmiştir.
- 2013 yılında yüzde 58,92 olan şehir nüfusu, 2022 yılında yüzde 63,93'e yükselmiştir.
- SEGE'de 2011 yılında 26 bölge arasında 13'üncü olan bölge, 2017 yılında 12'nci sıraya yükselmiştir.
- SEGE'de 2017 yılında bölge illerinin tamamının genel sıralaması 2011 yılı verilerine göre iyileşme göstermiştir. Zonguldak ili 29'uncu sıradan 28'inci sıraya, Karabük 28'inci sıradan 22'nci sıraya ve Bartın 48'inci sıradan 46'ncı sıraya yükselmiştir.
- Bölge gelir dağılımının eşitliği hususunda Türkiye ortalamasından çok daha iyi durumdadır. TÜİK hesaplamalarında eş değer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre Türkiye Gini katsayısı 2014 yılında 0,391 iken, 2022 yılında 0,415'e gerilemiştir. Bölgenin Gini katsayısı ise 2014 yılında 0,304

iken 2022 yılında 0,295'e düşerek önemli bir iyileşme göstermiştir ve en iyi orana sahip Düzey 2 Bölgesi olmuştur.

- Gelir dağılımı eşitliğine ilişkin 2022 yılı TÜİK hane halkı kullanılabilir gelir hesaplamalarına göre ülkenin Gini katsayısı 0,412 iken bölgenin 0,335 olarak hesaplanmıştır. Bu veriler doğrultusunda bölge ülkedeki gelir dağılımı eşitliği en iyi üçüncü bölge olmuştur.
- Bölge ithalatı 2013 yılında 1,88 milyar dolarken yüzde 75,5 artışla 2022 yılında 3,4 milyar dolara yükselmiş, bölge ihracatı ise aynı dönemde 0,58 milyar dolar iken yüzde 65,5 artışla 0,96 milyar dolara yükselmiştir.
- Düzenli sanayi ve ticaret alanlarında önemli gelişmeler olmuştur. Bölgede plan döneminde üç endüstri bölgesi ile bir yeni OSB kurulmuş, biri ihtisas olmak üzere 2 yeni OSB çalışması başlatılmış, 2 OSB'de genişletme çalışmaları sürdürülmüş ve bir OSB'de ise yer seçimi onaylanmış ve çalışmalar başlatılmıştır.
- Türkiye'nin en büyük 3 limanından biri olan ve 25 milyon/ton kapasiteli Filyos Limanı altyapısı tamamlanarak hizmete açılmıştır.
- Bölgede birçok küçük sanayi sitesi yapılmış olup, yapımı devam eden ve proje safhasında olan KSS projeleri de mevcuttur. Ayrıca verilen desteklerle mevcut KSS ve OSB'lerin altyapı ve çevre koşullarında da önemli iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir.
- Bölgenin Ar-Ge ve yenilikçilik ekosisteminde de önemli gelişmeler sağlanmış, 2 adet teknoloji geliştirme bölgesi, 3 adet teknoloji transfer ofisi, üç özel Ar-Ge Merkezi, iki tasarım merkezi ile bir inovasyon merkezi bölgeye kazandırılmıştır.
- Turizmde yeni müzeler kurulmuş, restorasyon çalışmaları gerçekleştirilmiş, doğa içi alanlarda düzenlemeler yapılarak tesisler hayata geçirilmiş, alternatif konaklama üniteleri oluşturulmuştur. Sokak sağlıklaştırma çalışmaları, markalaşma ve tanıtım çalışmalarıyla birlikte 2012 yılına kıyasla 2022 yılında konaklamada bölgeye ziyaretçi geliş sayıları yüzde 153, geceleme sayıları ise yüzde 205 artış göstermiştir.
- Amasra Limanı Yolcu İskelesi ve Yat Limanı projesi kapsamında mendirek inşaatı tamamlanarak 2022 yılı Ağustos ayında kruvaziyer gemilere hizmet vermeye başlamıştır. 2023 yılı Aralık ayına kadar 27 kruvaziyer gemisine ev sahipliği yapan limana 19.364 yolcu gelmiştir.
- Eğitim ve sağlıkta gerek kamu, gerekse özel sektör eliyle önemli yatırımlar hayata geçirilmiş, bölgenin bu alandaki altyapısı iyileştirilmiştir.
- Daha az kirletici gaz ve partikül madde içermesi nedeniyle çevre ve insan sağlığına daha az etkileri olan doğal gazın bölgede yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen genişleme yatırımlarıyla 2022 yılı il bazlı doğal gaz aktif kullanıcı sayısı Zonguldak'ta 411 bine, Karabük'te 213 bine ve Bartın'da 114 bine yükselmiştir.
- Bölgenin ulaşım ve lojistik ağlarında önemli yatırımlar hayata geçirilmiştir. Bölgesel havalimanı hüviyeti taşıyan ve uluslararası uçuşların da yapıldığı Zonguldak Havalimanı'nda düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılarak Almanya'ya ve İstanbul Havalimanı'na düzenli uçuşlar başlatılmıştır.
- Irmak-Karabük-Zonguldak Demir Yolu'nda rehabilitasyon projesi tamamlanarak mevcut hat yük taşımacılığına ve Zonguldak-Karabük bölümü yolcu taşımacılığına tekrar açılmıştır.

- Filyos Endüstri Bölgesi yönetici şirketi belirlenmiş, bu alanda altyapı yatırımları yürütülmüştür.
- Karadeniz’de Sakarya Gaz Sahasında 2020 yılında başlatılan doğal gaz arama faaliyetleri sonuç vermiş 2022 verileriyle rezerv büyüklüğü 710 milyar metreküpe ulaşan doğal gaz bulunmuştur.
- Uluslararası piyasa karşılığı 1 trilyon dolar olan doğal gazın karaya çıkarılması ve dağıtımına yönelik yatırımlar ile kara işleme tesisi yatırımları da devam etmekte olup, 2023 yılı içerisinde gazın ulusal hatta verilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- Karadeniz gazının sisteme alınmasıyla Eylül 2023’de Türkiye’de en çok doğal gaz üretimi yapılan il yüzde 67,58’lik oranla Zonguldak olmuştur.

Batı Karadeniz Bölge Planı’nın (2014-2023) iki temel gelişme eksenini olan “Sürdürülebilir Sosyal Kalkınma” ve “Yenilikçilik ve Girişimcilikle Desteklenen Sektörel Çeşitlilik” ile bu eksenler altında yer alan toplam sekiz önceliğin de 2024-2028 yeni plan döneminde geçerliliğini koruyacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte bu gelişme eksenleri ile öncelikler 2024-2028 yılları arasındaki yeni plan sürecinde farklı stratejik öncelik, hedef ve tedbirler altında yeniden ele alınacaktır.

Bu çerçevede oluşturulan Batı Karadeniz Bölge Planı’nın (2024-2028) vizyonu “*Sürdürülebilir kalkınmayı esas alan, yenilikçi yaklaşımlarla üreterek gelişen ve yaşam kalitesini yükseltmiş bir Batı Karadeniz*” olarak belirlenmiştir. Bölgenin sorun alanları, fırsatları ve potansiyelleri çerçevesinde Batı Karadeniz Bölge Planı (2024-2028) için belirlenen bu vizyona ulaşılması için üç stratejik öncelik belirlenmiştir;

1. Sektörel Gelişim, Dönüşüm ve Çeşitlenmenin Sağlanması
2. Beşeri ve Sosyal Sermayenin Güçlendirilmesi ve Girişimcilik Kültürünün Geliştirilmesiyle Sosyal Refahın Arttırılması
3. Yaşanabilir Mekânlar ve Sürdürülebilir Çevrenin Oluşturulması

Batı Karadeniz Bölge Planı (2024-2028) kurgusunda her bir stratejik öncelik altında hedef ve tedbirler oluşturulmuştur. 2028’e doğru Batı Karadeniz Bölgesi; belirlenen hedeflerin hayata geçirilmesi ile plan vizyonu ile uyumlu olarak ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişim gösterecektir.

Bu çerçevede Batı Karadeniz Bölgesi yeni plan döneminde sektörel rekabetçiliği ve dönüşümü sağlayarak, girişimcilik kültürünü geliştirerek, beşeri ve sosyal sermayesini güçlendirerek ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun adımlar atarak bölge halkına daha yaşanabilir mekânlar ve çevre oluşturacak, ülke kalkınmasına daha fazla katkı sağlayan bir bölge olacaktır.

ULUSAL DOKÜMANLARDA BATI KARADENİZ BÖLGESİ

Bu bölüm, ulusal düzeyde hazırlan plan, strateji ve dokümanların bölgeye ilişkin politika ve hedeflerini açıklamaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin genel kalkınma stratejileri ve politikaları ile hedeflerine uyumlu olarak, Batı Karadeniz Bölgesi'nin özel koşulları ve potansiyeli ele alınmıştır. Bu bölümde On İkinci Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi ile İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması dokümanları ele alınmıştır.

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

31 Ekim 2023 tarihinde TBMM'de kabul edilen On İkinci Kalkınma Planı, Resmi Gazete'nin 1 Kasım 2023 tarihli mükerrer sayısında yayımlanmıştır. 2024-2028 yıllarını kapsayan plan ülkenin kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli olan stratejik alanlarda yol gösterici olmayı ve Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğini artırmayı hedeflemektedir. Plan, "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi", "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim", "Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum", "Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre" ve "Adaleti Esas Alan Demokratik İyi Yönetişim" olmak üzere beş ana eksenini içermektedir.

Bu eksenlerden altında yer alan politika ve tedbirlerin birçoğu bölge illeriyle ilgili olmakla birlikte Batı Karadeniz Bölgesi'ni doğrudan ilgilendiren birkaç örnek aşağıdaki yer almaktadır;

- "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" eksenini altında yer alan "Öncelikli Sektörler (Kimya)" başlığı altında bulunan politika ve tedbir: "439.1. Karadeniz doğal gazını girdi olarak kullanarak üre üretecek bir tesis kurularak yerli doğal gazın katma değeri artırılacaktır."
- "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" eksenini altında yer alan "Öncelikli Gelişme Alanları (Enerji)" başlığı altında bulunan politika ve tedbir: "513.1. Karadeniz'deki Sakarya Gaz Sahasında keşfedilen doğal gaz rezervinin ekonomiye kazandırılması amacıyla sahanın geliştirilmesi ve üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik faaliyetler sürdürülecektir."
- "Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre" eksenini altında yer alan "Bölgesel Gelişme" başlığı altında bulunan politika ve tedbir: "891.3. Batı Karadeniz'de yer alan kömür ve doğal gaz sahaları ile demir-çelik, kâğıt, ormancılık sanayii ve tarıma dayalı sanayinin Filyos Limanına bağlantısı sağlanacaktır."
- "Adaleti Esas Alan Demokratik İyi Yönetişim" eksenini altında yer alan "Çok Taraflı Kalkınma İşbirliği" başlığı altında bulunan politika ve tedbirler: "979.3. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) ve Gelişen Sekiz Ülke (D-8) gibi bölgesel kuruluşların sonuç odaklı program ve projelere yoğunlaştırılması yönünde girişimlerde bulunulacaktır."

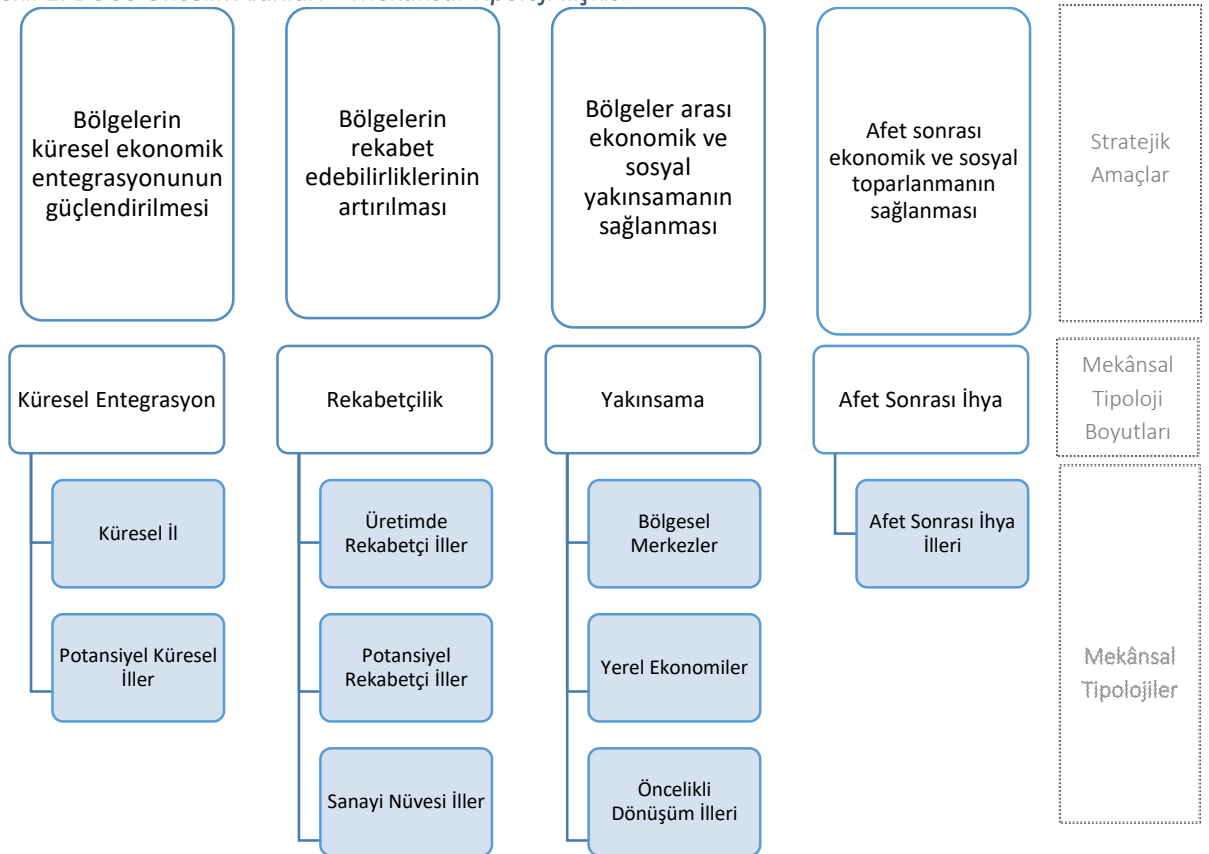
Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028)

Ülkemizde bölgesel gelişmenin sağlanması, ülke kalkınma politikasının bölge ve kent düzeyinde yapı taşlarını oluşturması amacıyla Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) çalışması hazırlanmıştır. Bu çalışmalar bölge ve yerel düzeyde farklı kesimlerden paydaşların karar alma süreçlerine katılmasını ve kaynaklarını kalkınma yönünde birlikte harekete geçirmesini esas alan, bölgelerin rekabet gücünün artırılması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması amaçlarını gözetken, yapısal ve temel politikaların belgesi niteliğindedir. Belgeler aynı zamanda bölgesel rekabet edebilirlik açısından ulusal düzeyde koordinasyonu sağlamak, mekânsal gelişme ve sosyo-ekonomik kalkınma politikaları arasındaki uyumu güçlendirmek ve alt ölçekli (bölge ve il) plan ve stratejilere genel çerçeve oluşturmaktadır.

İlk BGUS, 2014-2023 yılları için hazırlanmış olup, 2024-2028 yıllarını kapsayan yeni BGUS çalışması Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda hazırlanmıştır. Vizyonu “Küresel rekabette söz sahibi, refah düzeyi yüksek ve dirençli bölgeleriyle, yerel dinamiklerini kullanarak topyekûn kalkınmış bir Türkiye” olan bu strateji dokümanı kapsamında bölge ve illere yönelik mekânsal tipolojiler oluşturulmuştur.

Mekânsal tipoloji geliştirilirken yeni dönem bölgesel gelişmede öncelik alanları olarak belirlenen küresel entegrasyon, rekabetçilik ve yakınsama genel çerçeve olarak kabul edilmiştir. Yerel düzeydeki niteliklerin göz önüne alınması ve bunların hedeflere yansıtılabilmesi için değerlendirmeler il ölçeğinde yapılmıştır. Öncelik alanları kapsamında, YER-SİS ve SEGE skorları dâhil olmak üzere üretim yapısı, gelir düzeyi, ihracat, istihdam, nüfus gibi bölgesel kalkınmada öne çıkan otuzu aşkın gösterge kullanılarak illerin dokuz kategoride mekânsal tipolojileri oluşturulmuştur. BGUS öncelik alanları ile mekânsal tipolojiler arasındaki ilişki Şekil 1’de yer almaktadır.

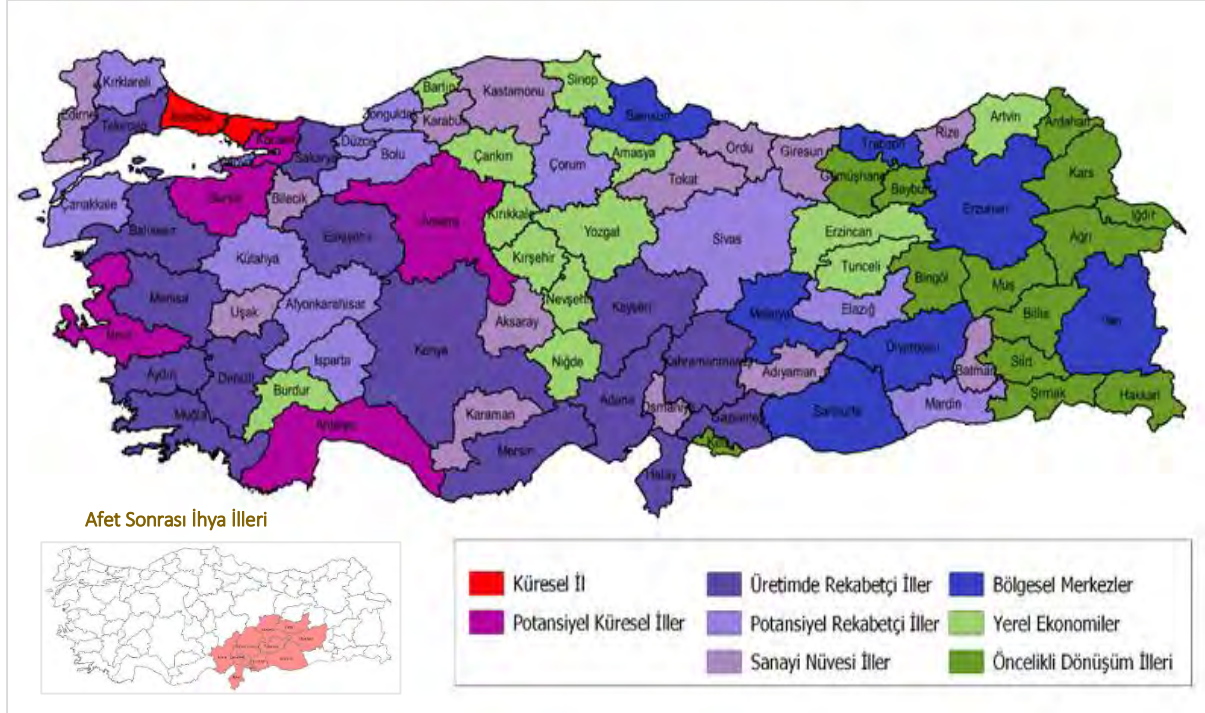
Şekil 1: BGUS Öncelik Alanları – Mekânsal Tipoloji İlişkisi

Kaynak: 2024-2028 BGUS, 2023

Oluşturulan bu yeni tipoloji çerçevesinde Batı Karadeniz Bölgesi illerinin tamamı farklı kategorilerde ele alınmıştır. BGUS’un illere ilişkin mekânsal tipolojisi Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2: 2024-2028 BGUS Mekânsal Tipolojisi

Kaynak: 2024-2028 BGUS, 2023

Bu tipoloji çerçevesinde Zonguldak “potansiyel rekabetçi il”, Karabük “sanayi nüvesi il” ve Bartın “yerel ekonomi” olarak tanımlanmıştır. Zonguldak’ın içinde olduğu potansiyel rekabetçi iller, üretimde rekabetçi illerin ardından gelmekle birlikte incelenen göstergeler bakımından ülke genelindeki paylarının sınırlı olduğu görülmektedir. Ancak üretimde rekabetçi iller ve küresel entegrasyon boyutundaki illere olan coğrafi yakınlıkları, bu illerdeki üretim faaliyetlerinin yayılım etkisinden faydalanmalarına imkân tanımaktadır. Sanayi nüvesi iller grubundaki illerin il içi üretim yapıları incelendiğinde, çeşitlilik yüksek olmamakla birlikte belirli alanlarda üretim kapasitelerine sahip oldukları görülmektedir. Örneğin, Karabük’te demir-çelik ön plana çıkmaktadır. Sanayi nüvesi iller de yakınlarında bulunan görece gelişmiş merkezlerin etkisiyle gelişme potansiyeline sahiptir. Bartın’ın içinde bulunduğu yerel ekonomi grubundaki illerdeki üretim faaliyetlerinde hizmetler sektörü ön plandadır.

İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE)

Türkiye’nin hâlihazırda benimsediği politika, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmaya ve bölgesel potansiyelleri gerçekleştirmeye yöneliktir. Bu nedenle, illerin ve bölgelerin gelişmişlik düzeylerini analiz etmek ve bu sonuca uygun politikalar üretmek bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması açısından oldukça önemlidir. Gelişmişlik analizi kapsamında Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) bölgesel gelişme politikalarının izleme ve değerlendirme araçlarından birisi olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmalar ilçe, il ve bölgelerin gelişmişlik düzeylerini ve eğilimlerini tespit ve mukayese etme imkânı tanıyan önemli çalışmalardır. Bu doğrultuda, Türkiye’de il düzeyinde yapılan son SEGE çalışmaları 2003, 2011 ve 2017 yıllarında, ilçe düzeyinde yapılan son SEGE çalışmaları ise 2004, 2017 ve 2022 yıllarında yöntem ve değişken setleri geliştirilerek güncellenmiştir.

2011 ve 2017 yıllarında yapılan il ve bölge düzeyi SEGE çalışmasında Batı Karadeniz Bölgesi’ne ilişkin veriler incelendiğinde, Bartın ilinin 55. sıradan 46. sıraya yükseldiği, Karabük ilinin 27. sıradan 22. sıraya yükseldiği, Zonguldak ilinin ise 21. sıradan 28. sıraya gerilediği görülmektedir. SEGE 2017 çalışmasında illere yönelik 6 kademe belirlenmiştir. En gelişmiş iller 1. kademe, en az gelişmiş iller ise 6. kademe

yer almaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan illerimizden Zonguldak 3. Karabük 2. ve Bartın 4. kademe de yer almaktadır.

Bu çalışmaya göre, ikinci gelişmişlik kademesinde yer alan Karabük; yaşa özel doğurganlık oranında ikinci sırada, kiralanabilir AVM alanı değişkeninde ise üçüncü sırada bulunmaktadır. Bununla birlikte YGS ortalama başarı puanı (218,4) ve genel ortaöğretim okullaşma oranı değişkenlerinde de (yüzde 92,6) Türkiye ortalamalarının çok üzerinde değerlere sahiptir.

Batı Karadeniz Bölgesi illerin SEGE-2017 sıralamaları ile alt boyutlar itibarıyla gelişmişlik sıralamaları Tablo 2'de gösterilmektedir.

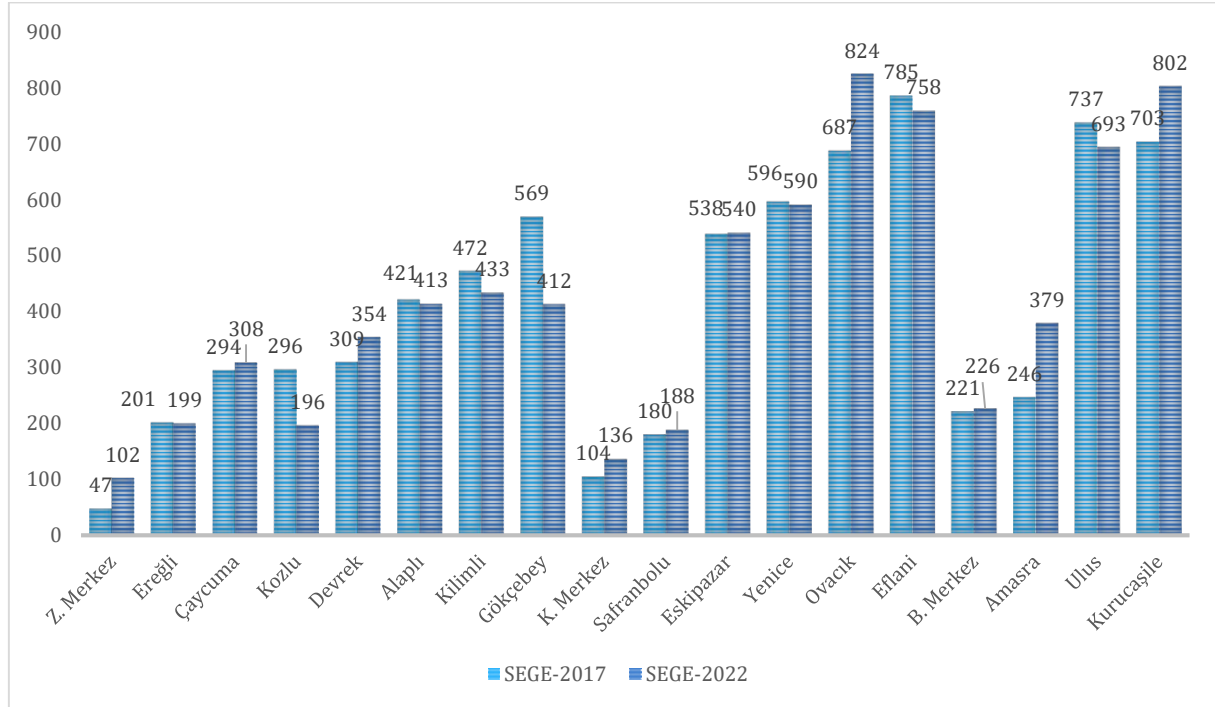
Tablo 2: Batı Karadeniz Bölgesi İllerinin Alt Boyutlar İtibarıyla Gelişmişlik Sıralaması (SEGE 2017)

İller / Alt Boyutlar	SEGE	Demografi	İstihdam	Eğitim	Sağlık	Rekabetçi ve Yenilikçi Kapasite	Mali Değişkenler	Erişilebilirlik	Yaşam Kalitesi
Zonguldak	28	48	7	48	24	46	20	18	24
Karabük	22	24	18	19	22	30	15	31	15
Bartın	46	56	26	39	41	67	39	38	49

Kaynak: SEGE 2017 Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

2022 yılında yapılan SEGE çalışmasında ise ilçelerin sıralama ve kademeleri yeniden belirlenmiştir. Bu çerçevede 2017 ve 2022 ilçe SEGE sıralamalarını birlikte gösteren grafik Şekil 3'te yer almaktadır.

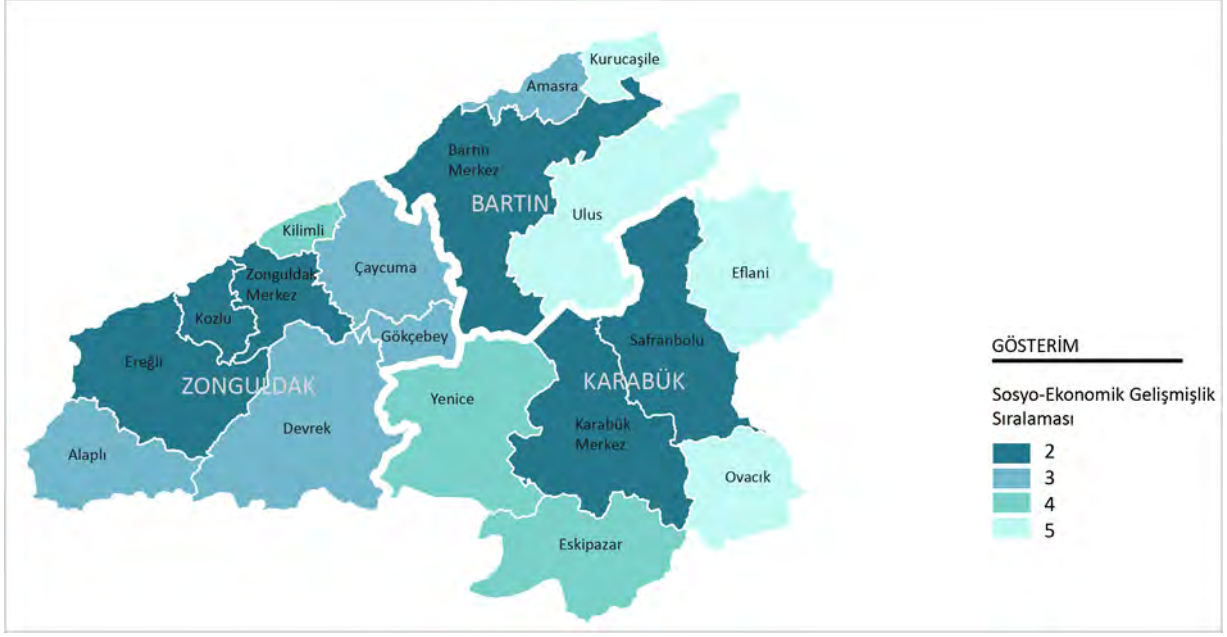
Şekil 3: SEGE İlçe Kademeleri (2017 ve 2022)

Kaynak: SEGE 2017 ve SEGE 2022 Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

2022 yılı SEGE çalışması kapsamında ortaya çıkan ilçe kademe sıralaması bölge ilçeleri için harita üzerinde gösterilmiş olup Şekil 4'te söz konusu haritaya yer verilmiştir.

Şekil 4: 2022 İlçe SEGE Kademeleri

Kaynak: SEGE 2022 Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

1. DEMOGRAFİK VE SOSYAL YAPI

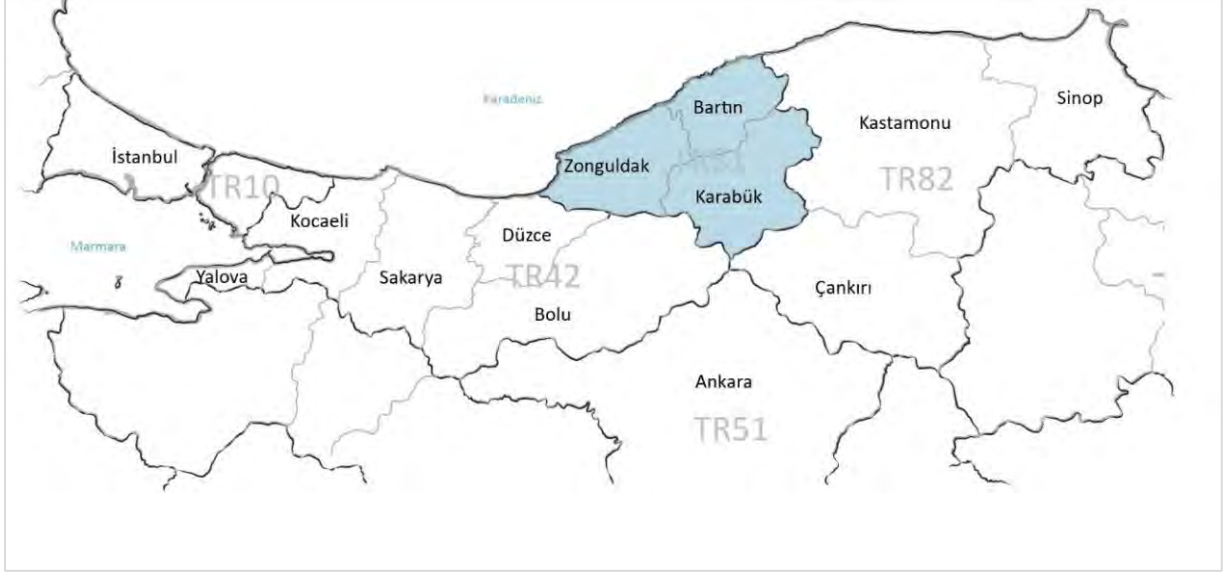
Bu bölümde; Batı Karadeniz Bölgesi hakkında genel bilgiler sunulmuş, bölgenin demografik yapısı, sosyal kalkınma ve sosyal refah, eğitim, sağlık, iş gücü ve istihdam piyasası ile yaşam kalitesi irdelenmiştir. Bölgenin mevcut demografik yapısı ortaya koyulmuş; gelir dağılımı, yoksulluk, özel politika gerektiren gruplar, sosyal sermayeyi oluşturan yapılar ile bankacılık ve finans durumu açıklanmıştır. Eğitim göstergeleri ile sağlık tesisleri ve sağlık personeli bilgileri verilmiş, istihdam, işsizlik, iş sağlığı ve güvenliği, gelecek dönemde istihdam eğilimleri konuları ele alınmıştır. Bölgede yaşam kalitesine ilişkin olarak sosyal ve kültürel hayat, bina ve konut nitelikleri, kara taşıtları ve trafik kazaları ile dijital toplum verileri incelenmiştir.

1.1. Batı Karadeniz Bölgesi

Batı Karadeniz Bölgesi (TR81 Düzey 2), Zonguldak ile birlikte önceden Zonguldak'ın ilçeleri iken sırasıyla 1991 ve 1995 yıllarında il statüsüne kavuşan Bartın ve Karabük illerini kapsamaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi kuzeyde Karadeniz, doğuda Kuzey Anadolu (TR82 Düzey 2) ve güney batıda Doğu Marmara (TR42 Düzey 2) bölgeleri ile çevrilidir. Komşu illeri Düzce, Bolu, Çankırı ve Kastamonu'dur.

Batı Karadeniz Bölgesi Ankara'ya yaklaşık 250 km, İstanbul'a 320 km mesafededir. Şekil 5'te TR81 Düzey 2 Bölgesi'ne (Zonguldak, Karabük ve Bartın) komşu bölge ve iller gösterilmektedir. Türkiye'nin ana ulaşım akslarından biri olan Ankara-İstanbul Otoyolu bölgeye yaklaşık 100 km mesafeden geçmektedir.

Şekil 5: Komşu İller ve Bölgeler

Kaynak: İdari Sınırlar Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

Bölgede merkez ilçeler de dâhil edildiğinde toplam 18 ilçe yer almakta olup bunlardan 8'i Zonguldak'ın, 6'sı Karabük'ün ve 4'ü ise Bartın'ın ilçesidir. Bölge il ve ilçelerini gösteren harita Şekil 6'da verilmektedir.

Şekil 6: Batı Karadeniz Bölgesi İl ve İlçeleri

Kaynak: BAKKA, 2023

Toplamda 9.814 km²'lik yüz ölçümüne sahip bölge, ülkenin yüzde 1,25'ini oluşturmaktadır. Yüz ölçümü olarak bölgenin en büyük ili Karabük, en küçük ili ise Bartın'dır. Karabük bölgenin alan olarak yüzde 42,2'sini, Zonguldak yüzde 34,1'ini ve Bartın ise yüzde 23,7'sini oluşturmaktadır. Yüz ölçümü en büyük ilk üç ilçe sırasıyla Bartın Merkez, Devrek ve Ulus iken en küçük ilk üç ilçe ise sırasıyla Kilimli, Kurucasıle ve Kozlu'dur. Bölge ilçelerinin ve illerin yüz ölçümü verileri Tablo 3'te yer almaktadır.

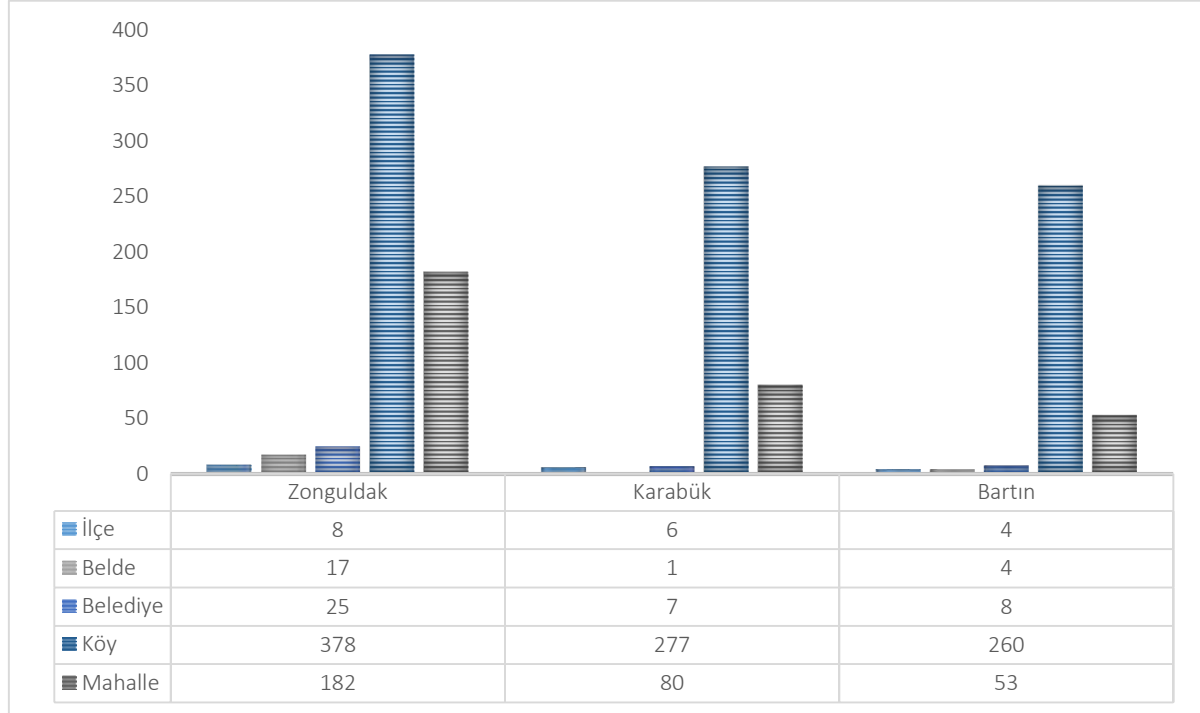
Tablo 3: Batı Karadeniz Bölgesi İl ve İlçelerinin Yüz Ölçümleri (km²)

İlçe Adı	Yüz Ölçümü (km ²)	İlçe Adı	Yüz Ölçümü (km ²)	İlçe Adı	Yüz Ölçümü (km ²)
Alaplı	383	Eflani	674	Amasra	178
Çaycuma	492	Eskipazar	754	B. Merkez	1.091
Devrek	953	K. Merkez	790	Kurucasıle	152
Ereğli	736	Ovacık	398	Ulus	909
Gökçebey	183	Safranbolu	750		
Kilimli	145	Yenice	777		
Kozlu	177				
Z. Merkez	272				
Zonguldak Toplam	3.341	Karabük Toplam	4.143	Bartın Toplam	2.330

Kaynak: Milli Savunma Bakanlığı, Harita Genel Müdürlüğü, 2023

Bölgenin idari yapısı incelendiğinde toplam 18 ilçe, 22 belde, 40 belediye, 915 köy ve 315 mahalle bulunduğu görülmektedir. Bölgede en fazla köye, mahalleye, belediyeye, beldeye ve ilçeye sahip olan il Zonguldak'tır. En az ilçe, köy ve mahalle Bartın'da, en az belde ve belediye ise Karabük'tedir. Bölgenin idari yapısındaki sayıları gösteren grafik Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7: Bölgenin İdari Bölümlerine İlişkin Veriler

Kaynak: e-icisleri.gov.tr, 2023

1.2. Demografik Yapı

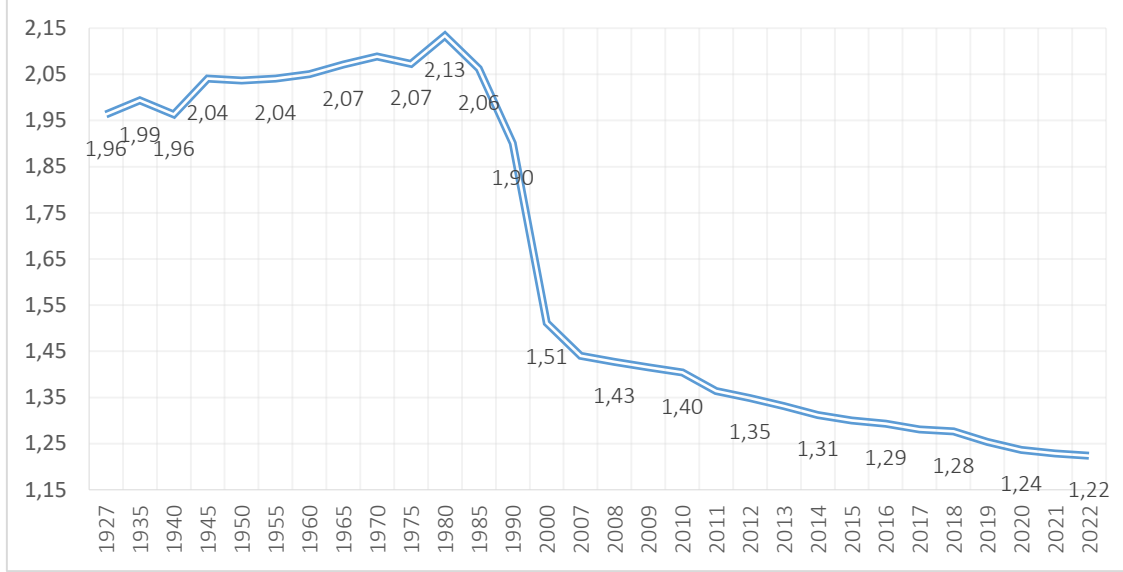
TÜİK'in 2022 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 1.043.919 nüfusa sahip olan TR81 Düzey 2 Bölgesi, ülke nüfusunun yüzde 1,22'sini oluşturmaktadır ve Kastamonu merkezli TR82 Düzey 2 Bölgesinden sonra en az nüfusa sahip ikinci bölgedir. Batı Karadeniz Bölgesi'nin Türkiye nüfusundaki payı yıllar içinde önemli miktarda değişim göstermiştir.

1927 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre ülke nüfusunun yüzde 1,96'sına sahip olan bölgenin nüfusu zaman içinde artmış, yüzde 2,13 oran ile 1980 yılı bölgenin ülke nüfusundan en fazla pay aldığı yıl olmuştur. 1980 yılından sonra nüfusun toplamdaki payı her yıl azalış göstermiş ve 2022 yılında yüzde 1,22'ye kadar gerilemiştir. Bölgedeki istihdam olanaklarının yetersizliği, bağımlı sektörel yapı ile yaşam koşullarındaki zorlukların bu durumun ortaya çıkmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Nüfusun yıllar içindeki değişimine bağlı olarak illerin Türkiye'de nüfusa göre il sıralamasındaki yerleri de değişiklikler göstermiştir. 1935 yılında Zonguldak nüfus bakımından Türkiye'nin 17'nci büyük ili iken 1980 yılına gelindiğinde 8'inciliğe yükselmiştir. Bartın ve Karabük'ün il olmasından önceki son genel nüfus sayımı olan 1990 yılında ise 14'üncü sırada yer almıştır. 2022 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre nüfus büyüklüğü bakımından Zonguldak 37'nci, Karabük 68'inci ve Bartın 74'üncü sırada yer almaktadır.

Bölgenin 1927 yılından günümüze ülke nüfusu içindeki payını gösteren grafik TÜİK verileri doğrultusunda hazırlanmış olup Şekil 8'de görülmektedir. 1991 yılında Bartın'ın ve 1995 yılında Karabük'ün Zonguldak'tan ayrılarak il olması sebebiyle bu grafiğin oluşturulmasında bölge nüfusu olarak 1990 yılına kadar Zonguldak ili nüfusu, 2000 yılı ve sonrasında Zonguldak, Karabük ve Bartın il nüfusları toplamı esas alınmıştır.

Şekil 8: Bölgenin Ülke Nüfusu İçindeki Payı (%) (1927-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

2022 yılı TÜİK verilerine göre Zonguldak 588.510, Karabük 252.058 ve Bartın 203.351 olmak üzere bölge 1.043.919 toplam nüfusa sahiptir. Bu verilere göre bölge nüfusunun yüzde 56,4'ü Zonguldak'ta, yüzde 24,2'si Karabük'te ve yüzde 19,5'i Bartın'da yaşamaktadır. Bölge ilçelerinin köy ve şehir nüfusları, cinsiyete göre nüfus ve toplam nüfuslarını gösteren veriler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: İlçelerin Köy, Şehir ve Cinsiyete Göre Nüfus Büyüklükleri (2022)

İlçe Adı	Köy	Şehir	Kadın	Erkek	Toplam
Alaplı	21.943	20.777	21.343	21.377	42.720
Çaycuma	60.328	30.255	45.768	44.815	90.583
Devrek	29.625	27.444	28.594	28.475	57.069
Ereğli	53.027	122.282	88.051	87.258	175.309
Gökçebey	12.492	8.673	10.614	10.551	21.165
Kilimli	13.132	19.989	16.415	16.706	33.121
Kozlu	6.627	43.140	25.445	24.322	49.767
Z. Merkez	17.027	101.749	60.426	58.350	118.776
Zonguldak Toplam	214.201	374.309	296.656	291.854	588.510

İlçe Adı	Köy	Şehir	Kadın	Erkek	Toplam
Eflani	6.276	2.076	4.116	4.236	8.352
Eskipazar	6.078	6.689	6.124	6.643	12.767
K. Merkez	12.025	125.403	69.140	68.288	137.428
Ovacık	3.158	573	1.723	2.008	3.731
Safranbolu	17.410	52.999	35.092	35.317	70.409
Yenice	10.333	9.038	9.647	9.724	19.371
Karabük Toplam	55.280	196.778	125.842	126.216	252.058

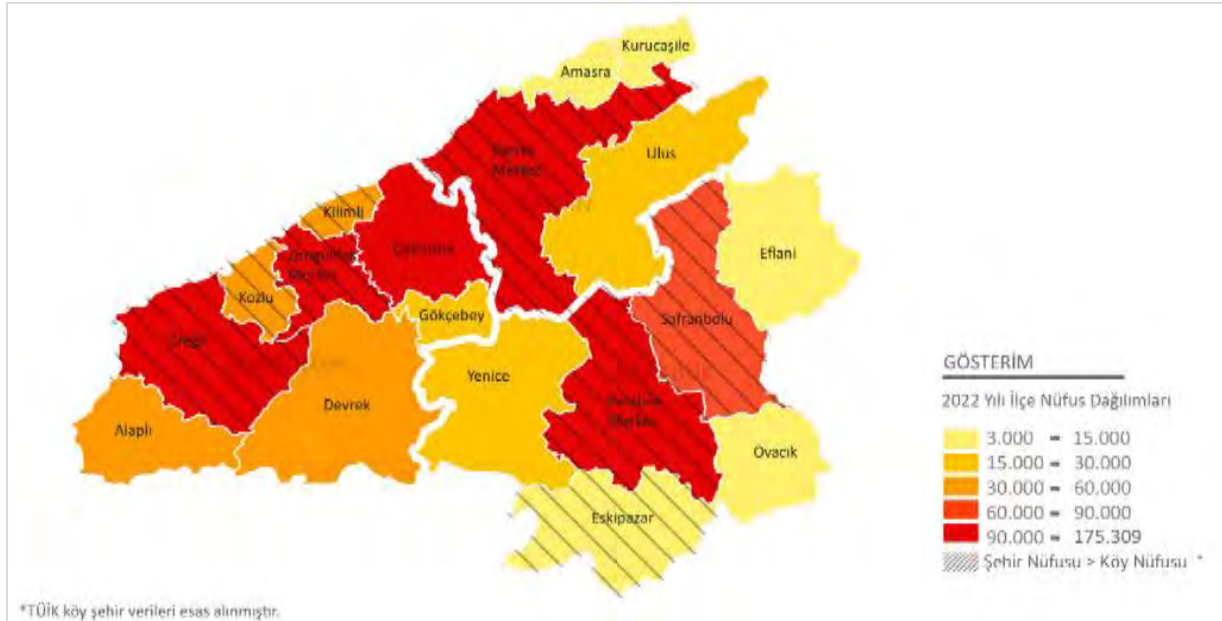
İlçe Adı	Köy	Şehir	Kadın	Erkek	Toplam
Amasra	7.864	5.988	6.836	7.016	13.852
Kurucaşile	4.414	1.923	3.098	3.239	6.337
B. Merkez	77.204	84.626	81.790	80.040	161.830
Ulus	17.536	3.796	10.658	10.674	21.332
Bartın Toplam	107.018	96.333	102.382	100.969	203.351

Kaynak: TÜİK, 2023

2022 yılı verilerine göre Batı Karadeniz Bölgesi'nin nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasıyla aynıdır (111 kişi/km²). Kilometrekareye Zonguldak'ta 178, Karabük'te 61 ve Bartın'da 98 kişi düşmektedir. Bu veriler doğrultusunda bölge illeri Türkiye'de sırasıyla 12'nci, 42'nci ve 27'nci sıradadır.

Bölgede ilçelerin toplam nüfus büyüklükleri ile köy/şehir nüfusu birlikte ele alınarak bir harita oluşturulmuştur. Şekil 9'da görülen bu haritaya göre bölgede 8 ilçede şehir nüfusu, köy nüfusundan fazladır. Nüfusu 60 binin üzerinde ilçe sayısı 6 olup bu ilçelerden sadece Çaycuma'nın köy nüfusu şehir nüfusundan fazladır. Nüfusu 15 binin altında 5 ilçe yer almakta olup bunlar arasında sadece Eskipazar'ın şehir nüfusu köy nüfusundan fazladır.

Şekil 9: Bölge İlçelerinde Nüfus ile Köy/Şehir Nüfusu Dağılımı (2022)

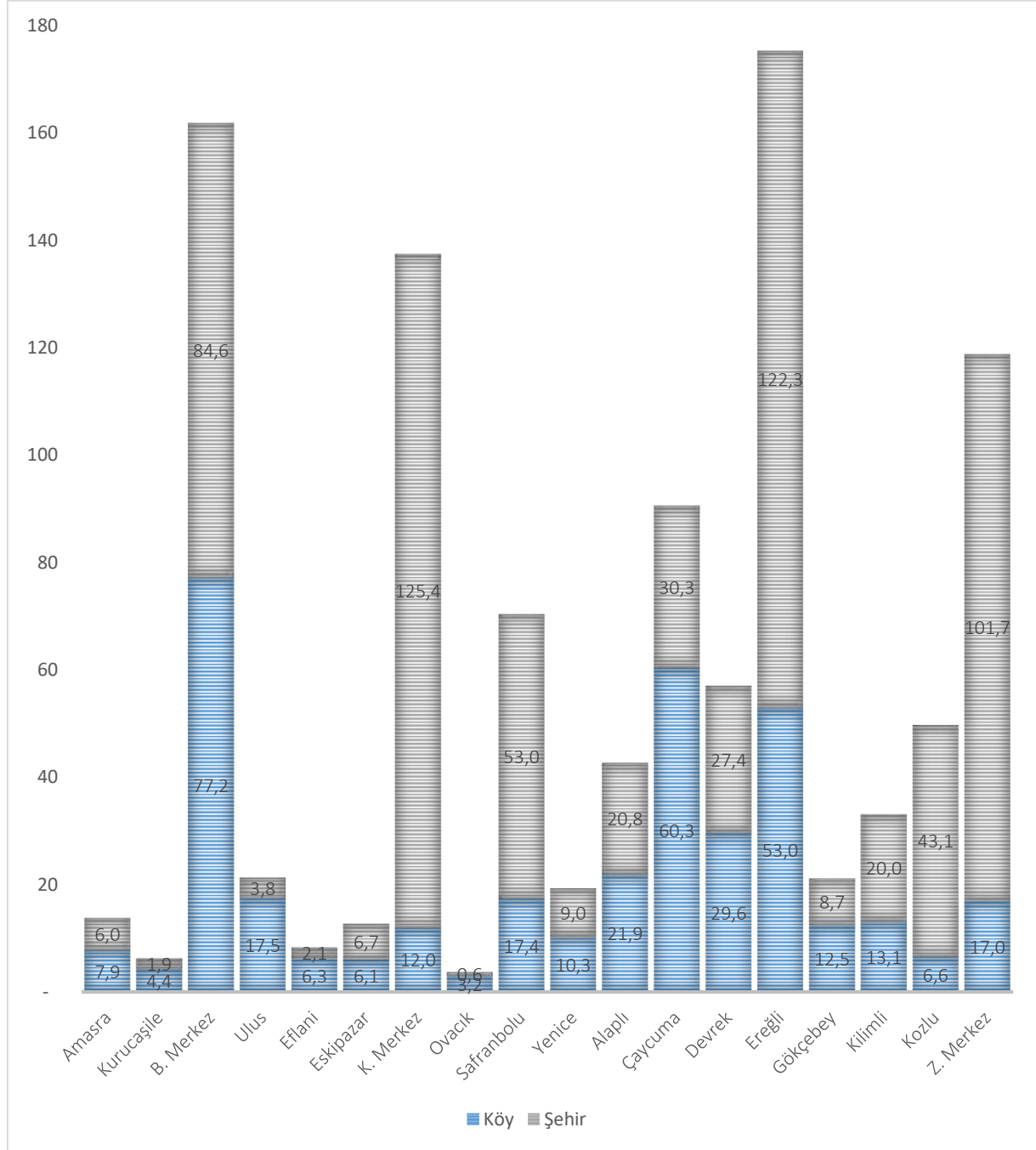
Kaynak: TÜİK Köy/Şehir Nüfusları Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

Bölgenin nüfus bakımından en büyük ilk beş ilçesi sırasıyla Kdz. Ereğli, Bartın Merkez, Karabük Merkez, Zonguldak Merkez ve Çaycuma şeklinde sıralanmaktadır. En küçük ilk beş ilçesi ise sırasıyla Övçak, Kurucasıle, Eflani, Eskipazar ve Amasra'dır. En fazla köy nüfusuna sahip olan ilk beş ilçe sırasıyla Bartın Merkez, Çaycuma, Ereğli, Devrek ve Alaplı olurken en fazla şehir nüfusuna sahip ilçeler ise Karabük Merkez, Ereğli, Zonguldak Merkez, Bartın Merkez ve Safranbolu'dur.

Bölge ilçelerinin 2022 yılı ADNKS verilerine göre köy ve şehir nüfus büyüklüklerine ilişkin oluşturulmuş grafik, Şekil 10'da görülmektedir. Bu verilere göre Karabük ve Bartın'da en fazla nüfusa sahip ilçelerin Merkez ilçeler olduğu görülmektedir. Zonguldak ilinde Merkez ilçe nüfusu 118.776 kişi iken, Ereğli ilçesinde 175.309 kişidir. Merkez ilçeden sonra en çok nüfus Karabük'te Safranbolu ilçesinde, Bartın'da ise Ullus ilçesindedir.

Aynı veri setinde köy ve şehir nüfusları ilçeler bazında ele alındığında şehir nüfusunun köy nüfusundan fazla olduğu 8 ilçe Bartın Merkez, Karabük Merkez, Safranbolu ve Eskipazar, Zonguldak Merkez, Ereğli, Kozlu ve Kılımlı olarak görülmektedir.

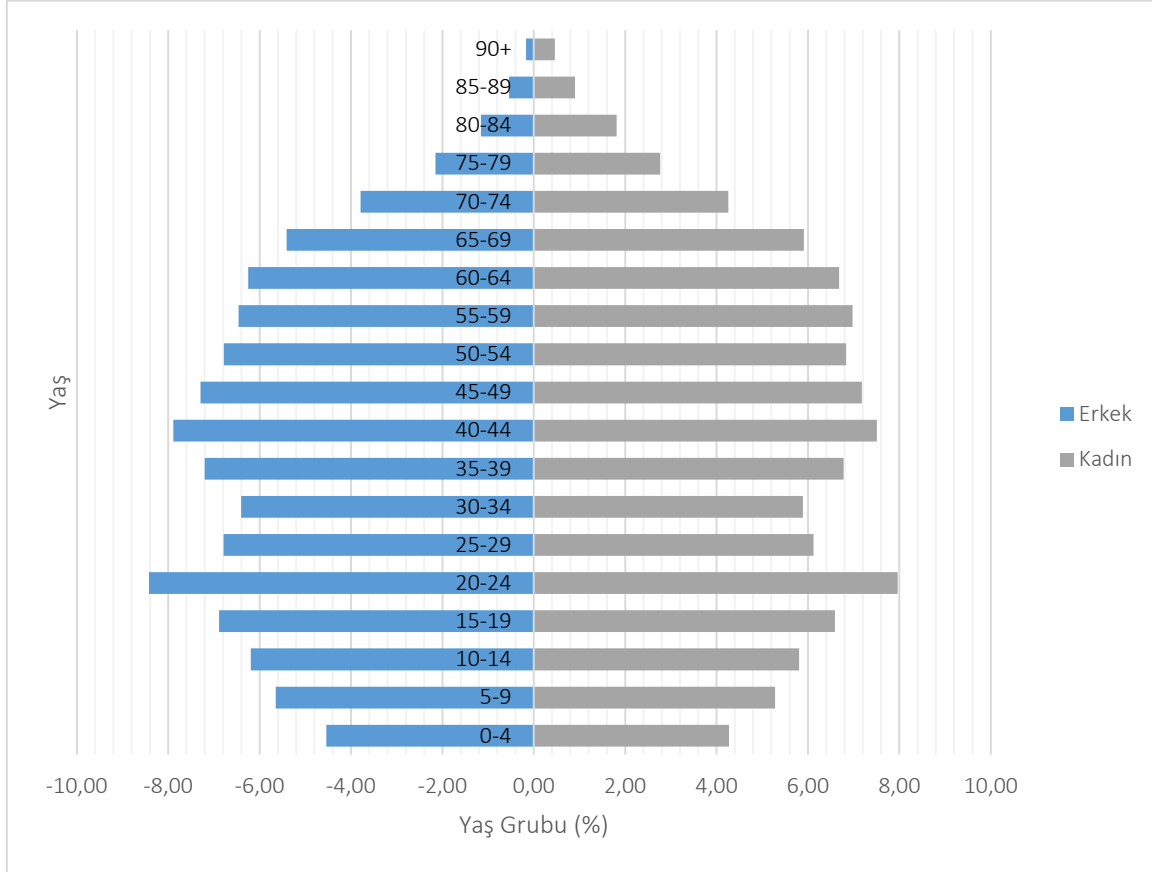
Şekil 10: Bölge İlçelerinin 2022 Yılı ADNKS Verilerine Göre Köy ve Şehir Nüfus Büyüklükleri (Bin Kişi)

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölge ilçe nüfus verileri cinsiyete göre incelendiğinde en fazla erkek nüfus oranına sahip ilk beş ilçe sırasıyla Ovacık, Eskipazar, Kurucasıile, Eflani ve Amasra şeklindedir. Kadın nüfus oranının en fazla olduğu ilk beş ilçe ise Kozlu, Zonguldak Merkez, Bartın Merkez, Çaycuma ve Karabük Merkez şeklindedir. TÜİK'in 2022 yılı verileri çerçevesinde yaş grubu yüzdeleri ile cinsiyete göre oluşturulan nüfus piramidi Şekil 11'de yer almaktadır. Nüfus piramidi incelendiğinde; genç nüfusun giderek azaldığı, yaşlı nüfusun olgun nüfusta olduğu ve Türkiye nüfus piramidi ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Şekil 11: Nüfus Piramidi (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

İlçe nüfuslarının yaş grubu dağılımı altı farklı yaş aralığında incelendiğinde gerek genç nüfus oranının düşüklüğü gerekse de yaşlı nüfus oranının yüksekliği sebebiyle bazı ilçelerin öne çıktığı görülmektedir. Bu ilçelerde sosyo-ekonomik göstergeleri düzeltmek amacıyla bazı yapısal düzenlemeler yapılması, iş ve istihdam olanaklarının artırılması, yaşam kalitelerinin yükseltilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. 2022 yılı ADNKS verileri çerçevesinde yaş gruplarına göre en az ve en fazla nüfus oranına sahip olan ilçe listesi Tablo 5'te yer almaktadır.

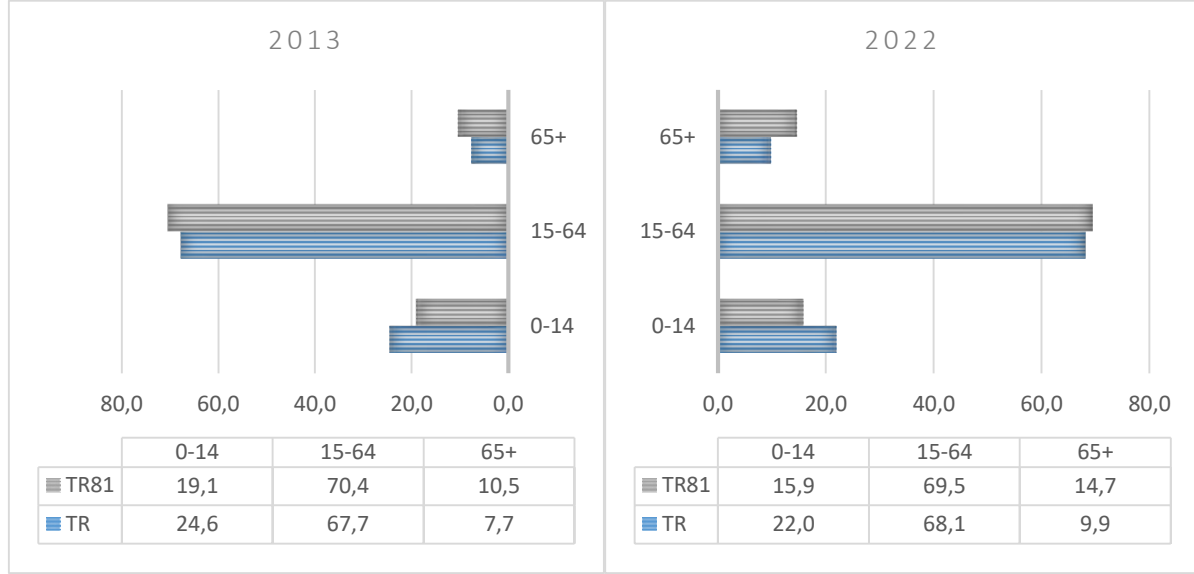
Tablo 5: Yaş Gruplarına Göre En Az ve En Fazla Nüfus Oranına Sahip Olan İlçeler

Yaş Grubu	En Az Orana Sahip İlçeler	En Fazla Orana Sahip İlçeler
0-14	Ovacık, Eflani, Ulus, Eskipazar, Kurucaşile	Ereğli, Alaplı, Kilimli, B. Merkez, K. Merkez
15-29	Ovacık, Ulus, Kurucaşile Eflani, Yenice	K. Merkez, Safranbolu, Kozlu, B. Merkez, Z. Merkez
30-44	Ovacık, Eflani, Ulus, Eskipazar, Yenice	Kilimli, Ereğli, Z. Merkez, B. Merkez, Kozlu
45-59	Safranbolu, K. Merkez, Kozlu, B. Merkez, Kurucaşile	Yenice, Ulus, Ovacık, Amasra, Gökçebey
60-74	K. Merkez, Ereğli, Safranbolu, B. Merkez, Kozlu	Ovacık, Eflani, Ulus, Kurucaşile, Yenice
75+	Kozlu, Ereğli, K. Merkez, Alaplı, B. Merkez	Ovacık, Eflani, Kurucaşile, Ulus, Eskipazar

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgede üç temel yaş grubunda nüfusun 2013 ve 2022 yılları arasındaki değişimi değerlendirilmiştir. Bu dönemde çocuk yaş grubu olarak tanımlanan 0-14 yaş grubunun nüfus oranı yüzde 19,1'den yüzde 15,4'e gerilerken, çalışma çağındaki 15-64 yaş grubundaki nüfusun oranı yüzde 70,4'ten yüzde 69,5'e gerilemiştir. 65 yaş ve üstü nüfusun oranı ise yüzde 10,5'ten yüzde 14,7'e yükselmiştir. 2013 yılı ve 2022 yıllarının yaş gruplarına göre nüfus verileri Şekil 12'de yer almaktadır.

Şekil 12: Yaş Gruplarına Göre Nüfus Oranı (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

1.2.1. Kentsel ve Kırsal Nüfus

Bölgenin kentsel nüfusu her geçen yıl artış göstermekle birlikte kırsal nüfus halen daha önemli bir orana sahiptir. TÜİK tarafından 2022 yılında hazırlanan "Kent-Kır Nüfus İstatistikleri" çalışmasında yeni bir sınıflama ile yoğun kent, orta yoğun kent ve kır ayrımını gösteren uluslararası standartlara uygun, sürdürülebilir bir sınıflama ortaya koyulmuştur. Bu sınıflamada, Avrupa İstatistik Ofisi tarafından geliştirilen "Kentleşme Derecesi (Degree of Urbanisation-DEGURBA) esas alınmış olup veri kaynağı olarak MAKS ve ADNKS kullanılmıştır.

Yoğun kent, nüfusun en az yüzde 50'sinin kent merkezi gridlerinde yaşadığı yerleşim yerlerini, orta yoğun kent, yoğun kent ve kır olma koşullarını sağlamayan yerleşim yerlerini, kır ise nüfusun yüzde 50'sinden fazlasının kırsal gridlerde yaşadığı yerleşim yerlerini ifade etmektedir.

TÜİK'in yeni kent-kır sınıflamasına göre Türkiye'de toplam yüz ölçümünün yüzde 1,6'sını oluşturan yoğun kent olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde ülke nüfusunun yüzde 67,9'u, yüz ölçümünün yüzde 93,5'ini oluşturan ve kır olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde toplam nüfusun yüzde 17,3'ü, orta yoğun kent olarak sınıflandırılan ve ülke yüz ölçümünün yüzde 4,9'unu oluşturan yerleşim yerlerinde ise nüfusun yüzde 14,8'i ikamet etmektedir.

Kent-kır sınıflaması verilerine göre yoğun kent olarak sınıflandırılan yerleşimlerde Türkiye'de kadınların oranı yüzde 50,3 olup bölgede ise yüzde 51,1'dir. Orta yoğun kentte erkek nüfus oranında ülke ortalaması 50,3 iken, Zonguldak'ta bu oran 49,5, Bartın'da 50,2, Karabük'te ise 50,3 tür. Kır olarak sınıflandırılan tüm yerleşimlerde ise erkek nüfus oranlarının kadın nüfus oranlarından daha fazla olduğu görülmekte olup bu oran Zonguldak'ta 50,1, Karabük'te 54,4 ve Bartın'da 50,2'dir. Tablo 6'da kent-kır sınıflamasına göre nüfusun cinsiyete göre oranları yer almaktadır.

Tablo 6: Kent-Kır Sınıflamasına Göre Nüfusun Cinsiyete Göre Oranları (2022)

Yerleşim	Toplam Nüfus (%)		Yoğun Kent (%)		Orta Yoğun Kent (%)		Kır (%)	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Zonguldak	49,6	50,4	49,3	50,7	49,5	50,5	50,1	49,9
Karabük	50,1	49,9	48,2	51,8	52,3	47,7	54,4	45,6

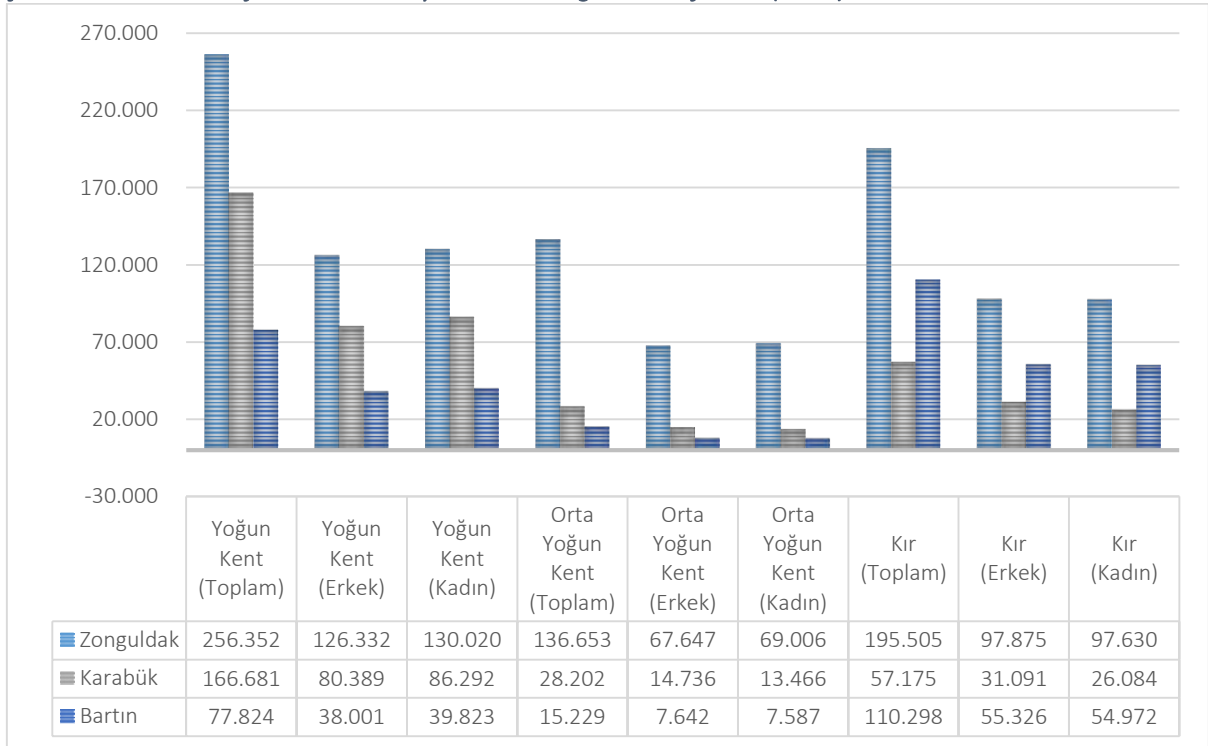
Yerleşim	Toplam Nüfus (%)		Yoğun Kent (%)		Orta Yoğun Kent (%)		Kır (%)	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Bartın	49,7	50,3	48,8	51,2	50,2	49,8	50,2	49,8
TR81	49,7	50,3	48,9	51,1	50,0	50,0	50,8	49,2
Türkiye	50,1	49,9	49,7	50,3	50,3	49,7	51,4	48,6

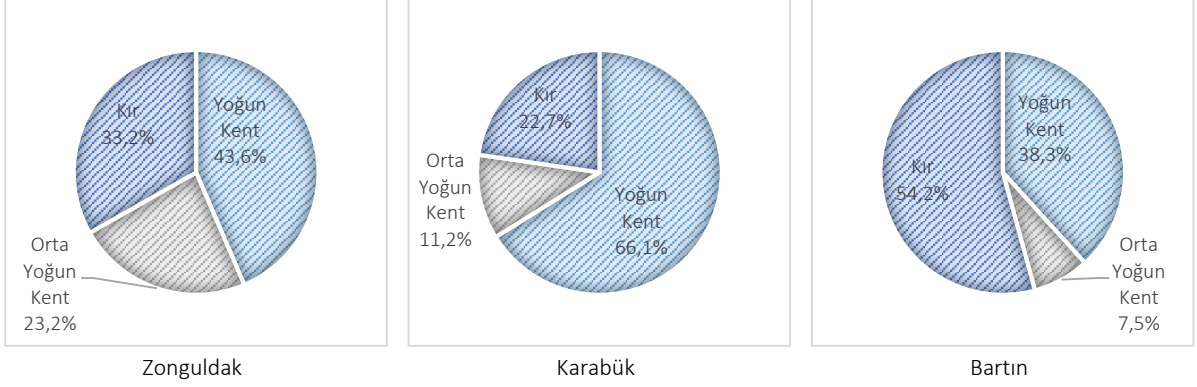
Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK'in "Kent-Kır Nüfus İstatistikleri" verilerine göre bölge nüfusunun yüzde 48,0'ı yoğun kentte, yüzde 17,3'ü orta yoğun kentte ve yüzde 34,8'i ise kırdaki yaşamaktadır. Bölgede en fazla yoğun kentte yaşayan nüfus oranı sırasıyla yüzde 66,1 ile Karabük, yüzde 43,6 ile Zonguldak ve yüzde 38,3 ile Bartın'dır. En fazla orta yoğun kentte yaşayan nüfus oranı sırasıyla yüzde 23,2 ile Zonguldak, yüzde 11,2 ile Karabük ve yüzde 7,5 ile Bartın'dır. En fazla kırdaki yaşayan nüfus oranı sırasıyla yüzde 54,2 ile Bartın, yüzde 33,2 ile Zonguldak ve yüzde 22,7 ile Karabük şeklinde sıralanmaktadır. Türkiye'de kır olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde ikamet eden nüfusun oranının en yüksek olduğu il yüzde 68,4 ile Ardahan olurken Ardahan ilini yüzde 60,3 ile Tunceli ve yüzde 54,2 ile Bartın izlemektedir. İlçeler bazında değerlendirme yapıldığında Artvin, Sinop, Tunceli, Ardahan, Gümüşhane, Bartın ve Bayburt'ta ilçelerin tamamı kırsal nitelikli olduğundan dolayı nüfuslarının tamamı kırsal olarak değerlendirilmektedir.

Kadın nüfus oranının yoğun kentlerde, erkek nüfus oranının ise kırdaki daha fazla olduğu görülmektedir. Bölge illerinde kent-kır sınıflaması ve cinsiyete göre dağılımları Şekil 13'te yer almaktadır.

Şekil 13: Kent-Kır Sınıflaması ve Cinsiyete Göre Bölgede İl Nüfusları (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

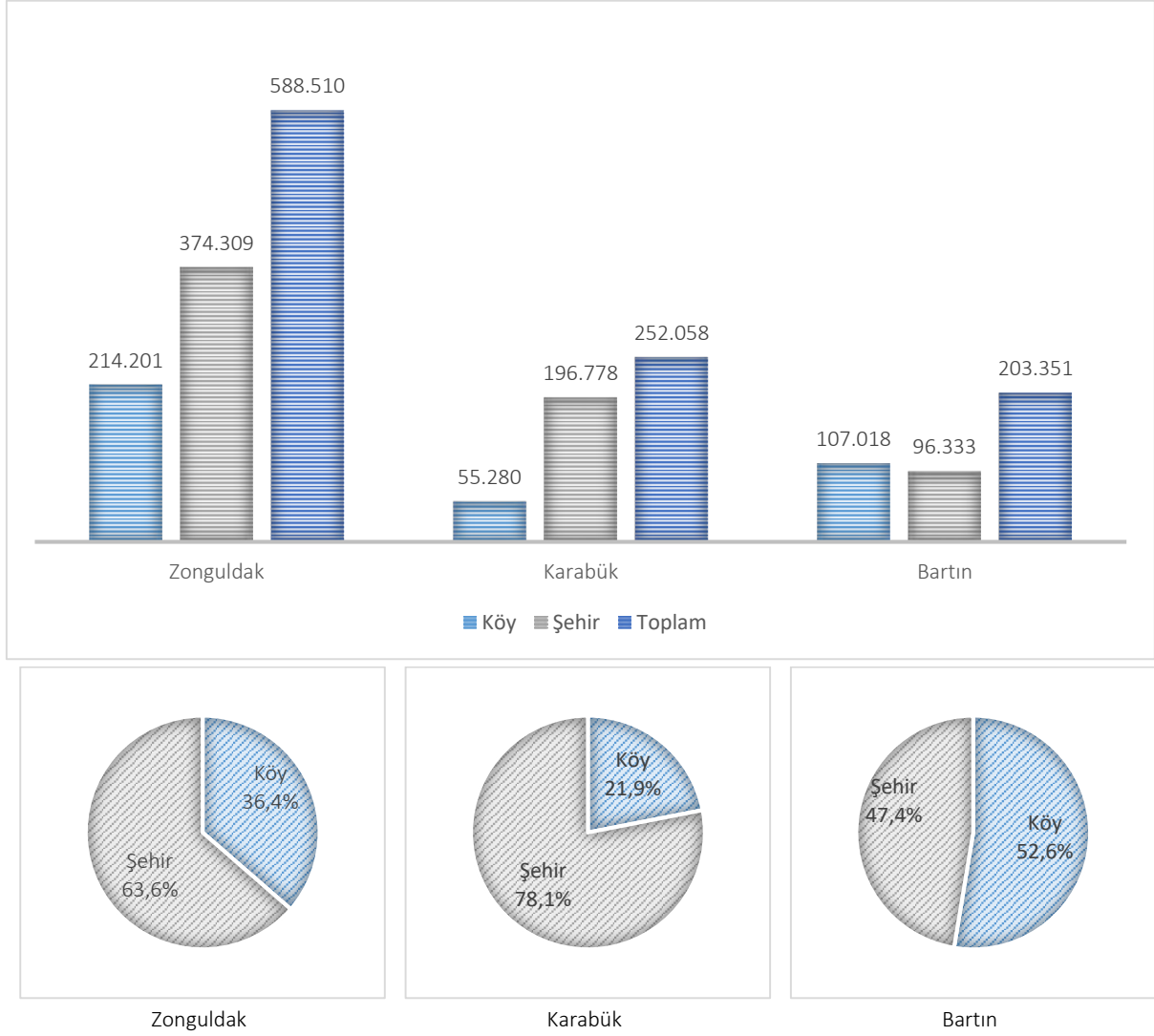
Kent kır ayırımına ilişkin olarak TÜİK tarafından hazırlanan “İlçe Düzeyi Kentleşme Derecesi” çalışmasında tüm illerin kır ve kent sınıflandırma seviyeleri belirtilmektedir. Kentleşme derecesinin hesaplanmasında AB Kentleşme Derecesi (DEGURBA) sınıflaması yönergeleri izlenmiştir. Bu çalışmada ilçeler üç kategoride ele alınmıştır. Bu kategoriler baskın kırsal ilçeler, geçiş ilçeleri ve kentsel karakter gösteren ilçeler olarak tanımlanmıştır. Baskın kırsal ilçeler ile geçiş ilçeleri birlikte ele alınarak kırsal nüfus altında kategorize edilmiştir. Baskın kırsal yapıda Bartın’dan 3, Karabük’ten 4 ve Zonguldak’tan 2 ilçe, geçiş ilçesi olarak Bartın’dan 1 ve Zonguldak’tan 3 ilçe, kentsel yapıda ise Karabük’ten 2 ve Zonguldak’tan 3 ilçe yer almaktadır.

Köy ve Şehir Nüfusu

Zonguldak’ta 380 köy ve 17 belde, Karabük’te bir belde ve 277 köy ile Bartın’da 262 köy ve 4 belde olmak üzere bölgede toplam 22 belde 915 köy bulunmaktadır. Köy ve belde nüfusu incelendiğinde Zonguldak 214.201, Karabük 55.280, Bartın 107.018 olmak üzere bölgedeki toplam köy ve belde nüfusu 376.419 kişidir. TÜİK’in köy ve şehir nüfusu istatistiklerine göre bölgedeki köy ve beldeler, toplam nüfusun yüzde 36,1 olup Türkiye’de bu oran yüzde 6,6’dır. TÜİK tarafından yayımlanan 2022 yılı köy ve şehir nüfusu verilerine göre bölgede Karabük ve Zonguldak illerinde şehir nüfusunun, Bartın’da ise köy nüfusunun daha fazla olduğu görülmektedir.

Köyde yaşayan nüfus oranı bakımından ise Ardahan’ın ardından Bartın Türkiye’de en fazla köy nüfus oranına sahip 2’nci ildir. 2022 yılı ADNKS verilerine göre Ardahan’ın köy nüfusu oranı yüzde 57,7 ve Bartın’ın ise yüzde 52,6 olarak tespit edilmiştir. Aynı veride Zonguldak yüzde 36,4 oranıyla 14’üncü ve Karabük ise yüzde 21,9 oranıyla 45’inci sırada yer almaktadır. Bu veriler çerçevesinde Zonguldak’ın yüzde 36,4’ü, Karabük’ün yüzde 21,9’u ve Bartın’ın yüzde 52,6’sı halen köylerde yaşamakta olup bölge illerinin köy ve şehir nüfusları ile oranları Şekil 14’te sütun ve pasta grafikte gösterilmiştir.

Şekil 14: Bölge İllerinin Köy ve Şehir Nüfusu (2022)

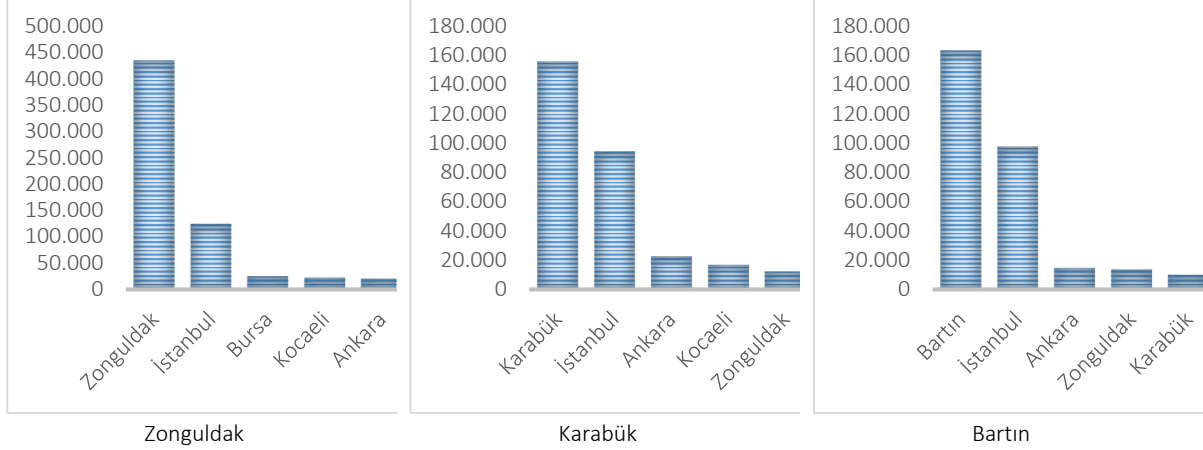

Kaynak: TÜİK, 2023

1.2.2. Nüfusa Kayıtlı Olunan İl

Nüfusa kayıtlı olunan il ve ikamet edilen ile göre 2022 yılı istatistikleri incelendiğinde, Zonguldak'ta ikamet edenlerin yüzde 73,9'u, Karabük'te ikamet edenlerin yüzde 61,7'si ve Bartın'da ikamet edenlerin yüzde 80,4'ü kendi illerinin nüfusuna kayıtlıdır. 2022 yılı ADNKS verilerine göre Zonguldak, Karabük ve Bartın nüfusuna kayıtlı olan insanların yaşadıkları ilk beş il sırasıyla Şekil 15'te verilmiştir.

Şekil 15: Nüfusa Kayıtlı Olunan İle Göre İkamet Edilen İller (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

1.2.3. Yaş Bağımlılık Oranları

“15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “65 yaş ve üstü” yaş grubundaki kişi sayısı yaşlı bağımlılık oranı olarak adlandırılmaktadır. Bölge genelinde yaşlı bağımlılık oranının, Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu ve yıllar itibarıyla arttığı görülmektedir. Bölge içinde Bartın’ın yaşlı bağımlılık oranı en yüksek değere sahiptir. 2022 yılı verilerine göre Türkiye’de yaşlı bağımlılık oranının en yüksek olduğu illerde Bartın yüzde 22,9 oranla 13’üncü, Zonguldak yüzde 20,9 oranla 21’inci ve Karabük ise yüzde 20,3 oranla 27’nci sıradadır. 2022 yılında Türkiye ortalaması yüzde 14,6 olup Bartın ili ortalamasının yaklaşık yüzde 8, Karabük ve Zonguldak illeri ise ortalamasının yaklaşık yüzde 6 üzerindedir. 2010-2022 yılları arasında bölge illeri, bölge ve ülkenin yaşlı bağımlılık oranı Şekil 16’da verilmiştir.

Şekil 16: Yaşlı Bağımlılık Oranı (Yüzde) (2010-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve üstü nüfus, 2010 yılında bölgede 99 bin 572 kişi iken son 13 yılda yüzde 53,8 artarak 2022 yılında 153 bin 176 olmuştur. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının yüzde 10'u geçmesi nüfusun yaşlanmasının önemli bir göstergesidir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2010 yılında yüzde 9,6 iken 2012 yılından başlayarak yaşlı nüfus yüzde 10 mertebesinde aşmış ve

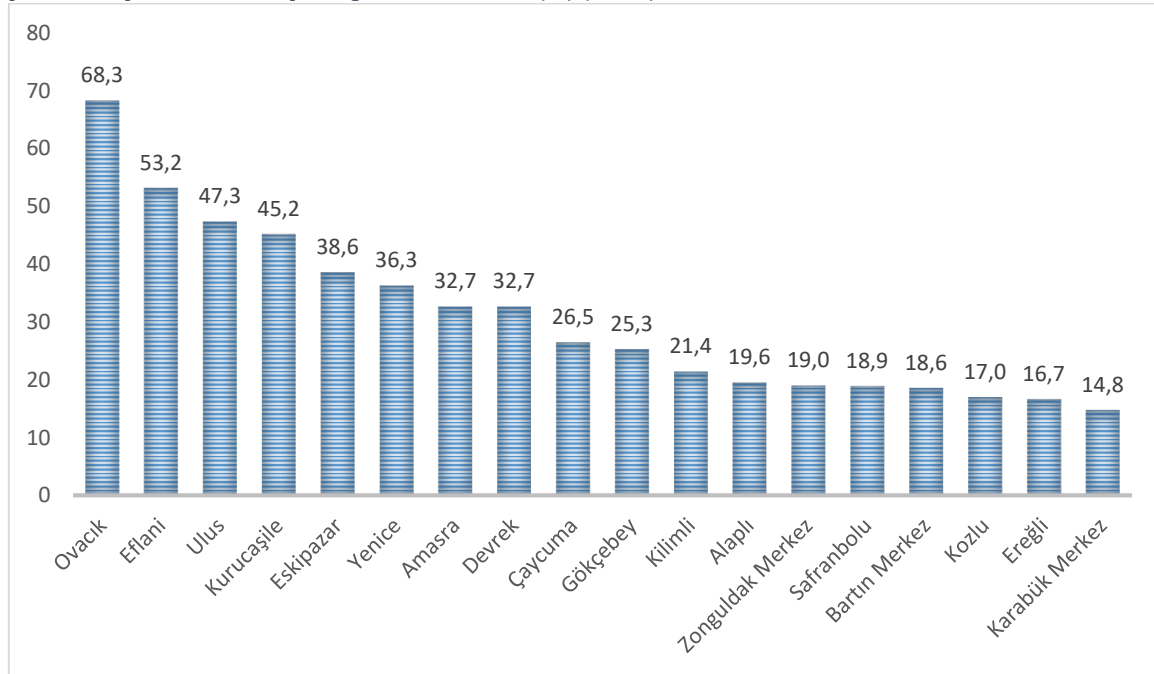
2022 yılında yüzde 14,7 seviyesine yükselmiştir. Yaşlı nüfusun 2022 yılında yüzde 44,8'ini erkek nüfus, yüzde 55,2'sini kadın nüfus oluşturmuştur.

Yaşlı nüfus, farklı yaş grubu dilimlerine göre incelendiğinde, 2022 yılında yaşlı nüfusun yüzde 66'sının 65-74 yaş grubunda, yüzde 26,9'unun 75-84 yaş grubunda ve yüzde 7,1'inin 85 ve üstü yaş grubunda yer aldığı görülmektedir.

Türkiye'de yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu il, 2022 yılında yüzde 20,2 ile Sinop olmuştur. Bölge illerinden Bartın yüzde 15,8 oranla en yüksek yaşlı nüfusa sahip iller arasında 12'nci, Zonguldak yüzde 14,5 ile 19'uncu ve Karabük yüzde 14,3 oranla 22'nci sırada yer almıştır.

Yaşlı bağımlılık oranı 2022 yılı değerlerini ilçeler bazında incelediğimizde en yüksek ilçenin Ovacık olduğu, onu sırasıyla Eflani, Ulus, Kurucaşile, Eskipazar, Yenice, Amasra, Devrek, Çaycuma, Gökçebey, Kilimli, Alaplı, Zonguldak Merkez, Safranbolu, Bartın Merkez, Kozlu, Ereğli ve Karabük Merkez'in takip ettiği görülmüştür. İlçeler bazında yaşlı bağımlılık oranlarını gösteren grafik Şekil 17'de verilmiştir.

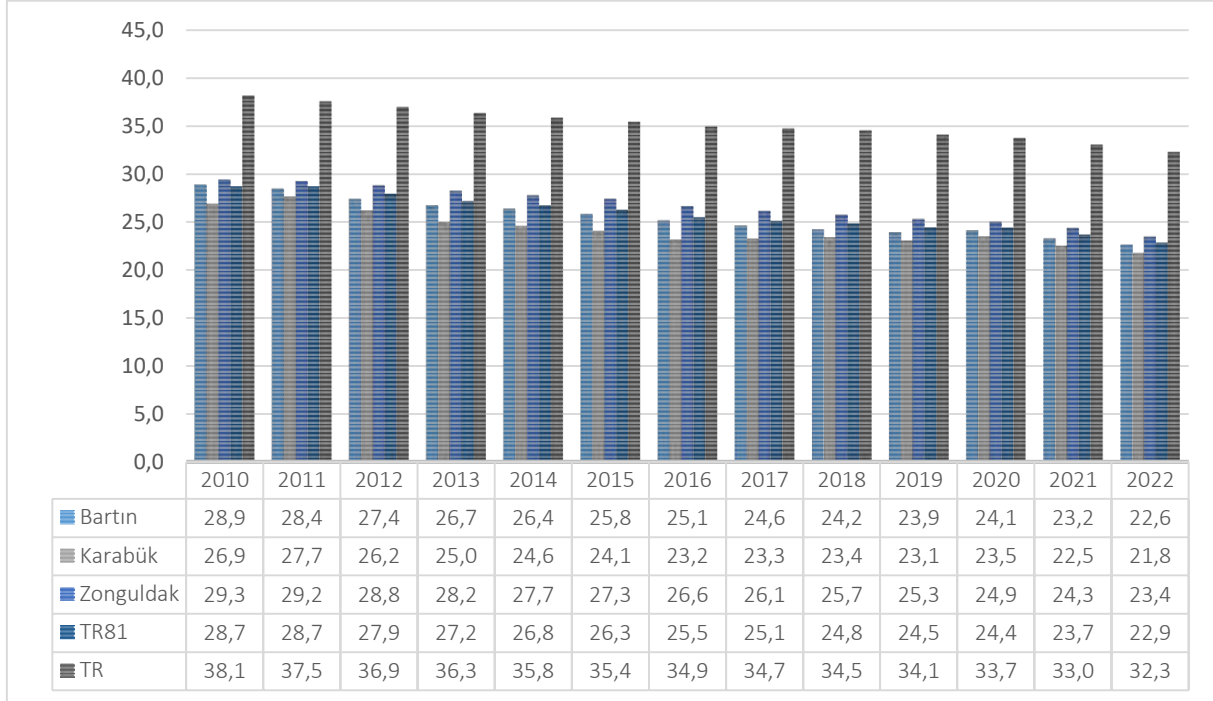
Şekil 17: İlçelere Göre Yaşlı Bağımlılık Oranları (%) (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Çalışma çağı nüfusunu oluşturan 15-64 yaş grubundan, her 100 kişiye karşılık gelen toplumdaki 0-14 yaş aralığı, genç (çocuk) bağımlılık oranı ile ifade edilmektedir. Bölge genelinde çocuk bağımlılık oranının, Türkiye ortalamasının altında olduğu ve yıllar itibarıyla azaldığı görülmektedir. Karabük'ün çocuk bağımlılık oranı bölge içinde en düşük değere sahiptir. Türkiye'de çocuk bağımlılık oranının en düşük olduğu iller sıralamasında Tunceli ve Edirne'den sonra Karabük 3'üncü, Bartın 5'inci ve Zonguldak 8'inci sıradadır. 2022 yılında Türkiye ortalaması 32,3 olup, Karabük ili Türkiye ortalamasının yaklaşık yüzde 10,5, Bartın ili yüzde 9,7 ve Zonguldak ili ise yüzde 8,8 altındadır. TÜİK'in 2010-2022 arasındaki verileri baz alınarak oluşturulmuş çocuk (genç) bağımlılık oranı Şekil 18'de görülmektedir.

Şekil 18: Çocuk (Genç) Bağımlılık Oranı (Yüzde) (2010-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgede yaşlı bağımlılık oranı artmakta olup ve bu artışın devam edeceği görülmektedir. Genç bağımlılık oranı ise azalış trendini sürdürmektedir. Küresel yaşlanma olarak adlandırılan "demografik dönüşüm" sürecinde olan Türkiye'de, doğurganlık ve ölüm hızlarındaki azalma, sağlık alanında kaydedilen gelişmeler, yaşam standardının, refah düzeyinin ve doğuştan beklenen yaşam süresinin artmasından nüfusun yaş grupları da etkilenmektedir. Çocuk ve gençlerin toplam nüfus içindeki payı azalırken yaşlıların toplam nüfus içindeki oranı artış göstermektedir.

Türkiye, oransal olarak Avrupa ülkelerine göre hâlâ genç bir nüfus yapısına sahip olsa da, artan yaşlı nüfus ilerleyen yıllarda hizmet sektöründe bu alana ilave yatırımlar gerektirdiğini, önemli ekonomik ve sosyal yansımaları olan bir müdahale alanı ortaya çıkacağını göstermektedir. Batı Karadeniz Bölgesi düşük genç bağımlılık ve yüksek yaşlı bağımlılık oranıyla Türkiye ortalamasına göre daha olumsuz bir görünüm sergilediğinden bu kapsamda alınacak yerel ve ulusal tedbirler özel öneme sahiptir.

1.2.4. Medyan Yaş

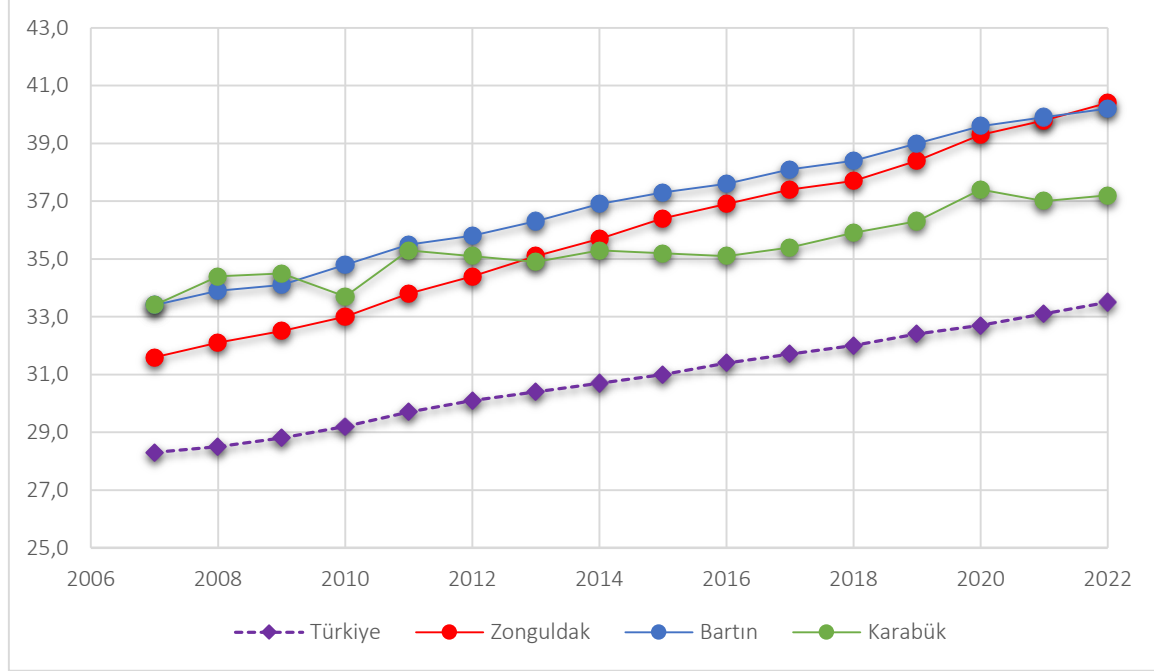
Medyan (ortanca) yaş yeni doğan bebekten en yaşlıya kadar nüfusu oluşturan kişilerin yaşları küçükten büyüğe doğru sıralandığında ortada kalan kişinin yaşı olarak tanımlanmaktadır. Nüfusun niteliği ile ilgili göstergelerden biri olan ortanca yaş, nüfusun gençleşmesine veya yaşlanmasına ilişkin önemli bir veri sağlamaktadır.

Medyan yaş Türkiye'de 2007 yılında 28,3, Zonguldak'ta 31,6, Karabük'te 33,4 ve Bartın'da 33,4 olarak tespit edilmiştir. 2014 yılına gelindiğinde Türkiye'de medyan yaş 30,7'ye, Zonguldak'ta 35,7'ye, Karabük'te 35,3'e ve Bartın'da 36,9'a yükselmiştir. 2022 yılı verileri incelendiğinde Türkiye ortalaması 33,5'e çıkarken, Zonguldak 40,4, Karabük 37,2 ve Bartın ise 40,2'ye yükselmiştir. Bu veriler Türkiye'ye paralel olarak bölgede de medyan yaşın arttığını, Türkiye ortalamasına göre bölgenin yaşının 3,7-6,9 arasında daha fazla olduğunu göstermektedir. Kadınların medyan yaşı, erkeklere göre daha fazladır.

Cinsiyetler arası bu yaş farkı 2022 yılında Türkiye’de 1,4 iken Zonguldak’ta 2,1, Karabük’te 2,9 ve Bartın’da 2,0 olarak gerçekleşmiştir.

2022 yılı medyan yaş verilerinin iller arası sıralaması incelendiğinde medyan yaşta en yüksek değere sahip iller arasında Zonguldak 9’uncu, Bartın 10’uncu ve Karabük 28’inci sırada yer almaktadır. Meydan yaşın 2007-2022 yılları arasındaki değişimi Şekil 19’da yer almaktadır.

Şekil 19: Meydan Yaş (2007-2022)

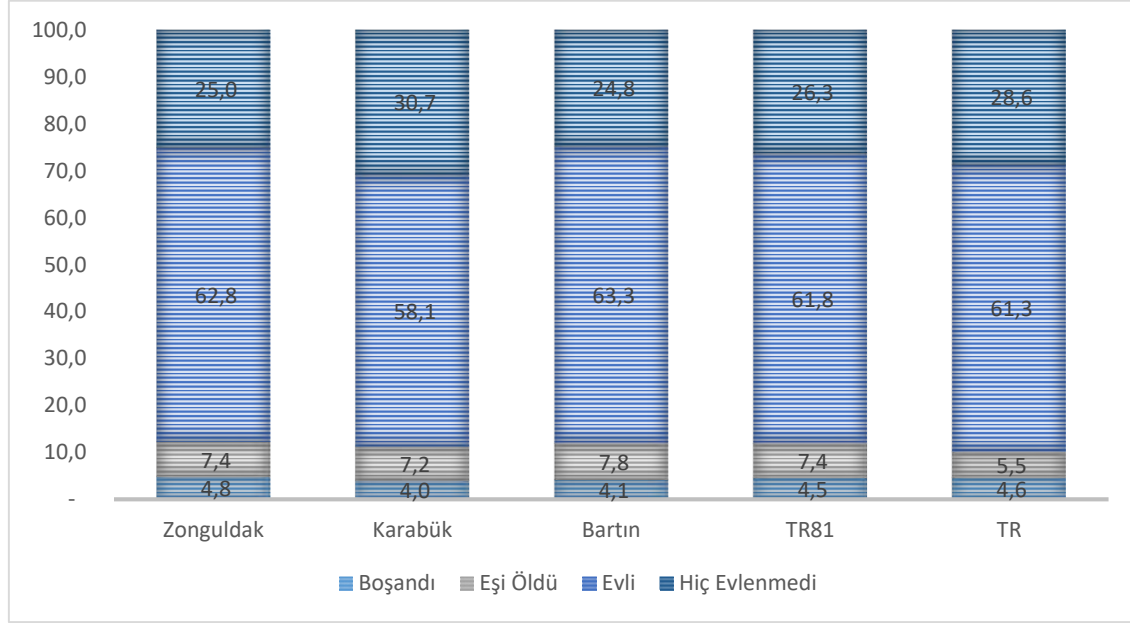
Kaynak: TÜİK, 2023

Medyan yaşın önemli derecede artışında genç nüfusun göçünün önemli bir etkisi vardır. Genç göçünün temel nedenleri arasında ise bağımlı sektörel yapı, girişimcilik ekosisteminin ve istihdam olanaklarının zayıf olması ve yaşam kalitesinin yeterince yüksek olmamasının etkisinin olduğu değerlendirilmektedir. Bu veriler ayrıca yaşlanan nüfusa yönelik sosyal imkânlar geliştirip bu alanda yatırımlar yapılması gerektiğini de göstermektedir.

1.2.5. Medeni Duruma Göre Nüfus

Bu bölümde 15 yaş ve üstü nüfusun 2022 yılı verileri doğrultusunda medeni duruma göre dağılımı incelenmiştir. Bu verilere göre bölge illeri arasında en fazla boşanma oranının yüzde 4,8 ile Zonguldak’ta olduğu ve yüzde 4,6 olan ülke ortalamasından yüksek bir değere sahip olduğu; eşi ölen kişilerin yüzde 7,8 oranla en fazla Bartın’da olduğu ve ülke ortalaması olan yüzde 5,5’in üzerinde yer aldığı; evli kişilerin yüzde 63,3 ile en fazla Bartın’da olduğu ve ülke ortalaması olan yüzde 61,3’ün üzerinde bulunduğu, hiç evlenmeyen insanların ise yüzde 30,7 ile en fazla Karabük’te bulunduğu ve yüzde 28,6 olan ülke ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 7’de medeni duruma göre nüfusun dağılımına ilişkin bir grafik yer almaktadır.

Tablo 7: Medeni Duruma Göre Nüfusun Dağılımı (15 Yaş ve Üstü) (2022)

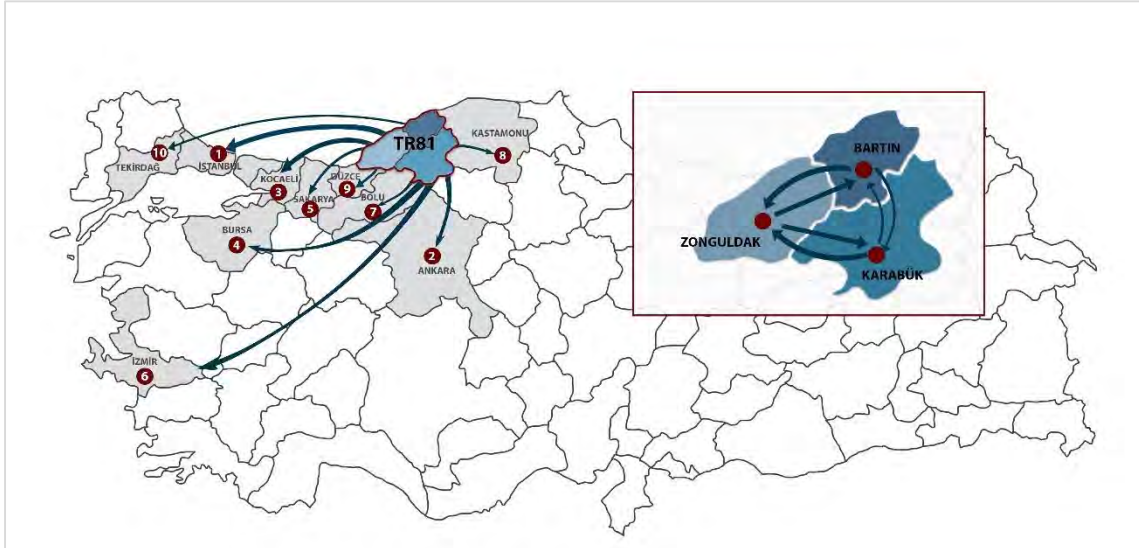

Kaynak: TÜİK, 2023

1.2.6. Batı Karadeniz Göç Eğilimleri

2014-2022 yılları arasındaki göç verileri kümülatif olarak ele alındığında Batı Karadeniz Bölgesi'nden göç alan yerleşimler arasında İstanbul ilk sırada yer almakta olup, İstanbul'u sırasıyla Ankara, Kocaeli, Bursa, Sakarya, İzmir, Bolu, Kastamonu, Düzce ve Tekirdağ izlemektedir. Bölgenin 2014-2022 yılları arasında kümülatif olarak en çok göç verdiği iller Şekil 20'de gösterilmektedir.

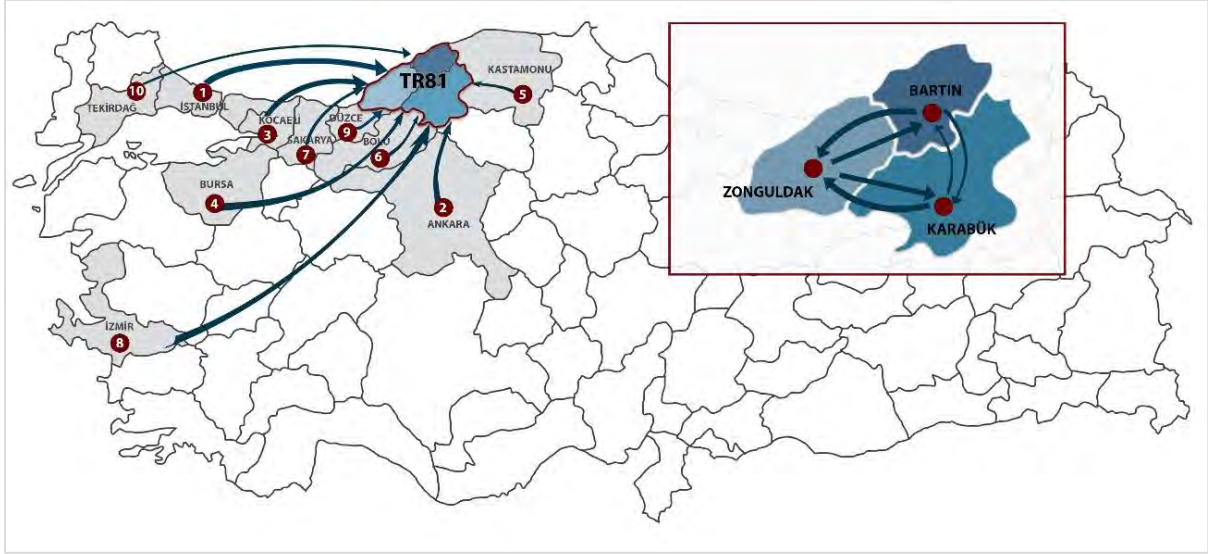
Şekil 20: Bölgenin En Çok Göç Verdiği İller (2014-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Aynı verilere göre bölgenin en fazla göç aldığı il ise yine İstanbul'dur. İstanbul'u sırasıyla Ankara, Kocaeli, Bursa, Kastamonu, Bolu, Sakarya, İzmir, Düzce ve Tekirdağ izlemektedir. Bölge illerinin göç alma nedenleri arasında ise eğitim başı çekmekte, onu aile fertlerinden birine bağımlı göç ile daha iyi konut ve yaşam koşulları takip etmektedir. Bölgenin 2014-2022 yılları arasında kümülatif olarak en çok göç aldığı iller Şekil 21'de verilmektedir.

Şekil 21: Bölgenin En Çok Göç Aldığı İller (2014-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Yaş gruplarına göre alınan göçte TÜİK'in 2022 yılı verileri incelendiğinde Batı Karadeniz Bölgesi'nde en çok 15-34 yaş grubunun göç hareketine katılım sağladığı görülmektedir. Bölgenin özellikle 20-24 yaş grubunda göç aldığı, bunu sırası ile 15-19 ve 25-29 yaş gruplarının izlediği görülmektedir.

Alınan ve verilen göç verileri kıyaslandığında 15-24 yaş grubunda bölgenin göç alma oranının göç verme oranına göre daha fazla olduğu görülmektedir. 25-34 yaş grubunda bölgenin verdiği göçün bölgenin aldığı göçten yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bölgeye gelen yaş grubunun çoğunlukla üniversite eğitimi için gelmelerinden, çalışma çağına başlarındaki yaş gruplarının ise bölgedeki iş ve yaşam koşullarının yetersizliği nedeniyle büyük şehirlere göçü tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır. TÜİK'in 2022 yılı göç verilerine göre bölge illerinin aldığı ve verdiği göçün nedenlerini gösteren istatistikler Tablo 8'de yer almaktadır.

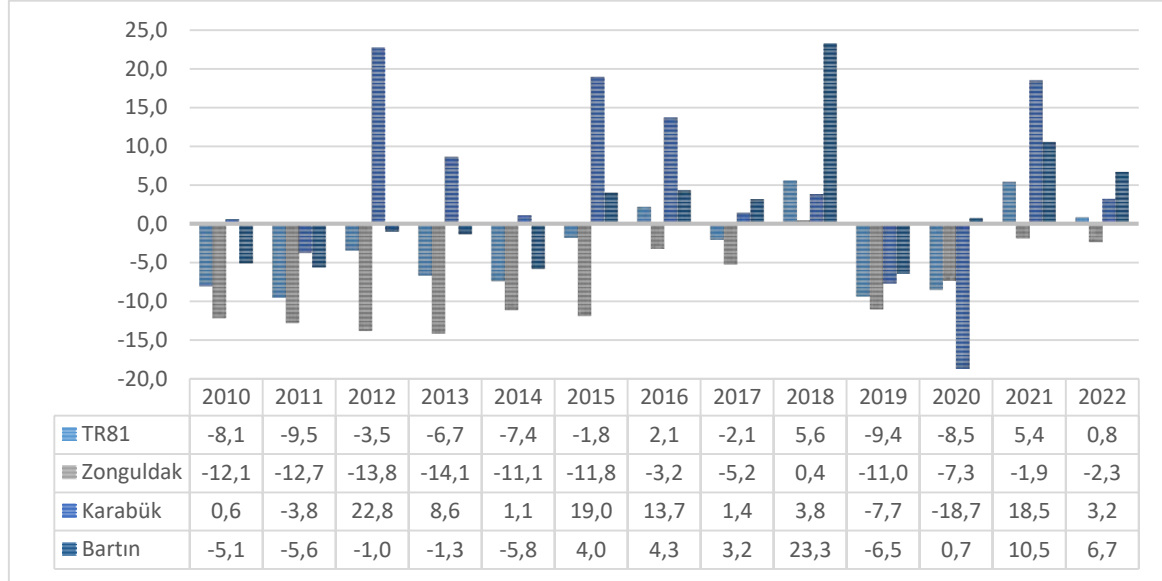
Tablo 8: Göç Etme Nedenine Göre İllerin Aldığı ve Verdiği Göç Yüzdesi (2022)

Göç Nedeni	Verilen Göç			Alınan Göç		
	Zonguldak	Karabük	Bartın	Zonguldak	Karabük	Bartın
Tayin/ iş değişikliği	8,8	11,8	9,5	9,1	6,5	8,8
İşe başlamak/ iş bulmak	13,1	13,2	12,9	6,0	8,3	6,6
Eğitim	23,9	22,2	24,5	29,3	41,0	33,8
Medeni durum değişikliği/ ailevi nedenler	5,6	5,0	5,3	5,2	3,2	4,3
Daha iyi konut ve yaşam koşulları	14,2	12,0	14,1	15,0	13,3	9,5
Hane/ aile fertlerinden birine bağımlı göç	15,9	12,7	16,9	18,1	14,4	17,4
Aile yanına/ memlekete geri dönme	1,4	1,6	1,5	4,5	1,7	7,3
Sağlık/ bakım	0,9	0,9	1,0	0,6	0,6	1,1
Ev alınması	2,3	1,7	2,1	1,6	2,8	1,9
Emeklilik	0,4	0,3	0,3	0,3	0,6	1,1
Diğer	1,9	1,3	1,6	1,2	1,6	2,0
Bilinmeyen	11,7	17,2	10,2	9,0	6,0	6,3

Kaynak: TÜİK, 2023

Şekil 22’de 2010-2022 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi’ne ait net göç hızına ilişkin değerler gösterilmektedir. Bu veriler incelendiğinde; göç hızının en yüksek olduğu yılların 2010, 2011, 2019 ve 2020 olduğu, göç hızının en düşük olduğu yılların ise 2016, 2018, 2021 ve 2022 olduğu görülmektedir.

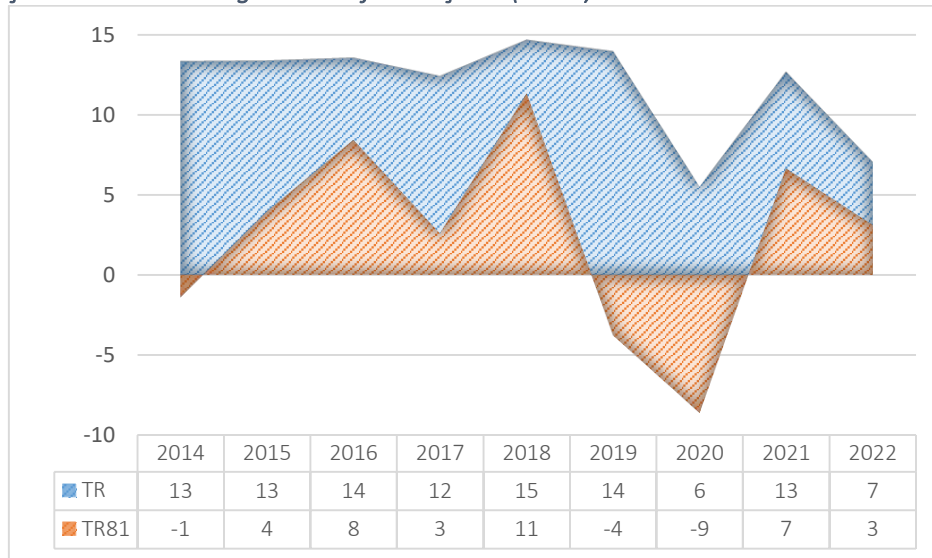
Şekil 22: Bölgenin 2010-2022 Dönemi Net Göç Hızı (Binde)

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgelerin 2014-2022 yılları arasındaki nüfus artış hızları incelendiğinde ise Batı Karadeniz Bölgesi’nin (TR81 Düzey 2) nüfus artış hızı en düşük değere sahip ilk üç bölge arasında yer aldığı görülmektedir. Aynı yıllarda sırasıyla Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan’dan oluşan TRA2 Bölgesi; Erzurum, Erzincan ve Bayburt’tan oluşan TRA1 Bölgesi, Zonguldak, Karabük ve Bartın’dan oluşan TR81 Bölgesi, Van, Muş, Bitlis ve Hakkari’den oluşan TRB2 Bölgesi ile Kastamonu, Çankırı ve Sinop’tan oluşan TR82 Bölgesi en düşük değerlere sahip bölgelerdir. 2014-2022 yıllarında bölgenin nüfus artış hızı tüm yıllarda ülke ortalamasının altında kalmıştır. Ülke ve bölge nüfus artış hızını gösteren grafik Şekil 23’te görülmektedir.

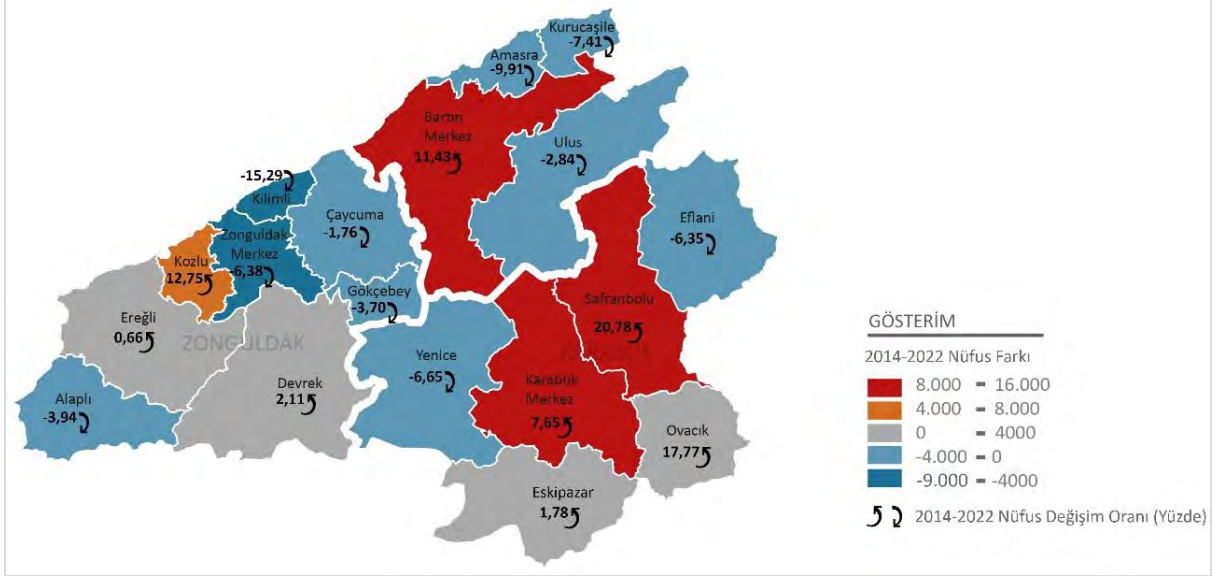
Şekil 23: Ülke ve Bölge Yıllık Nüfus Artış Hızı (Binde)

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgedeki ilçelerin 2014 ve 2022 yılları arasındaki nüfus değişim oranları incelendiğinde oransal olarak en fazla pozitif nüfus artışı olan yerleşimlerin; sırasıyla Safranbolu, Ovacık, Kozlu, Bartın Merkez ve Karabük Merkez olduğu görülmektedir. Oransal olarak en fazla nüfus kaybeden yerleşimler ise sırasıyla Kilimli, Amasra, Kurucasıle, Yenice, Zonguldak Merkez ve Eflani'dir. Şekil 24'te 2014 ve 2022 yılları arası nüfus farkı ve nüfus değişim oranına ilişkin ilçe bazlı hazırlanan bir harita yer almaktadır.

Şekil 24: 2014-2022 Yılları Arasındaki Nüfus Değişimleri

Kaynak: TÜİK, 2023

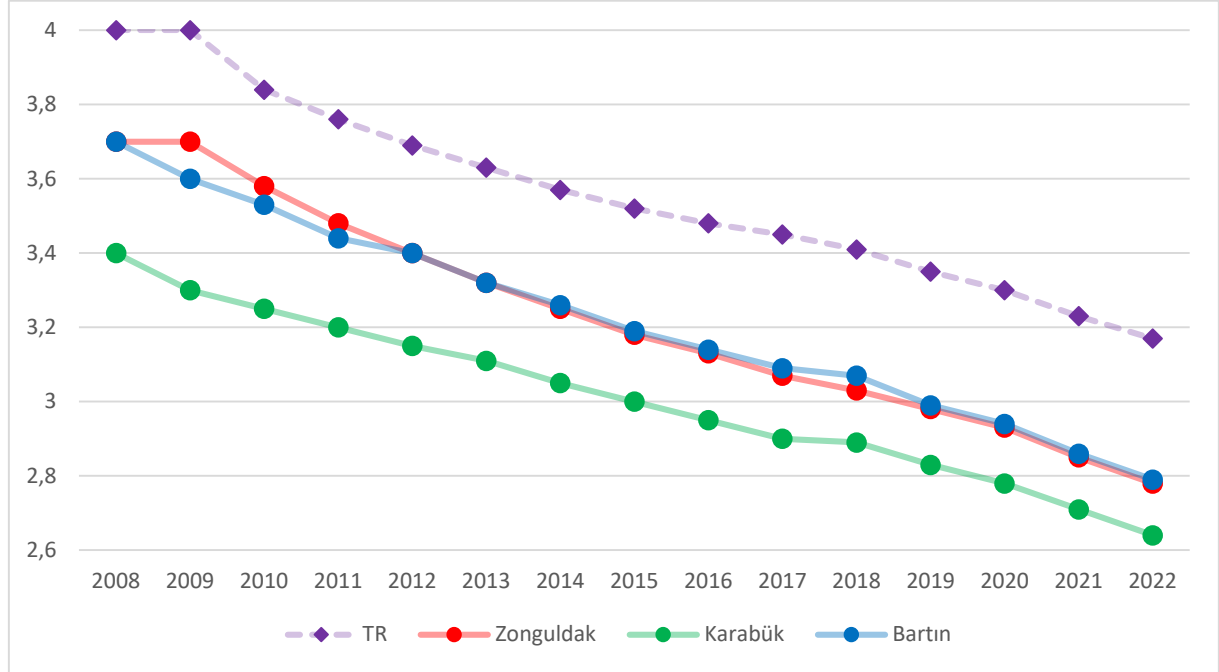
Batı Karadeniz Bölgesi'nin iller arası verdiği göçler incelendiğinde en çok göç verilen iller olan İstanbul ve Ankara'nın ardından Karabük ve Zonguldak'ın Kocaeli'ye, Bartın'ın ise Zonguldak'a göç verdiği görülmektedir. 2012-2021 döneminde nüfusu en çok azalan iller sıralandığında ilk sırada Yozgat yer almakta olup onu sırasıyla Ağrı, Kars, Erzurum ve Zonguldak izlemiştir. Aynı dönemde nüfus payı en çok düşen iller sıralamasında ise Zonguldak, Adana, Erzurum ve Ağrı'dan sonra 4'üncü olmuştur.

2022 yılı verilerine göre ikamet izni ile ülkemizde bulunan yabancıların illere göre dağılımına bakıldığında; Zonguldak'ta 4.821, Karabük'te 12.305, Bartın'da 2.434 olmak üzere bölgede toplamda 19.560 kişinin bulunduğu görülmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre Temmuz 2023 itibari ile geçici koruma kapsamında bölgede bulunan yabancıların dağılımı sırasıyla Karabük'te 1.449 kişi, Zonguldak'ta 661 kişi ve Bartın'da 425 kişidir.

1.2.7. Hanehalkı Nitelikleri

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, Türkiye'de 2008 yılında 4 kişi olan ortalama hanehalkı büyüklüğünün, azalma eğilimi göstererek 2022 yılında 3,17 kişiye düştüğü görülmüştür. TÜİK'in 2022 yılı verilerine göre Zonguldak'ta hanehalkı sayısı 204.318, Karabük'te 87.554 ve Bartın'da ise 69.672'dir. Yıllara göre ülkenin ve bölge illerinin hanehalkı büyüklük verilerine ilişkin grafik Şekil 25'te yer almaktadır.

Şekil 25: Ortalama Hanehalkı Büyüklükleri (2008-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Hanehalkı büyüklük verileri bölge illeri olarak açısından incelendiğinde ise en yüksek ortalama hanehalkı büyüklüğüne 2,79 ile Bartın'ın sahip olduğu, onu 2,78 ile Zonguldak'ın ve 2,64 ile Karabük'ün izlediği görülmektedir.

Türkiye'de 2014 yılında 3,57 olan ortalama hanehalkı büyüklüğü 2022 yılında 3,17'ye düşmüştür. Aynı yıllarda ise bölgenin ortalama hanehalkı büyüklüğü ise 3,21'den 2,75'e düşmüştür. Bölge, ortalama hanehalkı büyüklüğü bakımından 2014 yılında 19'uncu sıradayken 2022 yılında 24'üncü sıraya gerilemiştir. Bölgede ilçeler bazında hanehalkı büyüklükleri incelendiğinde en küçük hanehalkı büyüklüğüne sahip ilçe 2,14 ile Ovacık olurken en büyüğü ise 3,17 ile Alaplı'dır. Tablo 9'da 2014 ve 2022 yıllarına ilişkin ortalama hanehalkı büyüklükleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

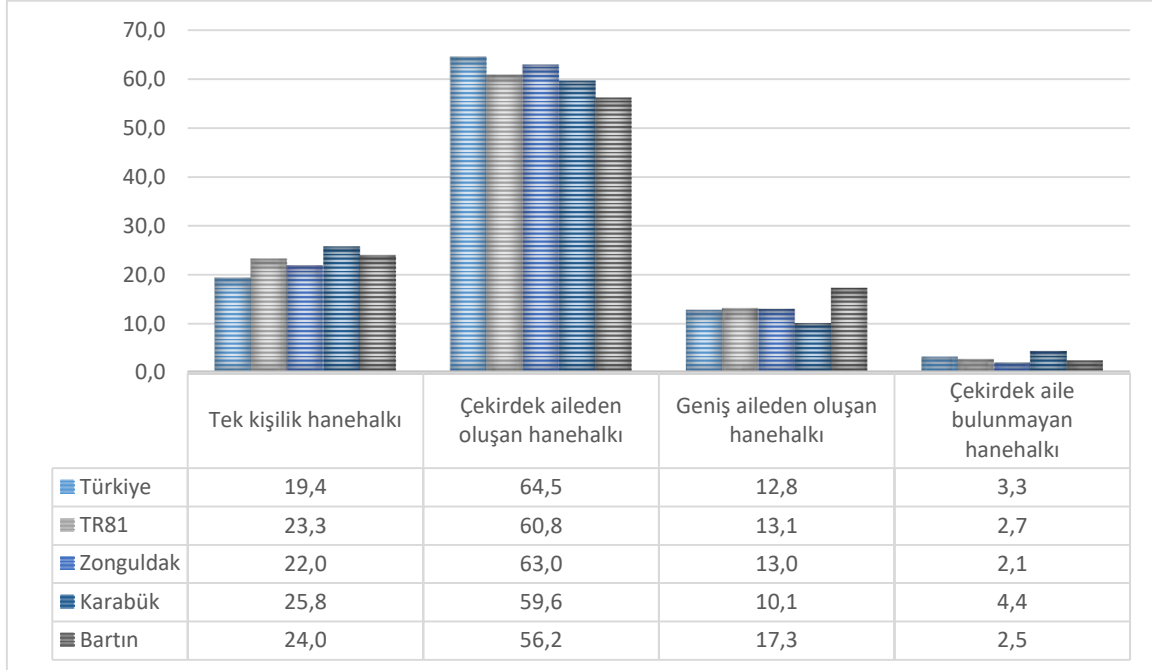
Tablo 9: Ortalama Hanehalkı Büyüklükleri (2014 / 2022)

Lokasyon	2014 Yılı Değeri	2014 Yılı Sıralaması	2022 Yılı Değeri	2022 Yılı Sıralaması
Zonguldak	3,25	49 / 81	2,78	62 / 81
Karabük	3,05	70 / 81	2,64	73 / 81
Bartın	3,26	48 / 81	2,79	60 / 81
TR81	3,21	19 / 26	2,75	24 / 26
Türkiye	3,57	-	3,17	-

Kaynak: TÜİK, 2023

2022 yılı TÜİK verileri doğrultusunda hanehalkı tiplerine ve büyüklüklerine göre dağılım oranları incelendiğinde, bölgede en fazla tek kişilik hanehalkının yüzde 25,8 ile Karabük'te, çekirdek aileden oluşan hanehalkının yüzde 63,0 ile Zonguldak'ta, geniş aileden oluşan hanehalkının yüzde 17,3 ile Bartın'da ve çekirdek aile bulunmayan hanehalkının yüzde 4,4 ile Karabük'te bulunduğu görülmektedir. 2022 yılı verilerine göre hanehalkı tiplerine göre hanehalkı dağılımı Şekil 26'da yer almaktadır.

Şekil 26: Hanehalkı Tiplerine Göre Hanehalkı Dağılımı (%) (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

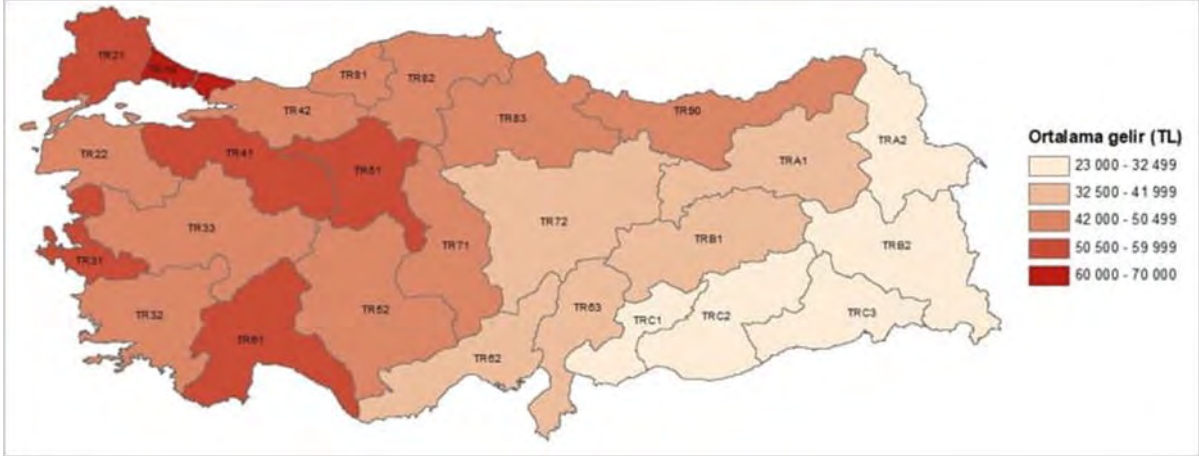
1.3. Sosyal Kalkınma ve Refah

Sosyal kalkınma ve sosyal refah kavramları mutlak ölçülebilir göstergelere sahip olan ekonomik büyümeyi kapsamalarının yanında sosyal hizmetlerin iyileşmesi, gelir dağılımının daha adil olması, barınma hakkının toplumun her kesimi için sağlanabilmesi, dezavantajlı grupların sosyal hayata katılım olanaklarının artırılması, sivil toplumun ve hak temelli yaklaşımları merkeze alarak örgütlenen organizasyonların güçlendirilmesi, çevre duyarlılığının geliştirilmesi gibi toplumsal, ekonomik ve siyasal alanlarda yaşanan değişimlerin bireyin hayat kalitesini artıran boyutu olarak tanımlanabilir. Bu bölümde sosyal kalkınma ve sosyal refah gelir dağılımı, yoksulluk, özel politika gerektiren gruplar, sosyal sermayeyi oluşturan yapılar ile bankacılık ve finans sistemi üzerinden değerlendirilmiştir.

1.3.1. Gelir Dağılımı

Günümüzde gelir eşitsizliğine ilişkin hesaplamalar, bireysel gelirler arasındaki farklardan yola çıkılarak yapılmaktadır. Bu hesaplama ise hanehalkının toplam gelirinin hanehalkındaki yetişkin kişi sayısına (eş değer fert sayısına) bölünmesiyle eş değer hanehalkı kullanılabilir fert geliri bulunarak gerçekleştirilmektedir. TÜİK'in yıllık ortalama eş değer hanehalkı kullanılabilir fert geliri hesabında Düzey 2 Bölgeleri'nin dağılımı Şekil 27'de görülmektedir. Bu verilere göre bölgenin yıllık ortalama eş değer hanehalkı kullanılabilir fert geliri beşli ölçekte orta seviyede yer almaktadır.

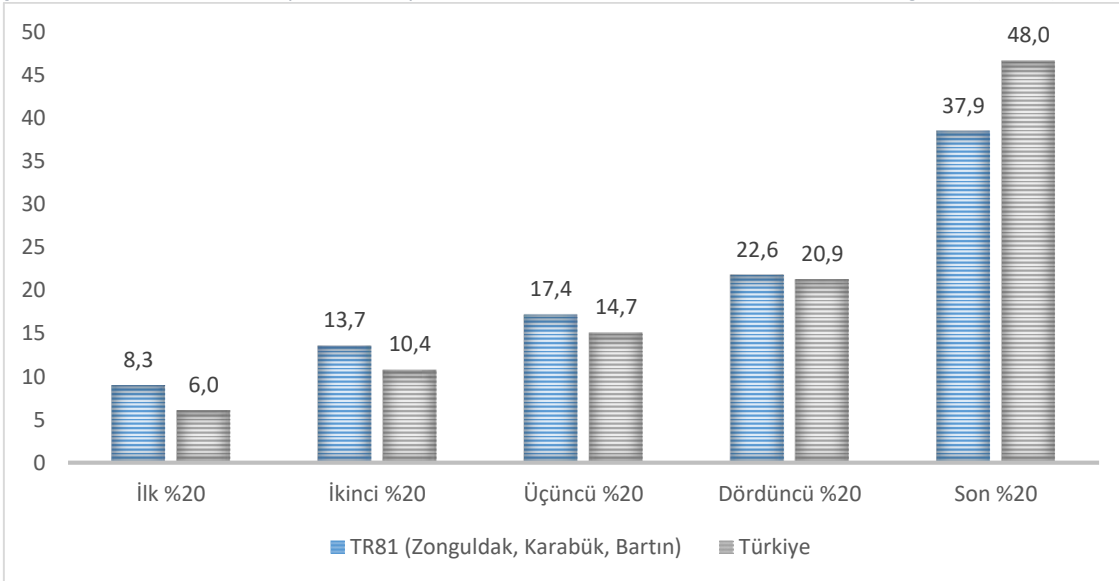
Şekil 27: Düzey 2 Bölgeleri Yıllık Ortalama Eş Değer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Geliri 2022 (TL)

Kaynak: TÜİK, Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2023

Türkiye’de yıllık ortalama eş değer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2022 yılında 48 bin 642 TL olmuştur. Batı Karadeniz Bölgesi kullanılabilir fert gelirinin hanehalkı başına dağılımına bakıldığında 42 bin - 50 bin 499 TL aralığı ile Türkiye ortalamasında olduğu görülmektedir. Fertler, eş değer hanehalkı kullanılabilir gelirlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak beş gruba ayrıldığında; "ilk yüzde 20'lik grup" geliri en düşük olan grubu, "son yüzde 20'lik grup" ise geliri en yüksek olan grubu tanımlamaktadır. TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2022 verilerine göre TR81 Düzey 2 Bölgesi ile Türkiye'nin yüzde 20'lik gruplardaki oranı Şekil 28’de verilmektedir.

Şekil 28: Yüzde 20'lik Gruplar İtibarıyla Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirinin Dağılımı (Yüzde)

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2023

Kişisel gelir dağılımını ölçmek için yaygın olarak kullanılan göstergelerden birisi de Gini katsayısı, Gini endeksi veya Gini oranı olarak tanımlanmaktadır. Gini katsayısı sıfır ile bir arasında değişen bir katsayıdır ve sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımı eşitliğinin, bire yaklaştıkça gelir dağılımı eşitsizliğinin arttığını gösterir. Tablo 10’da bölgenin ve Türkiye’nin Gini Katsayısı 2014, 2021 ve 2022 yıllarını gösterecek şekilde sunulmuştur.

Tablo 10: Gini Katsayısı

Gini Katsayısı	Yıl	Türkiye	TR81
Eş değer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre	2014	0,391	0,304
	2021	0,401	0,292
	2022	0,415	0,295
Hanehalkı kullanılabilir gelire göre	2014	0,379	0,325
	2021	0,391	0,328
	2022	0,412	0,335

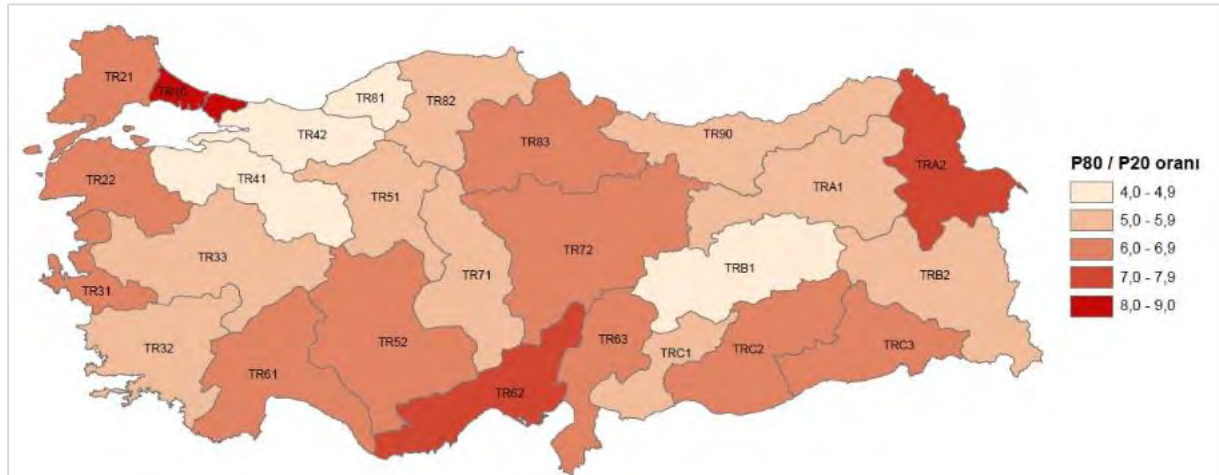
Kaynak: TÜİK, 2023

2014 yılında Türkiye'nin eş değer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre Gini katsayısı 0,391 iken, 2021 ve 2022 yıllarında sırayla 0,401 ve 0,415 olarak tespit edilmiştir. TR81 Düzey 2 Bölgesi'nin eş değer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre Gini katsayısı 2014 yılında 0,304 iken, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 0,292 ve 0,295 olarak belirlenmiştir ve 2022 yılı TÜİK verilerine göre 26 Düzey 2 bölgesi arasında en iyi orana sahip bölge olmuştur. TÜİK hanehalkı kullanılabilir gelir hesaplamalarına göre ise 2022 yılında ülkenin Gini katsayısı 0,412 iken bölgenin 0,335 olarak belirlenmiştir. Bu verilerle bölge ülkedeki gelir dağılımı eşitliğinde en iyi dördüncü bölge olmuştur.

P80/P20 oranı, en yüksek gelire sahip yüzde 20'lik grubun gelirinin, en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun gelirine oranı şeklinde hesaplanmakta ve oran küçüldükçe gelir eşitsizliği azalmaktadır. TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına göre; 2022 yılında eş değer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre P80/P20 oranı Türkiye'de 7,9 iken, oranın en düşük olduğu İBBS Düzey 2 bölgeleri 4,5 ile TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli) ve TR81'dir (Zonguldak, Karabük, Bartın). 2014'ten itibaren paylaşılan veriler birlikte incelendiğinde diğer bölgelerin aksine Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki dalgalanmanın daha az olduğu görülmektedir.

TÜİK'in 2021 yılında hazırladığı eş değer hanehalkı kullanılabilir fert gelirlerine göre P80/P20 oranı dağılımı Düzey 2 Bölgeleri için Şekil 29'da görülmektedir.

Şekil 29: Eş Değer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre P80/P20 Oranı (2021)

Kaynak: TÜİK, 2021 Yılı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2023

1.3.2. Yoksulluk

Toplumun genel düzeyine göre belli bir sınırın altında gelir ve harcamaya sahip olan birey veya hanehalkı görece anlamda yoksul sayılmaktadır. Eş değer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirlerine göre

medyan gelirin yüzde 40'ı, yüzde 50'si, yüzde 60'ı ve yüzde 70'i olmak üzere 4 ayrı görelî yoksulluk sınırı hesaplanmıştır.

TÜİK tarafından yayınlanan Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistiklerine (2022) göre eş değer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin yüzde 50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk oranı Türkiye genelinde 2021 yılında 14,4 iken, 2022 yılında da aynı seviyeyi korumuştur. Medyan gelirin yüzde 60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre yoksulluk oranı ise 2021 yılında 21,3 iken 2022 yılında 0,3 puan artarak yüzde 21,6 olarak gerçekleşmiştir. Aynı veriler Batı Karadeniz Bölgesi için incelendiğinde, yoksulluk oranının Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Tablo 11'de eş değer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre görelî yoksul sayıları ve yoksulluk oranları yer almaktadır.

Tablo 11: Görelî Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları (2021 / 2022)

Yoksulluk Riski	Düzy	Yoksulluk sınırı (TL)		Yoksul sayısı (Bin kişi)		Yoksulluk Oranı (%)	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022
Medyan gelirin %50'sine göre	TR	14.034	17.747	11.936	12.000	14,4	14,4
Medyan gelirin %50'sine göre	TR81	15.187	19.530	80	104	7,9	10,4
Medyan gelirin %60'ına göre	TR	16.841	21.296	17.636	18.030	21,3	21,6
Medyan gelirin %60'ına göre	TR81	18.224	23.436	127	167	12,7	16,7

Kaynak: TÜİK, 2023

Düzy 2 ölçeğinde verilerin yayınlandığı 2014 yılından itibaren istatistikler incelendiğinde, yoksulluk oranının medyan gelirin yüzde 50'si dikkate alındığında yüzde 4,1 artış, medyan gelirin yüzde 60'ı dikkate alındığında ise yüzde 1,8 artış olduğu görülmektedir. TR81 Bölgesi 2021 ve 2022 yıllarına ait veriler Türkiye geneli verileriyle karşılaştırıldığında yoksulluk oranı artışının yüzde 50 ve yüzde 60'lık dilimlerde her iki yılda da Türkiye'deki yoksulluk oranı artışından fazla olduğu görülmektedir.

1.3.3. Özel Politika Gerektiren Gruplar

Özel politika gerektiren grup ya da kişi kavramı, içinde bulundurduğu unsurlar bakımından farklı tanımlamalarla ifade edilse de, en temelde etrafındaki diğer bireylere göre daha olumsuz koşullarda bulunan ve sosyal politikalar yardımıyla korunması gereken kişileri ifade etmektedir. UNICEF'e göre engelli çocuklar, az gelişmiş bölgelerdeki ve kırsal kesimdeki çocuklar ve gençler, yoksul kent ve mahallelerdeki çocuklar ve gençler, Roman vatandaşlar, çatışma ortamındaki çocuklar ve gençler, ana dili Türkçe olmayan çocuklar, uluslararası göçmenler ülkemizde özel politika gerektiren gruplar içerisinde yer almaktadır.

Ülkemizde genellikle engelliler, çocuklar, yaşlılar, gençler, göçmenler, eski hükümlüler, şehit yakınları, gaziler, kadınlar, azınlıklar, tek ebeveynli aileler ve yoksullar bu grupta kabul edilmektedir. Bunlardan harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri, malul ve gaziler, yaşlılar, sakatlar ve korunmaya muhtaç çocuklar sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler arasında yer almaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi'nde ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençler, kadınlar, engelliler, Roman vatandaşlar, yaşlılar özel politika gerektiren gruplarda özellikle ele alınması gereken kesimler arasındadır.

- **Yaşlı Nüfus**

Türkiye’de geçmişten günümüze nüfus verileri incelendiğinde yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve üzeri yaştaki nüfusun giderek arttığı ve nüfusun yaşlandığı görülmektedir. TÜİK tarafından hazırlanan nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2025 yılında yüzde 11,0; 2030 yılında yüzde 12,9; 2040 yılında yüzde 16,3; 2060 yılında yüzde 22,6 ve 2080 yılında yüzde 25,6 olacağı öngörülmektedir. Batı Karadeniz Bölgesi verileri incelendiğinde, bölgedeki durumun Türkiye genelindeki projeksiyonla paralellik gösterdiği fakat bu oranın üstünde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Batı Karadeniz Bölgesi’ndeki yaşlı nüfus 2010 yılında toplam nüfusun yüzde 9,6’sını oluşturuyorken, 2022 yılında yaşlı nüfus toplam nüfusun yüzde 14,67’sini oluşturmaktadır. Yaşlı nüfusun artmasının gelecekte sosyal güvenlikle ve yaşlı bakımla ilgili hizmetlerin aksamasına neden olabileceği değerlendirilmektedir. 2010-2022 arası tüm yıllarda ve 65 yaş ve üstü tüm yaş gruplarında kadın nüfusunun erkek nüfustan fazla olduğu görülmektedir. Yaş grubu büyüdükçe kadın nüfusun erkek nüfusa oranı artmaktadır.

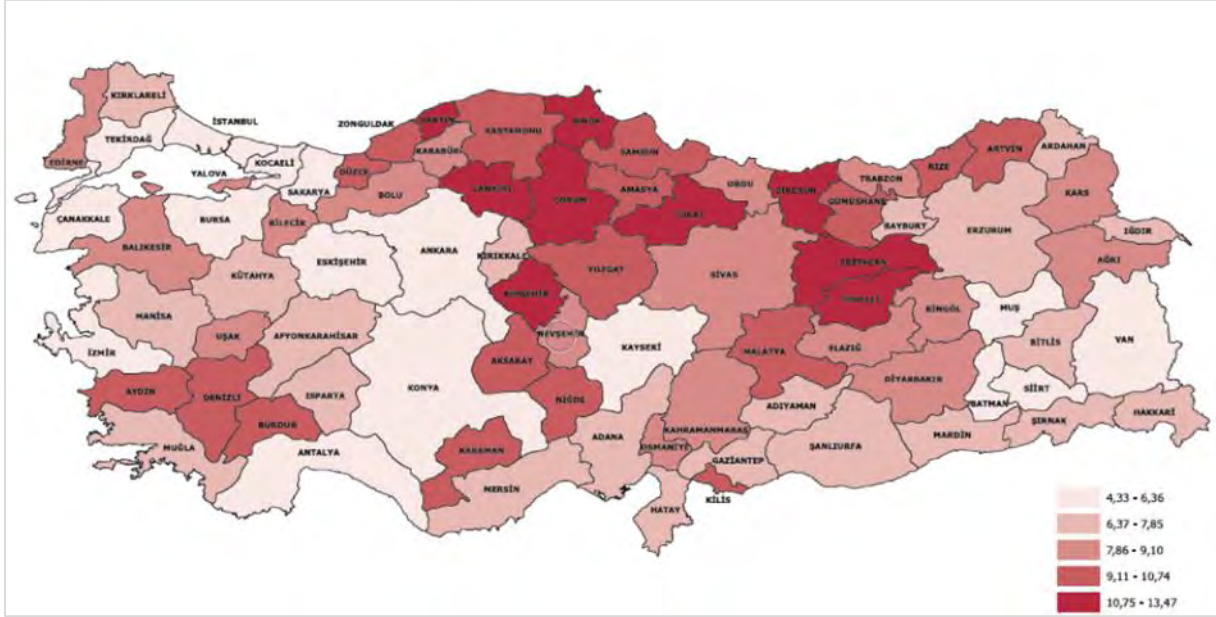
Batı Karadeniz Bölgesi’nde; Zonguldak’ta 4 adet, Karabük’te 1 adet ve Bartın’da 1 adet olmak üzere toplamda 6 adet resmi huzurevi hizmet vermektedir. Yaşlı nüfusta kadın sayısının erkek nüfusa göre fazla olmasına rağmen, bölgedeki huzurevlerinde bakım hizmeti alan kişilerde erkekler çoğunluğu oluşturmaktadır. 2022 yılı itibarıyla Zonguldak’taki huzurevlerinde 130 erkek ve 70 kadın, Karabük Yücel Huzurevi’nde 75 erkek ve 33 kadın, Bartın 75. Yıl Huzurevi’nde 34 erkek ve 11 kadın hizmet almaktadır.

- **Engelliler**

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni”ne (Temmuz 2022) göre ülkemizde 1.097.307’si kadın, 1.414.643’ü erkek olmak üzere toplam 2.511.950 engelli birey bulunmaktadır. Bu veriler “Ulusal Engelli Veri Sistemi”nde engelli raporu almak için hastaneye başvuran ve hizmet için devletle temasa geçen kişileri kapsamaktadır. Engellilerin il bazında dağılımına yönelik son araştırma ise “2011 Nüfus ve Konut Araştırması”dır. Bu veriler, ilgili kurumlardan ayrı ayrı talep edilerek temin edilmektedir ancak bu durumda aynı kişilerin farklı verilerde mükerrer bulunma ihtimali bulunduğu için toplam engelli kişi sayısına ulaşmak için kullanılamamaktadır.

Bununla birlikte aşağıda verilen ve Türkiye genelinde en az bir engeli olan nüfusun oranını gösteren haritada görüldüğü üzere özellikle Bartın ilinde engelli bireylerin yoğun olduğu görülmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan engelli ve yaşlı istatistiklerini yansıtan haritaya göre Batı Karadeniz Bölgesi’ndeki engelli oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bölgede engelli nüfusun profili incelendiğinde ağırlıklı olarak yüzde 50 ve üzeri engel oranına sahip olduğu, engel türü açısından ise süregen, zihinsel ve ortopedik engellilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı istatistikleri çerçevesinde hazırlanmış olan en az bir engeli olan nüfusun oranını gösteren harita Şekil 30’da verilmektedir.

Şekil 30: En Az Bir Engeli Olan Nüfusun Oranı (Yüzde) (3 ve daha üstündeki yaş)

Kaynak: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetler Genel Müdürlüğü, 2023

1.3.4. Sosyal Sermayeyi Oluşturan Yapılar

Sosyal sermaye içinde sivil toplum kuruluşları, birlikler, sendikalar, odalar, kooperatifler, vakıflar, dernekler, meslek kuruluşları ele alınmıştır. Buna göre bölgede toplamda 9 mahalli idare birliği bulunmakta olup, bunlardan 5'i Zonguldak, 3'ü Karabük ve 1'i de Bartın'da bulunmaktadır. Bölgede 18 adet köylere hizmet götürme birliği, 6 adet de sulama birliği bulunmaktadır.

Batı Karadeniz Bölgesi illerinde yer alan il müdürlüklerinden alınan verilere göre; Zonguldak Tarım İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 4 ıslah birliği, 1 orman kooperatifleri birliği, 3 adet ıslah birliği, 3 tarım kredi kooperatifleri birliği, 1 tarımsal kalkınma kooperatifi birliği, 3 üretici birliği, Zonguldak Ticaret İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 1 esnaf sanatkarlar kredi kefalet kooperatifi birliği bulunmaktadır. Karabük Tarım İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 3 ıslah birliği, 1 orman kooperatifleri birliği, 3 üretici birliği bulunmaktadır. Bartın Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü'ne kayıtlı 1 Yapı Kooperatifleri Birliği, Tarım İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 2 ıslah birliği, 1 üretici birliği bulunmaktadır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde farklı iş kollarında faaliyet gösteren sektörlere yönelik 61 sendika şubesi bulunmaktadır. Bu sendika şubelerinden 37 tanesi Zonguldak ilinde, 18 tanesi Karabük ilinde, 6 tanesi de Bartın ilinde yer almaktadır.

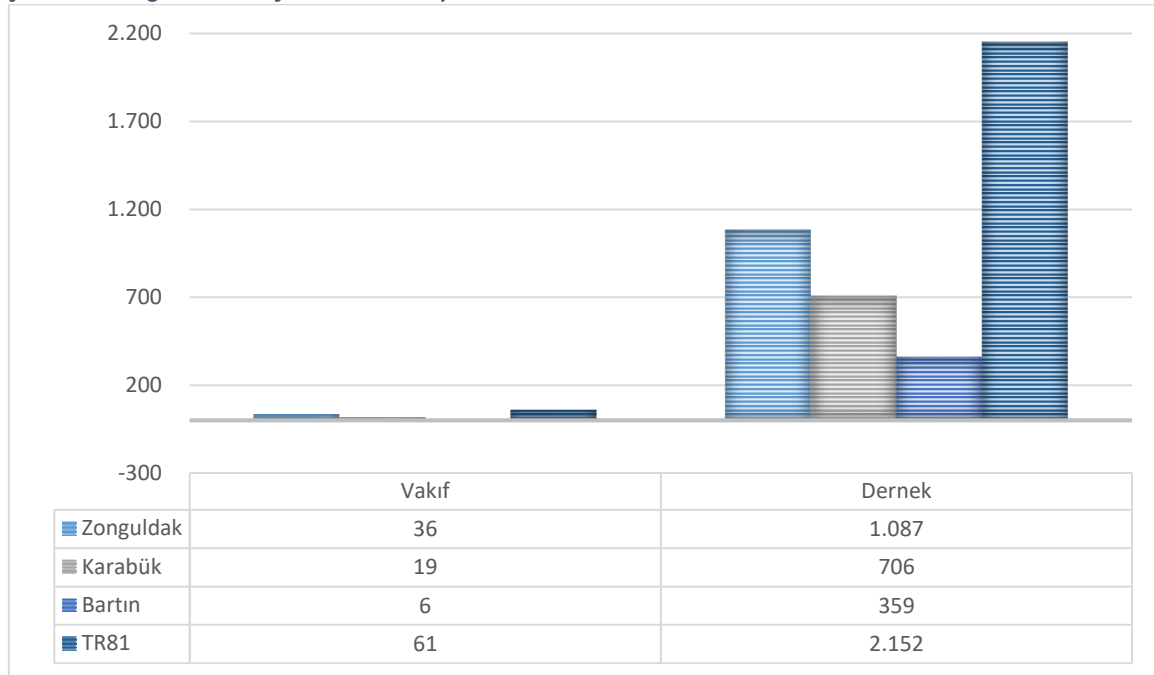
Zonguldak ilinde 29 adet esnaf odası bulunmakta olup bu odalara kayıtlı üye sayısı yaklaşık 17.202'dir. Karabük ilinde 15 esnaf odası bulunmaktadır ve üye sayısı 8.579'dur. Bartın ilinde ise 10 esnaf odası ve kayıtlı 6.466 üye bulunmaktadır.

Bölgede toplam 8 adet ticaret ve sanayi odası ve 1 adet deniz ticaret odası bulunmaktadır. Bunlardan 5 adet ticaret ve sanayi odası ile Karadeniz Ereğli'de yer alan deniz ticaret odası Zonguldak ilinde, 2 adet ticaret ve sanayi odası Karabük ilinde ve 1 adet ticaret ve sanayi odası ise Bartın ilinde bulunmaktadır. Odaların 2020, 2021 ve 2022 yıllarında üye sayılarının genel olarak artış içinde olduğu, Devrek Ticaret ve Sanayi Odasının 2022 yılı üye sayısında ise bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde, tarım ve tarımsal kalkınma alanında katkı sağlayabilecek kurumların başında ziraat odalarını da saymak mümkündür. Zonguldak ilinde 6, Karabük ilinde 6 ve Bartın ilinde 3 adet olmak üzere bölgede toplam 15 ziraat odası mevcuttur. Bu odalara kayıtlı toplam üye sayısı ise 2022 yılı itibarıyla 58.423'tür.

Zonguldak ili genelinde farklı faaliyet konularına bağlı olarak 1.087 dernek ve 36 vakıf, Karabük ili genelinde 706 dernek ve 19 vakıf, Bartın ili genelinde ise 359 dernek ve 6 vakıf olmak üzere bölge genelinde 2.152 adet dernek ve 61 adet vakıf kayıtlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Bölgede kamu yararına faaliyet gösteren dernek sayısı Zonguldak ilinde 43, Karabük ilinde 23 ve Bartın ilinde 12 olmak üzere toplam 78'dir. Bölge illerindeki vakıf ve dernek sayıları Şekil 31'de verilmiştir.

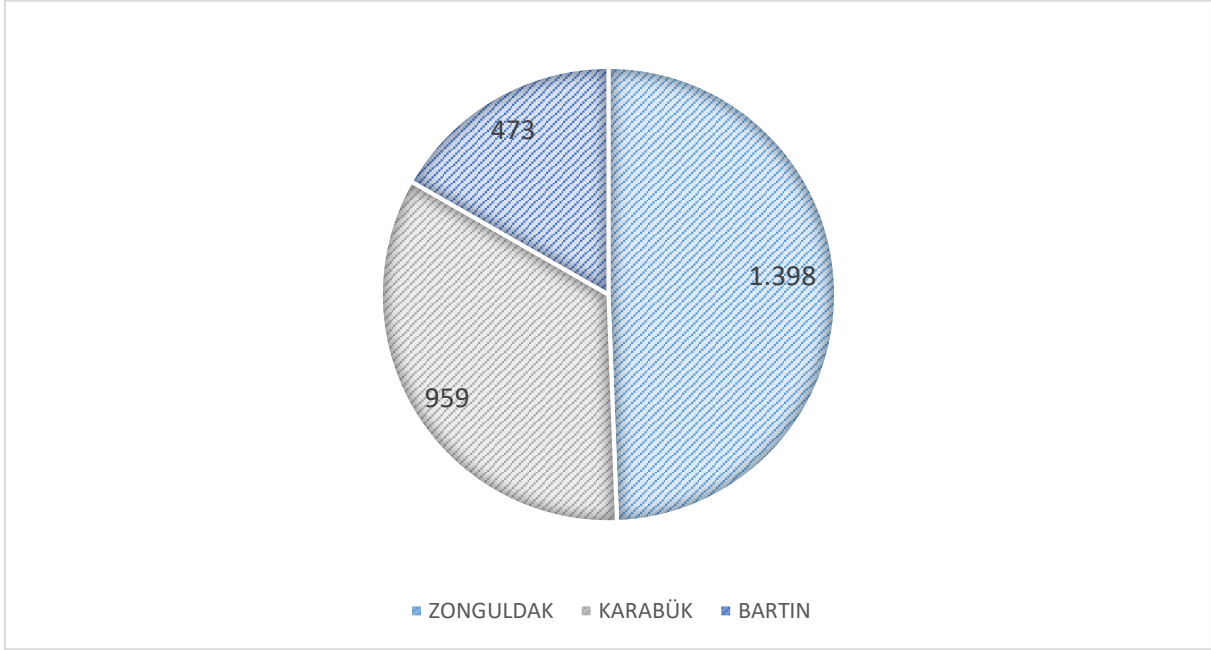
Şekil 31: Bölgedeki Vakıf ve Dernek Sayıları

Kaynak: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi'nde kayıtlı birlikler, odalar, vakıflar, dernekler, kooperatifler, sendika olarak faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının illere göre dağılımına bakıldığında Zonguldak ilindeki STK sayısının diğer illere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bölgedeki STK'ların illere göre dağılımı Şekil 32'de verilmiştir.

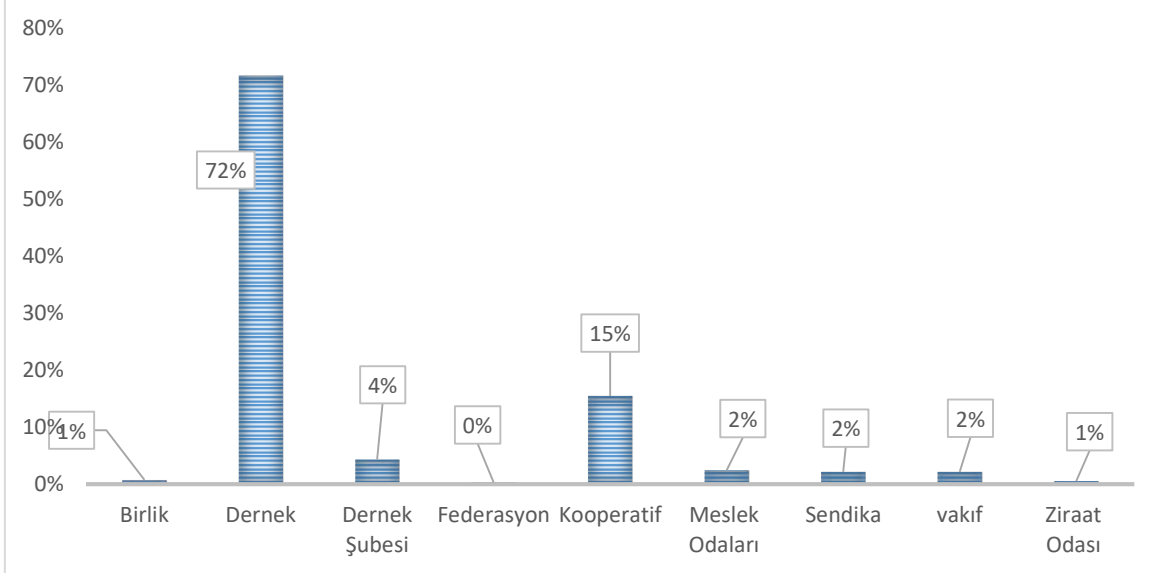
Şekil 32: Bölgedeki STK'ların İllere Göre Dağılımı

Kaynak: Tarım ve Orman, Ticaret, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri Verileri, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi'nde kayıtlı 2.830 adet STK yapılanması içerisinde yüzde 72'lik oranla dernek yapılanmasının öne çıktığı, diğer öne çıkan sivil toplum yapısının da yüzde 15 ile kooperatiflerden oluştuğu görülmektedir. Bölgedeki STK'ların türlerine göre dağılımı Şekil 33'te yer almaktadır.

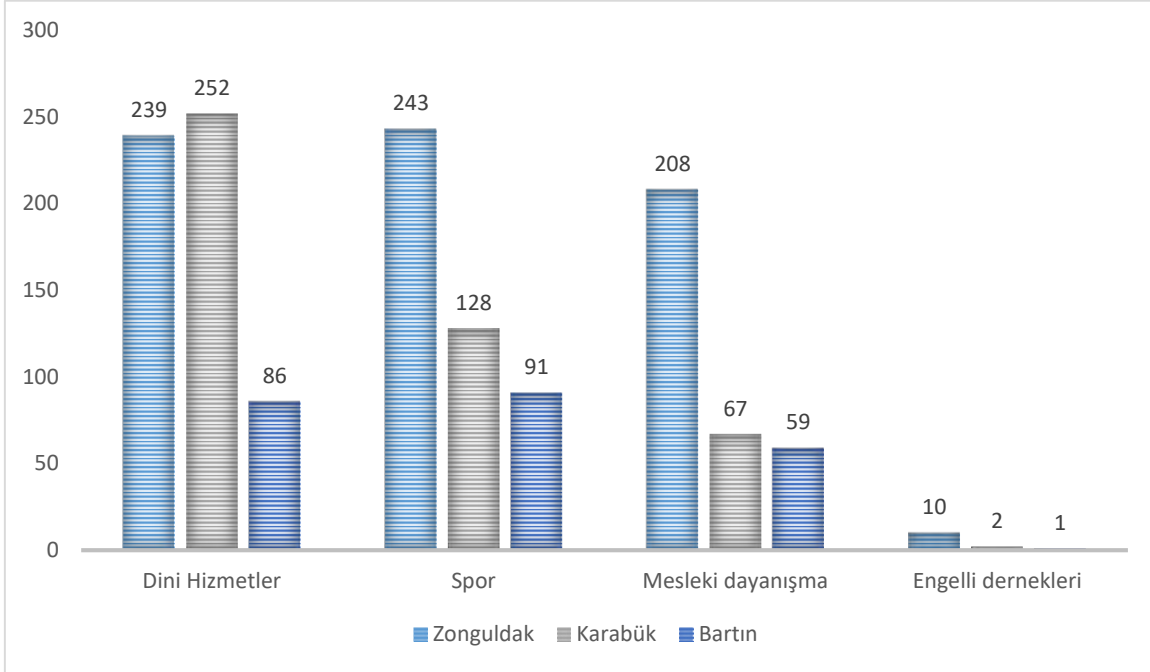
Şekil 33: Bölgedeki STK'ların Türlerine Göre Dağılımı

Kaynak: Tarım ve Orman, Ticaret, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri Verileri, 2023

Ülke genelinde 2021 yılındaki 103.034 faal derneğin 1.087'si (yüzde 1,1'i) Zonguldak'ta, 706'sı (yüzde 0,7'si) Karabük'te, 359'u (yüzde 0,4'ü) Bartın'da bulunmaktadır. Merkezi bölge dışında olan dernekler haricinde bölgede kurulu dernek sayısı toplamı 2.028'dir. Bölgede amaçlarına göre öne çıkan derneklerin dağılımı Şekil 34'te yer almaktadır.

Şekil 34: Bölgede Öne Çıkan Derneklerin Dağılımı

Kaynak: İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlükleri, 2023

Zonguldak ve Karabük illerinde dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler en yoğun bulunan dernek türü iken, öne çıkan diğer grupların ise mesleki dayanışma ve sporla ilgili dernekler olduğu görülmektedir. Dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerin oranı Zonguldak'ta yüzde 11,7, Karabük'te yüzde 12,4 ve Bartın'da ise yüzde 4,2'dir. Mesleki ve dayanışma derneklerinin oranı Zonguldak'ta yüzde 10,2, Karabük'te yüzde 3,3 ve Bartın'da yüzde 2,9'dur. Spor ile ilgili derneklerin oranı ise Zonguldak'ta yüzde 11,9, Karabük'te yüzde 6,3, Bartın'da yüzde 4,4'tür. Engelli derneklerinin oranı ise Zonguldak'ta yüzde 0,5, Karabük'te yüzde 0,1, Bartın'da yüzde 0,04 'tür.

Türkiye geneline bakıldığında ise 101.113 derneğin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu derneklerden en yaygın olanları ise; mesleki ve dayanışma dernekleri (38.418), dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler (17.994), insani yardım dernekleri (6.360), eğitim araştırma dernekleri (6.253), spor ve sporla ilgili dernekler (6.199) şeklindedir.

Bölgemizde yer alan dernekler içerisinde dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler (577) Türkiye genelinin yüzde 3,20'sini, spor ve sporla ilgili dernekler (462) yüzde 7,45'ini, mesleki ve dayanışma dernekleri (334) binde 0,87'sini oluşturduğu görülmektedir.

Ülkemizde tarım ve hayvancılığa yönelik kooperatifleşmenin önemi her geçen gün artmaktadır. Zonguldak ilinde tarımsal kalkınma kooperatiflerinin Bartın ve Karabük illerine göre daha fazla olduğu, üretim ve işletme kooperatiflerinin sayısının bölgede oldukça düşük olduğu görülmektedir. Zonguldak ilinde 177, Karabük ilinde 182, Bartın ilinde 79 kooperatif olmak üzere bölgede farklı alanlarda faaliyet gösteren 438 adet kooperatif bulunmakta olup, bu kooperatiflere kayıtlı üye sayısı ise 26.505 kişidir. Kooperatif dağılımlarına bakıldığında; bölge genelinde sayıca öne çıkan kooperatiflerden tarımsal kalkınma kooperatiflerinin (orman) toplam kooperatiflere oranı yüzde 38, konut yapı kooperatiflerinin oranı yüzde 19,6, motorlu taşıyıcılar kooperatifinin oranı yüzde 12,9, tarımsal kalkınma kooperatifi (tarım ve hayvancılık) oranının 6,4 olduğu görülmektedir.

Bölgenin ormanlık bölge olması, köylerde yaşayan kesimin büyük çoğunluğunun geçimini orman faaliyetlerinden sağlaması nedeniyle orman kooperatifçiliğinin ön planda olduğu görülmektedir. Zonguldak ve Bartın illerinde tarımsal kalkınma kooperatifleri içerisinde tarım ve hayvancılığın Karabük iline göre daha fazla geliştiği, Karabük ilinde ise tarımsal kalkınma kooperatifleri arasında orman kooperatiflerinin öne çıktığı görülmektedir. Bartın ilinde ise bölgenin diğer illerine göre yolcu taşıma kooperatifleri daha fazladır. Bununla birlikte bölgede tüm kooperatiflere kayıtlı üye sayısının yüzde 49,3'ü Zonguldak, yüzde 31,6'sı Karabük ve yüzde 19,1'i Bartın ilindedir.

Kadınların ürettiklerini sattığı kadın girişimi üretimi ve işletme kooperatiflerinin bölge genelindeki aynı tip kooperatiflere oranı Zonguldak'ta 6 kooperatifle yüzde 46,15; Karabük'te 5 kooperatifle yüzde 38,46; Bartın'da 2 kooperatifle yüzde 15,38 olarak tespit edilmiştir. Üye sayıları ise Zonguldak'ta 63 ve Karabük'te 229 iken Bartın'da 18'dir. Bölge genelinde konut yapı kooperatiflerinin üye sayısı 2.761 olmasına karşın kadın girişimi üretimi ve işletme kooperatiflerinin üye sayısı 310'da kalmıştır. Bölge genelinde kırsal kalkınma ve sosyal sermayenin geliştirilmesi açısından önem arz eden kooperatif bilincinin oluşturulması için kadın kooperatifleri ile üye sayılarının artırılması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu yönde farkındalığın artırılması ve uygulanmakta olan proje destek programlarının güçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

1.3.5. Bankacılık ve Finans

Bankacılık sistemi 2022 yılı verilerine göre Türkiye'de toplam 51 farklı banka bulunurken, bölge illerinde Zonguldak'ta 12, Karabük'te 11 ve Bartın'da 10 farklı banka bulunmaktadır. Türkiye'de şube başına düşen ortalama nüfus 2022 yılı sonunda 8.893 olurken, bölgedeki tüm illerde ortalamanın üzerinde bir sayının ortaya çıktığı görülmüştür. Zonguldak 9.213 şube başına düşen ortalama nüfus ile bölgedeki en yüksek il olmuştur.

Türkiye'de kişi başına ortalama kredi tutarı 79.760 TL olurken, bölge illerinin kişi başı ortalama kredi tutarı 40.977 TL'dir. Kişi başı ortalama kredi tutarı bakımından il sıralamasında Zonguldak 36'ncı, Karabük 58'inci ve Bartın 73'üncü sırada yer almaktadır.

Türkiye'de kişi başı mevduat 94.474 TL olup, bölgede kişi başı mevduat tutarı 46.450 TL'dir. Kişi başına mevduat sıralamasında Zonguldak 27'nci, Karabük 57'nci ve Bartın 63'üncü sırada yer almıştır.

Türkiye'de kişi başı tasarruf mevduatı tutarı 32.891 TL iken bölgenin kişi başı tasarruf mevduatı ise 35.592 TL'dir. Kişi başı tasarruf mevduatı tutarı bakımından Zonguldak 24'üncü, Bartın 30'uncu ve Karabük 45'inci sırada yer almaktadır. Tablo 12'de bölgedeki banka ve bankacılık bilgileri yer almaktadır.

Tablo 12: Bankacılık Bilgileri (2022)

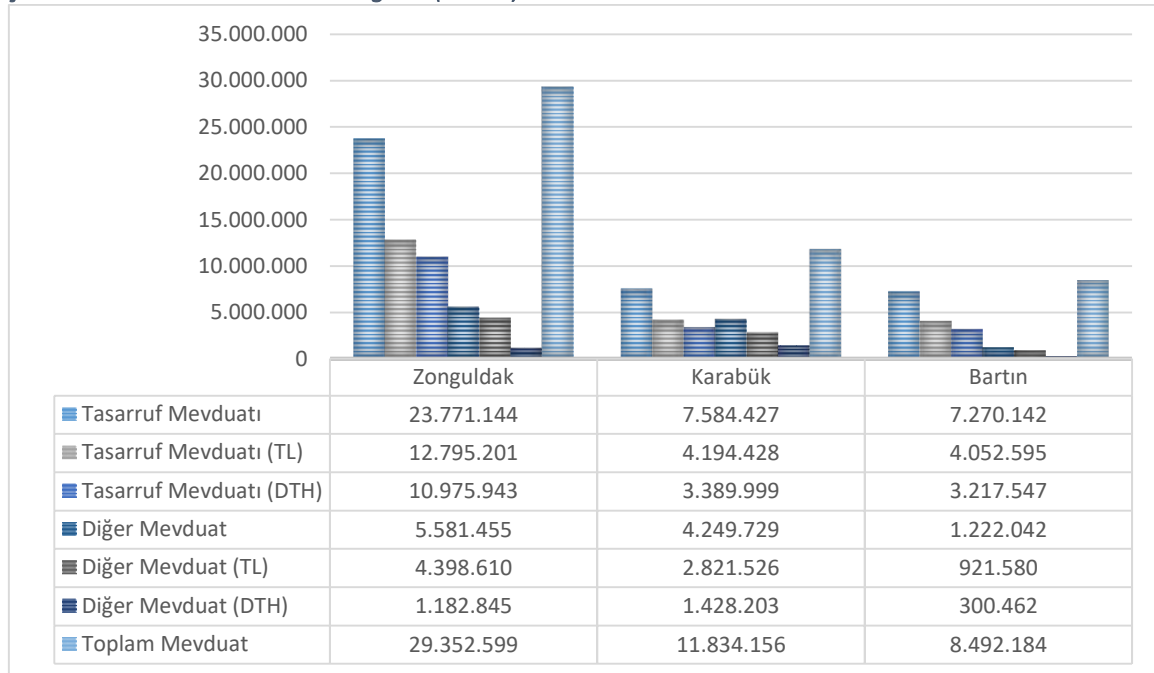
Şehir	Banka Sayısı	Banka Şube Sayısı	Şubeye Düşen Nüfus	Kişi Başı Ortalama Kredi (TL)	Kişi Başı Tasarruf Mevduatı (TL)	Kişi Başı Toplam Mevduat (TL)
Zonguldak	12	64	9.213	38.126	40.311	49.777
Karabük	11	28	8.903	50.923	30.424	47.472
Bartın	10	22	9.168	33.881	36.042	42.100

Kaynak: <https://www.bddk.org.tr/BultenFinTurk>, 2023

Mevduat

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) 2022 yılı 12 aylık verilerine göre Türkiye'de toplam mevduat 8,9 trilyon TL olup Batı Karadeniz Bölgesi'nin toplam mevduat miktarı 49,7 milyar TL'dir. Bölge illeri kendi aralarında karşılaştırıldığında toplam mevduatı en fazla olan ilin 29,4 milyar TL ile Zonguldak olduğu, ikinci sırada 11,8 milyar TL ile Karabük'ün geldiği ve son sırada ise 8,5 milyar TL ile Bartın'ın yer aldığı görülmektedir. Türkiye'de yabancı para cinsinden mevduatın toplam mevduat içindeki payı yüzde 28,7'dir. Batı Karadeniz Bölgesinde ise yabancı para cinsinden mevduatın toplam mevduat içindeki payı Zonguldak'ta yüzde 37,9, Bartın'da yüzde 37,4 ve Karabük'te ise yüzde 27,8'dir. Bölge illerine ilişkin bankacılık mevduat bilgileri Şekil 35'te verilmektedir.

Şekil 35: Bankacılık Mevduat Bilgileri (Bin TL)

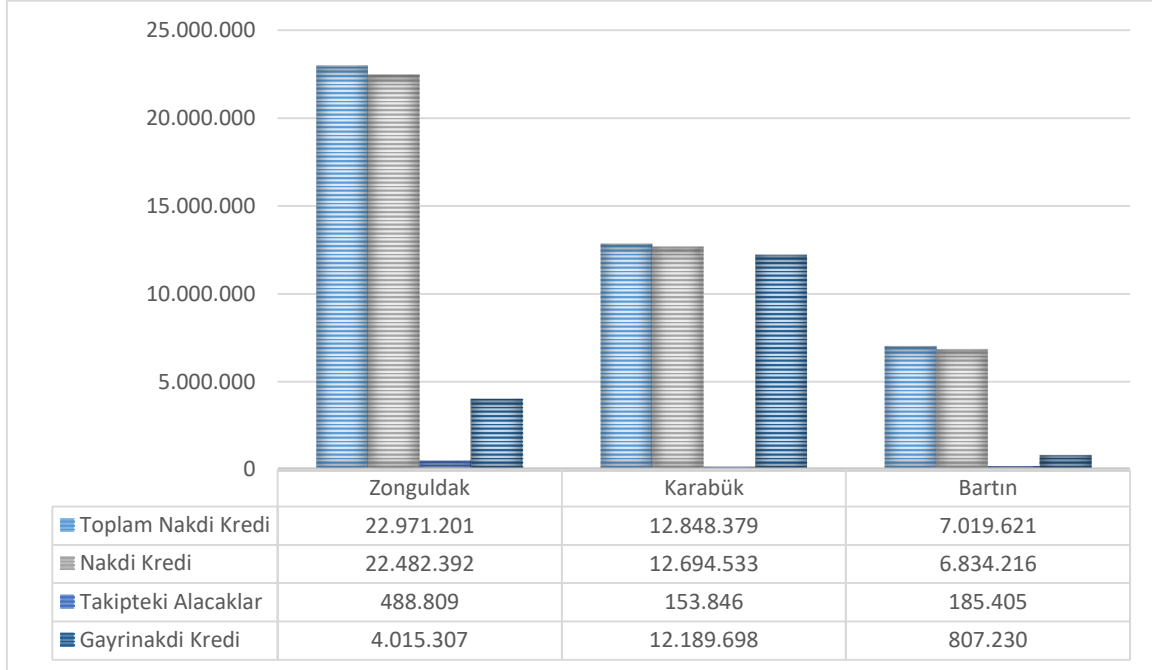
Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2022

Üç büyük şehrin tasarruf mevduatı hariç tutularak hesaplanan ülkenin tasarruf mevduatı (Tasarruf Ortalaması DTH) 737.017.632 TL'dir. Zonguldak 10.975.943 TL, Karabük 3.389.999 ve Bartın'ın ise 3.217.547 TL ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Zonguldak ilindeki tasarruf mevduatı bölgedeki diğer illere göre öne çıkmaktadır.

Krediler

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) 2022 yılı 12 aylık verilerine göre bölgenin toplam nakdi kredi miktarı 42,8 milyar TL'dir. Bölgedeki toplam nakdi kredilerin yüzde 16,4'ü Bartın'da, yüzde 30'u Karabük'te ve yüzde 53,6'sı ise Zonguldak'tadır. Gayri nakdi kredilerde ise farklı bir tablo söz konusu olup, bu kredilerin yüzde 71,7'si Karabük'e, yüzde 23,6'sı Zonguldak'a ve yüzde 4,7'si Bartın'a aittir. Bireysel bankacılık kredilerine ilişkin bilgiler Şekil 36'da yer almaktadır.

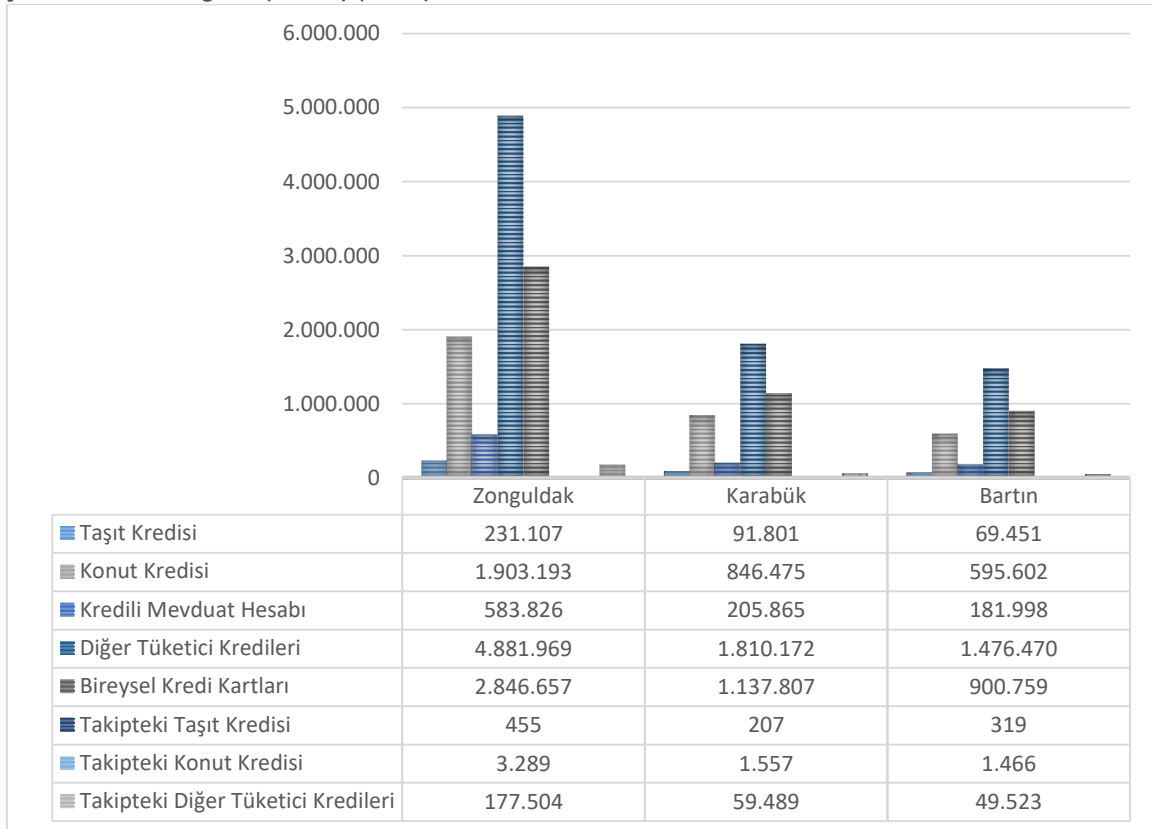
Şekil 36: Bireysel Bankacılık - Krediler (Bin TL) (2022)

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2023

BDDK'nın aynı verilerine göre bölgede kredilerde 8,2 milyar TL ile diğer tüketici kredilerinin öne çıktığı, onu 4,9 milyar TL ile bireysel kredi kartlarının izlediği ve üçüncü sırada ise 3,3 milyar TL ile konut kredilerinin yer aldığı görülmektedir. Krediler içerisinde takipteki kredi alacaklarının toplam kredilere oranı ise yüzde 1,6'dır. Kredi türlerine göre bölge illerindeki kredi bilgileri Şekil 37'de verilmektedir.

Şekil 37: Kredi Bilgileri (Bin TL) (2022)

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2022

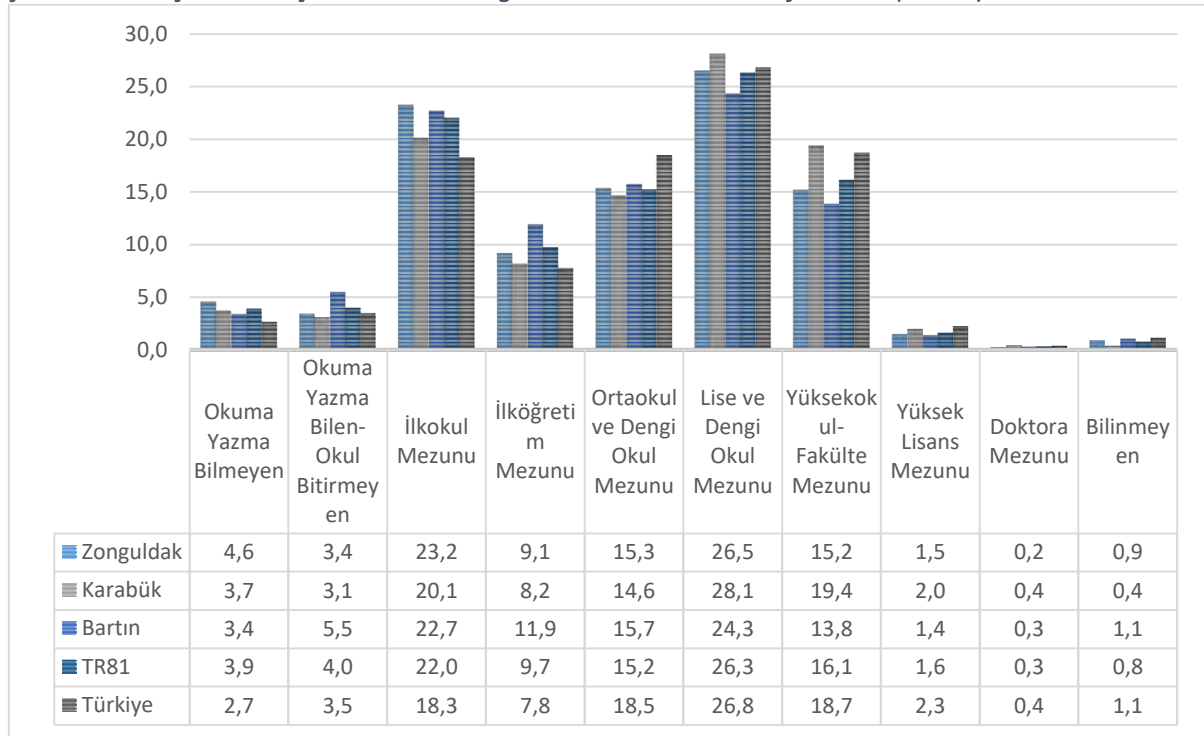
1.4. Eğitim

Bölge, eğitim durumuna göre nüfus, mesleki ve teknik eğitim göstergeleri, ortalama eğitim süreleri, net okullaşma oranı ve örgün eğitim istatistikleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca mesleki eğitim, üniversite öğrenci ve öğretim elemanı sayıları, üniversite birimleri incelenerek eğitim başlığında sunulmuştur.

1.4.1. Eğitim Göstergeleri

2021-2022 TÜİK istatistiklerinde eğitim durumuna göre nüfus incelendiğinde bölgede okuma yazma bilmeyen nüfus yüzde 3,99 oranıyla Türkiye ortalaması olan yüzde 2,65'in üzerindedir. Bölgede eğitim düzeyinde en yüksek oran yüzde 26,29 ile lise ve dengi okul mezunlarına aittir. Karabük, lise ve dengi ile yüksekokul-fakülte eğitim durumunda diğer illere ve Türkiye'ye göre daha yüksek değerlere sahiptir. Bununla birlikte yüksek lisans mezunu oranı üç ilde de Türkiye ortalamasının altında yer almakta olup doktora mezunu oranında Karabük, bölge illeri ve Türkiye ortalamasından daha yüksek bir orana sahiptir. Şekil 38'de 15 yaş ve üzeri için iller bazında eğitim durumuna göre nüfusun dağılım oranları yer almaktadır.

Şekil 38: 15 Yaş ve Üzeri İçin İller Bazında Eğitim Durumuna Göre Nüfus 2022 (Yüzde)

Kaynak: TÜİK, 2023

Okuma yazma bilme konusunda erkeklerde bölge il ve ilçelerinde oran yüzde 97,1 ile 99,4 arasında değişirken kadınlarda ise bu oran yüzde 79,0 ile yüzde 96,2 arasında değişmektedir. Kadınlarda en az orana sırasıyla Ovacık, Eflani ve Yenice, en yüksek orana ise Karabük Merkez, Safranbolu ve Bartın Merkez sahiptir.

İllere göre ortalama eğitim süreleri verileri incelendiğinde Türkiye'de 2022 yılında 9,2 yıl olan süre Karabük'te 8, Bartın'da 8,1 ve Zonguldak'ta 8,4 olarak hesaplanmıştır. Toplam, erkek ve kadınlarda eğitim süresi ile cinsiyet oranı bakımından bölge illerinin tamamı ülke ortalamasından düşük değere

sahiptir. Bununla birlikte bölge içinde en iyi orana Karabük ili sahiptir. 2021 ve 2022 yılı illere göre ortalama eğitim süresi verileri Tablo 13'te verilmiştir.

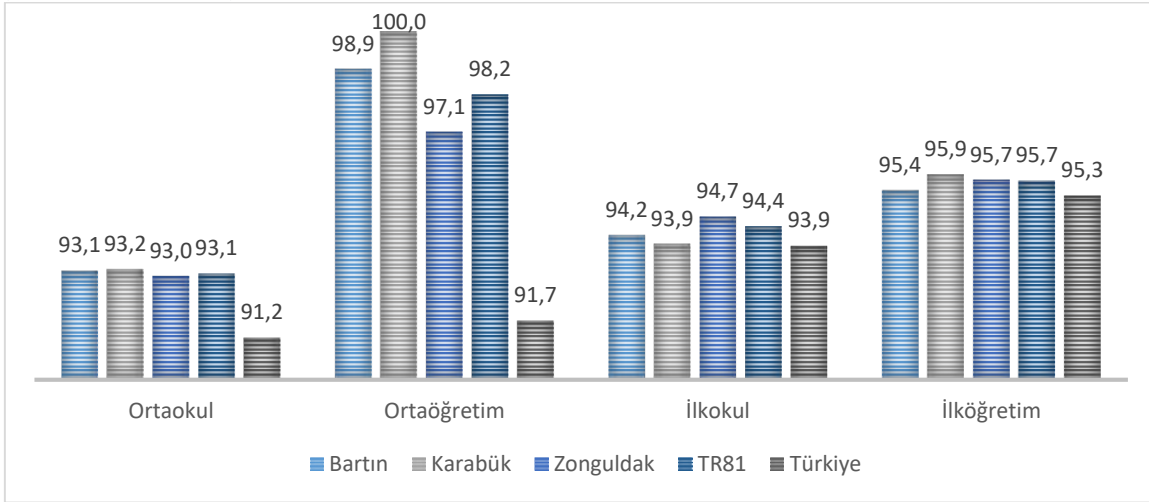
Tablo 13: İllere Göre Ortalama Eğitim Süresi (2021-2022)

İl Adı	2021				2022			
	Toplam	Erkek	Kadın	Cinsiyet Oranı	Toplam	Erkek	Kadın	Cinsiyet Oranı
Türkiye	9,1	9,8	8,3	0,84	9,2	10,0	8,5	0,85
Zonguldak	8,2	9,3	7,3	0,78	8,4	9,4	7,5	0,79
Karabük	8,8	9,8	7,9	0,81	9,0	9,9	8,0	0,81
Bartın	8,0	8,9	7,0	0,79	8,1	9,1	7,2	0,80

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölge illerinde net okullaşma oranı ilköğretimden ortaöğretime kadar incelenmiş olup en düşük oran yüzde 93 ile Zonguldak'ta ortaokul kademesindeyken en yüksek oran ise yüzde 100 ile ortaöğretimde Karabük'tedir. Verilere göre net okullaşma oranı açısından bölge illeri Türkiye ortalamasının üzerinde olup oranlar Şekil 39'da yer almaktadır.

Şekil 39: Net Okullaşma Oranı (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

2021-2022 Milli Eğitim Müdürlükleri resmi istatistiklerine göre önceki yıllara oranla ilkokul, ortaokul, mesleki ve teknik ortaöğretim net okullaşma oranlarında düşüş görülmele birlikte; ortaöğretim ve genel ortaöğretim düzeyinde artış yaşanmıştır. Net okullaşma oranındaki düşüşün nedeni olarak, 4+4+4 eğitim sistemine geçiş yılı olan 2012-2013 eğitim öğretim yılında 5 yaşındaki öğrencilerin ilkokula başlaması ve daha sonraki yıllarda ise yönetmelik değişikliği ile 5 yaşındaki öğrencilerin okul öncesine yönlendirilmesi ve Covid-19 salgını nedeniyle kayıtlardaki düşüşün olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte bölge genelinde kadın ve erkek net okullaşma oranları arasında ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde ciddi bir fark bulunmamakla birlikte genel ortaöğretimde kadınlar lehine, mesleki ve teknik ortaöğretimde ise erkekler lehine bir artış gözlenmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki illerde pratik kız sanat okulu, turizm eğitim merkezi ve yetişkinler teknik eğitim merkezi bulunmamaktadır. Bölgenin tek olgunlaşma enstitüsü ise 2023 yılında Zonguldak'ta kurulmuştur.

2021-2022 öğretim yılı sonu itibarıyla bölgede 17 halk eğitim merkezi, 7 mesleki eğitim merkezi, 31 özel öğretim kursu, 41 motorlu taşıt sürücü kursu, 69 muhtelif kurs, 36 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, 36 özel eğitim resmi okulu (öğretilenler zihinsel engelli iş, eğitim ve otistik çocuklara iş eğitim merkezi), 7 bilim ve sanat merkezi, 5 rehberlik araştırma merkezi ve 54 adet diğer mesleki ve teknik eğitim okulu bulunmaktadır. 3308 sayılı kanuna göre açılan meslek kurs öğrencileri dışarıdan sınava girerek belgelerini aldıkları için bu kurslardaki öğrenci sayıları mesleki eğitim merkezi eğitimlerini bitiren öğrenci sayıları içinde değerlendirilmiştir.

2021-2022 öğretim yılı sonu itibarıyla bölgede bulunan örgün ve yaygın eğitim kurumları içinde halk eğitim merkezleri, 109.732 kişi ile en çok öğrencinin eğitim aldığı kurum olmuştur. Halk eğitim merkezlerinde eğitim alan öğrenci sayılarını 13.410 kişi ile motorlu taşıt sürücü kursu, 7.132 kişi ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, 4.637 kişi ile rehberlik araştırma merkezi takip etmiştir. Özel eğitim resmi okullar 386, bilim ve sanat merkezleri 40 kişi ile en az öğrencinin bitirdiği kurumlar olmuştur.

Bölge illerinin, bölgenin ve ülkenin örgün eğitim istatistiklerinden derslik başına düşen öğrenci sayısı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, şube başına düşen öğrenci sayısı ve okul başına düşen öğrenci sayısı verileri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: Örgün Eğitim İstatistikleri (2022)

Örgün Eğitim İstatistikleri	Lokasyon	Genel Ortaöğretim	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	Ortaokul	Ortaöğretim	İlköğretim
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Bartın	28	16	-	20	14
	Karabük	19	14	-	16	19
	Zonguldak	24	17	-	20	17
	TR81	23	16	-	19	17
	Türkiye	24	20	-	22	23
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Bartın	14	9	11	11	15
	Karabük	11	7	11	9	15
	Zonguldak	14	9	12	11	13
	TR81	13	9	11	11	14
	Türkiye	13	11	14	12	18
Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Bartın	25	19	18	22	17
	Karabük	25	18	21	21	21
	Zonguldak	26	20	21	23	17
	TR81	26	19	21	22	18
	Türkiye	26	24	23	25	22
Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Bartın	388	239	198	287	138
	Karabük	304	209	149	521	178
	Zonguldak	428	179	227	346	141
	TR81	386	251	198	308	148
	Türkiye	390	362	274	377	220

Kaynak: TÜİK, 2023

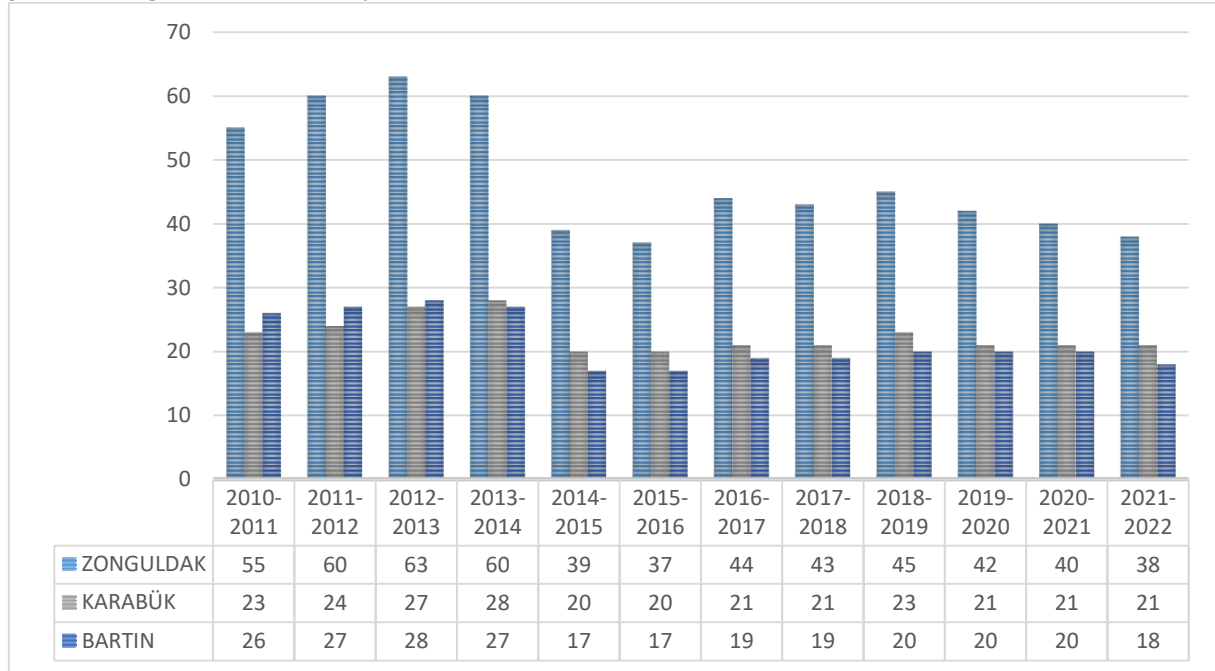
Veriler değerlendirildiğinde derslik başına düşen öğrenci sayısında; genel ortaöğretimde Bartın’ın Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu, diğer tüm eğitim kademelerinde illerin Türkiye ortalamasına göre daha iyi olduğu görülmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısında; genel ortaöğretimde Bartın ve Zonguldak Türkiye ortalamasının üzerinde olup diğer tüm eğitim kademelerinde Türkiye

ortalamasına göre bölge illeri daha iyi durumdadır. Şube başına düşen öğrenci sayılarında ise bölge illeri tüm kademelerde ortalamayla aynı ya da daha iyi sonuçlara sahiptir.

1.4.2. Mesleki Eğitim

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2010-2022 yıllarında meslek liseleri sayısı, özel eğitim meslek liseleri, mesleki açık öğretim lisesi ve özel meslek liseleri dâhil, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Bölge illerinde en çok meslek lisesine sahip il Zonguldak'tır. 2010-2022 sürecinde bölgede meslek lisesi sayılarının azaldığı görülmektedir. Şekil 40'ta bölge illerindeki meslek liselerinin yıllar içindeki değişimi görülmektedir.

Şekil 40: Bölge Meslek Lisesi Sayıları

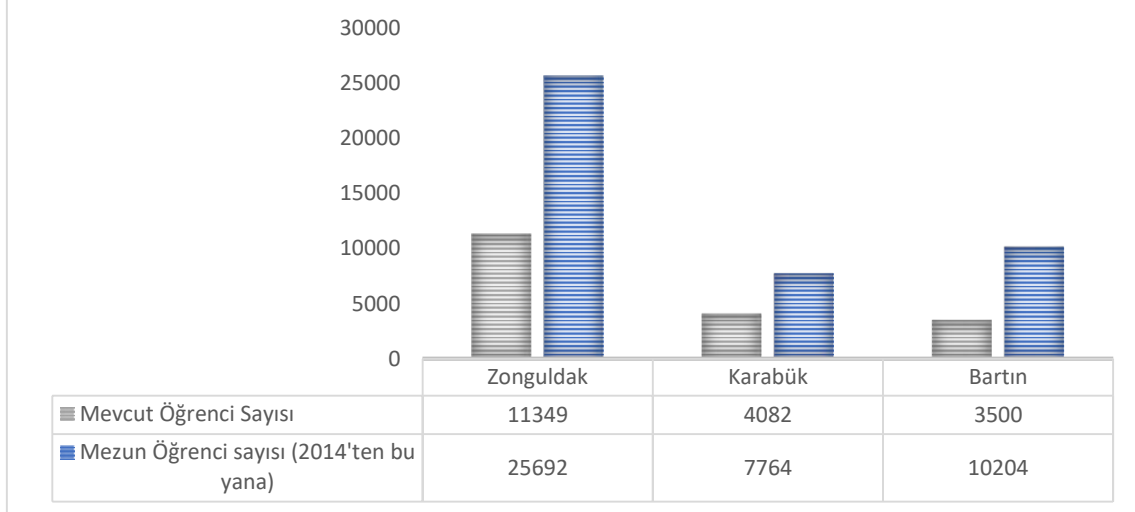

Kaynak: Zonguldak, Karabük, Bartın İl Milli Eğitim Müdürlükleri, 2021

Batı Karadeniz Bölgesi'nde üretim ve istihdam göstergeleri bakımından sanayi ve hizmet sektörleri ön plana çıkmaktadır. Bölgede bulunan meslek liseleri ve meslek yüksekokulları sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanın yetiştirilmesi açısından gerek eğitimci kapasiteleri gerekse laboratuvar ve atölye imkânları bakımından önem arz etmektedir. Özellikle turizm, mobilya ve orman ürünleri, bilişim, metal teknolojileri konularında iyileştirilen atölye ve laboratuvar imkânları ile yerli ve milli üretime katkı sağlamaktadır.

2022 yılı Temmuz ayı Milli Eğitim Müdürlükleri verilerine göre 2014 yılından beri meslek lisesinden mezun olan öğrenci sayıları Zonguldak ilinde 25 bin 692, Karabük ilinde 7 bin 764 ve Bartın ilinde 10 bin 204 olarak gerçekleşmiştir. Bu liselerinde okuyan mevcut öğrenci sayıları sırası ile Zonguldak'ta 11 bin 349, Karabük'te 4 bin 082 ve Bartın'da 3 bin 500 kişidir. Şekil 41'de bölge illerinde meslek lisesi mevcut ve mezun öğrenci sayıları verilmektedir.

Şekil 41: İller Düzeyinde Meslek Lisesi ve Öğrenci Sayıları (2022 Yılı)

Kaynak: Zonguldak, Karabük, Bartın İl Milli Eğitim Müdürlükleri, 2022

Batı Karadeniz Bölgesi'nde meslek liselerinde yaşanan en büyük sıkıntının laboratuvar ve atölyelerde yer alan makine ve ekipmanların kısıtlı olması ve sektörün kullandıklarından çok daha eski versiyonlar olması nedeniyle mezunların sektöre adaptasyonda sorun oluşturduğu belirtilmiştir.

Özel sektör işletmeleri ile eğitim kurumları arasında mesleki eğitim alanında eğitim ve uygulama program ve projelerin sayısının ve niteliğinin geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu alanda iyi örneklerden biri de Bartın ilinde ayakkabı ve saraciyeye teknolojisi bölümünün açılmasıdır. Bartın'da öne çıkan ayakkabı ve sayacılık sektörü sebebiyle mezunlar için önemli bir istihdam fırsatı doğmaktadır.

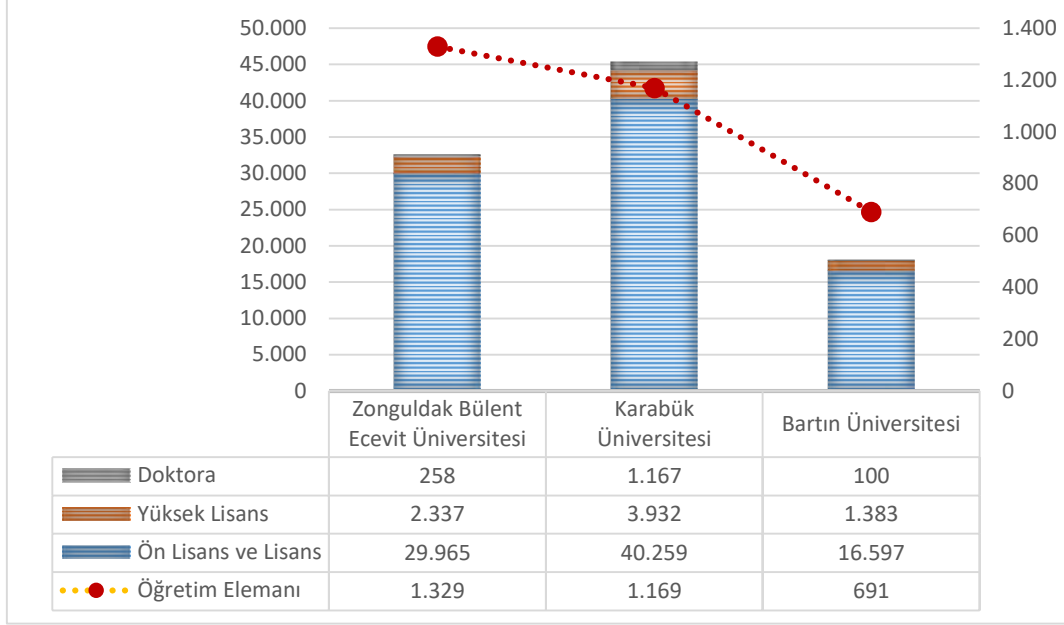
1.4.3. Yükseköğretim Göstergeleri

Bölgede üç adet devlet üniversitesi bulunmaktadır. 1992 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 2007 yılında Karabük Üniversitesi ve son olarak 2008 yılında Bartın Üniversitesi kurulmuştur.

Yükseköğretimde bölgede 2022-2023 öğretim yılında toplam 3 üniversitede 86.821 ön lisans ve lisans öğrencisi bulunmakta olup Türkiye'deki toplam yükseköğretim ön lisans ve lisans öğrenci sayısının yüzde 1,4'ünü oluşturmaktadır. Bölgede toplam yüksek lisans düzeyindeki öğrenci sayısı 7.652 olup Türkiye'deki toplam yüksek lisans öğrenci sayısının yüzde 1,8'ini oluşturmaktadır. Bölgede öğrenim gören doktora öğrencisi sayısı 1.525 olup Türkiye'deki doktora öğrenimi gören öğrenci sayısının yüzde 1,3'ünü oluşturmaktadır. Bölge toplam öğretim elemanı sayısı ise 3.189'a ulaşmış olup Türkiye'deki toplam öğretim elemanı sayısının yüzde 1,7'sini oluşturmaktadır.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde 32.560, Karabük Üniversitesi'nde 45.358, Bartın Üniversitesi'nde ise 18.080 önlisans, lisans ve lisansüstü öğrencisi bulunmaktadır. Bölge öğrenci sayısı anlamında önceki yıllara oranla sürekli artış göstermekle birlikte Türkiye toplamının yüzde 1,38'ini oluşturmaktadır. Aynı dönem için öğretim elemanı sayıları Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde 1.329, Karabük Üniversitesi'nde 1.169 ve Bartın Üniversitesi'nde 691 olarak belirtilmiştir. 2022-2023 eğitim döneminde yükseköğretim öğrenci ve öğretim elemanı sayıları Şekil 42'de yer almaktadır.

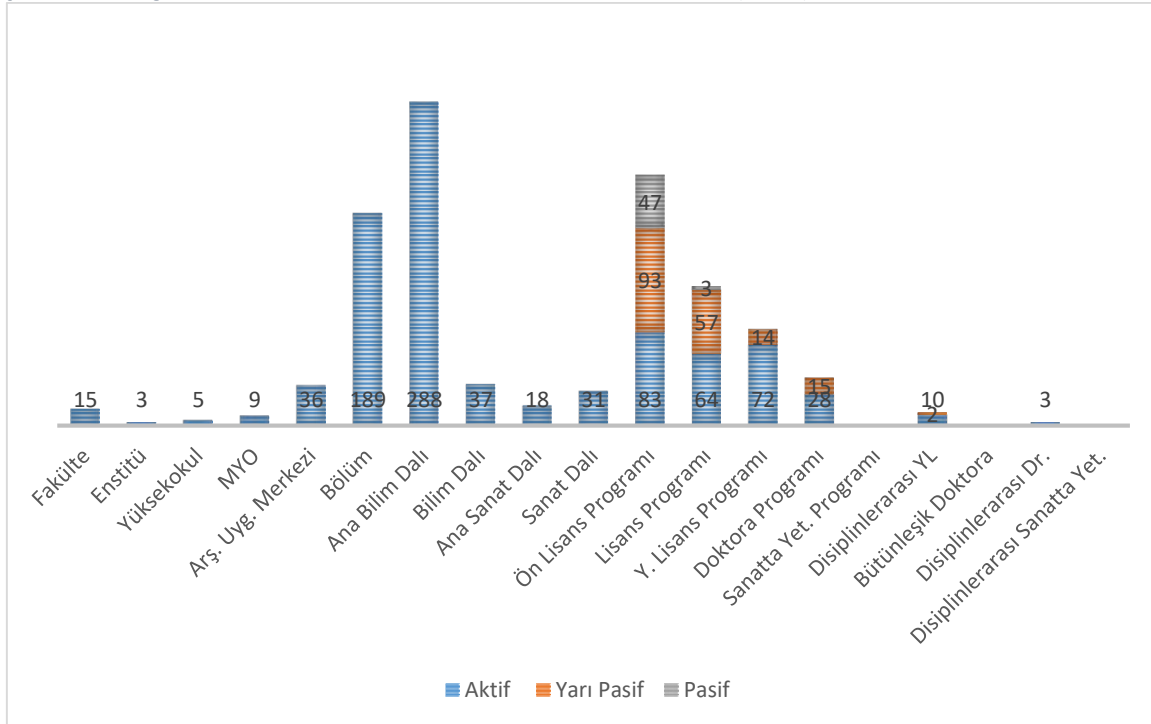
Şekil 42: Yükseköğretim Öğrenci ve Öğretim Elemanı Sayıları (2022-2023)

Kaynak: Yükseköğretim Üniversite Yönetim Sistemi, 2023

Bölge üniversitelerinin 2022 yılı faaliyet raporları verilerine göre 2021-2022 döneminde Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde 15 fakülte, 3 enstitü, 5 yüksekokul, 9 meslek yüksekokulu ve 36 uygulama ve araştırma merkezi bulunmaktadır. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesinin birim istatistikleri Şekil 43'te gösterilmektedir.

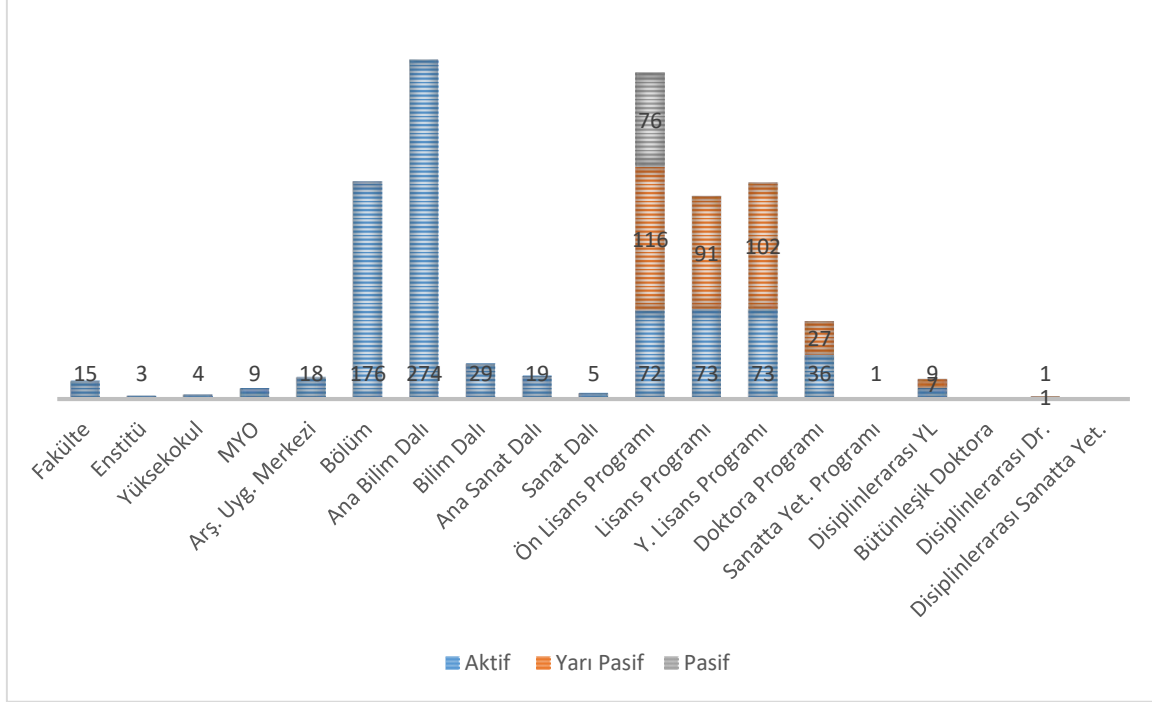
Şekil 43: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Birim İstatistikleri (2022)

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023

Karabük Üniversitesi bünyesinde 16 fakülte, 2 enstitü, 5 yüksekokul, 9 meslek yüksekokulu ve 17 uygulama ve araştırma merkezi bulunmaktadır. Karabük Üniversitesinin birim istatistikleri Şekil 44'te gösterilmektedir.

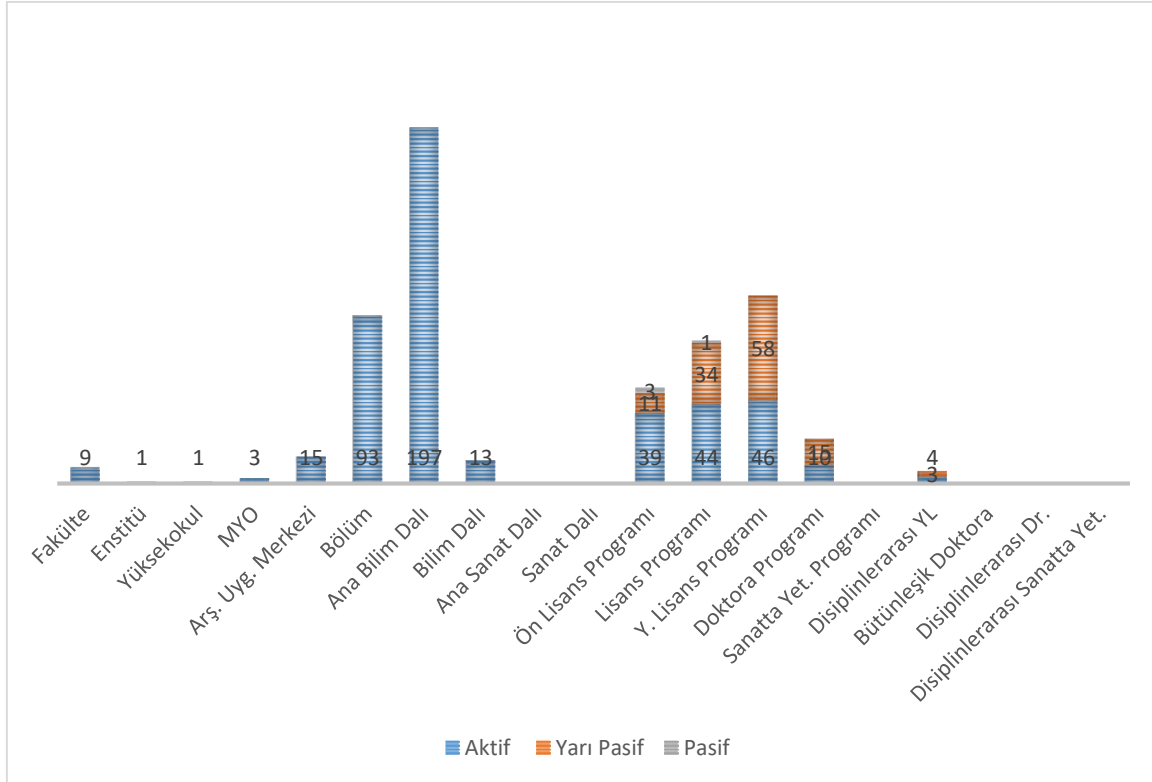
Şekil 44: Karabük Üniversitesi Birim İstatistikleri (2022)

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023

Bartın Üniversitesi bünyesinde ise 9 fakülte, 1 enstitü, 1 yüksekokul, 3 meslek yüksekokulu ve 15 uygulama ve araştırma merkezi yer almaktadır. Bartın Üniversitesinin birim istatistikleri Şekil 45'te gösterilmektedir.

Şekil 45: Bartın Üniversitesi Birim İstatistikleri (2022)

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023

Her üç ilin 2010 ve 2022 yılları Yükseköğretim Kurulu istatistik verileri incelendiğinde, ön lisans ve lisans öğrenci sayılarında Zonguldak ilinde yüzde 93, Karabük ilinde yüzde 320 ve Bartın ilinde ise yüzde 430 oranında bir artış yaşanmıştır. Bunun yanında her üç ilde de yüksek lisans öğrenci sayısı ve öğretim elemanı sayısında yaşanan artış içinde en yüksek oranı Bartın Üniversitesi alırken, onu sırasıyla Karabük Üniversitesi ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi takip etmiştir.

2010 yılından 2023 yılına kadar doktora öğrenci sayılarında da yüksek lisans öğrenci sayılarının artışına paralel olarak sırasıyla Karabük Üniversitesi, Bartın Üniversitesi ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesinde hızlı bir artış gerçekleşmiştir. Batı Karadeniz Bölgesinde 2023 yılı öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları incelendiğinde, Karabük ilinin öğretim elemanı ihtiyacının diğer iki ilden çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Bölge genelinde 2013 ve 2023 Yükseköğretim Kurulu istatistik verileri incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrenci sayısının son 9 yılda 134 kişiden 15.592 kişiye çıkarak 116 kat artış gösterdiği görülmektedir. 2022-2023 öğretim yılı içinde yabancı uyruklu öğrenci sayısı bakımından en yüksek sayıya 11.908 yabancı uyruklu öğrenci ile Karabük Üniversitesi ulaşırken, onu Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi ve ardından Bartın Üniversitesi takip etmektedir. Her üç üniversitede de yabancı uyruklu öğrenci sayıları içinde kız öğrencilerin sayıları erkek öğrencilerin yarısı civarındadır. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde yabancı uyruklu olarak Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan; Karabük Üniversitesi'nde Suriye, Çad, Irak; Bartın Üniversitesinde Türkmenistan, Somali, Yemen vatandaşlarının daha fazla olduğu görülmektedir. 2022-2023 Yükseköğretim Kurulu istatistik verilerine göre bölgedeki 3 ilin toplam ön lisans ve lisans öğrenci sayılarının içinde toplam yabancı uyruklu öğrenci sayısı yüzde 16'lık bir orana tekabül etmektedir. Bölgenin 3 üniversitesinin toplam öğrenci sayısı 95.998 iken bu öğrencilerden 15.592'si yabancı uyrukludur.

Son 10 yılda yeni bölümlerin açılması, öğrenci ve öğretim elemanı sayılarında artış yaşanmasını sağlamış, bu durum bölgede hareketliliğin artmasını sağlayarak ekonomik ve sosyal yaşamın da gelişimini hızlandırmıştır. Ayrıca bölgenin kaynak değerleri ve potansiyelleri çerçevesinde açılan yeni bölümler de olmuştur.

Zonguldak'ta 2016 yılında Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Karadeniz Ereğli Turizm Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi olmak üzere üç yeni fakülte ile Çaycuma Gıda ve Tarım Meslek Yüksekokulu, 2017 yılında Tıp Fakültesi bünyesinde El Cerrahisi Bilim Dalı kurulmuştur. Önümüzdeki yıllarda Kdz. Ereğli Eğitim Fakültesi bünyesinde Mutfak Sanatları ve Gastronomi lisans bölümü, ayrıca İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Enerji Ekonomisi Yönetimi yüksek lisans bölümü açılması planlanmaktadır. Son olarak, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (BEÜSEM) tarafından gerçekleştirilen Çocuk Üniversitesi Programı kapsamında ilköğretim öğrencilerine yönelik bilimden sanata birçok farklı alanda ders ve uygulamalı eğitim verilmektedir.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından imzalanan protokol doğrultusunda Çaycuma Meslek Yüksekokulu'nda 2022-2023 öğretim yılında iş imkânı yüksek olan Açık Deniz Sondaj Teknolojisi ve Açık Deniz Tabanı Uygulamaları Teknolojisi bölümleri açılmıştır. Açılan bu bölümlerle Karadeniz'de bulunan ve Filyos bölgesinden karaya çıkartılacak doğal gazın farklı aşamalarında ihtiyaç duyulacak personelin yetiştirilmesi planlanmaktadır. Önümüzdeki yıllarda açılan bölüm sayısının dörde çıkartılması öngörülmektedir. Ayrıca 'Filyos Vadisi Projesi'ne bilimsel katkı sunmak amacıyla 'Filyos Sürdürülebilir Kalkınma Uygulama ve Araştırma Merkezi' kurulmuştur. Bunun yanında Türkiye'nin milli uzay programını desteklemek ve uzay mühendisleri

yetiştirmek amacıyla 2021 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde Havacılık ve Uzay Mühendisliği lisans bölümü açılmıştır.

Üniversitelerin gelişimi öğrenci kulüp ve takımlarının da gelişimini teşvik etmektedir. Mühendislik Fakültesi bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Grizu-263 Uzay Takımı, Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA) tarafından desteklenen model uydu yarışmasında dünya birinciliği elde ederek ülkemizi başarıyla temsil etmiştir. Grizu-263 Uzay Takımı tarafından tasarlanan Türkiye'nin ilk cep uydusu, Falcon-9 Roketi ile uzaya fırlatılmıştır. Dünya görüntülerinin 5 santimetrelik uyuyla uzaydan alınmasının planlandığı proje ulusal alanda ilk olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca üniversite takımlarından bir diğeri olan B-Dispat Uzay ve Havacılık Takımı model uydu ile Türkiye'nin en büyük Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali Teknofest'te Türkiye birincisi olmuştur.

2017 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde kurulan Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) ve bağlı olarak çalışan Kuluçka Merkezi, ihtiyaç duyan girişimcilere destek sağlamayı amaçlamaktadır. 2018 yılında ise üniversite-sanayi iş birliğini güçlendirmek için Zonguldak BEÜ Teknopark AŞ faaliyetlerine başlamıştır.

Karabük Üniversitesinde bölgeye özgü öne çıkan yeni bölüm ve gelişmelere bakıldığında; Mühendislik Fakültesine bağlı Metalürji ve Malzeme, Raylı Sistemler Mühendisliği ve Tıp Mühendisliği bölümleri; Turizm Fakültesine bağlı Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü, Eflani Meslek Yüksek Okuluna bağlı Atçılık ve Antrenörlüğü bölümü farklılık arz eden ve ilgi çeken bölümler arasındadır. Önümüzdeki yıllarda üniversite bünyesinde Siber Güvenlik Meslek Yüksekokulu açılması planlanmaktadır.

Karabük Üniversitesi merkez kampüsünde yer alan bir bina BAKKA desteğiyle teknoloji geliştirme bölgesine dönüştürülmüştür. Projeye Ar-Ge odaklı ekosistemin oluşturulması, teknolojik dışa bağımlılığın en aza indirilmesi ve kuluçka merkezleri ile girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bartın Üniversitesinde bölgeye özgü öne çıkan yeni bölüm ve gelişmelere bakıldığında; en önemli gelişmelerden biri 2021 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 'Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi' kapsamında 'Akıllı Lojistik ve Bütünleşik Bölge Uygulamaları' alanında ihtisas üniversitesi unvanı almış olmasıdır. Aynı zamanda ihtisaslaşma alanında bölgenin kalkınmasına destek olacak Filyos projesine yönelik Uluslararası Ticaret ve Lojistik lisans bölümü açılmış; Akıllı Sistemler Mühendisliği, Bilgi ve Lojistik Yönetimi ve Bölgesel Kalkınma İktisadi yüksek lisans programları YÖK tarafından kabul edilmiştir.

Ayrıca 2017 yılında Ulus Meslek Yüksekokulu, 2018 yılında Yabancı Diller Yüksekokulu ve Sağlık Bilimleri Fakültesi, 2019 yılında Spor Bilimleri Fakültesi kurulmuştur. 2020 yılında enstitüler tek çatı altında toplanarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü adını almış, enstitü bünyesinde bölgesel kalkınma odaklı çalışmalara katkı sunacak 5 yeni yüksek lisans programı açılmıştır.

Sibervatan Programı kapsamında 2023 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi ve Bartın Üniversitesinde Savunma Sanayi Başkanlığı ve BAKKA ile üniversiteler arasında yapılan protokol uyarınca Sibervatan Yetkinlik Merkezleri açılmıştır. Bu merkezlerde siber güvenlik alanında eğitim, takım çalışmalar, usta-çırak buluşmaları, staj ve istihdam desteği sağlanmakta ve girişimcilik teşvik edilmektedir. 2024 yılında Karabük Üniversitesinde de bu merkezin kurulması planlanmaktadır.

Bölgede öğrenci sayıları göz önüne alındığında barınma olanaklarının yetersizliği devam etmektedir. Bu alanda çeşitli yatırımlar yapılmakla birlikte öğrencilerin barınma ve yurt olanaklarının geliştirilmesi,

erişim sağlayabilecekleri sosyal olanakların artırılması ve yaşam kalitesine yönelik çalışmalarla bölge üniversitelerinin tercih edilebilirliği ve cazibesi artırılabilir.

1.5. Sağlık

Bu bölümde bölgenin sağlık göstergeleri; kurumlar ve altyapı, kişi başına düşen hastane yatak sayısı, sağlık hizmetlerine müracaat ve kullanım, sağlıkta insan kaynakları ve acil sağlık hizmetleri yönünden ele alınarak karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

1.5.1. Sağlık Göstergeleri

Zonguldak'ta 8 devlet, 1 üniversite ve 3 özel; Karabük'te 5 devlet ve 1 özel; Bartın'da ise 3 devlet ve 1 özel hastane bulunmaktadır. Türkiye'de toplam 1.547 hastane bulunmakta olup ülkenin toplam hastane yatak kapasitesinin yüzde 0,91'i Zonguldak'ta, yüzde 0,30'u Karabük'te, yüzde 0,17'lik kısmı ise Bartın'da yer almaktadır. Bu durum illerin nüfusuyla da paralellik göstermekte olup Zonguldak ortalamasının üstünde, Karabük ortalama civarında ve Bartın ise ortalamasının altında seyretmektedir. Tablo 15'te Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan illere göre bazı sağlık hizmeti verilen kurumlar ve altyapılarına ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 15: İllere Göre Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları (2021)

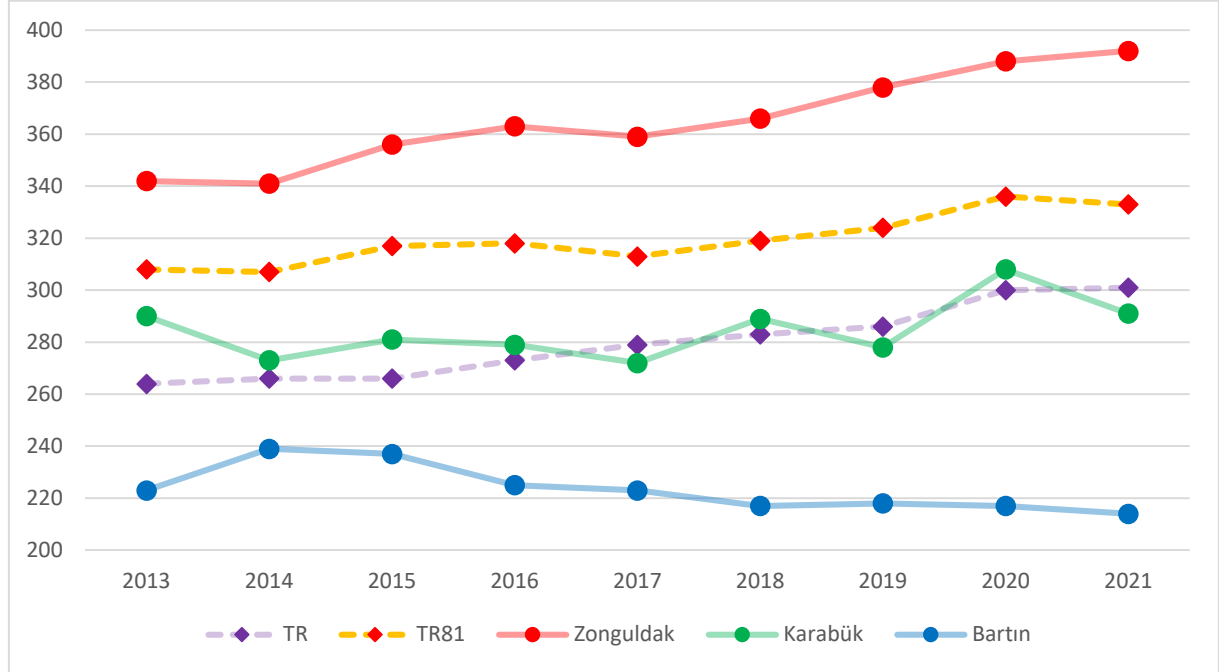
İl	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10 Bin Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı	10 Bin Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Zonguldak	12	2.311	39,2	1.008	373	52,0	6,3	193	3.055
Karabük	6	726	29,1	551	131	92,6	5,3	86	2.899
Bartın	3	432	21,4	154	90	45,0	4,5	74	2.726
Türkiye	1.547	254.497	30,1	163.993	48.753	79,7	5,8	26.928	3.145

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2023

Sağlık hizmeti altyapıları değerlendirildiğinde 10 bin kişiye düşen yatak sayısında Karabük ve Bartın'ın ülke ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Nitelikli yatak oranında ise en iyi oran Karabük'e aittir. Zonguldak ve Bartın Türkiye ortalamasının altındadır. 10 bin kişiye düşen yoğun bakım yatak sayısında Zonguldak Türkiye ortalamasının üzerinde olup bölgede en yüksek orana sahiptir. Aile hekimliği birimi başına düşen nüfusta ise bölge illerinin tamamı ülke ortalamasından daha iyi değere sahip olup Bartın en iyi durumdadır.

Yüz bin kişi başına düşen hastane yatak sayıları bölge ortalaması baz alındığında artış eğilimindedir. TÜİK'in 2021 yılı verilerine göre yüz bin kişi başına düşen hastane yatak sayısında Türkiye ortalaması 301 olarak hesaplanmıştır. Batı Karadeniz Bölgesi illerinde yüz bin kişi başına düşen hastane yatak sayılarına bakıldığında ise Zonguldak 392, Karabük 291, Bartın ise 214 olarak tespit edilmiş olup bölge ortalaması 333'tür. Karabük ve Bartın illerinde yatak sayısı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. 2013 yılından 2021 yılına kadar yüz bin kişi başına düşen hastane yatak sayıları Şekil 46'da yer almaktadır.

Şekil 46: Yüz Bin Kişi Başına Düşen Hastane Yatak Sayısı

Kaynak: TÜİK, 2023

Zonguldak ili ile bölge ortalaması 2013 yılından 2021 yılına kadar yüz bin kişi başına düşen hastane yatak sayısında Türkiye ortalamasının üzerinde yer almıştır. Bartın ili tüm yıllarda ortalamasının altında seyrederken Karabük ise 2017, 2019 ve 2021 yılları hariç Türkiye ortalamasının üstündedir.

Sağlık hizmetlerine erişim, özellikle Covid-19 pandemisi sonrasında ülkelerin ve bölgelerin önemli önceliklerinden birisi haline gelmiştir. Ülkemizde sağlık hizmeti; Sağlık Bakanlığı, üniversiteler ve özel sektör tarafından verilmektedir. Sektörde Sağlık Bakanlığı'nın tüm kadroları, eczacılar hariç olmak üzere, üniversite ve özel sektör kapasitesinin toplamından çok daha fazladır. Ülke genelindeki sağlık kapasitesi, büyükşehirler başta olmak üzere özellikle şehir merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. Sağlık hizmetlerini kullanım için müracaat sayıları Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16: Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı - Müracaat (2021)

İl	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Diş Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı
Zonguldak	1.584.408	3.424.575	8,5	350.149	0,59
Karabük	814.102	1.316.447	8,5	150.312	0,60
Bartın	887.039	881.307	8,8	99.470	0,49
Türkiye	245.525.320	430.126.870	8,0	35.051.385	0,41

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2023

Veriler değerlendirildiğinde kişi başına hekime müracaat verilerinin birbirine yakın seyrettiği, bölge illerinin tamamının ülke ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Kişi başı diş hekimine müracaatta da benzer şekilde bölge illerinin ülke ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Bu veriler doktor ve diş hekimi sayısının bölgede artırılması gerektiği şeklinde yorumlanabilecektir. Tablo 17'de sağlık

hizmetlerinin kullanımı kapsamında gerçekleşen rakamlara yer verilmiştir. Verilere göre en fazla yatak doluluk oranı Karabük'te en az ise Zonguldak'tadır.

Tablo 17: Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı - Gerçekleşme (2021)

İl	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı
Zonguldak	95.601	433.857	34.815	51,4	4,5	41,4	4,3
Karabük	40.276	158.791	10.462	59,9	3,9	55,5	2,6
Bartın	16.550	82.741	3.699	52,5	5,0	38,3	4,5
Türkiye	11.785.492	51.742.167	4.704.094	55,7	4,4	46,3	3,5

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2023

Toplam sağlık personeli sayısı incelendiğinde en fazla sağlık personelinin Zonguldak'ta olduğu görülmekte ve Zonguldak'ı sırasıyla Karabük ve Bartın takip etmektedir. Bölgede uzun bir süreden beri hizmet veren Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Hastanesi bölgede önemli bir kapasite yaratmaktadır. Bartın ilinde henüz üniversiteye bağlı bir hastanenin mevcut olmaması sağlık tesis ve personel kapasitesini olumsuz etkilemektedir. Bölgenin mevcut sağlık personeline ilişkin veriler Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Sağlıkta İnsan Kaynakları (2021)

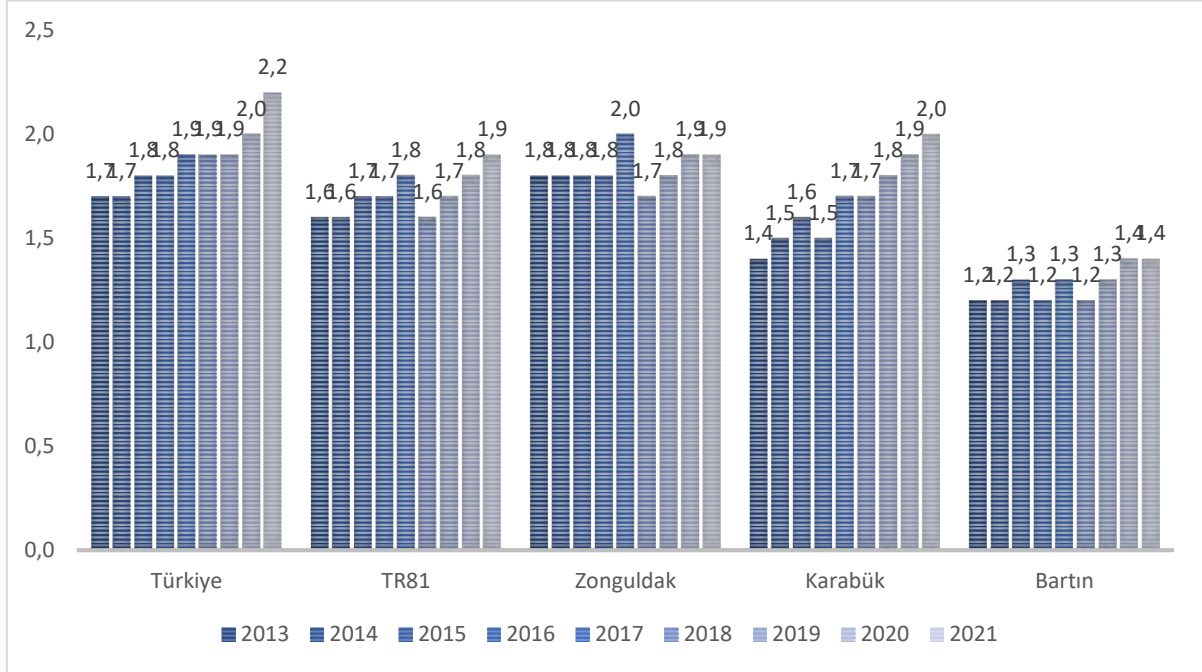
İl	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Zonguldak	541	385	214	1.140	250	250	1.890	456	1.689
Karabük	247	210	49	506	112	99	730	241	826
Bartın	130	155	0	285	60	90	507	173	517
Türkiye	93.517	53.035	37.017	183.569	39.851	37.211	232.442	57.908	219.630

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2023

Özel kesim tarafından bölgede verilen sağlık hizmetleri henüz arzu edilen seviyede değildir. Bölgenin Ankara ve İstanbul gibi kamu ve özel sağlık hizmetlerinin yoğun olarak verildiği metropollere yakınlığının bu durumun ana sebeplerinden biri olduğu düşünülmektedir.

Bin kişi başına düşen toplam hekim sayıları yıllar içinde artış göstermekte olup en güncel TÜİK (2021 yılı) verisine göre Türkiye ortalaması 2,2'dir. Bu sayı Zonguldak'ta 1,9, Karabük'te 2,0 ve Bartın'da 1,4 olarak hesaplanmıştır. Veriler 2021 yılına ait olduğundan 2022 yılında Bartın'da açılışı gerçekleştirilen özel hastane verileri Bartın'ın durumunda iyileşme sağlayacaktır. Üç ilde de bin kişi başına düşen hekim sayısı Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Şekil 47'de 2013 yılından 2021 yılına kadar bin kişi başına düşen hekim sayıları görülmektedir.

Şekil 47: Bin Kişi Başına Düşen Hekim Sayıları

Kaynak: TÜİK, 2023

Sağlık hizmetlerinde en önemli hususlardan biri de acil sağlık hizmetleridir. Bölge illerinin tamamında acil yardım istasyonu ile acil yardım ambulans başına düşen nüfus kategorilerinde en iyi değerlere Karabük, en kötü değerlere ise Zonguldak sahiptir. Bununla birlikte her iki kategoride de bölge illeri Türkiye ortalamasına göre daha iyi değerlere sahiptir. Acil sağlık hizmetlerine ilişkin veriler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Acil Sağlık Hizmetleri (2021)

İl	Acil Yardım İstasyon Sayısı	Acil Yardım İstasyon Başına Düşen Nüfus	Acil Yardım Ambulans Sayısı	Acil Yardım Ambulans Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı (%)
Zonguldak	26	22.680	49	12.034	6,8
Karabük	16	15.580	41	6.080	5,8
Bartın	12	16.809	32	6.303	4,6
Türkiye	3.170	26.713	5.801	14.598	9,4

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2023

İstanbul Üniversitesi Şehir Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 2023 yılında yayımlanan “İller Arası Rekabet Endeksi 2021-2022” raporunda sağlık sektöründe Zonguldak 30’uncu, Karabük 11’inci ve Bartın 52’inci sırada yer almıştır. Yine aynı raporun sosyal yaşam sıralamasında Zonguldak 34’üncü, Karabük 35’inci ve Bartın 59’uncu sırada bulunmaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında sağlık sektörünün sosyal yaşamla kıyaslandığında görece daha iyi durumda olduğu söylenebilmektedir.

1.6. İş Gücü ve İstihdam Piyasası

İstihdam ve iş gücü konuları, bölge ve iller bazında istihdam oranları, istihdamın cinsiyete, yaş gruplarına ve eğitim düzeyine göre dağılımı, sektörlere göre istihdam, kamu-özel sektör istihdamı, aktif sigortalı çalışanlar, kadın istihdamı, cinsiyete ve yaş gurubuna göre işsizlik, iş gücüne dâhil olmama nedenleri üzerinden araştırılmış güncel verilerle desteklenmiştir. İş gücü piyasasını ilgilendiren iş sağlığı ve güvenliği konusu da iş kazaları, meslek hastalıkları ve iş kazalarına bağlı ölüm istatistikleri üzerinden ele

alınmıştır. Bunun yanında istihdam eğilimlere göre önümüzdeki dönemde mesleki eğitim projeksiyonuna da yer verilmiştir.

1.6.1. İstihdam

2014-2022 yılları Batı Karadeniz Bölgesi istihdam verileri incelendiğinde 2014-2018 yılları arasında bölgede istihdam oranının azaldığı görülmektedir. 2019 yılında kısmi bir artış görülmekte olup en düşük istihdam oranı seviyesini yüzde 42,8 oranla pandeminin başladığı 2020 yılında yaşamıştır. Buna bağlı olarak aynı yıllarda cinsiyete göre işsizlik oranının da azaldığı, yalnızca 2019 yılında kısmi bir artış olduğu göze çarpmaktadır. 2022 yılı istihdam oranı Türkiye’de yüzde 47,5 olarak gerçekleşirken bölgede yüzde 43,8’dir. TÜİK’in 2022 yılı istihdam verilerine göre Türkiye’de erkek istihdam oranı yüzde 65,0 ve kadın istihdam oranı yüzde 30,4 olarak, TR81 bölgesinde ise bu oranlar sırasıyla yüzde 59,6 ve yüzde 28,7 olarak gerçekleşmiştir.

Bölgenin istihdam oranı Türkiye ortalamasıyla karşılaştırıldığında 2014-2016 yılları ile 2019 yılında ülke ortalamasının üstünde, 2017, 2018, 2021 ve 2022 yılında ise altında seyretmiştir. Bölgenin ve ülkenin istihdam oranları Tablo 20’de verilmektedir.

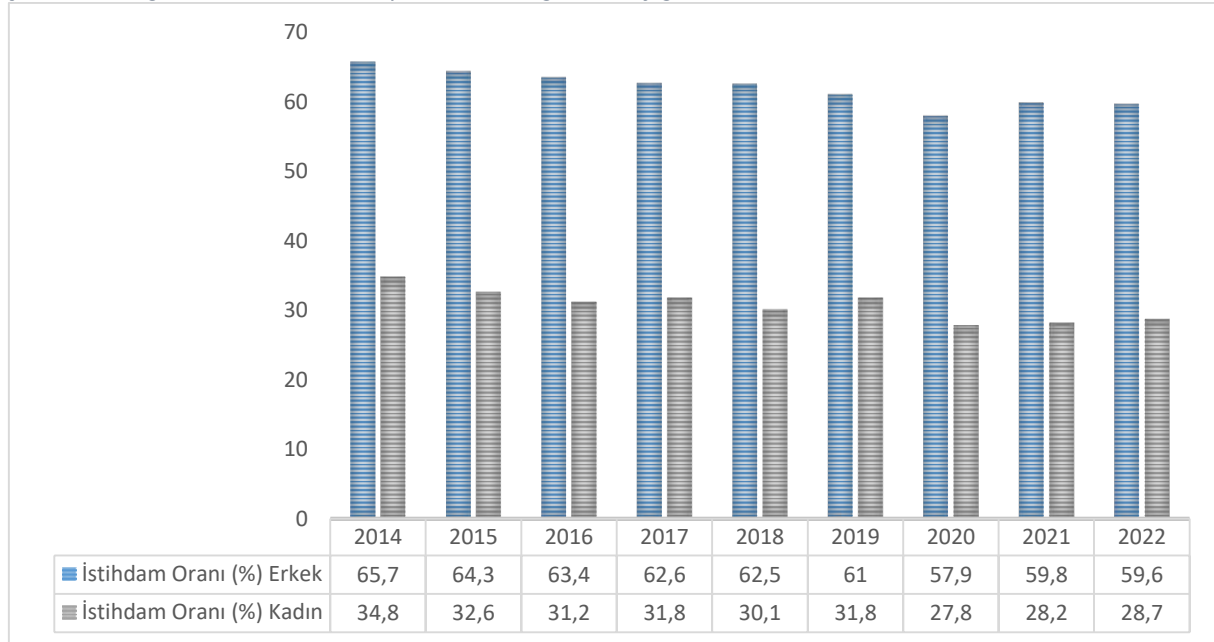
Tablo 20: Batı Karadeniz Bölgesi İstihdam Oranları (2014-2022)

Lokasyon	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TR81 İstihdam Oranı (%)	49,5	48,2	47,0	46,9	45,9	46,2	42,8	43,8	43,8
Türkiye İstihdam Oranı (%)	45,5	46,0	46,3	47,1	47,4	45,7	42,8	45,2	47,5

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgede 2014-2022 yılları arasında istihdamın cinsiyete göre dağılımın oranlarında erkeklerin ve kadınların istihdama katılım oranının genel olarak azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Şekil 48’de istihdam oranının 2014-2022 yılları arasında cinsiyete göre dağılım grafiği yer almaktadır.

Şekil 48: Bölgede İstihdamın Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği, 2014-2022

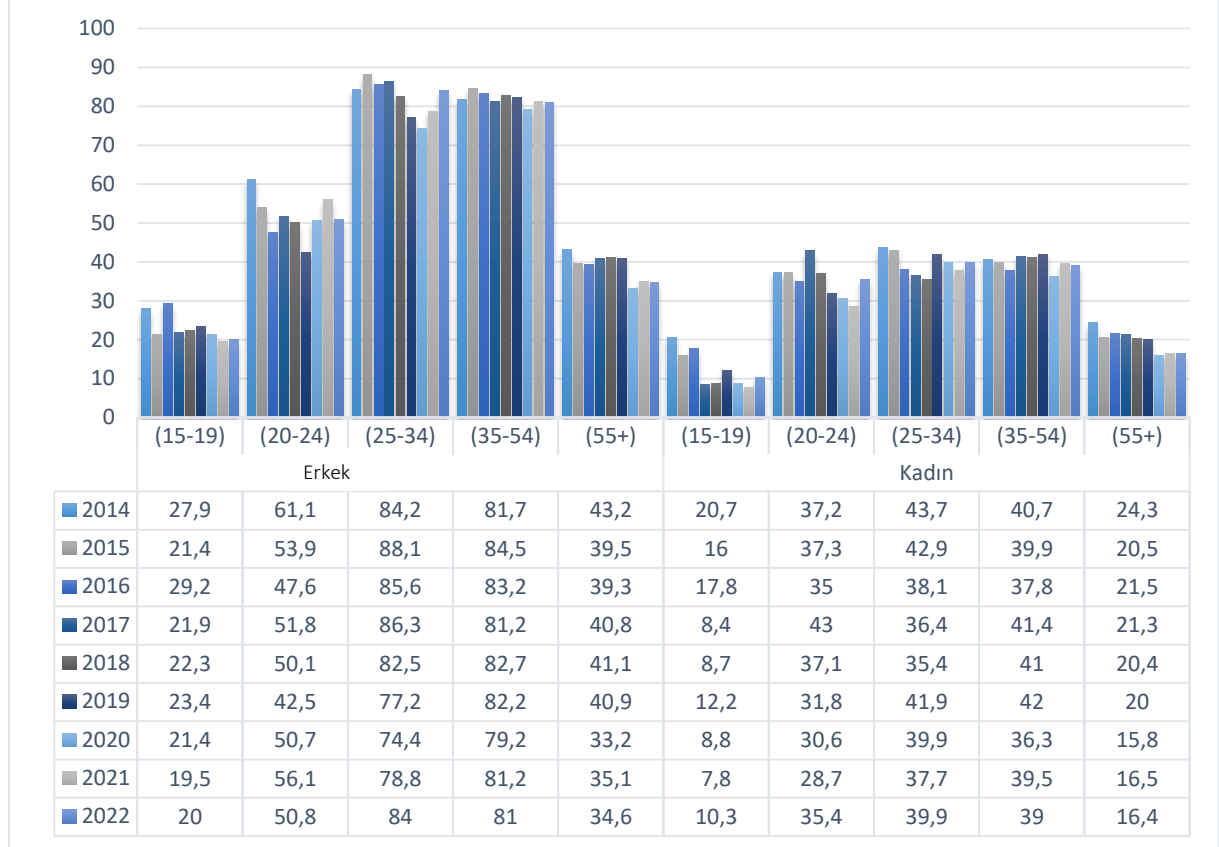

Kaynak: TÜİK, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi’nde istihdamın cinsiyetlere ve yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında erkeklerde ve kadınlarda 15-19 yaş grubunun iş gücüne göre istihdama katılımının en az olduğu,

kadınlarda bu oranında yüzde 7,8'e kadar düştüğü görülmektedir. 55 yaş üstü iş gücünün istihdama katılma oranı kadınlarda yüzde 16,4, erkeklerde ise yüzde 34,6 olarak ortaya çıkmaktadır. Şekil 49'da bölgede 2014-2022 yılları arasında iş gücünün istihdama katılımının cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımına ilişkin grafik verilmiştir. İstihdamda en fazla dikkate alınması gereken grubun hem kadınlarda hem de erkeklerde 15-24 yaş arası olduğu istatistiklerden görülmektedir.

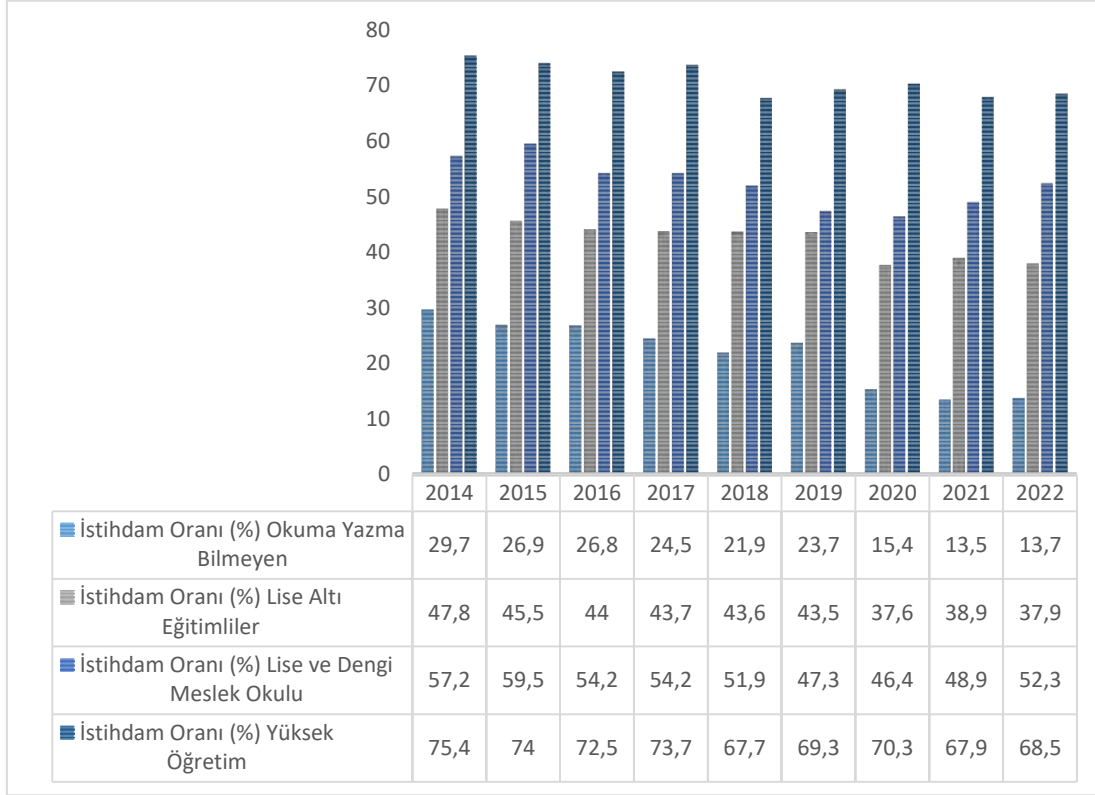
Şekil 49: İş Gücünün İstihdama Katılımının Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2014-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

Eğitim oranına göre istihdamın yıllar itibarıyla seyri değerlendirildiğinde 2014-2021 yılları içinde her eğitim düzeyinde azalış görülmektedir. Bu azalış en çok okuryazar olmayanlarda en az ise lise ve dengi meslek okulu ile yükseköğretim mezunları düzeyindedir. Şekil 50'de 2014-2022 yılları arasında eğitim durumuna göre istihdam oranı verileri yer almaktadır.

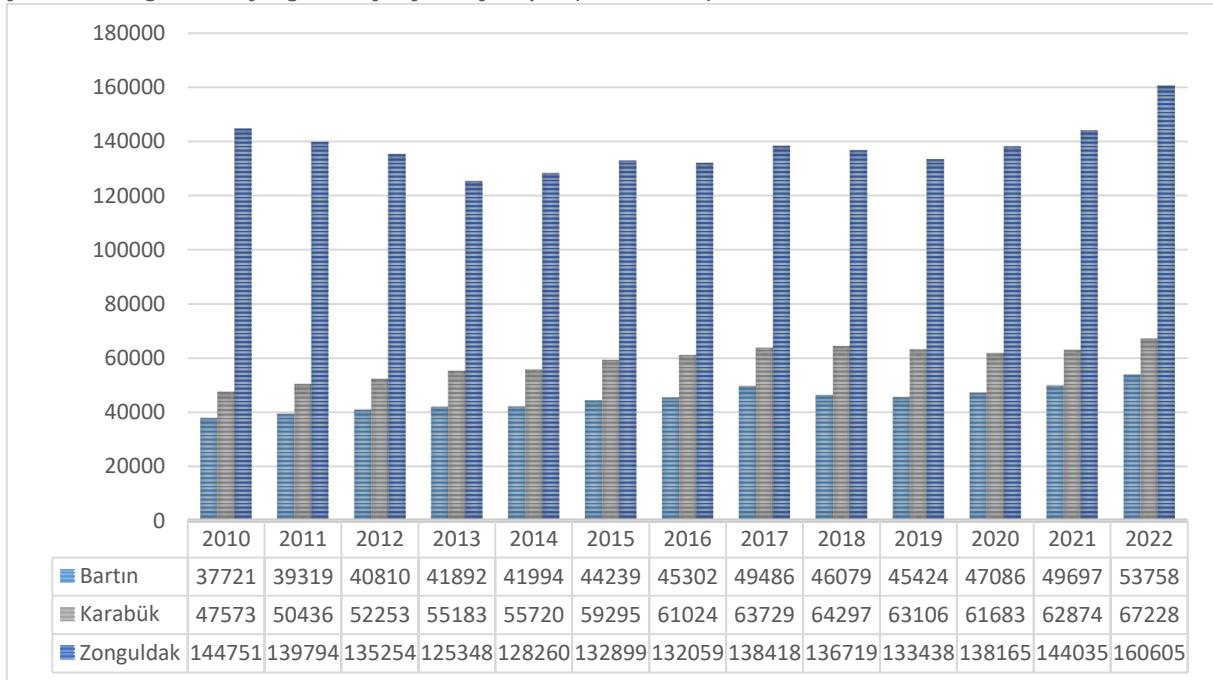
Şekil 50: Bölgenin Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, 2014-2022

Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK'in 2021 yılı iş gücü verilerine göre Batı Karadeniz Bölgesi'nde istihdam sayısı 406 bin kişidir. SGK verilerine göre 2010-2022 yılları arasındaki aktif sigortalı çalışan kişi sayıları ise Şekil 51'de verilmektedir.

Şekil 51: Bölgede Aktif Sigortalı Çalışan Kişi Sayısı (2010-2022)

Kaynak: SGK, Veri Uygulaması, 2023

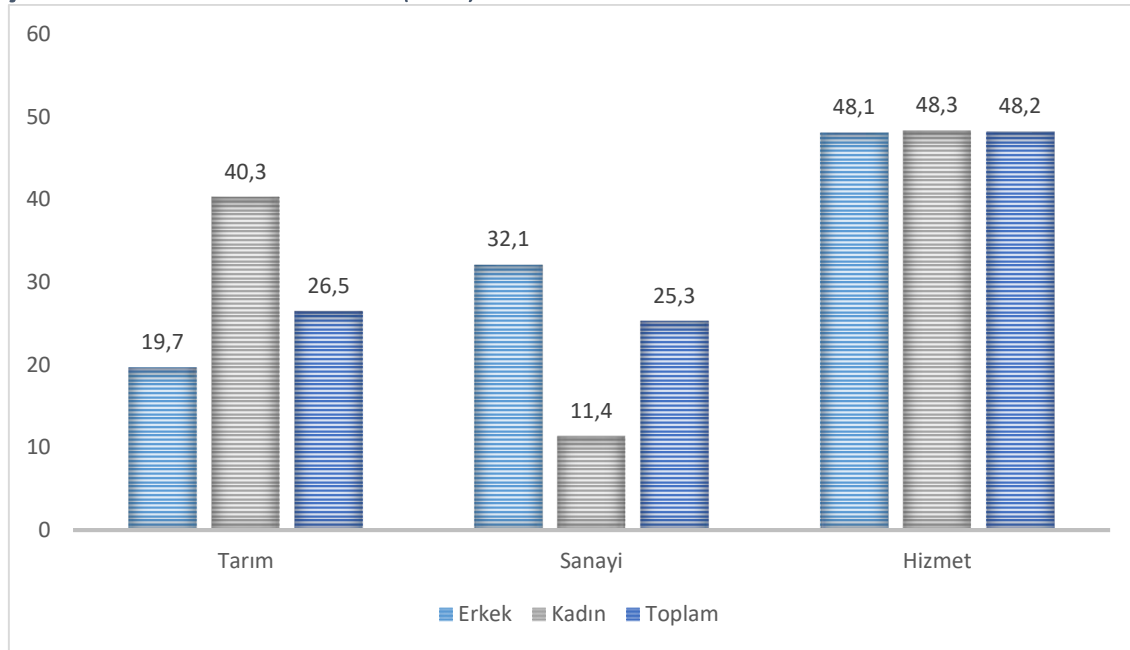
Buna göre, Zonguldak'ta sigortalı ücretli çalışan sayısı 2010 yılından 2014 yılına kadar düşüş göstermiş, 2014, 2015 ve 2017 yıllarında artmış, 2016, 2018 ve 2019 yıllarında azalmış ve sonraki yıllarda tekrar

artış eğilimine girmiştir. Karabük'te sigortalı ücretli çalışan sayısı 2010-2018 yıllarında sürekli artış göstermiş, 2019 ve 2020 yıllarında düşüş yaşanmış ve sonraki yıllarda tekrar artış göstermiştir. Bartın ilinde ise sigortalı ücretli çalışan sayısı 2010 yılından 2017 yılına kadar artış göstermiş, 2018 ve 2019 yıllarında azalış görülmüş ve sonraki yıllarda tekrar artış göstermiştir.

Bölgede aktif sigortalılık durumu incelendiğinde 2022 yılı itibarıyla en çok sigortalı Zonguldak ilinde bulunmaktadır. Bölge genelinde 281.591 aktif sigortalı bulunmakta iken Zonguldak ilinin bölge içindeki payı yüzde 57 olarak gerçekleşmiştir. 2010-2022 yılları arasında yıllık dalgalanmalar görülmekle birlikte bu yıllar arasında bölgedeki toplam sigortalı sayısı yüzde 17,3 oranında artmıştır.

İstihdamın sektörel dağılımı incelendiğinde 2022 verilerine göre bölgede istihdam edilenlerin yüzde 26'sı tarım, yüzde 25,3'ü sanayi ve yüzde 48,2'si hizmetler sektöründe yer almaktadır. Bu oranlar bölge düzeyinde kadınlar için tarımda yüzde 40,3, sanayide yüzde 11,4 ve hizmetler sektöründe yüzde 48,3; erkekler için tarımda yüzde 19,7, sanayide yüzde 32,1 ve hizmetler sektöründe yüzde 48,1'dir. Bölgede imalat, ağır sanayi ve madencilik gibi sektörlerin hâkimiyeti olduğundan kadınların sanayi sektöründen ziyade tarım ve hizmetler sektöründe istihdam edildikleri anlaşılmaktadır. Şekil 52'de bölgede 2022 yılında sektörlere göre istihdam verileri gösterilmektedir.

Şekil 52: Sektörlere Göre İstihdam (2022)

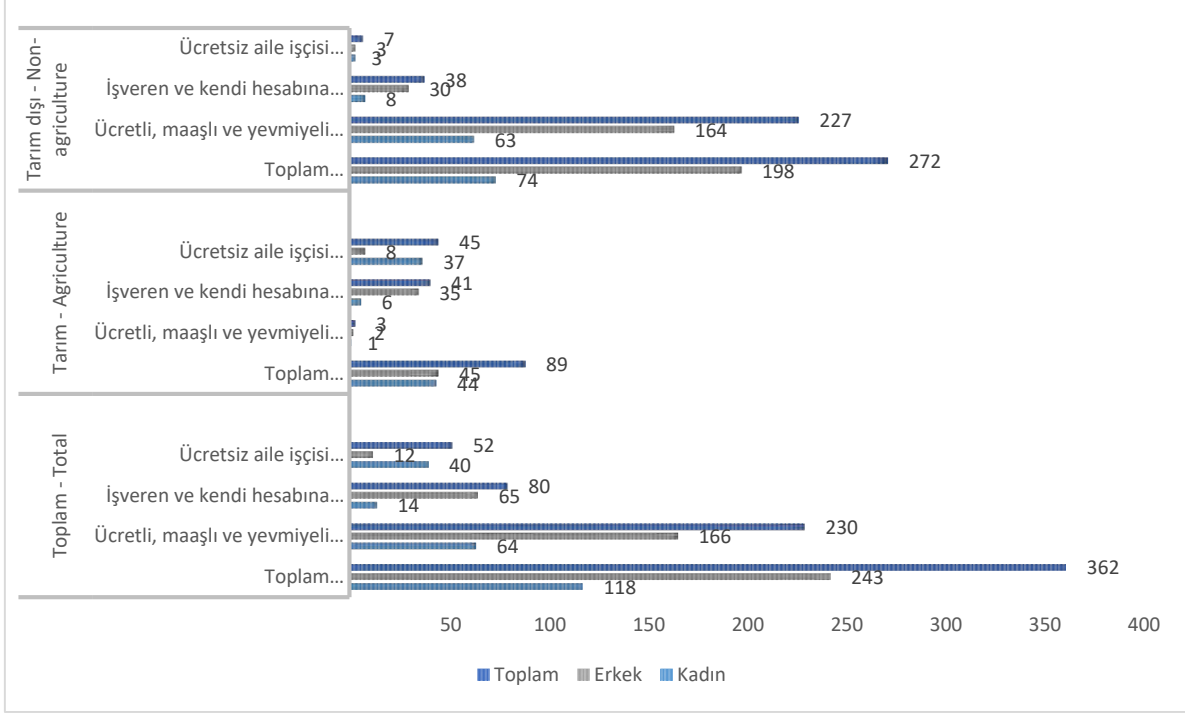

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölge illerinde 2021 yılında istihdamda öne çıkan ilk 10 sanayi sektörü analiz edilmiştir. Zonguldak ilinde perakende ticareti, ana metal sanayi, madencilik, bina inşaatı, insan sağlığı hizmetleri faaliyetleri öne çıkmaktadır.

İstihdam edilenlerin işteki durumları analiz edildiğinde ise kadınlarda tarım alanında "ücretsiz aile işçisi", erkeklerde "ücretli, maaşlı ve yevmiyeli çalışan" kategorileri öne çıkmakta olup bu sınıflandırma, yıllar itibarı ile kayda değer bir değişiklik göstermemiştir. Şekil 53'te istihdam edilenlerin işteki durumu gösterilmektedir.

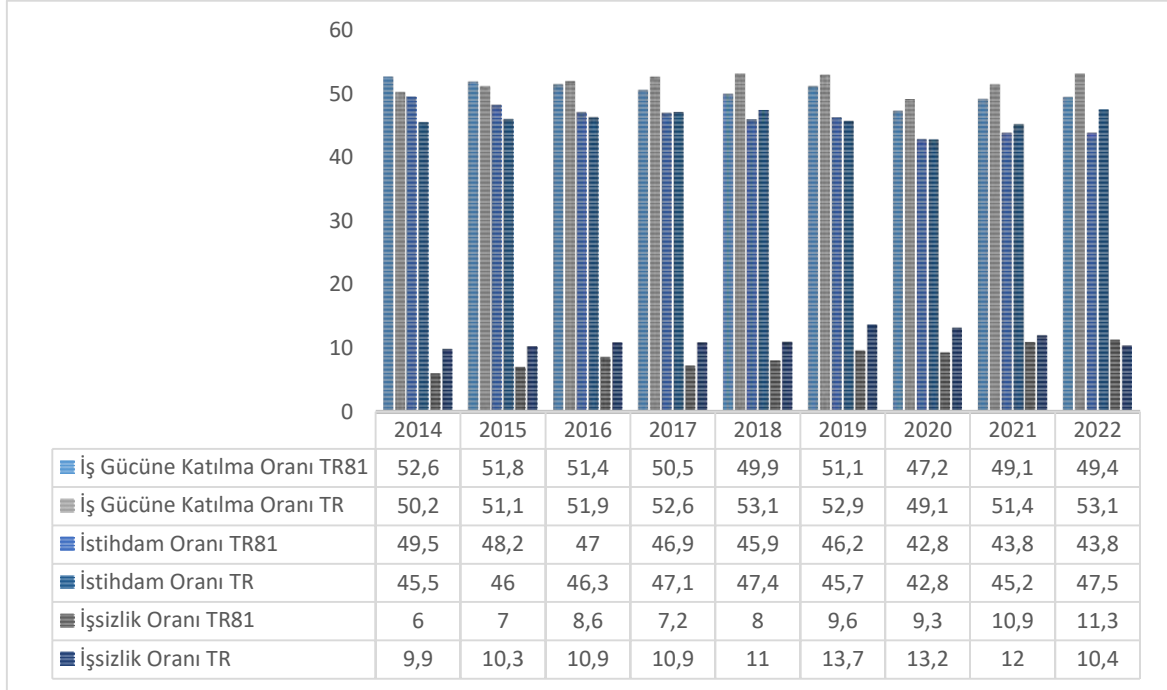
Şekil 53: İstihdam Edilenlerin İşteki Durumu (bin kişi)

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgede ve Türkiye’de iş gücüne katılım ve istihdam oranları incelendiğinde iş gücüne katılım oranının en yüksek yüzde 52,6 ile 2014 yılında olduğu, en düşük katılım oranının ise yüzde 47,2 ile 2020 yılında olduğu görülmektedir. Bu yıllardaki işsizlik oranına bakıldığında 2014 yılında yüzde 6,0 olan işsizlik oranı 2020 yılında yüzde 9,3 olduğu görülmektedir. İş gücüne katılım oranının düşük olduğu 2020 yılında istihdam oranının da yüzde 42,8 ile en düşük seviyede olduğu görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde iş gücüne katılma oranının düşük olduğu yıllarda işsizlik oranının arttığı buna bağlı olarak istihdam oranının da düştüğü göze çarpmaktadır. Aynı şekilde iş gücüne katılma oranının arttığı yıllarda işsizlik oranının azaldığı ve istihdam oranının da arttığı görülebilmektedir. Bu oranların Türkiye oranları ile paralel gittiği görülmektedir. Şekil 54’te bölgede ve Türkiye’de iş gücüne katılım oranının 2014-2022 yılları arasındaki seyri görülmektedir.

Şekil 54: Bölgede ve Türkiye’de İş Gücüne Katılım ve İstihdam Oranı (Yüzde) (2014-2022)

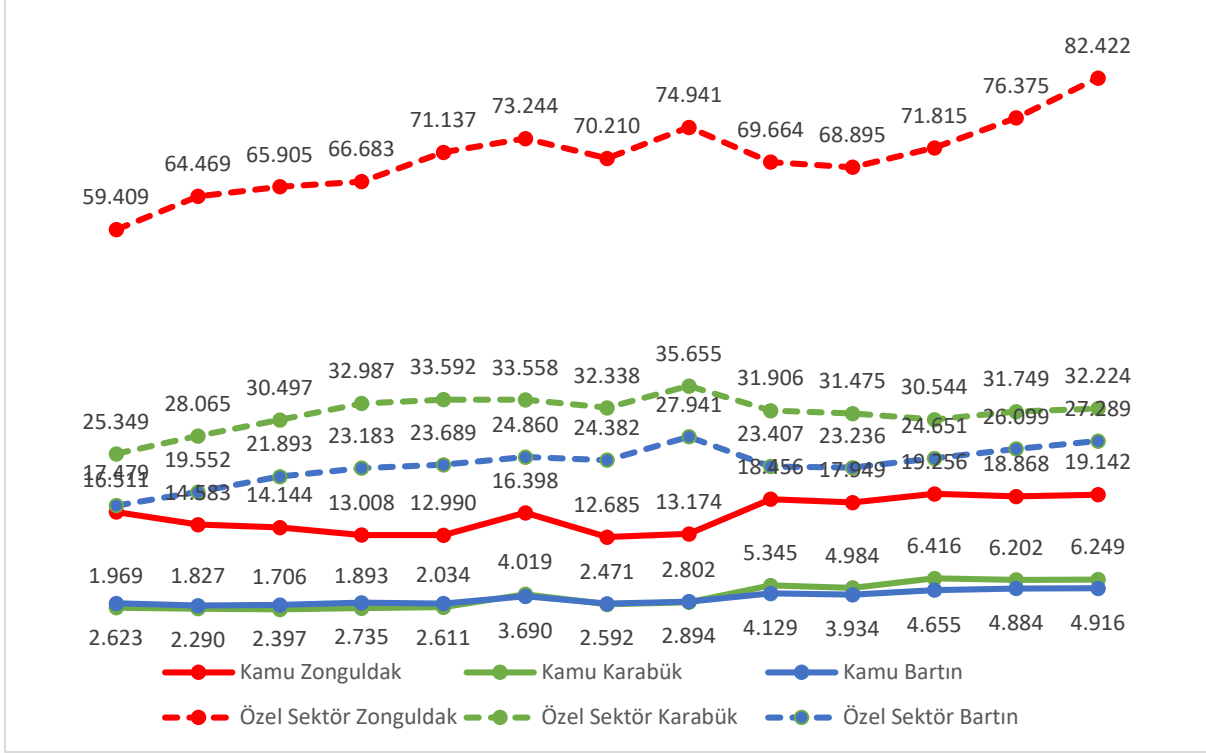
Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK’in 2022 yılı iş gücü verilerine göre bölgede 15 ve üstü yaştaki nüfus 834 bindir. Bu nüfus içinde iş gücü 412 bin, istihdam 365 bin, işsiz sayısı 47 bin ve iş gücüne dâhil olmayanlar 422 bindir. Bu veriler çerçevesinde bölgede iş gücüne katılma oranı yüzde 49,4, istihdam oranı yüzde 43,8 ve işsizlik oranı ise yüzde 11,3 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye’nin ortalama oranları ise iş gücüne katılım oranında yüzde 53,1, istihdam oranı yüzde 47,5 ve işsizlik oranında yüzde 10,4 olarak tespit edilmiştir. Bu bilgilere göre bölge, iş gücüne katılım ve istihdam oranları yönünden Türkiye ortalamasının gerisinde kalırken, işsizlik oranı yönünden ise Türkiye ortalamasının üstündedir.

Kamu ve Özel Sektör İstihdamı

SGK 2022 yılı verilerine göre Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinde kamu ve özel sektör çalışanı sayısı, 2010-2022 yılları arasında dalgalı bir seyir göstermiştir. Şekil 55’te kamu ve özel sektör istihdamının bölge illerinde 2010-2022 yılları arasındaki değişimi gösterilmektedir.

Şekil 55: Kamu ve Özel Sektör İstihdamı (2010-2022)

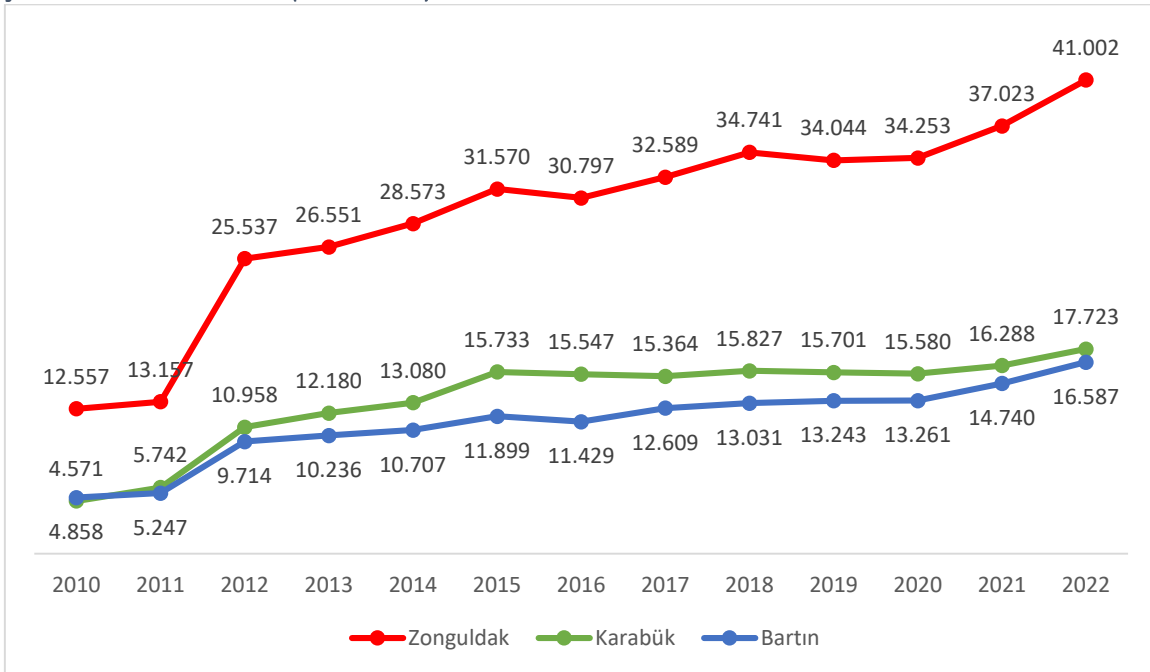

Kaynak: SGK, Veri Uygulaması, 2022

Kadın İstihdamı

Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistik Yıllıkları verilerine göre 2010-2022 yılları arasında sigortalı çalışan kadın sayısı, Batı Karadeniz Bölgesi illeri için artış göstermiştir. 2022 yılı verilerine göre Zonguldak'ta kadın sigortalı çalışan sayısı 41 bin 002 kişi, Karabük'te 17 bin 723 ve Bartın'da 16 bin 587 kişidir. Şekil 56'da bölge illerindeki kadın istihdamının 2010-2022 yılları arasındaki değişimi verilmiştir.

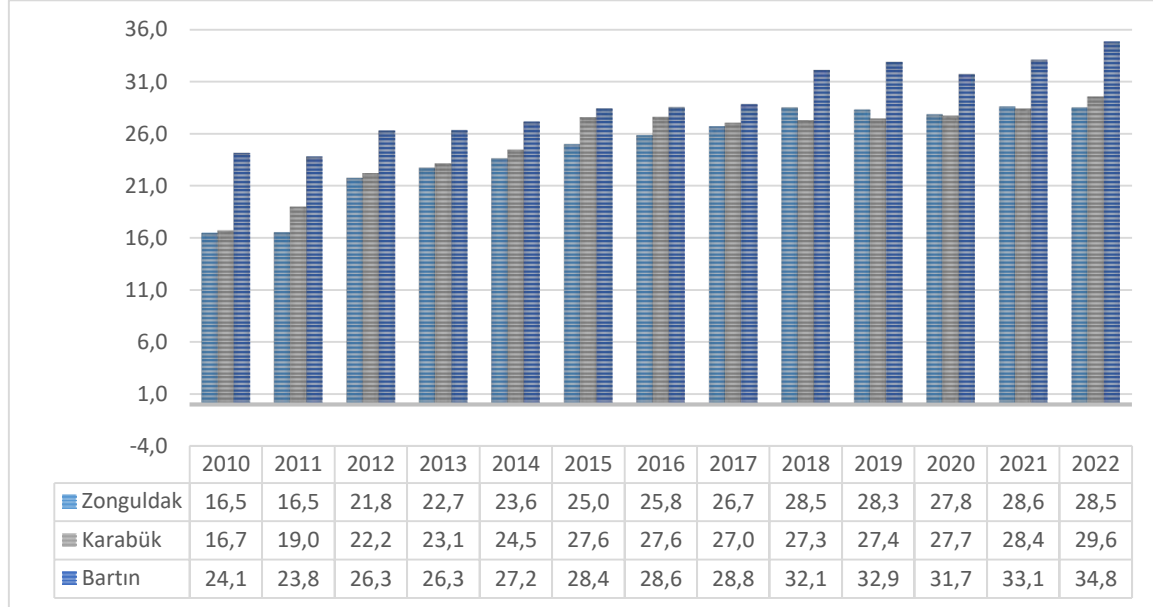
Şekil 56: Kadın İstihdamı (2010-2022)

Kaynak: SGK, İstatistik Yıllıkları, 2010-2022

Sigortalı ücretli çalışan sayısı bakımından istihdam edilen kadınların ilin toplam istihdamı içindeki payı 2010-2022 yılları içinde üç ilde de artış göstermektedir. Bartın ili diğer iki ile göre daha yüksek bir artış göstermektedir. Bunun Zonguldak ve Karabük'ün sigortalı ücretli kadınların çalışmasının daha zor olduğu maden, demir-çelik ve ana metal sanayi ağırlıklı karakterinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bölge illerinde sigortalı ücretli kadın sayısının toplam sigortalı ücretli çalışan sayısı içindeki payı Şekil 57'de gösterilmektedir.

Şekil 57: Sigortalı Ücretli Kadın Sayısının Toplam Sigortalı Ücretli Çalışan Sayısı İçindeki Payı

Kaynak: SGK, İstatistik Yıllıkları, 2010-2022

1.6.2. İşsizlik

Yıllar itibarı ile işsizlik oranının bölgede arttığı buna bağlı olarak cinsiyete göre işsizlik oranında da artış olduğu görülmektedir. 2022 yılı toplam işsizlik oranı yüzde 11,3; erkeklerde işsizlik oranı yüzde 8,7; kadınlarda yüzde 16,2'dir. İşsizlik oranları, özellikle 15-19 ve 20-24 yaş aralığında, cinsiyetler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Bölgedeki en yüksek işsizlik oranı hem erkeklerde hem de kadınlarda 20-24 yaş grubundadır. Cinsiyet ve yaş grubuna göre ise 20-24 yaş grubu kadınlardaki işsizlik oranı en yüksek işsizlik oranı olarak kaydedilmiştir.

2014-2022 yılları arasında işsizlik verilerine bakıldığında bölgedeki işsizlik oranının 2022 yılı hariç Türkiye ortalamasının altında seyrettiği görülmektedir. Tablo 21'de bölgedeki işsizlik oranlarının genel ortalaması ile cinsiyete göre dağılımı 2010-2022 yılları arası için verilmiştir.

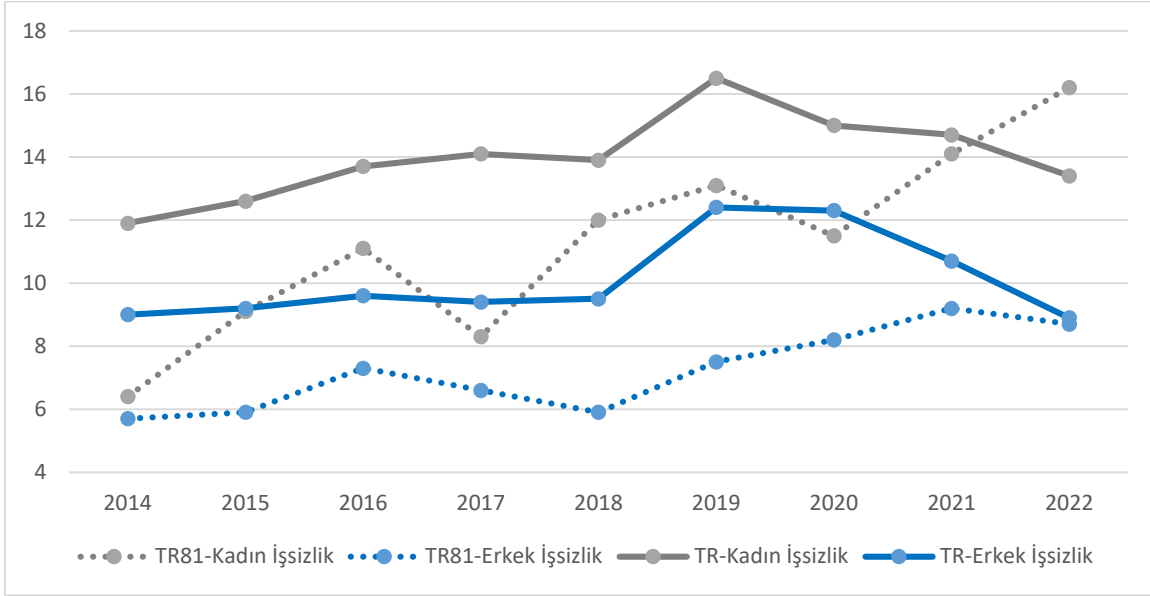
Tablo 21: Türkiye ve Batı Karadeniz İşsizlik Oranı (Yüzde) (2014-2022)

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TR81- İşsizlik Oranı (%)	6,0	7,0	8,6	7,2	8,0	9,6	9,3	10,9	11,3
TR81- Kadın İşsizlik Oranı (%)	6,4	9,1	11,1	8,3	12,0	13,1	11,5	14,1	16,2
TR81- Erkek İşsizlik Oranı (%)	5,7	5,9	7,3	6,6	5,9	7,5	8,2	9,2	8,7
TR- İşsizlik Oranı (%)	9,9	10,3	10,9	10,9	11,0	13,7	13,2	12,0	10,4
TR- Kadın İşsizlik Oranı (%)	11,9	12,6	13,7	14,1	13,9	16,5	15,0	14,7	13,4
TR- Erkek İşsizlik Oranı (%)	9,0	9,2	9,6	9,4	9,5	12,4	12,3	10,7	8,9

Kaynak: TÜİK, 2023

Şekil 58’de bölgede cinsiyete göre işsizlik oranının 2014-2022 yılları arasındaki dağılımı bir grafik üzerinde gösterilmektedir.

Şekil 58: Türkiye ve Batı Karadeniz Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (Yüzde) (2014-2022)

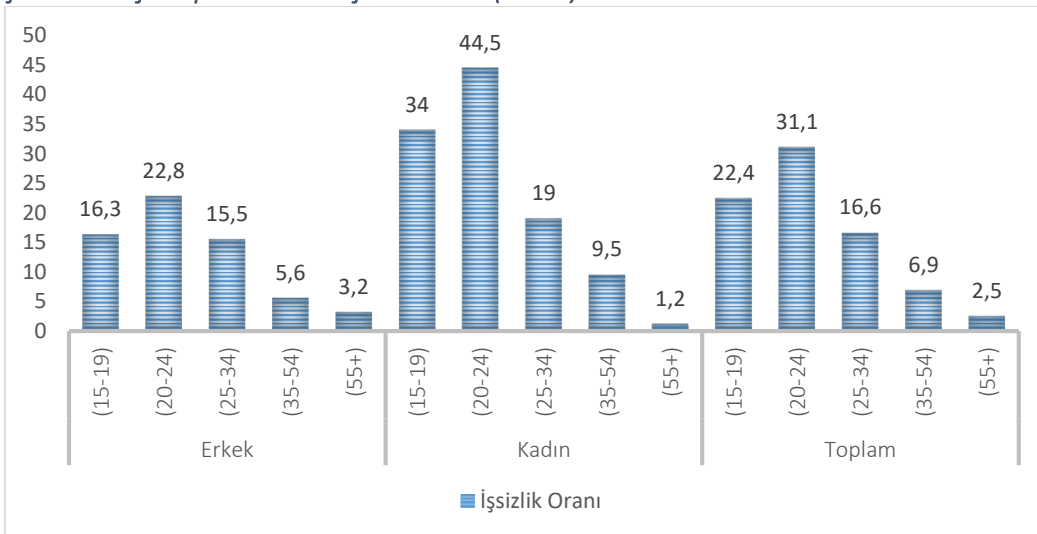

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgede genç işsizlik oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bölge işsizlerinin yaklaşık yüzde 30’a yakını gençler oluşturmaktadır. İşsizlik oranı 2022 yılında genç nüfusta 15-19 yaş grubunda yüzde 24,4, 20-24 yaş grubunda ise yüzde 30,8’dir. 25-35 yaş grubunda yüzde 13,7, 35-54 yaş grubunda yüzde 9,1, 55 yaş ve üzeri grupta yüzde 3 oranıyla genç gruba göre daha düşük gerçekleşmiştir.

Özellikle 15-24 yaş grubu işsizlik oranının oldukça yüksek olması sebebiyle özel bir müdahale alanı olduğu görülmektedir. Bu yaş grubunda bölgedeki toplam işsizlik oranı 26 Düzey 2 Bölgesi arasında en yüksek orana sahiptir. 15-24 yaş grubunda kadın işsizlik oranı ile erkek işsizlik oranı Türkiye’de bu yaş ve cinsiyet kategorisindeki en yüksek ikinci orandır. Şekil 59’da yaş gruplarına göre işsizlik oranı verilmiştir.

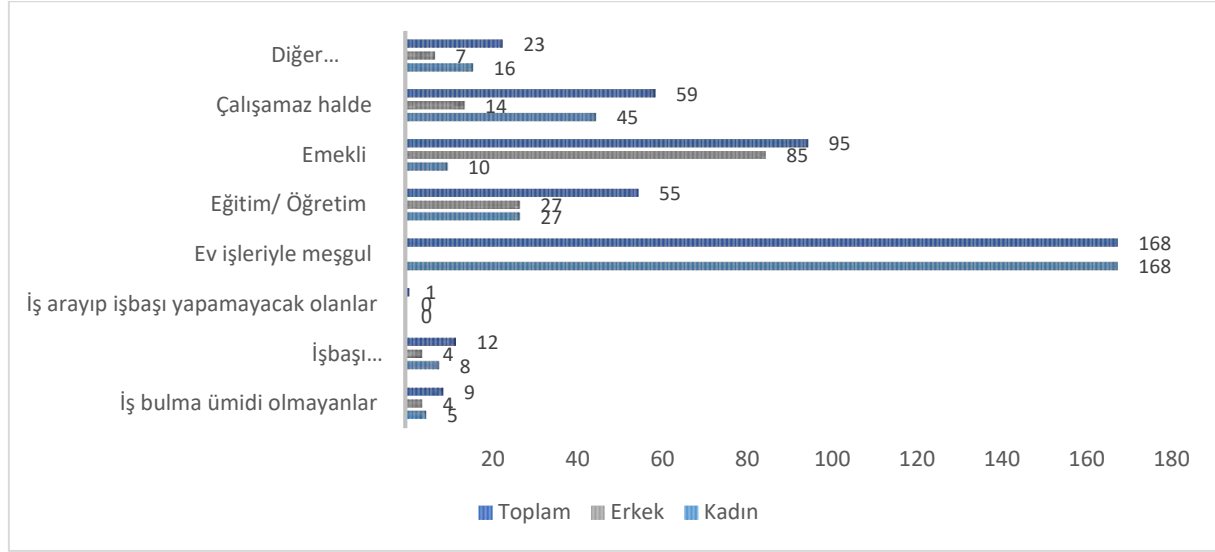
Şekil 59: Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı (Yüzde)

Kaynak: TÜİK, 2023

Bölgede iş gücüne dâhil olmama nedenlerinden en yüksek payı kadınlarda “ev işleri ile meşgul olma”, erkeklerde ise “emeklilik” gerekçe olarak belirtilmiştir. Şekil 60'ta bölgede iş gücüne dâhil olmama nedenleri verilmiştir.

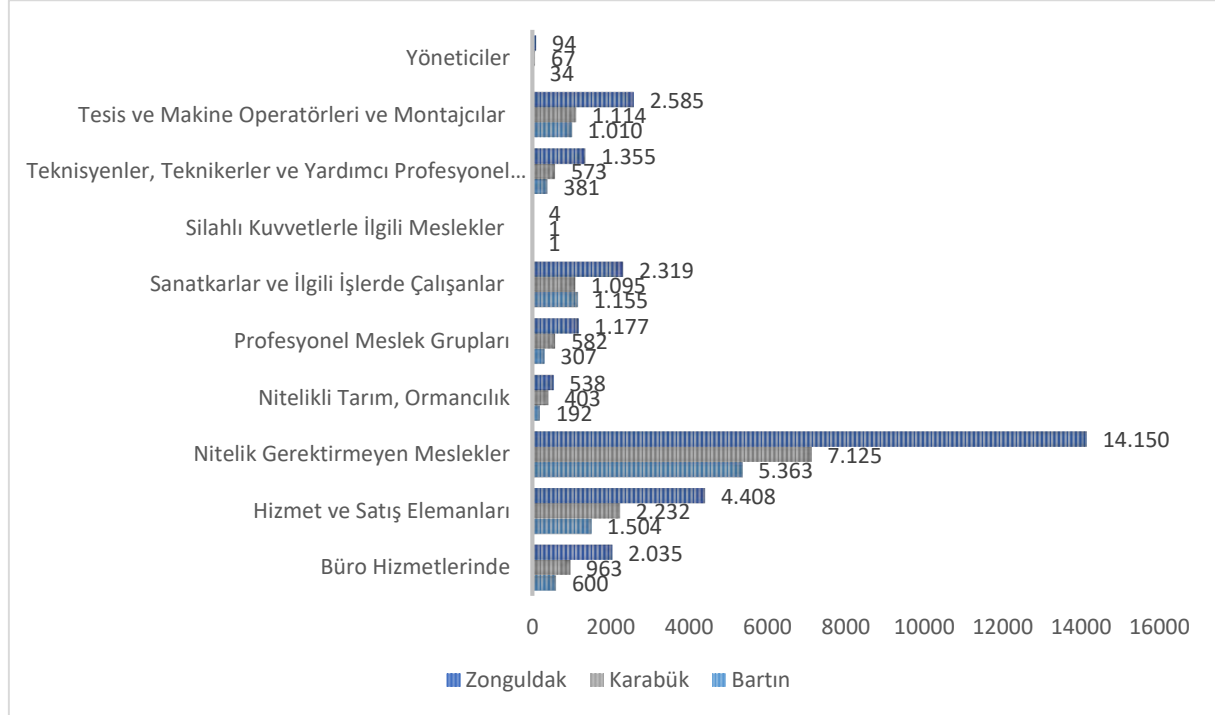
Şekil 60: Bölgede İş Gücüne Dâhil Olmama Nedenleri (bin kişi)

Kaynak: TÜİK, 2023

Kayıtlı işsizlerin bölge ve iller düzeyinde mesleklere göre dağılımı incelendiğinde meslek mensupları açısından genellikle yoğunlaşmanın nitelik gerektirmeyen meslekler, hizmet ve satış elemanları ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Şekil 61'de kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı görülmektedir.

Şekil 61: Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı

Kaynak: İŞKUR, 2023

Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinde İŞKUR kayıtlarına göre veriler incelendiğinde her 3 ilde de 2022 yılında alınan açık iş sayılarının işe yerleştirmelerden fazla olduğu görülmektedir. Yıllara göre veriler

değişim göstermekle beraber iş gücü göstergeleri arasında yer alan kayıtlı iş gücü ve kayıtlı işsiz sayılarında ele alınan dönemde genellikle bir yükselme olduğu görülmektedir. Zonguldak ilinde 2022 yılında 160 bin 605 kayıtlı iş gücü, kayıtlı işsiz sayısı ise 28 bin 665; Karabük ilinde 67 bin 228 kayıtlı iş gücü, 14 bin 155 kayıtlı işsiz; Bartın ilinde ise kayıtlı iş gücü 53 bin 758, kayıtlı işsiz sayısı ise 10 bin 547 kişi düzeyinde görülmektedir.

1.6.3. İş Sağlığı ve Güvenliği

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yıllar bazında paylaşılan istatistikî verilere göre ülkemizde yaşanan iş kazalarının büyük çoğunluğu emek yoğun sektörlerde gerçekleşmiştir. Söz konusu verilere göre ülke genelinde 2022 yılı içerisinde en fazla iş kazası yaşanan ilk 3 sektör 35.636 kaza kaydıyla “bina inşaatı”, 31.609 kaza kaydı ile “gıda ürünlerinin imalatı” ve 30.294 kaza kaydı ile “tekstil ürünlerinin imalatı” faaliyet alanları olmuştur. Batı Karadeniz Bölgesi’nde ise öne çıkan sektörler madencilik, demir-çelik ile mobilya ve orman ürünleri gibi emek yoğun sektör olması dolayısıyla bölgede yaşanan iş kazalarının da büyük çoğunluğu bu sektörlerde yaşanmaktadır.

SGK istatistiklerine göre iller bazında yüz bin kişi başına düşen toplam iş kazası sayıları 2013 yılında Türkiye’de 250 iken bölge illeri bu mertebeden çok daha fazladır. Bu kategoride Zonguldak, Karabük ve Bartın’ın sırasıyla 4’üncü, 5’inci ve 15’inci sırada yer almıştır. 2022 yılı verilerine göre ise Türkiye ortalaması 690 olup 2022 yılı değerleri bakımından sırasıyla 7’nci, 20’nci ve 23’üncü sırada yer almıştır. 2013-2022 yılları arasında yüz bin kişide iş kazası istatistikleri Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22: İş Kazası İstatistikleri (2013-2022) (yüz bin kişide)

Lokasyon	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zonguldak	694	695	725	740	778	774	951	930	1151	1323
Karabük	626	662	716	685	775	750	799	702	969	878
Bartın	370	340	373	405	494	547	480	469	677	764
TR81	619	622	657	665	724	725	825	787	1015	1107
Türkiye	250	285	307	358	445	526	508	460	604	690

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllığı, 2023

2013 yılında meslek hastalığına yakalanan Zonguldak’ta 43 ve Karabük’te 1 kişi bulunmakta olup Bartın’da ise meslek hastalığı görülmemiştir. 2022 yılında ise Zonguldak’ta 38 kişi ve Karabük’te 1 kişi meslek hastalığına yakalanmıştır. Bartın’da ilgili dönemde meslek hastalığına yakalanan kimse olmamıştır. 2013-2022 yılları arasında meslek hastalıkları istatistikleri Tablo 23’te yer almaktadır.

Tablo 23: İşe Bağlı Meslek Hastalıkları İstatistikleri (2013-2022)

Lokasyon	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zonguldak	43	21	90	87	40	87	48	32	28	38
Karabük	1	0	1	1	0	2	1	0	3	1
Bartın	0	1	4	4	3	11	6	0	1	0
TR81	44	22	95	92	43	100	55	32	32	39
Türkiye	351	494	510	597	691	1044	1088	908	1207	861

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllığı, 2023

2013 yılında iş kazası nedeniyle Zonguldak’ta 20 ölüm Karabük’te 3 ölüm, Bartın’da ise 12 ölüm kaydedilmiştir. 2022 yılında ise Zonguldak’ta 14 ölüm, Karabük’te 48 ölüm, Bartın’da ise 7 ölüm kaydedilmiştir. 2013-2022 yılları arasında ölüm istatistikleri Tablo 24’te yer almaktadır.

Tablo 24: İş Kazası Nedeniyle Ölüm İstatistikleri (2013-2022)

Lokasyon	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zonguldak	20	12	17	13	23	14	10	12	16	14
Karabük	12	9	3	7	6	14	2	2	6	7
Bartın	3	6	3	4	7	5	3	2	4	48
TR81	35	27	23	24	36	33	15	16	26	69
Türkiye	1360	1626	1252	1405	1633	1541	1147	1197	1417	1517

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllığı, 2023

2013 ve 2022 yıllarına ait bu veriler ışığında bölge illerinin tamamında kaydedilen yüz bin kişi başına düşen iş kazası sayılarında artışlar görülmekle birlikte toplam iş kazaları içerisindeki oranı düşmüş, meslek hastalığına yakalananlarla aynı mertebelerde seyretmiş, ölüm sayıları ise 35'ten 69'a çıkmıştır.

1.6.4. Gelecek Dönemde İstihdam Eğilimleri

Bölgede Filyos Vadisi Projesi kapsamında liman, endüstri bölgesi, serbest bölge ve serbest bölge gelişme alanını barındıran yatırım havzasında nitelikli üretimin artırılması, ulusal ve uluslararası taşımacılık ile ticaretin geliştirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca Karadeniz'de, Zonguldak iline 155 km uzaklıkta Sakarya Sahasının Tuna 1 bölgesinde 710 milyar metreküplük doğal gaz rezervi bulunmuş olup, bulunan doğal gazın Filyos Limanı'nda işleme merkezine alınmıştır. Bu projelerin oluşturacağı etki kapsamında yaklaşık 7.500 kişinin istihdam edilebileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda yatırımcılar için ortaya çıkacak olan nitelikli ara eleman ihtiyacının yoğunlukla bölge illerinden karşılanması beklenmektedir. Bölgede, mevcut ve gelişecek sektörlerin ihtiyaç duyacağı nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi için mesleki eğitim konusunda farkındalığın geliştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte bölgede gelişebilecek yeni sektörlerin neler olabileceği hususunda detaylı çalışmaların ilgili kurumlarca şimdiden başlatılması gerekmektedir.

Bölgede gelecek dönemde istihdam eğilimleri de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Bu eğilimlere cevap verecek nitelikli eleman ihtiyacını karşılayacak mesleki eğitim programları, bölümleri/müfredatları geliştirilmelidir. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulu ile Türkiye Petrolleri-Offshore Technology Center arasında imzalanan protokol kapsamında YÖK, TP-OTC ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi iş birliğinin bir ürünü olarak Çaycuma Meslek Yüksek Okulunda "Açık Deniz Sondaj Teknolojisi Programı" ve "Açık Deniz Tabanı Uygulamaları Teknolojisi Programı" açılmış olup, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında ilk kez öğrenci alınmıştır.

Bölgede yer alan üniversitelerin bölümleri incelendiğinde, doğal gaz üretim süreci ile teknik olarak doğrudan ilişkili olabilecek herhangi bir bölüm ve programa (petrol ve doğal gaz mühendisliği, enerji mühendisliği, enerji sistemleri mühendisliği, enerji yönetimi, doğal gaz ve tesisatı teknolojisi, enerji tesisleri işletmeciliği) rastlanmadığı görülmektedir. Bölge üniversitelerinin mühendislik fakültelerine, doğrudan bu bölümlere yönelik bir ekleme yapılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Liman işletmeciliği, gemi acenteciliği, lojistik merkez başlıkları ele alındığında bölgede bu alanda önemli bir istihdam potansiyelinin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda değerlendirme yapıldığında denizcilik alanında ve lojistik alanında eğitim kurumlarının önemi ön plana çıkmaktadır. Denizcilik alanında bölge genelinde yetiştirilen lise, meslek yüksekokulu ve fakülte düzeyinde öğrenciler bulunmakta ve bu açıdan bölgede nitelikli personel ihtiyacını giderebilecek altyapı bulunmaktadır. Yine lojistik alanında bölge üniversitelerinde doğrudan bir fakülte veya yüksekokul olmayıp programlar bazında eğitim öğretim hizmeti verilmektedir.

Filyos Endüstri Bölgesi'nde öngörülen yatırımlardan biri de On İkinci Kalkınma Planı'nda da bahsedildiği üzere Karadeniz doğal gazını girdi olarak kullanarak üre üretecek bir tesis kurulması böylece yerli doğal gazın katma değerinin artırılmasıdır. Sakarya Gaz Sahası'nda doğal gaz keşfinin hemen ardından ham maddeye yakınlık kriteri de dikkate alınarak Filyos'ta bu yatırım hayata geçirilmesi gündeme gelmiştir. Yatırımın gerçekleşmesi halinde bu sektörün ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü yetiştirme konusunda bölgede yer alan üniversitelerin ilgili bölümlerinden destek alınabilecektir.

Bölgede sektörel çeşitliliğe katkı sağlamaya ilişkin önemli altyapı ve düzenli sanayi alanları arasında Seracılık İhtisas OSB, Eskipazar OSB, Devrek-Gökçebeğ OSB, Bakacaklı KSS, Yenice OSB, Girişim Sanayi Sitesi, MAKZON projeleri ve teknopark altyapıları da göz önüne alındığında nitelikli iş gücüne olan talepte artış olacağı, bunun istihdamda da artışa neden olacağı öngörülmektedir. İmalat sektörünün yanında bölgede hizmet sektöründe de önemli gelişmeler olmakta, özellikle turizm konusunda bölgede hareketlenme her geçen yıl artmaktadır.

Turizm sektörüne yönelik de bölgede lise, dengi ve üzeri mesleki ve teknik okullar ile üniversite düzeyinde bölümler ve fakülteler bulunmaktadır. Bölgede öne çıkan ve gelişen sektörler ile yeni yatırımlar ışığında yukarıda bahsedilen mesleki alanlarda eğitim verilmesi nitelikli personel yetiştirilmesi hem istihdamın artırılmasına hem de bölgeden göçün önlenmesine katkı sunacaktır. Ayrıca, mesleki eğitimde küresel olarak hızla değişen teknolojiye uyum gösterebilecek, geleceğin nitelikli mesleklerine hazırlık yapılması ve bu alandaki eğitimlerin de bölgede geliştirilmesi ve bunun için gerekli altyapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

1.7. Yaşam Kalitesi

İllerin yaşam endeksi göstere değerlerine bakıldığında içerisinde birçok alt kırılımı barındırdığı görülmektedir. Bunları çalışma hayatı, gelir, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti olarak sıralayabiliriz. İl bazlı sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinin en son çalışması olan 2017 yılı SEGE çalışmasında "Yaşam Kalitesi" alt başlığında iller arası sıralamada Zonguldak 24'üncü, Karabük 15'inci ve Bartın 49'uncu sırada yer almıştır. Bu verilere göre Zonguldak ve Karabük'te yaşam kalitesi ortalamasının üzerinde, Bartın'da ise altında yer aldığı ifade edilebilir.

Bir bölgenin yaşam kalitesi birçok unsura bağlıdır. Bunlardan en önemlilerinin başında eğitim ve sağlık gelmektedir. Eğitim konusu raporun Eğitim (Bölüm 1.4) başlığında, sağlık konusu ise raporun Sağlık (Bölüm 1.5) kısmında yer almaktadır. Raporun bu bölümünde bölgedeki yaşam kalitesi sinema ve tiyatro salonları, müze sayıları ve ören yerleri, bina ve konut nitelikleri, kara taşıtları ve trafik kazaları ve dijital toplum göstergeleri açısından ele alınmıştır.

1.7.1. Sosyal ve Kültürel Hayat

Sosyal ve kültürel hayat incelendiğinde 2018 yılı itibarıyla sinema sayısı Zonguldak'ta azalırken, Karabük ve Bartın illerinde aynı kaldığı; tiyatro salon sayısının ise azalış gösterdiği görülmüştür. Zonguldak'ta 2018 yılında 26 olan sinema salonu sayısı 2022 yılında 23'e gerilemiş, Karabük'te 12 salonla, Bartın'da ise 4 salonda aynı kalmıştır. Bölgenin sinema istatistikleri ülkeyle kıyaslandığında; sinema salonu sayısı ülkenin yüzde 1,6'sını, koltuk sayısı yüzde 1,5'ini ve seyirci sayısı ise yüzde 1,2'sini oluşturmaktadır. Bölgenin sinema istatistiklerine ilişkin veriler Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25: Sinema İstatistikleri (2022)

Veri	Bartın	Karabük	Zonguldak	TR81	Türkiye
Film	110	313	550	973	55.056
Koltuk sayısı	380	1.125	2.649	4.154	284.204
Salon sayısı	4	12	23	39	2.366
Seyirci sayısı	70.000	90.055	255.618	415.673	35.754.644

Kaynak: TÜİK, 2023

Tiyatro salonu sayısı yıllara göre değişiklik göstermekle birlikte 2018 yılından 2022 yılına Zonguldak'ta 9'dan 7'ye; Karabük'te 3'ten 2'ye; Bartın'da ise 4'ten 3'e düşmüş olup toplam 12 tiyatro salonu bulunmaktadır. Bölgenin tiyatro istatistikleri ülkeyle kıyaslandığında; eser sayısı ülkenin yüzde 1,1'ini, gösteri sayısı yüzde 0,6'sını, koltuk sayısı yüzde 1'ini ve seyirci sayısı ise yüzde 0,7'sini oluşturmaktadır. Bölgenin tiyatro istatistiklerine ilişkin veriler Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26: Tiyatro İstatistikleri (2022)

Veri	Bartın	Karabük	Zonguldak	TR81	Türkiye
Eser Adı	25	19	49	93	8.368
Gösteri Sayısı	43	35	75	153	25.118
Koltuk Sayısı	622	826	1.931	3.379	332.141
Seyirci Sayısı	10.934	10.036	18.259	39.229	5.451.627
Tiyatro Salonu	3	2	7	12	817

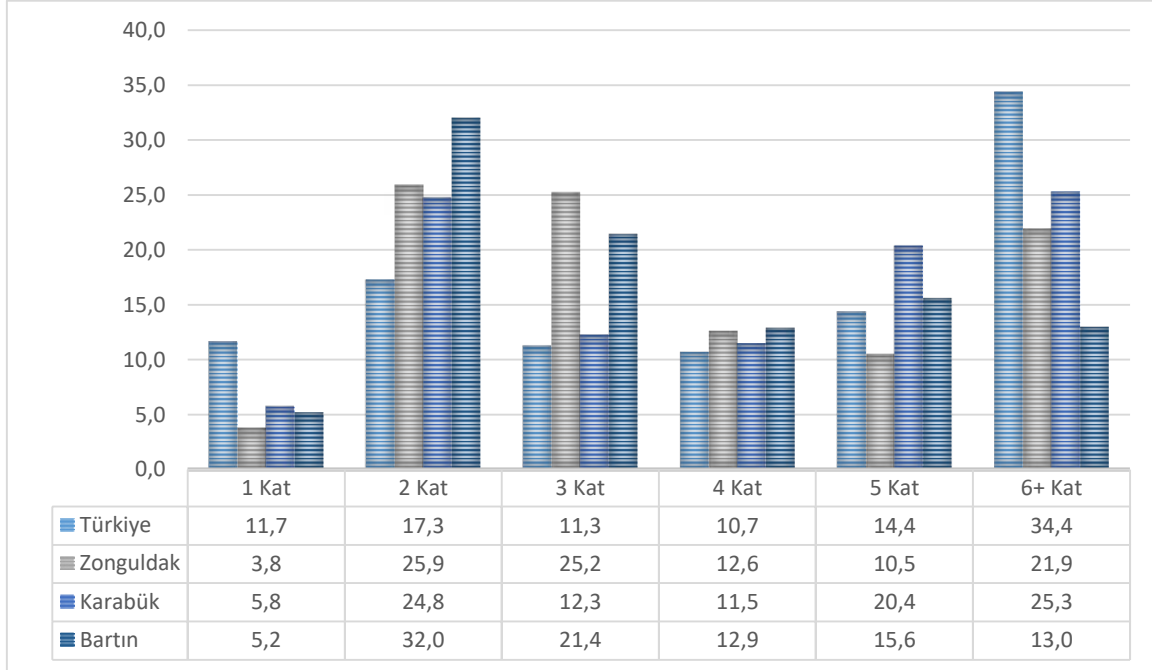
Kaynak: TÜİK, 2023

Zonguldak'ta iki müze, bir özel müze ve iki ören yeri bulunurken; Bartın'da bir müze ve 3 özel müze; Karabük'te ise bir müze ve 3 özel müze bulunmaktadır. Müzelere ilişkin daha detaylı bilgiler bu dokümanın Turizm bölümünde (Bölüm 2.2.2) verilmiştir.

1.7.2. Bina ve Konut Nitelikleri

TÜİK'in 2021 yılında gerçekleştirmiş olduğu Bina ve Konut Nitelikleri Araştırması'na göre Türkiye'de hanehalklarının ikamet ettiği binalarında ortalama kat sayısı 5,0 olarak belirlenmiş olup bu oran Zonguldak'ta 4,0, Karabük'te 4,3 ve Bartın'da 3,4 olarak tespit edilmiştir. Bölgede ortalama kat sayısı Türkiye ortalamasından düşük olup bölge içinde kat sayısı en fazla olan il Karabük, en az olan il ise Bartın'dır. Bölgedeki binaların kat sayılarını gösteren grafik Şekil 62'de yer almaktadır.

Şekil 62: Bina Kat Sayısı (Yüzde)

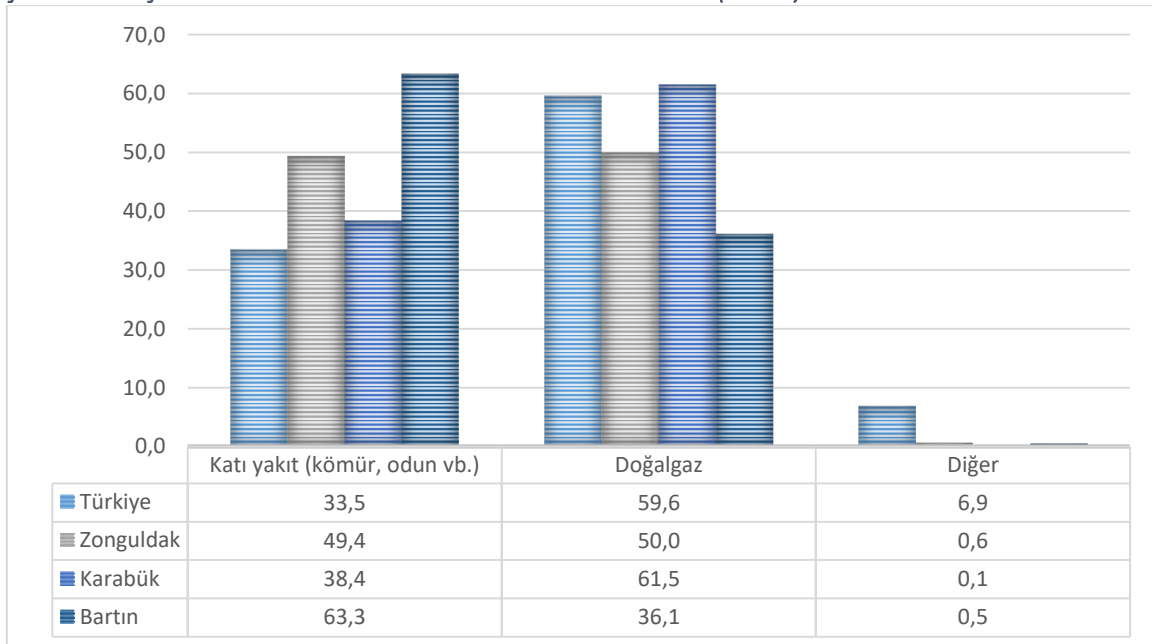

Kaynak: TÜİK, 2023

Aynı araştırma kapsamında binalarda asansör bulunma durumu da oransal olarak tespit edilmiş olup Türkiye’de binaların yüzde 53,6’sında asansör bulunmadığı, Zonguldak’ta bu oranın yüzde 74,6, Karabük’te 56,8 ve Bartın’da yüzde 69,6 olduğu görülmektedir.

Konutlarda en çok kullanılan ısıtma sistemi dağılımında soba kullanım oranı Türkiye’de ortalama yüzde 35,0 olup bu oran Zonguldak’ta yüzde 39,4, Karabük’te yüzde 40,4 ve Bartın’da ise yüzde 49,2’dir. Bu veriler konutlarda katı yakıt (kömür, odun vb.) kullanımının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu, bu durumun hava kirliliği kalitesine de olumsuz yansımalarının olabileceğini göstermektedir. En çok kullanılan yakıt türüne göre hanehalkı oranı Şekil 63’te verilmiştir.

Şekil 63: En Çok Kullanılan Yakıt Türüne Göre Hanehalkı Oranı (Yüzde)

Kaynak: TÜİK, 2023

Kentlerde, öncelikle karşılanması gereken temel ihtiyaçlardan biri olan barınma ihtiyacı, yaşam kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir. Konut fiyatının hane halkı tarafından ne kadar ödenebilir olduğunu ortaya koymak üzere ortalama konut birim satış fiyatının il bazında hane başına milli gelire (GSYH) oranının mekânsal dağılımı BGUS'ta TÜİK ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü verileri kullanılarak hazırlanmış olup Şekil 64'te verilmiştir.

Şekil 64: Ort. Gayrimenkul Birim Satış Fiyatının İl Bazında Hane Başına Milli Gelire Oranı (2020, Yüzde)

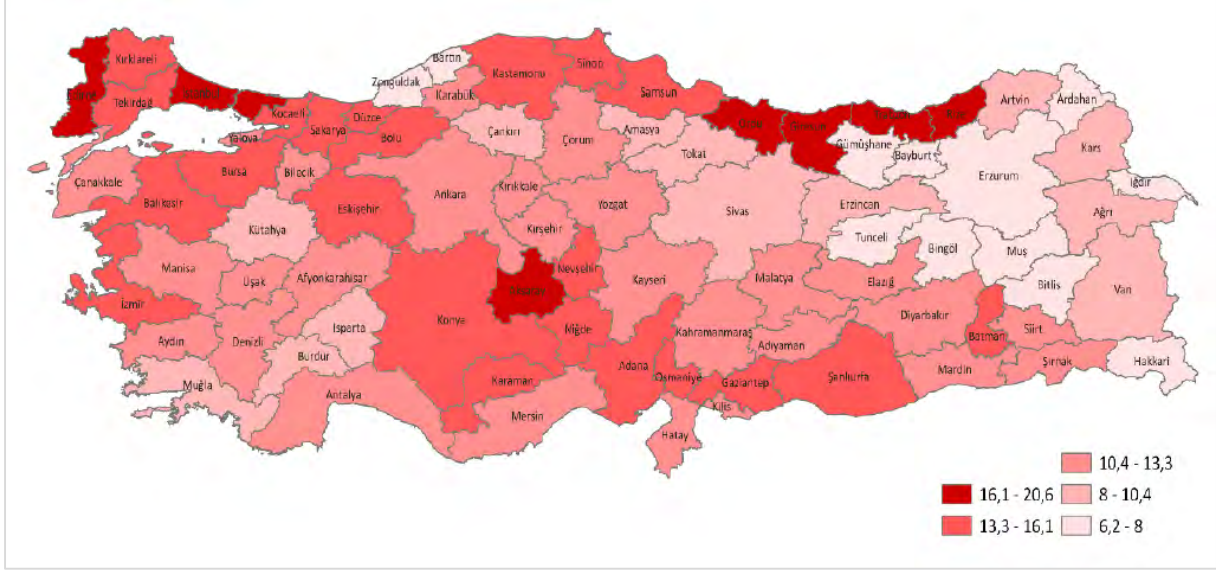

Kaynak: TKGM ve TÜİK, 2023

Bu veriler değerlendirildiğinde gayrimenkul birim satış fiyatının hane başına milli gelire oranı en yüksek illerin Aydın ve Muğla olduğu, bu illeri İstanbul, İzmir, Antalya, Zonguldak, Karabük ve Bartın ile Doğu Karadeniz illerinin izlediği anlaşılmaktadır.

Bir kentin sosyal altyapısının önemli bir parçası, kentsel açık ve yeşil alanlardır. Bu alanlar, şehir sakinlerinin dinlenme, spor yapma ve fiziksel aktivitelerde bulunma ihtiyaçlarının yanında yapay ve doğal alan dengesini koruyarak kentsel yaşam kalitesini artırır. Açık ve yeşil alanların güvenli, kapsayıcı ve ulaşılabilir olması, şehirde yaşayan insanların genel yaşam deneyimini olumlu yönde etkiler. Kamuya açık alanın, il genelinde nasıl dağıldığını gösteren mekânsal harita BGUS çalışması kapsamında hazırlanmış olup Şekil 65'te gösterilmektedir. Bu çalışmada TÜİK'in kamuya açık kentsel alan verisi kullanılmış olup parklar ve mezarlıklar, rekreasyon alanları, çocuk parkları, cadde, sokak ve meydanlar kamuya açık kentsel alan olarak kabul edilmiştir. Kamuya açık alanlar toplam kentsel yerleşim alanına oranlanarak "kamuya açık alanların oranı" hesaplanmıştır.

Şekil 65: Kamuya Açık Alan Oranının İl Düzeyinde Mekânsal Dağılımı (2020, Yüzde)

Kaynak: TKGM ve TÜİK, 2023

Bu haritaya göre Batı Karadeniz Bölgesi'nden Zonguldak ve Bartın en az yüzdeye sahip iller arasında yer almakta olup Karabük ise bir üst kategoride yer almıştır.

1.7.3. Kara Taşıtları ve Trafik Kazaları

TÜİK'in 2022 yılı motorlu kara taşıtları verilerine göre bölgede motorlu kara taşıtlarının yüzde 59'u otomobil, yüzde 2'si minibüs, yüzde 1'i otobüs, yüzde 15'i kamyonet, yüzde 4'ü kamyon, yüzde 10'u motosiklet, yüzde 8'i ise traktörden oluşmaktadır. Bölgedeki motorlu kara taşıtlarından otomobilin toplam içindeki oranı ülkedeki oranın yüzde 5 üstünde, kamyonet oranı yüzde 1 altında ve motosiklet oranı ise yüzde 6 altındadır. 2022 yılı motorlu kara taşıtı sayıları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27: Motorlu Kara Taşıtı Sayıları (2022)

Kara Taşıtı Türü	Bartın	Karabük	Zonguldak	TR81	TR
Otomobil	31.144	42.134	100.342	173.620	14.269.352
Minibüs	1.422	1.586	4.178	7.186	487.381
Otobüs	507	539	1.726	2.772	208.442
Kamyonet	8.028	9.939	26.744	44.711	4.277.424
Kamyon)	1.662	3.195	6.500	11.357	919.125
Motosiklet	6.458	5.780	16.463	28.701	4.141.914
Özel Amaçlı	221	290	573	1.084	85.276
Traktör	6.217	6.248	10.217	22.682	2.093.933
Toplam	55.659	69.711	166.743	292.113	26.482.847

Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK'in trafik kazalarına ilişkin istatistikleri incelendiğinde bölgede 2022 yılında bir milyon nüfusta trafik kaza sayısı bakımından Zonguldak en iyi, Karabük ise en kötü durumdadır. Bununla birlikte bölge illerinin tamamı Türkiye ortalamasından düşüktür. Bir milyon nüfusta trafik kazalarına ilişkin istatistik veriler Tablo 28'de gösterilmiştir.

Tablo 28: Trafik Kaza İstatistikleri (2013 / 2022)

Trafik Kaza İstatistikleri	Türkiye		TR81		Zonguldak		Karabük		Bartın	
	2013	2022	2013	2022	2013	2022	2013	2022	2013	2022
Bir Milyon Nüfusta Trafik Kaza Sayısı	2.104	2.313	1.885	2.164	1.612	2.075	2.067	2.289	2.533	2.267
Bir Milyon Nüfusta Trafik Kazalarında Yaralı Sayısı	3.585	3.385	3.514	3.376	3.100	3.220	3.974	3.626	4.272	3.521
Bir Milyon Nüfusta Trafik Kazalarında Ölü Sayısı	48	61	43	42	38	41	48	52	53	34

Kaynak: TÜİK, 2023

1.7.4. Dijital Toplum

TÜİK verilerine göre 2013-2023 yılları arasında internet kullanım oranı incelendiğinde, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2013 yılında Türkiye’de yüzde 48,9 olan oran 2023 yılında yüzde 87,1’e yükselmiştir. Aynı dönemde bölgede 2013 yılında yüzde 39,8 olan oran 2023 yılında yüzde 81,1’e yükselmiştir.

2023 yılı verileri cinsiyete göre değerlendirildiğinde Türkiye’de erkekler yüzde 90,9 orana sahipken kadınlarda bu oran yüzde 83,3 olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıl bölgede erkeklerde oran yüzde 85,5 iken kadınlarda ise 76,6 olarak tespit edilmiştir. 2013-2023 yılları arasındaki veriler Tablo 29’da görülmektedir.

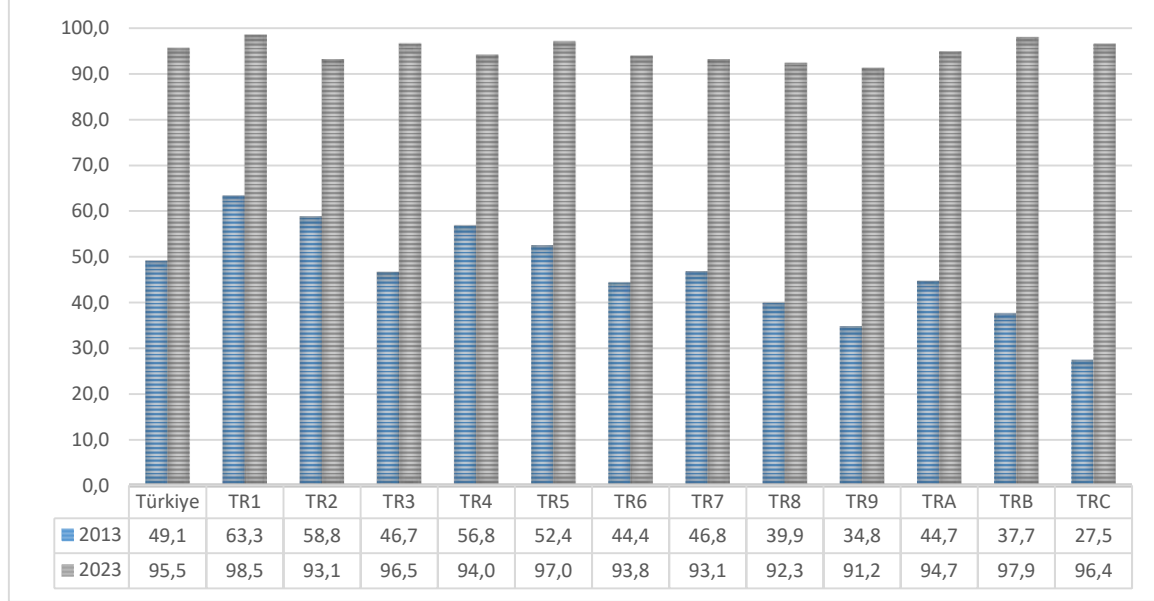
Tablo 29: Cinsiyete Göre Bireylerin İnternet Kullanım Oranı, 2011-2023

Düzy	Toplam										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Türkiye Toplam	48,9	53,8	55,9	61,2	66,8	72,9	75,3	79,0	82,6	85,0	87,1
Türkiye - Erkek	59,3	63,5	65,8	70,5	75,1	80,4	81,8	84,7	87,7	89,1	90,9
Türkiye - Kadın	38,7	44,1	46,1	51,9	58,7	65,5	68,9	73,3	77,5	80,9	83,3
TR81 - Toplam	39,8	45,5	50,0	54,7	61,3	65,6	69,5	70,2	76,2	81,0	81,1
TR81 - Erkek	50,6	54,6	60,9	62,3	71,5	73,4	75,6	77,5	81,0	85,4	85,5
TR81 - Kadın	29,5	37,1	39,4	47,6	51,2	57,6	63,4	63,3	71,4	76,8	76,6

Kaynak: TÜİK, 2023

İstatistiki bölge birimleri sınıflamasına göre hanelerde internet erişim oranı 2013 ve 2023 yılları arası değerleri incelendiğinde en yüksek değer yüzde 98,5 ile TR1 – İstanbul’da, en düşük değerin ise yüzde 91,2 ile TR9 – Doğu Karadeniz’de olduğu görülmektedir. TR8 Batı Karadeniz Bölgesi ise yüzde 92,3 değeri ile en düşük orana sahip ikinci Düzey 1 bölgesidir. Düzey 1 bölgelerine göre hanelerde internet erişim oranları Şekil 66’da görülmektedir.

Şekil 66: Düzey 1'e Göre Hanelerde İnternet Erişim Oranı (2013-2023)

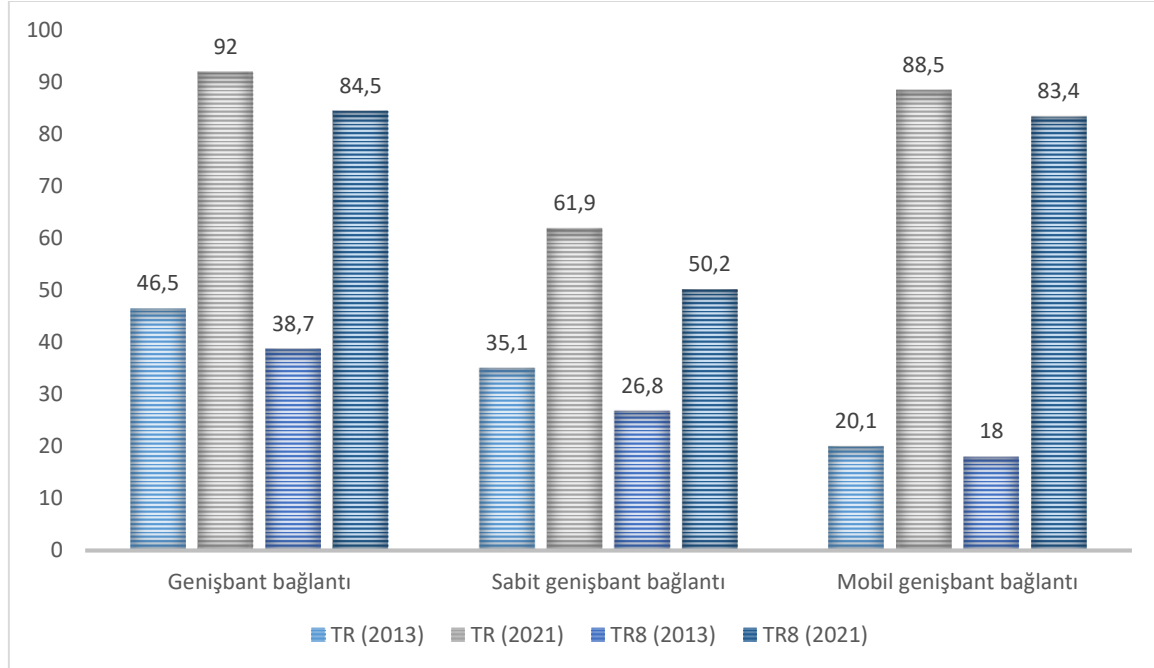

Kaynak: TÜİK, 2023

Düzey 1 sınıflamasına göre 2021 ve 2022 yıllarında hanelerdeki internet erişim oranlarına bakıldığında Türkiye ortalaması yüzde 92,0'den yüzde 94,1'e yükselmiştir. TR8 Batı Karadeniz Bölgesi'nde bu oranın yüzde 84,5'ten yüzde 89,1'e yükseldiği görülmektedir.

TÜİK tarafından gerçekleştirilen hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında genişbant bağlantı, sabit genişbant bağlantı (DSL, ADSL, VDSL, kablo, optik fiber, uydu, Wi-Fi) ve mobil genişbant bağlantı (3G, 4.5G, taşınabilir bir cihaz ile veya 3G, 4.5G modemi üzerinden mobil bağlantı (VINN, JET, VODEM vb.) verileri araştırılmıştır. Bu kapsamda bölge ve ülke değerleri Şekil 67'de verilmiştir.

Şekil 67: Evden Genişbant Bağlantı ile İnternet Erişimi Olan Hanelerin Oranı (2013 / 2021)

Kaynak: TÜİK, 2023

Veriler detaylı incelendiğinde TR8 Batı Karadeniz Bölgesi 12 Düzey 1 bölgesi arasında genişbant bağlantı ile mobile genişbant bağlantıda en düşük orana sahipken sabit genişbant bağlantı oranında sondan dördüncü sıradadır. Bununla birlikte her üç kategoride de 2013 yılına göre ilgili altyapılarda önemli iyileşme sağlandığı görülmektedir.

İstanbul Üniversitesi Şehir Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 2023 yılında yayımlanan “İller Arası Rekabet Endeksi 2021-2022” raporundaki teknolojik altyapı sıralamasında Zonguldak 34, Karabük 31 ve Bartın 32’nci sırada yer almaktadır.

2. EKONOMİK YAPI

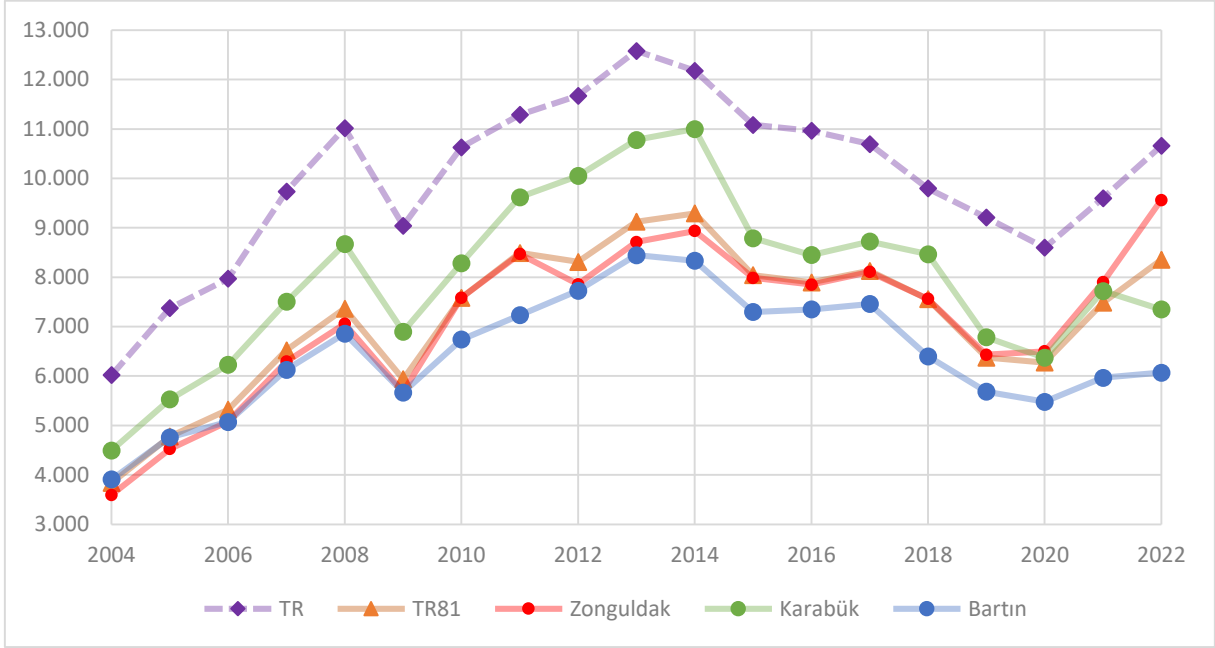
Batı Karadeniz Bölgesi'nin ekonomik yapısına ilişkin olarak bölgeye ilişkin ulusal hesaplamalar, bölgenin sektörel yapısı, dış ticareti ve yatırım ortamı analiz edilmiştir. Bölgenin sektörel yapısının ortaya koyulması amacıyla sektörel yapı ve sanayi tesisleri, başlıca sektörler, gelişim potansiyeli olan sektörler, rekabetçi sektörler incelenmiştir. Dış ticaretin bölgedeki durumu ihracat ve ithalat verileri üzerinden ortaya koyulmuştur. Son olarak ise yatırım ortamının değerlendirilmesi kapsamında kamu yatırımları, devlet destekleri, yatırım teşvik sistemi, yatırım planları, düzenli sanayi ve ticaret alanları, doğrudan yabancı sermayeli yatırımlar, girişimcilik ekosistemi, Ar-Ge ve yenilik çalışmaları, fikri ve sınai haklar ile bankacılık ve finans sistemi ele alınmıştır.

2.1. Ulusal Hesaplamalar

2022 yılı verileriyle Batı Karadeniz Bölgesi Türkiye GSYH'sinin yaklaşık yüzde 0,96'sını oluşturmaktadır. Aşağıdaki grafikte yıllar itibarıyla bölge illeri, bölge ve ülkenin GSYH değişimi yer almaktadır. 2022 yılı verilere göre bölge içinde en yüksek GSYH değerine Zonguldak sahipken en düşük değer ise Bartın'dadır. Zonguldak GSYH değerleri ise bölge ortalaması ile paralellik göstermektedir.

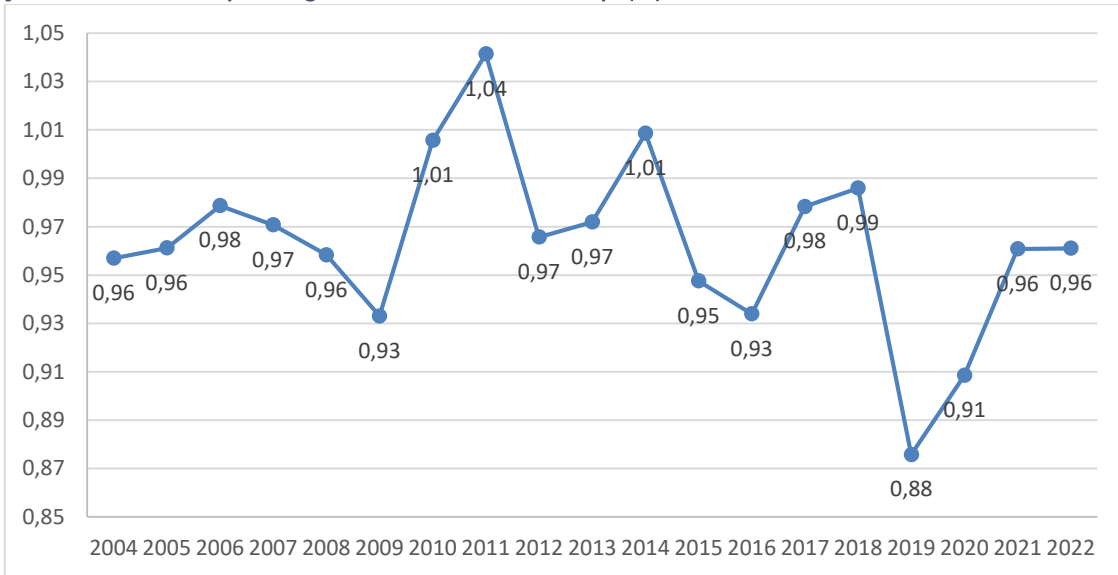
2022 yılında kişi başı GSYH değerlerinde sırasıyla Zonguldak 9.563 dolar ile 19'uncu, Karabük 7.350 dolar ile 41'inci ve Bartın ise 6.071 dolar ile 59'uncu sırada yer almıştır. Şekil 68'de illerin, bölgenin ve Türkiye'nin kişi başı GSYH değerlerinin yıllar içindeki değişimi verilmektedir.

Şekil 68: Yıllar İtibarıyla GSYH'deki Değişim

2004-2022 yılları arasında ülkenin ve bölgenin GSYH değerleri kıyaslandığında TR81 Bölgesi GSYH'de en fazla paya yüzde 1,04 ile 2011 yılında, en az paya ise yüzde 0,88 değeri ile 2019 yılında sahiptir. 2022 yılında ise ülke GSYH içinde yüzde 0,96 paya sahip olduğu görülmektedir. Bölgenin ülke GSYH içindeki payının değişimi Şekil 69'da yer almaktadır.

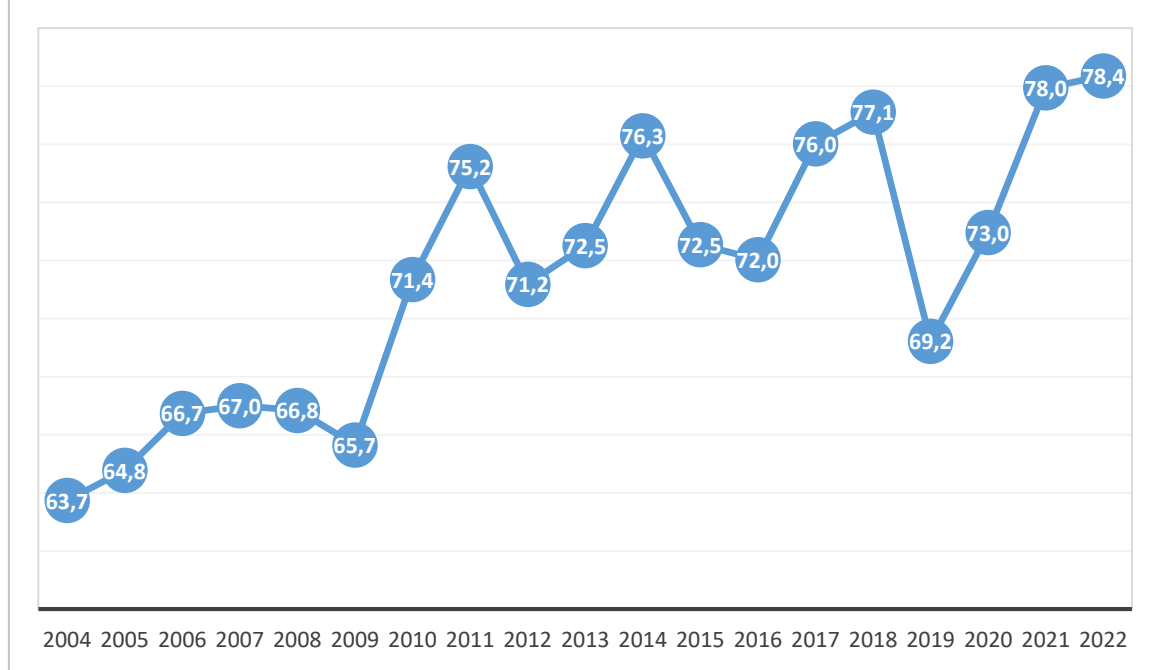
Şekil 69: TR81 Düzey 2 Bölgesinin Ülke GSYH'deki Payı (%)

Kaynak: TÜİK, 2023

Türkiye'nin kişi başı GSYH ile bölgenin verileri kıyaslandığında bölgenin Türkiye ortalamasına yaklaştığı görülmektedir. Bölgedeki kişi başı GSYH değeri 2004 yılında 3.838 dolarla Türkiye ortalaması olan 6.021 doların yüzde 63,7'si mertebesinde ve 26 düzey 2 bölgesi arasından 19'uncu sıradadır. 2022 yılında bölgenin GSYH değeri 8.352 dolara yükselerek Türkiye ortalaması olan 10.659 doların yüzde 78,4'üne kadar yükselerek Türkiye ortalamasına en yakın olduğu seviyeye ulaşmıştır. 2022 yılında bölge GSYH değeri 26 düzey 2 bölgesi arasından 13'üncü sırada yer almıştır. Şekil 70'te bölge GSYH değerlerinin ülke GSYH değerlerine oranının yüzdesi grafik olarak verilmiştir.

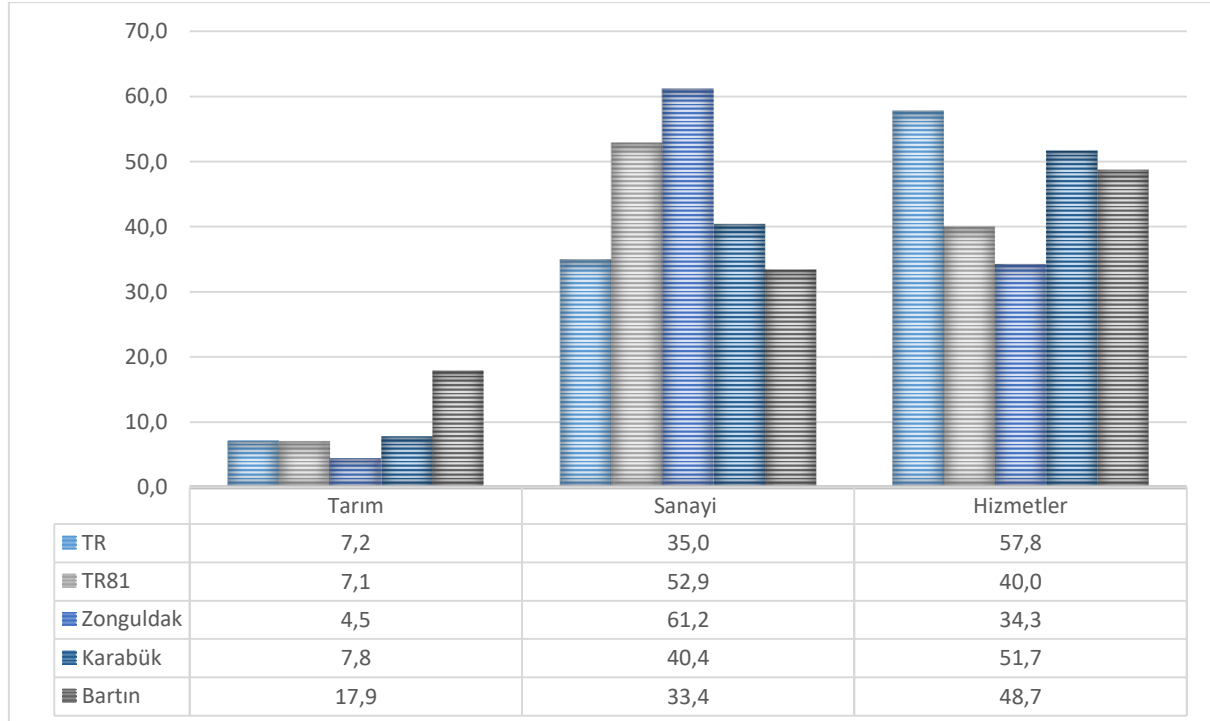
Şekil 70: Ülke ve Bölge Kişi Başı GSYH Değerlerinin Oranı (%)

Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK verilerine göre, 2022 yılı içerisinde Batı Karadeniz Bölgesi'nde sektörlerin GSYH'deki payları; tarım yüzde 7,1, sanayi yüzde 52,9 ve hizmet sektörü yüzde 40 olarak belirlenmiştir. Şekil 71'de iktisadi faaliyet kollarına göre GSYH payları yer almaktadır.

Şekil 71: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre GSYH Payları (Yüzde) (2022)

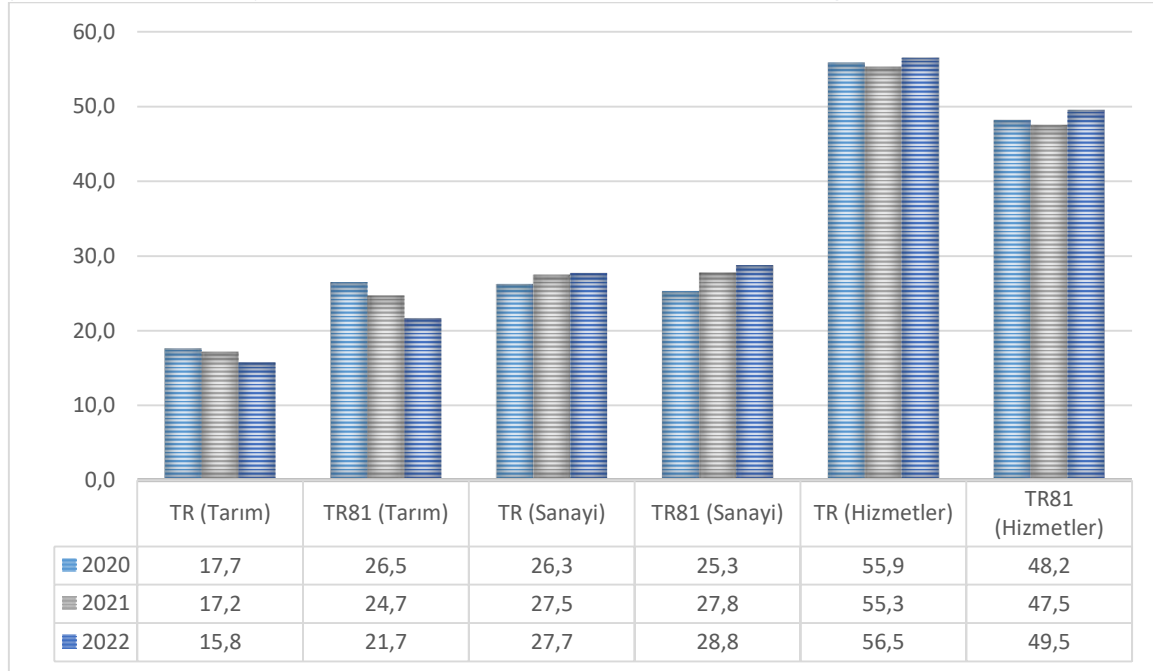
Kaynak: TÜİK, 2023

İktisadi faaliyet kollarına göre GSYH payları incelendiğinde bölge ekonomisinde tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu görece olarak düşüktür. Tarımsal faaliyetlerin az olmasında bölgenin makineli tarıma elverişli

olmayan topoğrafik yapısı ve zaten kısıtlı olan tarım arazilerinin parçalı ve dağınık yapıda olması etkilidir. Mevcutta kısıtlı alanlarda yapılan tarım ve hayvancılık faaliyetleri küçük hacimli işletmeler boyutunda sürdürülmektedir ve bölgeye katkısı sınırlıdır. Bölgenin sanayi sektöründe GSYH oranları Türkiye ortalamasına göre daha fazla olmasına rağmen hizmet sektöründe Türkiye ortalamasının gerisindedir.

Ekonomik faaliyetlere göre istihdam edilenlerin 2022 yılı sektörel dağılımında bölgede tarım sektörü yüzde 21,7, sanayi sektörü yüzde 28,8 ve hizmet sektörü ise yüzde 49,5 orana sahiptir. Sektörlerin istihdam oranları Türkiye ile kıyaslandığında tarım sektöründe Türkiye ortalamasına göre yüzde 6'nın üzerinde, sanayi sektöründe Türkiye ortalamasıyla neredeyse aynı seviyede, hizmetler sektöründe ise Türkiye ortalamasının yaklaşık yüzde 7 altında bir oran ortaya çıkmaktadır. Şekil 72'de iktisadi faaliyet kollarına göre istihdam edilenlerin sektörel dağılımı yer almaktadır.

Şekil 72: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (Yüzde) (2020-2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

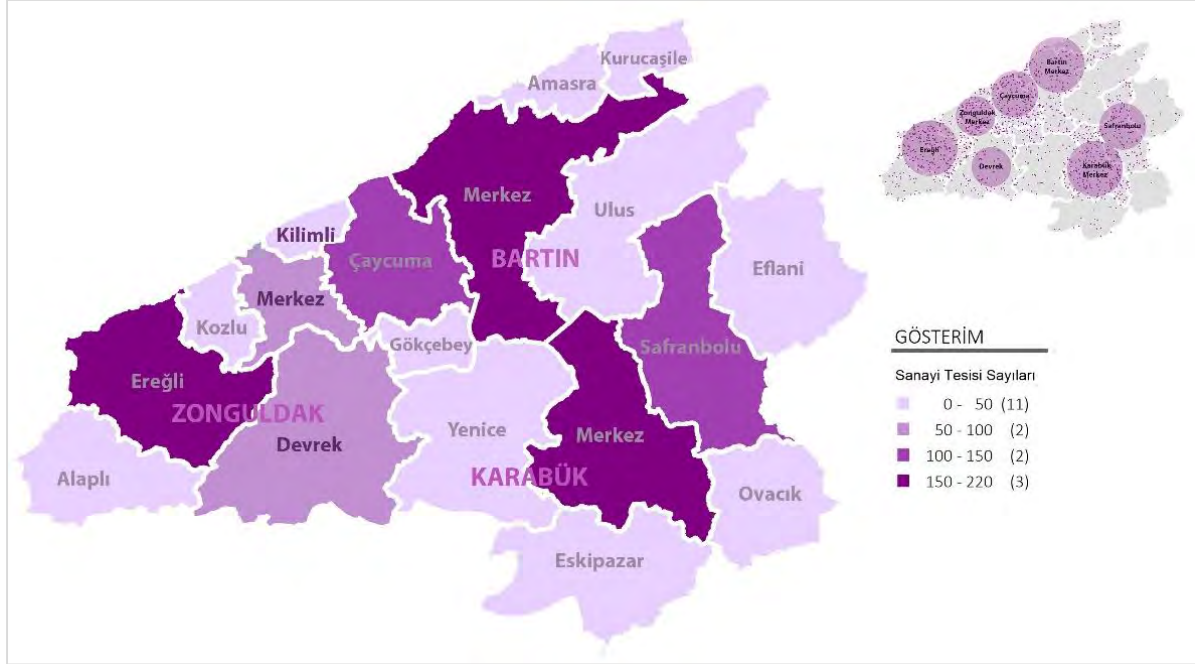
2.2. Sektörel Yapı

Bölgede önde gelen, potansiyel ve rekabetçi sektörleri belirleyebilmek için il bazında sektörler göre sanayi tesislerine ait veriler, istihdam rakamları, ihracat rakamları ele alınmış ve üç yıldız analizi ile rekabetçilik analizi verileri sunulmuştur.

2.2.1. Sektörel Yapı ve Sanayi Tesisleri

Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüklerinden alınan 2022 yılı verilerine göre, bölgede toplamda 1.373 sanayi tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerin yüzde 49,5'i Zonguldak'ta, yüzde 32,6'sı Karabük'te ve yüzde 18'i Bartın'da yer almaktadır. En fazla sanayi tesisi olan ilçeler sırasıyla Karabük Merkez (215 tesis), Kdz. Ereğli (203 tesis), Bartın merkez (191 tesis), Çaycuma (160 tesis) ve Safranbolu (138 tesis) şeklinde sıralanmaktadır. Diğer yandan, Ovacık, Amasra, Eflani, Ulus ve Kozlu ilçelerinde ise görece az sayıda sanayi tesisi bulunmaktadır. Şekil 73'te bölgedeki sanayi tesisi sayılarına ilişkin harita yer almaktadır.

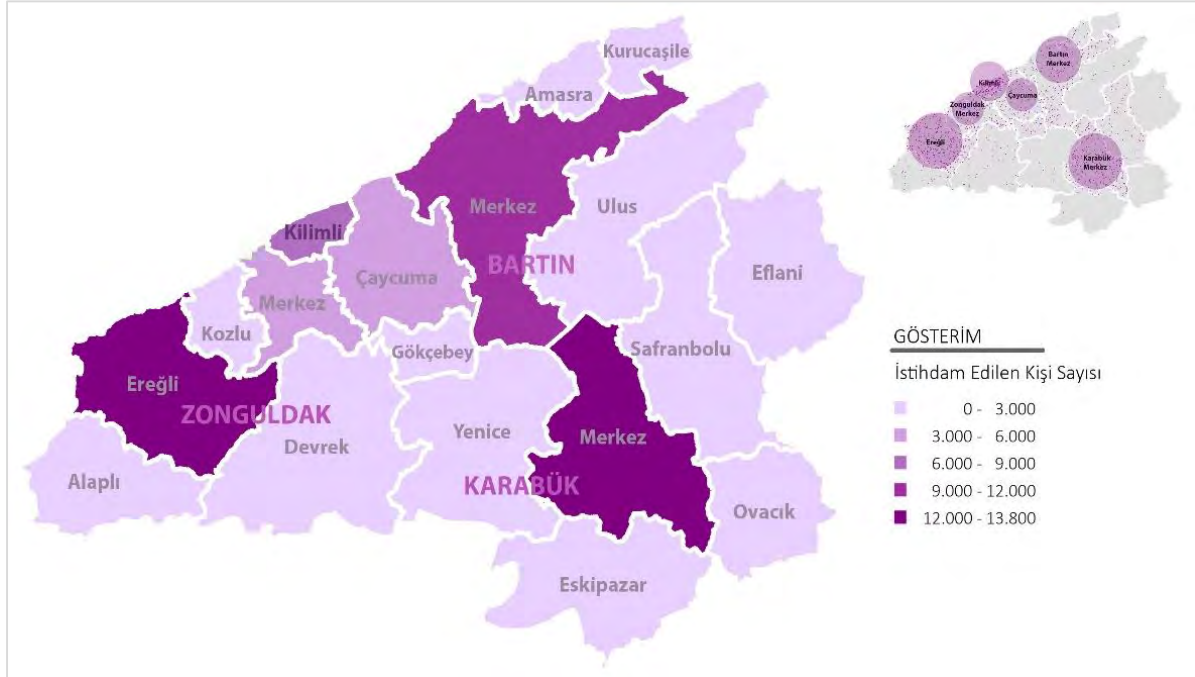
Şekil 73: Sanayi Tesisi Sayıları (2022)

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Bölgedeki sanayi tesislerinde 67.357 kişi istihdam edilmektedir. İstihdam edilenlerin yaklaşık yüzde 57,6'sı Zonguldak'ta, yüzde 24,4'ü Karabük'te ve yüzde 18,01'i ise Bartın'da bulunmaktadır. İstihdam sayısı bakımından öne çıkan ilçeler sırasıyla şu şekildedir: Kdz. Ereğli (15.518 kişi), Karabük Merkez (12.322 kişi), Bartın Merkez (10.343 kişi), Kilimli (6.352 kişi), Çaycuma (5.676 kişi) ve Zonguldak Merkez (3.560 kişi). Bölge sanayi tesislerindeki istihdam sayısının ilçelere göre dağılımı Şekil 74'te sunulmaktadır.

Şekil 74: Sanayi Tesislerinde İstihdam Sayısı (2022)

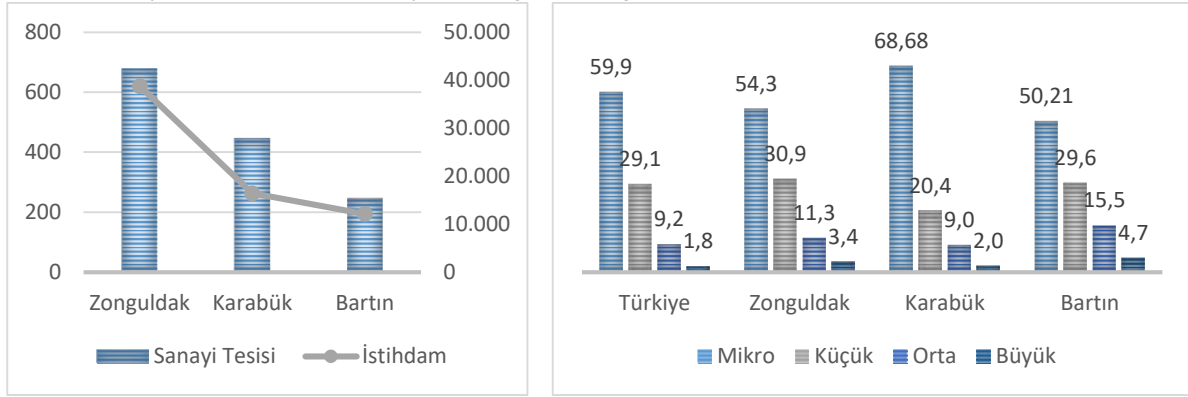

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Kdz. Ereğli, Karabük Merkez ve Bartın Merkez ilçeleri sanayi tesisi ve istihdam sayısı bakımından öne çıkan ilçelerdir. Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin ciro ve sağladıkları istihdamı esas alarak Sanayi

Sicil Bilgi Sistemi verilerine göre hazırlanmış olan Şekil 75, illerin Türkiye ortalamasına göre büyüklüklerini kıyaslama imkânı tanımaktadır. Grafikte de görüleceği üzere, bölgede faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin çoğunluğu ülke geneline paralel olarak mikro ve küçük ölçeklidir. Mikro ölçekli işletmelerin oranı Bartın ve Zonguldak'ta ülke ortalamasının altında iken küçük, orta ve büyük işletmelerin oranlarının ülke ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Karabük'te ise mikro, orta ve büyük ölçekli işletmeler Türkiye ortalamasının üzerinde iken küçük ölçekli işletmeler Türkiye ortalamasının altındadır. Bölge geneli için işletmelerin yaklaşık yüzde 85'inin mikro ve küçük ölçekli işletmelerden olup orta ve büyük ölçekli işletme oranları ülke ortalamasının üzerindedir. Bu durum, bölgede madencilik, demir-çelik ve orman ürünleri ile ilgili sektörlerin öne çıkmasıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 75: Sanayi Tesisi ve İstihdam Sayıları ile İşletme Ölçekleri (2022)

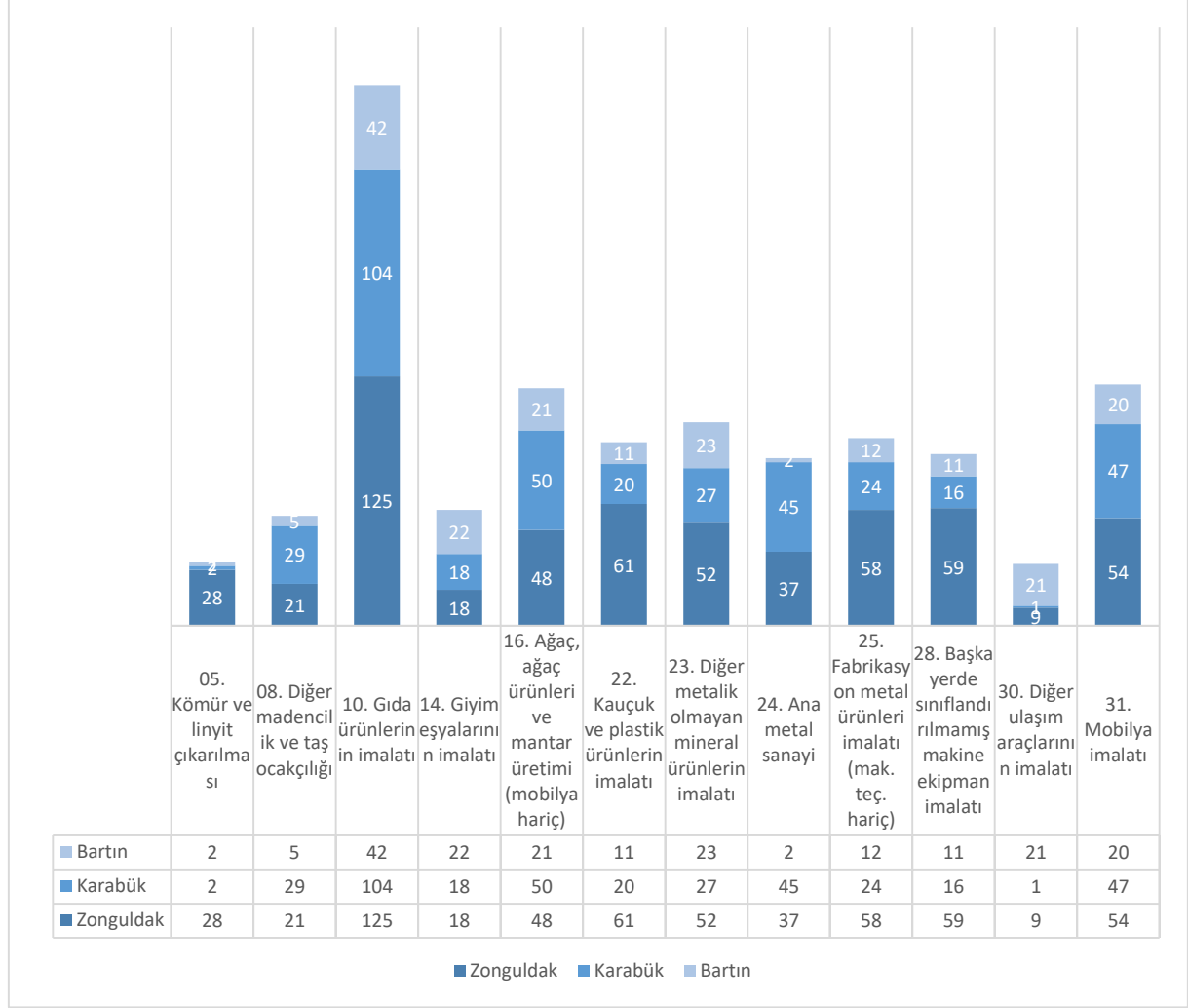
Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri, 2023

Zonguldak ili sektörel dağılım verileri incelendiğinde, madencilik ve demir-çelik sektörlerindeki işletmelerin sayısı dikkat çekmektedir. Kömür çıkarılması ile diğer madencilik ve taş ocakçılığı sektörlerindeki işletme sayısı, Zonguldak'ın geleneksel madencilik faaliyetlerindeki belirgin konumunu yansıtmaktadır. İldeki demir çelik üretim altyapısı özellikle ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine teçhizatı hariç) ve başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipmanı imalatı gibi sektörlerde etkilidir ve bu durum işletme sayılarına da yansımıştır. Ayrıca ilin zengin orman varlığı ağaç ve ağaç ürünleri ile mobilya imalatı gibi sektörlerde işletme sayısına yansıdığı görülmektedir. Gıda ürünleri ile kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı ise ilin öne çıkan diğer sektörleridir. Bölge işletmelerinin sektörlere göre dağılımı Şekil 76'da yer almaktadır.

Karabük ili işletme sayıları incelendiğinde Zonguldak iline benzer şekilde demir çelik ile bağlantılı sektörler olan ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine teçhizatı hariç) ve başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipman imalatı sektörleri öne çıkmaktadır. Ayrıca, Karabük ilinin ülkemizde oransal olarak en yüksek orman varlığına sahip olması dolayısıyla ilde ağaç ve ağaç ürünleri imalatı ile mobilya imalatı sektörleri de işletme sayısı bakımından dikkat çekmektedir. Gıda ürünleri imalatı, diğer madencilik ve taş ocakçılığı ile giyim eşyalarının imalatı sektörleri ilin önde gelen diğer sektörleridir.

Bartın ilindeki işletme sayılarına bakıldığında ise diğer illerde olduğu gibi orman varlığına bağlı olarak ağaç ve ağaç ürünleri imalatı ile mobilya imalatı sektörlerinin Bartın'da da öne çıktığı görülmektedir. Buna ek olarak gıda ürünleri, giyim eşyaları, diğer ulaşım araçları ve diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörleri Bartın'ın yüksek işletme sayısına sahip diğer sektörleridir.

Şekil 76: Sektörlere Göre İş Yeri Sayıları (2021)

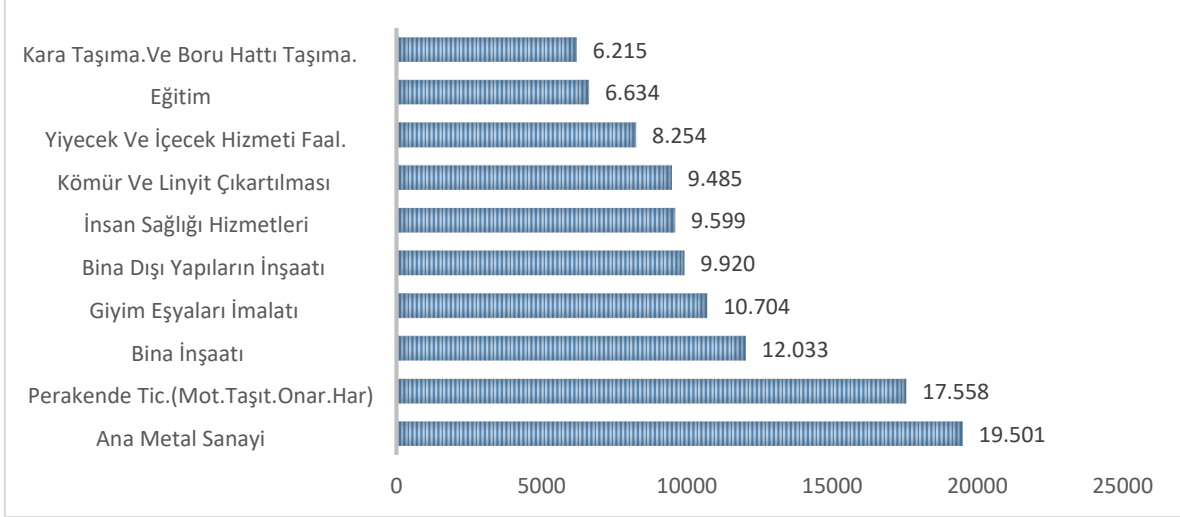

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri, 2023

Özet olarak, TR81 Bölgesi'nde işletme sayıları bakımından madencilik, demir çelik bağlantılı sektörler ve orman endüstrisi bağlantılı sektörler ek olarak gıda ürünlerinin imalatı, tekstil ve giyim eşyası imalatı ve kısmen diğer ulaşım araçlarının imalatının öne çıktığı söylenebilir. Bölgede yer alan TTK, Erdemir ve Kardemir gibi entegre demir çelik tesisleri, taşkömürü varlığı ile geniş orman örtüsünün bu dağılımda etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde istihdamda öne çıkan sektörler ise ana metal sanayi, perakende ticareti, bina inşaatı, giyim eşyaları imalatı, bina dışı yapıların imalatı, insan sağlığı hizmetleri, madencilik, yiyecek ve içecek hizmetleri, eğitim ve kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı olarak görülmektedir. Şekil 77'de bölgenin 2022 yılında istihdamda öne çıkan ilk 10 sektörü gösterilmektedir. Bu 10 sektördeki istihdam bölgenin toplam istihdamının yüzde 60'ını oluşturmaktadır.

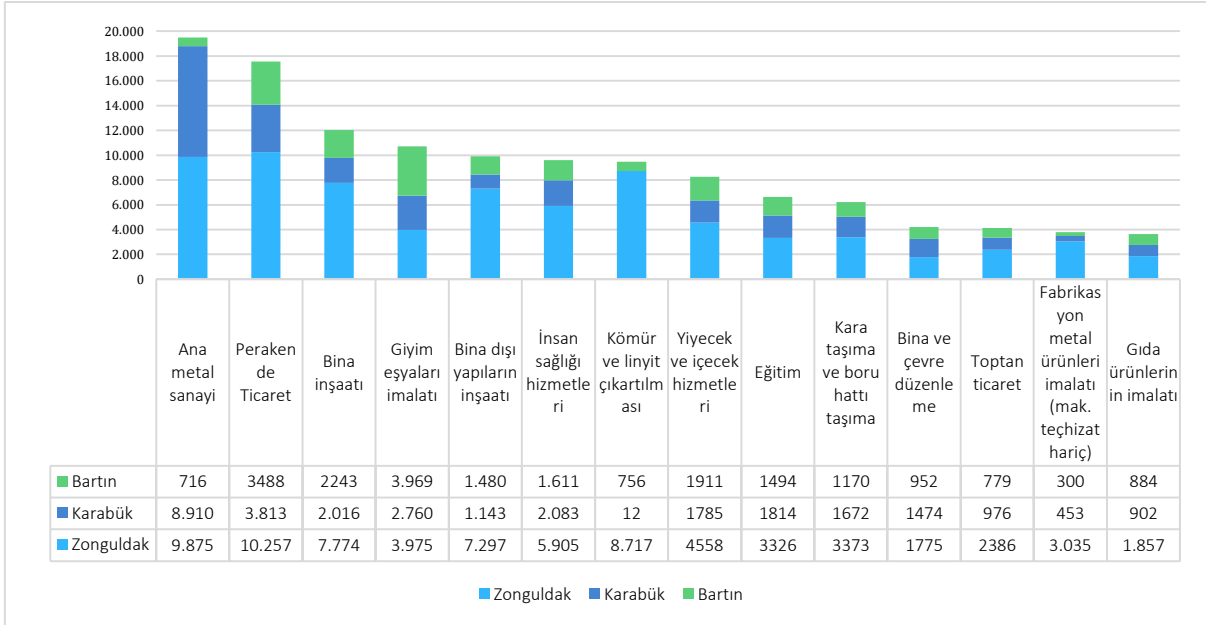
Şekil 77: Bölgede İstihdama Göre Öne Çıkan İlk 10 Sektör (2022)

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı, 2023

İstihdamın sanayide sektörlere göre dağılımına bakıldığında ise Zonguldak ilinde en yüksek istihdamın perakende ticaret ve kömür ve linyit çıkarılması sektöründe olduğu görülmektedir, bu da kömür madenciliğinin bölge açısından önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Kdz. Ereğli’de bulunan Erdemir entegre demir çelik tesisinin varlığı ilde fabrikasyon metal ürünleri imalatı, ana metal sanayi gibi sektörleri önemli birer istihdam kaynağı haline getirmiştir. Ayrıca, bina ve bina dışı yapıların inşaatı, insan sağlığı hizmetleri, yiyecek ve içecek hizmetleri, giyim eşyalarının imalatı, kara taşıma ve boru hattı taşıma ve eğitim de istihdamda öne çıkan diğer sektörler arasında yer almaktadır. Şekil 78’de illerin sektörlerine göre istihdam sayıları sunulmaktadır.

Şekil 78: Sektörlere Göre İstihdam Sayıları (2022)

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı, 2023

Yukarıdaki şekilden de görülebileceği gibi Karabük ilinde ana metal sanayi en yüksek istihdamı sağlayan sektör olarak öne çıkmaktadır. Kardemir etkisiyle oluşan bu durum metal sektörünün il açısından önemini ortaya koymaktadır. Ana metal sanayisinden sonra en fazla istihdam sağlayan perakende ticaret

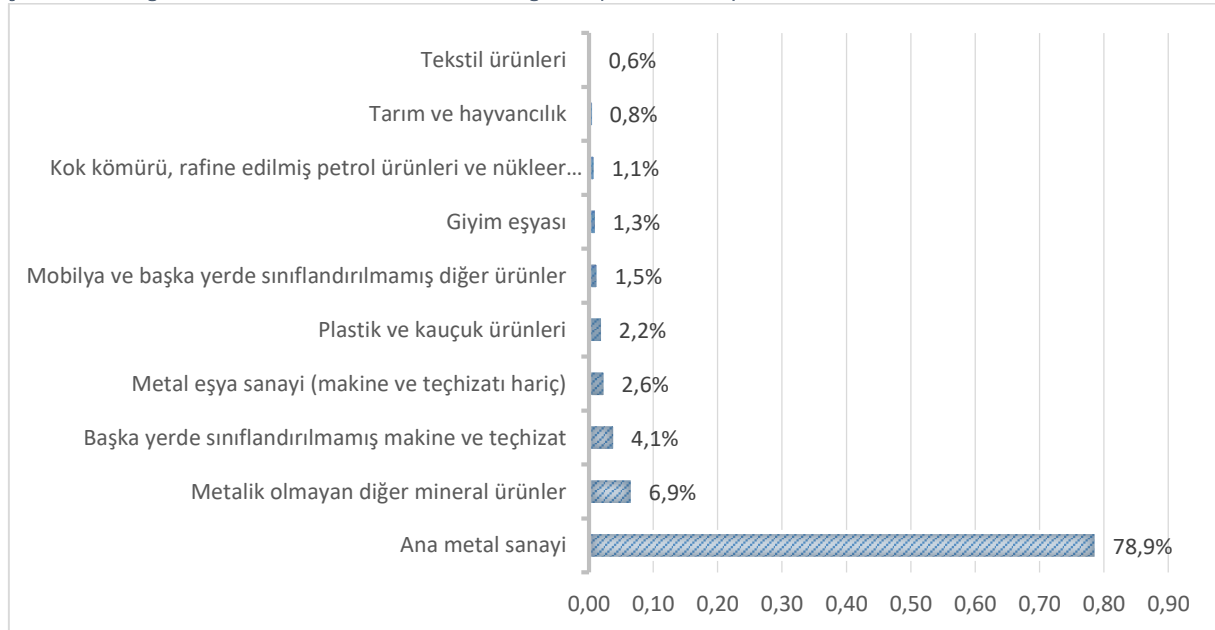
ve giyim eşyaları imalatı, insan sağlığı hizmetleri, bina inşaatı, eğitim, yiyecek ve içecek hizmetleri imalatı da diğer öne çıkan sektörler arasındadır.

Bartın ilinde ise en yüksek istihdamı giyim eşyalarının imalatı ve perakende ticaret sağlamaktadır. Bina inşaatı, yiyecek ve içecek hizmetleri, insan sağlığı hizmetleri ve eğitim ile bina dışı yapıların inşaatı önemli istihdam kaynaklarıdır.

Bölge genelinde ise entegre demir çelik tesislerin varlığı dolayısıyla ana metal sanayi ve fabrikasyon metal ürünleri imalatı yüksek istihdam sağlayan sektörler olarak öne çıkmaktadır, bu da bölgenin endüstriyel ağırlığının bu yönde olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, geniş kömür rezervleri ile madencilik geçmişi, kömür çıkartılmasının istihdamda belirgin rolünü ortaya koymaktadır. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, gıda ürünlerinin imalatı, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı gibi sektörler de bölgede istihdam ağırlığı olan sektörler olarak ifade edilebilir.

Bölgenin sektörel yapısı hakkında bilgi veren önemli diğer bir husus ise ihracatın sektörlere göre dağılımıdır. 2013-2022 yılları kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre hazırlanan Şekil 79, bölgenin dış ticaretinde öne çıkan sektörleri göstermektedir. Bölge ihracatının önemli kısmını demir çelik ilişkili ana metal sanayi, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat ve metal eşya sanayi sektörleri oluşturmaktadır. Ele alınan 10 yıllık dönemde bölge ihracatında öne çıkan diğer sektörler ise yüzde 6,9 ile metalik olmayan diğer mineral ürünler, yüzde 2,2 ile plastik ve kauçuk ürünler, yüzde 1,5 ile mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler, yüzde 1,3 ile giyim eşyası sektörleridir.

Şekil 79: Bölge İhracatının Sektörlere Göre Dağılımı (2013-2022)

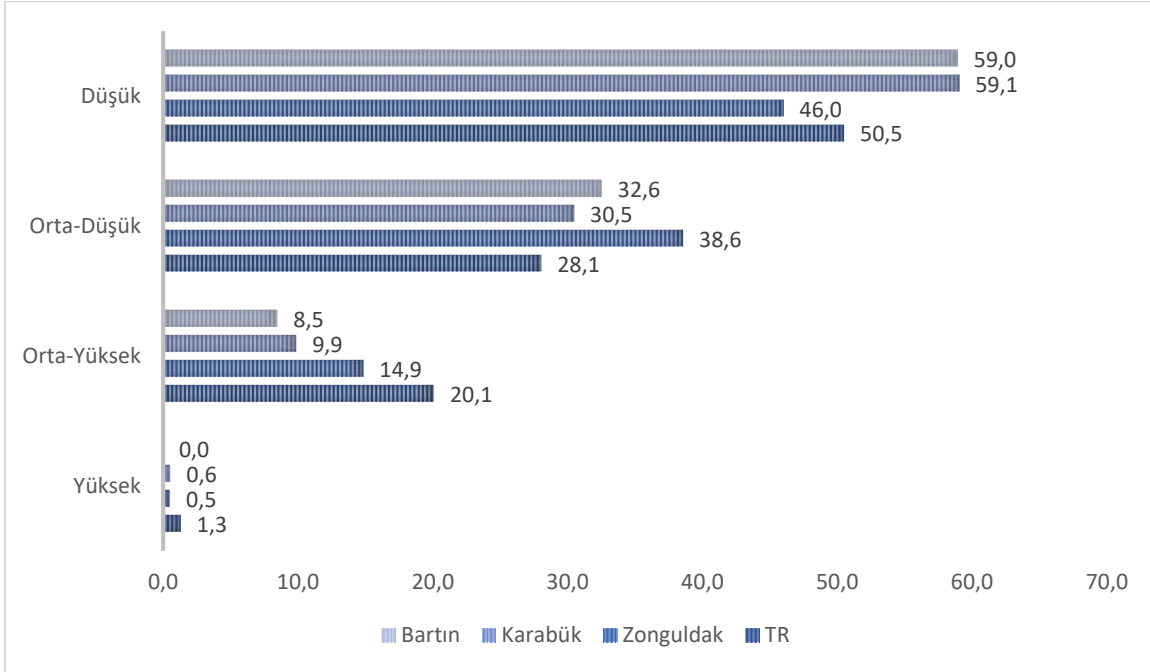

Kaynak: TÜİK, 2023

Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri tarafından hazırlanan verilere göre TR81 Bölgesi imalat sanayi işletmelerinin üretimlerindeki teknoloji düzeyi incelendiğinde; bölge illerinde üretimin büyük kısmının düşük ve orta-düşük teknoloji düzeyinde, orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde üretim yapan işletmelerin oranının ise Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bölgede düşük ve orta-düşük teknoloji düzeyinde üretim yapan firmaların oranlarının yüksek olmasının yukarıdaki bölümde verilen işletmelerin sektörel dağılımı ve bu sektörlerdeki katma değeri düşük üretim ile ilişkili olduğu

söylenilebilir. Şekil 80’de imalat sanayi işletmelerinin bölge illeri bazında teknoloji düzeyi ve Türkiye ortalaması görülebilmektedir.

Şekil 80: İmalat Sanayi İşletmelerinin Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (2021)

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri, 2023

ISO 1.000 Listelerinde Yer Alan İşletmeler

Ülkede büyük ölçekli ve önemli işletmeleri listeleyen çalışmalardan biri de İstanbul Sanayi Odası tarafından yapılan ISO 500 ve ISO 1.000 listeleridir. Üretimden satışlara göre sıralamanın yapıldığı çalışma her yıl yenilenmektedir. Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan ve 2022 yılı listesinde yer alan firmaların bölgede öne çıkan sektörlerde faaliyet gösterdikleri göze çarpmaktadır. Bölgeden ISO 500 içinde 10, ISO ikinci 500’de ise 5 olmak üzere ISO 1.000 listesinde 2022 listesinde sanayi kuruluşu yer almaktadır. 2021 yılında bölgeden 16 sanayi kuruluşu yer alırken 2022 yılında Karabük’ten iki firma liste dışı kalmış, Karabük’ten başka bir firmada listede kendine yer bulmuştur. 15 sanayi kuruluşunun 6’sı Zonguldak, 7’si Karabük ve 2’si Bartın’dadır. 2021 ve 2022’ye ait ISO 1.000 listesi Tablo 30’da ve değişime ilişkin grafik Şekil 81’de yer almaktadır.

Tablo 30: ISO 1.000 Listesi (2021-2022)

S.N.	Kuruluşlar ¹	# ISO 1.000	# ISO 1000	İller
		(2022)	(2021)	
1	Ereğli Demir Çelik Fabrikaları TAŞ	5	7	Zonguldak
2	Eren Enerji Elektrik Üretim AŞ	18	53	Zonguldak
3	Kardemir Karabük Demir Çelik San. ve Tic. AŞ	28	24	Karabük
4	Tatmetal Çelik San. ve Tic. AŞ*	54	31	Zonguldak
5	Mescier Demir Çelik San. ve Tic. AŞ	179	99	Karabük

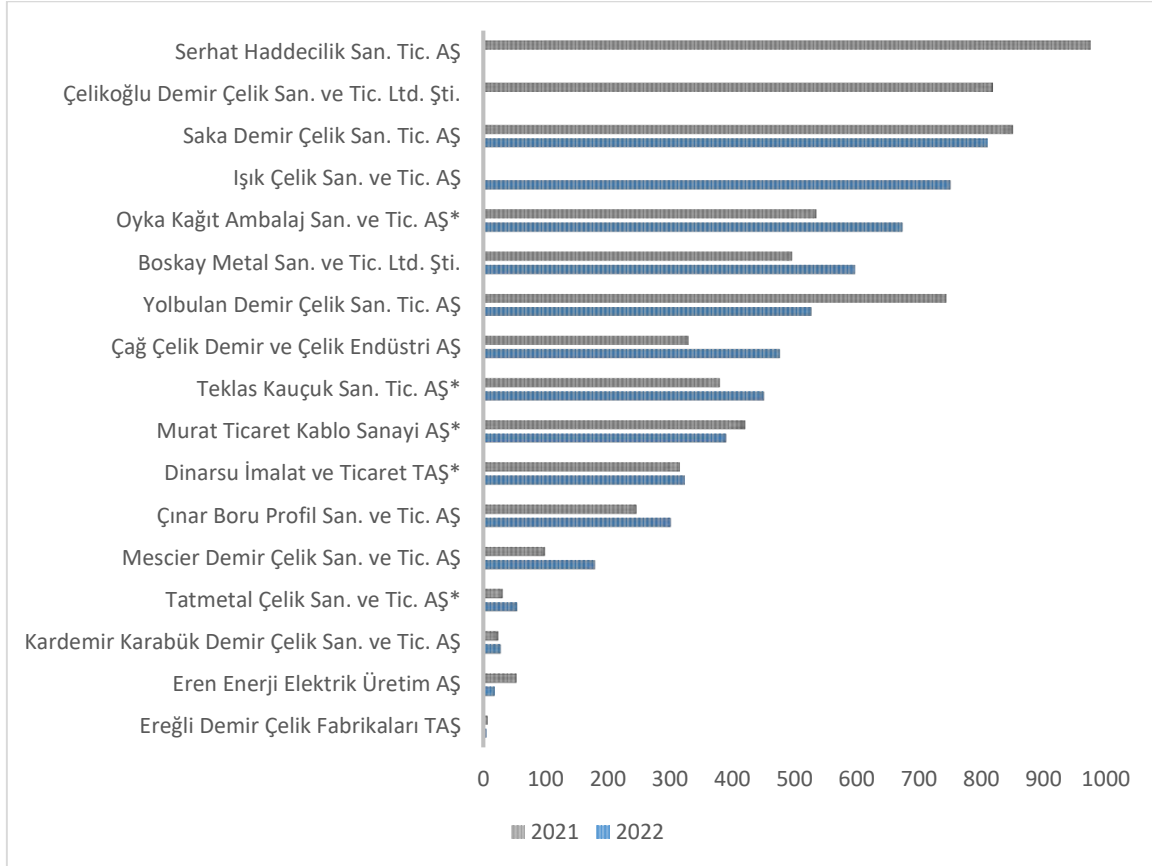
¹ Listede isimlerinin yanında “*” işareti olan kurum/kuruluşlar üretimlerinin önemli bir bölümünü bölgede gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte ISO 1.000 listelerinde merkezleri farklı illerde görülebilmektedir.

S.N.	Kuruluşlar ¹	# ISO 1.000	# ISO 1000	İller
		(2022)	(2021)	
6	Çınar Boru Profil San. ve Tic. AŞ	301	246	Zonguldak
7	Dinarsu İmalat ve Ticaret TAŞ*	324	316	Zonguldak
8	Murat Ticaret Kablo Sanayi AŞ*	390	421	Bartın
9	Teklas Kauçuk San. Tic. AŞ*	451	380	Bartın
10	Çağ Çelik Demir ve Çelik Endüstri AŞ	476	330	Karabük
11	Yolbulan Demir Çelik San. Tic. AŞ	527	744	Karabük
12	Boskay Metal San. ve Tic. Ltd. Şti.	597	496	Karabük
13	Oyka Kağıt Ambalaj San. ve Tic. AŞ*	673	535	Zonguldak
14	Işık Çelik San. ve Tic. AŞ	750	-	Karabük
15	Saka Demir Çelik San. Tic. AŞ	810	851	Karabük
16	Çelikoğlu Demir Çelik San. ve Tic. Ltd. Şti.	Liste Dışı	819	Karabük
17	Serhat Haddecilik San. Tic. AŞ	Liste Dışı	976	Karabük

Kaynak: <https://www.iso500.org.tr>

2021 yılına göre 2022 yılı listesi değerlendirildiğinde 5 firma konumunu iyileştirmiş, 2 firma liste dışı kalmış, bir firma listeye yeni dâhil olmuş ve 9 firmanın ise sıralaması düşmüştür.

Şekil 81: ISO 1.000 Listesi (2021-2022)

Kaynak: <https://www.iso500.org.tr>

ISO 1.000 listesinde 5'inci sırada yer alan bölgedeki en büyük sanayi kuruluşu Zonguldak'ta bulunan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ (Erdemir) firmasıdır. Tesis sağladığı doğrudan ve dolaylı istihdam, yarattığı katma değer ve kendisine bağlı gelişen diğer sanayi ve üretim alanlarıyla bölgenin kalkınmasına büyük katkı sağlamaktadır. Uluslararası kalite standartlarında levha, sıcak ve soğuk haddelenmiş sac ile kalay, krom ve çinko kaplamalı sac üreten Erdemir; otomotiv, beyaz eşya, boru profil, haddeçilik, genel imalat, elektrik-elektronik, makine, enerji, ısı gereçleri, gemi inşa, savunma, ambalaj gibi sektörlere temel girdi sağlamaktadır.

2022 yılı listesinde 18'inci sırada Zonguldak'ta bulunan Eren Enerji Elektrik Üretim AŞ yer almaktadır. Zonguldak ili, Çatalağzı ve Muslu belde belediyesi sınırları içinde bulunan Zonguldak Eren Termik Santrali (ZETES) toplam 2.790 MW'lık kurulu güce sahiptir.

Karabük'te yer alan Kardemir Demir Çelik Sanayi ve Ticaret AŞ 2022 yılında listede 28'inci sırada yer almıştır. 2,14 milyon ton sıvı çelik üretimi ve 2,2 milyar TL net kâr, 1.165 beyaz yaka personel ve 3.515 mavi yaka personel ile Karabük ilinde 4.680 kişiye istihdam sağlayan Türkiye'nin ve bölgenin en önemli entegre demir çelik tesislerinden birisidir.

Zonguldak'ta yer alan Tatmetal Çelik San. ve Tic. AŞ listede 54'üncü sırada yer almaktadır. 1996 yılında Tatmetal adıyla hizmet vermeye başlayan tesiste çelik servis hizmeti vermenin yanında, sıcak haddelenmiş asitlenmiş, soğuk haddelenmiş, galvanizli ve boyalı yassı çelik üretimi gerçekleştirmektedir. Hizmet verdiği sektörlerin başında; taşıt araçları, dayanıklı tüketim, inşaat, enerji ve makine-ekipman gelmektedir.

Karabük Ticaret Sanayi Odasına kayıtlı olan, Karabük ve Bartın'da üretimlerini gerçekleştiren Mescier Demir Çelik San. ve Tic. AŞ listede 179'uncu sırada yer almaktadır. Demir-çelik sektöründe faaliyet gösteren firma köşebent, lama, kare, yuvarlak, NPI, NPU ve IPE demir çelik ürünlerinin üretimi ile birlikte ürünlerinin iç ve dış pazarlara satışını da yürütmektedir.

Zonguldak'ta yer alan ve listede 301'inci sırada yer alan Çınar Boru Profil San. ve Tic. AŞ 1978 yılında Kdz. Ereğli'de faaliyete başlamıştır. Akçakoca sınırları dâhilinde 52 bin m² alan üzerine kurulu 22 bin m² kapalı alana sahip ERW boru fabrikası ve Kdz. Ereğli Organize Sanayi Bölgesi'nde 50 bin m² alan üzerine kurulu 15 bin m² kapalı alana sahip çelik servis merkezi ile üretim faaliyetlerini devam ettirmektedir. Üretimleri özellikle otomotiv, beyaz eşya ve havlupan sektörü başta olmak üzere yurt içi ve yurt dışında birçok sektörde tercih edilen ürünler arasında ön sıralarda yer almaktadır.

Türkiye'nin 324'üncü büyük sanayi kuruluşu Dinarsu İmalat ve Ticaret TAŞ 1995 yılında İstanbul'da kurulmuştur ve firma bünyesinde duvardan duvara halı, parça halı ve iplik üretimi yapılmaktadır. 2011 yılında Erdemoğlu Holding bünyesine katılan Ak-Al iplik, bugün Dinarsu markasıyla hizmet vermektedir. Zonguldak ili Alaplı ilçesinde bulunan iplik fabrikasında akrilik ve akrilik karışumlu kamgarn trikotaj ipliği üretimi yapılmaktadır. İpliklerin üretiminde, ağırlıklı olarak akrilik başta olmak üzere, yün ve naylon ham maddeleri kullanılmaktadır. Tesiste yaklaşık 850 kişi çalışmakta olup çalışanların önemli bir kısmı kadındır.

Listede 390'ıncı sırada yer alan Murat Ticaret Kablo Sanayi AŞ dünya standartlarında elektrik kablo demetleri, otomotiv akü kabloları üretmektedir ve OEM'lere TIER 1 tedarikçisi olarak hizmet vermektedir. Ayrıca tasarım ve mühendislik de dâhil olmak üzere katma değerli üretim hizmetleri sunan firmanın ülkede farklı şehirlerde tesisleri yer almakta olup bir tesisi de Bartın'da bulunmaktadır.

Listede 451'inci sırada yer alan Teklas, tüm büyük otomobil orijinal ekipman üreticileri için küresel otomotiv sıvı sirkülasyon sistemleri tedarikçisidir. Müşterilerine tasarım, geliştirme ve üretim yetenekleri ile hizmet veren ve 6 farklı ülkede (Türkiye, Bulgaristan, Sırbistan, ABD, Çin, Meksika) yaklaşık 6.500 çalışanı ile 9 üretim tesisi bulunmaktadır. Geliştirme ofislerinin yanında müşterilerine termoplastik, kauçuk ve metal ürünler için yenilikçi çözümler sunan firmayı üretim tesislerinden biri de Bartın'dadır.

Karabük Ticaret ve Sanayi Odasına Çağ Çelik Demir ve Çelik Endüstri AŞ 476'ncı sırada yer almıştır. Demir-çelik sektöründe üretim ve ihracat yapan Çağ Çelik, Karabük'te yer alan üretim tesislerinde sıcak haddelenmiş ve soğuk işlenmiş çelik ürünlerinin yanı sıra tel ürünler de dâhil olmak üzere üç ana dalda üretime devam etmektedir. Şirket 600 çeşit ürün ile 11 ana sektörün tedarikçisi durumunda olup ABD ve Körfez ülkeleri de dâhil olmak üzere beş kıtada ana tedarikçi durumundadır.

Demir-çelik sektöründe faaliyet gösteren ve Karabük'te bulunan Yolbulan Demir-Çelik San. Tic. AŞ 2022 listesinde 527'nci sırada bulunmaktadır. Yuvarlak ve nervürlü inşaat demirinin yanında köşebent, kare ve lama-silme demir ve profil gruplarının imalatını yapmaktadır. Firma Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Avrupa'ya ihracat yapmaktadır.

Boskay Metal Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. 2022 yılı listesinde 597'nci sırada yer almakta olup Karabük'te faaliyet göstermektedir. 1990 yılında kurulan firma köşebent demir, lama demir, düz yuvarlak demir, kare demir, ticari profil ve nervürlü inşaat demiri üretim ve ticareti gerçekleştirmektedir.

Listede 673'üncü sırada Zonguldak'ın Çaycuma ilçesinde faaliyet gösteren Oyka Kâğıt Ambalaj Sanayi ve Ticaret AŞ yer almaktadır. OYAK Çimento çatısı altında bulunan firma, kraft kâğıt ve kraft kâğıttan mamul torba üretimi konularında üretim yapmaktadır. Türkiye'nin faaliyet gösteren tek entegre kraft kâğıt fabrikası olan OYKA Kâğıt Ambalaj'ın kâğıt üretiminde yıllık üretim kapasitesi 100 bin ton, kâğıt torba üretimi ise 220 milyon adettir.

2022 yılı listesinde 750'nci sırada yer alan Işık Çelik San. ve Tic. AŞ Karabük Organize Sanayi Bölgesi'nde yer almaktadır. 1965 yılında demir-çelik alanında faaliyet göstermeye başlayan firma nervürlü inşaat demiri, köşebent, silme, lama, kare, düz yuvarlak ve altıköşe mamüllerinin üretimini gerçekleştirmektedir.

Karabük'te bulunan ve 2022 yılı listesinde 810'uncu sırada yer alan Saka Demir Çelik San. ve Tic. AŞ'nin ilk kuruluşu 1955 yılına dayanmaktadır. Firma demir-çelik sektöründe yuvarlak, altıköşe, kare ve lama türünde sıcak ve soğuk hadde mamulleri üretmektedir.

Diğer Önemli İşletmeler

Zonguldak'ta öne çıkan sanayi kuruluşlarından biri de Türkiye Taşkömürü Kurumu'dur. TTK, Türkiye Kömür İşletmeleri'ne bağlı Ereğli Kömür İşletmeleri (EKİ) Müessesesi'nin 19 Ekim 1983 tarihinde ayrı bir genel müdürlüğe dönüştürülmesiyle kurulmuştur. Devletin genel sanayi ve enerji politikasına uygun olarak, taş kömürü rezervlerini en iyi şekilde değerlendirmek ve Türkiye'nin taş kömürü ihtiyacını karşılayarak yurt ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla kurulmuş olup merkezi Zonguldak'tadır. Taş kömürü üretimi 5 müessese bünyesinde sürdürülmektedir. Müesseselerin dördü (Armutçuk, Kozlu, Karadon ve Üzülmaz) Zonguldak'ta, biri ise (Amasra) Bartın ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Yaklaşık 8 bin kişinin istihdamıyla bölge ekonomisinde önemli bir yere sahip olan TTK, bölgedeki termik santrallerin kömür gereksinimini ile Kardemir ve Erdemir'in koklaşabilir taş kömürü gereksiniminin bir kısmının karşılanmasına katkı sağlamaktadır.

Zonguldak'ta yer alan MFA Maske firması önemli sanayi kuruluşlarından biridir. Kişisel koruyucu donanımlar sektöründe solunum sağlığı konusunda koruyucu maske ile bunların filtrelerinin üretimini yapmaktadır. Firma; çeşitli modellerde toz ve gaz maskesi ile gaz filtreleri gibi farklı segmentlerde CE sertifikalı solunum koruyucu maske imalatı yapan Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın ise lider üreticilerinden birisidir. Başta Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülkeye ihracat yapan MFA, 2021 yılında TOBB tarafından Türkiye'nin en hızlı büyüyen 30. şirketi seçilmiştir.

Zonguldak'ta yer alan Çanakçılar Şirketler Grubu, Gökçebey ve Devrek ilçelerinde faaliyet gösteren önemli sanayi kuruluşlarından olup Creavit ve Doxa markalarını bünyesinde barındırmaktadır. Creavit markası ile vitriفيye, banyo mobilyası, armatür, duş sistemleri, gömme rezervuar ve kumanda panelleri üretim ve pazarlamasını gerçekleştirmektedir. Doxa markası ile ofis mobilyası kategorisinde faaliyet gösteren firma 1.000'den fazla çalışanıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Bartın'da öne çıkan diğer sanayi tesisleri ise madencilik sektöründe TTK Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi, inşaat sektöründe Bartın Çimento San. ve Tic. AŞ, tekstil sektöründe Rimaks Tekstil Ürünleri San. ve Tic. AŞ, enerji ve madencilik sektöründe Hattat Enerji ve Maden Ticaret AŞ, mobilyacılık sektöründe Öz-Madeş Madeni Eşya Sanayi ve Ticaret AŞ olarak sıralanabilir.

2.2.2. Başlıca Sektörler

Bölgede öne çıkan başlıca sektörler; firmaların üretim hacmi, istihdama katkısı, ithalat-ihracat verileri üzerinden incelenmiş olup, madencilik ve taş kömürü, demir-çelik, mobilya ve orman ürünleri, turizm ve enerji sektörleri öne çıkmıştır.

Yeni plan döneminde İstanbul ve Kocaeli ile Batı Karadeniz illerinin savunma, havacılık, raylı sistemler, metal makine sanayi, gıda, demir-çelik ve yenilebilir enerji başta olmak üzere sektörel iş birliklerinin güçleneceği değerlendirilmektedir.

Madencilik ve Taş Kömürü

Batı Karadeniz, yer altı kaynakları açısından potansiyeli yüksek bölgelerden biridir. Zonguldak ve yakın çevresinde taş kömüründen başka, kuvarsit, kuvars kumu, alüminyum (boksit), demir, manganez, barit, dolomit, feldspat, fosfat, kalker ve şiferton yatakları bulunmaktadır. Zonguldak, kuvarsit ve kuvars kumu bakımından önemli bir potansiyele sahiptir.

Ülkemizin bilinen en büyük taş kömürü rezervi Zonguldak havzasında yer almaktadır. Taş kömürü sahaları il sanayisinde önemli yer tutmakta ve istihdam kaynağı yaratmaktadır. Üretilen taş kömürü demir-çelik fabrikalarında, kok üretiminde ve termik santrallerde kullanılmaktadır.

Karabük ve yakın çevresinde yapılan çalışmalar sonucunda metalik madenler bakımından herhangi bir cevherleşmeye rastlanmamıştır. Ancak ilde, başta dolomit ve kuvarsit olmak üzere traverten (mermer), feldspat, jips ve bentonit gibi önemli endüstriyel ham madde kaynakları ortaya çıkarılmıştır. Son yıllarda önemli mermer (traverten) rezervleri tespit edilerek işletmeye açılmış, mermer işleme tesislerinin kuruluş çalışmaları hızlanmıştır. Sofular sahası ve Merkez'de bulunan Balıkısık sahasında dolomit yataklarına rastlanmaktadır. Ovacık'ta bulunan Pürçükören yöresindeki jips sahasında üretim yapılmaktadır.

Bartın ve çevresi sahip olduğu jeolojik yapı gereği özellikle taş kömürü ve endüstriyel ham madde yatakları oluşumu için uygun bir ortam sunmaktadır. Yapılan çalışmalara göre bilinen metalik maden yatağı yoktur. Endüstriyel ham madde bakımından ildeki en önemli madenler başta kuvars kumu ve

kuvarsit olmak üzere şiferton ve dolomittir. Endüstriyel ham maddeler ve taş kömürünün dışında bilinen metalik maden ve jeotermal kaynak bulunmamaktadır.

Batı Karadeniz Bölgesi yer altı kaynakları açısından oldukça zengin bir bölgedir. MTA'dan alınan verilere göre bölgede en çok rezerve sahip maden türleri; görünür, muhtemel ve mümkün rezervlerin toplamı Tablo 31'de gösterilmiştir. Buna göre bölgede en çok sırasıyla kuvars kumu, taş kömürü ve kuvarsit bulunmaktadır.

Tablo 31: Bölgede En Çok Rezerve Sahip Maden Türleri (milyon ton)

Cinsi	Zonguldak	Karabük	Bartın	TR81 Bölgesi
Kuvars Kumu	1.852	-	7,5	1.859,5
Taş Kömürü	960	-	166	1.126
Kuvarsit	900	100	47	1.047
Dolomit	394	246	-	640
Feldspat	-	223	-	223
Şiferton	70	-	65	135
Fosfat	50	-	-	50
Traverten	-	7,5	-	7,5

Kaynak: MTA, 2023

Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüklerinden alınan 2021 yılı verilerine göre ülkemizde madencilik alanında 5.055 işletme ve 147.106 istihdam bulunmaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi'nde ise madencilik alanında toplam 90 işletme faaliyet göstermekte ve 11.398 istihdam yaratılmaktadır. Madencilik alanında bölge illerinden Zonguldak öne çıkmakta olup, Bartın'da da madencilik alanında önemli çalışmalar yapılmaktadır. Madencilik alanında Zonguldak'ta 52 işletme, Karabük'te 31 işletme ve Bartın'da 7 işletme faaliyet göstermektedir. Bölgede madencilik alanında istihdam, ağırlıklı olarak taş kömürü çıkarılması alanında yapılmaktadır. Taş kömürü varlığına bağlı olarak kurulan ve günümüzde kamu iktisadi teşekkülü olarak devam eden Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) halen daha bölgenin madencilik sektöründeki karakterini ve istihdam yapısını belirlemekte ve ağırlığını önemli ölçüde korumaktadır. Ayrıca taş kömürü madenciliği TTK ile anlaşmalı özel saha işletmecileri (rödövanlı) tarafından da yapılmaktadır. İş gücü istihdamı da TTK ve özel sektör işletmeleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

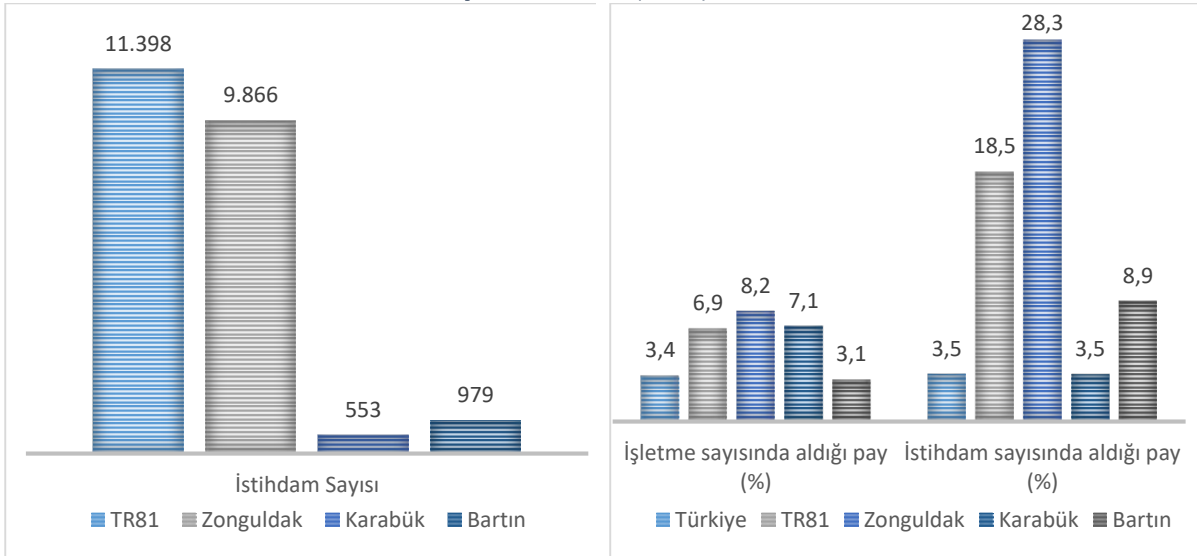
Zonguldak havzasında yapılan rezerv arama çalışmalarında -1.200 m derinliğe kadar tespit edilmiş toplam jeolojik taş kömürü rezervi 1,1 milyar ton mertebesinde olup, bunun yaklaşık yüzde 48'i görünür rezerv olarak kabul edilmektedir. Dünya genelinde rezerv tanımlamaları yapılırken, mevcut madencilik teknolojisi ile ekonomik olarak işletilebilir rezervler dikkate alınmaktadır. Zonguldak Havzasında 1942 yılından günümüze kadar yaklaşık 394 milyon ton tüvenan ve 238 milyon ton satılabilir taş kömürü üretimi yapılmıştır.

Kömür ithalatının ivme kazanmaya başladığı 1980'li yılların başında ülke toplam taş kömürü tüketiminin yüzde 80'i, 1990'lı yılların başlarında yüzde 45'i yerli kaynaklardan karşılanırken, günümüzde taşkömürü tüketiminin sadece yüzde 3'ü yerli kaynaklardan karşılanmaktadır. 2022 yılı verilerine göre ülkemizde taş kömürü tüketiminde en büyük pay yüzde 60,27 ile termik santrallerin olmuştur. Geriye kalan tüketim ise sırasıyla yüzde 16,23 ile kok fabrikaları, yüzde 10,77 ile sanayi (demir-çelik sanayi hariç), yüzde 3,04 ile demir- çelik fabrikaları ve yüzde 9,68 ile diğer alanlar olarak gerçekleşmiştir.

Zonguldak'ta 1840'lı yıllarda başlayan madencilik, havzada zaman içinde farklı ülkeler ve şirketler tarafından yürütülmüştür. Madenlerin millileşmesi sonrasında kurulan ve 1983 yılında Türkiye Taşkömürü Kurumuna (TTK) dönüşen yapı 1942'den sonraki 40 yıl boyunca bölge için en önemli istihdam kaynağı olmuştur. 1959 yılında toplam iş gücü anlamında tarihindeki en yüksek değer olan 43.787'ye ulaşmıştır. 1980'li yıllara kadar en yüksek değerlerini yaşayan yer altı ve yer üstü işçi sayısı 1980'lerden itibaren azalmaya başlamıştır. Artan iş gücü, zaman içinde istihdam maliyetlerini önemli miktarda artırmıştır. Bu sebeple iş gücünün rasyonelleştirilmesi çalışmaları gündeme gelmiş ve istihdamda azalmalar yaşanmıştır. Kurumun faaliyet raporlarına göre 2022 yılında fiili olarak 125 memur, 1.094 sözleşmeli personel, 7.434 işçi olmak üzere toplam 8.653 personel çalışmıştır.

Zonguldak'ta 1990 yıllarında başlayan ve 2010'lu yılların başında 5.000 den fazla istihdam ve 1 milyon tondan fazla üretim kapasitesine ulaşan rödövens işletmeleri ise bölgenin kalkınmasında ve sektörün ayakta kalmasında büyük rol oynamıştır. 2014 yılı itibarıyla madende çalışan işçiler lehine hayata geçirilen yeni mevzuat uygulamaları iş gücü kesiminin hak ettiği refaha kavuşmasını bir ölçüde sağlamış ancak işveren tarafına da önemli mali yükler getirmiştir. Bu durum rödövens işletmelerinin üretim ve istihdamını olumsuz etkilemiştir. Bölgede faaliyet gösteren ve kömürü girdi olarak kullanan büyük sanayi kuruluşlarının ithal kömüre yönelmesi, Paris İklim Anlaşması ve Yeşil Mutabakat gibi düzenlemeler sektörün gelecekteki durumunu da şekillendirecektir. Şekil 82'de bölgedeki madencilik sektörü istihdam verilerinin yanında madencilik sektöründeki işletme sayılarının toplam işletme sayıları içindeki payı ile sektörün toplam istihdamdaki payı gösterilmektedir. Bölgede görüldüğü üzere ağırlıklı olarak Zonguldak'ta işletme sayısı ve istihdam bakımından sektör önemli bir yere sahiptir.

Şekil 82: Madencilik Sektörü İstihdam ve İşletme Verileri (2021)

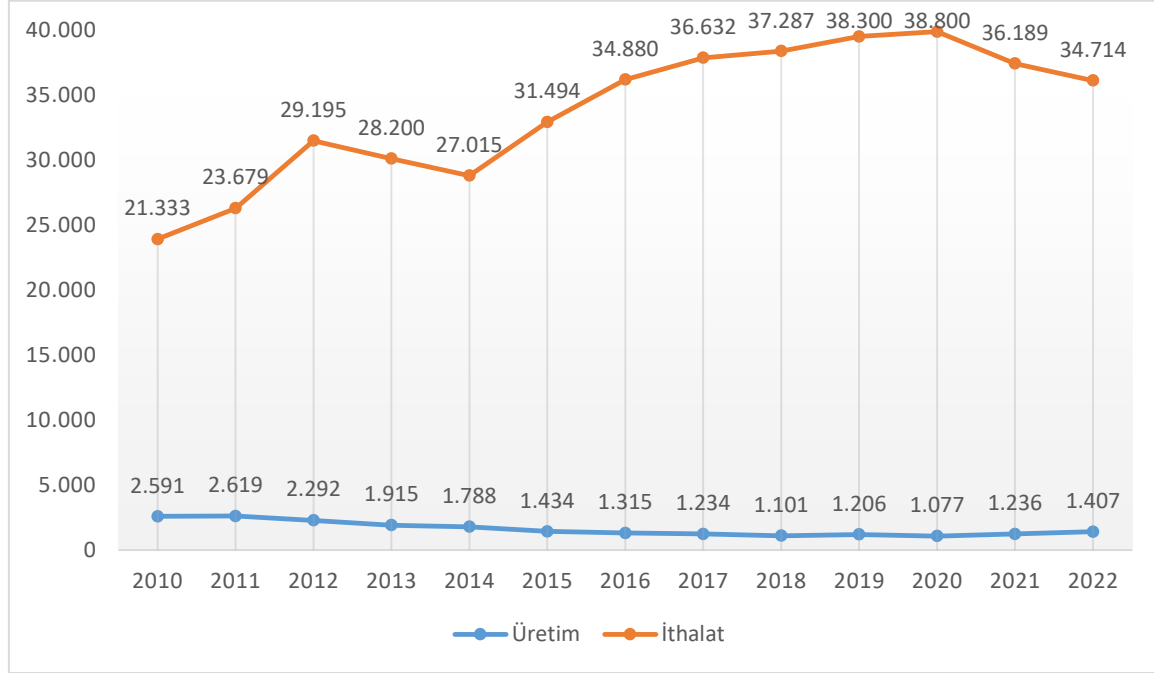
Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri, 2023

Bölgede madencilik sektörüne ait dış ticaret verileri incelendiğinde ithalat değerlerinin ihracat değerlerinden fazla olduğu, bölge içinde ihracat ve ithalatta en büyük paya sahip ilin Zonguldak olduğu görülmektedir. Özellikle Zonguldak ve Karabük illerinde ithalat değerlerinin fazla olması, taş kömürü, hurda ve cevhere ihtiyaç duyan demir-çelik sektörü ile ithal kömür kullanan termik santrallerle bağlantılıdır.

Kömür ithalatının ivme kazanmaya başladığı 2010 yılında ülke toplam taş kömürü tüketiminin yüzde 10,83'ü yerli kaynaklardan karşılanırken, 2022 yılında 36,1 milyon ton olarak gerçekleşen taş kömürü

tüketiminin sadece yüzde 3,30'una tekabül eden 1,4 milyon tonu yerli kaynaklardan (TTK ve havza üretiminden) karşılanmıştır. Ülkemizin 2010-2022 yılları arası üretim ve ithalat miktarları Şekil 83'te gösterilmiştir.

Şekil 83: Türkiye'nin Taş Kömürü Üretim ve İthalat Verileri (2010-2022) (Bin Ton)

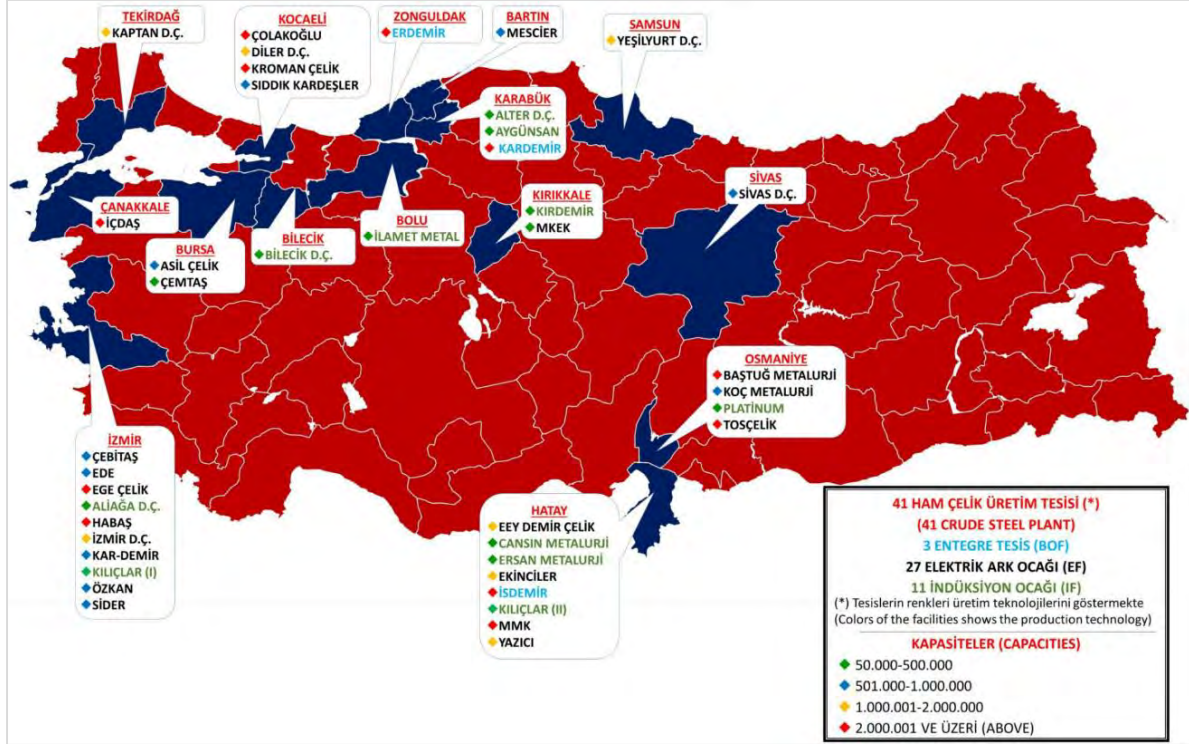
Kaynak: 2022 Yılı Taş Kömürü Sektör Raporu, 2023

TTK taş kömürü satışlarını iki önemli pazar olan demir-çelik ve enerji sektörüne yapmaktadır. 1982 yılından sonra, demir-çelik fabrikalarında yaşanan kapasite artışı neticesinde koklaşabilir kömür talebi TTK tarafından karşılanamamış ve bu sektörler ithal kömüre yönelmiştir. 2012-2014 yılları arasında demir-çelik sektörüne yapılan satışların 400-450 bin ton/yıl arasında seyrettiği görülürken, 2015-2017 yılları arasında 300 bin ton/yıl, 2018-2021 yılları arasında 250 bin ton/yıl mertebesinin altındadır. 2022 yılında ise daha da düşerek 171 bin ton/yıl olarak gerçekleştiği görülmektedir. Erdemir ve Kardemir'e yapılan satışlar 2012 yılında 416 bin ton iken 2022 yılında 171 bin tona kadar gerilemiştir.

Demir-Çelik

Türkiye'de demir-çelik firmaları Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde yoğunluk göstermektedir. Toplam 26 adet elektrikli ark ocaklı (EAO), 11 adet indüksiyon ocaklı ve 3 adet bazik oksijen fırınlı çelik fabrikası bulunan ülkemizde iki tanesi Batı Karadeniz Bölgesi'nde olmak üzere üç adet entegre demir-çelik tesisi bulunmaktadır. Bu iki entegre demir-çelik fabrikasından Erdemir Zonguldak'ta yer almakta olup İstanbul Sanayi Odası tarafından ilan edilen 2022 yılı Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu listesinde 5. sırada, Kardemir ise Karabük'te yer almakta olup 28. sırada bulunmaktadır. ISO 1.000 listesinde bu iki entegre fabrika hariç bölgeden 8 demir-çelik firması daha yer almaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren tüm çelik şirketleri özel sektöre ait olup, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmektedir. Şekil 84'te Türkiye Çelik Üreticileri Derneği tarafından hazırlanmış Türkiye Çelik Haritası yer almaktadır.

Şekil 84: Türkiye Çelik Haritası

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, 2023

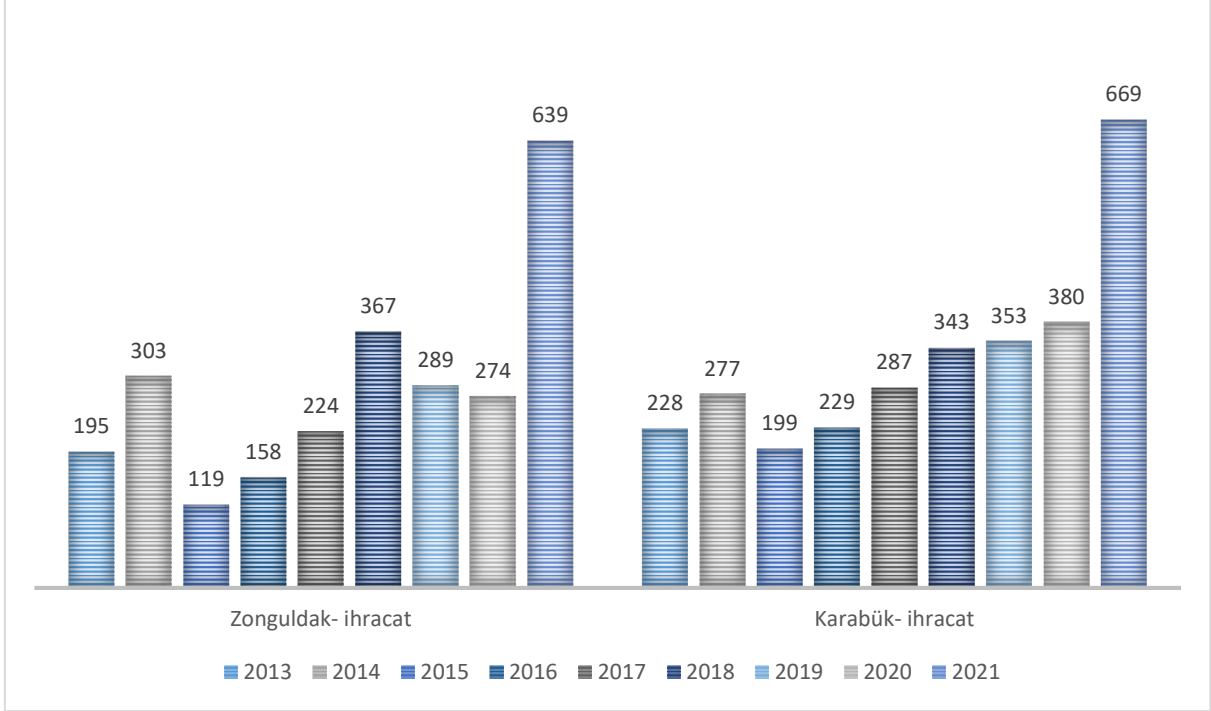
1937 yılında temeli atılan ve 1939 yılında ticari faaliyetine başlayan Karabük Demir Çelik Fabrikaları, 1995 yılında özelleştirilerek Kardemir adını almıştır. Türkiye'nin ilk entegre demir çelik fabrikası olan tesis günümüzde uluslararası kalite standartlarında demir yolu tekeri, demir yolu rayı, profil, kangal, nervürlü inşaat çeliği, blum, platina, kütük, köşebent, maden direği, pik, kok ve kok yan ürünleri üretmektedir. Kardemir, raylı sistemler, otomotiv, savunma sanayi, makine imalat, inşaat ve madencilik sektörlerine temel girdi sağlamaktadır. Karabük'te haddehane sektöründe faaliyette bulunan 16 firmada yıllık 3,5 milyon ton üretim yapılmakta ve yaklaşık 3.500 kişi istihdam edilmektedir.

Türk sanayisinin ihtiyaç duyduğu yassı çeliği üretmek amacıyla 1960 yılında özel bir yasa ile kurulan ve 1965 yılında üretime başlayan Erdemir, uluslararası kalite standartlarında levha, sıcak ve soğuk haddelenmiş sac ile kalay, krom ve çinko kaplamalı sac üretimi yapmaktadır. Üretilen ürünler ile otomotiv, beyaz eşya, boru profil, haddeçilik, genel imalat, elektrik-elektronik, makine, enerji, ısı gereçleri, gemi inşa, savunma, ambalaj gibi sektörlerle temel girdi sağlamaktadır. Sıvı çelik ve ham çelik en çok üretilen ürünlerdir.

Ereğli'de çelik işleme ve haddeleme faaliyetinde bulunan 29 firmada yıllık 9 milyon ton üretim yapılmakta ve yaklaşık 2.000 kişi istihdam edilmektedir. 2022 yılı itibarıyla Kardemir ve bağlı ortaklıkları bünyesinde 1.204'ü beyaz yaka olmak üzere toplam 4.707 kişi, aynı dönemde Erdemir'de ise toplam 5.666 kişi istihdam edilmektedir.

Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre 2022 yılında demir ve demir dışı metaller ile çelik sektörlerinde Zonguldak 483 milyon \$, Karabük 413 milyon \$ ve Bartın 5 milyon \$ değerinde ihracat gerçekleştirmiştir. Zonguldak ve Karabük'ün demir-çelik ihracatı yıllar içinde farklılıklar gösterse de çoğunlukla birbirine paralel ilerlemektedir. Bartın'ın ise demir-çelik ihracatı bu iki ile göre oldukça düşüktür. Şekil 85'te Zonguldak ve Karabük'ün demir-çelik ihracatının yıllar içindeki seyri gösterilmektedir.

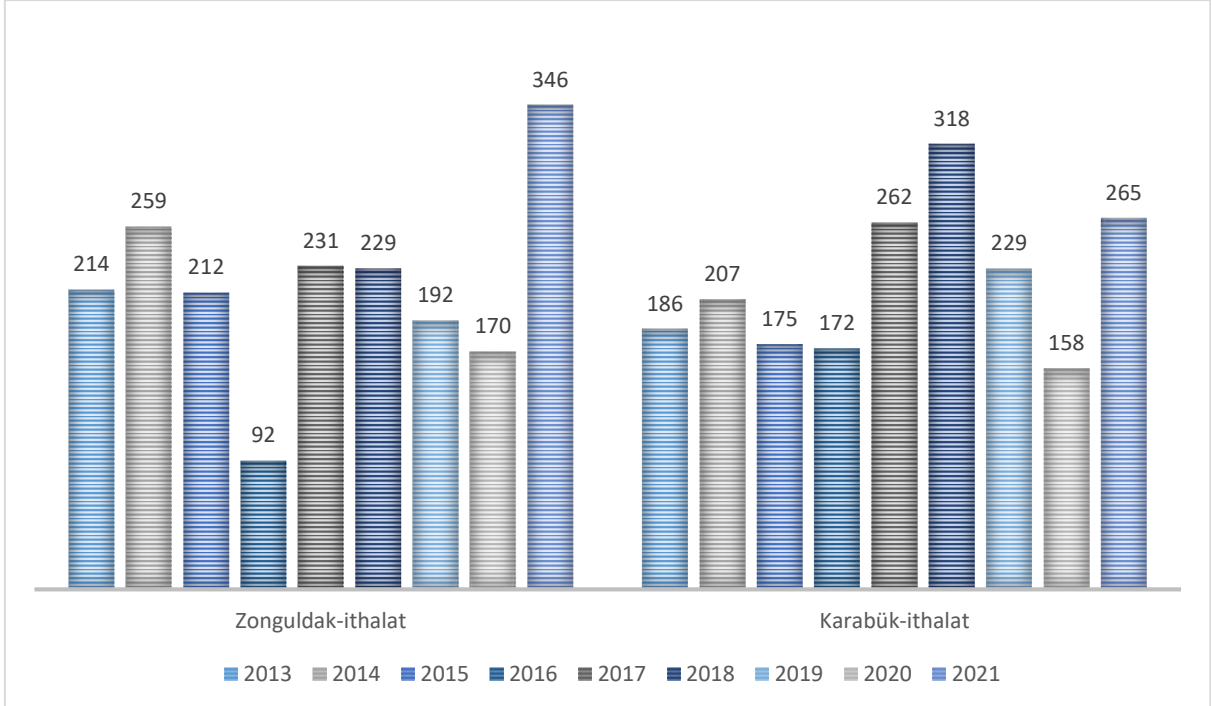
Şekil 85: Demir-Çelik Sektörü İhracat Bilgileri (Milyon USD)

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, 2023

Bölgede demir-çelik sektöründe 2021 yılında 611 milyon \$ değerinde ithalat gerçekleştirilmiştir. Rusya, Ukrayna, Hindistan, Belçika, İspanya başlıca ithalat yapılan ülkelerdir. Zonguldak ve Karabük'ün demir-çelik ithalatı yıllar içinde farklılıklar gösterse de çoğunlukla birbirine paralel ilerlemektedir. Bartın'ın demir-çelik ithalatı ise bu iki ile göre oldukça düşüktür. Şekil 86'da Zonguldak ve Karabük'ün demir-çelik ithalatının yıllar içindeki seyri gösterilmektedir.

Şekil 86: Demir-Çelik Sektörü İthalat Bilgileri (Milyon USD)

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, 2023

Kardemir ve Erdemir tesislerinden etkilenen demir-çelik yan sanayi kuruluşları da bölgede gelişmeye başlamıştır. Erdemir'in yassı sac üretimine bağlı olarak bölgede dilme ve ebatlama işlemleri gelişmiş, zaman için boru profil imalatının da bu bölgede gelişmesine zemin hazırlamıştır. Ayrıca, demir çelik tesislerinin gelişmesiyle birlikte zamanla kalorifer peteği, kazan, havlupan, pano ve çelik ofis mobilyası üretimi ile çelik konstrüksiyon alanında faaliyet gösteren işletmeler de kurulmaya başlamıştır. Demir-çelik sektörüne bağlı gelişen önemli sektörler arasında tersanecilik ve makine-ekipman imalatı sektörleri de bulunmaktadır.

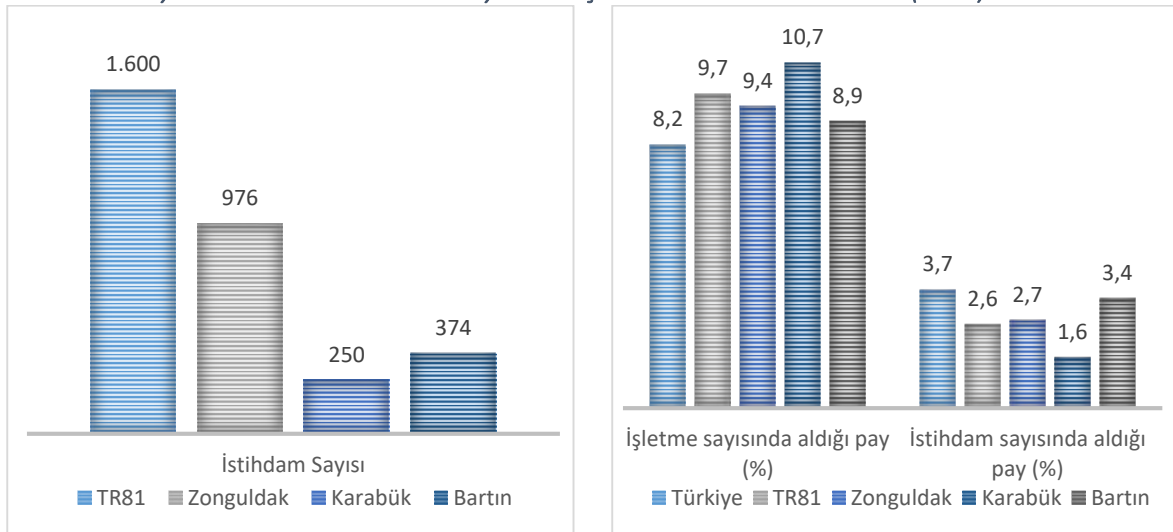
Türkiye'de Erdemir demir-çelik sektöründeki ilk Ar-Ge merkezini faaliyete geçirmiştir. Erdemir'de ayrıca test merkezi de açılmıştır. Karabük'te ise Karabük Üniversitesi Demir Çelik Enstitüsünde akredite Malzeme Araştırma ve Geliştirme Merkezi Laboratuvarları'nın olması bölgede demir-çelik sanayisinin ihtiyaç duyduğu test ve analiz faaliyetlerine ulaşımı da kolaylaştırmaktadır. Kardemir bünyesinde de Ar-Ge merkezi kurulmuş olup, fabrikanın ve sektörün ihtiyacına hizmet etmektedir.

Mobilya ve Orman Ürünleri

Mobilya ve orman ürünleri sektörü; istihdam yaratma, yerel kaynakları değerlendirme ve yarattığı katma değerle Batı Karadeniz Bölgesi'nin önde gelen sektörleri arasındadır. Batı Karadeniz Bölgesi'nin yaklaşık yüzde 64,3'ü orman alanlarından oluşmaktadır ve sektörde faaliyet gösteren işletmeler genellikle tomruk, kereste, parke ve mobilya imalatı yapmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüklerinden alınan 2021 yılı verilerine göre sektörde 12.171 işletme bulunurken, bu oran toplam işletmelerin yüzde 8,17'sini oluşturmaktadır. Sektörde istihdam edilen 153.393 kişi ise toplam istihdamın yüzde 3,67'sini oluşturmaktadır. Bölgede ise 127 adet mobilya imalatı yapan işletme vardır ve bunlar çoğunlukla mikro ölçekli işletmelerdir. Mobilya imalatı sektörü bölgede 1.600 kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır. İşletme sayısı ve istihdam olanakları bakımından bölgede Zonguldak ili ön plana çıkmaktadır. Sektörde Zonguldak'ın Çaycuma, Devrek ve Kdz. Ereğli ilçeleri, Karabük'ün Merkez, Safranbolu ve Yenice ilçeleri; Bartın'ın ise Merkez ve Ulus ilçeleri öne çıkmaktadır. Şekil 87'de mobilya sektöründeki istihdam sayıları ile sektörün toplam işletme sayısından ve istihdamdan aldığı paylar görülmektedir. Bölgenin tamamında sektördeki işletme sayısı oranı Türkiye'ye kıyasla daha fazla olmasına rağmen işletmelerin ölçeğinden ötürü sektörün istihdam oranları Türkiye'ye kıyasla düşük kalmaktadır.

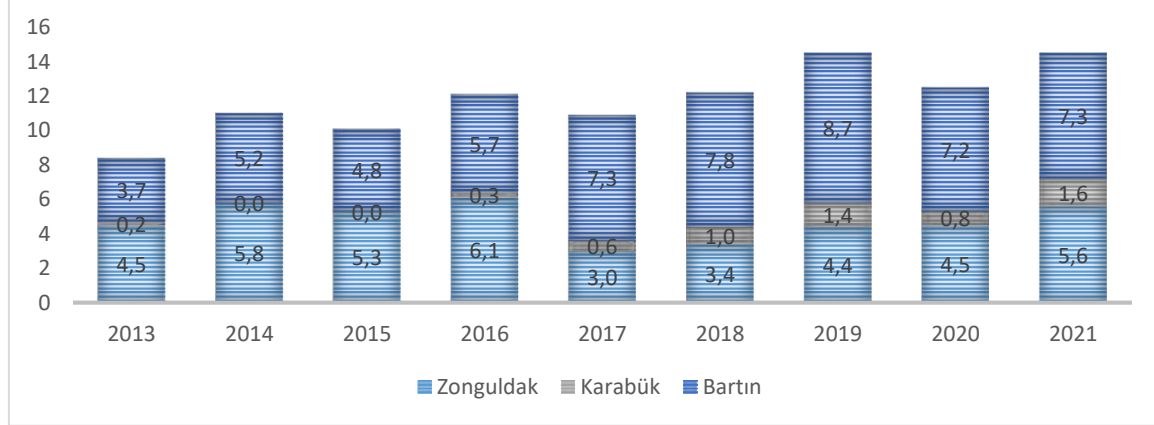
Şekil 87: Mobilya Sektöründeki İstihdam Sayıları ile İşletme ve İstihdam Oranları (2021)

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri, 2023

Bölgedeki mobilya firmaları 2021 yılında yaklaşık 14.503.532 \$ değerinde ihracat gerçekleştirmiştir. Bu miktar Türkiye'nin gerçekleştirdiği mobilya ihracatının yaklaşık yüzde 0,38'idir. Almanya, Libya, İtalya, İsviçre, İsrail, Belçika, Mali, Fas, BAE başlıca ihracat yapılan ülkeler arasındadır. Bölge illerinin mobilya sektöründeki ihracat verileri Şekil 88'de yer almaktadır.

Şekil 88: Mobilya Sektörü İhracat Bilgileri (Milyon USD)

Kaynak: TÜİK, 2023

Mobilya imalatı sektöründe son 10 yıllık ithalat verileri incelendiğinde, TÜİK verilerine göre ithalat değerlerinde yıllara göre dalgalanmalar olduğu görülmektedir. 2017 yılından günümüze ithalat değerlerinde yaklaşık yüzde 99 oranında azalma olmuştur.

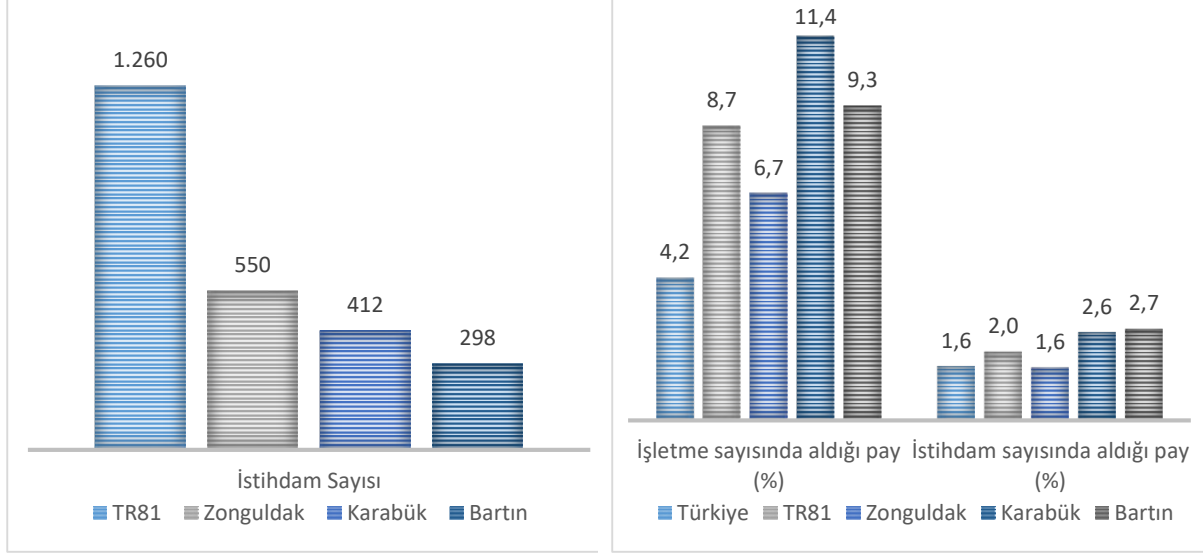
Batı Karadeniz Bölgesi gerek orman alanlarının genişliği, gerekse de orman ürünleri sektöründe faaliyet gösteren işletme yoğunluğu nedeniyle Türkiye'nin önemli ürün sağlayıcıları arasında yer almaktadır. Orman ürünleri sektörü bölgede düşük teknoloji, sermaye ve emek yoğun faaliyet gösteren işletmelerin hâkim olduğu bir sektördür. Sektörde faaliyet gösteren işletmeler genellikle tomruk, kereste ve parke imalatı yapmaktadır. Bölgede orman ürünleri imalatı yapan 114 işletme bulunmakta ve 1.260 kişiye istihdam olanağı sunmaktadır. Orman ürünleri imalatında mikro ve küçük ölçekli işletmeler yoğunluktadır. Bu sektörde yeni girişim oranı diğer sektörlerle nazaran düşük seviyededir.

İşletme sayısı bakımından Karabük, istihdam olanakları bakımından ise Zonguldak ön plana çıkmaktadır. Zonguldak'ta Çaycuma, Devrek ve Gökçebey ilçelerinde; Karabük'te Yenice ve Safranbolu ilçelerinde; Bartın'da ise Kurucaşile, Merkez ve Ulus ilçelerinde yaygın şekilde yapılmaktadır.

Karabük'ün yüzde 71'i ormanlarla kaplı olmasına rağmen, orman ürünleri sanayisi yeteri kadar gelişmemiştir. İlde bulunan 9 orman işletme müdürlüğü sayesinde firmalar ham maddeye kolay erişim sağlamaktadır. İldeki işletmelerin kurumsallaşma çalışmalarına ve patent, tescilli ürün, Ar-Ge faaliyetleri gibi konulara yeterli önemi vermediği, kalifiye insan gücü bağlamında da yetersiz kaldığı değerlendirilmekte ve bu konu geliştirilebilir bir alan olarak görülmektedir. Karabük Üniversitesinde Orman Fakültesi bulunmaktadır ve fakültenin orman işletmelerini kalifiye iş gücü konusunda destekleyip yönlendirme potansiyeli bulunmaktadır.

Bartın'daki orman ürünleri sektörü işletmelerinin toplam işletmeler arasında oranı yaklaşık yüzde 9'dur. Şekil 89'da orman ürünleri sektörünün istihdam sayıları görülmekte olup aynı zamanda sektörün işletme sayısı ve istihdamda aldığı paylar görülmektedir.

Şekil 89: Orman Ürünleri Sektöründeki İstihdam Sayıları ile İşletme ve İstihdam Oranları (2021)

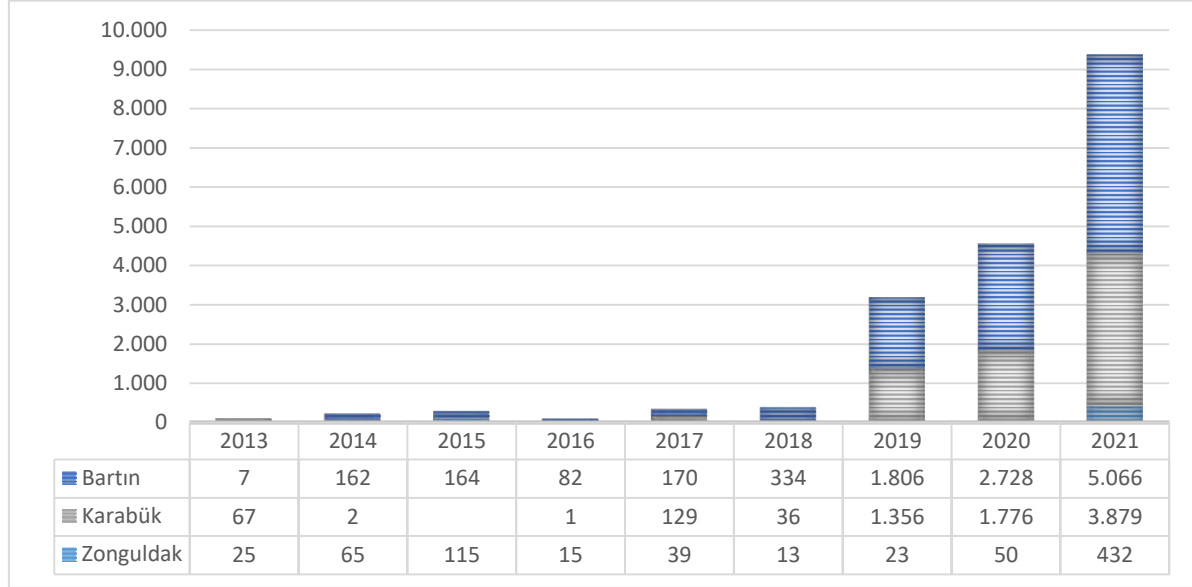
Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri, 2023

Bölgedeki işletmelerin tedarik zinciri; orman işletme şeflikleri, firmalar ve çoğu bölge dışında faaliyet gösteren inşaat, mobilya, demir-çelik ve taşımacılık sektörü işletmelerinden oluşmaktadır. Firmalar ham maddelerini ilgili orman işletme şefliklerinden temin etmekte, bu ham maddeyi standartlaşmış ölçülerdeki kereste haline getirmekte ve sonrasında inşaat, mobilya, demir-çelik ve taşımacılık ile ilgili sektörlerle satışını gerçekleştirmektedirler. Bu sektör için gerekli tüm ekipman ve sarf malzemelerin temini Bursa, İstanbul, İzmir, Ankara ve Kocaeli gibi illerden yapılmaktadır.

Sektör firmalarının maliyetlerini etkileyen en önemli unsurlar ham madde fiyatları ve altyapı yetersizlikleridir. Ham madde ülke içinde sadece orman işletme müdürlüklerinden temin edilebilmektedir. Özellikle kara yolu üzerinde bulunan firmalar dışında kalan işletmeler çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır. Ayrıca firmaların bölgedeki limanlara, havalimanına, demir yoluna, demir-çelik sektöründeki fabrikalara ve büyük illere ulaşım kolaylığı önemli bir avantaj sağlamaktadır. Orman ürünleri sektöründe faaliyet gösteren firmalar satışlarını çoğunlukla özel sektöre yapmaktadırlar. Satışların önemli bölümü büyük illerde bulunan inşaat firmaları ile bölgede faaliyet gösteren mobilya işletmelerine yapılmaktadır. Bölgede bulunan demir-çelik endüstrisine, hastaneye ve askeriye iş yapan firmalar ile TTK 'ye ürün veren firmalar da satış yapılanlar arasında bulunmaktadır.

Bölgedeki orman ürünleri işletmeleri 2021 yılında yaklaşık 5,1 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirmiştir. Bu miktar Türkiye'nin gerçekleştirdiği orman ürünleri ihracatının yaklaşık yüzde 0,35'idir. Irak, ABD, İran, Suriye, Sırbistan, Almanya, Hindistan ve Gine başlıca ihracat yapılan ülkelerdir. 2013-2021 yılları arasında orman ürünleri sektörü ihracat bilgileri Şekil 90'da yer almaktadır.

Şekil 90: Orman Ürünleri Sektörü İhracat Bilgileri (bin USD)

Kaynak: TÜİK, 2023

Orman ürünleri sektöründe ithalat verileri oldukça düşük seyretmiştir. 2013 yılında 486 bin dolar olan ithalat 2021 yılında 186 bin dolara kadar gerilemiştir. TÜİK verilerine göre 2022 yılında mobilya, kâğıt ve orman ürünleri sektöründe Zonguldak 11,03 milyon \$, Bartın 9,96 milyon \$, Karabük ise 7,36 milyon \$ değerinde ihracat gerçekleştirmiştir.

Bölgede, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu ve Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulunda Ormanlık Bölümleri ile Karabük Üniversitesi ve Bartın Üniversitesinde Orman Fakülteleri bulunmaktadır. Ayrıca Bartın Üniversitesi bünyesinde Orman Ürünleri Uygulama ve Araştırma Merkezi yer almaktadır. Bölgede sektöre ilişkin bu tür akademik birimlerin bulunması fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Turizm

Batı Karadeniz Bölgesi, kendine özgü doğası, tarihi ve kültürel değerleriyle turizmde yükselen bir değerdir. Bölge, farklı turizm türlerini bir arada sunabilmesi, İstanbul, Ankara gibi metropollere ve nüfusun yoğun olduğu yerleşimlere yakın olması açısından özellikle iç turizmde öne çıkmaktadır. Zonguldak'tan Bartın'a uzanan 139 km uzunluğundaki Karadeniz sahili, yüzde 64'ünü orman ve fundalık alanların oluşturduğu doğal dokusu, günümüzden 6.500 yıl öncesine uzanan geçmişi, çeşitli uygarlıklardan kalan tarih ve kültür hazineleri, doğal güzellikleri ve iklimsel özellikleriyle önemli bir turizm potansiyeli barındırmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Batı Karadeniz Kıyı Koridoru içinde tanımlanan bölgede turizmin birçok temasını birlikte bulmak mümkündür.

Anadolu'nun kuzeybatısında yer alan Batı Karadeniz; antik çağlardan bu yana insan yerleşimine sahne olmuş ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Batı Karadeniz Bitinya ile Paflagonya olarak adlandırılan iki eski çağ bölgesinin birleştiği noktada yer almaktadır. İki bölgenin sınırının Filyos veya Bartın Irmağı olduğunu ifade eden farklı kaynaklar bulunmaktadır. Buna göre ırmakların batı yakası Bitinya, doğu yakası ise Paflagonya olarak adlandırılır. Hititlerden Friglere, Lidyalılardan Perslere, Romalılardan Bizanslılara ve Osmanlı'ya kadar birçok devletin hüküm sürdüğü bölge, farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapması sonucu zengin bir tarihi ve kültürel mirasa sahiptir.

Bölgede; UNESCO tarafından “Dünya Miras Kenti” ünvanı verilen Safranbolu ve tarihî, doğal ve gastronomi değerleri ile Türkiye’nin ilk turizm kentlerinden biri olan Amasra öne çıkan turizm odaklarıdır. Türkiye’nin en büyük blok ormanına ev sahipliği yapan Yenice; zengin ekosistem varlığı, bozulmamış doğası, mağara ve kanyonlarıyla Küre Dağları ile yaşlı orman ve zengin porsuk mescereleriyle Gümeli Tabiat Anıtı önemli doğa turizmi alanlarıdır. Endüstriyel miras öğeleri, jeolojik unsurlar, doğal alanları, deneyim çeşitliliği ve madencilik kültürüyle Zonguldak, kültür turizminin, jeoturizmin, doğa ve endüstriyel miras turizminin gelişimine uygundur. Adını Antik Çağ’ın ünlü kahramanı Herakles’ten alan, mitolojik hikâyelere ve efsanelere konu olmuş Kdz. Ereğli; kayak merkezi ve günübürlük tesisleriyle Keltepe, adını Roma’nın efsanevi imparatoru Hadrianus’tan alan Hadrianoupolis antik kentiyile Eskipazar; ekoturizm değerleri ve doğal dokusuyla Eflani; geleneksel el yapımı bastonu ile bilinen Devrek, 80 milyon yıllık bazalt lav sütunlarıyla Güzelcehisar bölgede öne çıkan diğer alanlar arasındadır.

Bölgede turizm sektörünün gelişme düzeyi il ve ilçelere göre önemli farklılıklar göstermektedir. Bölgede Karabük ve Bartın’da turizm endüstrisi daha fazla gelişmiştir. Bununla birlikte turizm bu illerin geneline yayılmamış olup daha çok Amasra ve Safranbolu ilçeleri öne çıkmaktadır. Özellikle son 10 yılda yapılan yatırım ve çalışmalarla; Zonguldak’ta endüstri mirası, jeoturizm ve doğa turizmi, Yenice’de, Küre Dağları’nda ve Güzelcehisar’da ekoturizm ve doğa turizmi alanlarında bir hareketlenme gözlenmektedir.

Safranbolu ve Amasra’da ön plana çıkan turizmin tüm yıla ve bölgeye yayılması için son yıllarda kanyon ve mağara turizmi, doğa yürüyüş rotaları, doğada etkinlik ve konaklama, çiftlik turizmi, agro turizm ve jeoturizm rotaları geliştirilmeye ve etkinlikler çeşitlendirilmeye başlanmıştır.

Bölge kırsal turizm açısından oldukça zengindir. Kırsal turizm, doğal ve kırsal yaşam, balıkçılık, gezi, kültür gibi ürün yelpazesi geniş bir turizm türüdür. Bu kapsamda yöresel lezzetler, somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri, el sanatları, festival ve şenlikler, hasat etkinlikleri gibi organizasyonlar ile spor etkinlikleri kırsal turizm çerçevesinde değerlendirilebilir. Kırsal turizm; kırsal peyzajın, biyolojik ve kültürel çeşitliliğin, yerel değerlerin ve gastronomi dâhil faaliyetlerin (tarım, ormancılık, hayvancılık ve/veya balıkçılık) birlikte değerlendirildiği ve korunduğu bir turizm türü olduğundan bölgenin kaynak değerleri ile birlikte entegre edilebilecek potansiyele sahiptir.

Zengin doğal kaynakları ile Batı Karadeniz Bölgesi’nde sanayi faaliyetlerinin olmadığı kırsal alanlarda eko turizmin benimsenip yaygınlaştırılması, halkın bilinçlenerek yerel kalkınmayı sağlaması da mümkün olacaktır. Özellikle korunan alanlar, tabiat parkları ve tabiat alanlarında eko turizm faaliyetleri sürdürülebilir kırsal kalkınmayı desteklemek açısından değerlendirilebilecek alanlardır. Baklabostan Tabiat Parkı, Gümeli Tabiat Anıtı, Harmankaya Tabiat Parkı ve Güzelcehisar Tabiat Anıtı bölgede öne çıkan alanlar arasındadır.

Günümüzde doğanın tüm yönleriyle yaşanmasına olanak sağlayan doğa yürüyüşleri (trekking) hızla yaygınlaşmaktadır. Bölgede bulunan Küre Dağları ve Yenice Ormanları doğa yürüyüşü açısından en bilinen yerler arasındadır. Ayrıca Zonguldak’ta endüstriyel miras rotaları ile Harmankaya rotası, Karabük’te Yenice rotaları, katır rotası, değirmen rotası, Bartın’da Amastris-Kromna gibi rotalar bulunmaktadır. Bu rotaların bir kısmında ihtiyaç duyulan kamp alanları, tuvalet, çöp toplama yerleri, tabela gibi bazı altyapı ihtiyaçlarının tamamlanmasıyla bu alanlar çok daha cazip hale getirilebilecektir.

Son yıllarda alternatif bir turizm türü olarak gelişme gösteren ve pek çok macera tutkununun ilgisini çeken mağara turizmi, mağaraların özellikleri ve ziyaretçilerin donanımlarına göre aşağıdaki şekillerde kategorize edilebilir:

- Turizme açık olan mağaralar (Zonguldak Cehennemağzı Mağarası, Zonguldak Gökgöl Mağarası, Karabük Mencilis Mağarası)
- Ekipmanlı ziyaretçilerin rehber eşliğinde ziyaret edebileceği mağaralar (Zonguldak Çayırköy Mağarası)
- Ekipmanlı profesyonellerin girebileceği mağaralar (Zonguldak Kızılelma Mağarası, Zonguldak Sofular Mağarası, Bartın Gürcüoluk Mağarası)
- Çalışma yapılan mağaralar (Arkeolojik kazıları devam eden Zonguldak İnönü Mağarası ve Hadrianopolis antik kenti yer altı kaya yerleşkesi)

Bölgede el sanatlarının ticarileştirilmesi; kırsal bölgelerde yaşayan insanların evlerinde üretim gerçekleştirerek gelir sağlayabilmeleri açısından önemli görülmektedir. Bu konuda yapılacak markalaşma, dijital pazarlama ve bilinçlendirme faaliyetleri ile önemli bir katma değer ortaya çıkarılabileceği değerlendirilmektedir.

Bölgenin tarihi ve kültürel değerleri, doğal oluşumları, turizm unsurları, geleneksel yaşam tarzı, yöresel kültürü, yerel lezzetleri, safran, fındık, kestane, çilek, defne gibi doğal ürünleri, hasat etkinlikleri, yaylalar, göletler, şelaleler, kamp alanları, doğa yürüyüş parkurları ve doğa sporlarına uygun alanları turizmin geliştirilmesi için oldukça elverişlidir.

Müzeler ve Ören Yerleri

TÜİK tarafından yayımlanan istatistiklere göre bölgede toplam 4 müze, 2 ören yeri ve 7 özel müze bulunmaktadır. Müzelerin ve ören yerlerinin illere göre dağılımı ile ziyaretçi sayıları Tablo 32'de yer almaktadır.

Tablo 32: İllere Göre Müze, Eser ve Ziyaretçi Sayıları (2022)

Lokasyon	Bakanlığa bağlı müze ve ören yeri				Özel müzeler		
	Müze sayısı	Müze eser sayısı	Ören yeri sayısı	Müze ve ören yeri ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Müze eser sayısı	Müze ziyaretçi sayısı
Zonguldak	2	9.594	2	154.060	1	1.815	21.850
Bartın	1	3.496	-	24.074	3	531	21.933
Karabük	1	-	-	-	3	401	22.159
TR81	4	13.090	2	178.134	7	2.747	65.942
Türkiye	211	3.325.643	144	30.932.311	341	424.477	14.890.214

Kaynak: TÜİK, 2023

Bu verilere göre bölgede Bakanlığa bağlı müzeler Türkiye içinde sayıca yüzde 1,90 paya, bu müzeler içinde yer alan eser sayısı yüzde 0,39, müze ve ören yerleri ziyaretçi sayısı ise yüzde 0,58 orana sahiptir. Bölgede yer alan özel müze sayıları Türkiye içinde sayıca yüzde 2,05 paya, eser bakımından yüzde 0,65 ve ziyaretçi sayısı bakımından ise yüzde 0,44 orana sahiptir. Bu veriler bölge müzelerinde eser ve ziyaretçi sayılarının görece düşük olduğunu göstermektedir.

Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Sit Alanları

Önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen, sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları ile milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve alanlar Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli görülenler, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları olarak tanımlanmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından illere göre istatistikler

tutulmakta olup bölge illeri arasında en fazla kültür varlığı Karabük'te en az ise Zonguldak'ta bulunmaktadır. Bölge illerinin korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları istatistikleri Tablo 33'te yer almaktadır.

Tablo 33: Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistikleri (2022)

Taşınmaz Kültür Varlıkları	Zonguldak	Karabük	Bartın
Anıt ve abideler	1	-	1
İdari yapılar	27	23	6
Kültürel yapılar	47	262	39
Askeri yapılar	5	1	15
Endüstriyel ve ticari yapılar	13	32	7
Dinsel yapılar	20	112	25
Mezarlıklar	148	104	57
Sivil Mimari Örneği	136	1.844	419
Kalıntılar	43	11	33
Toplam	440	2.389	602

Kaynak: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2023

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından ayrıca sit alanlarına ilişkin de istatistikler tutulmaktadır. Bölge illerine ilişkin sit alanı istatistikleri Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34: Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistikleri (2022)

Sit Alanları	Zonguldak	Karabük	Bartın	TR81
Kentsel sit alanı	1	6	1	8
Arkeolojik sit alanı	107	126	71	304
Toplam	108	132	72	312

Kaynak: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2023

Bu verilere göre Bartın'da 71, Karabük'te 132, Zonguldak'ta 108 sit alanı bulunmaktadır. Ayrıca bölgede 3.431 adet taşınmaz kültür varlığı mevcuttur. Bölgemizde toplam 8 kentsel sit alanı ve 304 arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. En fazla kentsel ve arkeolojik sitin Karabük'te, en az arkeolojik sitin ise Bartın'da yer aldığı görülmektedir.

Zonguldak'ta Turizm

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bir sanayi kenti olarak anılan Zonguldak, 200 yıla yaklaşan madencilik tarihini yansıtan yüzlerce endüstriyel miras unsuru ve önemli turizm değerlerine sahiptir. Zonguldak Maden Müzesi ve Kömür Deneyim Ocağı, 2022 yılında Avrupa Endüstri Mirası Rotasına (ERIH) dâhil olmuştur. Ülkemizde ERIH'e üye olarak kabul edilen iki lokasyondan biri olan Zonguldak Maden Müzesi ve Kömür Deneyim Ocağı Türkiye'deki ilk ve tek maden müzesidir. Zonguldak'ı ve madencilik kültürünü yakından tanımak ve deneyim yaşamak için önemli bir ziyaret noktasıdır.

Zonguldak, 4.119 yaşında olduğu tahmin edilen, dünyanın bilinen en yaşlı porsuk ağacının içinde yer aldığı "Tabii Yaşlı Porsuk Meşçeresi", Gümeli Ormanları ve yaylası, Karadeniz'e paralel 80 km kıyı boyunca uzanan bakir koyları ve mavi bayraklı plajları, doğanın içinde yürüyüş parkurlarından oluşan Harmankaya Şelaleleri Tabiat Parkı, macera tutkunları için Kayalidere Şelaleleri ve Süzek Macera Parkuru gibi doğal alanları ile Zonguldak önemli turizm değerlerini barındırmaktadır.

M Ö 7. yüzyılda Tios önderliğinde bir rahip tarafından bir Milet Kolonisi olarak kurulan Tios Antik Kenti üzerinde modern yapılaşma olmayan Karadeniz kıyısındaki tek antik kenttir.

Ereğli’de bulunan ve adını Yunan mitolojisinin yenilmez kahramanı Herakles’ten alan Heraklia Pontika Antik Kenti, Roma Dönemi’nden kalan, villa tabanı ve av köşkünde yer alan Kadioğlu Mozaikleri,

Ayrıca Üzülmaz Kültür Vadisi gibi dönüşüm projeleri vasıtasıyla doğal ve kültürel değerlerin ön plana çıkarılarak turizme dâhil edilmesine yönelik çalışmalar önem kazanmaya başlamıştır.

Bu değerlere ek olarak mağaralar açısından da oldukça zengin olan Zonguldak’ta mağaracılık faaliyetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca ilk kez 1988 yılında başlatılmış ve yedi mağara kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. 1994 yılında İl Turizm Müdürlüğü’nün girişimleriyle toplam on dokuz mağaranın jeolojik etütleri yapılmış, bunlardan Gökgöl Mağarası turizm amaçlı olarak ziyarete açılmış olup ödüllü ziyaretçi merkeziyle de büyük beğeni toplamaktadır. Tios antik kentinin su kaynağı ve tarihî Roma suyolunun başlangıcı olan Çayır Mağarası, içindeki yarasa ekosistemiyle de ildeki önemli mağaralardan biridir. 700 bin yıllık iklim kayıtlarını barındıran oluşumları ile Sofular Mağarası iklim değişikliği konusunda çalışan araştırmacılara kaynaklık etmektedir.

Antik dönem efsanelerinde ve mitolojide Herkül’ün cehennem köpeği Kerberos’u yeryüzüne çıkardığına inanılan Ereğli’deki Cehennemağzı Mağaraları bölgede antik döneme dair izler taşıyan önemli değerler arasındadır. Mağara aynı zamanda Hristiyanlığın ilk dönemlerinde gizli ibadet yapılan kilise olarak kullanılmıştır. Bu nedenle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “İnanç Turizmi Projesi” kapsamına alınmıştır. Bununla birlikte yine Ereğli’de bulunan İnönü Mağarası’nda gerçekleştirilen kazılarda günümüzden 6.500 yıl öncesine uzanan ve aralıklarla Orta Çağ’a kadar devam eden yaşam izleri bulunmuştur.

Bir UNESCO programı olan Küresel Jeoparklar Ağı sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen önemli ağlardan biridir. Ülkemizde sadece Kula-Salihli Jeoparkı UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı’nda bulunmaktadır. Zonguldak, jeolojik miras zenginlikleri başta olmak üzere onu destekleyen kültürel, endüstriyel ve doğal varlıklar ekseninde UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı’na katılım için başvuru sürecini başlatmış olup 2022 yılında Zonguldak Kömür Jeoparkı adı ile küresel jeopark adayı olmuştur. Bununla birlikte Zonguldak Kömür Jeoparkı 2022 yılında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından ulusal jeopark ilan edilmiş ve ülkemizdeki üç ulusal jeoparktan biri olmuştur. Jeopark kapsamında özellikle kırsal turizm, jeoturizm ve sürdürülebilir turizmin gelişimi beklenmekte, ayrıca iklim değişikliği ve afetlerle mücadele konusunda da farkındalık yaratacak doğa eğitimlerinin burada gelişmesi beklenmektedir. Bu gelişmelere bağlı olarak ilde orta vadede önemli bir turizm hareketliliği de beklenmektedir.

Yöresel el sanatları bakımından Zonguldak’ın, dokuma ve madencilik kültürünü yansıtan hediyelik eşya üretimi konusunda geliştiği görülmektedir. Ereğli’de elpek bezi, Çaycuma’da pelemet bezi ve diğer yerli dokuma çeşitleri günümüzde yöresel nakışlarla süslenerek hediyelik eşyalarda kullanılmaktadır. Elpek bezi önemli bir yerel kültürel değer olmasına rağmen üretimi kısıtlıdır çünkü bölgede bezin ham maddesi olan keten üretimi artık yapılmamaktadır. Bunun dışında, Devrek’te yapımı sürdürülen baston coğrafi işarete de sahip olan önemli bir el sanatı ürünüdür. Günümüzde değişik biçim ve malzemeden üretilen bastonlar kaybedilmemesi gereken bir kültürel değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karabük’te Turizm

Safranbolu kültür turizminin ülkemizde öne çıktığı ilçelerden biridir. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun kenti özgün mimarisi ve tarihi evleri nedeniyle 1975 yılında kentsel sit alanı ilan

etmesi ile hareketlenen turizm faaliyetleri, UNESCO tarafından 17 Aralık 1994'te kenti Dünya Miras Listesi'ne dâhil edilmesi ile daha da hızlanmıştır. Safranbolu'da iki binin üzerinde tarihi ve kültürel değere sahip unsur bulunmaktadır. Safranbolu; tarihî Osmanlı evleri, üzerine kurulduğu kanyonlar, tümülüsler, yakın bölgedeki ormanlık alanlar, yaylalar ve mağaralar açısından oldukça zengindir. Safranbolu ayrıca düzenlediği uluslararası ve ulusal festivallerin yanında, safran ve lavanta gibi tıbbi ve aromatik bitkilerle de agro turizm alanında öne çıkmaktadır.

3.000 yıllık tarihi boyunca pek çok uygarlığa sahne olan kent, bir açık hava müzesi konumundadır. Her yıl Haziran ayında Safranbolu'da Altın Safran Belgesel Film Festivali, Temmuz ayında lavanta hasadı, Ağustos ayında Uluyayla Şenlikleri, Ekim ayında Safran Hasat Festivali gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Leyla Gencer gibi dünya çapında tanınan bir opera sanatçısının doğduğu, kırsal turizm ve yöresel lezzetlere ev sahipliği yapan Yörük köyü ile Yazıköy ve Ilbarıt gibi özgün köy yerleşimleri de bulunmaktadır.

Türkiye'de kendi yüz ölçümüne oranla en fazla orman alanına sahip il yüzde 74 oranıyla Karabük'tür. Karabük'ün Yenice ilçesinin ise yüzde 87'si ormanla kaplı olup Türkiye'nin en büyük blok ormanına sahiptir. Şeker Kanyon ve İhlamur Teras olarak adlandırılan alanlarda yer alan tesislerde orman içi günübirlik ve konaklamalı birimler, macera parkuru, müze ve restoran bulunmaktadır. Yenice'de trekking ve bisiklet gibi sporlara uygun parkurlar oluşturulmuş olup ulusal ve uluslararası bisiklet etkinlikleri düzenlenmektedir.

2019 yılında Yenice ile Karabük Merkez arasında Keltepe Kayak Merkezi yapılarak kış turizmine açılmıştır. Kayak merkezinde 870 m uzunluğunda 64 sandalyeli telesiyej, 670 m uzunluğunda teleski ve 100 m uzunluğunda başlangıç lifti (babylift) istasyonları bulunmaktadır. Tesise ait beş farklı pist ile bir eğitim pisti yer almaktadır.

Yenice, Eflani ve Ovacık sınırları içerisinde yer alan yaylalar ve göletler doğa ve spor turizmi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Eflani'de yer alan göletler ve ekoturizm imkânları ile Ovacık'ta bulunan kaya mezarları ilin önemli turizm zenginlikleri arasındadır. Karabük Merkez'de bulunan Baklabostan Tabiat Parkı'nda yapılması planlanan günübirlik ve konaklamalı tesislerle de doğa tutkunlarına farklı olanaklar sunulması öngörülmektedir.

Karabük'ün Eskipazar ilçesinde Hadrianoupolis ve Kimistine antik kentleri bulunmaktadır. Hadrianoupolis antik kenti kazı çalışmalarının başlaması ile ilgi çekmeye başlamıştır. Anadolu'nun en eski kiliselerine ev sahipliği yapan Hadrianoupolis antik kentinde, kilise taban mozaikleri, hamam yapıları, bir savunma yapısı, kaya mezarları, tiyatro, sur, villa, diğer anıtsal binalar ile bazı kült alanları gibi yapılar bulunmuştur. Ziyaretçi merkezinin tamamlanması ve ortaya çıkartılan arkeolojik eserlerin sergilenebilir hale getirilmesi sonrası, Eskipazar'ın kültür turizminde önemli bir konuma geleceği öngörülmektedir. Antik kentte sürdürülen kazılarda 1.600 yıllık tohumlar, günümüzden 5.500 yıl öncesine uzanan kaya yerleşkeleri de bulunmuştur. Ayrıca Eskipazar'da bulunan termal kaynakların günübirlik ve konaklamalı tesislerle değerlendirilmesiyle sağlık turizminden de önemli pay alabileceği değerlendirilmektedir.

Karabük'te özellikle Safranbolu'da lonca geleneğinin az da olsa sürdürüldüğü görülmektedir. Semercilik, bakırcılık, kalaycılık, kunduracılık, saraçlık, ahşap eşya üretimi ve nalbantlık bu bölgede yapılagelmektedir. Bununla birlikte kamu destekleriyle de olsa bölgede eski bir kültür olan deri işlemeciliği yöresel değerler arasında kendisine yer bulmaktadır. Eflani'de geçmişten bugüne yaşatılan cember bezi geleneği ilin önemli değerleri arasında bulunmaktadır.

Karabük, kültürel varlıklarının yanı sıra doğal değerler açısından da oldukça zengin bir ildir. Ancak bu kaynakların yalnızca bir kısmı turizm amaçlı olarak değerlendirilebilmiştir. Ülkemizin ilk ağır sanayi tesislerinden biri olan Karabük Demir Çelik Fabrikasına ve onun yarattığı endüstriyel miras öğelerine ev sahipliği yapan Karabük, tren turizmi ile endüstriyel miras turizmi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Özellikle Yenişehir Mahallesi ve bu alanda bulunan yapılara özellikle kültür ve sanat fonksiyonları kazandırılmasıyla turizmin bu alanda da gelişebileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca Karabük'te kurulacak bir sanayi veya demir-çelik müzesi ilin tarihinin ve kültürünün gelecek kuşaklara aktarılması ile turizmin canlandırılması açısından da önemli büyüktür.

Bartın'da Turizm

Köklü tarihi, turistik değerleri, ormanları, doğal güzellikleri, arkeolojik, etnografik ve folklorik değerleri barındıran Bartın, 5.000 yıllık tarihe ve kültürel mirasa sahiptir. Şelaleleri, uçsuz bucaksız ormanları, asırlık çınar ağaçları, mağaraları, jeolojik oluşumları ve yaylaları ile doğa ve spor turizmi deneyimleme imkânı sunmaktadır.

Bartın ilinde turizm faaliyetlerinin en yoğun olduğu ilçe Amasra'dır. 1940'lı yıllarda Karabük Demir-Çelik Fabrikası işçilerinin sayfiye yeri olarak kullanmaya başlaması ile tanınmaya başlayan Amasra, 2000'li yıllardan itibaren dünya turizm taleplerindeki gelişmeler ve Safranbolu'nun önemli bir kültür turizmi destinasyonu haline gelmesinden beslenerek yükselen bir grafik çizmeye başlamıştır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nin en önemli tabiat alanlarından birisi olan, Bartın ile Kastamonu il sınırları içerisinde kalan Küre Dağları Milli Parkı doğa turizmi açısından oldukça değerlidir. Parkın idarî olarak etrafında bulunan ilçe merkezleri Bartın'a ait olan Ulus, Kurucaşile ve Amasra ile Kastamonu'ya ait olan Azdavay, Pınarbaşı ve Cide ilçeleridir. Sahip olduğu değerler dolayısıyla 2000 yılında "Milli Park" statüsü alan KDMP, korunması amaçlanan biyolojik çeşitliliklerin güvence altına alınması için kullanılan "tampon bölge" kavramının da gündeme gelmesine sebep olmuştur. Bunların yanı sıra KDMP, olağanüstü doğal güzellikler ile turizm arasında karşılıklı denge ve uyuma dayalı bir ağ olan, adını Korunan Alanlar Ağı (Protected Area Network) kısaltmasından alan PAN Parks'ın Türkiye'de kabul ettiği ilk alandır. Küre Dağları Milli Parkı'nın UNESCO Biyosfer Rezerv Alanı Programına dâhil olmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Bartın ilinde el sanatları bölgenin diğer illerine göre daha çok çeşitlilik göstermektedir. Bugün özellikle Amasra ve köylerinde yapılan ağaç oymacılığı yöre için önemlidir. Kurucaşile ilçesi Karaman köyündeki taş sac yapımı bir diğer önemli zanaat olup önemli sanat dallarından biri de dokumacılıktır. Makineleşmeden etkilenmiş olsa da bugün Kumluca, Kozcağız ve Kurucaşile'nin kırsal kesimlerinde halen sürdürülmektedir. Geçmiş 20. yy başlarına dayanan tel kırma ve tel sarma işlemciliği, Bartın ilinde sürdürülmekte olan önemli yöresel el sanatları arasındadır.

59 km'lik kıyı şeridi, mavi ile yeşilin bir arada bulunduğu onlarca koy, mavi bayraklı ve ince kumlu plajları, kendine özgü coğrafi ve tarihi yapısı ve el sanatlarıyla turizmde öne çıkmaktadır. Taze balık ve meşhur salatasıyla Amasra, birbirinden lezzetli yemekleri ile Bartın gastronomi açısından da oldukça zengindir.

, bugünkü Bartın'a ve üzerinde taşımacılık yapılabilen ülkemizdeki tek ırmak olma özelliğine sahip Bartın Irmağı'na adını veren Antik çağlarda "Parthenios" adıyla anılan

Bugünkü Bartın'a adını veren Parthenios Nehri (Bartın Irmağı) kenarında kurulmuş Parthenopolis antik kenti, Pers Prensesi Amastris'in kurduğu Amastris antik kenti ve bugünkü Kurucaşile sınırlarında olduğu düşünülen Kromna Antik Kenti Bartın'ın antik dönem tarihinin izlerini taşımaktadır. Ayrıca Anadolu'da

Roma döneminden kalma tek yol anıtı olan Kuş Kayası Yol Anıtı ve Bartın evleri, köprüler, han ve hamamlar, dinî yapılar, su yapıları ilin öne çıkan tarihî unsurlarındandır. Dünyada ve Türkiye’de nadir görülen bazalt lav sütunlarının bulunduğu bir kıyı yerleşimi olan Güzelcehisar, yaşlı ormanları, kanyonları, akarsu ve mağaralarıyla Küre Dağları Milli Parkı Bartın’ın turizmde öne çıkan önemli değerleri arasındadır.

Konaklama ve Tesis İstatistikleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletmeleri Genel Müdürlüğü’nün Ekim 2023 verilerine göre bölgede turizm işletme belgeli 60 tesiste 3.924 yatak kapasitesi bulunmakta olup 284 basit konaklama işletme belgeli tesiste 6.616 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca bölgede toplam yatak kapasitesi 390 olan 7 tane yatırım belgeli tesis yer almaktadır. Bu tesislere ek olarak Zonguldak ve Karabük illerinde birer tane olmak üzere çevreye duyarlı işletme belgesine sahip 2 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Söz konusu tesislerden Karabük’te bulunan işletme 124 oda ve 248 yatak kapasitesine sahipken, Zonguldak’ta bulunan işletme 204 oda ve 418 yatak kapasitesine sahiptir.

Bölgede bulunan konaklama tesislerinin yüzde 17’si turizm işletme belgesine sahip iken, yaklaşık yüzde 83’ü basit konaklama işletme belgesine sahiptir. Toplam yatak kapasitesinin yüzde 37,3’ü turizm işletme belgeli tesislerde, yüzde 62,7’si ise basit konaklama işletme belgeli tesislerde yer almaktadır. Bölgenin Türkiye’deki işletme belgeli yatak sayısındaki payı yüzde 0,35, basit konaklama işletme belgeli tesis yatak kapasitesindeki payı ise yüzde 0,98’dir. Bölgedeki turizm tesis sayılarına ilişkin istatistikler Tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35: Turizm Tesis Sayıları (Ekim 2023)

Lokasyon	Turizm İşletme Belgeli			Yatırım Belgeli			Basit Konaklama İşletme Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Zonguldak	17	863	1.746	2	50	104	31	797	1.594
Karabük	28	615	1.224	3	129	264	82	827	1.660
Bartın	15	478	954	2	61	122	171	1.684	3.362
TR81	60	1.956	3.924	7	240	390	284	3.308	6.616
Türkiye	5.130	529.989	1.110.416	722	76.728	171.087	15.101	335.050	675.867

Kaynak: *yigm.ktb.gov.tr*, 2023

Turizm işletme belgeli tesis sayıları bakımından en fazla tesise Karabük, en fazla yatak kapasitesine ise Zonguldak sahiptir. Basit konaklama işletme belgeli tesis ve yatak kapasitesi bakımından ise Bartın en önde yer almaktadır.

Tesislerin ortalama yatak sayıları arasında illerin birbiri ve Türkiye ortalaması arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu fark bölgenin küçük tesislere ve kısıtlı yatak kapasitesine sahip olması ve turizm arzında ağırlıklı olarak ev pansiyonculuğu ile konak tipi tesisler bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bölgedeki turizm tesislerinin ortalama yatak sayılarına ilişkin istatistikler Tablo 36’da verilmiştir. Bu verilere göre tesis başına ortalama yatak kapasitesi bakımında turizm tesislerinde bölge ortalaması ülkenin üçte birinden daha az, basit konaklama tesislerinde ise yarısı mertebesindedir.

Tablo 36: Turizm Tesislerinde Ortalama Yatak Sayıları (Ekim 2023)

Lokasyon	Ort. Yatak Sayısı (Turizm İşletme Belgesi)	Ort. Yatak Sayısı (Basit Konaklama Belgesi)
Zonguldak	97,4	51,4
Karabük	48	20,2
Bartın	63,3	19,7
TR81	63,4	23,3
Türkiye	219	44,7

Kaynak: yigm.ktb.gov.tr, 2023

Yatırım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2022 yılı geceleme verileri ilçelerde yatak doluluk oranlarını vermektedir. Bu verilere göre bölgede en fazla doluluk oranlarına Çaycuma, Kdz. Ereğli, Bartın Merkez, Zonguldak Merkez ve Amasra'da ulaşıldığı görülmektedir. Doluluk oranı en düşük ilçeler ise sırasıyla Yenice, Alaplı, Kilimli ve Kurucaşile'dir. Şekil 91'de 2022 yılı geceleme verileri ile yatak doluluk oranları baz alınarak oluşturulmuş bir harita yer almaktadır.

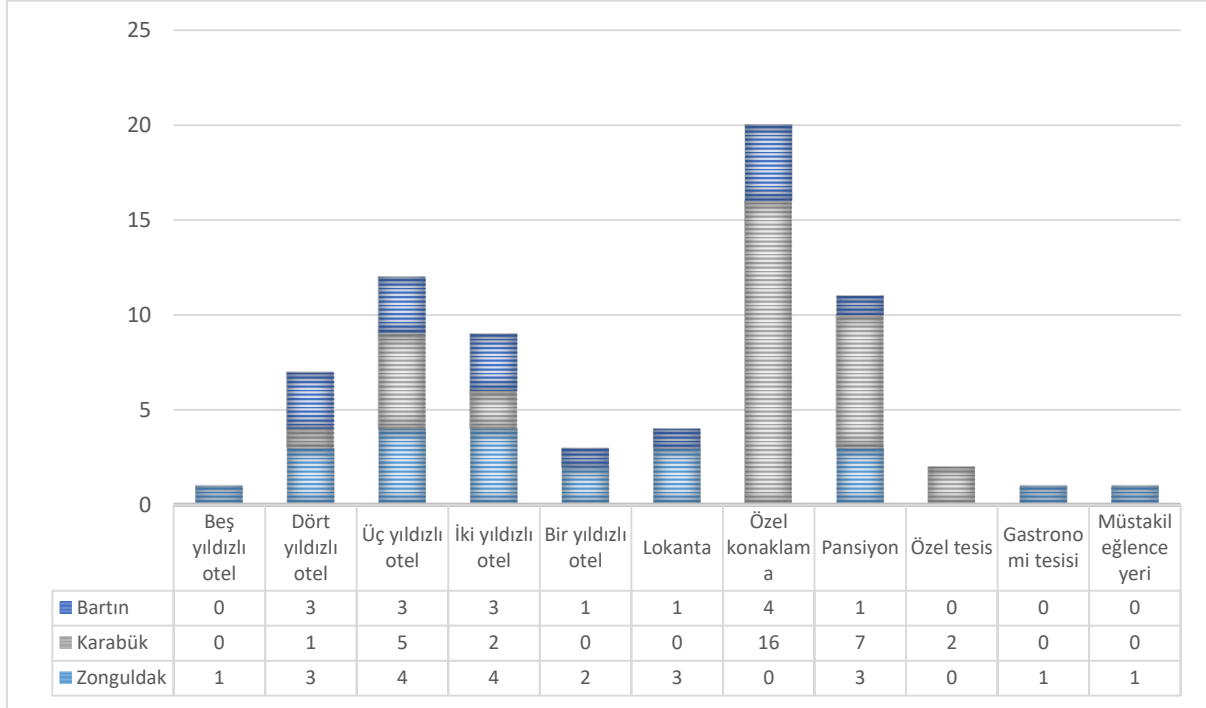
Şekil 91: Turizm Tesislerinde Konaklama Sayıları ve Doluluk Oranları (2022)

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri Kayıtlarından Derlenmiştir, 2023

Yatırım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2021 yılı verilerine göre bölgedeki turizm işletme belgeli tesisler türlerine göre de sınıflandırılmıştır. Bu veriler çerçevesinde bölgede en fazla özel konaklama tesislerinin yer aldığı, bunu üç yıldızlı otellerin ve pansiyonların izlediği görülmüştür. Bölgede tek bir tane beş yıldızlı otel bulunmakta olup bölgede başta dört ve beş yıldızlı oteller olmak üzere nitelikli tesis sayılarının artması gerektiği değerlendirilmektedir. Şekil 92'de bölgede turizm işletme belgeli tesis bilgileri yer almaktadır.

Şekil 92: Turizm İşletme Belgeli Tesislerin Türleri

Kaynak: yigm.ktb.gov.tr, 2023

2012 yılına kıyasla 2022 yılında gecelemede bölgeye ziyaretçi geliş sayısı yüzde 153, geceleme sayısı ise yüzde 205 artış göstermiştir. 2022 yılına ait ziyaretçi geliş ve geceleme sayıları Tablo 37’de yer almaktadır. 2022 yılı konaklama istatistiklerine bakıldığında bölgedeki toplam geceleminin yüzde 39,2’si Zonguldak’ta, yüzde 37,3’ü Bartın’da ve yüzde 23,5’i Karabük’te gerçekleşmiştir. Toplam gelişlerin ise yüzde 38,7’si Zonguldak’ta, yüzde 27,2’si Karabük’te ve yüzde 34,1’i Bartın’da gerçekleşmiştir.

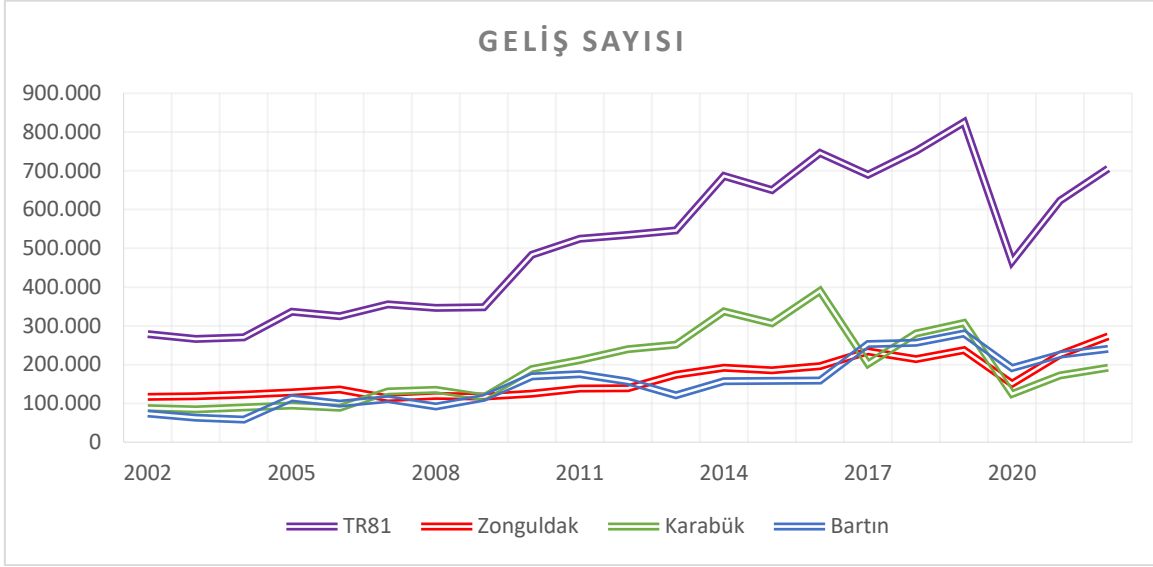
Tablo 37: Ziyaretçi Geliş ve Geceleme Sayıları (2022)

Veri	TR81	Zonguldak	Karabük	Bartın
Geliş sayısı	705.711	273.197	191.964	240.550
Geceleme sayısı	1.186.769	465.598	278.796	442.375

Kaynak: yigm.ktb.gov.tr, 2023

Şekil 93’te konaklama tesislerine geliş sayılarının 2002 yılından 2022 yılına kadar seyri görülmektedir. Bu verilere göre pandemi süreci hariç konaklama tesislerine geliş sayıları bölgede genel olarak artış eğilimi göstermiştir.

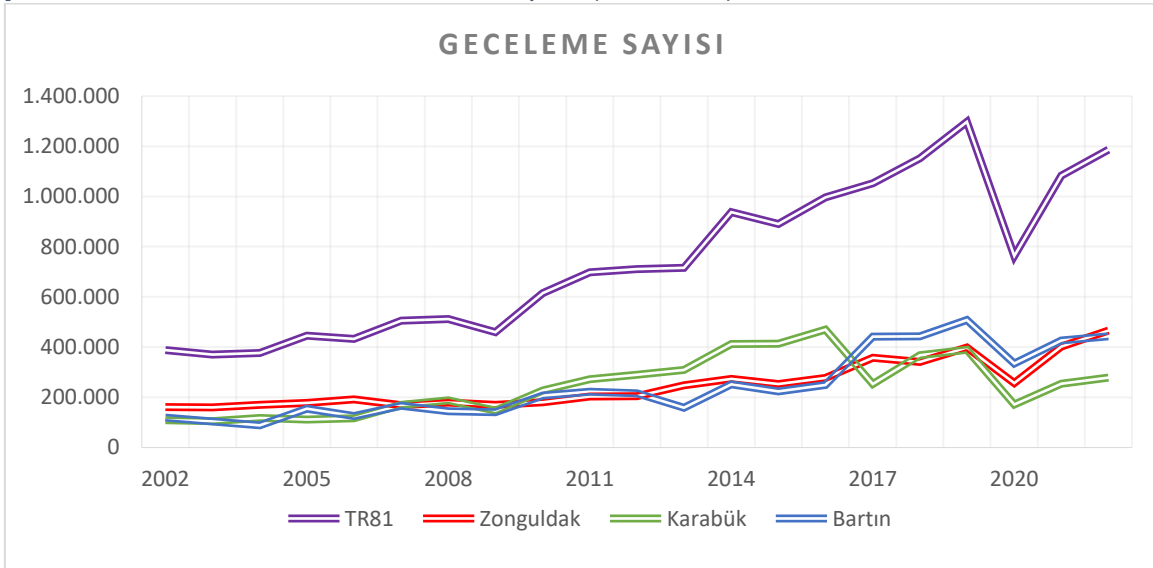
Şekil 93: Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2002-2022)

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri Verileri, 2023

Şekil 94'te konaklama tesislerinde geceleme sayılarının 2002 yılından 2022 yılına kadar seyri görülmektedir. Bu verilere göre pandemi süreci hariç konaklama tesislerinde geceleme sayıları bölgede genel olarak artış eğilimi göstermiştir.

Şekil 94: Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2002-2022)

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri Verileri, 2023

Bölgede konaklama, ağırlıklı olarak yerli ziyaretçiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte 2022 yılı verilerine göre bölgeye gelen turistlerin yüzde 4,9'u, geceleme yapan turistlerin ise yüzde 5,7'si yabancısıdır. Karabük'te 2002 yılında yüzde 16,8 olan yabancı geceleme oranı 2019 yılında yüzde 27,8'e kadar yükselmiş olup pandemi sonrasında önemli oranda düşmüştür. 2022 yılında yabancı geliş oranı Karabük'te yüzde 6,1, Zonguldak'ta yüzde 5,74 ve Bartın'da yüzde 2,83 olarak gerçekleşmiştir. Yabancı gecelemede ise Zonguldak yüzde 7,2, Karabük yüzde 6,2 ve Bartın yüzde 3,9 orana sahiptir.

Yerel ve Kültürel Değerler ile Gastronomi

Bölgede el sanatları, zanaat, yöresel ürünler, lezzetler, halk oyunları, efsaneler ve gastronomi değerleri bakımından onlarca yöresel kültür izi görmek mümkündür. Yerel ve yöresel ürünlere verilen önem son yıllarda artış göstermiş, bu durum coğrafi işaretli ürünlere de yansımıştır. 2014-2023 Batı Karadeniz Bölge Planı döneminde 3 olan coğrafi işaretli ürün sayısı yeni planın hazırlık sürecinde 28'e yükselmiştir. Zonguldak'ta 8 adet, Karabük'te 8 adet ve Bartın'da 12 adet coğrafi işaret tescilli ürün bulunmaktadır. Türk Patent Kurumundan alınan verilere göre bölgede coğrafi işaret tescilli almış ürünler Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38: Coğrafi İşaretli Ürünler

Zonguldak	Karabük	Bartın
<ul style="list-style-type: none">Devrek bastonu (2005)Devrek beyaz baklavası / Devrek baklavası (2020)Devrek kömeci / Devrek cevizli kömeci (2020)Çaycuma manda yoğurdu (2020)Kdz. Ereğli Osmanlı çileği (2021)Devrek kireni (2022)Zonguldak malay yemeği (2023)Zonguldak zılbıt yemeği (2023)	<ul style="list-style-type: none">Safranbolu safranı (2011)Safranbolu lokumu (2014)Eflani cember bezi (2015)Eflani hindi bandırması (2017)Safranbolu kıtırı (2020)Safranbolu maniye domatesi (2022)Safranbolu çavuş üzümü (2022)Yenice ıhlamur balı (2023)	<ul style="list-style-type: none">Bartın işi tel kırma (2010)Bartın incir dondurma tatlısı / Bartın incir donduması (2020)Bartın kabak burma tatlısı / Bartın kabak burması (2020)Bartın pirinçli mantısı (2020)Bartın tatlı böreği (2020)Bartın ağda tatlısı (2020)Bartın beyaz baklavası (2020)Kurucaşile taş sac (2021)Bartın işi tel sarma (2022)Bartın gözlemesi (2022)Bartın yumurtalı isput yemeği (2022)Bartın çöven ekmeği (2022)

Kaynak: ci.turkpatent.gov.tr, 2023

Bölgede 2005 ilâ 2023 yılları arasında 9 adet menşe adı ve 19 adet mahreç işareti olmak üzere toplamda 28 adet coğrafi işaret tescilli alınmıştır. Özellikle 2020 yılından sonra tesciller artmıştır. 28 adet üründen 6 tanesi 2020 yılı öncesine aitken 10 adedi 2020 yılında, 2 adedi 2021 yılında, 7 adedi ise 2022'de ve 3 adedi 2023 yılında tescillenmiştir. Batı Karadeniz Bölgesi'nde 28 adet coğrafi işaretli üründen yüzde 43'ü (12 adet) tescil Bartın'a, yüzde 28'i (8 adet) Karabük'e ve yüzde 28'i (8 adet) Zonguldak'a aittir. Buna ek olarak illerde başvurusu yapılmış ve değerlendirme süreci devam eden toplam 15 ürün bulunmaktadır.

Bölgede henüz coğrafi işarete konu olmamış gastronomi değerleriyle yerel/yöresel değerler de mevcuttur. Tanıtım ve markalaşma çalışmalarının hız kazanması ve bu alanda kurum/kuruluşların artan çabalarıyla bölgenin coğrafi işaretli ürün sayısı bakımından daha iyi bir konuma gelebileceği değerlendirilmektedir.

Doğal Varlıklar ve Korunan Alanlar

Batı Karadeniz Bölgesi orman varlığı açısından oldukça zengin olmasına rağmen milli park açısından henüz yeterli sayıya sahip değildir. Küre Dağları Milli Parkı bölgedeki tek milli parktır. Bartın ve Kastamonu illerinin sınırları içerisinde bulunan milli park 2000 yılında tescil edilmiş olup, 37.753 hektarlık alanı kaplamaktadır. Yaklaşık 1.000 m ortalama rakıma sahip olan alanda dev kanyonlar, mağaralar, şelaleler ve doğal peyzaj dikkat çekmektedir. Doğa turları, aktiviteler ve konaklama için uygun alanlar bulunmaktadır.

Bölgede dördü Zonguldak'ta (Göldağı, Milli Egemenlik, Danaağzı ve Harmankaya Şelaleleri), biri Karabük'te (Baklabostan) ve üçü Bartın'da (Ahatlar, Balamba ve Gürcüoluk) olmak üzere toplam alanı 365,73 hektar olan 8 adet tabiat parkı bulunmaktadır.

Bölgede her ilde birer adet olmak üzere (Gümel, Eskipazar Türbeçanı ve Güzelcehisar Bazalt Sütunları) toplam alanı 412,96 hektar olan üç adet tabiat anıtı bulunmaktadır.

Bölgede ikisi farklı illerle paylaşılan toplam alanı 42.728 hektar olan dört adet (Karabük Sırçalı Kanyonu, Bartın Ulus Sökü, Zonguldak Yeşilöz, Karabük Yenice) yaban hayatı geliştirme sahası bulunmaktadır. Bu alanlarda geyik ve karaca hedef türler olarak belirlenmiştir.

Gen Koruma alanı olarak bölgede 14 farklı lokasyonda toplam 1.351,7 hektarlık alan bulunmaktadır. Bunlar;

- Zonguldak'ta 443,60 hektarlık 5 farklı alanda yabani kiraz, porsuk ağacı, sapsız meşe ve gümüş ihlamur,
- Karabük'te 537,60 hektarlık 5 farklı alanda karaçam, sapsız meşe, kayacık, istranca meşesi, uludağ göknarı,
- Bartın'da ise 370,50 hektarlık 4 farklı alanda doğu kayını, kestane, gürgen ve porsuk ağaçları yer alır.

Muhafaza ormanı olarak biri Günye - Hasankadı, diğeri ise İnkumu olmak üzere toplam alanı 143,71 hektar olan iki alan bulunmaktadır. Bölgede Zonguldak, Karabük, Safranbolu ve Bartın olmak üzere 4 farklı alanda toplam 534,02 hektarlık şehir ormanı yer almaktadır. Bölge illerinde sadece Karabük'te Kavaklı ve Çitdere adıyla toplam alanı 1.083,63 hektar olan 2 adet tabiatı koruma alanı bulunmaktadır.

Ulusal Jeopark olan Zonguldak Kömür Jeoparkı, il idari sınırları ile deniz tarafında 2 kilometrelik şeritten oluşan toplam 3.502 km² alana sahiptir. Bu alan ulusal mevzuatta doğa koruma alanı olarak tanımlanmasa da UNESCO nezdinde bir doğa koruma alanı olarak tanımlanmaktadır.

Enerji Sektörü

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı verileri göre Türkiye'nin 2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla enerji sektöründe toplam kurulu gücü 104.904 MW'a ulaşmıştır. Elektrik üretimi 324,5 bin GWh, elektrik tüketimi ise 327,2 bin GWh mertebesindedir.

Batı Karadeniz Bölgesi ise enerji kaynaklarına yakınlığı (taş kömürü ve doğal gaz) ve kurulu tesisleriyle enerji sektöründe oldukça önemli bir yere sahiptir. Bölgede elektrik üretiminde çoğunlukla fosil kaynaklar kullanılmaktadır. Bölgede elektrik üretimine ilişkin kurulu gücün yüzde 5,7'si yenilenebilir enerji kaynaklarından, geri kalanı ise fosil kaynaklardan karşılanmaktadır. Zonguldak ili elektrik üretiminin tüketime oranı bakımından Türkiye'de yüzde 1.512 oranla ilk sıradadır, Zonguldak'ı yüzde 1.482 oranla Çanakkale, yüzde 1.421 oranla Artvin ve yüzde 1.369 oranla Kırıkkale takip etmektedir. Batı Karadeniz Bölgesi illerine ait kurulu güç, elektrik üretim, tüketim ve üretim/tüketim oranı verileri Tablo 39'da görülmektedir.

Tablo 39: Elektrik Kurulu Güç, Üretim ve Tüketim Verileri ile Oranları (2022)

Lokasyon	Kurulu Güç (MW)	Üretim (GWh)	Tüketim (GWh)	Üretim / Tüketim Oranı (yüzde)
Zonguldak	3.393	18.912	1.256	1.512
Karabük	201,7	911	617	148
Bartın	45,7	88	687	13
TR81	3.640,9	19.990	2.561	781
Türkiye	103.809	331.779	253.621	131

Kaynak: EPDK, 2023

Bu veriler doğrultusunda Türkiye'nin elektrik üretiminin yüzde 6,0'sı, elektrik tüketiminin yüzde 1,0'i ve kurulu gücün yüzde 3,8'i Batı Karadeniz Bölgesi'ne aittir. Bölgedeki toplam elektrik üretiminin yüzde 94,6'sı Zonguldak'a, yüzde 4,5'i Karabük'e ve yüzde 0,4'ü Bartın'a aittir. Toplam elektrik kurulu gücünün ise yüzde 93,2'si Zonguldak, yüzde 5,5'i Karabük ve yüzde 1,2'si Bartın'da bulunmaktadır. Bölge illeri arasında elektrik tüketim verileri oransal olarak; yüzde 49,1 ile Zonguldak, yüzde 24,1 ile Karabük ve yüzde 26,8 ile Bartın şeklinde sıralanmaktadır. Şekil 95'te Türkiye'de enerji üretim miktarlarının il bazında dağılımına ilişkin bir harita yer almaktadır.

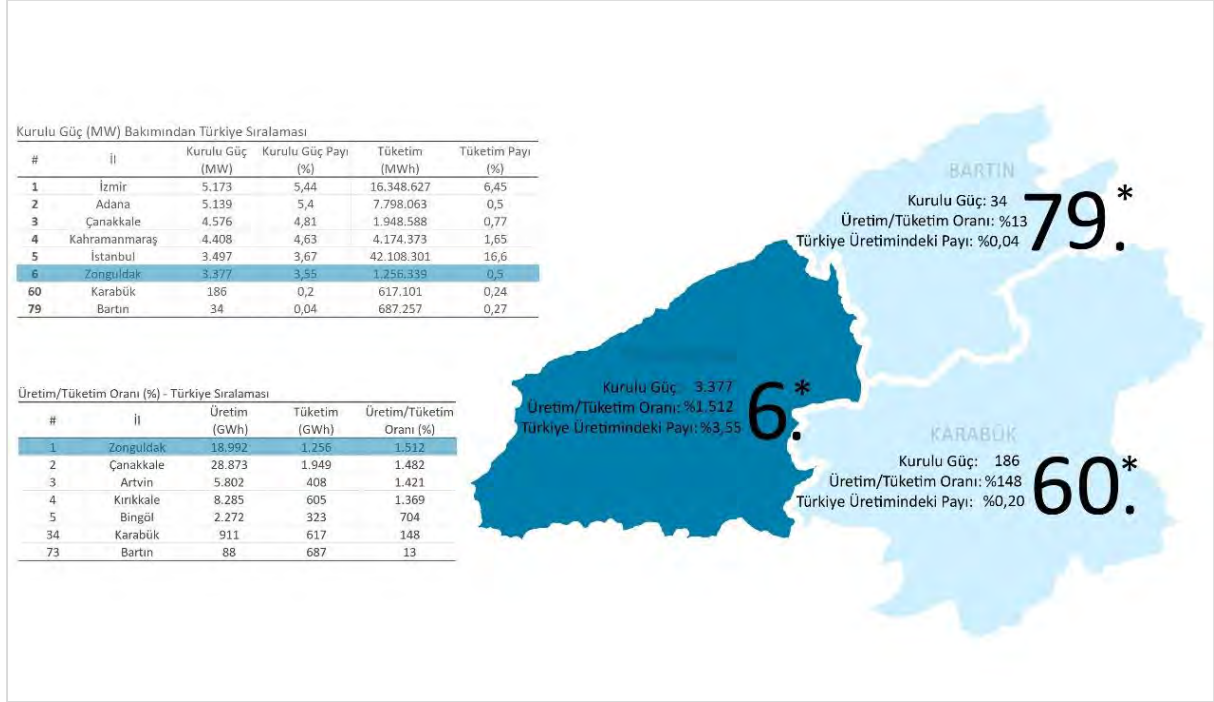
Şekil 95: Türkiye'de Enerji Üretim Miktarlarının 2022 Yılı Dağılımı (GWh)

Kaynak: 2022 Yılı EPDK Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Bölgede çalışır halde 3 adet termik santral bulunmaktadır ve bu üç santral de Zonguldak ilindedir. Söz konusu santraller Çatalağzı'ndaki ÇATES (315 MW) ve Eren Enerji Termik Santralleri (2.790 MW) ile Çaycuma'da bulunan ve doğal gazla çalışan Oyka Kâğıt Termik Santrali'dir (10 MW). Toplam kurulu güç 3.115 MW civarındadır. Büyük sanayi kuruluşları Erdemir Doğal Gaz Santrali (191 MW) ve Kardemir Termik Santrali (78 MW-107,5 MW olması planlanmakta) ise kendi enerjilerini üretmek için santral kurmuşlardır ve ürettikleri enerjiyi kendileri kullanmaktadırlar. Hâlihazırda Bartın ve Karabük'te çalışır halde şehir şebekesine entegre edilmiş bir termik santral bulunmamaktadır. Bölge illeri arasında elektrik üretiminde kurulu güç bakımından Zonguldak ili öne çıkmaktadır, Türkiye'de 81 il arasından Zonguldak 6'ncı, Karabük 60'ıncı ve Bartın 79'uncu sıradadır. Şekil 96'da 2022 yılında bölge illerinin enerji üretimindeki payı, kurulu gücü, üretim/tüketim oranı ile kurulu güç sıralamaları gösterilmektedir.

Şekil 96: 2022 Yılında Bölgenin Elektrik Üretimindeki Payı (Yüzde) ve Türkiye Sıralaması

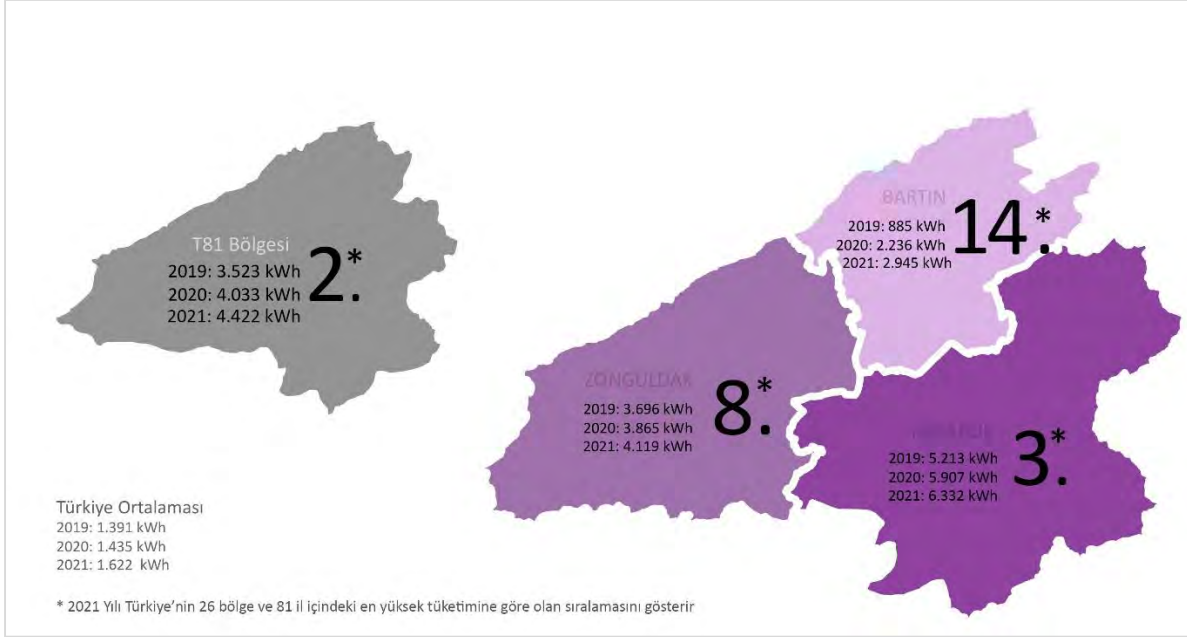
Kaynak: EPDK Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Bölgede sanayi işletmelerinde yoğun bir elektrik kullanımı söz konusudur. Çoğunlukla geleneksel sanayinin bulunduğu, demir-çelik sektörü gibi enerji tüketimi yoğun yatırımlar sebebiyle sanayide bölge illerinin kişi başına toplam elektrik tüketimi üst sıralarda çıkmaktadır. Meskenlerde ise kişi başına elektrik tüketimi görece olarak ortalamaya yakın seyretmektedir.

2021 yılı verilerine göre Türkiye’de kişi başına toplam elektrik tüketimi 3.386 kWh olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına toplam elektrik tüketiminde en fazla tüketim gerçekleştiren iller sıralamasında Karabük 7.602 kWh değeriyle 6’ncı, Zonguldak 5.433 kWh değeriyle 8’inci ve Bartın’da ise 4.245 kWh değeri ile 17’nci sırada yer almıştır. Mesken elektrik tüketiminde bölge tüm Türkiye’de gerçekleşen tüketimin yüzde 1,09’unu gerçekleştirirken, sanayi sektöründe bu oranın yüzde 1,1 olduğu anlaşılmaktadır. Toplam tüketimde ise bölge tüketimi ülke genelinin yüzde 1’ine tekabül etmektedir.

Zonguldak ve Karabük’te ağır sanayi faaliyetleri yoğun olarak gerçekleştirildiği için bölgenin sanayi işletmelerinde kişi başına ortalama tüketim değeri (4.422 kWh) Türkiye ortalamasının (1.622 kWh) oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Şekil 97’de bölgede sanayi işletmelerinde kişi başına toplam elektrik tüketimi (kWh) ve 2021 yılı Türkiye sıralaması ile bölgenin ve bölge illerinin 2019, 2020 ve 2021 yılı sanayi elektrik tüketimi verilerine de yer verilmiştir.

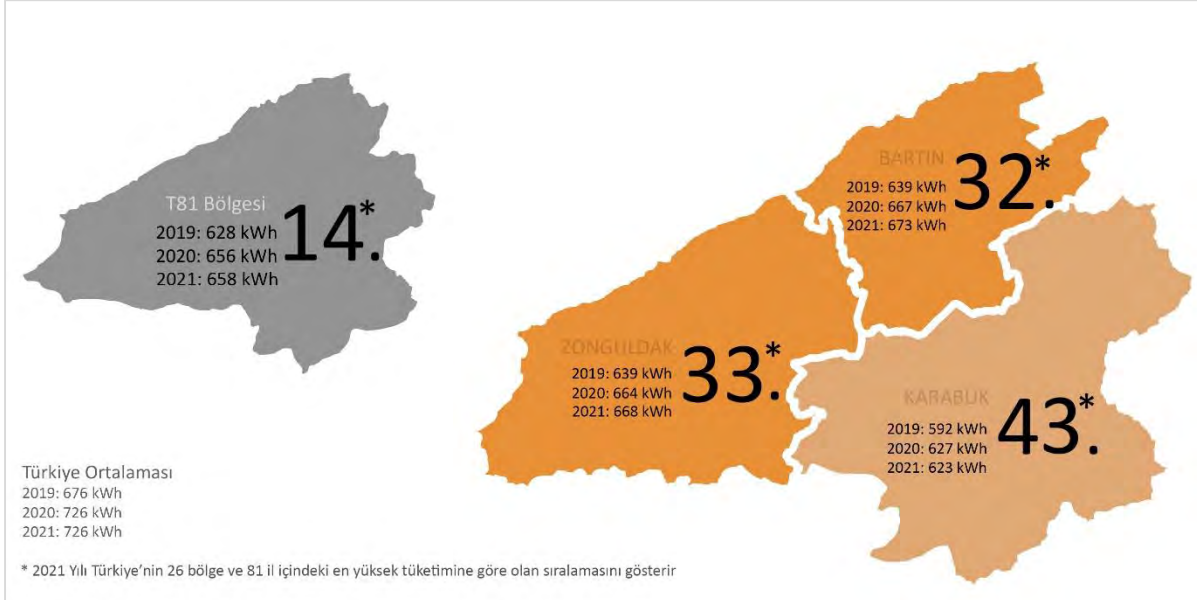
Şekil 97: Kişi Başına Elektrik Tüketimi (kWh) ve Türkiye Sıralaması – Sanayi İşletmesi (2021)

Kaynak 2021 Yılı TÜİK Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Bölgede 2021 yılı verilerine göre meskenlerde kişi başına ortalama tüketim değeri (658 kWh) Türkiye ortalamasının (726 kWh) altında gerçekleşmiştir. Şekil 98'de bölgede meskenlerde kişi başına elektrik tüketimi (kWh) ve 2021 yılı Türkiye sıralaması ile bölgenin ve bölge illerinin 2019, 2020 ve 2021 yılı meskenlerde elektrik tüketimi verilerine yer verilmiştir

Şekil 98: Kişi Başına Toplam Elektrik Tüketimi (kWh) ve Türkiye Sıralaması – Mesken (2021)

Kaynak: 2021 Yılı TÜİK Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Yenilenebilir Enerji Sektörü

Batı Karadeniz Bölgesi'nde toplam kurulu enerji gücü 3.640,9 MW olup bunun yüzde 5,7'si olan 206,6 MW'ı yenilenebilir enerji kaynaklarına aittir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının da kendi arasında bölge içerisindeki paylarına baktığımızda yüzde 78,2'si hidroelektrik enerji, yüzde 11,6'sı güneş enerjisi, yüzde 10,2'si ise biyokütle enerjisi olarak sıralanmaktadır. Türkiye'de güneş enerjisi kurulu gücünün yüzde

0,29'u, biyokütle enerjisinin yüzde 1,2'si ve hidroelektrik enerjisi kurulu gücünün yüzde 0,51'i bölgede bulunmaktadır. Yenilenebilir enerji kurulu gücünün tamamına bakıldığında bölgede ülkemizdeki yenilenebilir enerji kurulu gücünün sadece yüzde 0,38'i bulunmaktadır. Bölge illerinin yenilenebilir enerji kurulu güçleri ile ülke verileri Tablo 40'ta yer almaktadır.

Tablo 40: Bölge İllerinde Yenilenebilir Enerji Kurulu Güçleri (MW)

Lokasyon	Güneş Enerjisi	Biyokütle Enerjisi	Hidroelektrik Enerjisi	Toplam Yenilenebilir	Toplam Elektrik
Zonguldak	3,5	21,0	50,7	85,2	3.393
Karabük	14,5	-	76,1	90,7	201,7
Bartın	6,0	-	34,8	40,7	45,7
TR81	24,0	21,0	161,6	206,6	3.640,9
Türkiye	8.335	1.755	31.555	54.254	103.809

Kaynak: EPDK ve Enerji Atlası Verileri Kullanılarak Oluşturulmuştur, 2023

Bölgede rüzgâr enerji santrali bulunmamaktadır. Karabük ve Bartın için rüzgar enerjisi için sırasıyla 73 ve 62 MW gücünde teorik kapasite belirlenmiştir. Bölgede; Zonguldak'ta toplam kurulu gücü 50,7 MW olan 4 tane hidroelektrik santral (Tefen HES, Çayaltı Regülatörü, Kızılcapınar HES ve Eğerci HES), Karabük'te toplam gücü 76,1 MW olan 4 tane hidroelektrik santral (Eren Regülatörü ve HES, Pirinçlik HES, Yalnızca HES, İkiler HES), Bartın'da ise 34,8 MW kurulu güce sahip 3 tane hidroelektrik santral (Kayadibi HES, Kirazlıköprü HES, Başak HES) bulunmakta olup, bölgenin toplam hidroelektrik kurulu gücü 161,6 MW'tır. Bölge, hidroelektrik enerji potansiyeli açısından zengin olmakla birlikte kurulu güç açısından beklenen potansiyelin altında bulunmaktadır.

Karadeniz Bölgesi, Türkiye'nin en az güneşlenme süresi olan ve en az güneş alan bölgesidir. Bununla birlikte, güneş enerjisi bakımından yeterli radyasyon kuşağında bulunmayan Almanya'nın üretim verileri ele alındığında, bölgede her şeye rağmen önemli bir potansiyel bulunduğu görülmektedir. Hâlihazırda; Zonguldak'ta 3,5 MW, Karabük'te 14,5 MW ve Bartın'da 6 MW olmak üzere bölgede toplam 24 MW gücünde güneş enerji santrali bulunmaktadır.

Jeotermal enerji yönünden bölge çok elverişli gözükmesine de Karabük'te, Eskipazar-Akkaya mevkiinde kaplıca amaçlı kullanılmaya uygun 26-33 °C sıcaklıkta ve 4,8 l/s debili kaynak vardır. Sondajlarda 37 °C sıcaklık, 40 l/s debi ve 0,33 MWt termal güce sahip akışkan görünür hale getirilmiştir (MTA, 2005). Benzer şekilde Zonguldak'ın Kozlu ilçesi sınırlarında Ilıkso mevkiinde 27 °C sıcaklık ve 10 l/s debiye sahip hâlihazırda kullanılmayan bir termal kaynak ile Zonguldak Merkez ilçede Çaydamar Mahallesi'nde bulunan 27 °C sıcaklık ve 0,72 l/s debiye sahip bir termal kaynak bulunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu kaynakların enerji üretimi için yetersiz oldukları düşünülmektedir.

Ülkemizde biyogaz, biyokütle, atık ısı ve pirolitik yağdan enerji üretiminde toplam kurulu güç 1.755 MW'dır. Bölgemizde Zonguldak'ta 21 MW gücünde OYKA Biyokütle Enerji Santrali bulunmaktadır ve üretim miktarı ile bu alandaki toplam üretimin yüzde 1,74'lük dilimini oluşturmaktadır. Bölge zengin orman varlığına sahip olduğundan orman atıklarından da biyokütle enerjisi elde etmek mümkündür ancak bu alanda henüz somut bir gelişme bulunmamaktadır.

Bölge illerinden çıkan katı atıkların yakma tesisinde yakılarak enerji elde edilmesi daha önce çalışılmış ve fizibilitesi yapılmış konulardan bir tanesidir. Bunlara ilave olarak, atık ısıdan da enerji veya ısınma amaçlı kullanım da bölgenin önemle üzerinde durması gereken ana konuları arasında yer almaktadır. Zira

bölgede entegre demir-çelik fabrikaları ile termik santrallerden önemli miktarda atık ısı çıkmakta, 40 binden fazla konutu ısıtma kapasitesi bulunmaktadır. Söz konusu atık ısılar yakın bölgelerde bulunabilecek arazilerde sera ısıtmasında da kullanılabilecektir. Ancak atık ısı kaynakları yeterli ve uygun şekilde değerlendirilememektedir.

2.2.3. Gelişim Potansiyeli Olan Sektörler

Bu bölümde bölgede öne çıkan sektörlerden farklı olarak gelişme potansiyeli olan, uzun vadede öne çıkan sektörler arasına girebilecek sektörler açıklanmıştır. Bu kapsamda makine ekipman-imalatı, ayakkabıcılık ve sayacılık, tersanecilik ile ahşap yat ve tekne yapımı, tarım ve hayvancılık, doğal gaz ve bağlantılı sektörler ve lojistik sektörü ele alınacaktır.

Makine-Ekipman İmalatı

Bölgede yer altı madencilikle çıkarılan taş kömürünün üretimi ve taşınmasında kullanılan makinelerin bakımı, onarımı ve yedek parça üretimi için 1940'lı yıllarda Zonguldak'ta kömür işletmesi bünyesinde atölyeler kurulmuştur. Bölgede başlayan makineleşme süreci beraberinde zamanla yerel sektör yığılmasını da ortaya çıkarmıştır. Atölyeler süreç içerisinde Türkiye Taşkömürü Kurumu bünyesinde merkezileştirilerek teşkilatlandırılmış, günümüzde TTK Maden Makineleri Fabrika İşletme Müdürlüğü adı altında faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Yer altı madenlerinde ve patlayıcı gaz ortamlarında çalışan ATEX sertifikalı elektrik teçhizat ve makinelerinin üretimine devam eden fabrika, ayrıca kullanımda olan önemli maden makine ve ekipmanlarının tamir ve bakım işlerini yerine getirmektedir. Bölgede bu sektördeki yığılma etkisiyle tamir-bakım, yedek parça ve maden makineleri imalatı alanında faaliyet gösteren özel sektör firmaları da zamanla oluşmuştur. Bu firmaların birçoğu Zonguldak Maden Makineleri İmalatçıları Derneği (MAKZON) adı altında dernekleşerek kümelenme çalışmalarını başlatılmıştır. Maden makinalarına yönelik yapılması planlanan küçük sanayi sitesi için dernek ve kooperatif yapılandırılması gerçekleştirilmiştir.

Karabük'te yer alan haddehanelerin temel olarak üç üretim aracı motor, şanzıman ve merdanedir. Karabük'te yer alan haddehanelere yönelik atölye hizmetleri çok gelişmemiş olup, haddehaneler bu ihtiyaçlarını genelde kendi imkânları ile gidermektedirler. Ereğli ve Alaplı ilçelerinde şanzıman imalatı ile motor ve merdane bakım hizmetleri haricinde atölye hizmetleri, boru profil makinesi imalatı, kesme-dilme hattı imalatı ve mühendislik hizmetleri konularında gelişim görülmektedir.

Ayakkabıcılık ve Sayacılık

Bartın'ın il statüsüne kavuşmasından itibaren el işçiliğinin yoğun olduğu küçük işletmecilikten çıkarak sanayi görünümünü kazanmaya başlayan ayakkabı sanayi, son yıllarda önemli gelişmeler kat etmiştir. Özellikle ayakkabı üretiminin el tezgâhında yapılan tek bölümü olan sayacılık da Bartın'da önemli istihdam yaratan alanlar arasındadır. Sektördeki iş birliği kültürü ve yardımlaşma, bu alanda kümelenme faaliyetlerinin yürütülebileceğine dair güçlü emareler oluşturmaktadır. Bir sanayi sitesi oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Böylece ayakkabıcılık sektörünün kümelenmesi, yatırım ve istihdam kapasitesinin artırılarak yeni yatırımların bölgeye çekilmesi için uygun altyapının oluşturulması sağlanacaktır. Sektörde çoğunlukla kadınlar çalıştığı için söz konusu yatırımlar bölgede istihdam oranının ve kadın istihdamının arttırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

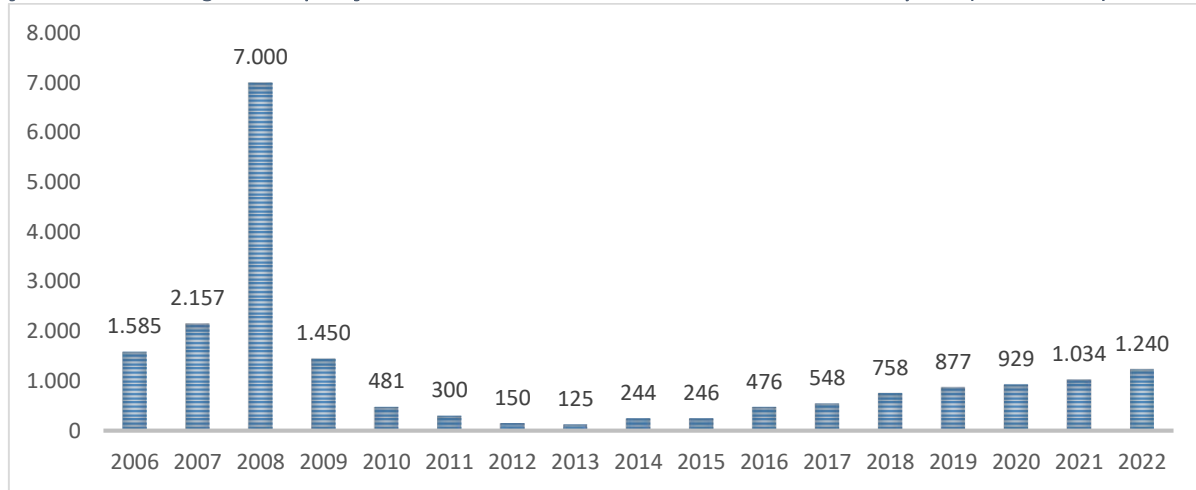
Tersanecilik ile Ahşap Yat ve Tekne Yapımı

Zonguldak ilinde, Türkiye'nin en büyük entegre yassı demir çelik üreticisi Erdemir ve buna bağlı gelişen demir-çelik yan sanayinin varlığıyla Ereğli-Alaplı ilçelerinde tersanecilik sektörü gelişmiştir. 2006 yılından itibaren üretime başlanan tersanecilikte 2008 yılına gelindiğinde 7.000 kişiyi aşan istihdama ulaşılmış, bölgenin en önemli sektörlerinden biri haline gelmiştir. 2009 ve sonraki yıllarda sektörde yaşanan küresel talep daralması bölgedeki tersane kuruluşlarını da olumsuz etkilemiş üretim ve istihdam ciddi oranda düşmeye başlamıştır.

Zonguldak'ta Kdz. Ereğli ve Alaplı ilçelerinin sahil kesimindeki bazı alanlar 5084 sayılı Kanun kapsamında tersanelere tahsis edilmiş, 2022 yılı verilerine göre bu alanda farklı büyüklük ve kapasitede 8 tersane işletmesi ruhsatlandırılmıştır. Bunlardan 6 tanesi yatırım veya faaliyetlerine devam etmektedir. Tersane olarak belirlenen bu alanlarda römorkör ve yat üretim imkânı da söz konusudur. Zonguldak'ın Kilimli ilçesinde ise gemi söküm işlemleri için ruhsatlandırılabilir bir bölge olup, bu alanda hâlihazırda bir faaliyet ve altyapı bulunmamaktadır.

Üreticilerin farklı alanlarda üretim yapmasına yönelik değişim ve dönüşümü sağlayamaması, tahsis ve taahhüt kapsamında mülkiyete yönelik tapu alınamaması nedeniyle yaşanan ipotek sorunu ve bunun yarattığı yatırım finansmanı bulamama problemi de imalatçıların yaşadığı krizi derinleştirmiştir. Alanın tahmil-tahliye işlerine yönelik hizmet verme talepleri de sonuca ulaşmamıştır. Mülkiyete ilişkin sorunların bir kısmı giderilmiş olsa da günümüzde bölgede ancak 6 firma aktif olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Bu alanın bir kısmı atıl ve gayri faal durumdadır. Bu alanda bulunan üreticilerin yıllara göre istihdam sayıları Şekil 99'da yer almaktadır.

Şekil 99: Kdz. Ereğli ve Alaplı İlçelerindeki Tersanelerin Yıllara Göre İstihdam Sayıları (2006-2022)

Kaynak: Kdz. Ereğli Deniz Ticaret Odası, 2023

Bölgede, Alaplı'dan Kurucaşile'ye sahil bandında zengin orman varlığından ötürü ahşap yat ve tekne yapımına ilişkin önemli bir birikim bulunmakla birlikte bu faaliyet zamanla azalmıştır. Çoğunlukla Zonguldak'ın Alaplı ve Ereğli ile Bartın'ın Merkez ve Kurucaşile ilçelerinde devam eden sektörle bölge arasında kültürel bir bağ bulunmaktadır. Bölgenin zengin orman dokusunun bunda büyük bir payı vardır.

Zaman içinde değişen teknolojik gelişmelerle birlikte ahşap tekne üretimi pazardaki payını alternatif tekne üretim malzemeleri olan fiberglas, kompozit, çelik ve alüminyum ile paylaşmaya başlamıştır. Bu değişim günümüzde ahşap tekne imalatını baskılamakla birlikte ülkemizin çeşitli yörelerinde ahşap tekne imalatı geleneksel ya da modern tekniklerle sürdürülmektedir. Kurucaşile üretim konusundaki istikrarını

korumuş olup babadan oğula geçen bu meslekte günümüzde uluslararası standartlara uygun tekneler üretilmeye başlanmıştır. İlçede bulunan Kurucaşile Anadolu Meslek Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi ve Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi önemli eğitim altyapısı oluşturmakta olup özellikle Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi'nin ahşap tekne imalatına ilişkin desteği bu gelişimde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca Bartın ili Merkez ilçesinde Bartın Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi bulunmaktadır. Kurucaşile ilçesine bağlı Tekkeönü köyünde sektördeki 10 firma bir araya gelerek S.S. Tekkeönü Piri Reis K.S.S. Yapı Kooperatifini kurmuş olup üretimlerini sürdürmektedir. İlçede küçük sanayi sitesi yatırımıyla daha modern bir altyapı kurulması, üretim kalitesinin artırılarak kapasitelerinin geliştirilmesi planlanmaktadır.

Tarım ve Hayvancılık

Kırdan kente ve başka şehirlere doğru yaşanan göç hareketiyle birlikte her yıl kademeli olarak azalan kır nüfusa rağmen 2022 yılı verilerine göre bölge nüfusunun yüzde 34,8'i halen kırsalda yaşamaktadır. Yüzde 54,2 oranla Türkiye'de en fazla kır nüfusuna sahip olan üçüncü ildir ve bölgede ilk sırada gelmektedir. Türkiye genelinde kır nüfusuna göre Zonguldak ili yüzde 33,2 oranla 33. sırada, Karabük ili ise yüzde 22,7 oranla 58'inci sırada yer almaktadır. Bununla birlikte Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2022 yılı gayrisafi yurt içi hâsıla oranı bakımından tarım sektörü yüzde 7,1 oran ile en az paya sahip 6'ncı bölge konumundadır.

Gayrisafi yurt içi hâsıla oranı bakımından tarımda daha az paya sahip olan bölgelerin daha çok sanayisi yoğun olan bölgeler olduğu değerlendirilmektedir. Batı Karadeniz Bölgesi için de bu durum geçerlidir. Bölge bazı ürün gruplarında tarımsal üretim potansiyeline sahip olsa da maden ve demir-çelik sektörlerinin ön plana çıkması sebebiyle, tarımsal üretim geri planda kalmıştır. Bu sebeple bölgedeki tarımsal üretim yatırımları da geri planda kalmış, tarım çoğunlukla geleneksel yöntemlerle günümüze kadar yapılagelmiştir.

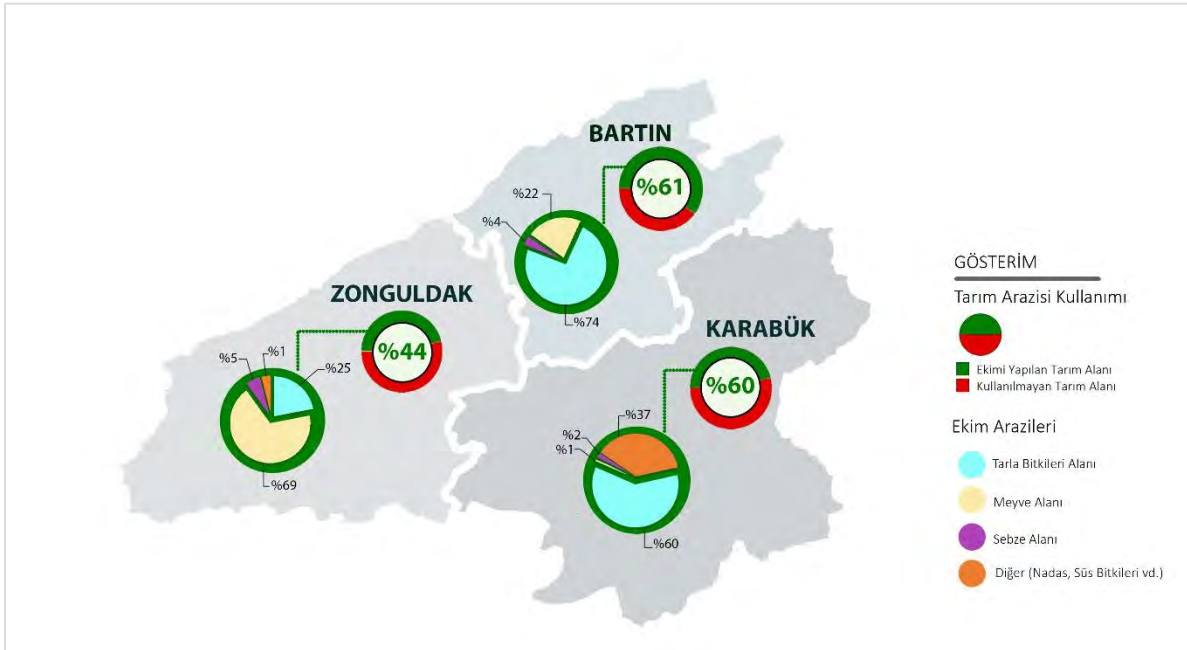
Bölgenin engeli coğrafi yapısı, tarımsal arazilerin az ve parçalı olması bölgede büyük tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte tarımsal üretimin bazı alanlarında katma değerli üretim yapılması mümkündür. Mevcut durumda, bölgede üretilen ürünler genel itibarıyla işlenmeden satılmakta, işlenmek üzere başka illere gönderilmekte veya işlenen ürünler ise yeterli düzeyde pazarlanamamaktadır.

Bölgede üretilen ve katma değeri artırılabilir ürün ve hizmetlerden bazıları: kara ve deniz salyangozları, manda ürünleri, arı ürünleri, tıbbi-aromatik bitkiler, odun dışı orman ürünleri (defne, orman gülü, aronya vb.), meyve/sebzeler, tahıl ürünleri, hayvansal ürünler ve agro turizm şeklinde sayılabilir. Bölgede tarım ürünlerinin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi için yatırım alanları oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçevede coğrafi işaretli ürünlerin, odun dışı orman ürünlerinin işlendiği, paketlenildiği ve pazarlandığı tesislerin kurulması ve bu tesislerin kooperatifler marifetiyle işletildiği yapıların geliştirilmesi önemlidir.

Süt ve süt ürünleri üretimine ilişkin kapasitenin artırılması için üreticilerin ekonomik kazancının sürdürülebilir olmasını sağlayacak altyapı eksikliklerinin (toplama, depolama vb.) giderilmesi gerekmektedir. Su ürünlerinin de katma değere dönüşmesi ve ihracat ağırlıklı üretimin desteklenmesi çok önemlidir. Kırsalda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi odağında; kırsalda bitkisel ve hayvansal üretimi ve kapasiteyi artırmak, alternatif tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak, tarımsal üretim için ihtisaslaşmayı geliştirmek, tarımsal üretim için yenilenebilir enerji kaynaklarını etkin hale getirmek, tarımsal ürünlerin markalaşma çalışmalarını desteklemek, coğrafi işaretli ürünlerinin tanıtım ve markalaşmasını sağlamak gerekmektedir.

Bölgenin arazi varlığına bakıldığında en fazla tarım alanı sırasıyla Karabük, Zonguldak ve Bartın'dadır. En fazla çayır ve meralık araziye sahip olan il Bartın, en fazla ormanlık-fundalık araziye sahip olan il Karabük ve tarım dışı alanın toplamdaki payı en fazla olan il ise Zonguldak'tır. Tarımsal arazilerin kullanım durumları değerlendirildiğinde 2022 yılı TÜİK verilerine göre Zonguldak'ta toplam ekilen alan 402,3 bin dekar, bu alanın 101,3 bin dekarı tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı, 0,2 dekarı süs bitkileri alanı, 22,3 bin dekarı sebze alanı, 430 dekarı nadas alanı ve 278,7 bin dekarı ise meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanıdır. Karabük'te toplam ekilen alan 428,4 bin dekar, bu alanın 259,4 bin dekarı tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı, 7,2 bin dekarı sebze alanı, 157,1 bin dekarı nadas alanı, 4,8 bin dekarı ise meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanıdır. Bartın'da toplam ekilen alan 406,2 bin dekar, bu alanın 298,6 bin dekarı tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı, 17,4 bin dekarı sebze alanı, 90,2 bin dekarı ise meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanıdır. Tarım arazi kullanımına ilişkin oluşturulmuş görsel Şekil 100'de verilmiştir.

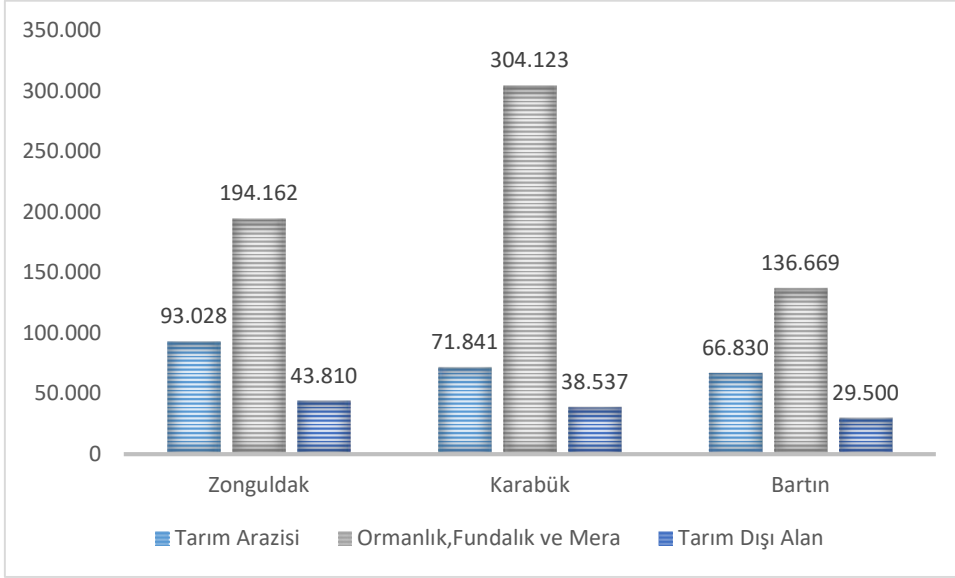
Şekil 100: Tarım Arazisi Kullanım Durumu (2021)

Kaynak: Tarım ve Orman İl Müdürlükleri Verileri Kullanılarak BAKKA Tarafından Hazırlanmıştır, 2023

Bölgede en fazla çayır ve meralık araziye sahip olan il Bartın olup ilde tarla bitkileri yetiştiriciliği de baskındır. Bu iki husus Bartın'da tarım ve hayvancılığın birlikte yürütüldüğünü ve ilin ekonomisinin büyük bir kısmının bu faaliyetlerden sağlandığını göstermektedir. Bölgenin arazi varlığının dağılımı incelendiğinde en fazla tarım alanı Karabük'te, en az tarım alanı Bartın'dadır. Karabük ilinde tarım alanının genişliği tarım dışı alanlardan fazladır. Bu dağılım, tarımın Karabük'te önemli bir ekonomik faaliyet olduğunu göstermektedir. Ancak çayır ve mera alanlarının genişliği düşük olduğu için hayvancılığın tarım kadar yaygın olmadığını söylemek mümkündür. En fazla ormanlık-fundalık araziye sahip olan il Karabük ve en az Zonguldak'tadır. Tarım dışı alanın en büyük olduğu il Zonguldak'tır. Zonguldak, geleneksel olarak madencilik ve sanayi ile özdeşleşmiş bir il olduğu için tarım dışı alanların genişliği tarım alanından daha büyüktür. Bu dağılım nüfusun büyük bir kısmının sanayi ve hizmet sektörlerinde çalıştığının da göstergesidir. Tarım dışı alanın en küçük olduğu il ise Bartın'dır. Bu veriler Şekil 101'de verilmiştir.

Şekil 101: Bölgenin Arazi Varlığı (Ha)

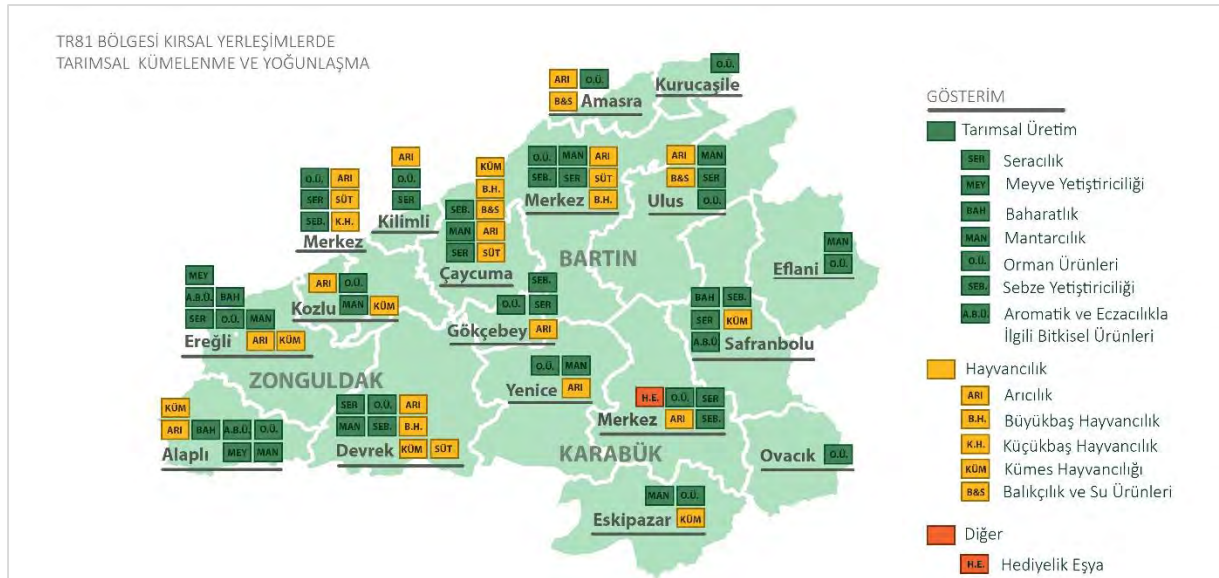

Kaynak: 2021 Yılı Tarım ve Orman İl Müdürlükleri Kayıtları, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2023 yılı Çiftçi Kayıt Sistemi verilerine göre toplam 33.429 kayıtlı çiftçi bulunmaktadır. Bu çiftçilerin yüzde 70,46'sı Zonguldak'ta, yüzde 25,10'u Bartın'da ve yüzde 4,42'si de Karabük'te bulunmaktadır. 2023 yılı Türkiye geneli kayıtlı çiftçi sayısı ise 2.172.974 olup Türkiye geneli çiftçilerin %1,53'ü TR81 Bölgesi illerinde bulunmaktadır.

2022 yılında yayımlanan YER-SİS çalışmasına göre kırsal yerleşimlerde tarımsal kümelenme ve yoğunlaşmalar da tespit edilmiştir. Bu çalışmada yer alan 3 yıldız analizi çerçevesinde küme potansiyeli olan tarımsal alanlar tespit edilmiş olup Şekil 102'de görülmektedir.

Şekil 102: Kırsal Yerleşimlerde Tarımsal Kümelenme ve Yoğunlaşma (YER-SİS)

Kaynak: 2022 Yılı YER-SİS Kayıtları, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi bitkisel üretim değerlerine miktar olarak bakıldığında; en fazla tarla ürünlerinin üretiminin (665 bin ton) gerçekleştirildiği, ardından meyve üretiminin (109 bin ton) geldiği ve sebze üretiminin (25 bin ton) en son sırada yer aldığı görülmektedir. Tarla ürünleri üretimi en fazla Bartın'da (464 bin ton), meyve üretimi en fazla Zonguldak'ta ve sebze üretimi de en fazla Bartın'da

gerçekleştirilmektedir. Bitkisel üretimde kullanılan arazi miktarları bakımından da yoğunluk önemli ölçüde paralellik göstermektedir. Batı Karadeniz Bölgesi'nin bitkisel üretimi Türkiye'nin bitkisel üretiminin değerinin yüzde 0,64'üne tekabül etmektedir.

2022 yılı verilerine göre Zonguldak ilindeki meyve üretiminin en yükseği fındıktır. Fındık, bölgede yaygın olarak yetiştirilen ve ekonomik açıdan büyük öneme sahip bir üründür. Bu yüksek üretim miktarı ilin doğal koşullarının ve toprak yapısının fındık yetiştiriciliği için elverişli olmasının bir sonucudur. Aynı zamanda, fındığın ulusal ve uluslararası pazardaki talebinin yüksek olması da Zonguldak'ın fındık üretimindeki liderliğini desteklemektedir. Zonguldak ilindeki meyve üretiminin ikinci sırasında kestane gelmektedir. Kestane, bölgenin doğal florasında önemli bir yere sahiptir ve Zonguldak'ın kestane ormanlarıyla ünlü olduğu bilinmektedir. Bu yüksek üretim miktarı, ilin kestane yetiştiriciliği için uygun iklim koşullarına ve kestane ağaçlarının bolluğuna işaret etmektedir. Ayrıca, kestane üretimi Zonguldak'ın yerel ekonomisine katkıda bulunan önemli bir sektördür. Zonguldak ilindeki meyve üretiminin üçüncü sırasında ceviz yer almaktadır. Ceviz, bölgede yetişen önemli bir meyve türüdür ve Zonguldak'ın iklim ve toprak koşulları ceviz yetiştiriciliği için elverişlidir. Ceviz üretimi, ilin tarım sektörüne ve ekonomisine katkıda bulunan bir faaliyettir. Ayrıca, cevizin sağlık açısından faydaları ve ulusal ve uluslararası talebinin yüksek olması da ceviz yetiştiriciliğinin Zonguldak ilindeki önemini artırmaktadır.

Karabük ilinde en çok üretilen ilk üç bitkisel ürün buğday (durum buğdayı hariç), yulaf (yeşilot) ve fiğdir (adi) (yeşilot). Bu durum, ilin genellikle tahıl ve yeşilot üretimi için kullanılan toprakların verimliliğine ve tarım metotlarının verimine işaret etmektedir. Tahıl ve yeşilot üretiminin bu kadar yüksek olması ildeki hayvancılık sektörünün yem gereksinimlerini karşılayabileceğini ve bu sektörün büyüme potansiyelinin de göstergesidir. Sebze üretimine bakıldığında en çok domates (sofralık), hıyar (sofralık) ve taze fasulye üretimi yapılmıştır. Üretim verileri ilin sebze üretimine elverişli bir iklim ve toprak yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu sebzelerin yaygın tüketimi bu ürünlerin pazarlanması ve işlenmesi için fırsatlar sunmaktadır. Meyve üretimine bakıldığında ise en çok üretilen üç meyve erik, ceviz ve sofralık üzumdür (çekirdekli). Bu da bölgenin tarımsal üretim kapasitesinin ve çeşitliliğinin bir göstergesidir. Bu veriler ilin zengin ve çeşitli bir tarımsal üretim kapasitesine sahip olduğunu göstermektedir. Hem gıda üretimi hem de hayvancılık için önemli olan tahıl, sebze ve meyve çeşitlerinin geniş bir yelpazede yetiştirildiği görülmektedir.

Bartın ilinde bitkisel üretimde mısır (silaj) en fazla üretim miktarına sahiptir ve mısır genellikle hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Yulaf (yeşilot), yonca (yeşilot) ve fiğ (mMacar ve aAdi) de yüksek miktarlarda üretilmektedir. Bu durum, bölgedeki tarımın büyük bir kısmının hayvan yemi üretimine odaklandığını göstermektedir. Sebze üretiminde ise domates (sofralık) en fazla üretilen sebzedir. Bunun yanı sıra, hıyar (sofralık) ve biber (sivri) en çok üretilen ilk üç arasındaki iki üründür. Meyve üretiminde, fındık en çok üretilen meyvedir. Armut ve, kestane de önemli miktarlarda üretilmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'nin geneline bakıldığında mevcutta en fazla üretimi yapılan ürünleri şu şekilde sıralamak mümkündür. Bitkisel üretim kategorisinde mısır (silaj), yonca (yeşilot) ve yulaf (yeşilot) en fazla üretimi yapılan ilk üç üründür. Bu, bölgenin tahıl ve yeşil ot üretimi konusunda potansiyeli olduğunu göstermektedir. Sebze üretiminde domates en çok üretilen üründür. Üretimi fazla yapılan diğer önemli ürünler arasında hıyar ve taze fasulye bulunmaktadır. Sebze üretimi çeşitliliği göz önüne alındığında, bölgenin bu alanda da önemli bir potansiyeli olduğu söylenebilir. Meyve kategorisinde fındık, üretimde en büyük paya sahip olan üründür. Kestane ve armut da bölgede üretimi en fazla yapılan ilk üç ürün arasındadır. Batı Karadeniz Bölgesi organik bitkisel üretim 2021 yılı verilerine göre toplam 1.444 çiftçi ile 2.177 hektar alanda 5.406 tonluk bitkisel üretim gerçekleşmektedir. Bölgede çiftçi sayısının %87'si,

üretim alanının %89'u ve üretim miktarının %86'sı Zonguldak'ta yer almakta olup, bu alanda en az üretime sahip olan bölge ili Karabük'tür. Bitkisel üretimde kızılcık, organik fındık, elma, ceviz, kestane ve kivi, hayvansal üretimde ise bal ve türev ürünler öne çıkmaktadır.

Bölgede seracılık ve örtü altı tarım kültürünün yaygın olduğu ancak ölçek ve toplam büyüklük olarak halen daha yeterli seviyede olmadığını söylemek mümkündür. TÜİK'in 2022 yılı verilerine göre ekim alanına göre örtü altı tarım faaliyetlerinde Bartın 21'inci, Zonguldak 25'inci ve Karabük ise 35'inci sıradadır. Batı Karadeniz Bölgesi Türkiye'deki örtü altı tarım alanlarının yüzde 0,47'sine sahiptir. Bununla birlikte YER-SİS verilerine bakıldığında en yaygın seracılık yapılan bölgelerde TR61 Düzey 2 Bölgesi (Batı Akdeniz) ve TR81 Düzey 2 Bölgesi'nin(Batı Karadeniz) başı çektiği görülmektedir. Dolayısıyla iklim koşulları da seracılığa uygun olan Bartın ve Zonguldak'ta bu kültürün desteklenerek modern ve endüstriyel seracılığın bölgede gelişimini sağlamanın mümkün olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim Zonguldak'ın Çaycuma ilçesinde Tarıma Dayalı İhtisas OSB projesinin altyapı inşaatı devam etmekte olup, bu alanın genişletilmesi, Bartın'da da benzer bir projenin oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir. Ayrıca geleneksel örtü altı tarımın da desteklenerek ölçeklerinin büyütülmesi ve modern seracılığa geçiş yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bölge hayvancılık açısından Türkiye'de çok küçük bir paya sahiptir. Türkiye'deki büyükbaş hayvan varlığının yüzde 0,90'ı, küçükbaş hayvan varlığının yüzde 0,12'si ve kanatlı hayvan varlığının yüzde 2,49'u bölgede bulunmaktadır. Bölgede büyükbaş ve kanatlı hayvan kategorisinde en fazla sayıya Zonguldak ili sahiptir. Bölgede en fazla küçükbaş hayvan varlığı Karabük'tedir. Bartın küçükbaş hayvan varlığında bölgede ve Türkiye'de son sıradadır. 2022 yılı TÜİK verilerine göre Bartın manda varlığında ise Türkiye'de 11. sırada yer almaktadır. Türkiye'de toplamda 171.835 baş manda bulunurken toplam manda varlığının yüzde 2,60'ı (4.469 baş manda) Bartın'da bulunmaktadır. Manda ve kanatlı hayvan varlığındaki bu veriler bölgenin bu alandaki yetiştiricilik ile bu alanlara bağlı türev ürünlerde bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 41'de bölgedeki büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvanı varlığına ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 41: Batı Karadeniz Bölgesi'nde Hayvan Varlığı (2022)

İl Adı	Büyükbaş	Küçükbaş	Kümes hayvanı
Zonguldak	60.032	32.199	6.744.800
Karabük	49.681	32.787	1.528.804
Bartın	43.711	5.665	854.511
Türkiye	17.023.791	56.265.750	366.583.816

Kaynak: TÜİK, 2023

Türkiye'de üretilen balın yüzde 0,57'si bölgede üretilmektedir. Bölgede balın en fazla üretildiği il 298 ton ile Bartın'dır. Bölgede kovan başına bal üretiminde en düşük değere Zonguldak ili sahiptir. Zonguldak'ın arılı kovan varlığı Karabük ve Bartın'ın toplamından fazla olmasına rağmen verimi TR81 Bölgesi ve Türkiye ortalamasının altındadır. Tablo 42'de bölgedeki bal üretimine ilişkin bilgiler ve verimliliğe ilişkin veriler yer almaktadır.

YER-SİS çalışmasındaki anket sonuçlarına göre Batı Karadeniz Bölgesi yüzde 79,96 ile en yaygın arıcılık yapılan ikinci bölge olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç bölgede bir arıcılık kültürünün olduğunu, gerekli destek sağlanırsa bölgede bu alanda önemli bir ivme kaydedebileceğini göstermektedir.

Tablo 42: Bal Üretim ve Arılı Kovan Miktarları (2022)

İller	Arılı Kovan Sayısı	Arıcılık Yapan İşletme Sayısı	Bal Üretim (ton)	Bal Mumu Üretimi
Zonguldak	65.750	1.635	279,12	14,31
Karabük	16.350	491	105,95	3,493
Bartın	42.700	677	297,99	20,31
TR81	124.800	2.803	683,06	38,113
Türkiye	8.984.676	95.386	118.297,5	4.165,004

Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK 2022 yılı verilerine göre Türkiye’de avlanan deniz ürünleri miktarı 254.535 tondur. 2022 yılı Tarım ve Orman İl Müdürlükleri verileri göre bölgede avcılık yöntemiyle Zonguldak’ta 5.887,4 ton, Bartın’da 4.125 ton olmak üzere toplamda 10.012,4 ton deniz balığı hasadı gerçekleştirilmiştir. Bölge, Türkiye’de avlanan deniz mahsullerinin yüzde 3,93’ünü karşılamaktadır. Bunlara ek olarak Zonguldak’ta ayrıca 1.461,8 ton deniz salyangozu avlanmaktadır. 2022 yılı Tarım ve Orman İl Müdürlükleri verilerine göre bölgede miktar olarak öne çıkan ürünler; Palamut (5.074,12 ton), hamsi (4.065,01 ton), deniz salyangozu (1.461,8 ton) ve istavrittir (421,26 ton).

TÜİK 2022 yılı verilerine göre iç su balıkçılığında Bartın’da 15 ton, Karabük’te 5 ton yetiştiricilik ve üretim gerçekleştirilmektedir. Zonguldak’ta 2022 yılında üretim verisi bulunmamaktadır. Tarım ve Orman İl Müdürlükleri verilerine göre Bartın’da 5 adet, Karabük’te 3 adet (4 adet balık yetiştiriciliği tesisi mevcut iken bir tesis sel afeti sonrası faaliyetini sonlandırmıştır) ve Zonguldak’ta 1 adet tesis tatlı su balığı üretimi yapmaktadır.

Karabük’ün Yenice ilçesi Yazıköy köyü İncebacaklar mevkiinde 6,5 milyon adet/yıl alabalık yavrusu, 10 milyon adet/yıl gözlenmiş alabalık yumurtası kapasiteli Batı Karadeniz Bölgesinin en büyük alabalık kuluçkahanesi mevcuttur.

Modern Seracılık

Bölgenin iklim koşulları ile en düşük, en yüksek ve ortalama sıcaklıkları seracılık için oldukça elverişlidir. Bölgede önemli bir örtü altı tarım kültürü de vardır. Bununla birlikte örtü altı tarım çoğunlukla küçük ölçeklerde, hanehalkı ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılmaktadır.

Bölgede modern seracılığın geliştirilmesi için Çaycuma Tarıma Dayalı Sera İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurularak yatırım programına alınmış, 2021 yılında başlanan altyapı yatırımları 2023 yılında tamamlanmıştır. Toplam büyüklüğü 56 hektar olan bu düzenli sanayi alanında, büyüklükleri 25-32 dekar arası değişen ve 15 parselden oluşan modern ve topraksız seralar kurularak doğrudan ihracata yönelik ürünlerin üretilmesi ve böylece ülke ekonomisine de katkı sağlanması hedeflenmektedir. Söz konusu yatırımın ikinci etap projesinin hazırlanarak genişletilmesi ayrıca benzer bir yatırıma iklim ve arazi koşulları uygun olan Bartın’da da başlanması planlanmaktadır. Tarıma dayalı ihtisas OSB kurulumu dışında da modern seracılığın bölgede geliştirilmesi ve desteklenerek büyütülmesi, seracılık için iyi tarım uygulamaları ve organik tarımın desteklenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Böylece bölgenin sahip olduğu üretim kültürünün tarımsal üretime yansıtılması mümkün olacaktır.

Su Ürünleri Üretimi ve İşlenmesi

Bölgede katma değeri yüksek sektörlerin geliştirilmesi ve sektörel çeşitliliğin sağlanması amacıyla son yıllarda sektörel ve tematik çalışmalara hız verilmiştir. Karadeniz’e 139 km kıyısı olan Zonguldak ve Bartın illeri ile iç sularda bölgenin su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik önemli bir potansiyel bulunmaktadır.

Bölgede kültür balıkçılığına yönelik olarak deniz alabalığı, levrek ve alabalık üretim olanakları tespit edilmiştir. Bu alanlarda yapılacak yatırımlar ve karada yapılacak işleme ve depolama tesisleriyle su ürünleri sektörünün bölgede gelişimini sağlamak mümkündür. Bölgede sektörel çeşitliliğin artmasına katkı sağlayacak su ürünleri yetiştiriciliği için deniz bölgesinde üretim sahalarının araştırılmasına yönelik önemli çalışmalar yürütülmektedir. Sektörün üretim ve tedarik zincirleriyle birlikte oluşturacağı ekosistemin bölgedeki üretim, istihdam ve ihracat değerleri ile bölgesel kalkınmaya olumlu katkı sunması beklenmektedir.

Odun Dışı Orman Ürünleri

Yoğun bir orman dokusuna sahip bölgede birçok odun dışı orman ürünü bulunmaktadır. Bu kapsamda bölgede bulunan defne, kestane, ıhlamur, böğürtlen, kızılçık, kuşburnu, koca yemiş, alıç, yabancı kiraz, yabancı elma, muşmula, yabancı fındık, yabancı erik, orman gülü, tavşanmemesi, kekik, mürdüm eriği, yaban mersini ve mantar gibi ürünler ticari olan veya ticarileşme potansiyeli bulunan ürünlerdir. Bu potansiyeli hayat geçirmek adına; odun dışı orman ürünlerinin toplanması, işlenmesi ve paketlenmesine yönelik yatırımların artırılması, odun dışı orman ürünlerinin pazarlanması konusunda markalaşma, pazarlama çalışmalarının yürütülmesi, odun dışı orman ürünlerine dair farkındalık ve bilinçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi kırsal kalkınma açısından oldukça önemlidir.

Bartın'da 13 farklı odun dışı orman ürününde toplamda 16.500 ton üretim yapılmakta ve 3.242.769 TL getiri elde edilmektedir. Zonguldak'ta 13 farklı odun dışı orman ürününde toplamda 15.500 ton üretim yapılmakta ve 2.262.924 TL getiri elde edilmektedir. Karabük'te ise 13 farklı odun dışı orman ürününde toplamda 5.000 ton odun dışı orman ürünü üretilmekte olup, 367.737 TL'lik bir satış değerine sahiptir. Bölgede toplamda 37.000 ton odun dışı orman ürünü üretilmekte ve 5.873.430 TL gelir elde edilmektedir. Elde edilen gelirin yüzde 55'i Bartın'a aittir.

Defne bölgede en fazla gelir getiren odun dışı orman ürünüdür. Defneyi kestane, kızılçık ve ıhlamur ve fıstık çamı gibi ürünler takip etmektedir. Çoğunlukla makilik alanlarda münferit veya gruplar halinde bulunan defne; sahil kesiminde doğuda Kurucaşile ilçesinden başlayıp, batı istikametinde Akçakoca ilçesi sınırına kadar olmak üzere, iç kısımda ise Kumluca, Kozcağz istikametine kadar yayılış göstermektedir. Hâlihazırda 65 orman köyünde 1.500 hane tarafından 20 bin ton civarında defne toplanmaktadır. Zonguldak ve Bartın'da bu alanda faaliyet gösteren 5 adet firmanın toplamda 18.000 ton defne işleme kapasitesi bulunmakta olup, toplanan defnenin neredeyse tamamını işleyebilecek kapasite bölgede bulunmaktadır.

Türkiye'de toplanan kestanenin yüzde 6,44'ü Bartın'da yer almakta olup, Zonguldak ile birlikte Türkiye'de toplanan kestanenin yaklaşık yüzde 11'i bölgede bulunmaktadır. Bartın kestane miktarı ile Türkiye'de 3. sırada yer almaktadır. Bartın meyve veren yaşta ağaç sayısı bakımından Zonguldak'ın gerisinde yer alsa da üretim miktarında ve ağaç veriminde Zonguldak'tan iyi durumdadır.

Doğal Gaz ve Bağlantılı Sektörler

Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgesinin Batı Karadeniz'deki Sakarya Gaz Sahası alanında 2021 yılında doğal gaz arama çalışmaları başlatılmıştır. Zonguldak açıklarında yer alan kuyularda 2022 yılında toplam miktarı 710 milyar metreküp, piyasa değeri yaklaşık 1 trilyon dolar mertebesine ulaşan üretilebilir doğal gaz rezervi keşfedilmiştir. Doğal gaz keşfinin birçok farklı yatırımın da bölgeye ve yakın coğrafyaya gelmesini sağlayacağı öngörülmektedir.

Sakarya Gaz Sahasında deniz tabanı üretim sistemi, karada münferit yatırım alanı statüsüyle Filyos Endüstri Bölgesi'nde doğal gaz işleme tesisi ve bu iki üniteyi birbirine bağlayan deniz ve kıyı geçiş deniz tabanı kordonu ve boru hatları olmak üzere üç ana üniteden oluşmaktadır. Bu ana üniteler coğrafi konum olarak açık deniz bölümü, kıyı geçiş bölümü ve kara bölümünde bulunmaktadır. TPAO ve taşeronları ile BOTAŞ gibi şirketler tarafından bu doğrultuda çalışmalar hızla devam etmekte olup, proje kapsamında yaklaşık 7.500 kişi istihdam edilmektedir. Yatırım sürecindeki ihtiyaçlar dâhilinde bu verilerde değişimler yaşanabilmektedir.

Sakarya gaz sahasında bulunan hidrokarbon rezervleri denizin yaklaşık 2 bin 200 metre derinliğinde ve Filyos Endüstri Bölgesi'ne 155 kilometre uzaklıkta kurulan denizaltı üretim tesisinin bulunduğu gaz bloğunda üretilmektedir. Bu tesis, 2 bin 173 kilometrelik bir alan içerisinde 30-40 üretim kuyusunu birleştirip gazın boru hattına aktarılmasını sağlamakta ve deniz tabanında kurulu bir şebeke şeklinde çalışmaktadır. Gaz, Filyos'tan karaya çıkarılacağı için deniz altına yaklaşık 170 km boru döşeme işlemi gerçekleştirilmiştir. Doğal gaz çıkarma projesi iki fazdan oluşmakta olup, günlük 10 milyon metreküp kapasiteli ilk fazı 2023 yılının ilk çeyreğinde kullanılmaya başlamış olup Eylül 2023'de Türkiye'de en çok doğal gaz üretimi yapılan il yüzde 67,58'lik oranla Zonguldak olmuştur. İkinci fazın günlük 40 milyon metreküp kapasiteli olacağı öngörülmektedir. Muhtemel yeni rezervlerle birlikte bu kapasitenin değişebileceği değerlendirilmektedir.

Sakarya Gaz Sahası'ndan deniz dibinden boru hatlarıyla karaya getirilecek olan ham doğal gaz, karada kurulacak tesislerde işlenerek kullanıma sunulacaktır. Ayrıca, BOTAŞ tarafından gazın karaya çıktıktan sonra miktar ve kalitesinin takip edileceği bir ölçüm istasyonu kurulmuştur. Yine BOTAŞ tarafından işleme tesisinden alınan gaz boru hatları aracılığıyla ulusal hatta entegre edilmiştir.

Doğal gazın ve doğal gaz atıklarının girdi olabileceği yatırımlarda değerlendirilmesi, bu alanda ihtiyaç duyulacak istihdama bağlı mesleki eğitim konularının tespiti ile birlikte beşeri sermayenin geliştirilmesi çalışmalarının ivme kazanması beklenmektedir. 2022-2023 öğretim yılında Çaycuma Meslek Yüksekokulu'nda Açık Deniz Sondaj Teknolojisi ve Açık Deniz Tabanı Uygulamaları Teknolojisi bölümleri burslu olarak açılmış ve kontenjanları dolmuştur. Benzer uygulamaların artarak devam edeceği öngörülmektedir.

Bölgeyi enerji üssü haline getiren bu kaynağın bölge ve ülke ekonomisine çok önemli katkıları olacak, özellikle enerjide dışa bağımlılığı ciddi oranda azaltacaktır. Enerji arzı güvenliğinin giderek arttığı günümüzde dışa bağımlılığı azaltacak bu keşif büyük bir stratejik öneme sahiptir.

Lojistik Sektörü

Bölge kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu taşımacılık imkanlarının tamamına sahip durumdadır. Bu ulaşım imkânların tamamı aktif olarak kullanılmakta ve altyapısı da sürekli iyileştirilmektedir. Sahip olduğu bu potansiyele ek olarak bölgenin gelişmiş ve gelişmekte olan büyük sanayi ve ticaret alanlarına yakın olma özelliği gelecek dönemde lojistik sektörünün önemli gelişim göstereceğine işaret etmektedir. Bölge üniversitelerinden Bartın Üniversitesinin Akıllı Lojistik ve Bütünleşik Bölge Uygulamaları alanında ihtisaslaşmış olmasının lojistik sektörünün gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

TTK, Erdemir, Kardemir, TPAO, BOTAŞ, Eren Enerji vb. büyük sanayi kuruluşlarının yeni yatırımları ve planlanan yeni OSB, endüstri bölgesi vb. yatırımlarla bölgeye giren-çıkan ticari araç sayısı gelecek dönemlerde önemli ölçüde artacaktır. Özellikle Filyos Vadisi Projesi kapsamında 25 milyon ton/yıl

kapasiteli Filyos Limanının gelecekte ticari olarak da hizmet vermeye başlamasıyla bölgedeki yük hareketliliği daha da artacak ve diğer limanlarla birlikte yük kapasitesi 60 milyon ton/yıl değerinin üzerine çıkacaktır. Bu nedenle, geri sahada bu hareketliliği organize edecek, trafik yükünü rahatlatacak, zaman ve maliyet kaybını en aza indirecek akıllı sistemlerle donatılmış bir lojistik merkez kurulması için önemli çalışmalar yapılmaktadır. Hazırlanan araştırma ve ön fizibilite raporu sonrası ilgili Bakanlıklarla temaslar yoğunlaştırılmıştır. Ayrıca Lojistik Koordinasyon Kurulu ile de görüşmeler gerçekleştirilerek planlanan lojistik merkezin üst ölçekli plan ve programlarla uyumlu bir şekilde hayata geçmesi hedeflenmektedir. Diğer taraftan Karabük'ün Eskipazar ilçesinde İstanbul-Ankara otobanına sınır bir lokasyonda demir yolu entegre bir lojistik merkez kurulması için çalışmalar başlatılmıştır. Zira Karabük ili ülke genelindeki demir yolu yükünün yaklaşık yüzde 15'lik kısmını taşıyan önemli bir güzergâh üzerindedir. Lojistik sektörüne yönelik planlanan atılımların hayata geçmesiyle bölgede yeni alanlarda katma değerli hizmet üretimi gelişecek, yeni istihdam alanları oluşturulacak ve ekonomik hareketlenme gerçekleşecektir.

2.2.4. Rekabetçi Sektörler

Bölgede rekabetçi sektörlerin belirlenmesinde her üç il için de üç yıldız analizi yapılmıştır. Üç yıldız analizi sanayinin kümelenme düzeylerini belirlemek için önemli bilgiler sunmaktadır. Analizlerde olgun, potansiyel ve aday kümelerde yer alan sektörlerin detaylı bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Zonguldak ili için NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde iki sektör olgun küme, üç sektör potansiyel küme, dört sektör ise aday kümede yer almaktadır. İstihdama göre olgun kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın il sanayi istihdamına oranı yüzde 55,04 potansiyel kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı yüzde 11,03, aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise yüzde 17,43'tür.

Analiz kapsamında kömür ve linyit çıkartılması ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektörleri büyüklük, baskınlık ve uzmanlaşma açısından olgun kümede yer almaktadır. Diğer taraftan, gıda ürünleri imalatı, giyim eşyalarının imalatı, ağaç ürünleri imalatı ve diğer mineral ürünlerin imalatı gibi sektörler "aday" kümeyi oluştururken, bu sektörlerin il istihdamına oranı yüzde 83,49'dur. Ana metal sanayii, diğer ulaşım araçlarının imalatı ve elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemleri üretimi gibi sektörler ise "potansiyel" kümeyi oluşturmakta olup ve bu sektörlerin il istihdamına oranı yüzde 11'dir. Bu kapsamda Tablo 43'te Zonguldak ili üç yıldız analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 43: Zonguldak İli Üç Yıldız Analizi (2020)

Sektörler (NACE Rev 2) - Zonguldak	Büyükölçülük (%)	Baskınlık (%)	Uzmanlaşma	Bulunduğu küme düzeyi
05. Kömür ve linyit çıkartılması	24,26	28,77	27,53	Olgun (***)
25. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine teçhizat hariç)	2,73	26,27	3,10	Olgun (***)
24. Ana metal sanayii	0,91	4,46	1,04	Potansiyel (**)
30. Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1,34	2,63	1,52	Potansiyel (**)
35. Elek., gaz, buhar ve havalandırma sistemleri üretim ve	3,08	3,93	3,49	Potansiyel (**)
10. Gıda ürünlerinin imalatı	0,30	4,19	0,34	Aday (*)
14. Giyim eşyalarının imalatı	0,53	6,72	0,60	Aday (*)
16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya	0,94	1,63	1,07	Aday (*)
23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	0,77	4,89	0,88	Aday (*)

Kaynak: T.C. Sanayi Teknoloji Bakanlığı, 2021

Rekabetçilik analizlerinde ise Balassa ve Vollrath İl RCA formülleri ile sektörlerin rekabet gücü değerlendirilmiş, özellikle kok fırını ürünlerinin imalatı ve metalürji makineleri imalatı ile kürk hariç, giyim eşyası imalatı, kilden inşaat malzemeleri imalat sektörleri sektörlerinin öne çıktığı görülmüştür. Zonguldak ili dış ticareti üzerine yapılan rekabetçilik analizlerinde Balassa İl RCA formülüne göre yapılan değerlendirmede rekabet gücü en yüksek sektörler kok fırını ürünlerinin imalatı, metalürji makineleri imalatı sektörleridir ve ilin ihracatındaki payları toplam yüzde 86,21'dir. Vollrath İl RCA formülüne göre yapılan değerlendirmede ise kürk hariç, giyim eşyası imalatı sektörünün rekabet gücü yüksek, başka yerde sınıflandırılmamış diğer fabrikasyon metal ürünlerin imalatı sektörün rekabet gücü sınırda tespit edilmiştir. Vollrath İl RCA'ya göre rekabet gücü en yüksek sektörler kürk hariç, giyim eşyası imalatı, kilden inşaat malzemeleri imalat sektörleridir. Rekabet gücü yüksek olan sektörlerin ihracatının ilin toplam ihracatına oranı yüzde 0,85 iken, rekabet gücü sınırda olan sektörlerin ilin toplam ihracatına oranı yüzde 0,004'tür.

Benzer şekilde Tablo 44'te Karabük ilinde sektörlere göre üç yıldız analizi sonuçları yer almaktadır. Karabük ilinin sanayi yapısı ve dış ticaret rekabetçiliği üzerine yapılan analiz de ilin ekonomik profilini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. İstihdama göre yapılan kümelenme analizine göre, ilde bir sektör "olgun küme," bir sektör "potansiyel küme" ve 5 sektör "aday küme" olarak belirlenmiştir. Olgun kümeye dahil faaliyetlerin il sanayi istihdamına oranı yüzde 60,1, potansiyel kümeye dahil faaliyetlerin oranı yüzde 14,9, aday kümeye dahil faaliyetlerin oranı ise yüzde 13,52'dir. Kümelenme özelliği taşıyan toplam 7 imalat sanayi faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı ise yüzde 88,55'tir.

Analizde, ana metal sanayi imalatının olgun kümede öne çıkan bir sektör olduğu belirtilmiştir. İstihdama göre Karabük'te sanayi alanında olgun kümede yer alan sektör, büyüklük, başatlık uzmanlık kriterlerine göre ilk sırada olan faaliyettir. Analize göre giyim eşyalarının imalatı potansiyel küme olup aday sektörler ise diğer madencilik ve taş ocakçılığı, gıda ürünlerinin imalatı, içeceklerin imalatı, , ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri üretimi ve diğer ulaşım araçlarının imalatıdır.

Tablo 44: Karabük İlinde Sektörlere Göre Üç Yıldız Analizi Sonuçları (2020)

Sektörler (NACE Rev 2) - Karabük	Büyükklük (%)	Baskınlık (%)	Uzmanlaşma	Bulunduğu küme düzeyi
24. Ana metal sanayii	5,32	60,10	13,94	Olgun (***)
14. Giyim eşyalarının imalatı	0,51	14,93	1,34	Potansiyel (**)
08. Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	0,78	3,68	2,03	Aday (*)
10. Gıda ürünlerinin imalatı	0,15	4,71	0,38	Aday (*)
11. İçeceklerin imalatı	0,54	0,59	1,41	Aday (*)
16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi im. (mobilya hariç)	0,65	2,60	1,70	Aday (*)
30. Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,43	1,94	1,12	Aday (*)

Kaynak: T.C. Sanayi Teknoloji Bakanlığı, 2021

Dış ticaret rekabetçiliği değerlendirmesinde ise Balassa İl RCA formülüne göre 4 sektörün rekabet gücünün ülke geneline göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sektörler arasında metalürji makineleri imalatı ile ana demir ve çelik imalatı öne çıkmaktadır. Bu iki sektörün ilin ihracatındaki payı toplamda yüzde 94,70 olarak belirlenmiştir. Vollrath İl RCA formülüne göre yapılan değerlendirmede ise 8 sektörün rekabet gücünün yüksek olduğu görülmüştür. Metal yapı malzemeleri imalatı ve cam-cam ürünleri imalatı sektörleri bu kapsamda öne çıkmaktadır. Bu iki sektörün ihracatının ilin toplam ihracatına oranı ise yüzde 98,03'tür.

Demir-çelik sektöründe kümelenmenin sağlanması ve bu alanda katma değer artırılması için Eskipazar Metal ve Metal Ürünleri İhtisas OSB'nin kurulmasına yönelik çalışmalar başlatılmış olup sonrasında bu alan karma OSB'ye döndürülmüştür. Bu OSB ile 8 milyar TL'lik bir yatırımın harekete geçirilmesi, 3.430 dönüm düzenli sanayi parseli oluşturulması ile yaklaşık 55 firmada 15 bin kişiye istihdam sağlanması hedeflenmektedir. Orman ürünleri için Yenice ilçesinde "Orman Ürünleri İhtisas OSB" araştırma çalışmalarına başlanmış olup OSB için uygun arazi arama çalışmaları devam etmektedir.

Bartın için ise Tablo 45'te sektörlerin üç yıldız analizi sonuçları yer almaktadır. Bartın iline yönelik NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde ise bir sektör olgun küme (kömür ve linyit çıkartılması), 5 sektör potansiyel küme (giyim eşyalarının imalatı, deri ve ilgili ürünlerin imalatı, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, ana metal sanayi), 3 sektör ise aday kümede (gıda ürünlerinin imalatı, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı ve mobilya imalatı) yer almaktadır. İstihdama göre olgun kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın il sanayi istihdamına oranı yüzde 8,8 potansiyel kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı yüzde 69,2 aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise yüzde 12'dir. Toplamda ise kümelenme özelliği taşıyan (olgun küme, potansiyel küme ya da aday kümede yer alan) giyim eşyaları imalat sanayii faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı yüzde 35,1'dir. İstihdama göre Bartın'ın sanayisinde olgun kümede yer alan faaliyetlerden kömür ve linyit çıkartılması imalatı büyüklük, giyim eşyaları imalatı başatlık, deri ve ilgili ürünlerin imalatı uzmanlık kriterlerine göre ilk sırada olan sektörlerdendir.

Tablo 45: Bartın İlinde Sektörlere Üç Yıldız Analizi Sonuçları (2020)

Sektörler (NACE Rev 2) - Bartın	Büyükklük (%)	Baskınlık (%)	Uzmanlaşma	Bulunduğu küme düzeyi
05. Kömür ve linyit çıkartılması	2,17	8,84	8,46	Olgun (***)
14. Giyim eşyalarının imalatı	0,81	35,05	3,14	Potansiyel (**)
15. Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	1,20	6,53	4,68	Potansiyel (**)
22. Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	0,36	8,63	1,40	Potansiyel (**)
23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	0,46	9,95	1,79	Potansiyel (**)
24. Ana metal sanayii	0,53	8,99	2,08	Potansiyel (**)
10. Gıda ürünlerinin imalatı	0,12	5,75	0,47	Aday (*)
16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imal. (mobilya hariç)	0,45	2,71	1,77	Aday (*)
31. Mobilya imalatı	0,26	3,57	1,00	Aday (*)

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Bartın ili dış ticaretinde ise Balassa İl RCA ve Vollrath İl RCA formüllerine göre yapılan değerlendirmeler, bölgenin rekabet gücünü ortaya koymaktadır. Balassa İl RCA'ya göre, ayakkabı, terlik vb. imalatı, kilden inşaat malzemeleri imalatı ve mobilya imalatı sektörleri, Bartın'ın dış ticaretinde ülkeye göre daha yüksek rekabet gücüne sahip olan sektörler olarak öne çıkmaktadır. Bu sektörlerin ilin ihracatındaki toplam payı yüzde 0,02'dir. Vollrath İl RCA formülüne göre ise, mobilya imalatı sektörü Bartın'ın dış ticaretinde öne çıkan ve yüksek rekabet gücüne sahip olan sektör olarak belirlenmiştir. Bu sektörlerin ihracatının ilin toplam ihracatına oranı yüzde 0,02 olarak saptanırken, rekabet gücü sınırda olan sektörlerin ilin toplam ihracatına oranı çok düşüktür.

Bu analizlere ek olarak bölge illeri için öncelikli sektörlerin belirlenmesi amacıyla BAKKA tarafından hazırlanan sektörel önceliklendirme ve rekabetçilik raporu TR81 Bölgesinin sektörel değerlendirmesi

anlamında önemli bir rehberlik sağlamaktadır. Rapor kapsamında hazırlanan Tablo 46'da bölgenin rekabetçi sektörleri ile rekabetçilik skorları yer almaktadır.

Tablo 46: Batı Karadeniz Bölgesi'nin Rekabetçi Sektörleri

İl	Sektör	Rekabetçilik Skoru
Zonguldak	Makine-İmalat Sektörü	25
Zonguldak	Mobilya Sektörü	27
Bartın	Turizm Sektörü	30
Bartın	Ahşap Yat İmalatı Sektörü	33
Karabük	Demir-Çelik Sektörü	27
Karabük	Turizm Sektörü	33

Kaynak: BAKKA, 2023

Rapor kapsamında yapılan analizlerde "üç yıldız modeli" kullanılmış ve bu değerlendirmeler araştırma mülakatlarıyla desteklenmiştir. Raporda, rekabet bileşenlerinin elmas modeli çerçevesinde değerlendirilmesiyle birlikte, öncelikli sektörlerin rekabetçilik skorları belirlenmiştir. Tabloda görüldüğü üzere Zonguldak için makine imalat ve mobilya sektörleri, Bartın için turizm ve ahşap yat imalatı sektörleri, Karabük için demir-çelik ve turizm sektörleri öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Bölge üzerinde gerçekleştirilen kümelenme analizleri genel olarak düşük yoğunluk değerlerini ortaya koymaktadır. Özellikle mobilya ve kereste sektörlerine odaklanan çalışmalar, orman endüstrisi işletmelerinin gelişmemiş bir kümeyi temsil ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda, mobilya ve kereste sektöründeki işletmeler arasında etkili bir ağ oluşturulması ve sürdürülebilir kümelenme süreçlerinin desteklenmesi önem arz etmektedir. Yine Batı Karadeniz Bölgesi üzerine yapılan çalışmalarda stratejik sektörler arasında madencilik, tekstil, ağaç ürünleri, metalik olmayan mineraller, ana metal sanayi, mobilya, elektrik-gaz-su faaliyetleri ve ticaret bulunmaktadır. Ayrıca, tarım, taşıma ve ulaştırma ile gayrimenkul faaliyetleri sektörlerinin üretim gücü, gıda ve içecek, kâğıt ürünleri, makine sanayi, inşaat ile otel ve lokantacılık faaliyetleri öne çıkmaktadır.

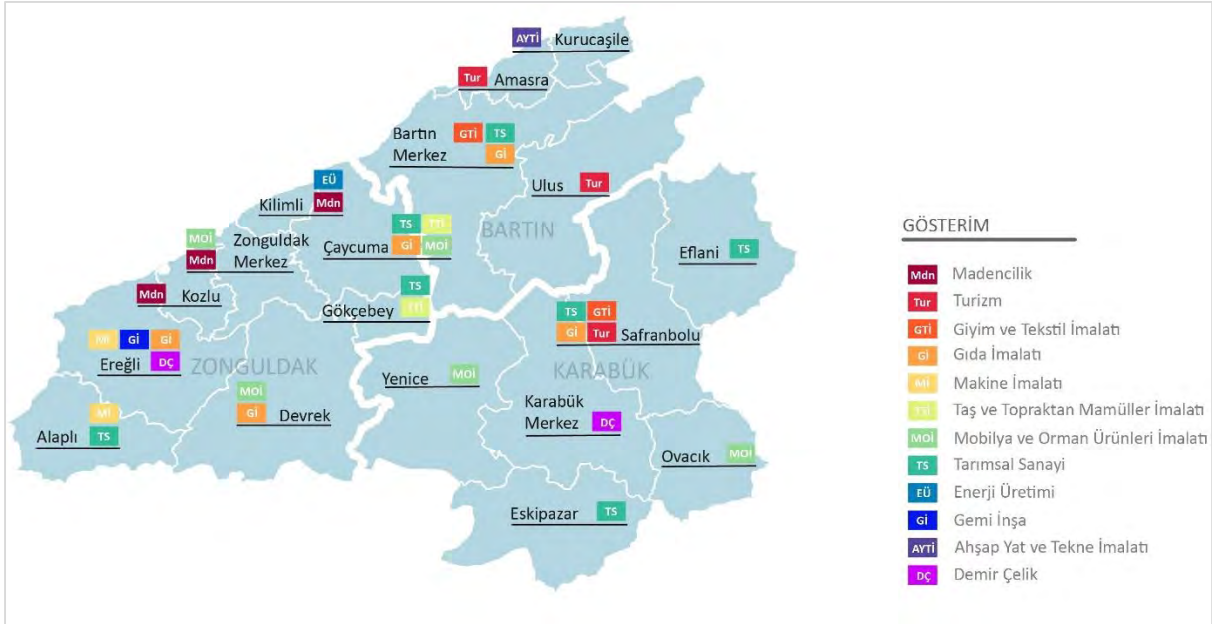
Bölgesel düzeyde gerçekleştirilen üç yıldız ve rekabetçilik analizleri, sanayinin kümelenme düzeylerini saptamak ve bölgenin rekabetçi sektörlerini belirlemek açısından yol göstermektedir. Üç yıldız analizine göre olgun, potansiyel ve aday kümelerde yer alan sektörler, Zonguldak ve Bartın illerinde kömür ve linyit çıkartılması, Zonguldak'ta fabrikasyon metal ürünleri imalatı ve Karabük'te ana metal sanayi sektörleri olgun kümeler içinde öne çıkmaktadır. Potansiyel ve aday kümelerde öne çıkan sektörler ise bölgenin güçlü olduğu demir-çelik sektörü, orman endüstri ürünleri, giyim ve tekstil sektörleri ile Bartın ilinde sayacılıktır. Rekabetçilik analizlerinde ise kok fırını ürünlerinin imalatı, metalürji makineleri imalatı, kürk hariç giyim eşyası imalatı, metal yapı malzemeleri imalatı, cam-cam ürünleri imalatı, ayakkabı, terlik üretimi, kilden inşaat malzemeleri imalatı ve mobilya imalatı sektörleri dikkat çekmektedir.

İlçelerde Öne Çıkan Sektörler

Bölgede ilçeler bazında öne çıkan sektörler incelendiğinde Zonguldak Merkez'de mobilya ve orman ürünleri imalatı ve madencilik, Alaplı'da tarımsal sanayi ve makine imalatı, Ereğli'de demir-çelik, makine imalatı, gemi inşa ve gıda imalatı, Kozlu'da madencilik, Kilimli'de enerji üretimi ve madencilik, Devrek'te mobilya ve orman ürünleri imalatı ile gıda imalatı, Çaycuma'da tarımsal sanayi, gıda imalatı, taş ve topraktan mamüller imalatı ile mobilya ve orman ürünleri imalatı, Gökçebey'de ise tarımsal sanayi ile taş ve topraktan mamüller imalatı öne çıkmaktadır. Karabük Merkez'de demir-çelik, Yenice ve Ovacık'ta mobilya ve orman ürünleri, Eskipazar ve Eflani'de tarımsal sanayi, Safranbolu'da turizm, tarımsal sanayi,

giyim ve tekstil imalatı ile gıda imalatı sektörleri öne çıkmaktadır. Bartın Merkez’de giyim ve tekstil imalatı, tarımsal sanayi ve gıda imalatı, Amasra ve Ulus’ta turizm, Kurucaşile’de ahşap yat ve tekne imalatı sektörleri öne çıkmaktadır. Bölge ilçelerinde öne çıkan sektörler Şekil 103’te gösterilmektedir.

Şekil 103: İlçelere Göre Öne Çıkan Sektörler

Kaynak: BAKKA, 2023

2.3. Dış Ticaret

Bölgenin dış ticaret kapasitesi, ihracat ve ithalat tutarları ile dış ticaretin gelişimi, ekonomik faaliyetlere göre ihracat ve ithalat, bölgede ihracat ve ithalatta öne çıkan ilk 10 sektör konuları üzerinden ele alınmış ilgili istatistikler ve bunlara ilişkin grafiklerle detaylandırılmıştır.

2.3.1. İhracat

Batı Karadeniz Bölgesi’nde 2013-2022 yılları arasında yıllık ortalama ihracat tutarının yaklaşık 791,1 milyon USD olduğu görülmektedir. Aynı dönemde Türkiye yıllık ihracat ortalaması 180,0 milyar dolar seviyesinde olup bölge ihracatı ülkenin yüzde 0,44’ü mertebesindedir. Tablo 47’de 2013-2022 yıllarına ilişkin ihracat verileri bölge illeri, bölge ve Türkiye kategorilerinde verilmiştir.

Zonguldak ve Karabük’ün ihracatındaki artış ve azalış seyri benzer görünüm çizerken, Bartın ilinin ihracatının bölge ortalamasının çok altındadır. Bartın’da 2021 yılı ihracat verisindeki artış dikkat çekmektedir. Batı Karadeniz Bölgesinde 2022 yılında en fazla ihracatı 597,9 milyon USD ile Zonguldak gerçekleştirirken 32,8 milyon USD ile en az ihracatı Bartın gerçekleştirmiştir.

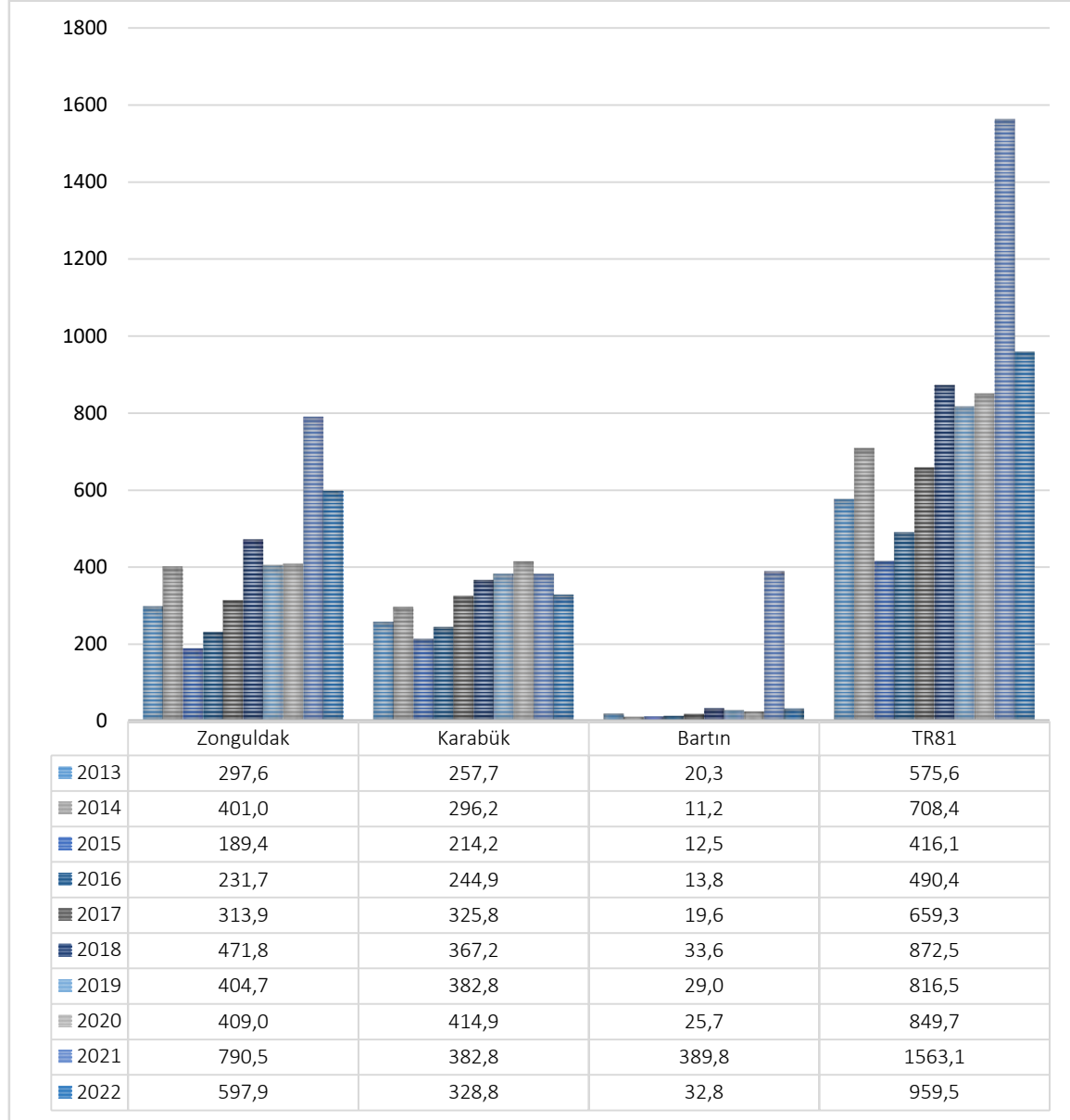
Tablo 47: Batı Karadeniz Bölgesi'nin İhracat Tutarları (Milyon USD) (2013-2022)

Yıllar	Zonguldak	Karabük	Bartın	TR81	Türkiye
2013	297,6	257,7	20,3	575,6	161.480,9
2014	401,0	296,2	11,2	708,4	166.504,9
2015	189,4	214,2	12,5	416,1	150.982,1
2016	231,7	244,9	13,8	490,4	149.247,0
2017	313,9	325,8	19,6	659,3	164.494,6
2018	471,8	367,2	33,6	872,5	177.168,8
2019	404,7	382,8	29,0	816,5	180.832,7
2020	409,0	414,9	25,7	849,7	169.637,8
2021	790,5	382,8	389,8	1.563,1	225.214,5
2022	597,9	328,8	32,8	959,5	254.171,9
Toplam	4.107,3	3.215,3	588,4	7.911,0	1.799.735,10
Ortalama	410,73	321,53	58,84	791,1	179.973,51

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

Bölge ihracatı Türkiye ihracatındaki 2014, 2017, 2018 ve 2021 yıllarındaki artışa paralel olarak artmış özellikle 2021 yılında rekor kırmıştır. 2015 yılı hem bölge illeri hem de Türkiye için ihracatın azaldığı bir yıl olarak kayıtlara geçmiştir. Şekil 104'te bölge illeriyle bölgenin toplam ihracatının 2013 yılından 2022 yılına kadar olan seyri gösterilmektedir.

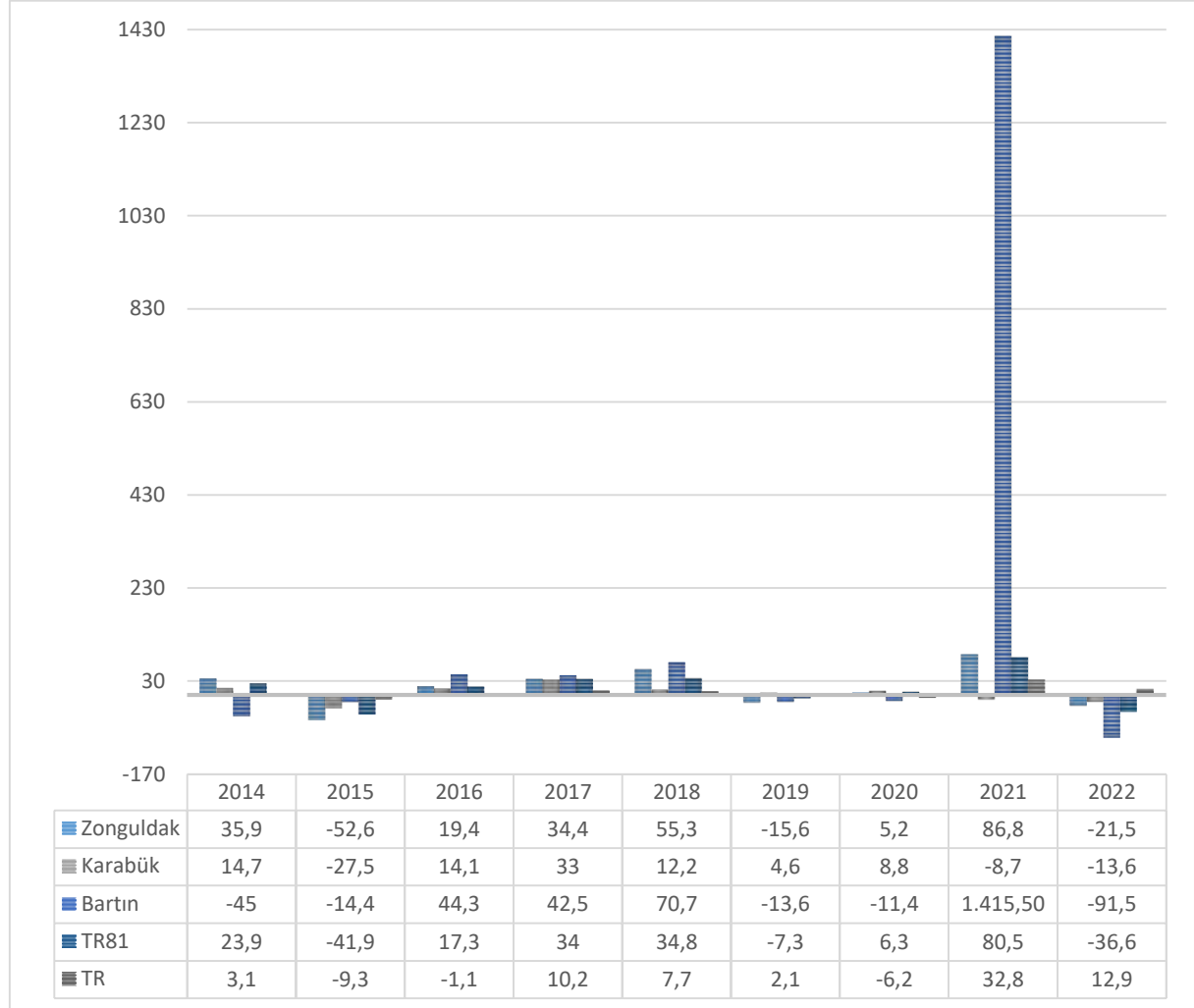
Şekil 104: Bölge İhracatının Gelişimi (2013-2022) (Milyon USD)

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

Bölge ihracatının il ve bölge düzeyinde bir önceki yıla göre değişim oranı ile Türkiye ihracatının değişim oranı karşılaştırıldığında çoğunlukla artış ve azalışlar birbirine paralellik göstermektedir. Şekil 105'te bölge illerinde, bölgede ve Türkiye'de ihracatın yıllar içindeki değişim oranı yer almaktadır. Grafikten de görüleceği üzere 2021 yılında Bartın'ın ihracatında ciddi bir artış görülmüştür. Söz konusu artışın Karabük ve Bartın'da faaliyet gösteren tek bir firmanın ihracatından kaynaklandığı anlaşılmıştır. 2022 yılında ise bölge illerinin tamamı Türkiye'nin ihracat artışına tezat bir tablo ortaya koymuştur.

Şekil 105: Bölge İhracatının Değişim Oranı (2014-2022)

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2013-2021 yılları ortalamasına göre Türkiye genelinde yüzde 73,83 ve bölge genelinde yüzde 39,02 iken Zonguldak'ta yüzde 31,07 ve Karabük'te 51,46'dır. Bartın'da ise bu oran hem bölge illerinden hem de ülke genelinden farklı olarak yüzde 285,86 olarak gerçekleşmiştir. İhracat rakamları ithalat rakamlarının üzerinde seyreden Bartın'da ithalat ve ihracatın görece olarak bölge illerine göre düşük seviyelerde seyrettiği de bilinmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'nin ülke ihracatındaki payı 2022 yılı itibarıyla yüzde 0,38 seviyesindedir. 2013-2021 yılları arası incelendiğinde bu oranın yüzde 0,27 ilâ yüzde 0,69 arasında değiştiği görülmektedir. Bölge illerinden Bartın'ın ülke ihracatı içerisindeki payı bölge illeri arasında en düşük paya sahiptir.

Ekonomik Faaliyetlere Göre İhracat

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2013-2022 yılları arasında toplamda yaklaşık 8,2 milyar USD ihracat gerçekleşmiştir. Bölge ihracatının yüzde 53,5'ini Zonguldak ili, yüzde 39,4'ünü Karabük ili ve yüzde 7,2'sini Bartın ili gerçekleştirmiş olup bölge illerinin ISIC Rev3 sınıflamasına göre 2013-2022 yılları arasındaki kümülatif ihracat Tablo 48'de yer almaktadır.

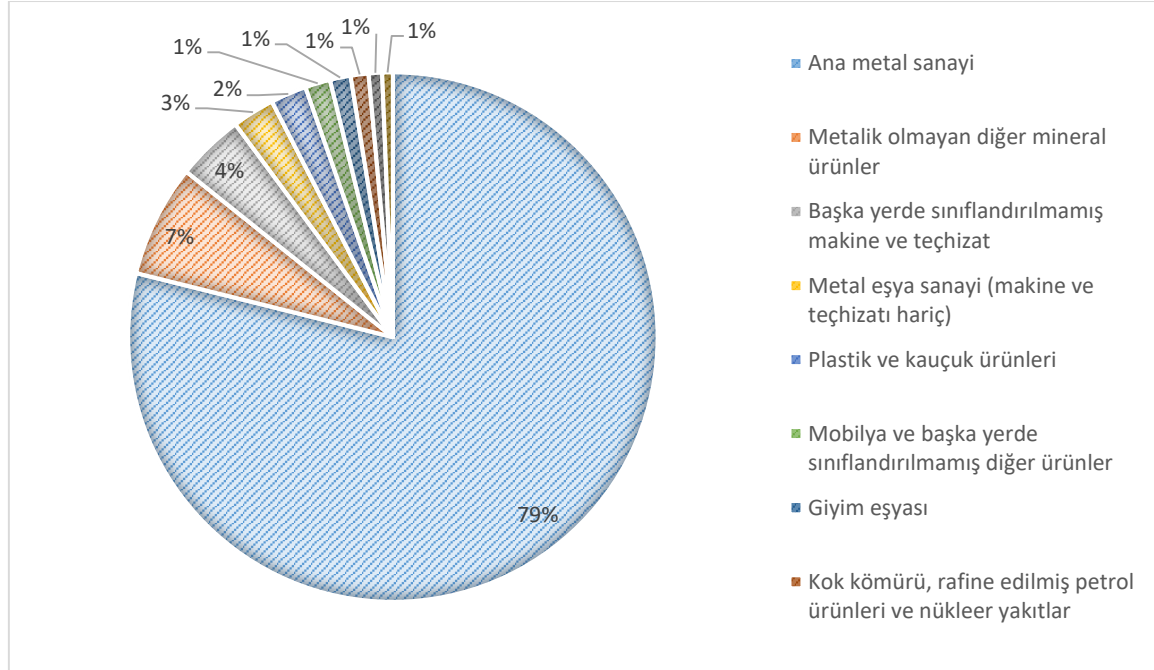
Tablo 48: ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre İhracat (2013-2022) (Milyon USD)

ISIC Rev3 Ekonomik Faaliyet	Zonguldak	Karabük	Bartın	TR81
Ana metal sanayi	3.082,4	2.818,0	364,4	6.264,8
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	507,6	15,3	21,7	544,5
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	134,3	190,4	1,8	326,5
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	153,9	46,4	5,2	205,5
Plastik ve kauçuk ürünleri	164,4	1,4	8,5	174,2
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	49,3	8,9	64,2	122,3
Giyim eşyası	10,3	77,8	12,1	100,2
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	86,6	0,0	0,0	86,6
Tarım ve hayvancılık	22,5	2,0	40,5	64,9
Tekstil ürünleri	33,1	4,0	14,3	51,4
Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	0,3	0,1	41,3	41,7
Kimyasal madde ve ürünler	33,8	4,9	1,6	40,3
Diğer	91,5	46,1	10,2	147,8
2013-2022 Genel Toplam	4.369,8	3.215,3	585,8	8.170,8

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

Şekil 106'da bölge ihracatında öne çıkan sektörlerin sırasıyla ana metal sanayi, metalik olmayan diğer mineral ürünler, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı, metal eşya sanayi (makine ve teçhizat hariç), plastik ve kauçuk ürünleri imalatı, mobilya imalatı, giyim eşyası imalatı, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı olduğu görülmektedir.

Şekil 106: Bölgede İhracatta İlk 10 Sektörün Payı (2013-2022)

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

Bölgenin demir çelik ve madencilik ile buna bağlı sektörlerle yönelik bağımlı ekonomik yapısı ihracat kalemlerinde kendisini göstermektedir. 2013-2022 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi'nde

gerçekleşen toplam ihracatın yüzde 76,7'sini ana metal sanayi, yüzde 6,7'sini metalik olmayan diğer mineral ürünler, yüzde 4,0'ünü makine ve teçhizat imalatı, yüzde 2,5'ini metal eşya sanayi, yüzde 2,1'ini plastik ve kauçuk ürünleri, yüzde 1,5'ini mobilya, yüzde 1,2'sini giyim eşyası üretimi ve yüzde 1,1'ini kok kömürü üretimi oluşturmaktadır.

Bölge ihracatının en fazla gerçekleştirildiği ülke toplam ihracat içerisinde yüzde 9,5'lik payı ve ana metal sanayi ağırlığı ile Romanya'dır. Romanya'yı yüzde 8'lik payıyla ile Fas ve yüzde 6'lık payıyla ABD takip etmektedir. İhracatta ilk 10 ülke içerisinde sırasıyla yüzde 5,5'lik payıyla Kanada, yüzde 5,3'lük payıyla İtalya, yüzde 4,3'lük payıyla Belçika, yüzde 3,8'lik payıyla Almanya, yüzde 3,7'lik payıyla İspanya, yüzde 3,6'lık payıyla Birleşik Krallık ve yüzde 2,5'lik payıyla İran yer almaktadır.

İhracatta ilk 10 ülke içerisinde yalnızca Almanya için ihracatta sektör ağırlığı kauçuk ve plastik ürünleri imalatı olup, diğer 9 ülke için ağırlıklı sektör ana metal sanayisidir. 2013-2022 yılları arasında bölgeden 168 farklı ülkeye ihracat yapılmıştır. İhracat yapılan ilk on ülkenin payı, bölge ihracatının yüzde 52,8'ine denk gelmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesinden gerçekleşen ihracat verileri teknoloji düzeyine göre incelendiğinde ise 2021 yılında Zonguldak'ta yüzde 94,25, Karabük'te yüzde 75,69 ve Bartın'da yüzde 30,85 oranında orta-düşük teknoloji düzeyi olduğu görülmektedir. Orta düşük teknoloji sektörlerde ihracat performansı en yüksek iller genel olarak toprağa dayalı sektörler olarak nitelenebilecek (mermer, seramik vb.) sektörleri barındıran illerdir (Zonguldak, Kütahya, Bilecik, Afyonkarahisar vb.). Orta-yüksek teknoloji ürün ihracatı ise aynı yıl Karabük'te yüzde 20,11, Zonguldak'ta ise yüzde 2,27 düzeyindedir.

2.3.2. İthalat

Batı Karadeniz Bölgesi 2013-2022 yılları arasındaki ithalat verileri incelendiğinde ortalama yıllık ithalat tutarının 2,1 milyar USD dolayında olduğu görülmektedir. Aynı dönemde Türkiye yıllık ithalatı ortalaması 246,3 milyar USD seviyelerindedir. Tablo 49'da bölge illerinin, bölgenin ve Türkiye'nin 2013-2022 yılları arasındaki ithalat verilerine yer verilmiştir.

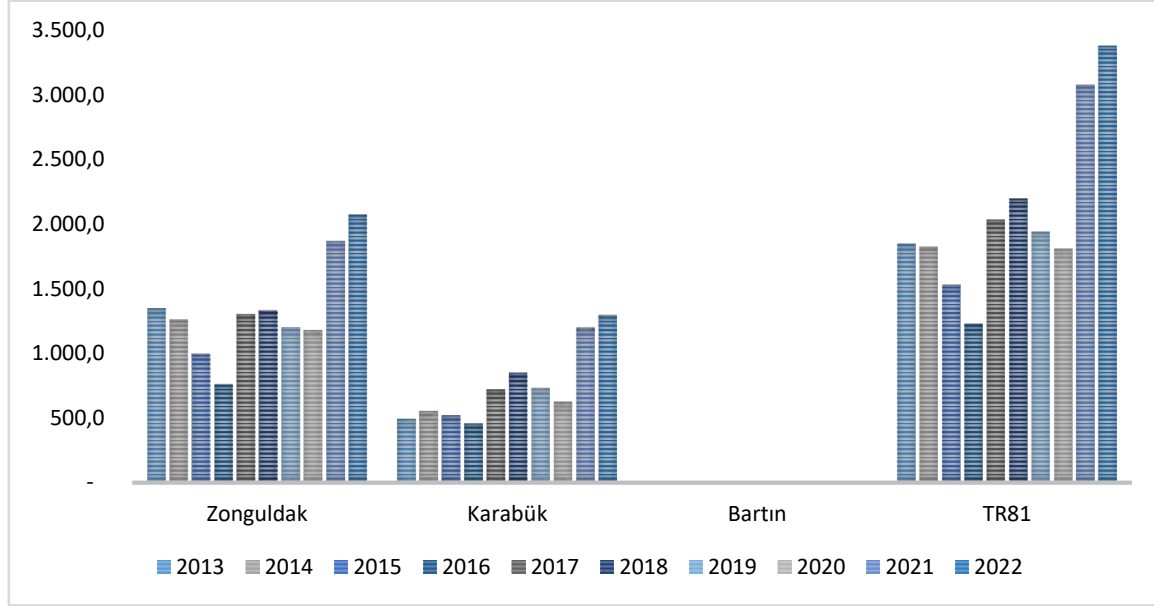
Tablo 49: Batı Karadeniz Bölgesi'nde İthalat (2013-2022) (Milyon USD)

Yıllar	Zonguldak	Karabük	Bartın	TR81	Türkiye
2013	1.349,7	492,6	9,0	1.851,3	260.823
2014	1.258,8	551,6	9,3	1.819,8	251.142
2015	995,5	520,4	11,9	1.527,8	213.619
2016	757,7	456,3	12,1	1.226,2	202.189
2017	1.302,5	721,2	10,9	2.034,6	238.715
2018	1.333,5	849,5	13,5	2.196,5	231.152
2019	1.201,1	734,3	7,0	1.942,4	210.345
2020	1.178,9	627,6	4,6	1.811,1	219.517
2021	1.867,5	1.198,3	6,6	3.072,4	271.426
2022	2.073,5	1.296,1	8,6	3.378,3	363.711
Toplam	13.318,7	7.448,0	93,6	20.860,2	2.462.639
Ortalama	1.331,9	744,8	9,4	2.086,0	246.263,9

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

TR81 bölge ithalatında ağırlık Zonguldak iline aittir. Karabük ili ithalatı da Zonguldak'a benzer seyir izlese de görece daha az bir değere sahiptir. Bartın ilinin ithalattaki payı ise oldukça düşüktür. 2013-2022 yılları arasındaki ithalat verileri Türkiye, bölge ve il bazında Şekil 107'de gösterilmektedir.

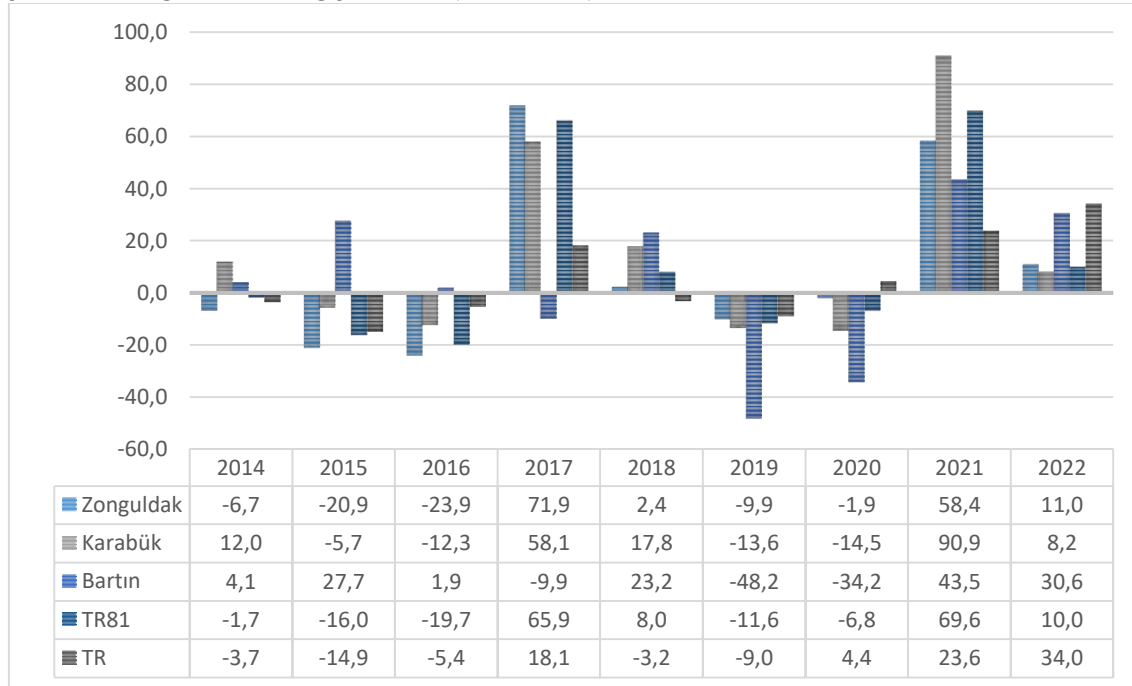
Şekil 107: Bölgede İthalat (2013-2022) (Milyon USD)

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri (2023)

Zonguldak, Karabük ve bölge ithalatındaki değişim çoğunlukla birbirine benzerlik göstermektedir. Bartın ili için oransal değişimler bölge geneline göre ciddi fark yaratmış gibi görünse de ithalat verileri bölge geneline göre çok düşük olması sebebiyle artış ve azalışlardaki görece küçük hareketliliklerin yüksek oransal farklılıklara neden olduğu değerlendirilmektedir. Şekil 108'de 2014-2022 yılları arasında ithalatın değişim oranı grafiği yer almaktadır.

Şekil 108: Bölge İthalatı Değişim Oranı (2014-2022)

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi'nin ülke ithalatındaki payı 2022 yılı itibarıyla yüzde 0,93 seviyesindedir. 2013-2022 yılları arası ithalat verileri incelendiğinde bölgenin ülke ithalatındaki payının yüzde 0,61 ile yüzde 1,13 arasında değiştiği, en düşük orana 2016 yılında, en yüksek orana ise 2021 yılında ulaşıldığı görülmektedir. Bartın'ın ülke ithalatı içerisindeki payının bölge illeri arasında en düşük değere sahip olduğu görülmektedir.

Ekonomik Faaliyetlere Göre İthalat

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2013-2022 yılları arasında toplamda yaklaşık 20,9 milyar USD ithalat gerçekleştirilmiştir. Bölge ithalatının yüzde 63,8'i Zonguldak, yüzde 35,7'si Karabük ve yüzde 0,4'ü de Bartın tarafından gerçekleştirilmiştir. Tablo 50'de ekonomik faaliyet sınıflamalarına göre 2013-2022 yılları arasında bölge illerinin ithalat verileri görülmektedir.

Tablo 50: Batı Karadeniz Bölgesi İl ve ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre İthalat (2013-2022) (Milyon USD)

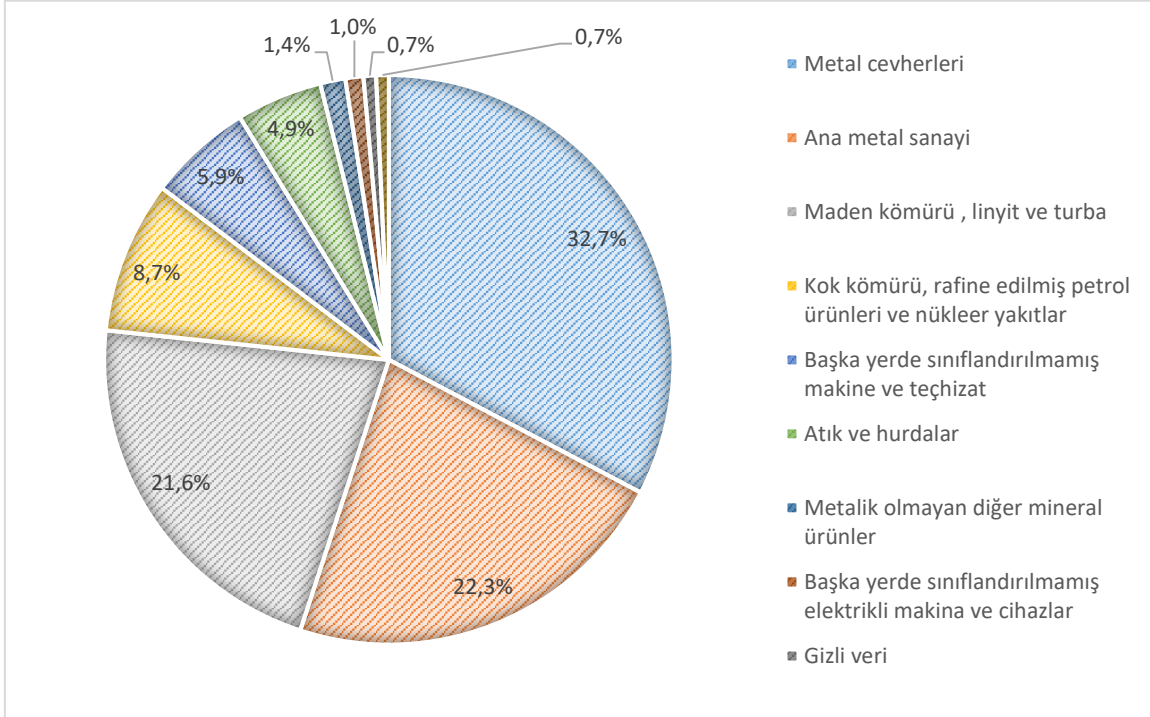
ISIC4 Ekonomik Faaliyet	Zonguldak	Karabük	Bartın	TR81
Metal cevheri madenciliği	5.357,4	1.340,9	4,5	6.702,7
Ana metal sanayii	2.302,3	2.266,3	0,0	4.568,6
Maden kömürü, linyit ve turba	2.098,3	2.330,1	-	4.428,4
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	1.596,0	172,2	-	1.768,2
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	696,7	496,4	25,0	1.218,0
Atık ve hurdalar	453,3	544,6	-	998,0
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	204,8	85,3	8,3	298,4
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	127,1	87,0	0,3	214,5
Gizli veri	137,0	14,6	1,6	153,2
Kimyasal madde ve ürünler	84,1	22,6	30,6	137,3
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	49,5	22,2	2,0	73,7
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	50,3	10,6	0,3	61,2
Taş ocakçılığı ve diğer madencilik	42,6	3,8	2,5	48,9
Diğer	119,3	51,3	18,5	189,2
2013-2022 Genel Toplam	13.318,7	7.448,0	93,6	20.860,2

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2023

Bölge ithalatına yön veren sektörler metal cevherleri, ana metal sanayi, maden kömürü, linyit ve turba, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat, atık ve hurdalar, metalik olmayan diğer mineral ürünler ve elektrikli makine ve cihazlardır.

Bölgenin demir çelik ve madencilik ile buna bağlı sektörlere yönelik bağımlı ekonomik yapısı ithalat kalemlerinde de kendisini göstermektedir. Toplam ithalat içinde metal cevherleri ithalatı yüzde 32,1, ana metal sanayi yüzde 21,9, maden kömürü, linyit ve turba ithalatı yüzde 21,2, kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri yüzde 8,5, makine ve teçhizat yüzde 5,8, atık ve hurdalar yüzde 4,8, metalik olmayan diğer mineral ürünler yüzde 1,4, elektrikli makine ve cihazlar yüzde 1,0 orana sahiptir. Bölgede tespit edilen 2023 yılında işlenerek kullanıma hazır hale getirilen doğal gaz rezervi neticesinde enerjiyi etkileyen ithalat kalemlerinde azalma beklenmektedir. Şekil 109'da 2013-2022 yılları arasında bölge ithalatında ilk 10 sektörün dağılımı görülmektedir.

Şekil 109: Bölgede İthalatta ilk 10 Sektörün Payı (2013-2022)

Kaynak: TÜİK Genel Ticaret Sistemi Verileri, 2022

Bölge ithalatında öne çıkan ülke toplam ithalat içerisinde yüzde 24,16'lık payı ve ana metal sanayi ağırlığı ile Rusya Federasyonu'dur. Rusya'yı yüzde 15,37'lik payı ve ana metal sanayi ağırlığı ile Ukrayna ve yüzde 13,81'lik payı ve metal cevheri madenciliği ile İsveç takip etmektedir. İthalatta ilk 10 ülke içerisinde sırasıyla yüzde 12,25'lik payı ve metal cevheri madenciliği ile Brezilya, kömür ithalatında yüzde 10,59'luk payıyla ile ABD, yüzde 7,01'lik payıyla Çin, yüzde 6,96'lık payıyla Avustralya, yüzde 3,95'lik payıyla Kolombiya yer almaktadır. Yüzde 3,18'lik payıyla Kanada metal cevheri ağırlığında, yüzde 2,72'lik payıyla Almanya başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı ağırlığında ilk 10'da yer almaktadır. 2013-2022 yılları arasında 168 farklı ülkeden bölgeye ithalat yapılmıştır. İthalat yapılan ilk on ülkenin payı, bölge ithalatının yüzde 79,65'ine denk gelmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesinin gerçekleştirdiği 2021 yılı ithalat verileri teknoloji düzeyine göre incelendiğinde sadece Bartın'da yüzde 73,43 oranında orta yüksek teknolojili ürünlerin ithalatı dikkat çekmektedir. İmalat sanayi dışı ürünlerin ithalatı Zonguldak'ta yüzde 59,73, Karabük'te yüzde 77,66 ve Bartın'da ise yüzde 17,38 oranında olmuştur.

2.4. Yatırım Ortamı

Bölgenin yatırım ortamı, bölgedeki kamu ve devlet destekleri, yatırım teşvik sistemi, bölgeye ilişkin yatırım planları, bölgedeki düzenli sanayi ve ticaret alanları, doğrudan yabancı sermayeli yatırımlar, girişimcilik ekosistemi, Ar-Ge ve yenilik çalışmaları, fikri ve sınai mülkiyet ile bankacılık ve finans sistemi başlıkları altında ele alınmıştır.

Bölgesel rekabet edebilirliği etkileyen faktörleri gözeterek oluşturulan rekabetçilik endeksleri yatırım ortamı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bölgelerin rekabet gücü, o bölgenin ekonomik, sosyal, teknolojik ve kurumsal faktörlerle birlikte diğer bölgelere kıyasla daha üstün bir performans sergileme yeteneğini ifade eder. Bu sebeple ekonomik yapı, iş olanakları ve yaşam kalitesi gibi unsurlarda bölgelerin potansiyeli ve çekiciliği önem kazanmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Şehir Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 2023 yılında gerçekleştirilen iller arası rekabet endeksi çalışması, demografik yapıdan eğitime, sağlıktan sosyal yaşama, ekonomik ve sektörel yapıdan altyapı ve ulaşımaya kadar toplam 245 gösterge üzerinden yapılmıştır. Bu çalışmanın 2021-2022 dönemi sonuçlarına göre, ana endeks kapsamında Zonguldak 34'üncü, Karabük 37'nci ve Bartın 59'uncu sırada yer almıştır.

Batı Karadeniz Bölgesi, taş kömürü madenciliğiyle gelişim göstermiş, akabinde demir-çelik endüstrisi, enerji ve muhtelif sanayi yatırımlarıyla büyümüş ve güçlenmiş, Türkiye'nin iktisadi kalkınmasına öncülük etmiş bir bölgedir. Bu sebeple bölge illerinin endeks sıralamasında bölgenin sanayi ve madencilik geçmişi etkilidir. Bölgenin sanayi tarihi, Zonguldak havzasında 1829 yılında kömürün bulunması ve 1840'lı yıllarda madencilik faaliyetlerinin başlamasına kadar uzanmaktadır. Zonguldak havzasında kömürün çıkarılması, işlenmesi ve zenginleştirilmesine dayalı tesisler kurularak ekonomik faaliyetler başlatılmıştır. Taş kömürü varlığına bağlı olarak 1939 yılında Karabük Demir-Çelik Fabrikası, 1948 yılında Çatalağzı Termik Santrali (Işıkveren), 1949 yılında Filyos Ateş Tuğla Fabrikası, 1965 yılında Ereğli Demir-Çelik Fabrikası, 1970 yılında ise SEKA Çaycuma Kâğıt Fabrikası faaliyete geçmiştir. Ayrıca bölgenin zengin orman varlığına bağlı olarak orman ürünlerinin işlenmesine bağlı sektörlerde de önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Madencilik ve demir-çelik sektörü bölgede gerek istihdam yaratma, gerekse de iktisadi kalkınma açısından bölgenin önde gelen ve hâkim sektörleri arasında yer almıştır.

1980'li yılların başına kadar taş kömürü, ülkenin en önemli birincil enerji kaynağı olduğundan üretim ve istihdam artarak devam etmiştir. Ayrıca taş kömürü madenciliğine yönelik her türlü gereksinimin karşılanması için kömür madenciliği ile birlikte çeşitli atölyeler, laboratuvarlar, kok fabrikası, kömür yükleme tesisleri, liman, tersane, maden makineleri fabrikası ve geçici depolama gibi işletmecilik tesisleri yapılmıştır. Lojistik hizmet işletmeciliği, kara yolu ve demir yolu yapım ve bakımı, lojman, okul, hastane, itfaiye, işçi yurdu, sinema, lokal, fırın, sosyal tesis, araçlar ve iş makineleri ile Ereğli'den Azdavay'a kadar uzanan büyük bir yatırım alanı oluşturulmuştur. En ihtişamlı dönemi olan 1980'lerin başında Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun işçi sayısı 41 bini aşmıştır.

1980'li yılların ortalarından itibaren dünyada alternatif enerji kaynaklarının artması, kömürün açık ocaklarda daha düşük maliyetle üretilebilmesi, petrol fiyatlarının düşmesi ve uluslararası ticaretin serbestleşmesi nedeniyle mekanize olamamış derin maden işletmelerinin rekabet gücü azalmıştır. Bu durum işletme zararlarının da artmasına neden olduğundan, belirli bir tarihten sonra iş gücünün azaltılarak üretimin düşürülmesi politikası izlenmiştir. 2005 yılında rödovans usulü işletmecilikle havzada özel sektör madenciliği de başlatılmıştır. 2022 yılı sonunda ise Türkiye Taşkömürü Kurumunun çalışan sayısı en kalabalık döneminin yüzde 20,8'i olan 8.528 kişiye kadar düşmüştür.

Karabük ve Ereğli Demir Çelik Fabrikalarında ise istihdam sayısı bir dönem toplamda 21 bini geçmiştir. Bu büyük kamu iktisadi teşekkülünde yaşanan yönetim sıkıntıları, verimsiz işletme süreci nedeniyle yaşanan zararların yanında üretim ve ticaretin serbestleşmesi ve özelleştirme politikalarının yaygınlaşmasıyla Karabük Demir-Çelik Fabrikası 1991 yılında, Ereğli Demir-Çelik Fabrikası ise 2006 yılında özelleştirilmiştir. Karabük'te özel sektör tarafından işletilen ve sayıları bir dönem 50'ye yaklaşan haddehaneler ile Zonguldak'ta çelik servis merkezleri, makine ve boru imalatçıları da entegre demir-çelik fabrikalarından beslenerek ekonominin önemli birer parçası haline gelmiştir.

1990'lı yıllardan başlayarak özelleştirme sürecinin bir yansıması ve hâkim sektörlerde yaşanan küresel sorunlar ile birlikte bölgedeki istihdam olanakları hızla daralmıştır. Bu durum beraberinde göçün, özellikle de genç göçünün başlamasına neden olmuştur. Söz konusu sorunlar nedeniyle farklı sektör ve

alanlarda bölgede önemli yatırım ve girişimlerin başlaması için arayışlar başlatılmış ve bazı adımlar atılmaya başlanmıştır. Tüm bu çalışmalara rağmen bölgedeki sanayi faaliyetleri günümüzde halen daha ağırlıklı olarak madencilik ve demir-çelik endüstrisine dayanmaktadır.

Madencilik sektöründe üretim ve istihdamda yaşanan durgunluğun aksine, demir-çelik ve buna bağlı yan sanayi ürünleri sektörünün bölge ekonomisi içindeki payı giderek artmıştır. Özel sektörün dinamizmi ve yatırımlarıyla son yıllarda daha hızlı gelişim gösteren bu alanlar bölge için en önemli sektörlerin başında gelmektedir. Batı Karadeniz Bölgesi'nin ihracat verilerinin sektörel dağılımına bakıldığında en büyük oranı çelik ihracatının oluşturduğu görülmektedir. Baskın olan bu sektör haricinde mobilya ve orman ürünleri ile enerji sektörlerinin de bölge ekonomisi içindeki payları artmaktadır.

Bölgede, 2022 yılı verilerine göre 144,3 milyar TL GSYH hacmine ulaşılmış olup 1,0 milyar dolarlık ihracat ve 3,4 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Başta ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünleri, madencilik, mobilya, plastik-kauçuk, metalik olmayan mineral ürünler, gıda ve tekstil ürünleri imalatı olmak üzere, önemli bir sektörel uzmanlığa sahip olan bölge, sektörel çeşitlilik noktasında yaşanan gelişmeler ile birlikte, gelecek süreçte Karadeniz havzasında gelişme potansiyeli oldukça yüksek bir konumdadır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nin ekonomik yapısını ve yatırım ortamını etkileyen en önemli faktör yer altı ve yer üstü kaynakları ile coğrafi koşullar olmuştur. Bu kapsamda zengin taş kömürü kaynaklarına dayalı 200 yıla yaklaşan madencilik kültürü, bu kaynağa bağlı kurulan entegre demir-çelik fabrikaları ile gelişen demir-çelik sektörü, kömürle çalışan termik santrallerdeki enerji üretimi, kereste, gıda, kâğıt ve çimento sektörleri yıllarca bölgesel üretim ve katma değer temel kaynağı olmuştur. Bu sektörlerdeki yatırımların önemli bir kısmı zaman içinde özelleştirilerek özel sektörün gelişimi esas alınmıştır. Bölgede kömür ve demir-çelik ağırlıklı ekonomik yapının, son yıllarda makine imalat, turizm, tekstil ürünleri, orman ürünleri, mobilya, yapı sektörü, gıda ve içecek sektörü gibi ekonomik faaliyetlerle desteklenmesiyle sektörel çeşitliliğin de artmaya başladığı görülmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi ülkenin sosyo-ekonomik anlamda en gelişmiş ve ülke milli gelirinde en çok paya sahip olan Marmara Üretim Havzasının hemen yakınında yer almaktadır. BGUS'ta da ifade edildiği üzere Marmara Üretim Havzasının 2035'te tamamlanması öngörülen Marmara ring otoyolu, İstanbul-Ankara hızlı tren projesi, Halkalı-Kapıkule hızlı tren ve İzmir Bergama-Balıkesir-Bandırma-Bursa hızlı tren projelerinin de katkısıyla doğuda Batı Karadeniz ve Ankara yönüne, güneyde ise Çanakkale, Balıkesir, Manisa ve İzmir yönüne doğru gelişme göstereceği öngörülmektedir.

Çok uluslu şirketlerden mikro ölçekli işletmelere kadar, bir ekonomide yer alan bütün firmaların üretiminde, yeni iş imkânları yaratmasında ve genişlemesinde, yatırım ortamının gelişmiş olmasının çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yatırım ortamının aynı zamanda ekonomik büyümenin ve refah düzeyinin arttırılmasının da merkezinde olduğu görülmektedir. Bir ülkenin veya bölgenin yatırım ortamını iyileştirmenin yolu öncelikle eksikliklerin giderilmesiyle ve planlı adımlarla sağlanabilecektir. Bu doğrultuda atılacak olan adımlar yatırım ortamı kalitesini arttırmakla kalmayacak, aynı zamanda ekonomik büyümeye de katkı sunacaktır.

Çalışan başına ciro verimliliği açısından önemli bir göstergedir. BGUS'ta da ifade edildiği üzere 2010-2020 yılları arası ortalama imalat sanayi verimliliği en yüksek 5 il Kırıkkale, Çorum, Osmaniye, Kocaeli ve Zonguldak'tır. Ayrıca varlık finansmanında öz kaynak payı en yüksek ilk 5 il ise Zonguldak, Kırşehir, Bolu, Kayseri ve Kütahya şeklinde sıralanmaktadır. Yatırım ekosistemi açısından bu hususların da göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

2.4.1. Kamu Yatırımları

2012 yılında Batı Karadeniz Bölgesi'nin kamu yatırımlarından aldığı pay, 334,6 milyon TL olarak kaydedilmiş olup, bu miktar Türkiye geneli kamu yatırımları bütçesine oranla yüzde 1,46 seviyesindedir. Bölge kamu yatırımlarının oranı, 2012-2020 yılları arasında yüzde 1,11 ile 1,80 arasında değişim göstermiş, 2021 yılında bu oran önemli bir artışla yüzde 7,16'ya yükselmiştir. En yüksek oran ise 2022 yılında yüzde 10,24 olarak kaydedilmiştir.

Zonguldak ilinde gerçekleştirilen doğal gaz çıkarma, işleme ve dağıtım faaliyetleri gibi büyük bütçeli yatırımlar nedeniyle, son iki yılda yaşanan oransal yükseliş dikkat çekmektedir. 2020 yılında Batı Karadeniz Bölgesi'nde toplam kamu yatırım bütçesi 697 milyon TL iken, bu tutar 2021'de yaklaşık 7,9 milyar TL'ye ve 2022 yılında ise 15,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bölge illerinin 2012-2022 yılları arasındaki kamu yatırımları Tablo 51'de ayrıntılı olarak yer almaktadır.

Tablo 51: Batı Karadeniz Bölgesi İllerinin Aldığı Kamu Yatırımı Tutarları (Bin TL) (2012-2022)

İl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bartın	84.973	80.699	112.686	124.507	143.089	169.477	109.000	74.922	138.004	181.718	228.998
Karabük	88.592	86.325	72.585	90.954	123.356	152.558	33.010	39.405	49.605	129.386	124.511
Zonguldak	161.085	133.600	314.844	439.311	464.489	619.966	485.117	416.976	509.259	7.612.752	15.429.251
TR81	334.650	300.624	500.115	654.772	730.934	942.001	627.127	531.303	696.868	7.923.856	15.782.760
TR81 / TR (%)	1,46	1,11	1,48	1,86	1,80	1,76	1,73	1,22	1,18	7,16	10,24

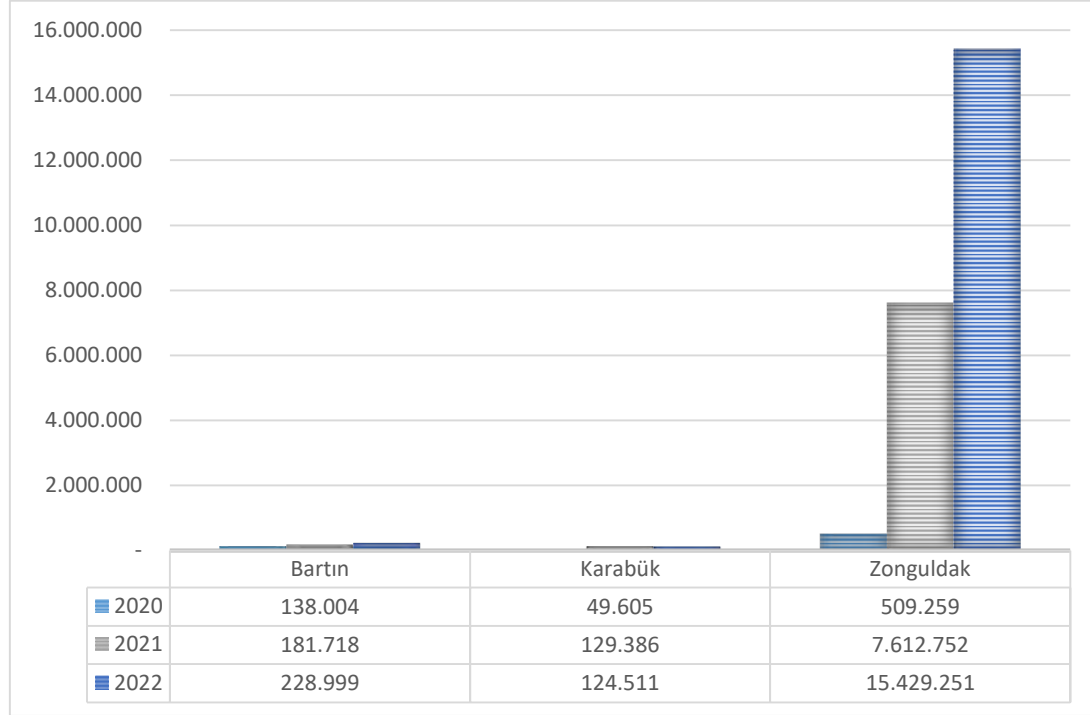
Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023 (Cari Fiyatlarla)

2012-2022 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi'ne yapılan toplam kamu yatırımı 29 milyar TL olmuştur. Zonguldak ili yaklaşık 26,5 milyar TL yatırım alırken Bartın ili yaklaşık 1,5 milyar TL, Karabük ili ise 990 milyon TL yatırım almıştır. 2022 yılında ise Bartın ili kamu yatırım tutarı toplamı yaklaşık 229 milyon TL, Karabük ili yaklaşık 125 milyon TL ve Zonguldak ili ise 15,8 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Bölgenin kamu yatırım tutarlarının iller arasındaki farkı incelendiğinde, doğal gaz keşfinden daha önceki dönem olan 2010-2020 yılları arasında da Zonguldak'ın Bartın ve Karabük illerinin aldığı yatırım miktarı toplamından fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte iller arasındaki önemli farkın çoğunlukla madencilik, ulaştırma-haberleşme ve enerji gibi belirli sektörlerden kaynaklandığı görülmektedir.

Bölgede Karadeniz doğal gazına ilişkin çalışmaların başlamasıyla birlikte kamu yatırımlarında Zonguldak'ta ciddi bir artış yaşanmaya başlamıştır. 2021 yılında başlayan doğal gaz yatırımlarının kamu yatırımlarındaki etkisi Şekil 110'da daha açık bir şekilde görülebilmektedir.

Şekil 110: Kamu Yatırımları (Bin TL) (2020-2022)

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022 (Cari Fiyatlarla)

Zonguldak ilindeki kamu yatırımlarının sektörel dağılımına bakıldığında 2022 yılında 15,0 milyar TL ile en fazla madencilik alanında yatırım yapıldığı, 2012-2022 yılları arasındaki yatırımlar toplamının da 22,5 milyar TL ile yine aynı sektörde olduğu görülmektedir. Söz konusu yüksek madencilik yatırımının doğal gaz öncesi dönemde taş kömürü madenciliği yatırımlarından, 2021 yılı ve sonrasında ise ağırlıklı olarak TPAO'nun doğal gaz için gerçekleştirdiği yatırım çalışmalarından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Karabük'te kamu yatırımlarının sektörler bazında en fazla eğitim alanında yapıldığı görülmektedir. 2012-2022 yılları arasındaki toplam yatırımlarda ise en fazla yatırım yine eğitim alanında olmuştur. Aynı yıllar arasında Karabük'te en fazla yatırım yapılan ikinci sektör 117 milyon TL ile tarım olmuştur.

Bartın ilinde 2022 yılında en fazla yatırımı toplam yatırım tutarları birbirine yakın olan eğitim ve sağlık sektörleri almıştır. 2012-2022 yılları arasındaki toplam kamu yatırımlarında en fazla yatırım yapılan sektörler sırasıyla eğitim, tarım ve sağlık olmuştur. Tablo 52'de bölge illerinde kamu yatırımlarının sektörler bazında cari fiyatlarla dağılımı yer almaktadır.

Tablo 52: Batı Karadeniz Bölge İllerinde Kamu Yatırımlarının Sektörler Bazında Dağılımı (TL)

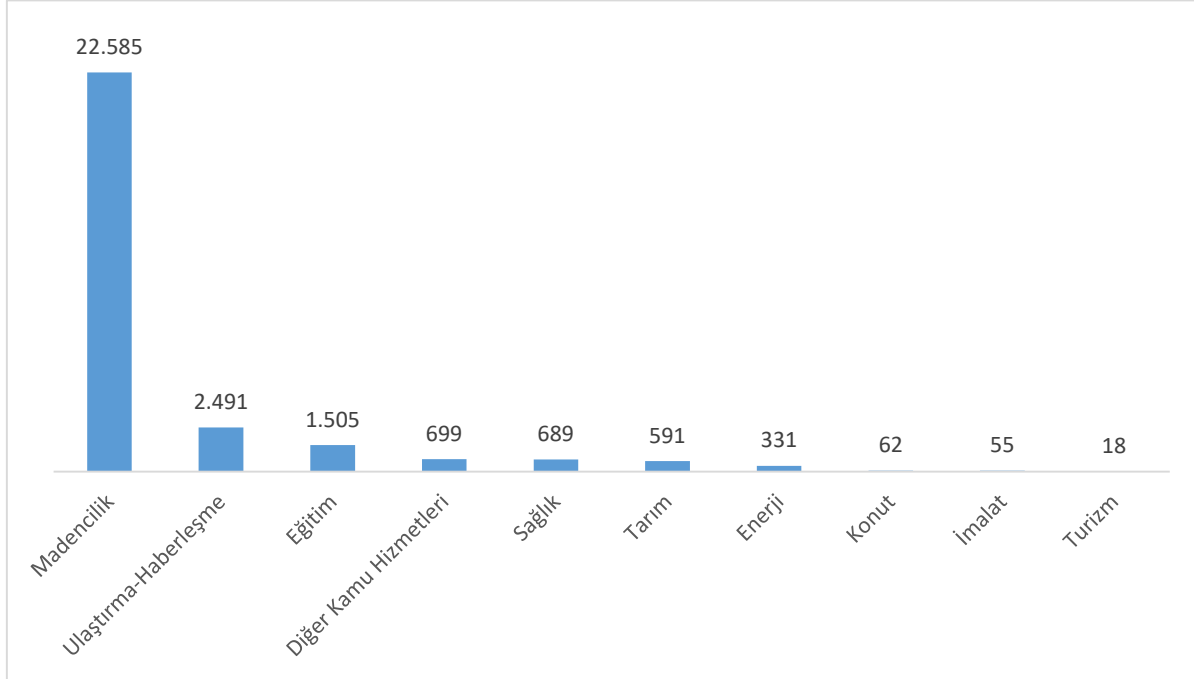
Sektör	Zonguldak	Karabük	Bartın	Zonguldak	Karabük	Bartın
	2022	2022	2022	2012-2022	2012-2022	2012-2022
Diğer Kamu Hizmetleri	99.845.030	2.691.061	14.552.030	369.937.331	113.784.213	214.958.158
Eğitim	71.935.273	53.463.100	51.902.000	535.867.224	571.761.468	396.873.900
Enerji	30.004.000	2.800.000	15.000.000	171.854.000	9.316.000	149.993.000
İmalat	13.750.000	10.001.000	3.000.000	31.786.000	19.994.000	3.003.000
Konut	16.404.000	904.000	2.000	57.075.000	2.900.000	1.587.000
Madencilik	14.962.316.000	-	10.779.000	22.547.078.000	71.000	38.306.000
Sağlık	53.239.437	10.818.726	51.922.254	344.381.305	98.283.101	246.623.952

Sektör	Zonguldak	Karabük	Bartın	Zonguldak	Karabük	Bartın
	2022	2022	2022	2012-2022	2012-2022	2012-2022
Tarım	34.718.000	35.400.000	37.550.000	181.783.000	117.132.000	292.013.000
Turizm	100.000	-	230.000	100.000	1.950.000	16.030.000
Ulaştırma-Haberleşme	146.939.416	8.433.118	44.061.324	2.346.789.498	55.096.118	88.686.324
Toplam	15.429.251.156	124.511.005	228.998.608	26.586.651.358	990.287.900	1.448.074.334

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022 (Cari Fiyatlarla)

2012-2022 yılları arasında alt kategoriler bazında kamu yatırımlarının kümülatif değerleri incelendiğinde; Zonguldak'ın madencilik, ulaştırma ve haberleşme, eğitim, diğer kamu hizmetleri ve sağlık, Karabük'te eğitim, tarım, diğer kamu hizmetleri, sağlık, ulaştırma ve haberleşme, Bartın'da ise eğitim, tarım, sağlık, diğer kamu hizmetleri, enerji, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinin daha fazla yatırım aldığı görülmektedir. Bölgede 2012-2022 yılları arasında sektörlere göre kümülatif kamu yatırımları Şekil 111'de görülmektedir.

Şekil 111: Bölgede Sektörlere Göre Kümülatif Kamu Yatırımları (2012-2022) (milyon TL)

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022 (Cari Fiyatlarla)

2.4.2. Devlet Destekleri

Bölgede özel sektör yatırımlarını destekleyen Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, KOSGEB, TÜBİTAK, Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye İş Kurumu, Kredi Garanti Fonu ve Türk Eximbank başta olmak üzere birçok kuruma ait çeşitli destek türleri mevcuttur. Bununla birlikte bölgede devlet desteği ile gerçekleştirilen yatırımların çoğunluklu olarak 5 farklı destek kapsamında gerçekleştiği değerlendirilebilir. Bu sebeple bölgede özel sektör yatırımları incelenirken bu destek mekanizmaları aracılığıyla desteklenen yatırımların incelenmesi ve analiz edilmesi bölgedeki özel sektör yatırımlarına ışık tutacaktır. Destek veren kuruluşlara göre bu alanlar aşağıda yer almaktadır;

- Yatırım Teşvik Sistemi,
- KOSGEB Destekleri
- TÜBİTAK Destekleri,
- Kalkınma Ajansı Destekleri,
- Kırsal Kalkınma Destekleri şeklinde ele alınabilir.

Yatırım Teşvik Sistemi

2015-2022 yılları arasında Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında yapılan yatırımlara bakıldığında Zonguldak ilinde 147'si komple yeni yatırım, 71'i tevsi ve 19'u diğer olmak üzere toplam 237 teşvik belgesi verilmiş, bu kapsamda yapılacak yatırımlarla 8.959 istihdam yaratılması öngörülmüştür. 2015- 2022 döneminde Zonguldak iline verilen teşvik belgesi sayısının tüm Türkiye'de verilen teşvik belgeleri içindeki payı dalgalı bir seyir izlemiştir.

Zonguldak ilinde 2022 yılında tamamı yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 178,1 milyar TL olan, 49 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Bu belgelerden en yüksek yatırım tutarına, 145,2 milyar TL yatırım tutarı ile ham petrol ve doğal gaz çıkarımı sektörü sahiptir. Yatırımlar teşvik belgesi sayısına göre ağırlıklı olarak elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı, demir ve çelik, ağaç ve mobilya başta olmak üzere imalat sanayi sektöründedir. Bu kapsamda 34 yatırımın imalat, 10 yatırımın enerji, 3 yatırımın madencilik ve 2 yatırımın hizmetler sektöründe olduğu ve bu yatırımların 22'sinin OSB içinde, 27'sinin ise OSB dışında gerçekleştirildiği görülmektedir.

Karabük ilinde Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında yapılan yatırımlara bakıldığında 2015-2022 döneminde verilen toplam 127 adet teşvik belgesinin tamamı yerli sermayeli olup, 85'i komple yeni yatırım, 32'si tevsi ve 10'u diğer yatırım grubunda yer almaktadır. Toplam sabit yatırım tutarı 3,8 milyar TL olan yatırımlar kapsamında 3.192 istihdamın sağlanması öngörülmüş olup yatırımların yüzde 54'ünü imalat sektörünü oluşturmaktadır. Karabük ilinde 2022 yılında tamamı yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 1,64 milyar TL olan, 31 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Bu belgelerden en yüksek yatırım tutarına, 1,54 milyar TL yatırım tutarı ile imalat sektörü sahiptir. Yatırımlar teşvik belgesi sayısına göre ağırlıklı olarak elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı, ayakkabıcılık, demir ve çelik, kereste ve parke imalatı ile kum, kil ve taş ocakçılığı başta olmak üzere imalat sanayi sektöründedir. Bu kapsamda 22 yatırımın imalat, 4 yatırımın enerji, 3 yatırımın madencilik ve 2 yatırımın hizmetler sektöründe olduğu ve bu yatırımların 6'sının OSB içinde, 25'inin ise OSB dışında gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bartın ilinde Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında yapılan yatırımlara bakıldığında ise 2015-2022 döneminde Bartın ilinde 59'u komple yeni yatırım, 24'ü tevsi ve 8'i diğer olmak üzere toplam 91 teşvik belgesi verilmiş, bu kapsamda yapılacak yatırımlarla 5.773 istihdamın gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. 2022 yılında çeşitli sektörlerde biri yabancı, 18'i yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 480,8 milyon TL olan 19 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Bu belgelerden en yüksek yatırım tutarına, 437,1 milyon TL yatırım tutarı ile imalat sektörü sahiptir. Yerli sermaye, toplam sermaye dağılımının yüzde 98,3'ünü oluşturmaktadır. Yatırımlar teşvik belgesi sayısına göre ağırlıklı olarak elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı, giyim eşyası, mobilya imalatı ile motorlu kara taşıtları ve bunların motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarların imalatı başta olmak üzere imalat sanayi sektöründedir. Bu kapsamda 13 yatırımın imalat, 3 yatırımın enerji, 2 yatırımın hizmetler ve bir yatırımın tarım sektöründe olduğu ve bu yatırımların 6'sının OSB içinde, 13'ünün ise OSB dışında gerçekleştirildiği görülmektedir.

KOSGEB Destekleri

Bölgede yapılan özel sektör yatırımları bakımından KOSGEB aracılığıyla verilen destekler yoluyla yapılan yatırımlar da önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda bölgede Zonguldak ilinde KOSGEB aracılığıyla yapılan özel sektör yatırımları 2010-2021 dönemi baz alınarak incelendiğinde toplam 1.805 girişimin desteklendiği ve yaklaşık 41,1 milyon TL destek verildiği görülmektedir. Bu dönemde KOBİGEL – Kobi Gelişim Destek Programı kapsamında 109 girişimciye 13,75 milyon TL, İşletme Geliştirme Destek Programı kapsamında 318 girişimciye 5,16 milyon TL, Yeni Girişimci Destek Programı kapsamında 234 girişimciye 4,29 milyon TL, Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı kapsamında 77 girişimciye 2,39 milyon TL, Ar-Ge, İnovasyon Destek Programı kapsamında 24 girişimciye 1,54 milyon TL, İleri Girişimci Destek Programı kapsamında 14 firmaya 1,19 milyon TL, KOBİ Proje Destek Programı kapsamında 26 girişimciye 913,92 bin TL, Endüstriyel Uygulama Destek Programı kapsamında 4 girişimciye 361,95 bin TL, Geleneksel Girişimci Destek Programı kapsamında 30 girişimciye 320 bin TL ve Teminat Mektubu Giderleri Destek Programı kapsamında 6 girişimciye 3,01 bin TL destek verilmiştir. Aynı dönemde Genel Destek Programı aracılığıyla ise 1.130 işletmeye yaklaşık 8 milyon TL destek verilmiştir.

Karabük ilinde KOSGEB aracılığıyla verilen destekler 2010-2021 dönemi baz alınarak incelendiğinde toplam 873 girişimin desteklendiği ve yaklaşık 13 milyon TL destek verildiği görülmektedir. Bu dönemde KOBİGEL – Kobi Gelişim Destek Programı kapsamında 16 girişimciye 1,97 milyon TL, İşletme Geliştirme Destek Programı kapsamında 70 girişimciye 1,16 milyon TL, Yeni Girişimci Destek Programı kapsamında 141 girişimciye 3,1 milyon TL, Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı kapsamında 20 girişimciye 519 bin TL, Ar-Ge, İnovasyon Destek Programı kapsamında 5 girişimciye 583,41 bin TL, İleri Girişimci Destek Programı kapsamında 12 firmaya 945,45 bin TL, KOBİ Proje Destek Programı kapsamında 8 girişimciye 273,88 bin TL ve Geleneksel Girişimci Destek Programı kapsamında 5 girişimciye 80 bin TL destek verilmiştir. Aynı dönemde Genel Destek Programı aracılığıyla ise 649 işletmeye yaklaşık 4,15 milyon TL destek verilmiştir.

Bartın ilinde KOSGEB aracılığıyla verilen destekler 2010-2020 dönemi baz alınarak incelendiğinde toplam 842 girişimin desteklendiği ve yaklaşık 16,7 milyon TL destek verildiği görülmektedir. Bu dönemde KOBİGEL – Kobi Gelişim Destek Programı kapsamında 64 girişimciye 7,16 milyon TL, İşletme Geliştirme Destek Programı kapsamında 111 girişimciye 1,97 milyon TL, Yeni Girişimci Destek Programı kapsamında 97 girişimciye 1,67 milyon TL, Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı kapsamında 19 girişimciye 750,5 bin TL, Ar-Ge, İnovasyon Destek Programı kapsamında 7 girişimciye 536,02 bin TL, İleri Girişimci Destek Programı kapsamında 6 firmaya 473,02 bin TL, KOBİ Proje Destek Programı kapsamında 19 girişimciye 313,12 bin TL ve Geleneksel Girişimci Destek Programı kapsamında 11 girişimciye 135 bin TL destek verilmiştir. Aynı dönemde Genel Destek Programı aracılığıyla ise 574 işletmeye yaklaşık 3,71 milyon TL destek verilmiştir.

TÜBİTAK Destekleri

TÜBİTAK destekleri kapsamında yapılan özel sektör yatırımları incelendiğinde ise, Zonguldak ilinde özel sektöre yönelik 2015-2021 döneminde toplam 72 girişim desteklenmiş ve verilen destek miktarı 4.027.414 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 37 girişimciye 2,45 milyon TL, KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı kapsamında 26 girişimciye 561,21 bin TL, Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programı kapsamında 7 girişimciye 606,24 bin TL destek verilmiştir. Aynı dönemde Karabük ilinde özel sektöre yönelik toplam 20 girişimci desteklenmiş ve verilen destek miktarı 2.307.181 TL olarak gerçekleşmiştir.

Bu dönemde Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 10 girişimciye 2,15 milyon TL destek verilmiştir. Son olarak Bartın ilinde TÜBİTAK destekleri kapsamında 2015-2021 döneminde özel sektöre yönelik bir proje desteklenmiş ve verilen destek miktarı 343.793 TL olarak gerçekleşmiştir. Yapılan bu özel sektör yatırımı ile oluşturulan Ar-Ge hacmi ise 509.322 TL olmuştur.

Kalkınma Ajansı Destekleri

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı KOBİ'lere yönelik olarak 2010 yılından 2015 yılına kadar 5 adet KOBİ Mali Destek Programı yürütmüştür. Bu destekler kapsamında bölgede Zonguldak'ta 303, Karabük'te 168 ve Bartın'da 116 proje başvurusu olmak üzere toplam 587 başvuru alınmıştır. Bu başvuruların incelenmesi sonucu Zonguldak'tan 73, Karabük'ten 33 ve Bartın'dan 39 KOBİ ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmeler ile Zonguldak'taki işletmelere yaklaşık 19 milyon TL destek verilirken işletmelerin yapmış olduğu katkı ile toplam yapılan yatırım tutarı 44 milyon TL'yi geçmiştir. Karabük ilindeki işletmelere verilen destek yaklaşık 8,5 milyon TL ve yapılan yatırım tutarı 20 milyon TL'ye yaklaşmıştır. Son olarak Bartın'daki işletmelere verilen destek 8,7 milyon TL, eş finansman ile birlikte yapılan yatırım tutarı 20 milyon TL'yi aşmıştır. Bu kapsamda TR81 Düzey2 bölgesinde Ajans aracılığıyla yapılan toplam 5 KOBİ Mali Destek Programı ile bölgede üç ile verilen destek yaklaşık 35,8 milyon TL ve işletmeler tarafından yapılan eş finansman katkısıyla toplam yapılan yatırım tutarı 84,2 milyon TL'yi aşmıştır. Yapılan yatırımlarla bölgede Zonguldak'ta 587, Karabük'te 428 ve Bartın'da 304 olmak üzere toplam 1.319 yeni istihdam oluşturulmuştur.

2023 yılı sonu itibarıyla bugüne kadar verilmiş olan Ajans destekleri kapsamında ise bölgede 14 Proje Teklif Çağrısı, 4 GÜDÜMLÜ Proje Desteği, 4 Doğrudan Faaliyet Desteği, 10 Teknik Destek Programı ve 3 Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) uygulanmış ve 667 projeye destek verilmiştir. Ayrıca hâlihazırda devam etmekte olan 2 Proje Teklif Çağrısı, 3 BAKAP GÜDÜMLÜ Programı ve 1 SOGEP programı çerçevesinde toplam 31 projenin desteklenmesine devam edilmektedir. Tamamlanan ve devam eden programlar ile birlikte toplamda 698 projeye 2023 rakamlarıyla yaklaşık 1,05 milyar TL hibe desteği verilmiş, eş finansman dâhil toplam yatırım tutarı 1,60 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2023 sonu itibarıyla tamamlanmış olan 10 Teknik Destek Programı'nda; 164'ü Zonguldak'ta, 82'si Karabük'te ve 56'sı Bartın'da olmak üzere toplam 302 proje desteklenmiştir. Bu kapsamda gerçekleşen toplam destek tutarı 26.8 milyon TL olmuş ve 18.416 kişiye eğitim ve danışmanlık hizmeti sağlanmıştır.

Kırsal Kalkınma Destekleri

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) destekleri, kırsalda uygulanabilecek en önemli destek türleri arasındadır. Ancak Batı Karadeniz Bölgesi illeri 2023 yılına kadar TKDK kapsamında olan iller arasında yer almadığından bölgede Kırsal Kalkınma Destekleri adıyla Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından destekler sağlanmıştır. Destek kapsamında; yatırımların modernizasyonu, oluşturulması, genişletilmesi ve yeniden inşası aracılığıyla kırsal faaliyetlerin oluşturulmasını, çeşitlendirilmesini ve geliştirilmesi hedeflenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından uygulanan bir başka destek ise orman köylüleri kredileridir (ORKÖY). Program kapsamında ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve genişletilmesi hedeflerine ulaşmak üzere, orman köylülerinin kalkındırılmalarına katkıda bulunmak ve ormanlara olabilecek baskıyı azaltmak için orman köylülerine, kooperatiflere ve kooperatif üst kuruluşlarına hibe ve kredi kullandırılması amaçlanmıştır. Bununla birlikte bu desteklerin bölge illerindeki kırsal kalkınmayı geliştirmek açısından TKDK destekleri kadar geniş ve etkili olmadığı değerlendirilmektedir.

TKDK, 4 Mayıs 2007 tarih ve 5648 sayılı Kanun kapsamında kurulmuş olup, ulusal kalkınma plan, program ve stratejilerinde öngörülen ilke ve hedefler çerçevesinde, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakları da kapsayacak şekilde, kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından açıklanan karara göre, TKDK koordinasyonunda daha önce 42 ilde uygulanan ve Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politikalar geliştirilmesinin desteklenmesini amaçlayan IPARD desteklerinin, 2024 yılında 81 ilde uygulanması için çalışmalar yürütülmektedir. Makine ve ekipman alımı, yapım işi, genel harcamalar ve görünürlük gibi birçok alanda destek verilen program kapsamında geri ödemesiz olarak yüzde 50 ile yüzde 70 arasında değişen mali destek sağlanmaktadır.

Bölgede kırsal kalkınma açısından uygulanan önemli programlardan bir diğeri ise Kalkınma Ajansları koordinasyonunda uygulanan Batı Karadeniz Bölge Kalkınma Programı (BAKAP)'tır. Programın amacı, TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) ve TR82(Kastamonu, Sinop, Çankırı) Bölgelerinde kırsal kalkınmaya katkı sunmak amacıyla tarım ve kırsal turizm temalarında mal ve hizmet üretimini teşvik edecek model projeleri desteklemektir.

Program kapsamında bölgelerin ihtiyaç ve potansiyellerine göre 3 öncelik belirlenmiştir. Bu öncelikler; tarımsal üretimin artırılması ve üretim altyapısının geliştirilmesi, tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi ve kırsal turizmin geliştirilmesi olarak belirlenmiş olup desteklenmesi planlanan projelerin tematik olarak odaklarını belirlemektedir. Program Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinasyonunda; TR81 Bölgesinde Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı ve TR82 Bölgesinde Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından yürütülmektedir. Proje başvuruları Ajanslara yapılmakta; teknik destek ve proje geliştirme çalışmaları Ajanslar işbirliğiyle yürütülmektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından programın devamlılığına dair değerlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Program kapsamında BAKKA tarafından 2023 yılında 8 projeye yaklaşık 24 milyon TL destek sağlanmıştır.

Kırsalda tarım ve hayvancılığın geliştirilmesine yönelik faaliyet türüne göre değişen Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından koordine edilen diğer destekler de mevcut olup, faaliyetin niteliğine göre bu tür destekler kırsal kalkınmaya katkı sağlamak açısından oldukça önemlidir.

Ayrıca kırsalda yetiştirilen ürünlerin kırsal veya tarımsal kooperatifler aracılığıyla pazarlanması, markalaşması ve çeşitli faaliyetlerle desteklenmesi için Ticaret Bakanlığı destekleri bulunmaktadır. Bu ve benzeri programların bölgede uygulanmasının, kırsal kalkınma çalışmaları açısından iyi uygulama örneklerinin bölgeye kazandırılmasına ve bölgenin kırsal kalkınmasına doğrudan etki etmesine katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

2.4.3. Yatırım Teşvik Sistemi

Türkiye'de yatırım teşvik sistemiyle cari açığın azaltılması, ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malı ve ürünlerin üretiminin artırılması, teknolojik dönüşümü sağlayacak yüksek ve orta-yüksek teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi, az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırım desteklerinin artırılması, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, destek unsurlarının etkinliğinin artırılması ve kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

15 Haziran 2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile başlatılan mevcut Yatırım Teşvik Sistemi'nin uygulama ve oranları yatırım projesinin yeri, ölçeği, önemi ve konusuna bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Sisteme göre; yatırımcılar tamamen veya kısmen dört ana teşvik uygulaması

(genel, bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırım) altında yer alan önlemlerden ve dokuz destek unsurundan (KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi desteği-işçi ve işveren payı, faiz desteği, yatırım yeri tahsisi, gelir vergisi stopajı desteği) yararlanmaktadır. Bu yatırım teşvik düzenlemesinde il temelli bir sisteme geçilmiştir (İBBS-3). Bu doğrultuda, 81 il sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre altı bölge altında sıralanmış ve kategorize edilmiştir.

Teşvik sisteminin sınıflandırmasına göre, TR81 Düzey 2 Bölgesi'nin illeri olan Karabük 2'nci, Zonguldak 3'üncü ve Bartın 4'üncü bölgede yer almaktadır. Dolayısıyla, destek unsurlarının oran ve şartları bu bölgelerde farklılık göstermektedir. Teşvik sisteminde OSB'lerde yapılacak yatırımlarda bir alt bölge teşviki geçerli olmaktadır. Şekil 112'de Türkiye'de illerin yatırım teşvik bölgeleri gösterilmektedir.

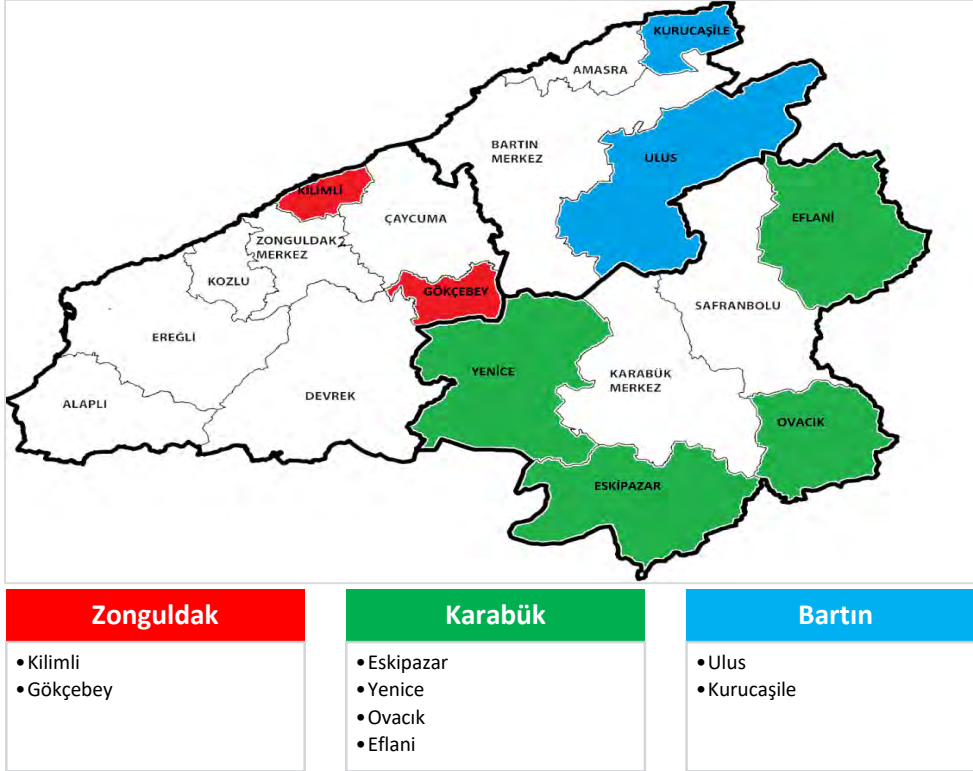
Şekil 112: Yatırım Teşvik Bölgeleri

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2023

13 Mayıs 2022 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile iller arası gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılması ve illerin görece daha az gelişmiş ilçelerinin kalkındırılması amacıyla, 39 ilde 74 ilçenin bir alt bölge desteğinden yararlandırılmasına karar verilmiştir. Bu ilçelerdeki yatırımlar kendi bölgesindeki teşviklerin bir alt bölgesindeki teşviklerden yararlanabilecektir. Bu çerçevede bölgede Zonguldak'ta 2, Karabük'te 4, Bartın'da 2 olmak üzere toplam 8 ilçe tespit edilmiş olup, bu ilçelerin isimleri aşağıda görülmektedir. Şekil 113'te bölgede ilçe bazlı teşvikten yararlanabilecek ilçeler yer almaktadır.

Şekil 113: İlçe Bazlı Teşvikten Yararlanabilecek İlçeler

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2023

2.4.4. Yatırım Planları

Sakarya Gaz Sahası Geliştirme Projesi: Sakarya Gaz Sahası Geliştirme Projesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının milli enerji hedefleri doğrultusunda, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) ile iş birliği halinde 2021-2023 yıllarında petrol ve doğal gaz arama faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Sakarya Gaz Sahası Batı Karadeniz baseni Sakarya bloğunda açılan Tuna-1 kuyusu Ereğli'nin 175 km kuzeyine yer almaktadır. Kuyunun bulunduğu bölgede su derinliği 2.117 metre olmakla birlikte tüm operasyonlar tamamen TPAO ve TP-OTC tarafından milli imkânlar ile yapılmıştır.

Sakarya Gaz Sahası'nda keşfi gerçekleştirilen doğal gaz ile devam eden aramalarla keşfedilecek doğal gaz rezervlerinin çıkarılması, karaya iletilmesi ve işlenerek ulusal şebekeye verilmesi amaçlanmıştır. Sakarya Gaz Sahası Deniz Tabanı Üretim Tesisleri, Deniz Tabanı Nakil Hatları ve Kara Doğal Gaz İşleme Tesisi Entegre Projesi, Karadeniz'den çıkarılan doğal gazı Türkiye'nin kuzey kıyısında bulunan Filyos'a 155 km uzunluğundaki boru hattı ile taşıyacak olan deniz ve kara projesidir. Bu dokümanın Gelişim Potansiyeli Olan Sektörler (Bölüm 2.2.3.) bölümünde yer alan "Doğal Gaz ve Bağlantılı Sektörler" başlığında belirtildiği gibi, 2022 yılında piyasa değeri bir trilyon dolar olan 710 milyar metre küp üretilebilir doğal gaz rezervi keşfedilmiştir. İlk fazda günlük on milyon metre kapasiteye 2023 sonunda ulaşılması ikinci fazda ise günlük 40 milyon metre küp kapasiteye ulaşması öngörülmektedir. BOTAŞ tarafından bir ölçüm istasyonu kurulmuş olup, işleme tesisinden alınan gaz boru hatları aracılığı ile ulusal hatta bağlanmıştır.

Çaycuma Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi (TDİOSB): Zonguldak tarım potansiyelini harekete geçirecek Çaycuma TDİOSB'de 29 Haziran 2021'de yapılan altyapı ihalesi sonucu aynı yıl Ağustos ayında çalışmalara başlanmıştır. Altyapısı 2022'de tamamlanan TDİOSB'de 2024 yılında üstyapının ve üretimin başlaması öngörülmektedir. Yaklaşık büyüklükleri 25–32 dekar arasında değişen 15 parselden oluşturulacak topraksız, modern seralarda ağırlıklı ihracata yönelik salkım domates gibi

ürünlerin üretimi yapılacaktır. Bölgedeki tarım faaliyetlerine de ivmelendirici etki yaratacak proje ile tesislerden elde edilen ürünler 30 km uzaklıkta bulunan Filyos Limanı aracılığıyla Rusya ve Ukrayna başta olmak üzere Karadeniz kıyısı ülkelere ve tüm dünyaya ihraç edilebilecektir.

Eskipazar Organize Sanayi Bölgesi: Eskipazar ilçesinin kalkınmasına, Karabük'ün yatırım ekosisteminin geliştirilmesine katkı sağlayacak projelerden biri olan Eskipazar Organize Sanayi Bölgesi için Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından ön fizibilite çalışması tamamlanmış ardından altyapı etüt ve planlama projeleri gerçekleştirilmiştir. Toplam alanı 342 ha olan ve 477 parselden oluşan sanayi bölgesinde kamulaştırma çalışmaları yüzde 83,5 oranında tamamlanmış olup OSB kurulumuna yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Filyos Vadisi Projesi: Proje kapsamında Filyos Limanı, Filyos Endüstri Bölgesi, Filyos Serbest Bölgesi ve Serbest Bölge Gelişme Alanı yer almaktadır. Altyapısı 2021 yılında tamamlanan Filyos Limanı, TPAO tarafından kullanılmakta olup ilerleyen dönemde ticari liman olarak kullanılması planlanmaktadır. Yarısı TPAO'ya tahsis edilen Filyos Endüstri Bölgesi'nde ise 40 milyon m³/yıl kapasiteli doğal gaz işleme tesisi kurulum çalışmaları başlamış ve kapasite artırımı çalışmaları devam etmektedir. Bunlara ek olarak Filyos'ta bir lojistik merkezi kurulumu planlanmaktadır. Projeye entegre altyapı yatırımları ile demir yolu bağlantı yapıları bölgedeki sosyo-ekonomik gelişimi doğrudan etkileyecek yatırımlardır. Şekil 114'te Filyos Vadisi yatırımları yerleşim planı yer almaktadır.

Şekil 114: Filyos Vadisi Yerleşim Planı

Kaynak: Filyos Vadisi Tanıtım Kataloğu, 2023

Karabük-Filyos Yolunun Bölünmüş Yol Yapılması: Yenice'de yeni bir organize sanayi bölgesinin kurulması için çalışmalar devam etmektedir. İlçenin Filyos Vadisi Projesi'ne entegrasyonunun artırılması, ilçenin sosyo-ekonomik gelişimine olumlu bir etki yapacaktır. Çevre yolunun Yenice kavşağından başlayarak, Balıksık-Hasankadı-Kozcağz hattında devam eden fizibilite ve güzergah elverişlilik çalışmaları, Çaycuma Filyos hattını da içerecek şekilde genişletilerek, Karabük-Filyos yolunun bölünmüş yol olarak inşası için çalışmalar devam etmektedir.

Bartın Irmağı ve Yan Kolları Islahı: Bartın'da turizm potansiyeli yüksek olan ve kırsal alandan başlayıp şehrin merkezine kadar uzanan Bartın Irmağı'nın ıslahı, afetlerle mücadele, turizm ve şehir yaşamına etki edecek önemli bir projedir. Bartın Irmağı'nda; Kozcağz Çayı birleşiminden membaya doğru 3.002 m; Kozcağz Çayında; Bartın Irmağı birleşiminden membaya doğru 3.975 m; Bartın Irmağında Bartın Irmağı Kozcağz Çayı birleşiminden denize döküldüğü yere kadar olan kısmında 13.261 m olmak üzere toplam 20 km taşkın koruma, rehabilitasyon ve peyzaj amaçlı tesisler yapılarak Bartın il merkezinin taşkınlardan korunması amaçlıdır. Bartın Irmağı yan kollarından Kozcağz Çayı kolunun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ihalesi yapılacaktır.

Zonguldak – Kilimli – Saltukova Yolu: Toplam uzunluğu 145,1 km olan Zonguldak-Amasra-Kurucaşile-Cide Yolu projesinin Zonguldak-Kilimli-Filyos-Bartın il sınırı arası uzunluğu 43,3 km'dir. Zonguldak-Kilimli arasında çalışmaları tamamlanmıştır. Kilimli-Filyos yolunun toplam uzunluğu 19,1 km bölünmüş yol olup, Kilimli-Çatalağzı Yolu'nun 5,3 km'lik kesiminin ihalesi yapılmış, iş yeri teslimi yapılmış ve çalışmalara başlanmıştır. Çatalağzı-Filyos Yolu'nun 13,8 km'lik kesiminin ihalesi yapılmış, sözleşmesi imzalanmış olup çalışmalara başlanacaktır. Filyos-(Bartın-Çaycuma) Ayrım Yolu'nun ihalesi yapılmış olup, mahkeme kararı ile iptal edildiğinden, tekrar ihale aşamasına başlanması planlanmaktadır. Saltukova, Zonguldak Havalimanı'na ulaşım açısından da önemli bir lokasyondur.

Eflani Göğköz Göleti: 76 ha sulama alanına sahip projede dolu savak, derivasyon tüneli, enjeksiyon, geçici bent, kil ocağı ulaşım yolu ve gövde sıyırma kazıları tamamlanmış, gövde dolgu imalatlarına devam edilmektedir. Göletin tamamlanmasıyla kırsal alanlara sahip olan yöredeki 760 dekar alanda sulu tarım yapılabilmesi planlanmaktadır.

Haslı Göleti ve Sulaması: Eskipazar ilçesinde bulunan Haslı Gölet'i yatırımla 250 ha sulama alanına sahip projede baraj ulaşım yolunda 2.000 m kazı ve dolgu çalışmaları ve kaya ocağı ulaşım yolunda 2.100 m kazı ve dolgu çalışmaları tamamlanmıştır. Projeye modern tarım uygulamaları için kırsalda sulama ihtiyacı ve içme suyu ihtiyacının karşılanması planlanmaktadır.

Eskipazar Ova Gölet'i ve Sulaması: 550 ha sulama alanına sahip projede Ova Göleti'nin yeri değiştirilen yol güzergâhında 450 m boyunca kazı ve dolgu çalışmaları tamamlanmıştır. Göletin bulunduğu kırsal alanda sulama ve içme suyu ihtiyacının karşılanması planlanmaktadır.

Ovacık Entegre Devlet Hastanesi (10 Yataklı): Ovacık ilçesinde yaşam kalitesinin yükseltilmesi kapsamında yapılması planlanan yatırımlardan biri de hastane yatırımdır. Sağlık Bakanlığı yetkililerince yerinde yapılan inceleme neticesinde mevcut Aile Sağlığı Merkezi ve Toplum Sağlığı Merkezinin bulunduğu alanın (yaklaşık 3.200 m²) hemen yanındaki yaklaşık 5.000 m²'lik arsanın kamulaştırması yapılmış ve belirtilen arsa Sağlık Bakanlığına 25 yıllığına bedelsiz tahsis edilmiştir. Yapım ihalesi Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan projede yüklenici firma ile 07.01.2021 tarihinde sözleşme imzalanarak 15.01.2021 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.

Zonguldak-Amasra-Kurucaşile-Cide Yolu: Bölgenin ulaşımı en zor ilçelerinden biri olan Kurucaşile'ye ulaşım hattının yenilenmesi önemli altyapı yatırımlarındandır. Toplam uzunluğu 145,1 km olan projenin Bartın ilindeki uzunluğu 77,5 km'dir. Bartın ilinde 64,2 km bölünmüş yol (35,9 km'si BY-BSK, 28,3 km'si BY-SK) olarak tamamlanmıştır. Bartın-Çakraz-Kurucaşile yolu (Çakraz-Karaman arası) 11,8 km kesiminde 14.07.2021 tarihinde çalışmalar tamamlanarak yol trafiğe açılmıştır. Karaman-Kurucaşile arasında T-4 tüneline 3.784 m, T-5 tüneline 1.771 m kazı destek çalışmaları tamamlanmış olup çalışmalar devam etmektedir. Bartın şehir geçişinde (Km:1+560-2+500 arasında) BSK çalışmaları tamamlanarak yolun tamamı BSK'lı bölünmüş yol olarak trafiğe açılmıştır. Ayrıca bu iş kapsamında 1 adet yaya üst geçidinin de yapımı tamamlanmıştır.

Bartın-Çaycuma Ayrımı- Kozcağız- (Karabük-Yenice) Ayrımı Yolu: Toplam uzunluğu 45,15 km olan yol, Bartın Merkez'e en yakın belde olarak bilinen Kozcağız'ın ulaşım ve altyapısının iyileştirilmesine katkı sunacaktır. Devam eden işin toplam uzunluğu 14,2 km BY-BSK'dır. Proje kapsamında 1 adet çift köprü, 5 adet tek köprü bulunmaktadır. 2021 yılında betonarme duvar imalatları tamamlanmıştır. DSİ'nin Kışla sel kapanı gölet inşaatı havzasında kalan 1,4 km'lik relokasyon yolu TY-SK seviyesinde tamamlanmıştır. Karabük il sınırı-Hasankadı-Kozcağız arasının yapılabilmesi için kılavuz planı hazırlanmıştır.

Adapazarı-Karasu-Ereğli-Bartın Limanı Bağlantı Demir Yolu: Proje Batı Karadeniz Bölgesi'nin tamamına yakınına kapsamaktadır. Etüt, proje ve mühendislik hizmet işlerinin tamamı 2011 tarihinde tamamlanmıştır. Projenin 61 km'lik Adapazarı-Karasu arasındaki bölümün yapım ihalesi yapılmış olup, 2011 yılında inşaat faaliyetlerine başlanmış, çalışmalar devam etmektedir. Devam eden proje dâhilinde Bartın Limanı-Çaycuma arası güzergâhına öncelik verilerek yapılması ve Çaycuma'dan geçen mevcut Ankara-Zonguldak Demir Yolu'na bağlantısının sağlanması ilin en önemli önceliklerindedir. Ayrıca, talep doğrultusunda Bartın OSB'yi de yol güzergâhına alacak şekilde projelendirme çalışmalarına başlanmıştır.

Tarlaağzı Balıkçı Barınağı Onarımı: Kırsal kalkınmada önemli bir geçim kaynağı olan balıkçılığın teşvik edilmesi ve geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen altyapı ihtiyacının giderilmesine yönelik projedir. 2021 yılı yatırım programına alınan 27,5 milyon TL bedelli yatırımın 24.09.2021 tarihinde ihalesi yapılmış olup yapım süreci devam etmektedir.

Atıl Durumdaki Kamu ve Şahıs Arazilerinin Tarım ve Sanayiye Kazandırılması: Kırsal kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla atıl durumdaki kamu arazilerinin ekonomiye (tarım, hayvancılık ve sanayi) kazandırılması hedefine uygun olarak Bartın İl Özel İdaresine ait 84 dekar, Milli Emlak Müdürlüğüne ait 113 dekarlık atıl hazine arazisi olmak üzere toplamda 197 dekarlık alan üzerinde lavanta üretim tesisi, 216 dekar atıl durumdaki hazine arazisi üzerine yaklaşık 1.500 kişinin istihdam edileceği mobilya üretim tesisi ve 6.045 dekar şahıs arazisi ise tarımsal (fındık ve mısır) üretimine kazandırılmıştır. Ayrıca Bartın Irmağı üzerinde terminal ile Akçamescit Köprüsü arası 3,5 km'lik güzergâhta kara yolu ile ırmak arasında kalan çoğunluğu tescil dışı arazilerin oluşturduğu ve mera parselleriyle birlikte planlanabilecek 600 dönüm arazide planlama çalışmaları devam etmektedir. Bu alanlarda planlanacak çalışmalarla kırsal ve ekonomik kalkınmayı tetikleyecek yatırımlar yapılması planlanmaktadır.

2.4.5. Düzenli Sanayi ve Ticaret Alanları

Batı Karadeniz Bölgesi Türkiye'nin ilk sanayileşmiş bölgelerinden biridir. Taş kömürü madenciliği, buna bağlı endüstriler ile demir-çelik ağırlıklı sektörel yapı nedeniyle bölgede diğer sektörlerde gelişim sınırlı olmuştur. Ayrıca Batı Karadeniz'in engebeli arazi koşulları da büyük ve düzenli sanayi alanlarının oluşturulmasını zorlaştırmıştır. Sanayi alanlarının illerin toplam alanlarındaki payı incelendiğinde Zonguldak yüzde 0,70 oran ile 14. sırada, Karabük yüzde 0,26 oran ile 35. sırada ve Bartın yüzde 0,14 oran ile 50. sırada yer almaktadır. Bu sıralamada plansız sanayi alanları da yer almaktadır. Bölgede görece az sayıda düzenli sanayi alanı yer almaktadır ve bu alanların önemli altyapı ve üstyapı sorunları bulunmaktadır. Bu durum bölgenin sanayi ekosistemindeki önemli bir eksikliği işaret etmektedir.

Bölgede bir adet serbest bölge bulunmakla birlikte henüz faaliyete başlamamıştır. Zonguldak'ın Çaycuma ilçesi sınırları içerisinde bulunan Filyos Serbest Bölgesi 1.044 hektar büyüklüğe sahiptir. Filyos Serbest Bölgesi'nin hemen güneyinde gelişme alanı olarak tanımlanmış 620 hektar büyüklüğe sahip bir alan da yer almaktadır.

Bölgede üç endüstri bölgesi yatırım alanı bulunmakta olup bu endüstri bölgeleri; 344 hektar büyüklüğe sahip Filyos Endüstri Bölgesi, 253 hektar büyüklüğe sahip TPAO Filyos Endüstri Bölgesi ve Eren Holding AŞ Zonguldak Özel Endüstri Bölgesi'dir. Filyos Endüstri Bölgesi'nde yatırım öncesi hazırlıklar devam etmektedir. Sakarya Gaz Sahasında doğal gazın bulunmasıyla Filyos Endüstri Bölgesi'nden ayrılarak Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına tahsis edilen TPAO Filyos Endüstri Bölgesi'nde ise Karadeniz'den çıkarılmakta olan doğal gazla ilişkin gaz alım ve işleme tesisi kurulum çalışmaları sürdürülmektedir. Eren Holding AŞ Zonguldak Özel Endüstri Bölgesi ise 176,53 hektar alana sahip olup 7 Aralık 2023 tarihli ve 32392 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan kararla endüstri bölgesi olduğu ilan edilmiştir.

Bölgede toplam büyüklüğü 920 hektara ulaşan, 269 parselde toplam 171 işletmenin ve 15.339 çalışanın yer aldığı aktif 5 karma OSB bulunmaktadır. Bunlar Kdz. Ereğli OSB, Alaplı OSB, Çaycuma OSB, Karabük OSB ve Bartın OSB'dir. Bartın ve Çaycuma OSB'ye yönelik genişletme çalışmaları devam etmektedir. Bölgede yer alan aktif OSB'lerin listesi ve bilgileri Tablo 53'te yer almaktadır.

Tablo 53: Bölgedeki Aktif OSB'lerin Bilgileri

OSB Adı	Büyüklük (ha)	Parsel Sayısı	Doluluk Oranı (%)	İstihdam Sayıları
Ereğli	211	58	100	2.444
Alaplı	77	51	76	420
Çaycuma	125	64	100	4.191
Karabük	339	53	92,5	1.903
Bartın	168	43	75	6.381
Toplam	920	269	-	15.339

Kaynak: OSB Müdürlükleri, 2023

Bununla birlikte yasal süreci tamamlanan, altyapı yatırımları devam eden veya yer tahsis ve tespit işlemleri yapılan projeler de bulunmaktadır. Toplam büyüklüğü 456 hektara ulaşan bu projelerden; Zonguldak Çaycuma Tarıma Dayalı İhtisas OSB'nin altyapı yatırımları tamamlanmış olup, Eskipazar OSB'nin altyapı uygulama proje süreci tamamlanma safhasındadır. Yaklaşık 65 hektar büyüklüğündeki Gökçebeş karma OSB'nin ise yer tespit işlemleri tamamlanmış, kuruluş protokolü Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca onaylanarak tüzel kişilik kazanmıştır. Yönetim ve denetim kurulları oluşturulan söz konusu

OSB yatırımının hayata geçmesi için işlemler devam etmektedir. Bu projelerin de plan döneminde tamamlanarak yatırımların kısa sürede hayata geçirileceği öngörülmektedir.

Bunlara ek olarak bölgeye yeni OSB alanları kazandırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ereğli II. OSB projesinin geliştirilmesi, Çaycuma Tarıma Dayalı İhtisas OSB'nin ikinci etap çalışmalarına başlanması, Bartın'da tarıma dayalı ihtisas OSB kurulması, Yenice'de mobilya ve orman ürünleri alanında OSB kurulması, Çaycuma-Saltukova OSB ve Abdipaşa OSB kurulmasına yönelik girişimler mevcuttur. Ayrıca henüz somut bir gelişme olmasa da Alaplı'da mevcut sanayi tesislerinin bulunduğu alanda bir ıslah OSB kurulması yönünde geçmiş yıllarda çabalar olmuştur.

Bölgede 3.652 işlik/iş yeri alanı bulunan ve hâlihazırda 7.814 kişiye istihdam sağlanan toplam 26 aktif küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. Bunlardan 14'ü Zonguldak'ta, 6'sı Karabük'te ve 9'u Bartın'da yer almaktadır. Bunlara ek olarak hâlihazırda yapımı devam eden ve projelendirme süreçleri devam eden küçük sanayi siteleri de bulunmaktadır. Bölgedeki ilçelerin önemli bir kısmında küçük sanayi sitesi yatırımlarına ihtiyaç duyulmakta, mevcutta şehir içinde kalmış veya fonksiyonunu günümüz koşullarında yeterince ifa edemeyen sanayi sitelerinin yer değişikliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Tablo 54'te bölgenin düzenli sanayi ve ticaret alanlarının sayı ve büyüklüklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

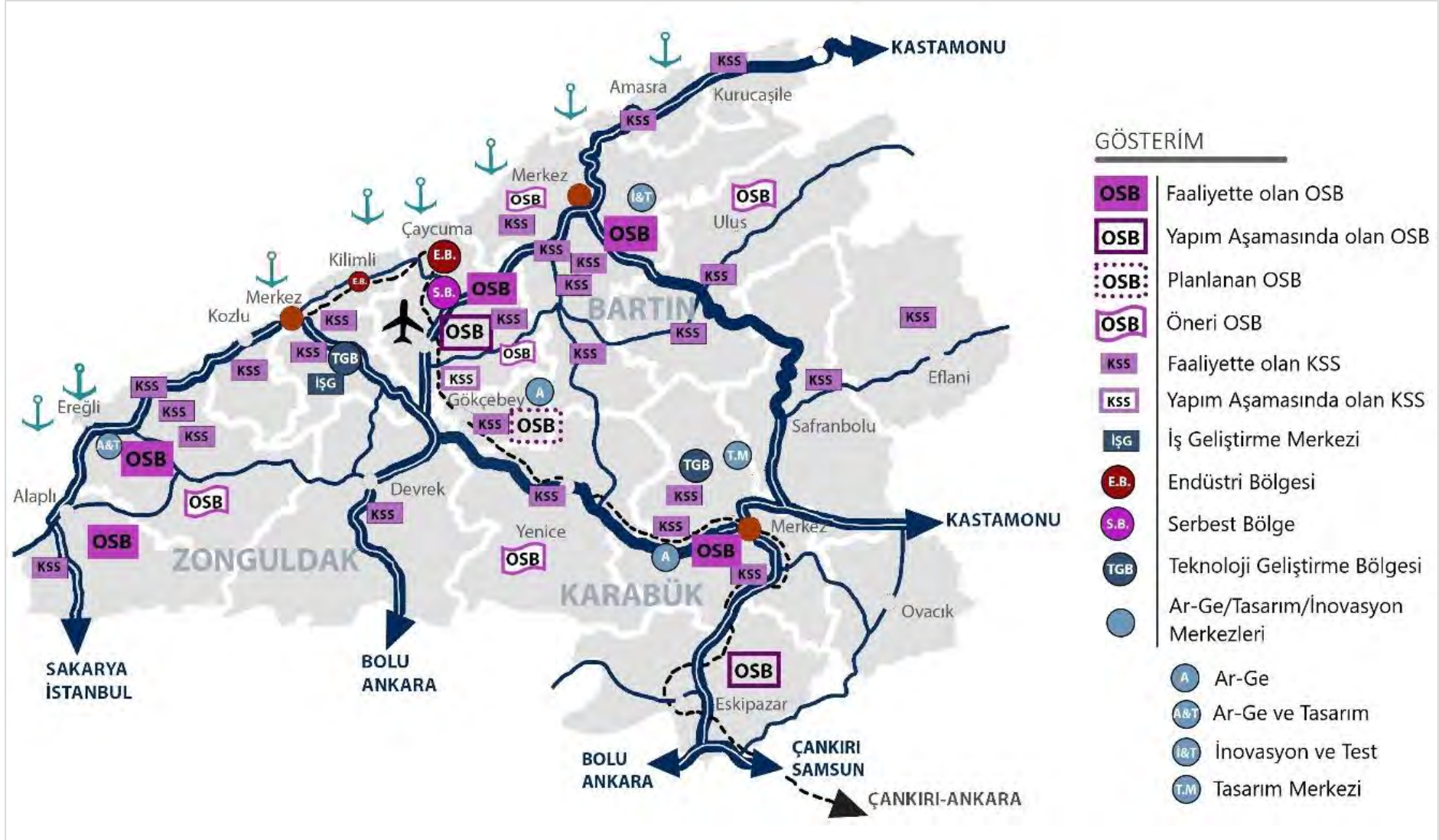
Tablo 54: TR81 Düzey 2 Bölgesi Düzenli Sanayi ve Ticaret Alanları Sayı ve Büyüklükleri

Kategori	Detaylar	Zonguldak	Karabük	Bartın
Serbest Bölge	Adet	1	-	-
	Alan (ha)	1.044	-	-
Serbest Bölge Gelişme Alanı	Adet	1	-	-
	Alan (ha)	620	-	-
Endüstri Bölgesi	Adet	3	-	-
	Alan (ha)	774	-	-
OSB (aktif)	Adet	3	1	1
	Alan (ha)	413	339	168
Yeni OSB (proje/devam eden)	Adet	2	1	-
	Alan (ha)	120	342	-
KSS	Adet	14	6	9
	İşletme/İşlik Sayısı	1.490	988	1.174

Kaynak: İdari Kayıtlar Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Bölgede yatırım ortamını etkileyen diğer unsurlar ise teknoloji geliştirme bölgeleri, Ar-Ge, tasarım ve inovasyon merkezleridir. Ayrıca ulaşım ve lojistik imkânları, kara yolu, demir yolu, hava yolu ve liman imkânları yatırım ekosisteminin önemli parçalarını oluşturmaktadır. Şekil 115'te bölgenin yatırım ortamını gösteren bir harita yer almaktadır.

Şekil 115: Bölgenin Yatırım Ortamı

Kaynak: BAKKA, 2023

2.4.6. Doğrudan Yabancı Sermayeli Yatırımlar

Bölgelerin kalkınmasında kaynak problemini aşmada doğrudan yabancı yatırımların rolü giderek artmaktadır. Doğrudan yabancı yatırımlar ise yatırım yeri seçiminde ülkelerin ve bölgelerin sosyal ve ekonomik koşulları, yatırım ortamı ve teşvikleri çerçevesinde hareket etmektedir.

Doğrudan yabancı yatırımlar için belirleyici olan temel faktörler arasında pazar büyüklüğü, ulaşım altyapısı, doğal kaynaklar, ekonomik ve politik istikrar, işçi maliyetleri, döviz kurları, ihracat kapasitesi, ödemeler dengesi, büyüme oranı, teknolojik gelişme ve enflasyon oranı yer almaktadır. Aynı zamanda bir bölgenin cazip olması için ulaşılabilirlik düzeyinin yüksek olması, ham madde bakımından zengin olması ve beşeri sermaye bakımından yüksek potansiyele sahip bulunması gerekmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının düşük kaldığı görülmektedir. 2018-2022 yılları arasındaki 5 yıllık süreçte bölgeye gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı toplamı yaklaşık 244,4 milyon TL olup iller bazında dağılımı Tablo 55'te verilmektedir. Aynı süreçte Karabük ili yatırım alamazken Bartın iline 2021 yılında gelen 137,2 milyon TL'lik yatırım dikkat çekmektedir. 2022 yılında ise bölgede yabancı sermayeli yatırım gerçekleşmemiştir.

Tablo 55: Batı Karadeniz Bölgesi İllerine Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları (TL)

Yıllar	2018	2019	2020	2021	2022
Zonguldak	-	8,1 milyon	70,9 milyon	-	-
Karabük	-	-	-	-	-
Bartın	-	-	20,1 milyon	137,2 milyon	8,1 milyon

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, 2022

2.4.7. Girişimcilik Ekosistemi

Girişimcilik, istihdamı ve verimliliği arttırmanın, ekonomik büyüme ve gelişmeyi hızlandırmanın yanında, toplumun refah düzeyinin yükselmesini ve orta sınıfın güçlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca girişimcilik bölgeler arası gelişmişlik düzeylerindeki farkların ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında etkilidir. Bu nedenle ülkedeki girişimci sayısı ve girişimci niteliğinin artması toplam yatırımları ve istihdamı pozitif etkileyerek kalkınmaya katkı sağlamaktadır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nin önemli bir sorunu olan girişimcilik kültürünün yeterince gelişmemiş olmasının temel nedenlerinden biri bölgenin bağımlı sektörel yapıya sahip olmasıdır. Bölgedeki toplam girişim sayısının ülke genelindeki toplam girişim sayısına oranı yüzde 1 civarındadır. Bölgede en fazla girişim sayısı Zonguldak ilinde bulunurken, en düşük girişim sayısı Bartın'dadır, bu durum nüfusla da paralellik göstermektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi girişimcilerin iş kurma ve mevcut işlerini büyütmelerini sağlamak üzere ihtiyaç duyacakları eğitim, yönlendirme ve danışmanlık hizmetlerini verebilecek ve onları yatırımcılarla buluşturmak üzere İŞGEM, girişimci geliştirme merkezi ve inovasyon merkezleri gibi ortak kullanıma yönelik altyapılar bakımından güçlü konumda değildir. Bununla birlikte girişimciliğe yönelik bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları ile girişimcilere yönelik mentorluk ve danışmanlık faaliyetleri sürdürülebilir bir şekilde sunulmamaktadır. Diğer yandan, girişimlerin finansmana erişimini kolaylaştıran melek yatırımcılık ve girişim sermayesi gibi destek sistemleri bölgede gelişmemiş durumdadır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nin yıllar itibarıyla girişimci sayısına bakıldığında en fazla toptan ve perakende ticaret ile motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörlerinde girişim gerçekleştiği görülmektedir. Buna bağlı olarak en fazla ciro da yine aynı sektörlerde gerçekleşmiş durumdadır. Veriler incelendiğinde dikkat çeken bir diğer nokta ise mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü ile bilgi ve iletişim sektöründe son yıllarda girişim sayısının görece daha fazla artmasıdır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde girişimcilik verileri incelendiğinde, 2010-2022 yılları arasında önemli dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Girişimci Bilgi Sistemi verilerine göre 2010 yılında bölgede 31.541 olan girişimlerin sayısı 2020 yılında 38.104 ile en yüksek değere ulaşmış olup 2021 yılında 23.656'ya, 2022 yılında ise 12.944'e düşmüştür.

Bölgedeki girişimlerin 2010-2022 yılları arasındaki sayılarına bakıldığında en yüksek girişim sayısının 2020 yılında 38.104'e ulaştığı, en düşük girişim sayısının ise 2022 yılında 12.944 olarak gerçekleştiği görülmektedir. 2022 yılındaki girişimlerin sayısı bir önceki yıla göre yüzde 45 oranında azalmıştır. Girişim sayısının son 3 yılda bu kadar fazla azalmasının ana nedenleri arasında pandemi ve ekonomik etkiler olduğu değerlendirilmekte, pandeminin aynı zamanda 2020 yılı sonrasında çok sayıda girişimin kapanmasına da neden olduğu bilinmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki girişimlerin Türkiye içindeki oransal payına bakıldığında, aynı dönemde en yüksek payın yüzde 1,22'lik oranla 2010 ve 2011 yıllarında; en düşük payın ise yüzde 0,41 oran ile 2022 yılında gerçekleştiği görülmektedir. 2010-2022 yılları arasında Türkiye'de ve Batı Karadeniz Bölgesindeki girişim sayıları ile bölgedeki girişimlerin Türkiye'deki girişimlere oranı Tablo 56'da yer almaktadır.

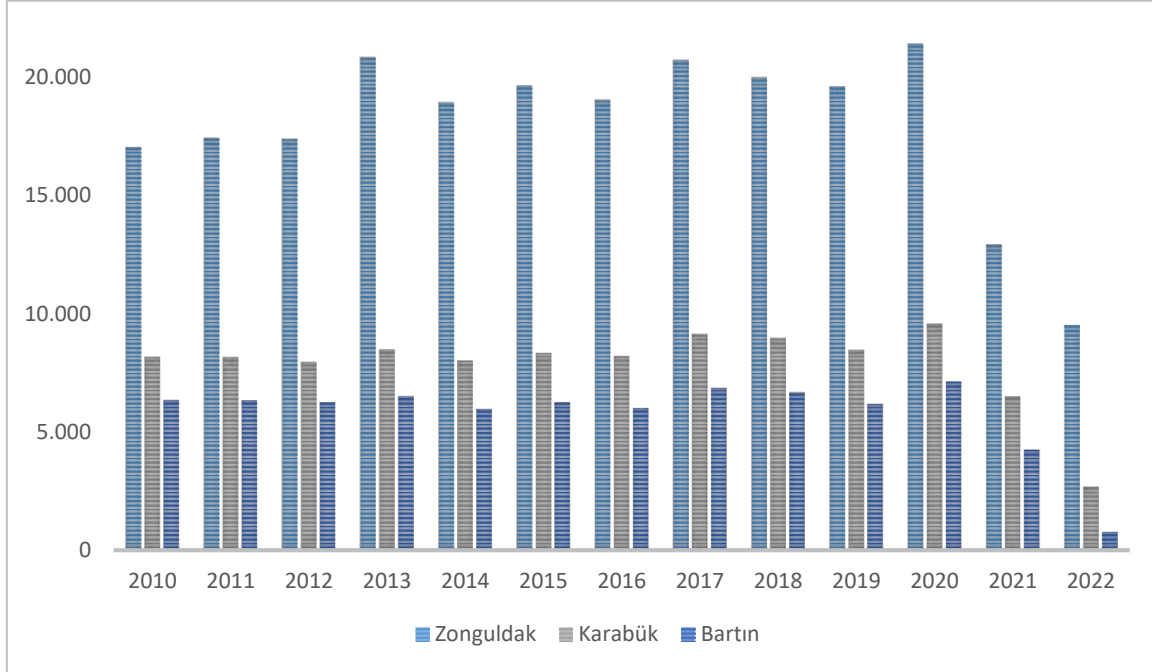
Tablo 56: Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye Genelinde Girişim Sayıları (2010-2022)

Dönem	TR	TR81	TR81 / TR (%)	Zonguldak	Karabük	Bartın
2010	2.581.996	31.541	1,22	17.023	8.177	6.341
2011	2.624.664	31.919	1,22	17.426	8.160	6.333
2012	2.668.817	31.585	1,18	17.375	7.961	6.249
2013	2.972.655	35.816	1,20	20.835	8.479	6.502
2014	2.892.201	32.900	1,14	18.924	8.014	5.962
2015	3.013.706	34.217	1,14	19.636	8.337	6.244
2016	3.011.167	33.247	1,10	19.037	8.201	6.009
2017	3.229.731	36.701	1,14	20.707	9.132	6.862
2018	3.195.100	35.656	1,12	19.978	8.966	6.671
2019	3.260.513	36.194	1,11	19.595	8.463	6.181
2020	3.557.891	38.104	1,07	21.402	9.574	7.128
2021	2.969.507	23.656	0,80	12.916	6.494	4.246
2022	3.166.618	12.944	0,41	9.516	2.670	758

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2023

Girişim sayılarının illere göre dağılımına bakıldığında, 2022 yılındaki toplam girişimlerin yüzde 73,5'inin Zonguldak'ta, yüzde 20,6'sının Karabük'te ve yüzde 5,9'unun ise Bartın'da gerçekleştirildiği görülmektedir. Zonguldak ilini sırasıyla Karabük ve Bartın illeri takip etmektedir. Şekil 116'da 2010-2022 yılları arasında bölgedeki girişimlerin sayısal dağılımı yer almaktadır.

Şekil 116: Bölgedeki Girişimlerin Sayısal Dağılımı (2010-2022)

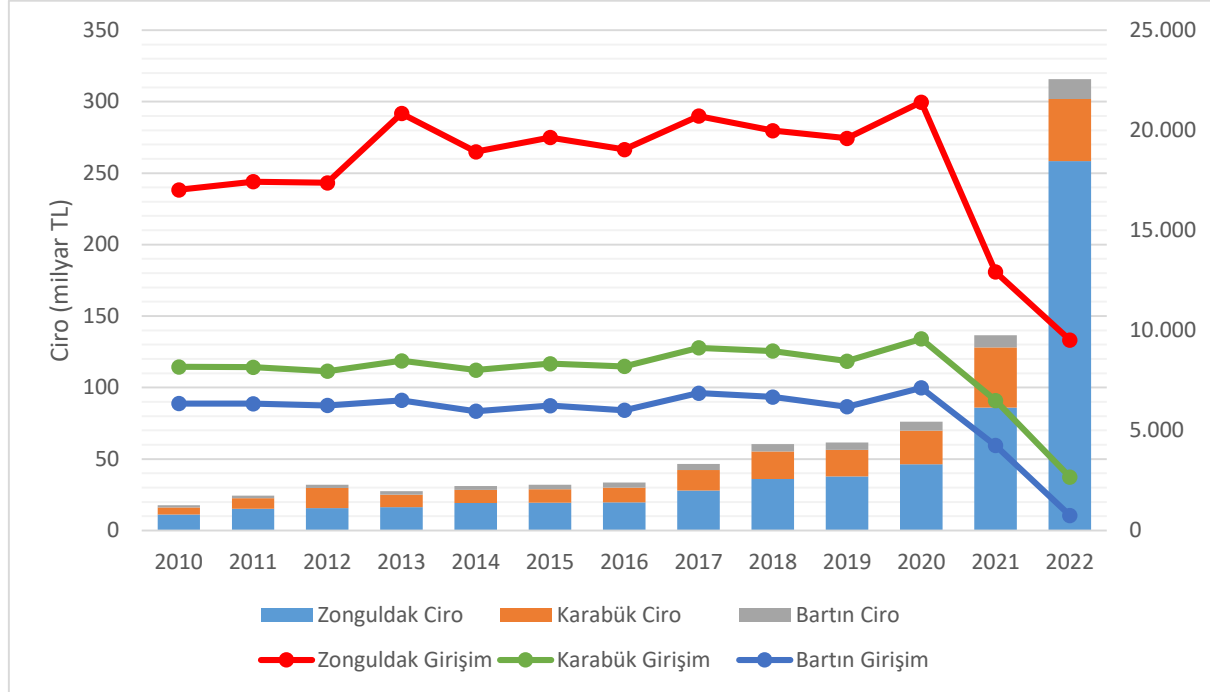
Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2022

2021 ve 2022 yıllarında girişim sayılarının önemli oranda düşmesine rağmen girişimlerin ciro toplamında önemli bir yükselme görülmektedir. 2020 yılında 76,05 milyar TL olan toplam ciro, 2021 yılında 136,65 milyar TL'ye, 2022 yılında ise 315,75 milyar TL'ye yükselmiştir.

Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki girişimlerin 2022 yılı ciroları ise Zonguldak'ta 258,51 milyar TL, Karabük'te 43,29 milyar TL ve Bartın'da 13,96 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıl Türkiye geneli girişimlerin ciro toplamı 71,64 trilyon TL'ye çıkmıştır. 2022 yılı cirosuna göre Batı Karadeniz Bölgesi'nin Türkiye geneli içindeki payı yüzde 0,44 olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında Türkiye'de 3.166.618 girişim gerçekleşirken bölgedeki girişim sayısı 12.944 olmuştur. Bölgedeki girişimlerin sayısının Türkiye içindeki payı ise yüzde 0,41 olarak gerçekleşmiştir.

Bölgedeki girişimlerin yıllık ciro tutarları toplamı ile girişim sayılarının yıllara göre değişimi Şekil 117'de yer almakta olup 2020 ve 2022 yılları arasında cirodaki hızlı artış ile girişim sayısındaki hızlı azalış görülmektedir. 2022 yılında bölgedeki girişimlerin ciro toplamı içerisinde ve girişim sayısındaki en yüksek pay Zonguldak iline aittir.

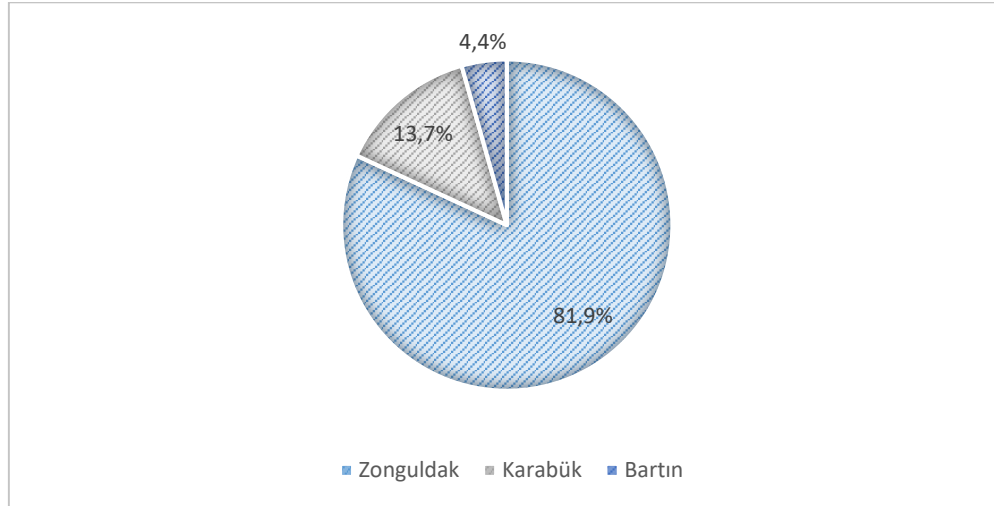
Şekil 117: Bölgede Girişimlerin Toplam Cirolarının Yıllara Göre Değişimi

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi

Bölgedeki girişimlerin bölge ilçeleri arasındaki dağılımı incelendiğinde Zonguldak ilinde girişimlerde sayıca 4.177 ile Ereğli'nin öne çıktığı, onu 1.701 ile Çaycuma'nın takip ettiği görülmektedir. Karabük'te 1.799 ile Safranbolu'nun en önde yer aldığı, onu 476 ile Yenice, 233 ile Eskipazar, 150 ile Eflani ve 12 ile Ovacık'ın takip ettiği görülmektedir. Bartın'da ise 380 ile Ulus'un en önde yer aldığı, onu 277 ile Amasra'nın takip ettiği ve en sonda ise 101 ile Kurucayile'nin yer aldığı görülmektedir. Şekil 118'de bölgedeki girişimlerin ciro toplamının illere göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 118: Bölgedeki Girişimlerin Ciro Toplamının İllere Göre Dağılımı (2022)

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2010-2021 yılları arasında girişimlerin ürettiği toplam cironun faaliyetlere göre dağılımı incelendiğinde perakende ticaret (motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç) yüzde 29,8'le ilk sırada yer almaktadır. Onu sırasıyla yüzde 15,8 ile kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı, yüzde 10,1 ile yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri, yüzde 8,0 ile toptan ticaret, yüzde 6,6 ile motorlu

kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti gelmektedir. Bina inşaatı, gıda ürünleri imalatı, özel inşaat faaliyetleri fabrikasyon metal ürünleri imalatları bu sektörlerin ardından gelmektedir.

Yüzde 35,6 ile imalat, yüzde 8,4 ile ulaştırma ve depolama faaliyetleri ile yüzde 6,9 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri izlemektedir. Tablo 57’de 2010-2021 yıllarında bölgedeki girişimlerin toplam cirolarının faaliyetlere göre dağılımları yer almaktadır.

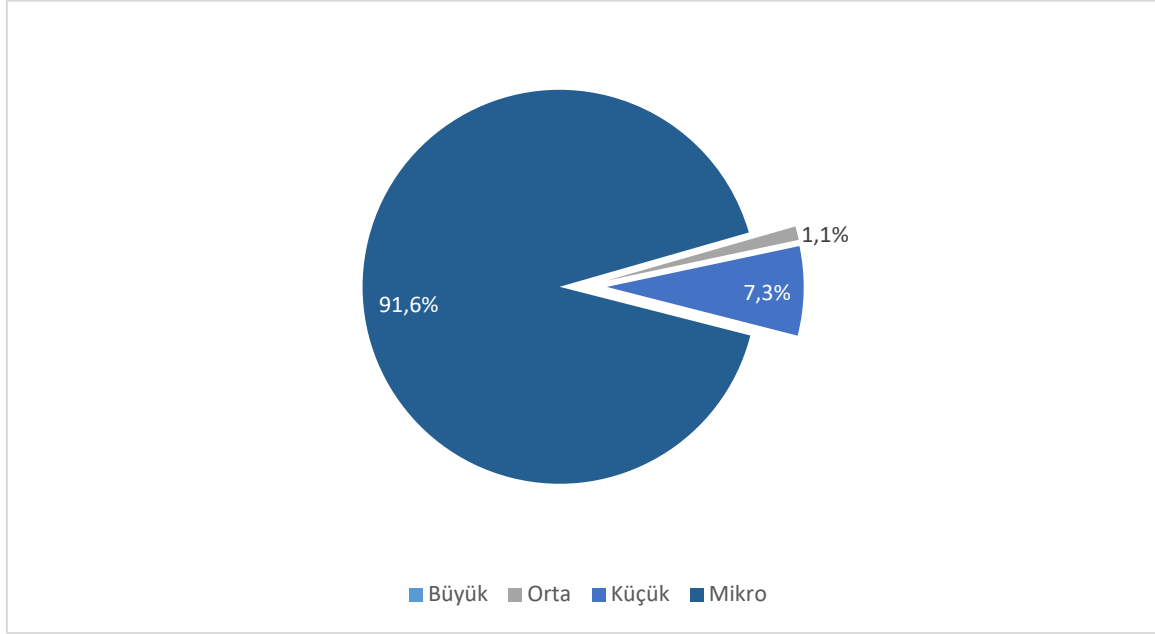
Tablo 57: Bölgedeki Girişimlerin 2010-2021 Yılları Toplam Cirolarının Faaliyetlere Göre Dağılımları

Kısım Düzey	Tüm Girişimler Ciro (Milyon TL)
G - Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıt. ve Mot. Onarımı	121.695
C - İmalat	106.193
H - Ulaştırma ve Depolama	25.080
I - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	20.488
F - İnşaat	9.152
M - Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3.565
S - Diğer Hizmet Faaliyetleri	3.040
N - İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	1.932
J - Bilgi ve iletişim	1.280
B - Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1.101
R - Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	1.031
A - Tarım, Ormanlık ve Balıkçılık	1.031
L - Gayrimenkul Faaliyetleri	787
P - Eğitim	664
K - Finans ve Sigorta Faaliyetleri	612
Q - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	595
E - Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	225
D - Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	-
O - Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik	-
TOPLAM	298.471

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2022

Batı Karadeniz Bölgesi’ndeki girişimlerin ölçeklerine göre dağılımları incelendiğinde bölgede yüzde 91,6’sı oranında mikro ölçekli işletmeler, yüzde 7,3 küçük ölçekli işletmeler, yüzde 1,1 orta ölçekli işletmeler ve yüzde 0,12 KOBİ üstü işletmelerin yer aldığı görülmektedir. Şekil 119’da bölgedeki girişimlerin ölçeklerine göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 119: Bölgedeki Girişimlerin İşletme Ölçeklerine Göre Dağılımları (2022)

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2022

Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki girişim verileri incelendiğinde ve Türkiye'nin diğer bölgeleriyle kıyaslandığında girişim sayısının düşük kaldığı, girişimciliğin teşvik edilmesi gerektiği ve girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte dikkat çeken bir diğer nokta ise mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü ile bilgi ve iletişim sektöründe son yıllarda girişim sayısı görece daha fazla artmıştır.

2021 yılında bölgedeki girişimlerin sayısı ve Türkiye geneli içerisindeki payının da oldukça düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir. Bu düşüşteki sebeplerin araştırılması, bölgedeki girişimlerin önündeki kısıtların kaldırılması ve mevcutların dayanıklılıklarını artırıcı tedbirlerin alınması büyük önem arz etmektedir.

KOSGEB tarafından girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan ve uygulanan girişimcilik destek programlarına ilişkin veriler incelendiğinde son yıllarda kadın girişimci sayısında önemli bir artışın olduğu görülmektedir. KOSGEB Girişimcilik Destek Programına ilişkin veriler Tablo 58'de gösterilmektedir.

Tablo 58: KOSGEB Girişimcilik Destek Programı İstatistikleri (2015-2021)

Yıllar	Zonguldak			Karabük			Bartın		
	Kadın	Erkek	Destek Tutarı (Milyon TL)	Kadın	Erkek	Destek Tutarı (Milyon TL)	Kadın	Erkek	Destek Tutarı (Milyon TL)
2015	52	55	0,8	43	32	0,8	30	22	0,4
2016	58	56	1,6	53	41	2	45	40	1,5
2017	116	90	5	97	88	4,5	57	68	2,3
2018	151	129	6,5	114	106	4,2	67	66	2,7
2019	128	116	4,4	91	83	2,8	54	61	2
2020	48	37	1,1	37	32	0,7	23	21	0,5
2021	8	7	0,05	4	3	0,03	3	2	0,06

Kaynak: KOSGEB, 2023

Zonguldak iline ait girişimcilik destek programlarına ilişkin veriler incelendiğinde 2015-2021 yılları arasında yaklaşık 18,5 milyon TL destek alındığı görülmektedir. Aynı yıllarda kadın girişimci sayısının erkek girişimci sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Karabük iline ait girişimcilik destek programlarına ilişkin veriler incelendiğinde Zonguldak iline göre daha iyi bir performans gösterdiği söylenebilmektedir. Girişimcilik eğitimlerine katılan kişi sayısı istikrarlı bir seyir izlemiştir. Bir diğer önemli nokta Karabük ilinde girişimcilik destek programından yararlanan kadın girişimciler ele alınan tüm yıllarda erkek girişimcilerden daha fazladır.

Bartın iline ilişkin KOSGEB girişimcilik destek programları verileri incelendiğinde girişimcilik destek programından yararlanan girişimci sayısında ve destek tutarında bir azalma olduğu görülmektedir. 2019 yılından itibaren İleri Girişimci Destek Programı'ndan yararlanan girişimci sayısında ve destek tutarında artış yaşanmaktadır.

Yeni Girişimci Desteği'nden henüz hiçbir girişimcinin yararlanmadığı görülürken 2019 yılından itibaren İleri Girişimci Destek Programı'ndan yararlanan girişimci sayısında ve destek tutarında artış olduğu görülmektedir.

2.4.8. Ar-Ge ve Yenilik Çalışmaları

Bölgede iki adet teknoloji geliştirme bölgesi bulunmaktadır. 2017 yılında kurulan ve 2023 yılında alan genişleme başvurusu onaylanan Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi 2.030 m² kullanım ve 10.973,15 m² yerleşim alanında hizmet vermektedir. Bugüne kadar teknoparkta 36 firma faaliyet göstermiş ve 55 Ar-Ge projesi yürütülmekte olup 25 proje başarıyla sonuçlanmıştır.

2017 yılında kurulan Karabük Teknoloji Geliştirme Bölgesi 15.023 m² toplam alanda 1.000 m² kullanım alanı olan teknopark binasında faaliyetlerini sürdürmektedir. Bugüne kadar teknoparkta 48 firma faaliyet göstermiş ve 80 Ar-Ge Projesi yürütülmekte olup 22 proje başarıyla sonuçlanmıştır.

Teknoparklarda toplam 43 ofis alanı yer almakta olup, 19'u Karabük'te ve 16'sı Zonguldak'ta olmak üzere 35 firma bulunmaktadır. Teknoparklardaki 35 firmanın tamamı yerli olup, yüzde 23'ü akademisyen ortaklıdır. Teknoparklarda yer alan firmaların yüzde 28,6'sı kuluçka firmasıdır. Bunlara ek olarak, Bartın OSB içerisinde ise 4 bin m² kapalı alana sahip Bartın İnovasyon ve Test Merkezi yer almaktadır. Ayrıca Zonguldak Merkez ilçede bir adet iş geliştirme merkezi bulunmaktadır.

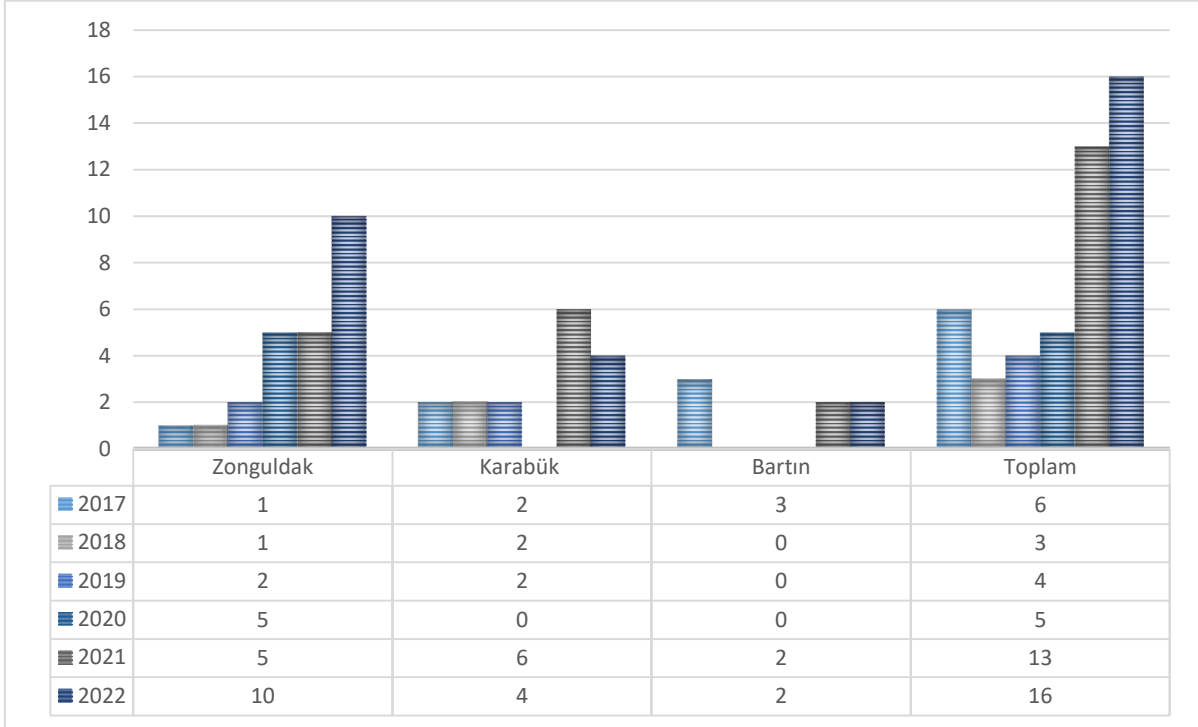
Bölgede ikisi Zonguldak ve biri Karabük'te olmak üzere üç adet özel Ar-Ge merkezi (Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları, Çanakçılar Seramik, Kardemir Karabük Demir ve Çelik Fabrikası) ile biri Zonguldak ve biri Karabük'te olmak üzere iki adet tasarım merkezi (Erdemir Mühendislik Yönetim ve Gürmen Giyim Sanayi) bulunmaktadır. Ar-Ge merkezlerinde Zonguldak'ta 78, Karabük'te 20, tasarım merkezlerinde Zonguldak'ta 80, Karabük'te 18 çalışan görev yapmaktadır.

TÜİK'in 2021 yılında gerçekleştirdiği Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırmasına göre TR81 Düzey 2 Bölgesi'nin Ar-Ge harcaması 752.578.883 TL ve Ar-Ge insan kaynağı 3.089 kişidir. Bu veriler Türkiye'nin Ar-Ge harcaması ve Ar-Ge insan kaynağı ile oranlandığında bölgenin toplamdaki payı sırasıyla yüzde 0,74 ve yüzde 0,86'dır.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2017-2022 yılları arasında Türk Patent Enstitüsü'nden alınan patent sayısı 47'dir. Türkiye'de aynı yıllar arasında alınan patent sayısı 15.735 adettir. Ülkenin toplam tescillenmiş patentlerinin sadece yüzde 0,30'u bölgede bulunmaktadır. Bu durumda bölgede alınan patent sayısının

ülke genelindeki toplam patent sayısına göre çok düşük kaldığı değerlendirilmektedir. Şekil 120’de bölge illerindeki patent tescil sayıları yer almaktadır. 2022 yılı patent tescil belgesi almış illerin sıralamasına göre Zonguldak 21’inci, Karabük 27’nci ve Bartın ise 29’uncu sırada yer almaktadır.

Şekil 120: Bölgede Patent Tescil Sayıları, 2017-2022

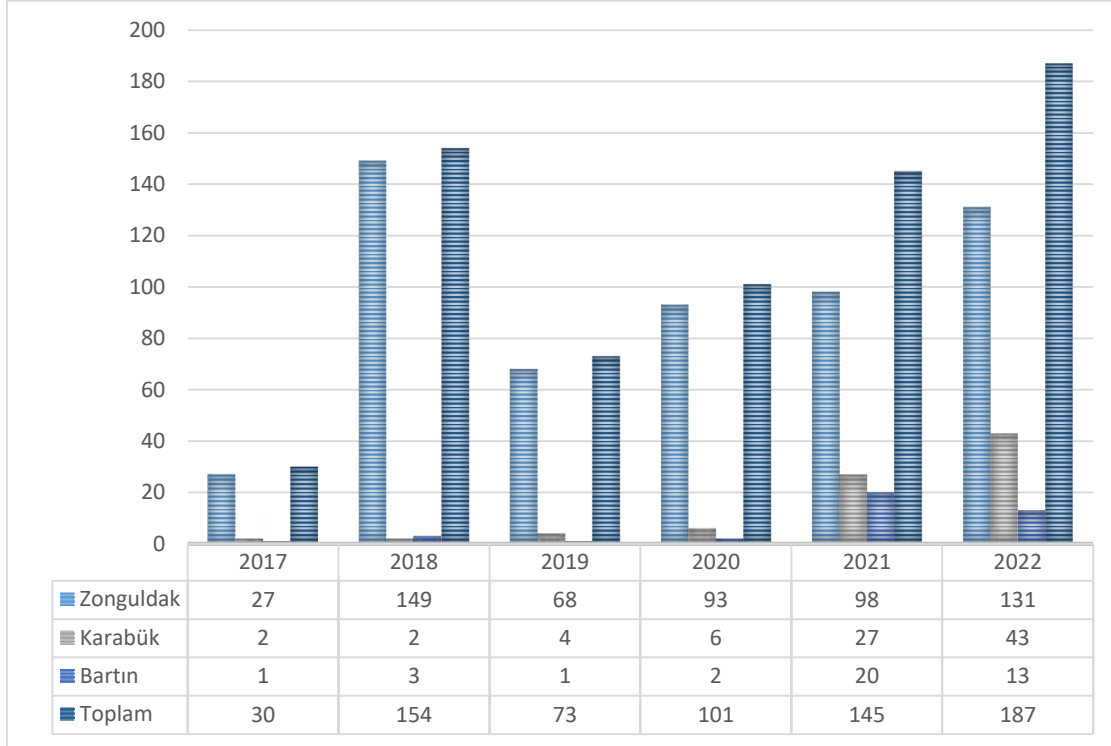

Kaynak: Türk Patent, 2023

Zonguldak, 2017'den 2022'ye kadar geçen süre içinde patent tescil sayısını önemli ölçüde arttırmış ve 2022 yılında alınan 10 patent ile 81 il arasında 21. sırada yer almıştır. Aynı şekilde patent tescil sayısında Karabük ve Bartın illeri de son iki yılda artış sağlamıştır.

2017-2022 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi'nin marka tescil sayısı 1.682 adettir. Ülkede tescillenmiş markaların yüzde 0,29'u bölgede bulunmaktadır. 2022 yılında marka tescil almış illerin tescil sayısına göre sıralaması yapıldığında Zonguldak 49, Karabük 58 ve Bartın 71'dir. Şekil 121'de bölgede 2017-2022 yılları arasındaki tasarım tescil sayıları görülmektedir.

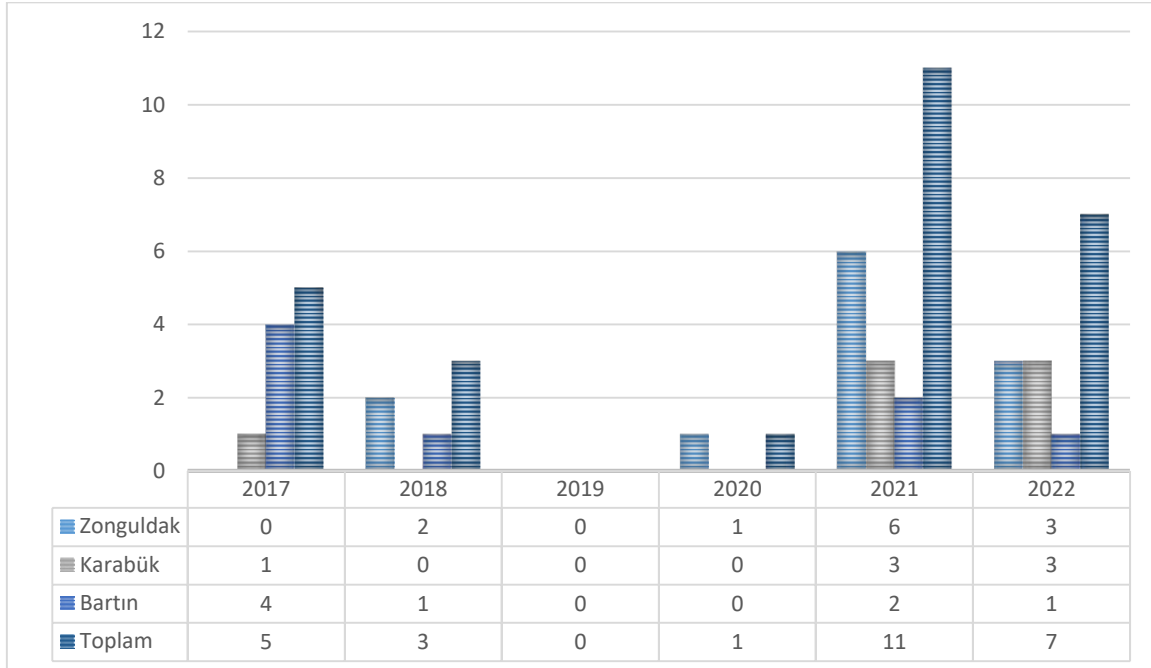
Şekil 121: Bölgede Tasarım Tescil Sayısı (2017-2022)

Kaynak: Türk Patent, 2022

İlgili dönemde tasarım sayısına bakıldığında ise Batı Karadeniz Bölgesi'nin tasarım sayısı 690 adettir. Bu durum ülke genelinin ancak yüzde 0,28'sine denk gelmektedir. Bölge tasarım sayısı bakımından da oldukça zayıf durumdadır. Şekil 122'de 2017-2022 yılları arasında bölgede faydalı model tescil belgesi sayıları yer almaktadır.

Şekil 122: Bölgede Faydalı Model Tescil Belge Sayısı (2017-2022)

Kaynak: Türk Patent, 2022

Faydalı model sayısı bakımından 2017-2022 yılları arasında bölgede faydalı model tescil sayısı 27'dir. Aynı yıllar arasında Türkiye'nin faydalı model tescil sayısı ise 8.942 olup bölgenin oranı yüzde 0,30'dur. 2022 yılında faydalı model tescil belgesi almış illerin tescil sayısına göre sıralamasında Zonguldak ve Karabük 29'uncu sırada yer almakta olup Bartın ise 31'inci sıradadır.

Araştırma Projeleri

TÜBİTAK tarafından, bilimsel ve teknolojik araştırma projelerini, ulusal yeni fikirler ve ürünler ile kariyer geliştirmeyi desteklemek amacıyla TÜBİTAK Araştırma Destek Programları (ARDEB) geliştirilmiştir ve ARDEB ile akademik Ar-Ge ve yenilik projeleri desteklenmektedir. Program bilimsel araştırmalar için önemli bir desteği oluşturması yanında, yararlanıcılar için prestij unsuruna sahip bir fon konumundadır. Bu kapsamdaki projelerin sayısı yenilikçi ürün ve hizmetlerin temelini oluşturduğundan Ar-Ge ve yenilik açısından önemli bir göstergedir. Tablo 59'da 2016-2020 yıllarına ilişkin olarak TÜBİTAK ARDEB desteklerinin bölge illerine göre değerleri yer almaktadır. Karabük diğer illere göre desteklenen proje sayısı ve bütçesi bakımından daha iyi performansa sahiptir.

Tablo 59: TÜBİTAK ARDEB Bölgelere Göre Veriler (2016-2020)

Lokasyon	Proje Başvuru Sayısı	Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Toplam Destek Bütçesi (Milyon TL)	Yürürlükte Olan Proje Sayısı	Toplam Bütçesi (Milyon TL)	Ortalama Destek Bütçesi (Milyon TL)	Projelere Aktarılan Tutar (Milyon TL)
TR81	530	59	10,25	81	40,55	1,41	11,29
Zonguldak	161	16	3,52	27	8,87	0,33	4,33
Karabük	213	25	4,53	31	26,47	0,85	4,94
Bartın	156	18	2,2	23	5,21	0,23	2,02

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Bilimsel ve teknolojik araştırma projelerini, ulusal yeni fikirler ve ürünler araştırma ve kariyer geliştirmeyi desteklemek amacıyla uygulanan ARDEB verilerine daha detaylı bakıldığında destek kararı verilen proje sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Bunun yanı sıra, TÜBİTAK tarafından uygulanan Teknoloji ve Yenilik Destek Programları (TEYDEB), ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilik politikaları doğrultusunda, özel sektör kuruluşlarının araştırma-teknoloji geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerini destekleyerek, rekabet güçlerini artırmaya, Ar-Ge kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. TEYDEB Ar-Ge Destek Programlarına Batı Karadeniz Bölgesi 2015-2020 yılları arasında toplam 45 başvuru gerçekleştirilmiştir. Başvurularda desteklenen proje sayısı 17 olup illere göre dağılımı Tablo 60'ta verilmiştir.

Tablo 60: TEYDEB Ar-Ge Destek Programları Batı Karadeniz Bölgesi Verileri (2015-2020)

Lokasyon	Ar-Ge Proje Başvuru Sayısı	Ar-Ge Proje Destek Sayısı
TR81	45	17
Zonguldak	37	14
Karabük	8	3
Bartın	-	-

Kaynak: TÜBİTAK

TÜBİTAK tarafından yenilikçi iş fikirlerinin hayata geçirilmesi amacı ile 2012 yılında başlayan Teknogirişim Sermaye Desteği programı bazı yapısal ve yöntemsel değişiklikler ile Bireysel Genç Girişim Desteği (BiGG)

adını almıştır. TEYDEB verilerine göre Batı Karadeniz Bölgesi'nde 2015-2020 yılları arasında sadece Karabük'ten bir proje desteklenmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından üniversite-sanayi iş birliğini geliştirmek amacıyla oluşturulan SANTEZ programına 2011-2016 yılları arasında toplam 9 proje başvurusu yapılmış olup yalnızca Karabük ilinden 2 proje destek almaya hak kazanmıştır.

KOSGEB tarafından da uygulanan çeşitli programlar aracılığıyla, özel sektörün Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine kamu destekleri sağlanmaktadır. KOSGEB tarafından 2015-2020 yıllarını kapsayan Ar-Ge ve Yenilik Destek Programlarına dair veriler Tablo 61'de yer almaktadır.

Tablo 61: KOSGEB Ar-Ge ve Yenilik Destek Programları (2015-2020)

Bölgeler	Ar-Ge, İnovasyon Destek Programı		Endüstriyel Uygulama Destek Programı		KOBİ Teknoyatırım Destek Programı		Yeni Girişimci Destek Programı	
	Başvuru Sayısı	Faydalanan İşletme Sayısı	Başvuru Sayısı	Faydalanan İşletme Sayısı	Başvuru Sayısı	Faydalanan İşletme Sayısı	Başvuru Sayısı	Faydalanan İşletme Sayısı
TR81 Düzey 2 Bölgesi	51	34	5	5	4	1	1.299	1.190

Kaynak: KOSGEB, 2022

KOSGEB tarafından sağlanan destek programlarına ilişkin veriler incelendiğinde ise Batı Karadeniz Bölgesi'nin sağlanan destek programlarından yararlanma oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

2.4.9. Fikri ve Sınai Mülkiyet

Sınai mülkiyet ise sanayi ve teknolojiyi ilgilendiren alanlardaki markaları, buluşları, tasarımları kapsamakta olup bu bölümde bölgenin sınai mülkiyetleri patent, faydalı model, tasarım ve marka başlıkları altında ele alınmıştır. Fikri mülkiyete ilişkin göstergeler ise üniversiteler açısından incelenmiştir.

Patent

Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunan üniversitelerin 2015-2022 yılları toplam patent başvuru sayısı 225, tescil sayısı 51'dir. Son yıllarda bölge üniversitelerinin patent başvurularının artış göstermesine rağmen sonuçlanmasının uzun süre alması nedeniyle seçili yıllarda alınan patent tescil sayısının az olduğu görülmektedir. 2022 yılında Batı Karadeniz bölgesinde bulunan üniversitelerde toplam 3.233 araştırmacı (akademisyen) bulunmaktadır. Araştırmacıların patent performansını belirlemek üzere patent başvurusu başına düşen araştırmacı sayısı hesaplanmış olup Batı Karadeniz Bölgesi verileri Tablo 62'de verilmiştir.

Tablo 62: Bölge Üniversiteleri Patent Başvurusu ve Tescili Başına Araştırma Sayısı (2015-2022)

Bölge	Patent Tescili Başına Düşen Araştırmacı Sayısı	Patent Başvurusu Başına Düşen Araştırmacı Sayısı
TR81 Düzey 2 Bölgesi	63	14

Kaynak: Türk Patent, YÖK, BAKKA Hesaplamaları

Faydalı Model, Tasarım ve Marka

Bir bölgenin yenilikçilik ve Ar-Ge potansiyelinin değerlendirilmesi bakımından patent başvurusu ve tescilinin yanında faydalı model, endüstriyel tasarım, marka başvuru ve tescilleri de belirleyici

göstergelerdir. Tablo 63'te 2015-2022 yılları arasında faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuruları ile tescil sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 63: Faydalı Model, Endüstriyel Tasarım ve Marka Başvuruları ile Tescil Sayıları (2015-2022)

Bölgeler	Faydalı Model			Endüstriyel Tasarım			Marka		
	Başvuru	Tescil	Tescil / Başvuru Oranı (%)	Başvuru	Tescil	Tescil / Başvuru Oranı (%)	Başvuru	Tescil	Tescil / Başvuru Oranı (%)
TR81 Düzey 2 Bölgesi	121	33	27	991	830	84	3.189	2.123	67

Kaynak: Türk Patent

Faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka tescil sayısı itibarıyla değerlendirildiğinde faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka alanlarında seçili yıllar arasında Zonguldak, Karabük ve Bartın illerine göre daha iyi performansa sahiptir.

Fikri haklara ilişkin göstergeler üniversiteler açısından incelendiğinde faydalı model tescilinde ilgili yıllar kapsamında hiçbiri tescil alamamıştır. TR81 Düzey 2 Bölgesi özelinde ise 2015-2020 yılları arası faydalı model, tasarım ve marka alanlarında yapılan başvurular ile tescil sayıları Tablo 64'te yer almakta olup toplam 6 başvurudan 5'inin tescil aldığı görülmektedir.

Tablo 64: Faydalı Model, Endüstriyel Tasarım ve Marka Başvuru ve Tescil Sayıları (2015-2020)

Bölgeler	Faydalı Model		Endüstriyel Tasarım		Marka	
	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil
TR81 Düzey 2 Bölgesi	2	1	2	2	2	2

Kaynak: Türk Patent

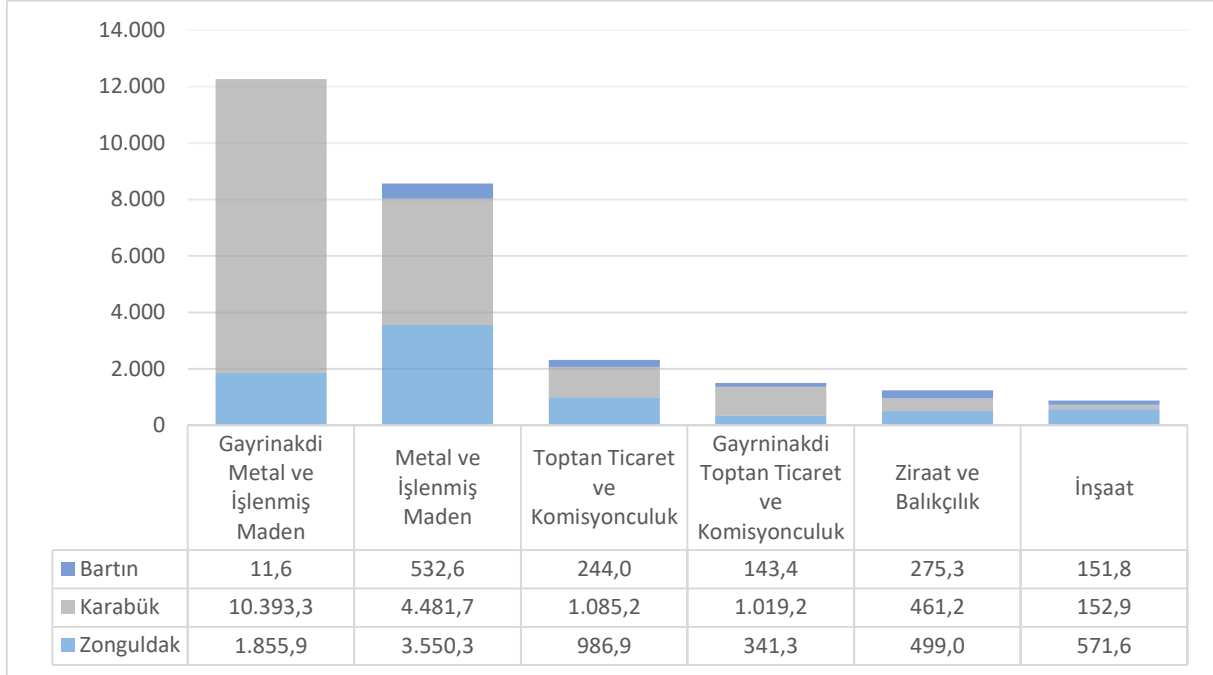
2.4.10. Bankacılık ve Finans Sistemi

Bu bölümde yatırım ortamını yansıtmak amacıyla bankacılık ve finans sistemi, sektörel krediler üzerinden ele alınmıştır. Sektörlere göre kredi hacim verileri, bölge illerinde kullanılan kredi miktarları ve sektörlere göre sorunlu krediler incelenmiştir.

Sektörel Krediler

BDDK'nın 2022 yılı 12 aylık verilerine göre bölgenin sektörlere göre kredi hacimleri bakımından ilk sırada 12,3 milyar TL ile gayri nakdi metal ve işlenmiş maden sektörünün, ikinci sırada 8,6 milyar TL ile metal ve işlenmiş maden, üçüncü sırada ise 2,3 milyar TL ile toptan ticaret ve komisyonculuk sektörünün geldiği görülmektedir. Bölge illerinin sektörlere göre kredi hacimleri Şekil 123'te yer almaktadır.

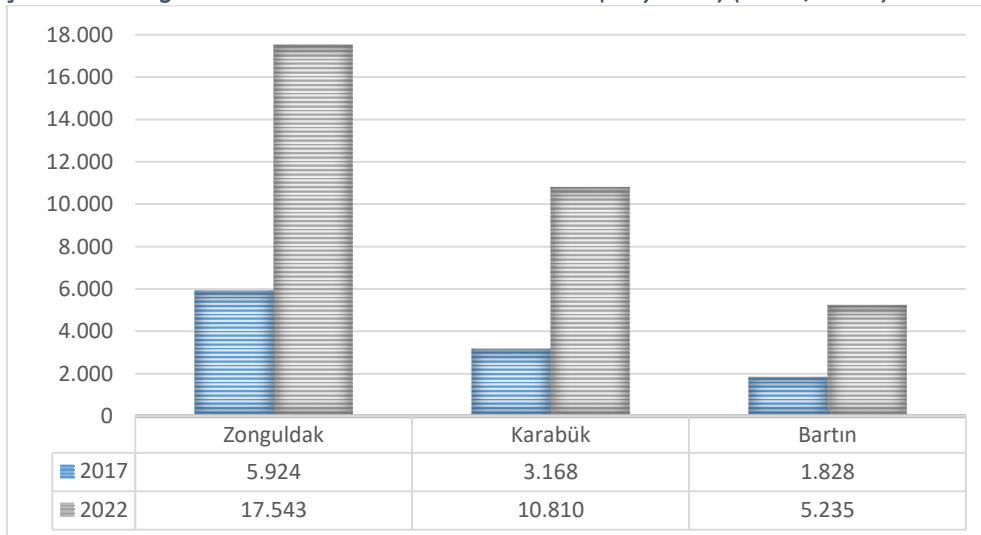
Şekil 123: Sektörlere Göre Kredi Hacimleri (Milyon TL)

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2023

Türkiye Bankalar Birliğinin verilerine göre bölgede 2017 yılında kredi miktarı 10,92 milyar TL iken 2022 yılında 33,59 milyar TL'ye çıkmıştır. 2017 yılında göre 2022 yılında Türkiye'de kredi miktarı yüzde 247 oranında artarken bölge illerinde artış ülke ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Bölgede en fazla artış oranına sahip olan il yüzde 241,2 ile Karabük, en az artış oranına sahip olan il ise yüzde 186,4 ile Bartın olmuştur. Türkiye kredi kullanım sıralamasında Zonguldak 36'ncı, Karabük 58'inci, Bartın 73'üncü sıradadır. Şekil 124'te bölge illerinde 2017 ve 2022 yıllarında kullanılan kredi miktarının karşılaştırmalı verileri gösterilmektedir.

Şekil 124: Bölge İllerinde Kullanılan Kredi Miktarı (Milyon TL) (2017 / 2022)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği, 2023

Seçilmiş sektörel kredilerdeki takip oranlarına göre Zonguldak'taki sorunlu krediler denizcilik, tekstil, finansal kuruluşlar, toptan ticaret ve komisyonculuk ile inşaat sektörleri; Karabük'te tekstil, ziraat ve balıkçılık, gıda-meşrubat ve tütün, toptan ticaret ve komisyonculuk ile turizm sektörleri; Bartın'da ise

metal ve işlenmiş maden, finansal kuruluşlar, toptan ticaret ve komisyonculuk, gıda-meşrubat ve tütün ile ziraat ve balıkçılık sektörlerindedir.

3. ULAŞIM VE LOJİSTİK ALTYAPI

Ulaşım ve altyapı, Batı Karadeniz Bölgesi'nin ekonomik kalkınması ve toplumsal refahı için hayati öneme sahip faktörlerdir. Düzgün ulaşım ağı ve altyapılar, mal ve hizmetlerin daha hızlı ve etkili bir şekilde taşınmasını, bölge genelinde yaşayan insanların kentsel ve kırsal hizmet merkezleri arasında erişim imkânlarının ve bu merkezlerdeki ekonomik faaliyetlerin artmasını sağlar. Bu bölümde ulaşım, lojistik altyapısı, kentsel hizmet merkezleri ve kırsal hizmet merkezleri konularına değinilerek Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki ulaşım altyapısı ve hizmet hareketliliği ele alınmıştır.

3.1. Ulaşım

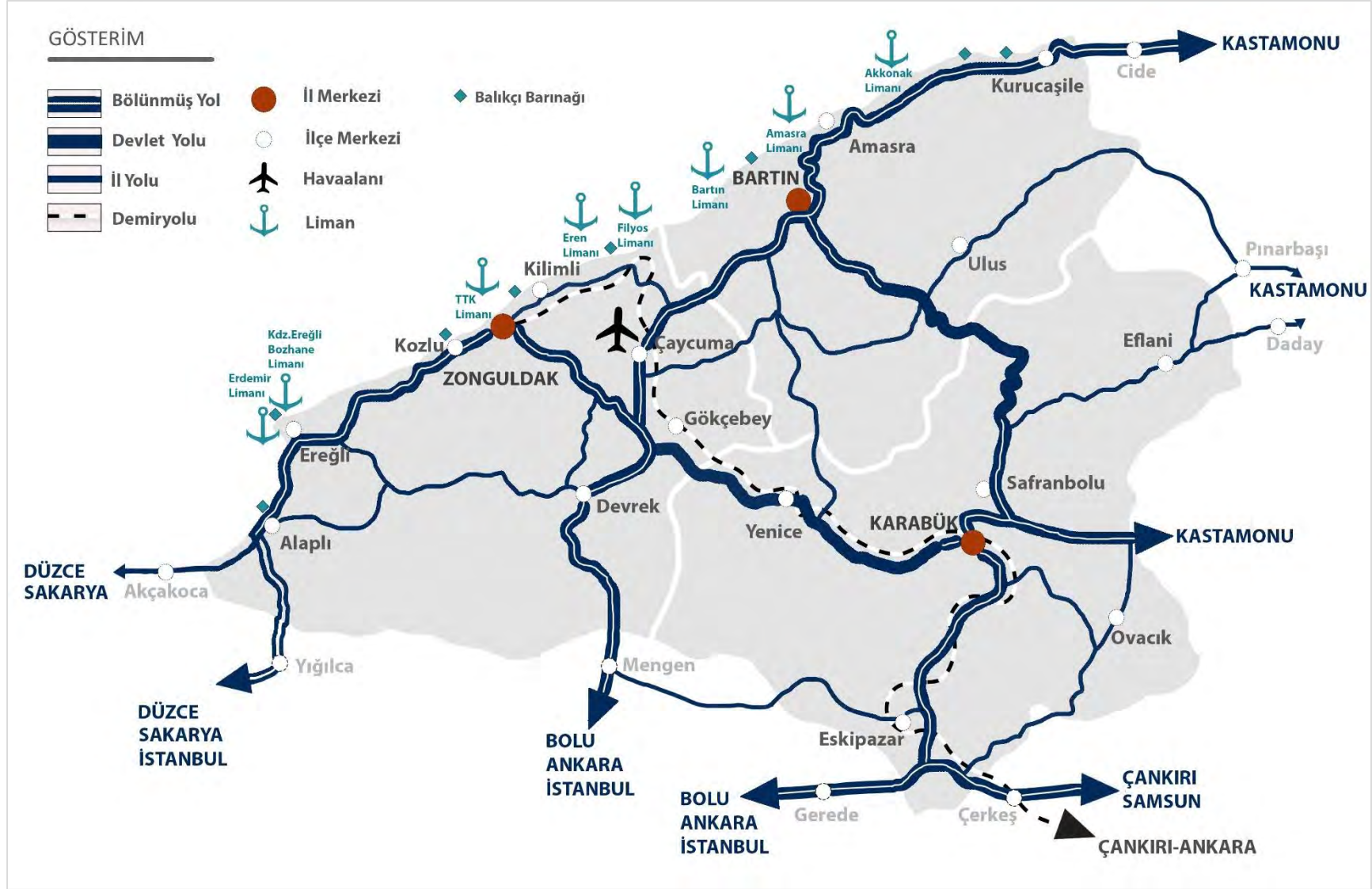
Günlük yaşamın birçok aşamasına etki eden ulaşım ve lojistik altyapı unsurları bölgelerin gelişmişliğini etkileyen önemli unsurlar arasındadır. Bölgelerin yatırım, seyahat, ikamet, turizm gibi amaçlar için tercih edilebilirliği ile ulaşım altyapısının gelişmişliği arasında doğrusal bir ilişki vardır. Zaman yönetiminin giderek önemini artırdığı günümüzde hızlı ve kolay ulaşılabilir lokasyonlar tercihler arasında her alanda kendine üst sırada yer bulmaktadır. Dolayısıyla ulaşım ve lojistik altyapı bölgesel kalkınma ve gelişmede büyük önem arz etmektedir.

Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinden oluşan Batı Karadeniz Bölgesi'nden kara yoluyla 300 km yarıçap içerisinde 30 milyondan fazla nüfusa erişilebilmektedir. Metropollere yakın konumu, İç Anadolu hinterlandında yer alması, kara yolu, demir yolu, hava yolu ve deniz yolu ulaşım türlerinin tamamının bulunması bölgeyi ticari ve ekonomik açıdan önemli kılmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır. Ancak bu potansiyelden en üst düzeyde fayda sağlamak için mevcut ulaşım ağlarının iyileştirilmesi, devam eden projelerin tamamlanması, planlanan projelerin bütüncül bir bakış açısıyla uygulamaya konulması, ulaşım ve lojistik unsurlarının birbiriyle entegrasyonunun sağlanması ve akıllı ulaşım sistemlerine yönelim büyük önem arz etmektedir. Bölge dışına erişimi sağlayan ana yolların yanında bölge içi akslarda ve çevre yollarında da yapılması gereken yatırımlar bulunmaktadır.

Filyos Limanı bölgede önde gelen sanayilerin ve yan ürünlerinin ihracatına yönelik önemli bir ulaşım ağı oluşturmaktadır. Karadeniz açıklarında doğal gaz rezervlerinin bulunması ve Filyos Limanı'na yakın bir lokasyonda karaya çıkarılması nedeniyle liman kullanımı geçici olarak Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'na (TPAO) verilmiştir. Bu durum liman projesinin tamamlanmasını bekleyen bölge sanayisi için belirsizliğe yol açmıştır. Bu sebeple bölgede deniz yolu taşımacılığını olanaklı hale getirebilecek ilave büyük bir liman veya mevcut limanda güvenli bir alan yaratılarak sanayinin hizmetine sunulması gibi çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte limanın ana yollara ve arterlere ulaşım bağlantılarının da iyileştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bölgede yer alan düzenli sanayi alanlarının demir yolu ulaşım ağına bağlantısının sağlanması da oldukça önemlidir.

Batı Karadeniz Bölgesi 4 farklı ulaşım modunda da gerekli altyapıya sahiptir. Bölgede 8 liman, 8 balıkçı barınağı, uluslararası havalimanı hüviyetindeki Zonguldak Havalimanı, Ankara'dan bölgeye bağlanan Irmak-Karabük-Zonguldak Demiryolu, bölge içi ve bölgeler arası bağlantıyı sağlayan karayolları mevcuttur. Şekil 125'te bölgenin ulaşım haritası yer almaktadır. Bu haritada bölünmüş yol, devlet yolu, il yolu ve demir yolları ile havalimanı, liman ve balıkçı barınakları gösterilmiştir.

Şekil 125: Bölge Ulaşım Haritası

Kaynak: BAKKA, 2023

Bölgelerin ve yerleşmelerin cazibe merkezi haline gelebilmesi için bu alanlara erişimin hızlı, kolay ve konforlu olması gerekmektedir. İllerin erişilebilirlik açısından karşılaştırmasının yapılabileceği önemli göstergelerden bir tanesi de rekabetçilik endeksidir. Temel altyapıdan ekonomik verilere, eğitimden sağlığa kadar birçok farklı değişkenin hesaplama parametresinde yer aldığı rekabetçilik endeksinde, görece yüksek endeks değerine sahip illerin diğerlerine göre nispeten daha erişilebilir olduğu ifade edilebilir. Günümüzde bu rekabetçi bölgeler için erişilebilirlik imkânları büyük öneme sahiptir ve karşılaştırmalar ve sıralamalarda dikkate alınmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Şehir Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan İller Arası Rekabet Endeksi 2021-2022 raporunda yer alan rekabet endeksi sıralamasında Batı Karadeniz Bölgesi illerinin 2009–2022 yılları arası inişli çıkışlı bir seyir gösterdiği görülmektedir. TR81 Bölge illeri arası karşılaştırma yapıldığında, 2022 yılı itibarıyla Zonguldak ili 25,20 puanla 34’üncü sırada, Karabük 25,01 puanla 37’nci sırada ve Bartın 22,20 puanla 59’uncu sırada yer almıştır. Yıllar itibarıyla Zonguldak ilinin sıralamada gerileme eğiliminde olduğu, Bartın ilinin Türkiye ortalamasının altında kalmakla birlikte 2009-2014 yıllarına göre 2014-2018 arası yıllarda daha iyi bir konuma geldiği, Karabük ilinin ise yatay bir seyir izlediği görülmektedir.

Aynı raporun, ulaşım endeksi sıralamasında Zonguldak ili 51,20 puanla 12.sırada, Bartın ili 24,30 puanla 58. sırada ve Karabük ili 21,87 puanla 65. sırada yer almaktadır. Bahse konu sıralama kara yolu, hava yolu, demir yolu, deniz yolu, ulaşım çeşitliliği ve trafik olayları alt kategorilerinden elde edilen veri setiyle oluşturulmuştur. Zonguldak ilinin sıralamada üst basamaklarda yer almasında bütün taşımacılık türlerinin varlığı, aktif olarak kullanılıyor olması ve son yıllarda yapılan ulaşım altyapısı yatırımları önemli yer tutmaktadır. Bölge illerine yapılmakta olan ve planlanan altyapı ve ulaşım yatırımlarının hayata geçmesiyle iller arası ulaşım endeksi sıralamalarında daha üst basamaklara çıkabilecekleri değerlendirilmektedir.

On İkinci Kalkınma Planında “modlar arası ve çok modlu taşımacılık imkânlarının geliştirilmesi; güvenli, erişilebilir, bütüncül, çevre dostu ve düşük maliyetli bir ulaştırma sisteminin tesis edilmesi, rekabetçi üretim ve ihracatı destekleyen altyapının oluşturulması sağlanarak ulaştırma ve lojistikte bölgesel bir üs olma potansiyelinden azami düzeyde yararlanma” temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda bölgede de plan döneminde çalışmaların On İkinci Kalkınma Planı’na uygun şekilde yürütülmesi ve bölgenin ulaşım altyapısının güçlendirilmesi planlanmaktadır.

3.1.1. Kara Yolu

Batı Karadeniz Bölgesi, tüm taşıma modlarına sahip olmasına rağmen, ulaşım büyük ölçüde kara yolu ile sağlanmaktadır. Bölge genelinde, diğer taşıma türlerine göre kara yolu altyapısı daha yaygın ve gelişmiştir. Her ne kadar bölgede otoyol altyapısı bulunmasa da, Ankara-İstanbul otoyoluna olan yakınlık, bölgeyi kara yolu açısından daha erişilebilir kılmaktadır. Zonguldak ili Ankara-İstanbul otoyoluna 111 km, Bartın ili 139 km ve Karabük ili ise 98 km mesafededir. Bölge il merkezlerinden otoyola ulaşmak ise genellikle 1-1,5 saat sürmektedir

Sanayi, turizm, ticaret gibi önemli ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu bölge için devam etmekte olan ve planlanan kara yolu projelerinin hızlı bir şekilde hayata geçmesi büyük önem arz etmektedir. Bölgenin engebeli coğrafi yapısı ulaşımı kısmen güçleştirmekte ve yapım maliyetlerini artırmaktadır. Son yıllarda hayata geçen kara yolu projeleriyle özellikle sanayi ve turizm alanlarına ulaşım konusunda önemli mesafe alınmıştır.

Üst ölçekli planlarda bölgenin ulaşım standartlarının yükseltileceğine ve çok modlu taşımacılık imkânlarının geliştirileceğine vurgu yapılmış olup, bölge illerinde kara yollarının mevcut altyapılarını güçlendirme ve yeni yol yapımı noktasında önemli projeler hayata geçmeye devam etmektedir.

Zonguldak ilinde, Kilimli - Filyos arası devam eden yol yapım çalışmalarının 2025 yılı itibarıyla tamamlanarak hizmete açılması planlanmaktadır. Tünel, köprü, farklı seviyeli kavşaklar gibi bileşenleri bulunan proje tamamlandığında, Zonguldak il merkezinden Filyos bölgesine 15-20 dakika içerisinde ulaşım sağlanabilecektir. Ayrıca Kilimli istikametinden gelen trafik için mevcut tünellerin çıkışını takiben şehir merkezini bypass ederek İlıksu mevkiine bağlanacak olan yol ve tüneller için proje çalışmaları tamamlanmış olup, ilerleyen dönemlerde kamu yatırım programlarına alınarak hayata geçmesi beklenmektedir. Benzer şekilde, Zonguldak istikametinden gelen trafik için Ereğli ilçesini bypass ederek doğrudan Alaplı sahil yoluna bağlanacak yol projesinin de gelecek dönemlerde hayata geçmesi beklenmektedir. Bu önemli projeler tamamlandığında, Filyos bölgesindeki trafiğin transit olarak İstanbul aksına bağlanması sağlanacaktır. Böylelikle şehir içi ve şehirler arası trafik rahatlamış olacaktır. Ereğli – Devrek arası devam eden yol yapım ve iyileştirme çalışmaları da iki önemli ilçenin birbirine daha kolay erişimini sağlayarak yük ve yolcu taşımacılığına yönelik avantajlar yaratacaktır.

Karabük ilinde Karayolları Bölge Müdürlüğü tarafından ihalesi yapılan Kardemir Kavşağı Projesi ve Karabük Belediyesi tarafından çalışmalarına başlanılan kara yolu projeleri ile Karabük'ten Safranbolu ve Kastamonu istikametine devam eden trafiğin kesintisiz akışı hedeflenmektedir. Bu projelerin tamamlanmasıyla birlikte kent içi trafiğin de önemli ölçüde rahatlaması beklenmektedir.

Bartın ile Amasra'yı Kurucaşile ve Cide'ye bağlayan 90 km'lik mevcut yol, 75 km uzunluğunda yeniden projelendirilerek yapım çalışmalarına başlanmıştır. Yolun, Çakraz-Karaman köyü arasında kalan 11,8 km'lik kesimi 2021 yılında hizmete açılmıştır. Karadeniz Bölgesi'nin en önemli projelerinden biri olan Karadeniz Sahil Yolu Projesi'nin Bartın-Kastamonu-Cide kesiminin plan döneminde tamamen hizmete açılması, güvenli ve ekonomik ulaşımı sağlaması öngörülmektedir.

Tablo 65'te bölge illerinin devlet ve il yol uzunluklarına yer verilmiştir.

Tablo 65: Batı Karadeniz Bölgesi Devlet ve İl Yolu Uzunlukları (Km) (2022)

İl Adı	Asfalt Yol	Parke	Diğer	Toplam	Bölünmüş
Zonguldak	404	1	16	421	194
Bartın	288	4	0	292	83
Karabük	383	2	0	385	116
Toplam	1.075	7	16	1.098	393

Kaynak: Karayolları 15.Bölge Müdürlüğü, 2023

Batı Karadeniz Bölgesi illerinin kara yolu projeleri Karayolları 15. Bölge Müdürlüğü sorumluluğundadır. İlgili müdürlüğün verilerinden anlaşılacağı üzere 2023 yılı itibarıyla Zonguldak ilinde 421 km, Bartın ilinde 292 km ve Karabük ilinde 385 km olmak üzere toplam 1.098 km uzunluğunda devlet ve il yolu bulunmaktadır. Bu yolların 393 km'lik kısmı bölünmüş yol niteliğindedir. Devam eden projelerle bölünmüş yol uzunluğunun artması hedeflenmektedir.

Karayolları 15. Bölge Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2022 yılı bölge trafik hacim haritasına göre; Alaplı - Ereğli, Ereğli Merkez, Kozlu - Zonguldak Merkez, Bakacakadı - Çaycuma, Çaydeğirmeni - Devrek, Bartın Merkez, Karabük Merkez - Safranbolu aksındaki trafiğin günlük ortalama araç sayısı on binin üzerindedir. Trafik hacim harita verilerine göre bölgedeki yoğun trafikteki araç sayılarının önemli bir kısmını da

kamyon, tır, otobüs vb. ağır araçlar oluşturmaktadır. Bölgede büyük sanayi kuruluşlarının ve bunlara bağlı gelişen yan sanayinin varlığı trafik yoğunluğunu doğrudan etkilemektedir. Özellikle organize sanayi bölgelerine yönelen akslarda bu ağır vasıta trafiği dikkat çekmektedir. Bölgede üç il merkezi ve Ereğli gibi büyük ilçelerde şehir içi alternatif toplu taşıma sistemlerinin yeterince gelişmemiş olması da trafik yoğunluğunu önemli ölçüde artırdığı değerlendirilmektedir. Mevcut yoğunluk ve bu yoğunluğun artış trendi trafik sorununun çözümü için akıllı ve entegre ulaşım sistemlerin kullanımını ön plana çıkarmaktadır. Bölge genelinde şehir içi ve şehirler arası planlanan ve devam eden yol projelerinin hayata geçmesi ve bunların akıllı sistemlerle entegrasyonunun sağlanmasıyla trafiğin daha akıcı hale gelmesi beklenmektedir. Bunlara ek olarak özellikle kent içlerinde taşıt kullanımını azaltacak ve mikro mobilitayı destekleyecek bisiklet yolu gibi yatırımların da plan döneminde artırılması gerekmektedir.

Kent İçi Ulaşım

Kent içi ulaşım bölge illerinin tamamında önemli bir sorun olarak görülmektedir. Plansız kentleşme ve topoğrafik zorluklar bu sorunun en önemli iki kaynağı olarak ifade edilebilir. Bölge genelinde kent içi trafiği rahatlatmaya yönelik iyileştirme ve altyapı çalışmaları hem maliyet açısından oldukça yüksek olmakta, hem de bu çalışmalar çok zaman almaktadır. Ayrıca sıkışık ve plansız kentleşme sebebiyle de alternatif güzergâhlar yaratılması veya genişletme çalışmaları da oldukça güçtür.

Zonguldak kent merkezinde düzlük alan az olup genellikle eğimli bir yapıya sahiptir. Geçmişten günümüze planlı yapılaşmanın yeteri kadar gelişemediği il merkezinden şehirler arası trafiğin geçmesi, demir yolu ve liman ulaşımının da bu trafikle merkezde kesişmesi ulaşımdaki sıkıntıları arttırmaktadır. Otopark problemi, mevcut yolların yetersiz olması ve özellikle kent içi yerleşimin yoğun olması da ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Yeni ve alternatif güzergâhların açılmasının çok zor olduğu kent merkezinde Fevkanı Köprüsü'nün kaldırılarak farklı bir kavşak projesiyle çözüm üretilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bununla birlikte Zonguldak'ı bypass edecek çevre yolu projesinin hayata geçmesi halinde şehir merkezindeki trafik kısmen azalacağından kent içi ulaşımın rahatlaması beklenmektedir. Diğer taraftan Zonguldak'ta kent içi ulaşımda raylı sistemler kullanılmamaktadır. Liman ve tren garı noktalarıyla da entegrasyonu mümkün olan Zonguldak - Kozlu ve Zonguldak - Üzülmüş istikameti raylı taşıma için uygun gibi görünse de henüz bu yönde ciddi bir girişim gerçekleştirilmemiştir. Söz konusu hat ile ilgili olarak Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından turizm ve kent içi ulaşımına yönelik bir ön fizibilite gerçekleştirilmiştir. Kent içi ulaşımın çözümüne yönelik ilerleyen dönemde hafif raylı sistemin gündeme gelebileceği değerlendirilmektedir.

Karabük ili de kent içi ulaşımda Zonguldak iliyle benzer sorunlara sahiptir. Çevre yolu bulunmadığından şehirler arası trafik kent merkezinden geçmektedir. Ayrıca Kardemir gibi büyük sanayi kuruluşunun şehir merkezine bitişik olması önemli ölçüde yük trafiği yaratmaktadır. Farklı seviyeli kavşak, alt geçit, üst geçit vb. projelerle transit trafikte akışkanlığın sağlanmasına yönelik projeler geliştirilmektedir. Bunlar hayata geçtiğinde kent içi trafiğin kısmen rahatlayacağı tahmin edilmektedir. Karabük Merkez – Üniversite – Safranbolu aksının hafif raylı taşımaya uygun olması sebebiyle böyle bir projenin hayata geçmesiyle kent içi ulaşım sorununa bir ölçüde çözüm sağlanabilecektir.

Bartın ili topoğrafik olarak daha düz ve diğer bölge illerine göre kısmen daha planlı bir yapıda olmakla birlikte, kent içi ulaşımına yönelik bir takım sorunları barındırmaktadır. Özellikle yaz aylarında artan trafikle birlikte, otobüs firması servislerinin de merkeze girmesiyle, kent merkezinde sıkışıklıklar yaşanmaktadır. Yine kent merkezinde araç parkı için yeterli alanların bulunmaması da ilin kent içi ulaşımda yaşanan önemli bir sorundur. Devam eden çevre yolu çalışması tamamlandığında şehir merkezinin trafik sıkışıklığı açısından kısmen rahatlaması beklenmektedir. Ayrıca otopark, üniversite gibi alanlara ulaşım

yönelik hafif raylı sistem projelerinin de kent içi ulaşımda çözüm alternatifi olabileceği değerlendirilmektedir. Yaz aylarında Amasra'da yaşanan yoğun araç trafiğini engellemeye yönelik şehrin dış çeperlerinde oluşturulabilecek otopark alanları ile kent merkezinin araç trafiğinden arındırılması sorunun çözümüne katkı sağlayabilecektir.

Bütün bölge il merkezleri ve ilçe merkezlerinde kent içi ulaşım sorunu çözümünde mevcut zorluklara alternatif seçeneklerin değerlendirilmesi elzemdir. Bu doğrultuda bisiklet ve yaya öncelikli yol ve altyapıların oluşturulması, özellikle son yıllarda metropollerde kullanımı yaygınlaşan mikro mobilite araçlarının (bisiklet, scooter vb.) yaygınlaştırılması değerlendirilmelidir. Çevreci olması, otopark sorunu yaratmaması, ekonomik olması gibi özellikler bu sistemin kullanımını cazip hale getirmektedir. Bu avantajlar kent içi ulaşım sorununun çözümüne önemli katkı sağlayacak ve sürdürülebilir bir ulaşım çözümü yaratabilecektir.

3.1.2. Demir Yolu

On İkinci Kalkınma Planı'nda karasal yük taşımacılığında demir yolu payının yüzde 4,77'den yüzde 9'a, yolcu taşımacılığında ise yüzde 5,37'den yüzde 7,60 seviyesine çıkarılması hedeflenmektedir. Planda, yük ve yolcu taşımacılığında demir yolunun payının artırılmasıyla kombine taşımacılık imkânlarının geliştirilmesine yönelik devam eden demir yolu projelerinin tamamlanacağı, OSB'ler, limanlar ve maden ocakları gibi önemli yük merkezlerinin demir yolu bağlantılarının sağlanacağı vurgusu yapılmıştır.

Kara yolu ve hava yoluna oranla tek seferde daha fazla yük ve yolcu taşıma kapasitesine sahip demir yolu taşımacılığı altyapısı bölge illerinden Zonguldak ve Karabük'te mevcuttur. Irmak-Karabük-Zonguldak (IKZ) olarak adlandırılan hat bölgeden geçmektedir. Bölgede varlığı eski tarihlere dayanan demir yolu ile taş kömürü madenleri ile ağır sanayi kuruluşlarının ham madde ve nihai ürün nakliyatları daha kolay ve ekonomik bir şekilde sağlanabilmiştir. Günümüzde de Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK), Kardemir, termik santraller gibi önemli sanayi kuruluşları demir yolunu kullanmaya devam etmektedir.

TCDD tarafından açıklanan verilere göre 2022 yılı itibarıyla, Zonguldak ilinde 71 km, Karabük ilinde de 127 km olmak üzere bölgede toplam 198 km demir yolu hattı mevcuttur. Mevcuttaki demir yolu hattı, Zonguldak Limanı ve Eren Limanı ile entegre durumdadır. Demir yolu hattı ile yük taşımacılığı Zonguldak-Karabük ve Ankara üzerinden bölge dışıyla yapılabilmekte iken yolcu taşımacılığı yalnızca Zonguldak-Karabük arasında ve demir yolu istasyonlarının bulunduğu ilçeler arasında yapılabilmektedir. Karabük ili ülke genelindeki demir yolu yükünün yaklaşık yüzde 15'lik kısmını taşıyan önemli bir güzergâh üzerindedir.

2012 yılında Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında AB hibesi sözleşmesi imzalanan Irmak-Karabük-Zonguldak Demir Yolu Hattının Rehabilitasyonu ile Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon Sistemlerinin Kurulum Projesi ile hattın altyapısına yönelik önemli iyileştirmeler bu hat üzerinde gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında; 415 km uzunluğundaki hattın raylarının ve makaslarının yenilenmesi, istasyonların yolcu peronlarının engelli ulaşımına uygun hale getirilmesi, elektronik bilgilendirme ve anons sistemlerinin oluşturulması, kumanda merkezinin yapılması, tünel girişlerinin yenilenmesi, sinyalizasyon ve rehabilitasyon işleriyle birlikte hattın standartlarının yükseltilmesi ve seyahat süresinin kısaltılması sağlanmıştır.

Bölge illerinden Zonguldak'ta ayrıca Kozlu-Zonguldak-Üzülmüş hattı olarak bilinen yaklaşık 9 km uzunluğundaki demir yolu TTK tarafından kullanılmakta ve bakım çalışmaları da yine bu kurum tarafından yapılmaktadır. Söz konusu hattın orta-uzun vadede turizm ve yolcu taşımacılığı amacıyla kullanımı da

değerlendirilebilecektir. Böylece Kozlu ilçesi ile Zonguldak Merkez ve Üzülmüş bölgesinin bağlantısı sağlanabilecek, endüstriyel miras rotalarından geçen bu hat turizme de hizmet edebilecektir.

Bartın'dan başlayarak Çaycuma, Zonguldak, Ereğli, Akçakoca ve Karasu'dan geçerek Sakarya-Arifiye üzerinden ulusal hatta bağlanması planlanan demir yolu projesi ile Batı Karadeniz'in taşımacılık altyapısının güçlenmesi, intermodal ve kombine taşımacılık imkânlarının artması hedeflenmektedir. Projenin Karasu-Arifiye arasında kısmen ilerleme sağlanmış olmakla birlikte Karasu-Bartın arası kısım, proje çalışmaları aşamasında kalmıştır. Güzergâh üzerindeki bazı liman ve organize sanayi bölgelerini demir yoluyla buluşturması bakımından da önemi büyük olan projenin, ilerleyen dönemlerde yeniden gündeme alınması veya ikame proje çalışmalarının gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Strateji Bütçe Başkanlığı 2023 yılı yatırım programında, Karasu-Akçakoca-Ereğli Limanı-Çaycuma-Bartın Limanı revize etüt projesi işlerine yer vermiştir.

2020 yılında Dünya Bankası ile kredi anlaşması imzalanan Türkiye'de Demir Yolu Lojistiğini Geliştirme Projesi ile önemli yük merkezlerine hizmet edecek stratejik nitelikteki iltisak hatlarını artırarak Türkiye'deki demir yolu yük taşımacılığı etkinliğinin ve payının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan proje bileşenlerinden biri de Filyos Limanı ve Endüstri Bölgesi'nin mevcut demir yolu hattına bağlantısının sağlanmasıdır. Proje kapsamında; Gökçeler-Sanayi Hattı, rıhtım bağlantısı, feribot bağlantısı, liman bağlantısı olmak üzere 11,9 km demir yolu hattı inşa edilecektir. Güzergâh, Derecikören köyünün kuzeybatısından başlayarak Gökçeler köyünün kuzeydoğusundan geçerek Filyos Irmağı'nı geçerek Sazköy'ün batısından ilerleyerek güneyinde son bulmaktadır. Buna ek olarak proje kapsamında; kara yolu bağlantıları, trafo merkezleri, istasyon inşaat çalışmaları da gerçekleştirilecektir.

Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan 2023 yılı yatırım programında Filyos Limanı ve Filyos Endüstri Bölgesi elektrifikasyon (4,5 km), iltisak hattı (12 km), kara yolu altyapısı, kontrollük, müşavirlik, sinyalizasyon (4,5 km) işi için 2023 yılı yatırım tutarı 281,6 milyon TL olarak belirtilmiştir. Bu minvalde, projenin hızla tamamlanarak gelecek yıllarda hayata geçmesi beklenmektedir. Proje ile Karadeniz'in en büyük limanı olan Filyos Limanı ulusal demir yolu ağıyla entegre edilmiş, bölgenin taşımacılık ve lojistik alanındaki potansiyeli artmış olacaktır.

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından 2017 yılında yerel ve ulusal paydaşlarla iş birliği halinde hazırlanan "Kömüre Giden Demir Yolu – Tren Turizmi" çalışması kapsamında; bölgedeki mevcut endüstri mirası ve maden tesislerinin turizme kazandırılması ve bölgeye daha fazla yerli turist çekilmesini sağlamak amacıyla mevcut demir yolunu kullanarak farklı bir turizm deneyimi yaşatılmasına yönelik konsept proje üretilmiştir. Proje ile Ankara - Çankırı - Karabük - Zonguldak hattının yolcu taşımada kullanılabilme potansiyeli araştırılmış ve bu hat üzerinde turistik amaçla yolcu taşınması gündeme getirilmiştir.

Yerel paydaşlar, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ilgi gören proje kapsamında, 2024 yılı içerisinde Ankara-Karabük-Zonguldak demir yolu hattının turistik amaçlı hizmet vermesi beklenmektedir. Kömüre Giden Demiryolu ismiyle bilinen ve daha sonra Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından Yeşil Rota ismiyle markalaştırılan bu güzergâhta Çankırı, Eskipazar, Karabük (Safranbolu), Yenice, Filyos ve Zonguldak önemli ziyaret noktalarıdır. Gelen yolculara sağlanacak taşımacılık hizmetleriyle Bartın ve Ereğli'nin yanında bölge dışından Düzce ve Kastamonu'da ziyaret güzergâhına eklenebilecektir.

Bunlara ek olarak gerek On İkinci Kalkınma Planı, gerekse de 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı içeriği incelendiğinde, demir yolu yatırımlarına devam edileceği, altyapının iyileştirilerek güçlendirileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Batı Karadeniz Bölgesi'nin demir yolu taşımacılık imkânlarının da yakın gelecekte güçlenmesi, mevcut demir yolu hatlarının çift hat haline getirilmesi, hızlandırılması ve ilave güzergâhlarda yapılacak yatırımlarla geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

3.1.3. Deniz Yolu

Bölge illerinden Zonguldak ve Bartın'ın Karadeniz'e yaklaşık 139 km kıyısı bulunmaktadır. Bu illerde deniz yoluyla önemli miktarda yük taşımacılığı gerçekleştirilmektedir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı verilerine göre 2022 yılında Zonguldak Liman Başkanlığı sorumluluk alanındaki limanlarda yaklaşık 13,50 milyon ton, Kdz. Ereğli Liman Başkanlığı sorumluluk alanındaki limanlarda ise yaklaşık 9,9 milyon ton yük elleçlenmiştir. Zonguldak Liman Başkanlığı görev alanı içindeki limanlarda ülke limanlarının toplam yükünün yaklaşık yüzde 2,5'i, Kdz. Ereğli Liman Başkanlığı görev alanı içindeki limanlarda ise ülke limanlarının toplam yükünün yaklaşık yüzde 1,9'u elleçlenmiştir. Her iki liman başkanlığı görev alanı içindeki limanların yük elleçleme toplamı Karadeniz limanlarının yaklaşık yarısını oluşturmaktadır.

Bölgede beşi Zonguldak ilinde, üçü Bartın ilinde olmak üzere toplam 8 adet ticari liman bulunmaktadır. Erdemir Limanı, Ereğli Bozhane Limanı, TTK Limanı, Eren Limanı ve Filyos Limanı Zonguldak ili sınırları içerisinde, Bartın Limanı, Amasra Limanı ve Akkonak Limanı ise Bartın ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Amasra limanı yük elleçleme için kullanılmamakla birlikte yolcu taşımacılığı (krvaziyer) için kullanılmaktadır. Akkonak Limanı ise mermer ocağı işletmesinde düzensiz şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca bölgede Alaplı, Kozlu, Kilimli, Filyos (belde içi), Tarlaağzı, Akkonak, Tekkeönü ve Kuruçay ile balıkçı barınakları da mevcuttur. Alaplı ilçesinde Akçakoca yolu üzerinde yapımı devam eden bir adet iskele tarzında liman bulunmaktadır. Marmara Çimento firması (YD Madencilik AŞ) tarafından yapımı devam eden limanın konveyör hatla desteklenmesi planlanmaktadır. Limanın 2024 yılında veya sonrasında ticari faaliyetlerine başlaması beklenmektedir. Tablo 66'da bölgede yer alan limanlar ile kapasitelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 66: Batı Karadeniz Bölgesi Limanları ve Kapasiteleri

Limn Adı	Yük Kapasitesi (Ton / Yıl)
Erdemir Limanı	20 milyon
Kdz. Ereğli Bozhane Limanı	0,6 milyon
TTK Limanı	2,7 milyon
Zonguldak Eren Limanı	10 milyon
Filyos Limanı	25 milyon
Bartın Limanı	2 milyon
Amasra Limanı	-
Akkonak Limanı	-
Toplam	60,3 milyon

Kaynak: Zonguldak ve Kdz. Ereğli Bölge Liman Başkanlıkları, 2023

Bölgedeki limanlarda gerçekleşen yük ve yolcu taşımacılığı ile kapasiteye ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır;

- Erdemir limanı kapasitesi 20 milyon ton/yıldır. 2022 yılında yapılan işlem hacmi ise 9,6 milyon tondur.

- TTK Limanı yük kapasitesi 2,7 milyon ton/yıl ve Ro-Ro kapasitesi ise 45.000 araç/yıldır.
- TTK Limanı'nda 2022 yılında 1,5 milyon ton/yıl yük elleçlenmiştir.
- TTK Limanı'nda 2022 yılı içerisinde toplam araç elleçlemesi 2.064 adet/yıl olarak gerçekleşmiştir.
- Eren Limanı kapasitesi 10 milyon ton/yıldır. 2022 yılında yapılan işlem hacmi ise 10,1 milyon ton/yıldır
- Filyos Limanı kapasitesi 25 milyon ton/yıldır. 2022 yılında yapılan işlem hacmi ise 146.245 ton/yıldır (TPAO'nun doğal gaz çalışması için özel ekipmanlar ve malzemelerden müteşekkildir).
- Bartın Limanı kapasitesi 2 milyon ton/yıldır. 2022 yılında yapılan işlem hacmi ise 1,46 milyon ton/yıldır.
- Amasra Limanı'na 2022 yılında 8 kruvaziyer gemisiyle toplamda 4.905 yolcu, 2023 yılında ise Aralık ayına kadar ise 19 kruvaziyer gemisi ile 14.359 yolcu gelmiştir.
- Amasra Kruvaziyer Limanın yolcu kapasitesi 1.500-2.000 yolcu/gündür.

Bölge limanlarından en büyüğü ve en yenisi 25 milyon ton kapasiteli Filyos Limanı'dır. Filyos Limanı, sahip olduğu hinterlandı, havalimanına yakınlığı, geri sahasındaki endüstri bölgesi, çok modlu taşımacılık imkânlarıyla birlikte Türkiye'nin Karadeniz'den dünyaya açılan kapısı olma potansiyeline sahiptir. 2016 yılında başlanan liman altyapı inşaat çalışmaları 2020 yılı itibarıyla tamamlanmıştır. Sakarya Gaz Sahasında gerçekleştirilen arama ve sondaj çalışmaları sonucu bulunan hidrokarbon rezervlerinin karaya ulaştırılması ve bölgede yeni rezervlerin araştırılmasına yönelik faaliyetler kapsamında söz konusu liman, hâlihazırda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından kullanılmaktadır. Bu durum, limanı stratejik açıdan çok daha önemli konuma getirmiştir. Ayrıca, limanın iltisak hattıyla birlikte demir yoluyla ulusal hatta entegre edilecek olması limanı kombine taşımacılık hizmetleri açısından daha değerli kılacaktır. Bu kapsamda ilerleyen dönemlerde limanın ticari faaliyetlere de başlaması beklenmektedir.

Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) tarafından işletilmekte olan Zonguldak Limanı; demir yoluyla entegre bir liman olup, genel kargo ve dökme yük sahalarına sahiptir. Zonguldak Limanı'nda 2022 yılı başlarına kadar Ukrayna limanlarına karşılıklı Ro-Ro seferleri düzenlenmekteydi. Ancak 2022 yılında başlayan ve savaş boyutuna ulaşan Rusya-Ukrayna gerilimi deniz yolu ticaretinin güvenliğini de önemli ölçüde etkilediği için bu ülkeye yapılan Ro-Ro seferleri de iptal olmuştur. Bu limandan; başta Rusya, Ukrayna, Romanya gibi ülkeler olmak üzere birçok ülkeyle kömür, demir cevheri, rulo sac, tuz, narenciye gibi yükler karşılıklı taşınmaktadır. Zonguldak Limanı'nın genişleme alanının bulunmaması ve limanın şehrin hemen merkezinde yer alması özellikle kapasite artışı yönünden önemli bir dezavantaj olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Zonguldak Limanının bir kısmının konteynir limanı olarak kullanılması amacıyla Türkiye Taşkömürü Kurumu ve Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası arasında 10 yıllık sözleşme yapılmıştır. Bu kapsamda yerli-yabancı işbirliği modeliyle altyapı yatırımlarının 2024 yılı sonuna kadar tamamlanması ve konteynir limanının 2025 yılında hizmete girmesi beklenmektedir. Bu kapsamda limana gelen konteynirlerin ağırlıklı demir yolu olmak üzere diğer bölgelere naklinin sağlanması planlanmaktadır.

Eren Enerji AŞ tarafından işletilmekte olan Eren Limanı Kilimli ilçesi sınırlarında yer almaktadır. Demir yolu bağlantısı bulunan liman, Eren Enerji termik santralinin kendi ihtiyaçları için kullanılmakla birlikte, Kardemir gibi özel sanayi kuruluşlarına da hizmet vermektedir. Bu limandan Rusya, Güney Amerika ülkeleri, ABD, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkeyle kömür, demir cevheri, kül vb. yüklerin ticareti gerçekleştirilmektedir.

OYAK grubu bünyesinde OYAK Denizcilik ve Liman İşletmeleri AŞ tarafından işletilen ve Kdz. Ereğli'deki Erdemir AŞ tesislerine entegre Erdemir Limanı, 20 milyon ton/yıl kapasiteyle bölgenin en büyük ikinci limanıdır. Ulusal hat ile demir yolu entegrasyonu bulunmayan liman, ağırlıkla tesisin kendi ithalat ve ihracat ihtiyaçları için kullanılmaktadır. Bununla birlikte, yakın çevrede yer alan sanayi kuruluşları başta olmak üzere özel sektöre de hizmet vermektedir. Liman vasıtasıyla Rusya, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, İtalya, İspanya, Mısır, İngiltere, ABD gibi ülkeler başta olmak üzere birçok ülkeyle kömür, demir cevheri, rulo sac, hurda, tuz, alçı gibi ürünlerin ticareti yapılmaktadır.

Bölge limanlarında deniz yolu yolcu taşımacılığı yeterince gelişmemiştir. Bununla birlikte, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığınca mendirek inşaatı tamamlanan Amasra Limanı 2022 yılında kruvaziyer gemilerine hizmet vermeye başlamıştır. 2022 yılı Ağustos ayında Rusya'nın Soçi kentinden hareket eden Panama bandıralı Astoria Grande isimli kruvaziyer gemisi Amasra limanına yanaşan ilk kruvaziyer gemisi olmuştur. Bu tarihten itibaren 2023 yılı Kasım ayı sonuna kadar Amasra Limanı'na 27 gemi yanaşmış ve 19 bin 264 yolcu ilçede misafir edilmiştir. Kruvaziyer gemisi bölge turizminin çeşitlendirilmesi ve dışa açılması hususunda özel bir öneme sahiptir. Devam eden dönemlerde geliştirilecek stratejilerle daha fazla sayıda kruvaziyer gemisinin Amasra Limanı'nı kullanması ve yabancı turistlerin bölgeye daha fazla gelmesi beklenmektedir.

OSB'lerin yoğun olarak kullandığı limanlar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bir çalışmasında listelenmiş ve BGUS'ta bu çalışmanın sonuçlarına da yer verilmiştir. Bu verilere göre Batı Karadeniz limanlarını en fazla kullanan iller sırasıyla Ankara, Zonguldak, Samsun, Çorum, Amasya, Tokat ve Çankırı'dır.

Bölgede yer alan Bartın Irmağı, Türkiye'nin üzerinde su taşımacılığı yapılabilen tek ırmağı olma özelliğine sahiptir. Nehir yatağının derin olması ve debinin düşük olması, 500 tonluk gemilerin Karadeniz'den kent içine kadar girebilmesine imkân tanımaktadır. İlde ırmak kaynaklı taşkın ve sel riskinin önüne geçebilmek için Bartın Irmağı ve Yan Kolları Islah Projesi hazırlanması öngörülmektedir. Projenin rekreasyon ve turizm yönünün de geliştirilerek yük taşımacılığının yanında yolcu taşımacılığı için de uygun olan ırmağın ilin yaşam kalitesinin yükseltilmesi, su sporları ile turizmin geliştirilmesine de hizmet edebilecek şekilde plan döneminde yapılacağı değerlendirilmektedir.

3.1.4. Havalimanı

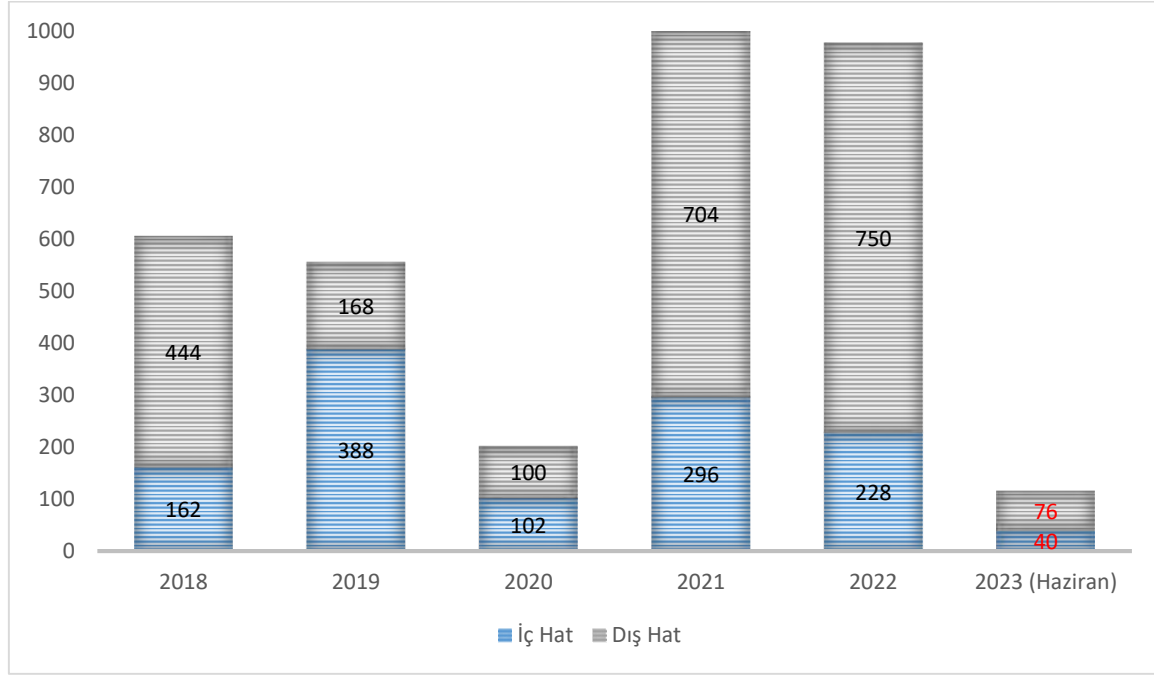
Hava yolu, mevcut ulaşım alternatifleri arasında en hızlı ve en güvenli olan, ancak görece maliyetli bir ulaşım türüdür. Hava yolu ulaşımı, ülkemizde ve dünyada geçmiş yıllara oranla giderek artan bir kapasiteye sahip olmaktadır. Bölgedeki tek havalimanı Zonguldak ilinin Çaycuma ilçesinde bulunan Zonguldak Havalimanı'dır. Havalimanı DHMİ denetimli özel bir şirket tarafından işletilmektedir.

Bulunduğu konum itibarıyla her üç ile de hizmet verebilecek bir potansiyele sahip olan havalimanı yıllık 500 bin yolcu kapasitesine sahiptir. Zonguldak'a 55 km, Bartın'a 36 km ve Karabük iline de 87 km uzaklıktadır. Ayrıca Filyos Limanı ile Filyos Endüstri Bölgesi alanlarına 5-6 km mesafede yer almaktadır. Zonguldak Havalimanı, ikinci dünya savaşı yıllarında askeri kullanım amacıyla inşa edilmiş olup 1999 yılında bina ve çevre düzenleme işleri gerçekleştirilmiştir.

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen Zonguldak Havalimanı Talep Araştırması çalışmasında bir eylem planı oluşturulmuştur. Rapor sonrasında 2021 yılında yapılan pist uzatma ve genişletme çalışmaları yapılarak pist 2.131 metre uzunluk ve 45 metre genişliğe uzatılmış, yerleştirilen ILS cihazları ile havalimanı daha büyük uçaklara hizmet verebilecek şekilde büyütülerek daha güvenli bir duruma getirilmiştir.

Çaycuma, Devrek ve Yenice gibi ilçeler başta olmak üzere bölgede önemli sayıda gurbetçi vatandaşın bulunduğu yerleşimler bulunmaktadır. Özellikle Almanya’da sayıca 350-400 binin üzerinde bölge insanının yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu tablo havalimanının iç ve dış hatlarda kullanılmasında önemli bir neden olmuştur. Mevcutta iç hatlarda İstanbul Havalimanı, dış hatlarda da Almanya (Dusseldorf-Dortmund-Münster-Köln) uçuşları devam etmekte, Türk Hava Yolları, Sunexpress ve Corendon hava yolu şirketleri tarafından seferler yapılmaktadır. Şekil 126’da Zonguldak Havalimanı tarifeli uçak (iniş-kalkış) sayıları yer almaktadır. 2022 yılına ait uçak trafiği verileri sadece tarifeli uçakları değil dış hat giden ve gelen uçak ile iç hat giden ve gelen tüm uçak trafiği verilerini içermektedir.

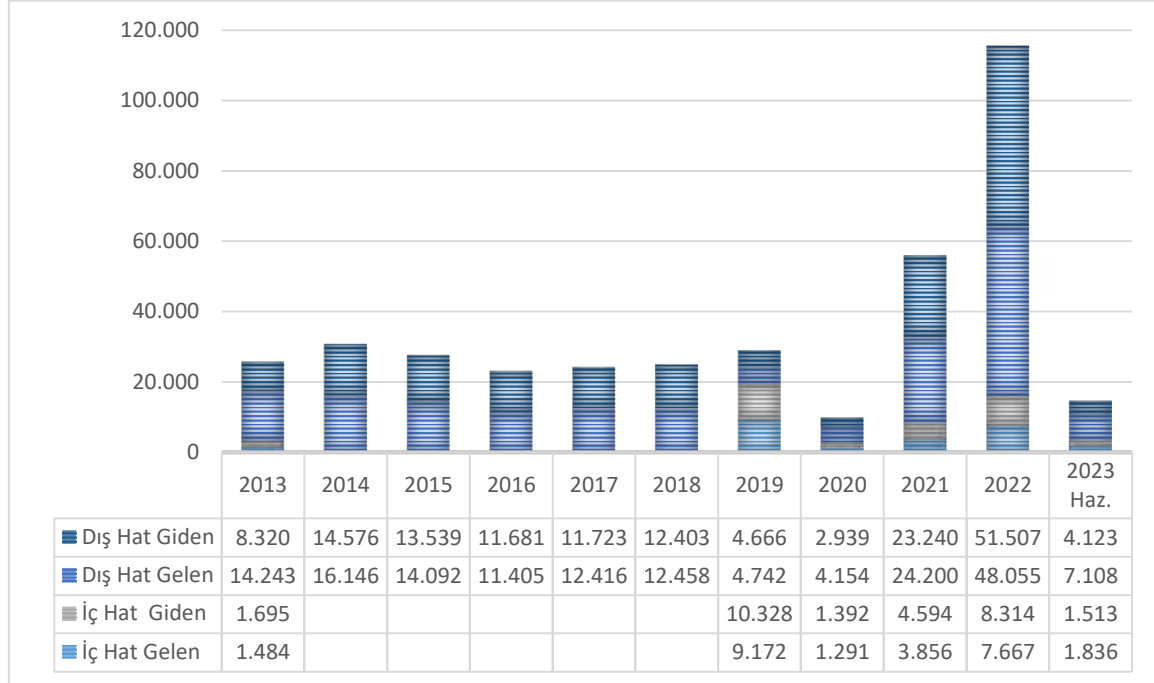
Şekil 126: Zonguldak Havalimanı Tarifeli Uçak (İniş-Kalkış) Sayıları (2018-2023)

Kaynak: ZONHAV AŞ ve DHMİ Verileri Birlikte Kullanılmıştır, 2023

Haftada beş gün İstanbul havalimanına yapılan seferlerle yurt içi ve dışı bağlantılı uçuşlara aktarma imkânı bulunmaktadır. Havalimanı aracılığıyla yalnızca yolcu taşımacılığı yapılmakta olup, kargo veya yük taşımacılığı yapılmamaktadır. Uçak sefer saatlerine göre Zonguldak ve Bartın il merkezlerine servisler düzenlenmektedir. Ayrıca havalimanına 300 metre mesafede olan tren istasyonu aracılığıyla da Zonguldak ve Karabük istikametine ulaşım sağlanabilmektedir. Şekil 127’de Zonguldak Havalimanı’nın 2013-2023 yılları arasındaki yolcu sayıları gösterilmektedir (2023 yılı verileri Haziran ayı sonuna kadar alınmıştır).

Şekil 127: Zonguldak Havalimanı Yolcu Sayıları (2013-2023)

Kaynak: TÜİK ve DHMİ Verileri Birlikte Kullanılmıştır, 2023

Son beş yıllık yolcu sayıları incelendiğinde, pandeminin başladığı ve dünya genelinde seyahat trafiğinin kısıtlandığı 2020 yılında doğal olarak önemli bir düşüş gözlemlenmektedir. 2021 ve 2022 yıllarında uçak trafiği ve yolcu sayısında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu artışta sefer yapılan yurt içi ve yurt dışı sefer sayıları ile noktalarının artması ve daha fazla hava yolu şirketinin havalimanını kullanmasının etkili olduğu değerlendirilmektedir. DHMİ 2021 yılı ve 2022 yılı verileri karşılaştırıldığında Zonguldak Havalimanı'nda iç hat uçak trafiğinde yüzde 18, dış hat uçak trafiğinde yüzde 80 artış yaşanmıştır. Aynı dönemde yolcu verileri incelendiğinde ise iç hat yolcu sayısı yüzde 82, dış hat yolcu sayısı yüzde 101 artmıştır.

Diğer taraftan, gerek bölgedeki gurbetçi vatandaşların sayısının çok olması, gerekse de yurt dışı uçuşların yılın tamamında yapılmasının planlanması sebebiyle ilerleyen dönemlerde yolcu sayısının artması beklenmektedir. Ayrıca, havalimanına çok yakın konumdaki Filyos Limanı, Filyos Endüstri Bölgesi ve TPAO Doğal Gaz İşleme Tesisi'nin faaliyete girmesiyle bölgenin cazibesi daha da artacak, yük ve yolcu trafiği yoğunlaşacaktır. Bu gelişmeler havalimanının kullanımını artıracak olan önemli faktörler olup havalimanı kapasite kullanımı dikkate alınarak altyapı yatırımları ile geliştirme çalışmalarına devam edilmelidir.

Havalimanı işletmecisinden alınan bilgilere göre ilerleyen dönemlerde pistin yaklaşık 350 metre daha uzatılması, terminal binasında kapasitenin geliştirilmesi, yeni bir işletme ve gümrük binası yapımı gibi çalışmaların icra edilmesi planlanmaktadır.

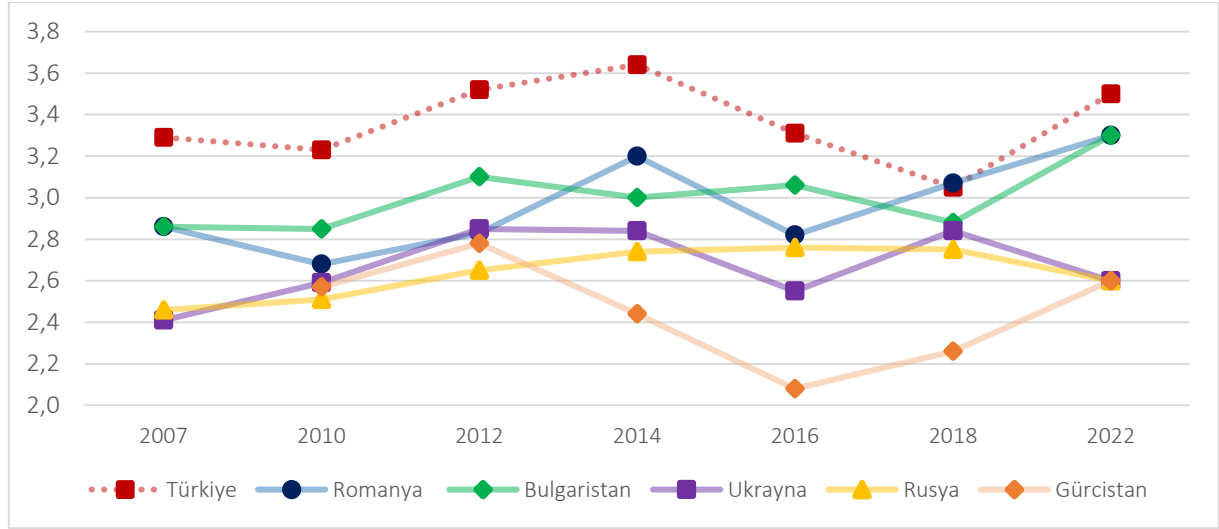
3.2. Lojistik Altyapısı

Türkiye'nin Asya ile Avrupa arasında bir köprü niteliğinde olan konumu, üç tarafının denizlerle çevrili olması ve hinterlandındaki nüfus yoğunluğu, lojistik sektörünü ülke için stratejik sektörlerden biri haline getirmektedir. Bu nedenle, On İkinci Kalkınma Planı, Türkiye Lojistik Master Planı, Türkiye Lojistik Yatırımları Master Planı, 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı, 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

gibi üst ölçekli ulusal planlarda lojistik sektörünün ülke genelinde geliştirilmesine yönelik önemli vurgulamalar yapılmıştır.

Dünya Bankası tarafından ülkelerin 2007 yılından itibaren lojistik performanslarının belirlendiği çalışma yapılmaktadır. Çalışma kapsamında; gümrük, altyapı, takip ve izleme, uluslararası gönderiler, lojistik yeterlilik, zamanında teslimat kriterleri olmak üzere altı başlıkta verilen değerler üzerinde lojistik performans endeksi oluşturulmaktadır. Bu endeks değeri ülkelerin lojistik sektöründeki sıralamasını belirlemektedir. Dünya Bankası verileri incelendiğinde son yıllarda Türkiye'nin lojistik performans endekslerinde ve ülkeler arası sıralamasında bir gerileme olduğu görülmektedir. Ülkede demir yolu taşımacılığının henüz istenilen seviyede olmaması bu sıralamaya olumsuz etki olarak yansımaktadır. Ancak gemi hatları bağlantı endeksi incelendiğinde ülkenin deniz yolu taşımacılığında kayda değer gelişmeler gösterdiği ifade edilebilmektedir. Bu gelişmeler lojistik performans endeksine olumlu yansımaktadır. Şekil 128'de Karadeniz kıyısı ülkelerin 2007-2022 yılları arasındaki lojistik performans endekslerinin değişimi yer almaktadır.

Şekil 128: Karadeniz'e Kıyısı Olan Ülkelerin Lojistik Performans Endeksleri (2007-2022)

Kaynak: Dünya Bankası, 2023

Lojistik performans endeksleriyle ilgili Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler arasında bir karşılaştırma yapıldığında, Türkiye'nin; 2007 yılından 2022 yılına kadar Romanya, Bulgaristan, Ukrayna, Rusya ve Gürcistan'dan daha avantajlı olduğu görülmektedir. Lojistik performanstaki bu durum, Karadeniz'i ilgilendiren uluslararası lojistik operasyonlarda Türkiye'nin önemli alternatif olduğunu göstermektedir. Şekil 129'da Türkiye'deki lojistik merkezleri ve planlanan lojistik merkezlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Şekil 129: Türkiye Lojistik Merkezleri

Kaynak: TCDD 2022 Yılı Faaliyet Raporu, 2023

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryollarının (TCDD) 2022 yılı faaliyet raporuna göre ülkede işletmeye açılan 12 adet, yapımı devam eden 4 adet, ihale aşamasında 1 adet, projesi tamamlanan 1 adet, etüt ve planlama aşamasında da 5 adet lojistik merkez bulunmaktadır. TCDD Filyos Lojistik Merkezi de etüt ve planlama aşamasında olan merkezler arasındadır. Bununla birlikte TCDD tarafından işletilmeyen, ayrı bir yönetimi bulunan Ankara Lojistik Üssü ve Manisa Lojistik AŞ olarak iki lojistik merkez de aktif olarak faaliyet göstermektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi; Ankara, İstanbul, Bursa gibi önemli metropollere yakınlığı, Karadeniz'e kıyısının bulunması ve tüm ulaşım türlerinin aktif olarak kullanılıyor olması sebebiyle lojistik sektöründe önemli bir konumdadır. Yukarıda açıklandığı gibi bölgede 8 adet ticari liman, bir adet uluslararası havalimanı, Zonguldak ve Karabük illerinden geçen demir yolu güzergâhı ve yoğun kullanılan kara yolu ağı bulunmaktadır.

Filyos Vadisi Projesi birçok bileşenden oluşan, çok modlu taşımacılık imkânlarını içeren bir projedir. 2023 yılından itibaren limanın, endüstri bölgesinin ve doğal gaz işleme tesisinin aktif olması beklenmekte; ayrıca yakın lokasyonda yer alan Gökçebey Organize Sanayi Bölgesi, Çaycuma Tarıma Dayalı İhtisas (Sera OSB), Bakacakadı Girişim Sanayi Sitesi gibi projelerin de yakın zamanda hayata geçmesi hedeflenmektedir. Dolayısıyla, bölgede önemli oranda bir ticari hareketlilik ve yük trafiği olması beklenmektedir. Bu doğrultuda Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından 2020 yılında Filyos Lojistik Merkezi Araştırma ve Ön Fizibilite Raporu hazırlanmıştır. Rapor sonucunda bölgede orta ve uzun vadede akıllı sistemle donatılmış entegre bir lojistik merkezin gerekliliği ortaya koyulmuş, yer olarak ise serbest bölge statüsünde olan Çaycuma ve Saltukova arasındaki bölge önerilmiştir. Kara yolu ve demir yolu bağlantısı olması öngörülen proje alanının havalimanı ve limana olan yakınlığı ise lojistik kurguda büyük önem taşımaktadır.

BGUS dokümanında da belirtildiği üzere Filyos Limanı'nın, demiryolu entegrasyon projesinin ve Batı Karadeniz Sahil Yolu Projesi'nin tamamlanmasıyla Batı Karadeniz Bölgesi'nde önemli bir ulaşım ve lojistik avantajı sağlanacak; Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Bolu ve Düzce illerinde üretilen sanayi ürünlerinin uluslararası pazarlara ulaşması sağlanarak bölgenin rekabet edebilirliğine önemli bir katkı sağlanacaktır.

Mevcut ve gelişmekte olan ulaşım imkânları, sanayi bölgeleri ve limanlarla olan entegrasyon, metropollere yakınlık bölgeyi lojistik açıdan cazip kılmaktadır. Bu minvalde, gelecek dönemde, Filyos Bölgesi'nde, hem bölge illerine hitap edecek, hem de yakın coğrafyaya hizmet edecek modern bir lojistik merkez yatırımının hayata geçmesi beklenmektedir.

Karabük'ün Eskipazar ilçesinde, İç Anadolu-Batı Karadeniz aksındaki yük trafiğinin yönetilmesi ve zaman ve maliyet tasarrufu sağlanması amacıyla demir yoluyla entegre ve yapımı devam etmekte olan Eskipazar OSB ile bütünleşik bir yapıda bir lojistik merkezi kurulmasına yönelik girişimler devam etmektedir. Karabük demiryolu hattı halihazırda Türkiye'deki demiryolu yüklerinin yaklaşık yüzde 15'ini taşımaktadır. Lojistik merkez, İstanbul-Ankara otoyoluna ve Karadeniz'e de yakın bir konumda yer almakta olup ulusal ve uluslararası yük taşımacılığı, dağıtımı, depolama ve diğer tüm hizmetlerin yapılabileceği bir alan haline gelebilecektir. Yatırım bölgesel kalkınma ve istihdam potansiyeli açısından büyük önem taşımaktadır.

3.3. Kentsel Hizmet Merkezleri

YER-SİS çalışması kapsamında kentsel yerleşimler arası ilişkilerin ve hizmet merkezlerinin belirlenmesinde ortaöğretim, yükseköğretim, sağlık, ticaret, ulaşım, iletişim ve kargo değişkenleri kullanılmıştır. Bu değişkenlere ait akış verilerinin, genel ağ ölçütleri üzerinden bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmede her bir akış için kentsel yerleşimler arasında kurulan bağ sayısı, ağın yoğunluğu, kümelenme eğilimi, hizmete erişim için kat edilen coğrafi mesafe gibi temel özellikler incelenmiştir. Bu çalışmaya göre kentsel hizmet merkezleri 13 hizmet derecesine (7-1B) ayrılmıştır. Bölge açısından ortaya çıkan kentsel hizmet merkezleri aşağıda sunulmuştur. Bu analize göre bölgede üst derecelerdeki yerleşimler arasında (7-4B) 4B hizmet merkezi olan sadece bir tane yerleşim yer almaktadır. Karabük Merkez ilçe 4B kategorisine sahipken, Ereğli, Zonguldak Merkez ve Bartın Merkez ise bir alt düzey (3A) kademedeki yer almıştır. Şekil 130'da YER-SİS kentsel hizmet merkezleri haritası yer almaktadır.

Şekil 130: YER-SİS Kentsel Hizmet Merkezleri

Kaynak: YER-SİS, 2023

Karabük (4B) merkezli olan ve üç adet eş derecedeki yerleşim olan Kastamonu (3A), Bartın (3A) ve Zonguldak (3A) merkez yerleşimleri ile desteklenen alt bölgedir. Bölgenin kendi içinde ve bölge dışındaki yerleşimlerle bağlantısı bu haritada görülebilmektedir. Tablo 67’de YER-SİS çalışması kapsamında Batı Karadeniz’de yer alan hizmet merkezi ve kapsadığı illere ilişkin bilgi verilmiştir.

Tablo 67: Bölge Merkezleri ve Etki Alanları (2020)

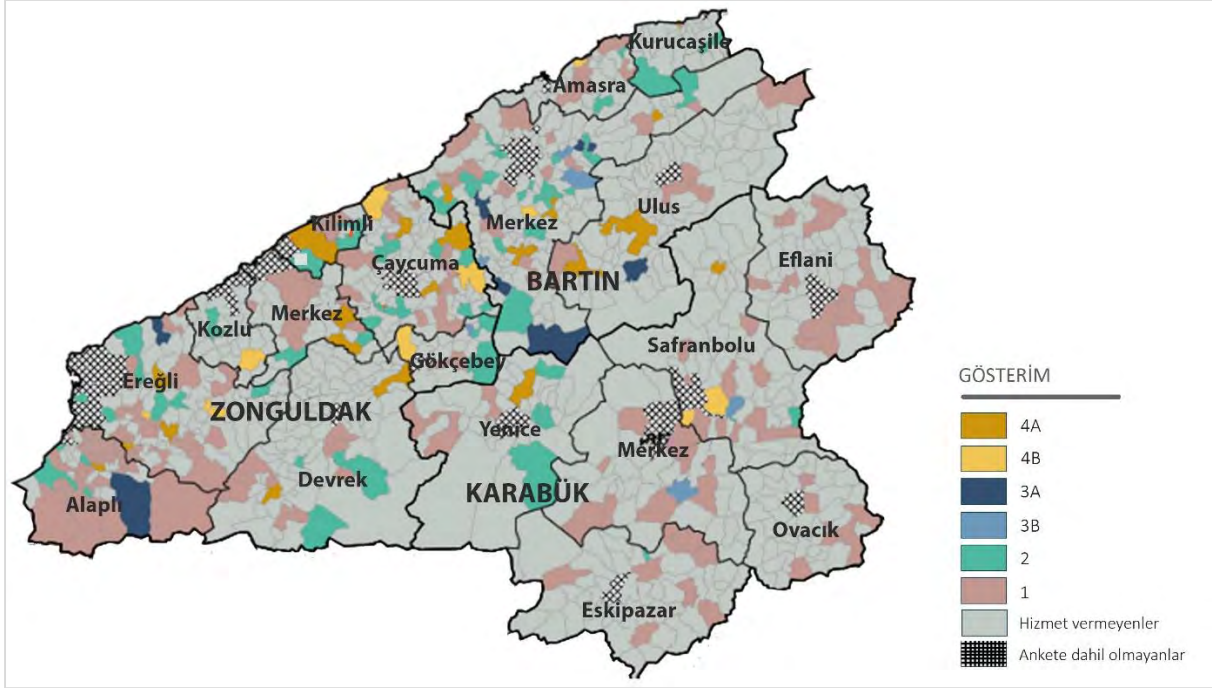
Bölge Merkezi	Kapsam
Karabük	Kastamonu, Bartın, Karabük

Kaynak: YERSİS, 2023

3.4. Kırsal Hizmet Merkezleri

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen YER-SİS çalışması kapsamında Türkiye genelinde kentsel ve kırsal hizmet merkezleri raporu oluşturulmuştur. Kırsal hizmet merkezlerinin tespitinde eğitim, sağlık, ticaret, iş gücü ve ulaşım gibi farklı alanlarda diğer yerleşimlere hizmet vermeleri ile oluşan akışların analiz edilmesi sonucunda elde edilen hizmet sağlama büyüklükleri esas alınmıştır. YER-SİS çalışmasına göre Batı Karadeniz Bölgesi’nde ortaya çıkan kırsal hizmet merkezleri Şekil 131’de sunulmuştur.

Şekil 131: YER-SİS Kırsal Hizmet Merkezleri

Kaynak: 2022 Yılı YER-SİS Verileri, 2023

Kırsal hizmet merkezi olarak 7 hizmet derecesi belirlenmiştir (4A-1). Üst derece (4A-4B) ve orta ölçekli (3A-3B) kırsal hizmet merkezleri Batı Karadeniz Bölgesi'nde yoğun olarak bulunmaktadır. Geçiş hizmet merkezi niteliğindeki yerleşimlerden kentsel olanların da çoğunun Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunduğu ve bu yerleşimlerin mevcut durumda veya idari statüsü değişmeden önce "belde" oldukları tespit edilmiştir.

Kırsal yerleşimler arasında ulaşım açısından merkez niteliği taşıyan yerleşimlerin sayısı diğer alanlara göre oldukça azdır. Bunun önemli bir gerekçesi kırsal yerleşimlerin ulaşım bağlarının çoğunlukla kentsel yerleşimlerle olmasıdır. Ulaşım hizmet alanında en üst iki derecede Zonguldak ve Bartın'ın Kozcağız ve Perşembe beldeleri yer almaktadır. Bu iki yerleşim eğitim, sağlık, günlük ve günlük olmayan ticaret alanlarında da yüksek derecededir. Farklı hizmet alanlarında çevre yerleşimlere yoğun hizmet verme durumu, yolculuk talebine bağlı olarak ulaşım alanında da bu iki yerleşimi en üst dereceye taşımıştır.

4. ÇEVRE VE AFETLER

Çevre, yaşamın temel unsurlarından biridir ve insanlık için hayati öneme sahip bir faktördür. Doğal kaynaklar, biyolojik çeşitlilik, hava ve su kalitesi gibi çevresel unsurlar, insanların sağlığı ve genel refahı üzerinde derin etkilere sahiptir. Bu nedenlerle, çevrenin korunması ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, hem doğal ekosistemlerin hem de insan toplumlarının sağlıklı ve dengeli bir şekilde varlıklarını sürdürebilmesi için önemlidir. Ancak, iklim değişikliği, sanayileşme, kentleşme, afetler ve teknolojik ilerleme gibi faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan çevresel sorunlar, küresel düzeyde ciddi bir endişe kaynağı haline gelmiştir.

Çevresel sorunlar, afetlerin oluşumunu ve şiddetini artırabilir. Örneğin, ormansızlaşma, taşkın havzalarında yapılaşma gibi konular sel ve taşkın risklerini artırabilir. Ayrıca kirlilik, karbon emisyonu gibi hususlar da iklim değişikliğine neden olduğundan fırtına, kuraklık ve orman yangınları gibi afetlerin sıklığını ve şiddetini artırabilir. Doğal afetler (depremler, seller, kasırgalar, yangınlar vb.) doğa

olaylarından kaynaklanabilirken bazı afetler de insan kaynaklı (sanayi kazaları, salgın hastalıklar vb.) olabilmektedir.

Afetler, insan hayatını, toplumları ve ekonomileri aniden ve geniş ölçekte etkileyen olağanüstü durumlardır. Can ve mal kayıplarına, toplumsal çalkantılara ve ekonomik sorunlara neden olarak uzun vadeli etkiler bırakabilir. Afet yönetimi ve hazırlık, bu olağanüstü durumlarla başa çıkma, zararları en aza indirme ve toplumların direncini artırma amacı taşır. Zira afetler, sadece acil durum yönetimi açısından değil, aynı zamanda planlama, altyapı geliştirmesi ve toplumsal dayanıklılık konularında da kritiktir. Bu bağlamda afetlerle baş etme stratejileri, toplumların güvenliğini sağlama ve kriz anlarında etkili bir müdahale gerçekleştirme açısından büyük önem taşır.

İklim değişikliği, dünya genelinde hızla artan sorun haline gelmiştir ve atmosferdeki sera gazlarının yoğunluğundaki artışın doğal iklim sistemlerini derinden etkilemesiyle kendini göstermektedir. Bu değişiklikler, sıcaklık artışları, deniz seviyesi yükselmesi, aşırı hava olayları ve iklim modellerindeki değişiklikler gibi bir dizi etkileri beraberinde getirir. İklim değişikliğinin en acil ve belirgin yansımalarından biri de doğal afetlerin sıklığında ve şiddetindeki artıştır. Artan sıcaklık, sel, kuraklık, kasırga, fırtına ve orman yangınları gibi afetlerin sayısını ve şiddetini artırarak, toplumları, ekosistemleri ve ekonomileri ciddi şekilde tehdit etmektedir.

Bu bağlamda çevre, iklim değişikliği ve afetler arasındaki bağlantılar, yerelden küresele etkili çözüm arayışlarını gündeme getirmektedir. İklim değişikliğiyle mücadele, aynı zamanda afet risklerini azaltma ve afet anlarında daha etkili bir müdahale gerçekleştirme konularında kapsamlı stratejiler geliştirme ihtiyacını da vurgular. Türkiye'nin de içinde yer aldığı Akdeniz çanağındaki ülkeler iklim değişikliğinin olumsuz yansımalarını daha fazla hissetmekte olup Batı Karadeniz Bölgesi son yıllarda artan fırtına, sel, heyelan vb. felaketlere maruz kalmıştır.

Dokümanın bu bölümünde çevre altyapısı, çevre sorunları (hava ve su kirliliği, atıklar), iklim değişikliği, afet riskleri ve afetlerle mücadele konuları ele alınmış, ilgili bölümlerde ulusal ve yerel istatistikler paylaşılmıştır.

4.1. Çevre Altyapısı

Batı Karadeniz Bölgesi; sahip olduğu zengin taş kömürü yatakları, buna bağlı olarak gelişen madencilik faaliyetleri, enerji sektörü ve demir-çelik endüstrisiyle tanınmaktadır. Bu sektörler ile bağlı endüstrilerin bölgenin istihdamında ve dış ticaretinde oldukça önemli bir payı vardır. Bölgede gelişen iktisadi sektörler zaman içerisinde hava, toprak ve su kalitesi değerlerinin olumsuz etkilenmesine sebep olmuştur. Bununla birlikte son yıllarda sanayi ve konutlarda doğal gaz altyapısının geliştirilmesi, kontrollü katı yakıt kullanımı, termik santrallerde ve sanayi tesislerinde daha etkili baca ve arıtma sistemlerinin kurulması ile etkili denetim faaliyetleri sonucu kirlilik verilerinde kısmi iyileşmeler görülmektedir.

Topoğrafyanın elverişsiz olması ve ormanlık alanların fazlalığı nedeniyle bölgede sanayi tesisleri yerleşimlerle iç içe konumdadır. Çeşitli çevresel sorunlara sebep olan bu durumun çözümü için düzenli sanayi alanlarının oluşturulması ve şehir merkezlerindeki dağınık sanayi yatırımlarının bu alanlara taşınması gerekmektedir. Böylece sanayi tesislerin yerleşimlerden uzaklaştırılmasının yanı sıra, enerji verimliliği, atık yönetimi ve endüstriyel simbiyoz olanaklarının geliştirilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan mevcut KSS ve OSB gibi düzenli sanayi alanlarının özellikle çevre altyapılarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Zonguldak ili elektrik enerjisi üretiminde iller bazında 6'ncı, bölge ise kişi başı elektrik tüketiminde en fazla tüketime sahip 2'nci bölge konumundadır. Elektriğin önemli bir kısmı kömürle çalışan termik santraller aracılığıyla üretilmektedir. 2022 yılı verilerine göre Türkiye'nin elektrik üretiminin yüzde 6,0'sı, elektrik tüketiminin yüzde 1,0'i ve kurulu gücün yüzde 3,8'i Batı Karadeniz Bölgesi'ne aittir.

Yerleşimlerden ve sanayi tesislerinden kaynaklanan katı atık ve atık suların su kaynaklarına karışması ile oluşan kirlilik, plan döneminde yapılacak atık su arıtma, katı atık depolama tesisleri ve yasal bertaraf yöntemlerinin kullanılması yoluyla minimize edilecektir. Böylece toprak kirliliğinin yanı sıra su kirliliği ve görüntü kirliliğinin de önüne geçilmiş olacaktır. Doğal gaz altyapısı ise geliştirilerek konut ve sanayinin kullanım yüzdesi arttırılacak, böylece hava kalitesi de geliştirilecektir.

TÜİK tarafından yayımlanan belediye atık hizmetine ilişkin 2022 yılı istatistikleri incelendiğinde bölgedeki 40 belediyenin tamamında atık hizmeti verildiği, bölgedeki üç ilde de atık hizmeti verilen belediye nüfus oranlarının yüzde 99'dan yüksek olduğu ve yılda 268 bin ton atık toplandığı görülmektedir. Bölgedeki belediye atık istatistikleri Tablo 68'de yer almaktadır.

Tablo 68: Belediye Atık Hizmeti İstatistikleri (2022)

İl Adı	Toplam belediye nüfusu	Toplam belediye sayısı	Atık hizmeti verilen belediye sayısı	Atık hizmeti verilen belediye nüfusu	Atık hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)	Toplanan atık miktarı (ton)	Kişi başı toplanan ortalama atık miktarı (kg/kişi-gün)
Zonguldak	434.560	25	25	433.058	99,7	141.243	0,89
Karabük	198.467	7	7	198.298	99,9	51.400	0,71
Bartın	110.451	8	8	109.791	99,4	74.890	1,87
Türkiye	80.785.141	1.391	1.389	80.319.403	99,4	30.283.757	1,03

Kaynak: TÜİK, 2023

Belediye atık hizmeti istatistiklerinde kişi başı toplanan ortalama atık miktarı en düşük 0,71 kg/kişi-gün ile Karabük'te, en yüksek 1,87 kg/kişi-gün ile Bartın'dadır. Türkiye ortalaması ise 1,03 kg/kişi-gün olarak hesaplanmıştır.

2012 yılından 2022 yılına kadar atık hizmeti verilen nüfusta oransal olarak en fazla artış yüzde 35,6 ile Bartın'da olurken onu yüzde 13,2 ile Karabük ve yüzde 5,1 ile Zonguldak takip etmiştir. Batı Bölgesinde bu dönem içinde atık hizmeti verilen nüfus yüzde 10,9 artmıştır. Aynı dönemde atıkların miktarsal olarak değişimi incelendiğinde atık miktarı Bartın'da yüzde 49,2 artmış, Karabük'te yüzde 20,2 ve Zonguldak'ta yüzde 21,2 azalmıştır. Batı Karadeniz Bölgesinde ise yüzde 9,0 oranında azalış göstermiştir.

TÜİK tarafından yayımlanan belediye atık yönetimi 2022 yılı istatistikleri incelendiğinde ise Karabük ve Bartın'da belediyelerin atıkların önemli bir kısmını belediye çöplüğüne gönderdiği, Zonguldak'ta ise belediyeler tarafından atıkların atık işleme tesislerine gönderildiği görülmektedir. Karabük'te 3 ve Bartın'da ise 5 belediye atıklarının küçük bir bölümünü atık işleme tesisine göndermektedir. Zonguldak'ta 2 belediye yaklaşık 430 ton atık için diğer bertaraf yöntemlerini kullanmaktadır. Tablo 69'da belediye atık yönetimi istatistiklerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 69: Belediye Atık Yönetimi İstatistikleri (2022)

İl Adı	Atık hizmeti veren toplam belediye sayısı	Toplanan atık miktarı (ton)	Belediye çöplüğüne gönderilen		Atık işleme tesislerine gönderilen		Diğer bertaraf yöntemleri	
			Belediye sayısı	Atık miktarı (ton)	Belediye sayısı	Atık miktarı (ton)	Belediye sayısı	Atık miktarı (ton)
Zonguldak	25	141.243	0	-	25	140.813	2	430
Karabük	7	51.400	7	50.413	3	988	-	-
Bartın	8	74.890	8	72.304	5	2.586	-	-
Türkiye	1389	30.283.757	553	4.092.721	1.002	26.016.988	49	174.048

Kaynak: TÜİK, 2023

Düzenli olarak toplanan ve uygun nihai işlem uygulanan belediye atıklarının toplam belediye atık miktarına oranının küresel entegrasyon boyutundaki illerde yüzde 80'in üzerinde olduğu görülürken öncelikli dönüşüm illeri başta olmak üzere diğer bazı illerde bu hizmetin geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Konya, Burdur, Bartın, Karabük, Adıyaman, Tunceli ile bölgesel merkez niteliğindeki Diyarbakır düşük değerleri ile dikkat çeken iller arasındadır.

TÜİK tarafından yayımlanan belediye atık su arıtma tesisleri 2020 yılı istatistikleri incelendiğinde bölgede yer alan toplam 40 belediyeden 13'ünde arıtma tesisi olduğu ve bu belediyelerin sahip olduğu toplam arıtma tesisi sayısının 23 olduğu görülmektedir. Bu tesislerin 15'i Zonguldak'ta, 4'ü Karabük'te ve 4'ü de Bartın'dadır.

Atık su hizmeti verilen belediye nüfusu Zonguldak'ta 284 bin, Karabük'te 169 bin ve Bartın'da 88 bin olup bölgede toplam 541 bine yükselmiştir. 2012 yılından 2022 yılına kadar bölgede atık su hizmeti verilen nüfus yüzde 68,1 artış göstermiştir. 2020 yılı verileriyle atık su hizmeti verilen nüfusun toplam belediye nüfusundaki payı ise Zonguldak'ta yüzde 66,1, Karabük'te yüzde 88,5 ve Bartın'da yüzde 84 olmuştur. Bölge geneline bakıldığında yüzde 74,6 olan oranın ülkemizde aynı dönemde yüzde 78 olduğu görülmektedir.

Toplam 78 milyon atık suyun arıtma tesislerinde arıtıldığı, bunlar arasında kapasite olarak öne çıkanın biyolojik arıtma olduğu ardından fiziksel ve gelişmiş arıtma tesislerinin geldiği görülmektedir. Tablo 70'te bölge illerinde ve ülkemizde belediye atık su arıtma tesislerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 70: Belediye Atık Su Arıtma Tesisleri (2020) (bin m³)

İl Adı	Toplam belediye sayısı	Toplam arıtma tesisi		Fiziksel arıtma tesisi		Biyolojik arıtma tesisi		Gelişmiş arıtma tesisi	
		Sayısı	Kapasitesi	Sayısı	Kapasitesi	Sayısı	Kapasitesi	Sayısı	Kapasitesi
Zonguldak	25	15	44.906	3	27.026	11	5.424	1	12.457
Karabük	7	4	23.489	0	0	4	23.489	0	0
Bartın	8	4	9.334	2	2.333	2	7.000	0	0
Türkiye	1.389	1.068	6.386.784	60	1.710.261	593	1.777.699	223	2.872.523

Kaynak: TÜİK, 2023

TÜİK tarafından yayımlanan belediye içme ve kullanma suyu arıtma tesisleri 2020 yılı istatistikleri incelendiğinde toplam 40 belediyeden 18'inde arıtma tesisi olduğu, bu tesislerin 123 milyon m³ kapasiteye sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu kapasitenin 2020 yılında 48 milyonu kullanılmıştır. 18 belediyeden 4'ü fiziksel arıtma, 6'sı konvansiyonel arıtma ve 8'i ise gelişmiş arıtma tesisine sahiptir.

Bölge belediyelerinin ve ülkenin belediye içme ve kullanma suyu arıtma tesisleri istatistikleri Tablo 71’de yer almaktadır.

Tablo 71: Belediye İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisleri (2020) (bin m³)

İl Adı	Toplam belediye sayısı	Toplam arıtma tesisi			Fiziksel arıtma tesisi			Konvansiyel arıtma tesisi			Gelişmiş arıtma tesisi		
		Sayısı	Kapasitesi	Artılan miktar	Sayısı	Kapasitesi	Artılan miktar	Sayısı	Kapasitesi	Artılan miktar	Sayısı	Kapasitesi	Artılan miktar
Zonguldak	25	8	59.899	22.712	3	4.508	127	4	55.026	22.235	1	365	350
Karabük	7	4	49.240	19.654	0	0	0	1	10.512	102	3	38.728	19.551
Bartın	8	6	14.034	6.052	1	915	117	1	505	120	4	12.614	5.815
Türkiye	1.389	714	6.239.288	3.900.478	16	21.501	9.160	220	5.668.930	3.631.079	478	548.858	260.240

Kaynak: TÜİK, 2023

2020 yılı verilerine göre içme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı Zonguldak’ta yüzde 56, Karabük’te yüzde 85 ve Bartın’da yüzde 77 olmuştur. Bölgede bu oran yüzde 66 olarak gerçekleşmiş olup Türkiye’nin aynı yılda oranı yüzde 61’dir. 2012 yılından 2020 yılına kadar içme ve kullanma suyu arıtma hizmeti verilen belediye nüfusunun bölgede yüzde 30 oranında artış gösterdiği görülmektedir.

4.2. Çevre Sorunları

2023 yılında yayımlanan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu’nda illerin çevre sorunlarının önem ve önceliklere göre sıralaması verilmiştir. Rapora göre Batı Karadeniz Bölgesi’nde Zonguldak ve Karabük illerinde çevre sorunları öncelik sıralamasında birinci sırada hava kirliliği yer alırken, ikinci sırada su kirliliği yer almıştır. Bartın ilinde ise su kirliliği birinci sırada, hava kirliliği ise ikinci sıradadır. Üç ilde de üçüncü öncelikli çevre sorununu katı atıklar oluşturmaktadır. Bölge illerindeki çevre sorunlarının öncelik sırası Tablo 72’de yer almaktadır.

Tablo 72: İllerin Çevre Sorunlarının Öncelik Sırası

İller	Hava Kirliliği	Su Kirliliği	Toprak Kirliliği	Atıklar	Gürültü	Erozyon	Doğal Çevrenin Tahribatı
Zonguldak	1	2	4	3	5	7	6
Karabük	1	2	5	3	4	-	-
Bartın	2	1	4	3	-	-	-

Kaynak: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu, 2023

Hava kirliliğine neden olan kaynaklar önem sırasına göre Zonguldak ilinde termik santraller, diğer sanayi faaliyetleri, kara yolu trafik, maden işletmeleri, imalat sanayi işletmeleri ve altyapı/inşaat çalışmaları şeklindedir. Karabük ilinde diğer sanayi faaliyetleri, evsel ısınma, altyapı/inşaat çalışmaları, diğer kaynaklar ve anız yangınları, Bartın ilinde ise evsel ısınma, kara yolu trafik, maden işletmeleri ve imalat sanayi işletmeleri olarak sıralanmaktadır.

Hava kirliliğinin giderilmesinde karşılaşılan güçlükler önem sırasına göre Zonguldak ilinde toplumda bilinç eksikliği, topoğrafik faktörler, meteorolojik faktörler, ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması, halkın alım gücü düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması, Karabük’te ise meteorolojik faktörler,

topoğrafik faktörler, halkın alım gücü düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması ve ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olmasıdır. Bartın ilinde ise toplumda bilinç eksikliği, topoğrafik faktörler, halkın alım gücü düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması ve ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması ve meteorolojik faktörler olarak sıralanmaktadır.

Su kirliliğinin giderilmesinde karşılaşılan güçlükler önem sırasına göre Zonguldak ilinde toplumda bilinç eksikliği, mali imkânsızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması, arıtma tesisinin düzenli çalıştırılmaması, kurumsal ve yasal eksiklikler, yeterli denetim yapılamaması, Karabük'te ise diğer faktörler ve toplumda bilinç eksikliği olmasıdır. Bartın'da ise toplumda bilinç eksikliği ve mali imkânsızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması olarak sıralanmıştır.

Toprak kirliliğine neden olan kaynaklar önem sırasına göre Zonguldak ilinde inşaat/hafriyat atıkları, plansız kentleşme, vahşi depolanan evsel katı atıklar, madencilik atıkları, hayvancılık atıkları, Karabük'te vahşi depolanan evsel katı atıklar, hayvancılık atıkları, aşırı tarım ilacı kullanımı, aşırı gübre kullanımı, yasadışı atık boşaltımı ve inşaat/hafriyat atıkları olarak sıralanmıştır. Bartın'da ise vahşi depolanan evsel katı atıklar, aşırı tarım ilacı kullanımı, aşırı gübre kullanımı, inşaat/hafriyat atıkları, hayvancılık atıkları ve yasadışı atık su deşarjı olduğu bildirilmiştir.

Şekil 132'de bölgedeki atık su arıtma ve katı atık bertaraf tesislerine ilişkin bir yerleşim haritası yer almaktadır.

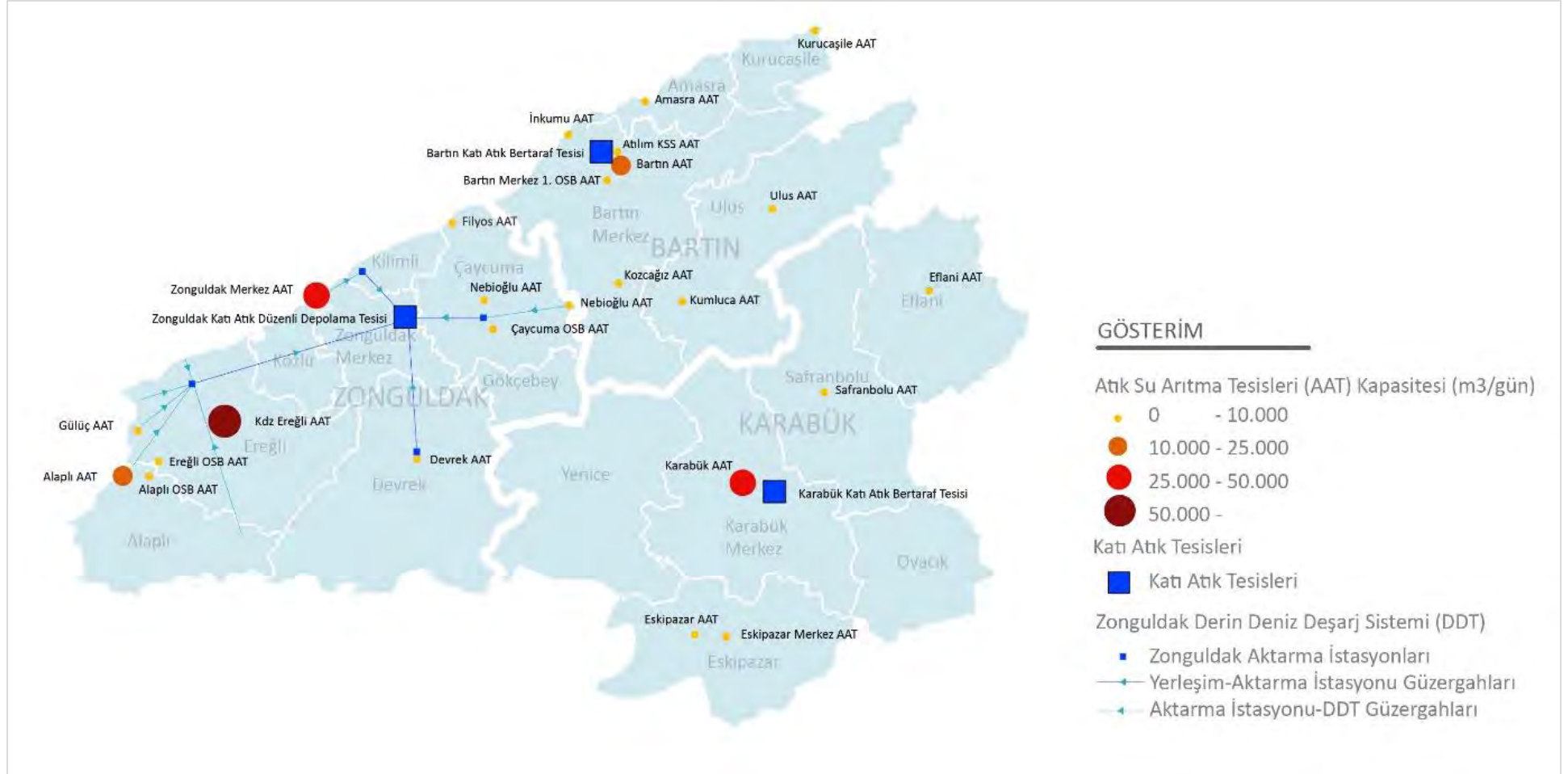
4.2.1. Hava Kirliliği

2022 yılı Zonguldak İli Çevre Durum Raporu'na göre Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ve özel işletmelere ait kömür ocaklarında üretilen kömürlerde uçucu madde ve kül oranının yüksek olması duman ve partikül madde kirliliğinin daha fazla olmasına neden olmaktadır. Yerli kömür kullanımının teşvik edildiği Zonguldak'ta doğal gaz kullanımına geçmeyen evlerde, iş yerlerinde, kamu kurum ve kuruluşlarının kaloriferlerinde daha çok kömür kullanılmaktadır. Ayrıca maden sanayinin fazla olması (kömür üretim kırma-eleme tesisleri), maden atıkları ve stok sahaları, lavuar tesisleri, termik santraller, demir çelik fabrikası, kâğıt fabrikası gibi faktörler hava kirliliğini etkilemektedir. Sanayi tesislerinin şehir merkezine ve yerleşim yerlerine yakın olması karşılaşılan en önemli sorunlardandır. Söz konusu raporda son yıllarda doğal gazın yaygınlaşması, yapılan denetimler ile kaliteli yakıtların kullanılması sonucu hava kirliliğinin azaltılması yolunda önemli mesafeler kaydedilmiş olmakla birlikte, sanayiden kaynaklanan hava kirliliğinin öncelikli sorun olarak devam etmekte olduğu belirtilmiştir.

Zonguldak ili, Hava Kalitesinin Değerlendirmesi ve Yönetimi Yönetmeliği kapsamında çıkarılan "2013/37 Hava Kalitesinin Değerlendirmesi ve Yönetimi Genelgesi" kapsamında yüksek kirlilik potansiyeli bulunan iller arasında yer almaktadır. Bu sebeple hava kirliliğine neden olan kaynaklarda gerekli önlemlerin alınabilmesi için her yıl "Kış Sezonu Yakıt Programı" ve "Temiz Hava Eylem Planları"nın içeren Mahalli Çevre Kurulu Kararları alınarak, karar doğrultusunda denetimler yapılmaktadır. Ayrıca 2019 yılı Aralık ayında Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünce hava kalitesi durumunu, kirlilik kaynakları ve kirliliği önlemeye yönelik yapılacak çalışmaları içeren "Zonguldak İli 2020-2024 Temiz Hava Eylem Planı" hazırlanmıştır.

Zonguldak ilinde mevcutta Merkez ilçede 1 adet, Kdz. Ereğli ilçesinde 2 adet, Kilimli ilçesinde 4 adet, Çaycuma ilçesinde 1 adet ve Kozlu ilçesinde 2 adet olmak üzere toplam 10 adet hava kalitesi ölçüm istasyonu bulunmaktadır.

Şekil 132: Bölgedeki Atık Su Arıtma ve Katı Atık Bertaraf Tesisleri

Kaynak: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri Kayıtları Kullanılarak BAKKA Tarafından Oluşturulmuştur, 2023

Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında çıkarılan 2012/16 sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesi ile Zonguldak Merkez, Kdz. Ereğli ve Alaplı ilçeleri 1. derecede kirli yerleşimler kapsamına alınmıştır. Bu ilçelerin 1. derecede kirli ilçeler kapsamına alınma nedenleri arasında engebeli topoğrafya, çarpık kentleşme, yakma tesislerinin binalarda tekil olarak kurulması, merkezi ısıtma sisteminin olmaması, kalitesiz yakıt kullanılması, binalarda tam olarak ısı yalıtımının olmaması, yakma tesislerinin bakımsızlığı, baca temizliğinin periyodik olarak yapılmaması, yakma saatlerinin standart olmaması, hava sıcaklığının düşük olması gibi nedenler yer almaktadır.

Bunun yanında Zonguldak Merkez, Çatalağzı, Kilimli ve Kozlu ilçelerinde sanayi kaynaklı hava kirliliği etkili olmaktadır. Kirliliğe neden olan sanayi tesisleri; TTK'nin üretim sahaları, stok sahaları, lavuar tesisleri, Çatalağzı bölgesinde bulunan termik santraller ve küçük ölçekli kömür tesisleridir.

Çatalağzı bölgesinde kirlilik vasfı yüksek Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında EK-1 tesisi olarak 2 adet termik santralde 7 adet ünite faaliyet göstermektedir. Bu santrallerden biri Çatalağzı Elektrik Üretim AŞ'ye ait Çatalağzı Termik Santrali (2 ünite), diğeri ise Eren Enerji Elektrik Üretim AŞ'ye (5 ünite) ait termik santraldir. Bu nedenle Çatalağzı bölgesinde hem sanayi, hem de ısınmadan kaynaklanan hava kirliliği artmaktadır.

Eren Enerji Elektrik Üretim AŞ ve Çatalağzı Elektrik Üretim AŞ'ye ait santrallerinden baca gazlarının standartlara uygun bir şekilde salınması için; Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, Atıkların Yakılmasına Dair Yönetmelik, Büyük Yakma Tesisleri Yönetmeliği ile Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliği kapsamında kirleticisi vasfı yüksek olan bu tesislere sürekli emisyon ölçüm cihazları takılarak sonuçlarının online olarak sürekli izlenmesi sağlanmaktadır.

İl merkezinde Türkiye Taşkömürü Kurumuna (TTK) ait liman işletmesi bulunmakta olup bu liman işletmesinin şehir merkezinin içerisinde kalması nedeniyle liman antrepolarındaki kömürlerin boşaltımı ya da yüklenmesi sırasında iklim faktörüne de bağlı olarak (rüzgâr vb.) şehrin hava kirliliği artmaktadır.

Kdz. Ereğli'de sanayi tesislerinin önemli bir kısmı OSB içinde toplanmıştır ve OSB'de kirleticilik vasfı yüksek tesisler bulunmaktadır. OSB haricinde Ereğli'de kirleticisi vasfı yüksek tesis olarak bir çimento fabrikası ve 3,5 milyon ton yassı çelik üretim kapasitesine sahip Erdemir bulunmaktadır. Çaycuma ilçesinde ise çeşitli sektörlerde sanayi şirketlerini barındıran Çaycuma OSB bulunmaktadır. İlçede kirleticisi vasfı yüksek tesis olarak Oyka Kağıt Ambalaj Sanayi yer almaktadır. Ayrıca ağacın yapısında bulunan ekstraktif maddelerin, pişirme işlemi sırasında merkaptan ve kükürtlü bileşiklere dönüşmesi nedeniyle bu fabrika çevresinde tüm şehirde hissedilen bir koku oluşmaktadır. Bu nedenle kâğıt sektöründen kaynaklanan kokuyu azaltma imkânı olmasına karşın tamamen yok etme imkânı bulunmamaktadır. Fabrika tarafından kokunun azaltılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Alaplı, Gökçebeş ve Devrek ilçelerinde kirleticisi vasfı yüksek tesis (Ek-1 tesisi) bulunmamaktadır. Bu ilçelerdeki hava kirliliğinin nedeni ısınma ve egzoz gazlarından kaynaklanmaktadır.

Kömür ve petrol gibi yakıtlara oranla daha temiz bir enerji olan doğal gazın ülkede yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen genişleme yatırımlarıyla Zonguldak'ta 2013 yılı sonunda yaklaşık 33 bin olan konut abone sayısı 2022 yılında 137 bine yükselmiş, aktif kullanıcı sayısı ise 411 bin olmuştur.

Karabük ili, Hava Kalitesinin Değerlendirmesi ve Yönetimi Yönetmeliği kapsamında çıkarılan "2013/37 Hava Kalitesinin Değerlendirmesi ve Yönetimi Genelgesi" kapsamında düşük kirlilik potansiyeli bulunan 21 il arasında yer almaktadır. Ancak insan sağlığı ve çevre açısından önemli olan hava kalitesi limit değerleri, AB Standartlarına uyum sağlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Karabük ili Temiz

Hava Eylem Planı 2020-2024 yıllarını kapsayacak şekilde güncellenmiş olup, gerekli uygulamalar yapılmaktadır.

Karabük Merkez ilçesi, 5000 Evler Mahallesi ve Safranbolu ilçesinde birer adet hava kalitesi ölçüm istasyonu, Kardemir AŞ fabrika sahasında da 2 adet hava kalitesi izleme istasyonu bulunmaktadır. Bütün istasyonlar Hava İzleme Ağı üzerinden takip edilebilmektedir.

Kömür ve petrol gibi yakıtlara oranla daha temiz bir enerji olan doğal gazın ülkede yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen genişleme yatırımlarıyla Karabük'te 2013 yılı sonunda yaklaşık 37 bin olan konut abone sayısı 2022 yılında 71 bine yükselmiş, aktif kullanıcı sayısı 213 bin olmuştur.

2022 yılı Bartın ili Çevre Durum Raporunda belirtildiğine göre ilde özellikle kış sezonunda meteorolojik şartlara da bağlı olarak hava kirliliği görülmektedir. Kış aylarında ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğinin temel sebepleri; düşük vasıflı yakıtların iyileştirilme işlemine tabi tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerinin uygulanması, kullanılan yakma sistemleri işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmaması ve şehrin tamamında doğal gaz şebekesinin olmaması şeklinde sıralanmıştır. Son yıllarda doğal gaz konusunda önemli yatırımlar yapılmıştır ve bu çalışmalar halen sürdürülmektedir.

Kömür ve petrol gibi yakıtlara oranla daha temiz bir enerji olan doğal gazın ülkede yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen genişleme yatırımlarıyla Bartın'da 2013 yılı sonunda yaklaşık 477 olan konut abone sayısı 2022 yılında 33 bine yükselmiş, aktif kullanıcı sayısı 114 bin olmuştur.

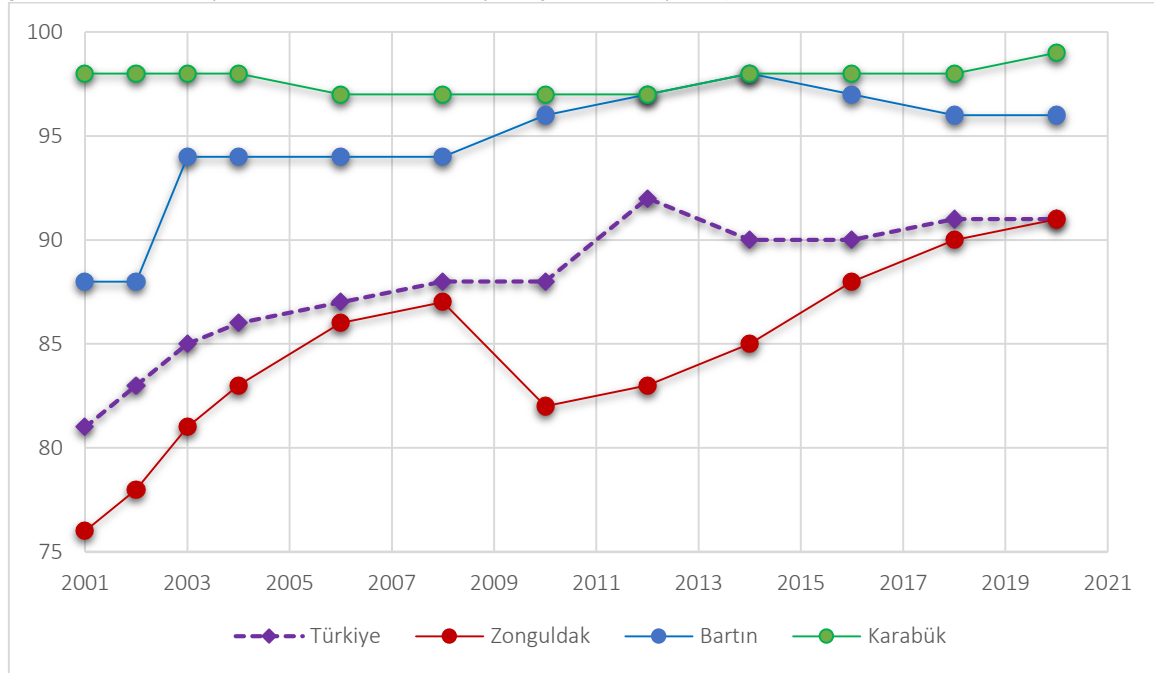
İlde Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı'na bağlı toplam 1 adet hava kalitesi ölçüm istasyonu bulunmaktadır. Coğrafi konum ve topoğrafik yapı sebebi ile şehrin yüzde 80'inde hava sirkülasyonu yoktur. Kış aylarındaki meteorolojik şartlar kirli havayı dağıtamamaktadır.

4.2.2. Su Kirliliği

Batı Karadeniz Bölgesi'nde çok sayıda akarsu bulunmaktadır. Yörede yoğun yerleşim, daha çok kıyı bölgelerinde ve akarsu vadilerinde görülmektedir. Yerleşimin bu şekilde olması akarsularda ve kıyı bölgelerinde su kirliliğinde etkili olmaktadır. Bölgede dere ve nehir havzalarında inşaat atıkları ve hafriyatlar, evsel atıklar, kontrolsüz bağlanmış atık suları yaygın bir şekilde görmek mümkündür. Bu durum su kirliliğinin yanında görsel kirliliğe, su havzalarının daralmasına, hastalıklara ve yağışlarda taşkınlara da neden olabilmektedir.

TÜİK verilerine göre 2001-2020 yılları arasında bölge illerinde kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusu içindeki oranları Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Şekil 133'te verilmektedir.

Şekil 133: Kanalizasyon Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı (yüzde)

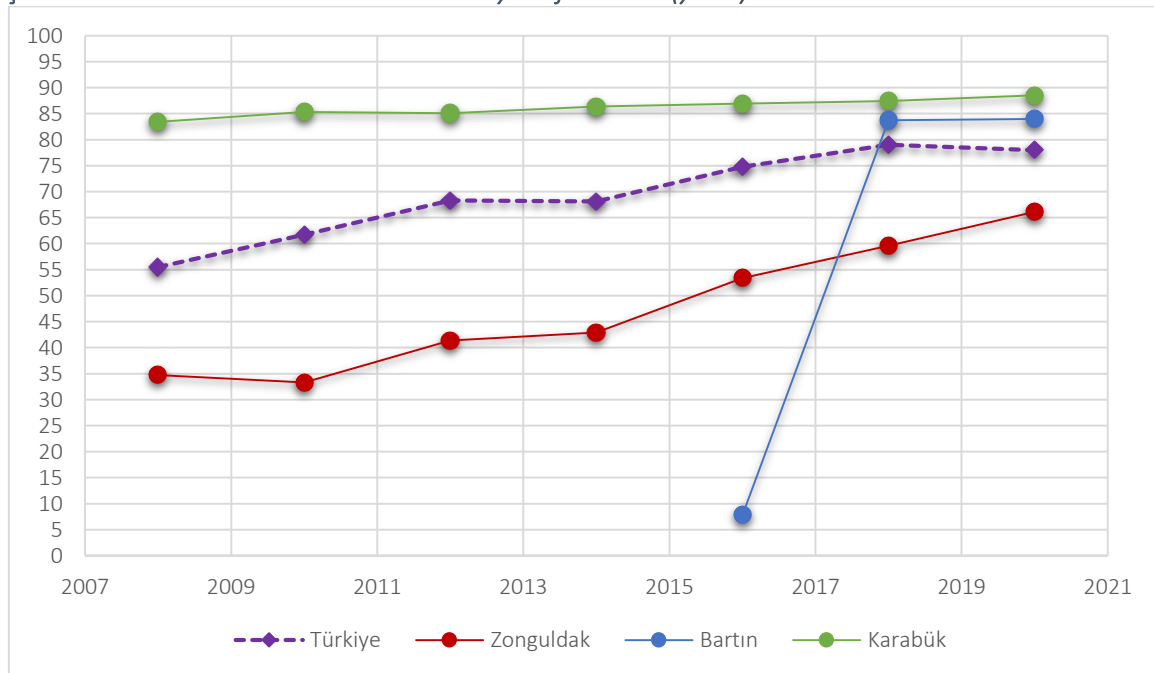

Kaynak: TÜİK, 2023

Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu 2020 yılında Zonguldak'ta 390 bin, Karabük'te 189 bin ve Bartın'da 100 bin civarındadır. Bu veriler ışığında 2020 yılında kanalizasyon hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusu içindeki oranı Zonguldak'ta yüzde 91, Karabük'te yüzde 99 ve Bartın'da ise yüzde 96 olmuştur. Türkiye ise aynı dönemde yüzde 91 oranına sahiptir.

TÜİK verilerine göre 2008-2020 yılları arasında bölge illerinde kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusu içindeki oranları Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Şekil 134'te verilmektedir.

Şekil 134: Atık Su Arıtma Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı (yüzde)

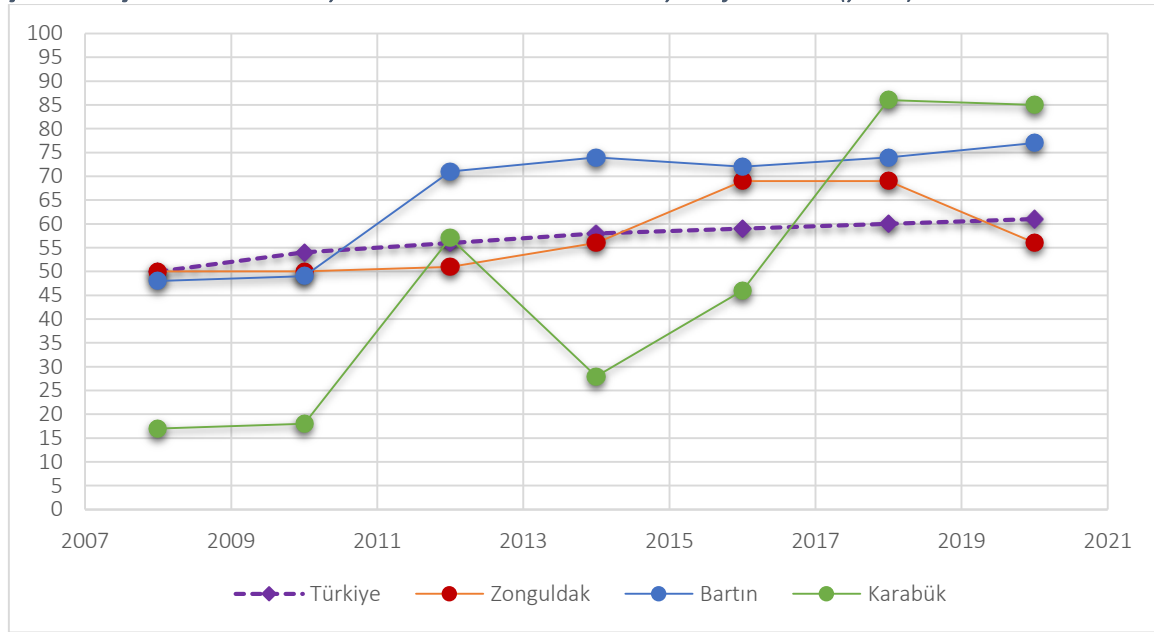

Kaynak: TÜİK, 2023

Atık su arıtma tesisiyle hizmet verilen belediye nüfusu 2020 yılında Zonguldak'ta 284 bin, Karabük'te 169 bin ve Bartın'da 88 bin civarındadır. Bu veriler ışığında 2020 yılında atık su arıtma hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusu içindeki oranı Zonguldak'ta yüzde 66,1, Karabük'te yüzde 88,5 ve Bartın'da ise yüzde 84'dir. Türkiye ise aynı dönemde yüzde 74,6 oranına sahiptir. Atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye sayısı ise Bartın'da 3, Karabük'te 2 ve Zonguldak'ta 8 olmak üzere 13'tür. Tesis sayıları ise Bartın'da 4, Karabük'te 4 ve Zonguldak'ta 15 olmak üzere toplam 23 tanedir.

TÜİK verilerine göre 2008-2020 yılları arasında bölge illerinde içme ve kullanma suyu arıtma tesisiyle hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusu içindeki oranları Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Şekil 135'te verilmektedir.

Şekil 135: İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı (yüzde)

Kaynak: TÜİK, 2023

İçme ve kullanma suyu arıtma tesisiyle hizmet verilen belediye nüfusu 2020 yılında Zonguldak'ta 239 bin, Karabük'te 162 bin ve Bartın'da 80 bin civarındadır. Bu veriler ışığında 2020 yılında atık su arıtma hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusu içindeki oranında Zonguldak'ın yüzde 56'ya, Karabük'ün yüzde 85'e ve Bartın'ın ise yüzde 77'e ulaştığı, Türkiye'nin ise yüzde 61 oranına sahip olduğu görülmektedir. İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye sayısı Bartın'da 3, Karabük'te 3 ve Zonguldak'ta 12 olmak üzere bölgede toplam 18'dir. Tesis sayıları ise Bartın'da 6, Karabük'te 4 ve Zonguldak'ta 8 olmak üzere toplam 18 tanedir.

Zonguldak ilinde Alaplı Çayı, Devrek ilçesinden geçen Bolu Çayı, Ereğli ilçesinden geçen Gülüş Çayı ve Filyos Irmağı en önemli akarsulardır. Zonguldak il sınırları içerisinde Karadeniz'e dökülen Gülüş Irmağı; Gülüş ve Aydınlar Çayları ile beslenen Gülüş ve Kızılcapınar barajlarının sularının denize ulaştığı önemli bir su kaynağıdır. Anılan barajlardan Erdemir tesislerinin kullanma suyu temin edildiği gibi Ereğli ilçesinin içme ve kullanma suyu da temin edilmektedir. Filyos Irmağı ve bu çaya karışan Yenice ve Devrek Çayları ile Alaplı Çayı, Gülüş Çayı ile Acılık Deresi'ne atılan evsel ve endüstriyel atık sular kirliliğe neden olmaktadır.

Zonguldak Belediyesi tarafından Zonguldak-Ereğli kara yolu üzerindeki "Kanalizasyon Sistemi ve Atık Su Arıtma Tesisi" 13.04.2013 tarihinde hizmete açılmıştır. İl genelinde toplayıcı hatlar ve cazibeli basınçlı hatlar ile 7 adet terfi merkezinde toplanan atık sular mekanik arıtıma ve biyolojik arıtıma tabi tutulduktan sonra Karadeniz'e derin deniz deşarjı yöntemiyle bırakılmaktadır. Alaplı-Ereğli arasındaki Gülüş

Belediyesine ait evsel atık sular ve Ereğli belediyesi evsel atık suları İller Bankasınca yapılan derin deniz deşarjı yöntemiyle ayrı noktalardan denize verilmektedir. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ atık su arıtma tesislerinden çıkan arıtılmış sular da denize deşarj edilmektedir. Filyos Irmağı'nın getirdiği evsel atık sular ve endüstriyel atık sular Hisarönü beldesi Saz köy mevkiinden denize ulaşmaktadır.

Zonguldak'ta bulunan sanayi kuruluşlarından kaynaklanan atık suların atık su arıtma tesislerinde arıtılıp deşarj standartlarını sağlanmasından sonra alıcı ortama verilmesi sağlanmaktadır. Arıtma tesisi olmayan veya işletmeyen tesisler su kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bunlar için Zonguldak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne denetimler yapılmaktadır.

Evsel nitelikli atık sular altyapı kanalizasyon sistemlerinde toplanmakta ve ilgili idarenin atık su arıtma tesisi var ise arıtılarak alıcı ortama deşarj edilmektedir. Atık su arıtımının olmadığı yerlerde (özellikle kırsal kesimde) evsel nitelikli atık suların deşarjı alıcı ortam üzerinde ciddi etkiler yaratabilmektedir.

2020 yılı itibarıyla Zonguldak ilinde bulunan 3 adet kıyı tesisinde atık kabul tesisi bulunmaktadır. Bunlar TTK Genel Müdürlüğü, Ereğli Demir Çelik Fabrikaları AŞ ve Eren Enerji Elektrik Üretim AŞ tarafından faaliyetleri sürdürülen atık kabul tesisleridir. Ayrıca TTK Genel Müdürlüğüne ait liman işletmesine bağlı olarak faaliyet gösteren BER Çevre Lojistik AŞ firmasına ait 1 adet atık alım gemisi bulunmaktadır.

Kıyıya veya denize atılmış, bırakılmış ya da çeşitli yollarla denize ulaşmış ve denizde kalıcılık teşkil eden katı maddeler deniz çöpleri olarak tanımlanmaktadır. Deniz çöpleriyle etkin bir mücadele yapmak, deniz çöpü oluşmaması için katı atıkların kaynağında azaltılması, deniz çöplerinin temizlenerek azaltılması ve oluşumunun önlenmesine yönelik çalışmaların ilgili kurum/kuruluşlarla birlikte bölgesel ve ulusal düzeyde eş güdümlü yapılması, sosyal ve kültürel altyapının güçlendirilmesine yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının ilgili kurum/kuruluşlarla birlikte gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Zonguldak ili 2020-2024 Deniz Çöpleri Eylem Planı'nın uygulanmasıyla ve 2021 yılında ilgili kurum ve kuruluşların çalışmalarıyla toplam 417 bin kg deniz çöpü toplanmıştır.

Zonguldak'ta faaliyette olan üç Organize Sanayi Bölgesi, Çaycuma OSB, Kdz. Ereğli OSB ve Alaplı OSB'de evsel nitelikli atık su arıtma tesisleri (AAT) bulunmaktadır. Bu üç organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren bazı işletmelerde proses durumlarına göre endüstriyel atık su arıtma tesisleri de mevcuttur. Çaycuma OSB AAT, 2016 yılı KÖA MDP kapsamında Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı desteği ile kurulmuştur. Yine Ajansın 2020 yılı Sanayi ve Çevre Altyapısı MDP kapsamında Alaplı OSB'de de bir atık su arıtma tesisi kurulmasına yönelik projeye destek verilmiştir.

2008 yılına kadar Zonguldak'ın Kozlu ilçesinde deniz kıyısında bulunan alanda vahşi depolama alanı kullanılmıştır. Bu alanın kıyı bölgesinde yer alması, tıbbi atıklar ile bazı sanayi atıklarını da içermesi nedeniyle atıklar denize karışarak yüzeysel su kaynaklarını kirletmektedir. Bu alan uzun zamandır kullanılmamasına rağmen deniz dalgalarının etkisine açık olan katı atıklar taşınarak deniz sularını, deniz tabanını ve kıyıları kirletmeye devam etmektedir. Söz konusu alanın rehabilite edilerek kent yaşamına kazandırılması ayrıca deniz ile bağlantısının kesilerek yarattığı kirliliğin azaltılması gerekmektedir.

Zonguldak'ta tüm belediyelerin ortaklığıyla Merkez ilçe Sofular köyü Tombaklar mevkiinde 15 hektarlık alan üzerinde bir katı atık bertaraf tesisi kurulmuştur. Alanın işletilmesi bu kapsamda kurulan Zonguldak İl Özel İdare ve Belediyeler Çevre Altyapı Temel Hizmetler Birliği (ZONÇEB) tarafından yapılmaktadır. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi ilin ve tüm ilçe belediyelerinin katı atık problemini önemli ölçüde ortadan kaldırmaktadır. İşletme içerisinde düzenli depolama tesisindeki sızıntı sularının biriktirilerek arıtıldığı bir atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Düzenli depolama sahalarının işletmeye alınmasının da su kirliliğinin azalmasında önemli etkisi olduğu Zonguldak ili çevre durum raporunda belirtilmektedir.

Yer altı ve yer üstü su kaynakları potansiyelinin korunması ve en iyi bir biçimde kullanımının sağlanması için alıcı ortama atık su deşarjı olan kurum, kuruluş ve işletmelerin atık su arıtma tesisi kurmaları sağlanmıştır. 2021 yılı itibarıyla Zonguldak ilinde, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Atık Su Bilgi Sistemine kayıtlı toplam 117 adet atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Deşarj konulu çevre izni alan firmalar debisine göre belirli zaman aralıklarında atık su numunesi alınarak denetlenmektedir.

Karabük ilinin en önemli akarsuyu Yenice Irmağı'dır. Bu ırmağın iki önemli kolu olan Araç ve Soğanlı Çayları il topraklarındaki önemli akarsulardır. Karabük ili, Eflani ilçesinde toplam 800 ha sulama sahasına sahip üç adet gölet bulunmaktadır. Karabük ilinin içme ve kullanma suyunu temin eden iki bölge vardır. Bunlardan biri Karabük ili içme ve kullanma suyunun yaklaşık yüzde 95'ini karşılamakta olan Toprak Cuma Karasu bölgesi ve diğeri ise yüzde 5'ini karşılayan Hamzalar bölgesidir. İl genelinde içme ve kullanma suyu olarak kullanılan 269 adet kaynak ve 121 adet kuyu olmak üzere toplam 390 adet su kaynağı bulunmaktadır.

Karabük ilinde en fazla kirlenen ve kirliliği gün geçtikçe artma eğilimi gösteren nehirler Araç Çayı ve Yenice Irmağı'dır. Bu nehirlerin kirlenmesine yol açan etkenlerin başında endüstriyel tesislerden kaynaklanan atıklar ile atık suların miktar ve çeşitlerinin artması gelmektedir. İl sınırları içerisinde bulunan yüzeysel sular etrafında kurulmuş olan yerleşim yerlerinden kaynaklanan evsel atık sular da önemli derecede kirliliğe neden olmaktadır. İlde atık su arıtma tesisi ve 25-30 km uzunlukta yağmur suyu drenaj hattı mevcuttur.

Merkez ilçede konutlardan ve sanayi kuruluşlarından kaynaklanan evsel atık sular Karabük Belediyesi kanalizasyon hattı bağlantısıyla belediyeye ait atık su arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra Yenice Irmağı'na deşarj edilmektedir. Atık su arıtma tesisinde SAİS (Sürekli Atık Su İzleme Sistemi) bulunmakta olup, düzenli aralıklarla bütünlük karşılaştırma testleri ve iç tetkik analizleri yapılmaktadır.

Karabük merkezinde ve ilçelerinde vahşi depolama sahaları bulunmakta olup, yer üstü ve yer altı su kaynaklarına etkileri hususunda bilgi bulunmamaktadır. Karabük ili Çevre Hizmetleri Birliği tarafından Kaleköy Akderebaşı-Kaynarca mevkiinde katı atık düzenli depolama sahası ve bertaraf tesisi kurulması ile ilgili olarak ÇED Raporu bakanlığa sunulmuş, inceleme ve değerlendirme süreci sonunda söz konusu tesis için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı verilmiştir. Söz konusu tesisin kurulum çalışmaları sonlanma aşamasındadır. Karabük OSB'ye ait atık su arıtma tesisi bulunmamakta olup, projelendirme aşamasındadır.

Bartın ilinde başlıca üç akarsu vardır. Bunlar; Bartın Irmağı, Arıt Çayı ve Kozcağız Çayı'dır. En fazla kirlenen ve kirliliği gün geçtikçe artma eğilimi gösteren su kaynağı Bartın Irmağı'dır. Kirliliğe yol açan etkenlerin başında endüstriyel tesislerden kaynaklanan atıkların ve atık suların miktar ve çeşitlerinin artması ve ilde düzenli depolama sahası bulunmaması nedeniyle yapılan vahşi depolama gelmektedir.

Bartın'da sanayi kuruluşlarının önemli bir kısmı Bartın OSB'de bulunmaktadır. Organize sanayi bölgesine ait atık su arıtma tesisi inşaatı 2014 yılı sonu itibarıyla tamamlanmış ve tesis devreye alınmıştır. Organize sanayi bölgesi atık su arıtma tesisi, deşarj edilecek atık su miktarı 1.700 m³/gün kapasiteli fiziksel, kimyasal ve biyolojik arıtma olarak projelendirilmiş olup ilave 3.400 m³/gün kapasite artışı için proje aşamaları tamamlanmıştır. Ayrıca organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren dört tesisin kendisine ait atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından onaylı 6.800 m³/gün kapasiteli evsel ve endüstriyel atık su arıtma tesisi projesinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı desteği ile yapılması planlanmaktadır.

Bartın'ın tüm ilçe ve beldelerindeki kanalizasyon sistemlerinin önemli bir kısmı tamamlanmıştır. Merkez ilçe belediyesine ait 12.439 m³/gün kapasiteli atık su arıtma tesisi ve İnkumu'nda ise 2.283 m³/gün kapasiteli derin deniz deşarjı (DDD) sistemi bulunmaktadır.

Bartın ilinde henüz düzenli katı atık depolama ve bertaraf tesisi faaliyete geçmemiştir. Belediye sınırları içerisinde toplanan atıklar Karasu köyü İnkumu tepesinde vahşi depolamaya götürülmektedir. Vahşi depolanan bu atıklar yağmur ve sel sularıyla dere, nehir vb. yollarla denize ulaşabilmektedir. Bartın Belediyeler Birliğince, tesis kurmak üzere başvuru yapılmış olup, Bartın ili E28-C1 pafta haritada Kaman köyü sınırları içerisinde yer alan yaklaşık 98.029,94 m² alan “Bartın ili Katı Atık Bertaraf Tesisi” alanı olarak belirlenmiş ve ÇED süreci tamamlanmıştır. Yapım işi ihalesi gerçekleştirilmiş olup, 14 Mayıs 2020 tarihinde yer teslimi yapılarak çalışmalara başlanmıştır. Tesisin 2024 yılı başlarında devreye girmesi planlanmaktadır.

Bartın Deniz Çöpleri İl Eylem Planı (DÇİEP); il sınırları içerisinde deniz çöpleri oluşumunun öncelikle kaynağında azaltılmasına yönelik tedbirleri, deniz ve kıyı ortamında hâlihazırda bulunan deniz çöplerinin temizlenmesine ve halkın farkındalığının artırılmasına yönelik faaliyetler ile bu faaliyetlerin ilgili kurum / kuruluşlar tarafından yürütülmesini kapsamaktadır.

4.2.3. Katı Atıklar

Zonguldak ili sınırlarında hizmet veren belediyeler ve Zonguldak İl Özel İdaresinin kuruluşu olan ZONÇEB’e ait katı atık depolama tesisinde düzenli depolama yapılmaktadır. Eysel katı atıklar belli bir oranda kaynağında ayrıştırılarak toplandıktan sonra Merkez ilçe Sofular köyü Tombalaklar mevkiinde bulunan tesise, Kilimli (Karadon), Çaycuma, Devrek, Kdz. Ereğli ve Zonguldak Belediyesi transfer istasyonlarından sıkıştırılmalı semi treylerlerle düzenli depolama sahasına nakledilmektedir. Zonguldak’ta yaz aylarında ortalama günlük 432 ton, kış aylarında ise 387 ton evsel atık çıkmaktadır.

Zonguldak’ta, “Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında hafriyat depolama alanı bulunmamaktadır. Belediyelerce ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından yer belirleme çalışmaları devam etmekte olup, bununla ilgili ilde gerekli çalışmaların yürütülmesi için ilgili kurumların katılımıyla bir komisyon oluşturulmuştur.

Zonguldak ilinde, 2022 yılı itibarıyla “ambalaj atığı toplama ayırma” ve “toplama ayırma tesisi” lisansına sahip 10 adet tesis, tıbbi atık sterilizasyon tesisi bir adet, tehlikeli atık geri kazanım tesisi bir adet ve “tehlikesiz atık toplama ayırma” belgesine sahip 21 adet tesis bulunmaktadır.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26.03.2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıkların, I. sınıf, II. sınıf ya da III. sınıf düzenli depolama sahalarında bertarafı sağlanmaktadır. Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan cüraf atıkları, termik santrallerden kaynaklanan kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir. Zonguldak ilinde 2022 yılı verilerine göre “Tehlikesiz Atık Toplama ve Ayırma Belgesi” ne sahip tesis sayısı 21’dir.

Karabük Belediyesinin mücavir alanı içerisindeki mahallelerinden ortalama günlük 120 ton evsel atık çıkmaktadır. Atıklar, Karabük ili Çevre Hizmetleri Birliği (KARÇEV) tarafından Kemal Oyman bölgesinde yaptırılmakta olan düzenli depolama tesisi alanında depolanacaktır. Bu tesiste aynı zamanda biyogazdan 2,0 MW’a yakın elektrik üretimi planlanmaktadır.

Karabük Belediyesi mücavir alan sınırlarında toplam 4 tane mobil atık getirme merkezi ve bir adet 1. sınıf atık getirme merkezi bulunmaktadır. Karabük ilinde 2022 yılı itibarıyla 5 adet lisanslı ambalaj atığı toplama ayırma ve geri kazanım tesisi, bir adet tehlikeli atık geri kazanım tesisi, bir adet ömrünü tamamlamış lastik geri kazanım tesisi, bir adet tıbbi atık sterilizasyon tesisi ve 11 adet tehlikesiz atık geri kazanım tesisi bulunmaktadır.

Bartın Belediyesi yaz dönemi günlük ortalama 155 ton, kış döneminde ise 130 ton evsel atık çıkmaktadır. Bartın Belediyesinin 2022 yılı nüfusu 84.626 kişi olup, kişi başına üretilen ortalama katı atık miktarı 1,65 kg/gün'dür.

Bartın ilinde katı atık düzenli depolama ve bertaraf tesisi inşaatı tamamlanma safhasına gelmiştir. Bartın ili Merkez ilçe Kaman köyünde yaklaşık 98 dönüm arazide Bartın ili Katı Atık Bertaraf Tesisi yapım çalışmaları devam etmektedir. Bartın'ın tüm ilçe ve köylerinden gelecek katı atıkların bertaraf edileceği bu tesiste ayrıca biyogazdan elektrik üretimi de planlanmaktadır. Tesisin tam olarak faaliyete geçmesiyle İnkümu'ndaki vahşi depolama alanı rehabilitasyon çalışmaları başlatılacaktır.

Bartın'da inşaat yıkıntı atıklarının depolandığı III. Sınıf düzenli depolama tesisi bulunmamakla birlikte Merkez ilçe Terkehatipler köyü mevkiinde bulunan 293 dönüm alan hafriyat döküm sahası olarak kullanılmaktadır. Bartın ilinde 2022 yılı itibarıyla çevre izin ve lisans belgeli bir adet ambalaj atığı toplama-ayırma ve geri kazanım tesisi, bir adet maden atığı bertaraf tesisi ve tehlikesiz atık geri kazanım tesisi bulunmaktadır.

4.3. İklim Değişikliği

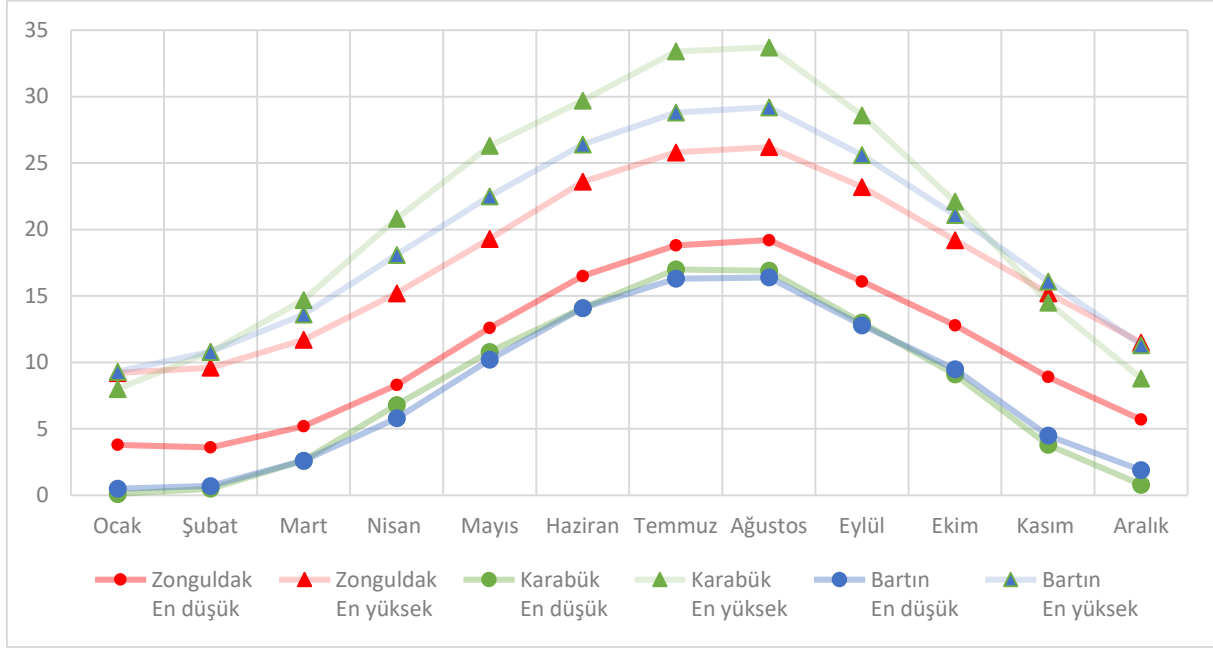
Küresel iklim değişikliği, yerkürenin uzun jeoloji tarihi boyunca yaşanan iklimin doğal değişkenliğine ek olarak insan etkinliklerinin neden olduğu bir değişikliktir. Buna paralel olarak, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde iklim değişikliği, "karşılaştırılabilir bir zaman döneminde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" biçiminde tanımlanmaktadır. Sıcaklıklarda meydana gelen artışlar, yağışların azalması, kuraklık, mevsim geçişlerindeki dengesizlikler, aşırı hava olayları, kıyı yükselmeleri, ani yağışlar gibi etkiler iklim değişikliği sonucunda ortaya çıkmakta, sonucunda afetler, can ve mal kayıpları ile sosyo-ekonomik yapıda değişimlere neden olmaktadır.

İklim nötr ekonomiye geçiş sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için, ülke genelinde ve farklı bölgelerde, toplumun her kesimini içine alan çalışmalar yapılmalı ve mevcut kaynaklar en etkili şekilde kullanılmalıdır. Bu, sürdürülebilir bir ekonominin tesis edilmesi ve iklim değişikliğiyle mücadelede geniş bir toplumsal katılımın sağlanması açısından büyük öneme sahiptir.

4.3.1. Meteorolojik Veriler

Meteoroloji Genel Müdürlüğünden alınan 1991-2020 verilerine göre illere ait değerler incelenmiştir. Bu çerçevede bölge illerinin ortalama en yüksek ve en düşük sıcaklık verileri grafiğe işlenmiştir. Bu verilere ilişkin grafik Şekil 136'da yer almaktadır.

Şekil 136: Ortalama Sıcaklık Verileri (°C) (1991-2020)

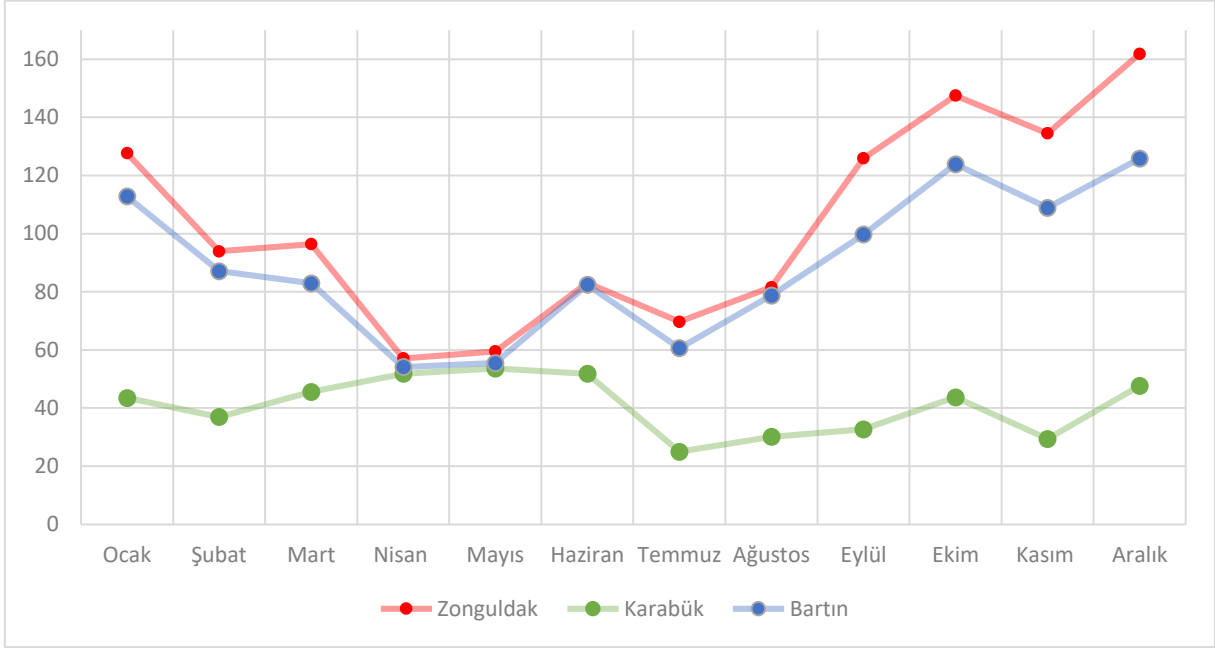

Kaynak: TÜİK, 2023

Bu verilere göre bölgede ortalama en yüksek sıcaklıklar Haziran ile Eylül ayları arasında 25 °C'nin üzerine çıkarak Karabük ve Bartın'da yaşanmakta, Zonguldak'ta ise bu sıcaklığın üzerine Temmuz ve Ağustos aylarında çıkmaktadır. Bölgede ortalama en yüksek sıcaklık ise Karabük'te 33,4 °C ile Temmuz ve Ağustos aylarında yaşanmaktadır. En düşük ortalama sıcaklıklarda ise Kasım ile Şubat ayları arasında bölge illerinin tamamında sıcaklıklar 5 °C altında gerçekleşmekte, en düşük ortalama sıcaklık ise 0,1 °C ile Aralık ayında Karabük'te yaşanmaktadır.

1991-2020 verileri incelendiğinde bölgedeki en yüksek sıcaklıklara ilişkin veriler ise incelendiğinde 40 °C sıcaklığın üzerine Zonguldak'ın sadece Haziran ayında, Karabük'ün Haziran ile Eylül aylarında, Bartın'ın ise Temmuz ile Eylül aylarında çıktığı analiz edilmiştir. En düşük sıcaklıklarda ise Zonguldak'ın -5 °C altına Aralık ile Mart ayları arasında, Karabük'ün Kasım ile Nisan ayları arasında ve Bartın'ın Kasım ile Mart ayları arasında düştüğü görülmüştür. Bölge illerinin aylık toplam yağış miktarı ortalaması Şekil 137'de verilmiştir.

Şekil 137: Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm) (1991-2020)

Kaynak: TÜİK, 2023

1991-2020 yılları arasında aylık toplam yağış miktarları bakımından veriler incelendiğinde Zonguldak'ın en fazla yağışı aldığı, onu Bartın'ın takip ettiği ve en son sırada Karabük'ün yer aldığı görülmektedir. Yıllık olarak ise Zonguldak 1.238,6 mm, Karabük 491,7 mm ve Bartın ise 1072,4 mm toplam yağış almaktadır. Zonguldak'ın ortalama yağışlı gün sayısı 146 gün, Karabük'ün 100,7 gün ve Bartın'ın 142,4 gündür. En çok yağışlı olan günler ve en çok yağış miktarları Aralık ve Ocak aylarındadır.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün 2022 yılı İklim Değerlendirmesi Raporu'nda 2022 yılında Marmara Bölgesi'nin doğusu ile Karadeniz Bölgesi'nin tamamında yağışlı gün sayıları 125 günün üzerinde gerçekleştiği, Doğu Karadeniz, Samsun, Kastamonu, Bartın çevrelerinde ise 150 günün üzerine çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz sahil kesimi ile Antalya'nın doğusu 1000 mm'nin üzerine yağış aldığı ifade edilmiştir.

Raporda ekstrem meteorolojik afetler bölümünde ülke genelinde son yirmi yılda ekstrem olaylarda artış trendinin olduğu 2022 yılında 1.030 ekstrem olay yaşanarak en fazla ekstrem olay yaşanan yıl olduğu belirtilmiştir. Bu olayların ülkedeki oransal dağılımında yüzde 33,6 ile şiddetli yağışların yer aldığı, bunu yüzde 21,4 ile fırtına, yüzde 18,5 ile dolunun takip ettiği ifade edilmiştir. Diğer ekstrem olaylar ise kar, yıldırım düşmesi, heyelan, don, çığ, hortum, orman yangını, sis ve kum fırtınası şeklinde verilmiştir. Batı Karadeniz Bölgesi bu olaylar arasında en çok şiddetli yağışlar, fırtına, heyelan ve orman yangınlarına maruz kalmıştır. Bu konular raporun Afet Riskleri ve Afetlerle Mücadele (Bölüm 4.4) başlığında verilmiştir.

4.3.2. Sera Gazı Emisyonları

TÜİK tarafından yayımlanan sera gazı emisyon istatistiklerinde sera gazı envanteri sonuçlarına göre ülkemizde 2021 yılı toplam sera gazı emisyonu bir önceki yıla göre yüzde 7,7 artarak 564,4 milyon ton (Mt) CO₂ (karbondioksit) eş değeri (eş değeri) olarak hesaplanmıştır. Kişi başı toplam sera gazı emisyonu 1990 yılında 4 ton CO₂ eş değeri, 2020 yılında 6,3 ton CO₂ eş değeri ve 2021 yılında 6,7 ton CO₂ eş değeri olarak hesaplanmıştır.

TÜİK tarafından yayımlanan toplam sera gazı emisyonlarında ülkemizde 2021 yılında CO₂ eş değeri olarak en büyük payı yüzde 71,3 ile enerji kaynaklı emisyonlar alırken bunu sırasıyla yüzde 13,3 ile endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı, yüzde 12,8 ile tarım ve yüzde 2,6 ile atık sektörü takip etmiştir.

Enerji sektörü emisyonları 2021 yılında, 1990 yılına göre yüzde 188,4 bir önceki yıla göre ise yüzde 9,8 artarak 402,5 Mt CO₂ eş değeri olarak hesaplanmıştır. Endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı emisyonları 1990 yılına göre yüzde 228,7 ve bir önceki yıla göre yüzde 10,6 artarak 75,1 Mt CO₂ eş değeri olarak hesaplanmıştır.

Tarım sektörü emisyonları 2021 yılında, 1990 yılına göre yüzde 56,5 artmakla beraber bir önceki yıla göre yüzde 1,5 azalarak 72,1 Mt CO₂ eş değeri olarak hesaplanmıştır. Atık sektörü emisyonları ise 1990 yılına göre yüzde 32,6 artmakla beraber bir önceki yıla göre yüzde 9,9 azalarak 14,7 Mt CO₂ eş değeri olarak hesaplanmıştır.

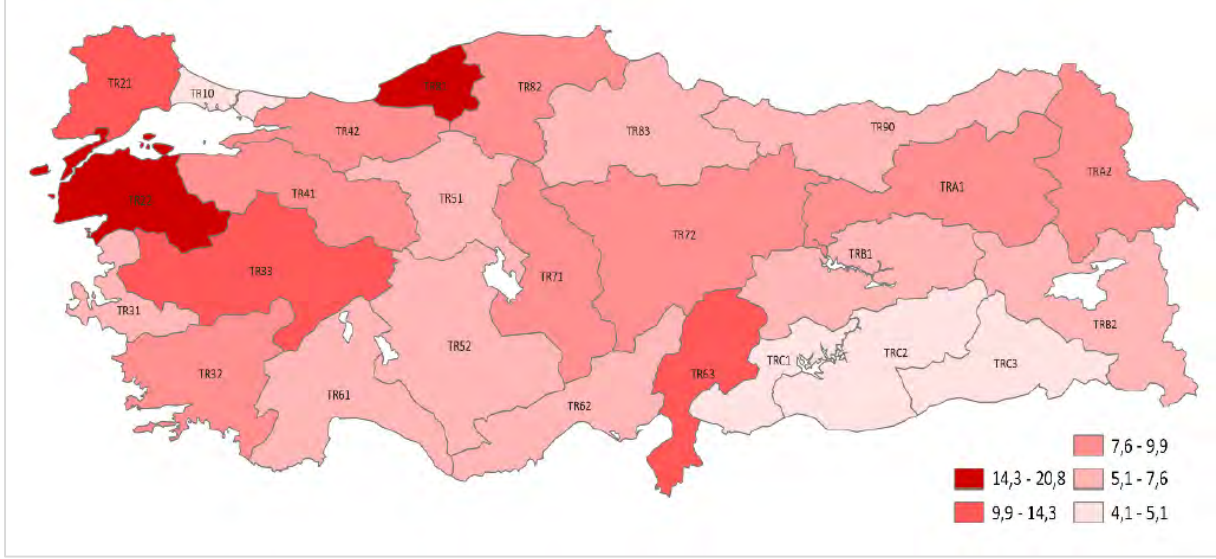
Gazlara göre sera gazı emisyonları değerlendirildiğinde CO₂ emisyonlarındaki en büyük payı enerji kaynaklı emisyonlar oluşturduğu görülmektedir. Toplam CO₂ emisyonlarının 2021 yılında yüzde 32,7'si elektrik ve ısı üretiminden olmak üzere yüzde 85,2'si enerji sektöründen, yüzde 14,5'i endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı sektöründen, yüzde 0,3'ü ise tarım ve atık sektörlerinden kaynaklandığı hesaplanmıştır.

CH₄ (metan) emisyonlarının yüzde 61,4'ü tarım, yüzde 19,3'ü enerji, yüzde 19,3'ü atık ve yüzde 0,03'ü endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı sektöründen; N₂O (diazotmonoksit) emisyonlarının ise yüzde 78'i tarım, yüzde 11,1'i enerji, yüzde 5,9'u atık ve yüzde 5'i de endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı sektöründen kaynaklanmıştır.

Düzyey 2 bölgeleri bazında kişi başına düşen sera gazı emisyon değeri ise sanayi, konut, taşıma, tarım ve enerji sektörlerinden kaynaklanan kişi başı CO₂ eş değeri emisyon verilerinin bölge bazında ortalamaları alınarak hesaplanan değeri Şekil 138'de gösterilmektedir. Emisyon yoğunluğunun fazla olduğu illerin çoğunlukla termik santral ve demir çelik üretim tesislerinin yoğunlukta olduğu iller olduğu dikkat çekmektedir.

Enerji ve demir-çelik sektöründen kaynaklı emisyonlarda TR22 (Balıkesir, Çanakkale) ve TR81 Düzyey-2 Bölgesi; sanayi, konut ve taşıma sektörlerinden kaynaklı emisyonlarda TR10 (İstanbul) Düzyey-2 Bölgesi ve tarım sektöründen kaynaklı emisyonlarda TRA2 (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) Düzyey-2 Bölgesinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Şekil 138: Kişi Başına Sera Gazı Emisyonu Yoğunlukları (2018, tCO₂ eş değeri / kişi)

Kaynak: TÜİK, 2023

4.3.3. Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması

2019 yılı Aralık ayında Avrupa Birliği, geniş bir politika yelpazesini kapsayarak iklimden enerjiye, sanayiden tarıma, ulaşımdan finansmana kadar birçok alandaki politikalarını revize etmeyi amaçlayan Avrupa Yeşil Mutabakatını duyurmuştur. Bu mutabakat, Avrupa kıtasının 2050 yılına kadar karbon nötr hale gelmesini ve ekonomik büyüme sürecinde doğal kaynak bağımlılığının azaltılmasını hedeflemektedir.

Avrupa Komisyonu'nun 2021 Çalışma Programı çerçevesinde duyurulan "Fit for 55 Paketi", Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla yeşil dönüşümle ilgili çıkarılacak mevzuatın kapsamını belirlemektedir. Bu kapsamda, ülkemizi öncelikle etkileyecek düzenleme, sınırda karbon düzenleme mekanizması (SKDM) olup, demir-çelik, çimento, alüminyum, gübre ve elektrik sektörlerini öncelikli olarak etkileyecektir.

SKDM kapsamında öncelikli olan ve ihracat değerleri açısından incelenen ilk 10 il içerisinde sektörel yapılarına göre ülkemizin farklı bölgelerinden iller bulunmakta olup, beş sektörden sadece demir-çelik sektöründe bölgeden Zonguldak ve Karabük yer almaktadır. İlgili sektörler ve iller Tablo 73'te yer almaktadır.

Tablo 73: SKDM Öncelikli Sektörler İhracat Değerlerine Göre İlk 10 İl (2019)

Ana Demir ve Çelik Ürünleri İmalatı Sektörü	Çimento İmalatı Sektörü	Alüminyum Üretimi Sektörü	Kimyasal Gübre ve Azot Bileşiklerinin İmalatı Sektörü	Elektrik Enerjisi Üretimi Sektörü
İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul
Hatay	Kocaeli	Kocaeli	Antalya	Tekirdağ
Kocaeli	İzmir	Kayseri	Kocaeli	Gaziantep
İzmir	Adana	Konya	Bursa	Kayseri
Zonguldak	Siirt	Bursa	Adana	Kahramanmaraş
Osmaniye	Ankara	Tekirdağ	Çorum	Ankara

Ana Demir ve Çelik Ürünleri İmalatı Sektörü	Çimento İmalatı Sektörü	Alüminyum Üretimi Sektörü	Kimyasal Gübre ve Azot Bileşiklerinin İmalatı Sektörü	Elektrik Enerjisi Üretimi Sektörü
Denizli	Bursa	Ankara	İzmir	Bursa
Samsun	Gaziantep	Eskişehir	Osmaniye	Şanlıurfa
Karabük	Ordu	Adana	Manisa	Balıkesir
Antalya	Mardin	Sakarya	Konya	Artvin

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, GBS

Bu tabloda yer almamış olmakla birlikte elektrik enerjisi üretimi sektöründe Zonguldak'ın da kritik olduğu değerlendirilmektedir. Zira Zonguldak enerjide kurulu güçte Türkiye'de 6'ncı sıradadır ve üretimin önemli bir kısmı termik santraller aracılığıyla yapılmaktadır. Zonguldak'ta üretilen elektrik ihracata konu olmadığı için SKDM kapsamında değerlendirilmemiş olmakla birlikte iklim değişikliğiyle mücadelede dikkate alınması gereken alanlardan biridir.

4.3.4. İklim Değişikliğinin Etkileyeceği Alanlar

İklim değişikliği ile mücadele kapsamında, etkilerin azaltılması, uluslararası uyum, kayıp ve zararların telafisi, teknoloji geliştirme ve transferi gibi konularda çeşitli adımlar atılmaktadır. Bu çerçevede, yenilenebilir enerji üretimi, kaynak verimliliği, enerji verimliliği, endüstriyel simbiyoz, yeşil dönüşüm, sürdürülebilir ulaşım, döngüsel ekonomi, yeşil altyapı ve şehir planlaması, sürdürülebilir tarım ve gıda üretimi gibi alanlarda yatırımların artırılması, farkındalık ve eğitimler düzenlenmesi ile bu yatırımların finansmanının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Bölgemizde hâkim sektörlerden olan, aynı zamanda istihdam, ülke ihtiyaçları ve ihracat açısından stratejik öneme sahip olan madencilik, demir-çelik ve enerji sektörleri gibi alanlar bu düzenlemelerden doğrudan etkilenecek ana sektörlerdir. Yeni yapılacak düzenli sanayi alanlarında yeşil OSB modelinin uygulanması, mevcut yatırımlarda yenilenebilir enerji kullanımının artırılması, enerji ve su verimliliğinin artırılması, sıfır atık ve eko-endüstriyel park gibi modeller uygulanabilecektir.

İklim değişikliğiyle mücadelede öne çıkan konulardan biri de verimlilik. Türkiye'nin elektrik üretiminin yüzde 6,0'sı, elektrik tüketiminin yüzde 1,0'i ve kurulu gücün yüzde 3,8'i Batı Karadeniz Bölgesi'ne aittir. Kişi başına toplam elektrik tüketiminde en fazla tüketim gerçekleştiren iller sıralamasında Karabük 7.602 kWh değeriyle 6'ncı, Zonguldak 5.433 kWh değeriyle 8'inci ve Bartın'da ise 4.245 kWh değeri ile 17'nci sırada yer almıştır. Zonguldak ve Karabük'te ağır sanayi faaliyetleri yoğun olarak gerçekleştirildiği için bölgenin sanayi işletmelerinde kişi başına ortalama tüketim değeri (4.422 kWh) Türkiye ortalamasının (1.622 kWh) oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Batı Karadeniz Bölgesi sanayi işletmelerinde kişi başına elektrik tüketiminde bölgeler arasında 2'nci, iller bazında ise Karabük 3'üncü, Zonguldak 8'inci ve Bartın 14'üncü sıradadır. Bu alanda yenilenebilir enerji sistemleri, yenilikçi altyapı ve sistemler ile farklı üretim proseslerinin devreye alınması gerektiği görülmektedir.

Verimlilik çalışmalarında su verimliliği de oldukça kritiktir. Demir çelik başta olmak üzere ana metal sanayi, tekstil, gıda ve kimyasal ürün sektörlerinde suyun verimli kullanımına yönelik çalışmalar büyük önem arz etmektedir. BGUS'ta söz konusu sektörlerin NACE 2'li kırınımda ciro verilerine bakıldığında İstanbul bu sektörlerin tamamında; ana metal sanayi sektöründe Hatay, Kocaeli, Zonguldak, İzmir illerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmekte ve su tasarrufuna yönelik tedbirlerin bu illerde öncelikli olmak üzere ilgili sektörlerin faaliyet gösterdiği tüm illerde uygulanması gerektiği belirtilmektedir.

İklim değişikliğinin etkileyeceği sektörlerden biri de turizm sektörüdür. Küresel ısınma ve aşırı sıcak hava koşulları nedeniyle güney bölgelerinde turizm mevsimi bahar aylarına doğru kayarken, yaz aylarında Karadeniz'in daha cazip bölgeler arasında yer alacağı öngörülmektedir. Tarım sektörü de iklim değişikliğinden önemli derecede etkilenecektir. Aşırı sıcaklıklar, aşırı yağışlar, su kaynaklarının azalması gibi nedenler bölgede üretim deseni ve üretim yöntemlerinin değişimine neden olacaktır. Bu sebeple sulama ve drenaj yatırımlarının artış göstereceği, seracılık yatırımlarının ve damla sulama sistemlerinin yaygınlaşacağı, topraksız ve susuz tarım ürünlerine doğru kayma olacağı değerlendirilmektedir.

Sıcaklık artışlarına bağlı olarak daha sık orman yangınlarının görülebileceği, özellikle Batı Karadeniz'in iç kesimlerinde yangınlara karşı tedbirlerin artırılması gerektiği değerlendirilmektedir. İklim değişikliği ve afetler biyoçeşitliliğin de kaybına neden olmaktadır. Küresel ısınmaya neden olan sera gazlarından biri olan karbondioksiti atmosferden alarak depolayan doğal yutakların başında okyanuslar, ardından da ormanlar gelmektedir. Bu sebeple ormanlık alanların ve biyoçeşitlilik kaynaklarının korunması, bu alanda korunan alanların artırılması önem taşımaktadır. Bu sebeple bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarını arttırmanın yanında korunan alanların da arttırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

4.4. Afet Riskleri ve Afetlerle Mücadele

Afet riskleri, doğal olaylar veya insan faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkan potansiyel tehlikelerin, belirli bir bölge, topluluk veya yapı üzerinde yarattığı olumsuz etkileri ifade eder. Batı Karadeniz Bölgesi'nde son yıllarda şiddetli yağışların etkisiyle sel ve taşkın vakaları ile heyelan ve kaya düşmesi olaylarında artış gözlemlenmekte, nehirlerin taşması veya şiddetli fırtınalar nedeniyle su baskınları ortaya çıkmaktadır. Madencilik yapılan bölgelerde tasman, kıyı yerleşimlerinde ise kıyı yükselmesi riskleri bulunmaktadır. Önemli bir orman varlığına sahip bölgede iklim değişikliği ve aşırı sıcaklara bağlı olarak orman yangını riski de artmaktadır. Bunlara ek olarak Van Gölü'nden Saros Körfezi'ne kadar tüm kuzey Anadolu'yu kesen ve pek çok parçadan oluşan aktif Kuzey Anadolu Fayı ile Karadeniz kıyılarına paralel olarak uzanan Karadeniz Fayı arasında yer alan bölgede sismik hareketler deprem riski oluşturabilmektedir.

Afetlerle mücadele, geniş kapsamlı bir perspektiften yaklaşarak, bölgesel ve ulusal düzeyde meydana gelebilecek tüm felaketselere karşı yeniden yapılanma süreçlerini içeren, korunma, önceden hazırlık yapma, etkili müdahalede bulunma ve afet sonrası kapsamlı afet yönetimi stratejilerini geliştirme hedefini taşımaktadır.

Ek olarak, afetlere karşı etkili hazırlık ve müdahale stratejileri, altyapının dayanıklılığını arttırmak ve risk azaltma önlemleri almak, eğitim, farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetleri ile toplumsal dayanıklılığı arttırmak oldukça önemlidir. Ayrıca riskli bölgelerde yapılaşmanın kontrol altına alınması ve uzun vadeli planlama gibi önlemleri içermelidir. Bu bölümde; heyelan, kaya düşmesi, su baskını, sel ve taşkınlar, deprem, tasman ve orman yangınları gibi bölgede sık görülen afetler ele alınmıştır.

4.4.1. Afet Riskleri

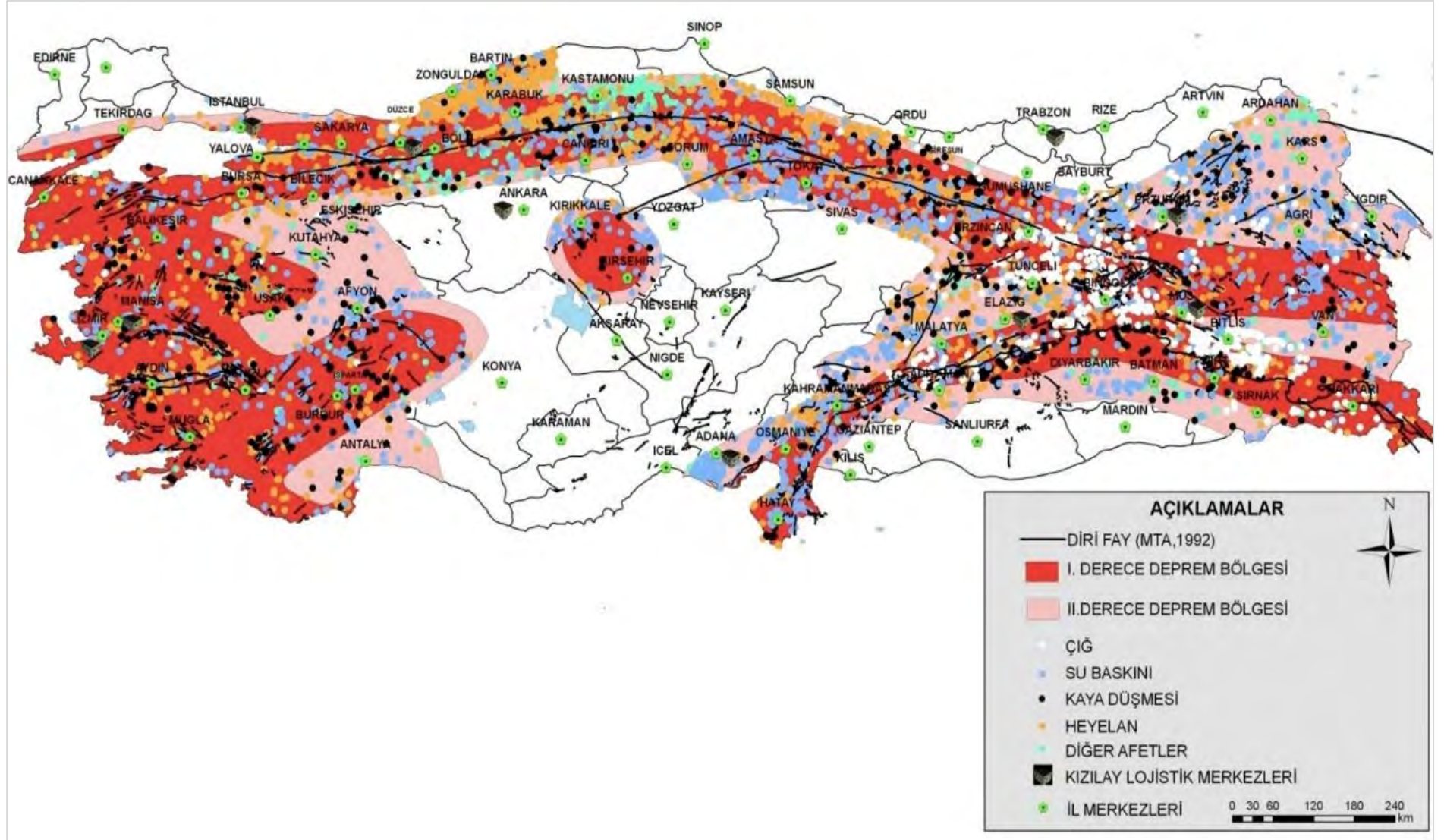
Sıklığı, sayısı ve yol açtığı zararlar bakımından küresel düzeyde özellikle son 20 yıllık dönemde afetlerde önemli ölçüde artışlar görülmüştür. Afetler, can ve mal kayıpları, üretimin durması, ilave yatırımlar gerektirmesi, bütçe dengesinin bozulması, ekonomik büyümenin yavaşlaması, toplumsal refahın azalması gibi sonuçlar doğurarak sürdürülebilir kalkınma süreçlerini sekteye uğratmaktadır. Bu gerekçelerden hareketle iklim değişikliği ve afet kaynaklı riskler dikkate alınarak kentsel dirençliliğin artırılmasının önemi giderek artmaktadır. Yerleşimlerin coğrafi ve jeolojik özellikleri, antropojenik etkiler, meteorolojik etkenler ve iklim değişikliği sebebiyle afetlere karşı duyarlı olan ülkemizde afet kaynaklı can

ve mal kayıplarının en aza indirilebilmesi için risk azaltmaya öncelik veren bütüncül bir afet yönetimi yaklaşımının gerekliliği açıktır.

Doğal afetler, şehirleşme ve şehir planlama süreçlerinde dikkat edilmesi gereken en önemli unsurların başında gelmektedir. Afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşim yerlerinin oluşturulması, çoklu tehlikelere karşı hazırlık kapasitesinin artırılması, imar planlarında çoklu afet tehlikelerinin dikkate alınması ve risk azaltma çalışmaları, afetlerin sebep olabileceği can ve mal kayıplarının asgari düzeye indirilmesine yardımcı olacaktır. Batı Karadeniz Bölgesi ele alındığında bölgenin deprem, sel, taşkınlar, fırtına, kıyı yükselmesi, heyelan, kaya düşmesi, tasman ve orman yangınları gibi birçok farklı afet riskini barındırdığı görülmektedir.

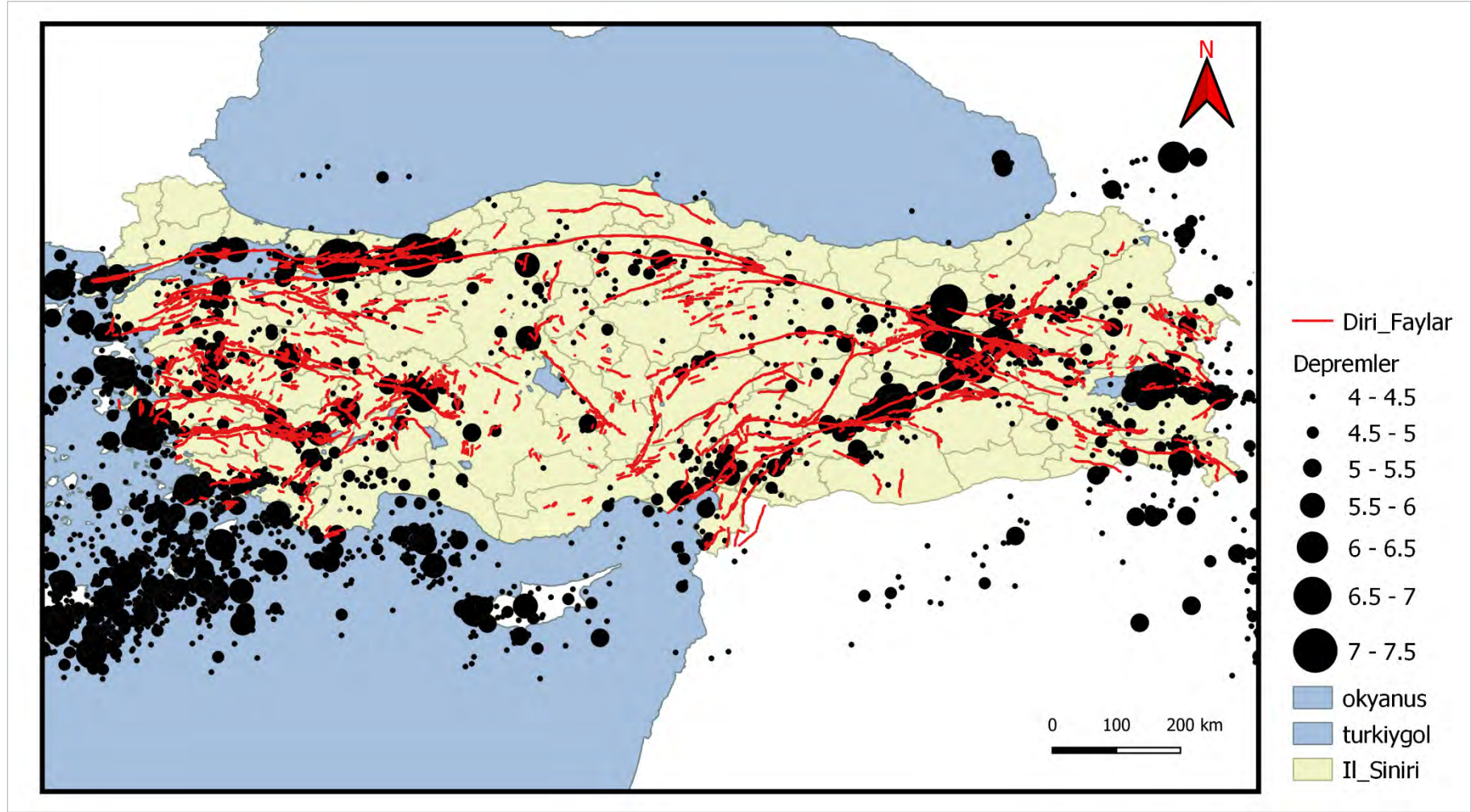
AFAD tarafından hazırlanan ve Şekil 139 (a)'da yer verilen Türkiye Afet Haritası'nda farklı afet türleri bir araya getirilerek tek bir haritada işaretlenmiştir. Batı Karadeniz Bölgesi deprem fay hattına yakın olmanın yanı sıra heyelanların yoğun olarak görüldüğü, kıyı kesimler ile bazı iç noktalarda kaya düşmesinin, bölgenin genelinde ise su baskınlarının yaşandığı bir coğrafyadır. Şekil 139 (b)'de ise Türkiye ve yakın çevresinde büyüklüğü 4 ve üzeri olan depremler yer almaktadır.

Şekil 139: a) Türkiye Afet Haritası

Kaynak: AFAD, 2023

b) Türkiye ve Yakın Çevresinde Meydana Gelen (M \geq 4) Depremler

Kaynak: AFAD, 2023

Kütle Hareketleri (Heyelan ve Sel) ile Taşkın ve Seller

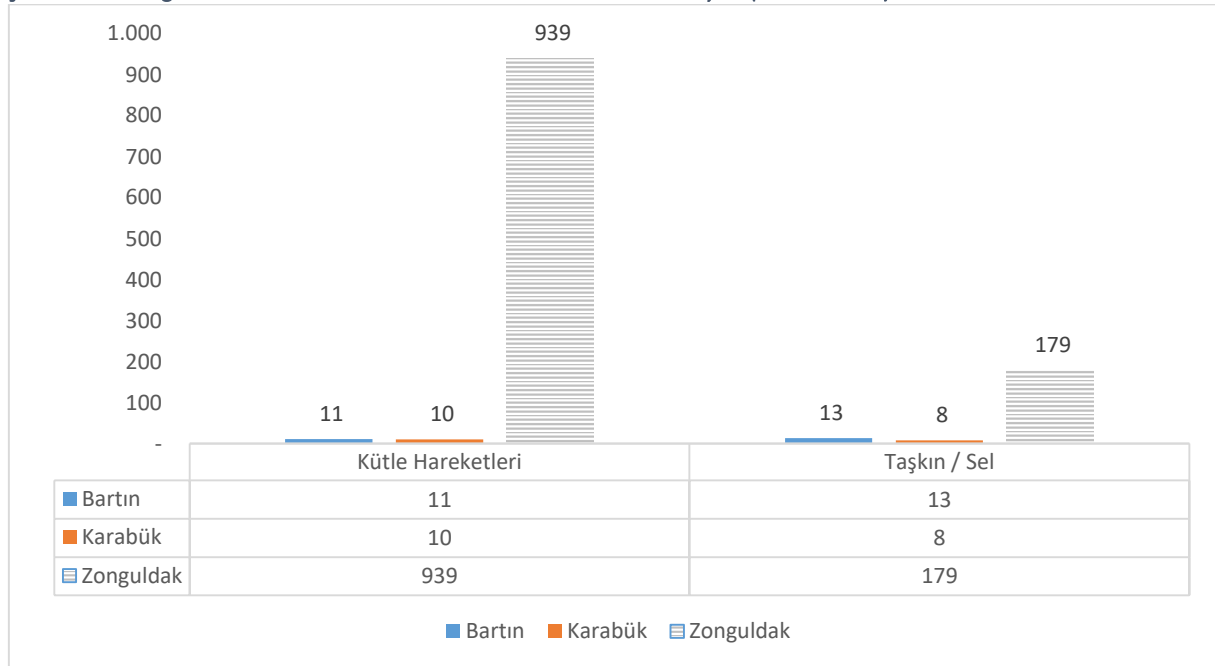
İklim değişikliğinin son yıllarda artan olumsuz etkileri dolayısıyla ülkemiz genelinde fırtına, şiddetli yağış/sel, dolu, kuraklık, kıyı yükselmesi gibi aşırı meteorolojik olaylar ile buna bağlı oluşan kütle hareketleri (heyelan ve kaya düşmesi) daha sık yaşanır hale gelmiştir.

Karadeniz Bölgesi ülkemizde en fazla yağış alan bölgedir. Özellikle son yıllarda iklim değişikliğine bağlı olarak meydana gelen aşırı ve ani yağışlar, Batı Karadeniz Bölgesinin topoğrafyasının çok eğimli olmasının da etkisiyle su baskını, sel ve taşkınlara neden olmaktadır. Genellikle yağışlar sonucunda bölgede kütle hareketi olarak bilinen heyelan ve kaya düşmesi olayları sıklıkla meydana gelmektedir. Ayrıca son dönemde fırtına ve aşırı hava olaylarıyla birlikte kıyı yükselmesi olayları da gözlenmektedir.

Dünya Bankası'nın Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ortak yürüttüğü "Türkiye'nin Bölgelerarası Farklarının Belirlenmesi-Gelişmişliğin On Boyutu Çerçevesinde Bölgeleri Karşılaştırma" Taslak Raporu'nda sel ve su taşkınlarından etkilenen nüfusun payı hesaplanmıştır. Bu çerçevede, sel/su taşkını açısından çok yüksek risk taşıyan alanlarda yaşayan nüfusun payına göre en riskli iller Edirne, Eskişehir, Bartın, Karabük, Çankırı ve Amasya olarak belirlenmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verilerine göre 2010 – 2022 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi'nde 960 kütle hareketi kaydedilmiştir. Bölge illerinden Zonguldak 939 olay ile ilk sırada yer almakta olup, onu sırasıyla 11 olayla Bartın, 10 olayla Karabük izlemektedir. Aynı dönemde bölgede 200 sel/taşkın kaydedilmiş olup, bunlardan 179'u Zonguldak, 13'ü Bartın ve 8'i de Karabük'te yaşanmıştır. Söz konusu kütle hareketleri, sel ve baskınlara ilişkin veriler Şekil 140'ta gösterilmektedir.

Şekil 140: Bölgedeki Kütle Hareketleri ile Sel ve Baskınların Sayısı (2010-2022)

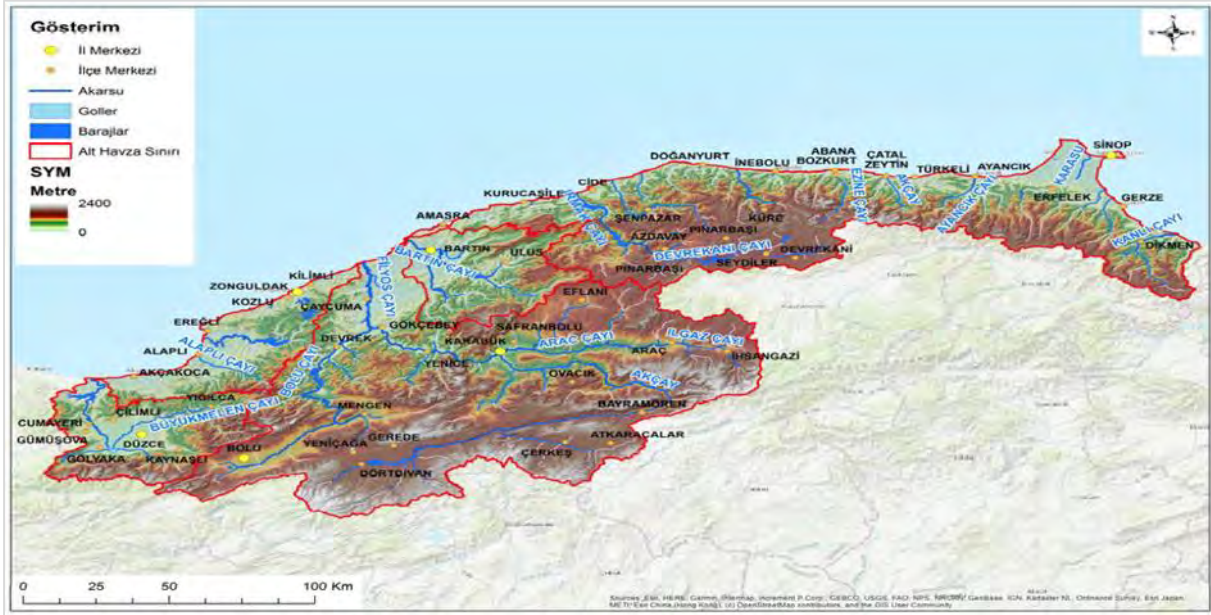

Kaynak: TR81 AFAD İl Müdürlükleri, 2023

Zonguldak, Karabük ve Bartın illeri, Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün (SYGM) belirlediği 25 adet havzadan biri olan Batı Karadeniz Havzası sınırları içinde yer almaktadır. SYGM ülke genelinde havza bazlı taşkın tehlike ve risk haritaları üretmekte ve taşkın yönetim planları oluşturmaktadır. Bu kapsamda Batı Karadeniz Havzasında yer alan il ve ilçeler için taşkın yayılım risk haritaları, ilçe bazlı taşkın derinlik, taşkın tehlike, ekonomik zarar haritaları üretilmiş ve havza genelinde

taşkın risk yönetim adına gerekli görülen tedbirler belirlenmiştir. Şekil 141’de Batı Karadeniz Havzasında yer alan akarsu ve nehlere ilişkin bir harita yer almaktadır.

Şekil 141: Batı Karadeniz Havzasındaki Büyük Akarsular

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, 2023

Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinde en geniş alanı kapsayan akarsuların başlıcaları Filyos Irmağı, Bartın Irmağı, Gülüş Çayı, Alaplı Çayı olmakla birlikte bölge içerisinde birbirleriyle birleşerek büyük çay ve ırmakları oluşturan birçok yan dere ve çay bulunmaktadır. Bu akarsular üzerinde geçmişte lokal olarak veya büyük çapta taşkınlar meydana gelmiştir.

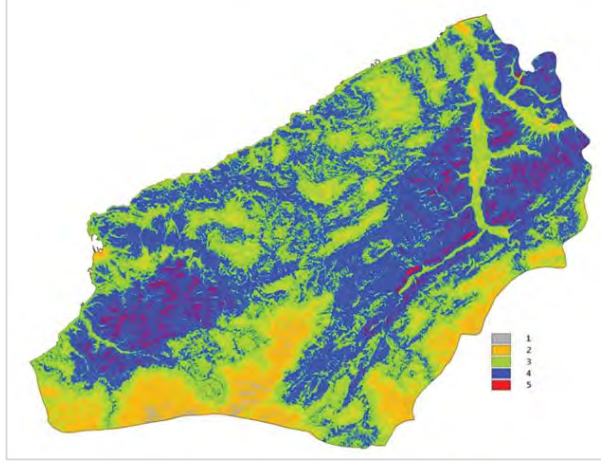
Taşkın ve seller bölge illerinde ve yakın çevresinde can kayıplarına da neden olmuştur. 1991 ve 2009 yıllarında Gökçebey, 1998 yılında Bartın il merkezi ve Devrek başta olmak üzere Karabük Merkez, Mengen, Eskipazar, Çaycuma, Gökçebey, Yenice selden önemli ölçüde etkilenmiştir. 2010 yılında Safranbolu ve Eflani, 2014 yılında Ereğli, 2016 yılında Amasra ve Kurucaşile’de büyük çaplı hasara neden olan sel olayları meydana gelmiştir. Yakın dönemde ise 2022 yılı Haziran ayında Bartın’ın tüm ilçelerinde, 2023 yılı Temmuz ayında Yenice, Kdz. Ereğli, Alaplı ve Devrek başta olmak üzere bölge genelinde, Kasım ayında ise Kdz. Ereğli başta olmak üzere Zonguldak Merkez ve Kozlu’da meydana gelen sel ve taşkınlar can kaybı ve büyük çaplı maddi zarara neden olan afetler olarak kayda geçmiştir.

Ani ve aşırı yağışlar, dere yataklarına atılan atıklar, su yataklarından malzeme alınarak akış rejiminin bozulması, taşkın riski taşıyan akarsuların üzerinde yer alan alçak köprüler, dere yataklarında yapılaşma veya malzeme depolanması gibi nedenler bölge genelinde taşkın riskini arttırmakta ve taşkınların ana nedenlerinin başında gelmektedir. Bununla beraber DSİ tarafından taşkın ve sel riskini azaltma kapsamında yapılan yatırımlar, taşkın koruma tesisleri ve barajlar bölge genelinde taşkın ve sel ile mücadelede ciddi bir altyapı oluşturmuştur.

Zonguldak ilinde heyelanlara, yoğun olarak Eosen yaşı ile tanımlanan Çaycuma formasyonunda rastlanır. Heyelanlar, kuzey doğu – güney batı yönelimli olarak Devrek-Çaycuma arasında, ilin güney kesimlerinde oluşmuşlardır. Zonguldak il genelinde heyelan olayları sık olarak gözlenirken, kaya düşmesine daha az rastlanmaktadır. Kaya düşmesi olaylarına daha çok Devrek ilçesinde ve Ereğli-Zonguldak yolunda rastlanmıştır. Zonguldak’ta 2019-2021 yılları arasında 52 heyelan, 8 su baskını-sel, 1 kaya düşmesi, 1

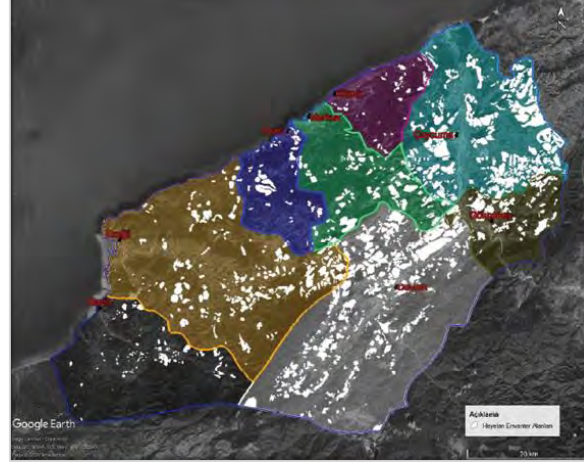
obruk olayı meydana gelmiştir. Zonguldak ili için düzenlenen heyelan duyarlılık raporu kapsamında heyelan duyarlılık haritaları Şekil 142’de, il genelinde meydana gelen 1.462 adet heyelanın gösterildiği envanter haritası Şekil 143’te yer almaktadır. Ayrıca heyelan gerçekleşmiş ve gerçekleşmesi muhtemel alan nedeniyle toplam 252 adet “Afete Maruz Bölge” bulunmaktadır.

Şekil 142: Zonguldak İli Heyelan Duyarlılık Haritası

Kaynak: Zonguldak AFAD, 2023

Şekil 143: Zonguldak İli Heyelan Envanter Alanları

Kaynak: Zonguldak AFAD, 2023

Karabük ilinde Araç Çayı ve Yenice Irmağı'nın içinde aktığı doğu-batı havzasında eğim son derece fazladır ve yağışlardan sonra sık sık heyelanlar ortaya çıkmaktadır. Yenice ilçesi Karabük'ün en fazla heyelan olan ilçesidir. Karabük'te Eskipazar ilçesine bağlı olan Babalar köyü ve Budaklar köyü Eleler Mahallesi, Safranbolu ilçesi eski çarşı bölgesinde kaya düşmesinden etkilenmektedir. Yerleşim yeri haricinde Karabük il sınırında, özellikle Karabük- Yenice ve Karabük-Ankara kara yolları üzerinde değişik noktalarda kara yolunu tehdit eden kaynak bölgeler bulunmakta olup bunlar zaman zaman ulaşımı olumsuz olarak etkilemektedir. Şekil 144'te Karabük heyelan envanter haritası verilmiştir.

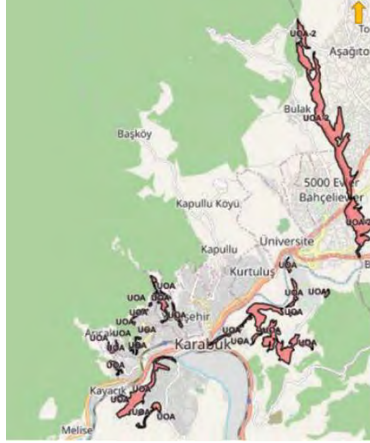
Meydana gelen heyelan felaketleri sonucunda 98 bölge için “Afete Maruz Bölge” Bakanlar Kurulu Kararı alınmış ve bu alanların bazıları yeni ikamete, bazıları ise yapı ve ikamete yasaklı alan olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede heyelan lokasyonları ve yerleşime uygunluk haritaları oluşturulmuş olup Şekil 145'te yer almaktadır.

Şekil 144: Karabük Heyelan Envanter Haritası

Kaynak: Karabük AFAD, 2023

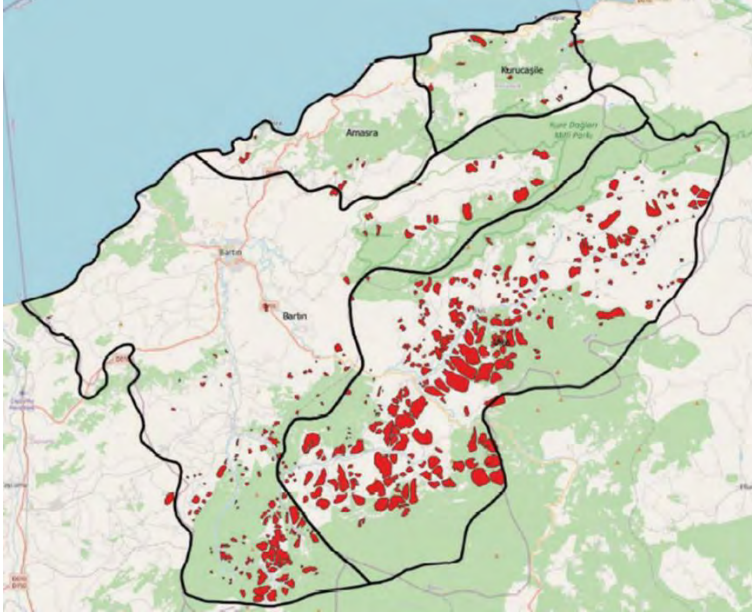
Şekil 145: Karabük Heyelan ve Yerleşime Uygunluk Haritası

Kaynak: Karabük AFAD, 2023

Bartın ilinde heyelanlara, özellikle Ulus ilçesinin tamamına yakını ve Merkez ilçenin bir kısmının zeminini oluşturan Ulus formasyonunda rastlanmakta olup Ulus ilçesi şev stabilitesi bakımından oldukça duraysızdır. İkinci sırada ise Arıt, Kurucaşile ve Çakraz gelmektedir. Şekil 146'da Bartın ili heyelanlı alanlar haritası verilmektedir.

Şekil 146: Bartın İli Heyelanlı Alanlar Haritası

Kaynak: Bartın AFAD, 2023

Deprem

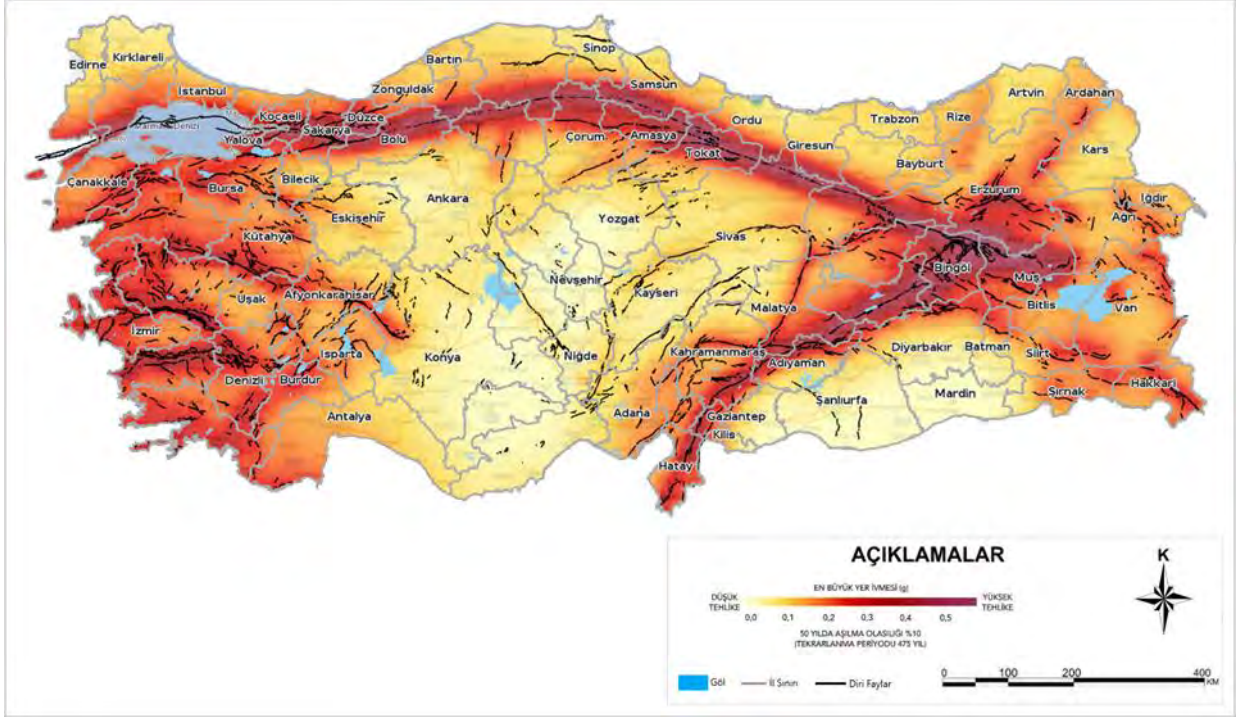
Aktif fay hatlarının üzerinde bulunan ülkemiz tarih boyunca yüksek şiddetli depremlere maruz kalmıştır. Her yıl birçok depremin yaşandığı ülkemiz, deprem riski en yüksek ülkelerden biridir. Son 25 yılda Türkiye'de Kocaeli, Düzce, Bingöl, Elazığ, Van, İzmir ve Kahramanmaraş merkezli depremler sonucunda önemli can ve mal kayıpları yaşanmıştır. Can ve mal kayıplarının azaltılması ve en asgari düzeyde tutulması için deprem öncesi risklerin azaltılması, yerleşimlerin depreme ve afetlere güvenli hale getirilmesi çalışmalarının ivedi şekilde yapılması gerekmektedir. Ayrıca deprem esnasında ve sonrasında yapılması gerekenler hususunda hazırlık ve eğitimlerin yapılması, tüm bu çalışmaların bir plan dâhilinde sistematik olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Depremler özü itibarıyla, yerkürenin mevcut yapısından kaynaklanan levha sistemi ve bu levhaların görelî hareketi dolayısıyla yer yüzeyinin sürekli sismik etkiler altında, farklı büyüklüklerdeki sarsıntılara maruz kalması sonucunda gerçekleşen doğa olaylarıdır. Söz konusu bu sarsıntılar arasında sadece belli sınır değerleri aşan kuvvetli yer hareketleri deprem olarak isimlendirilmektedir. Yer kabuğu hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan sismik dalgalar sonucunda oluşan depremler, farklı mühendislik özelliklerine sahip zemin katmanlarını farklı şekillerde etkilemektedir. Söz konusu bu etkileşim de farklı karakteristik özelliklere sahip depremleri meydana getirmektedir. Deprem karakteristiklerinin belirlenmesi; depremin şiddeti, büyüklüğü ve çeşitli yer hareketi parametrelerine göre gerçekleştirilmektedir. Bu parametreler arasında sıkça birbiri yerine kullanılan şiddet ve büyüklük kavramları bütünüyle farklı anlamlar ifade etmektedir.

Depremin şiddeti olgusu, kuvvetli yer hareketinin boyutunu belirlemede kullanılan en eski yöntemdir. Bu kavram modern sismik cihazların ortaya çıkmasından önce kullanılan ve nicel verilerden ziyade gözleme dayalı nitel verilerin kullanıldığı bir yöntemin ürünüdür. Günümüzde yaygın kabul gören şiddet skalası ise Mercalli Şiddet Ölçeği (MMI)'dir. Bu ölçeğe göre depremin şiddeti 1 ile 10 (I – X) arasında bir değerle tanımlanmış olup depremin yapılar üzerindeki yıkıcılığının ölçüsünü ifade etmektedir. Bunun yanında depremin büyüklüğü, sismik cihazlar ile elde edilen nicel verilerin bir ifadesidir. Günümüzde yaygın kabul gören büyüklük ölçeği Richter ölçeği olup depremlerin büyüklükleri ise Moment Magnitudü (M) değerleri ile ifade edilmektedir. Deprem karakteristiğinin ifadesinde kullanılan önemli parametrelerden bir diğeri de maksimum yer ivmesi (peak ground acceleration – PGA) değeridir. Maksimum yer ivmesi kavramı depremin şiddeti (yıkıcılık düzeyi) ile doğrudan ilişkili olup bu iki parametre arasında doğrusal bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Maksimum yer ivmesi en basit ifadeyle, PGA değeri $0,3 \text{ m/s}^2$ olan bir zemin ortamının kuvvetli sarsıntıya maruz kalması durumunda yaklaşık $9,81 \text{ m/s}^2$ olan yer çekimi ivmesi değerini sarsıntı boyunca söz konusu ortamda $9,51 \text{ m/s}^2$ değerine düşüren etki şeklinde tanımlanabilir. Maksimum yer ivmesi parametresinin anlaşılması, AFAD tarafından hazırlanmış olan Türkiye Deprem Tehlike Haritası'nın hazırlanmasında dikkate alınan başlıca parametrelerden birisi olması itibarıyla önem arz etmektedir.

Ülkenin farklı bölgelerindeki deprem riskini belirlemek için AFAD tarafından 2018 yılında deprem tehlike haritası oluşturulmuş olup bu haritada da bölgesel risk düzeyleri maksimum yer ivmesi değerleri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Türkiye Deprem Tehlike Haritası, Türkiye'deki farklı aktif fay hatlarının tespit edilmesi ve bu fay hatlarının yapısının ve özelliklerinin incelenmesiyle hazırlanmıştır. Daha sonra, bu fay hatlarındaki deprem potansiyeli, yerel jeolojik ve jeofiziksel özelliklerin analiziyle ve uzun vadeli deprem kayıtlarının incelenmesiyle belirlenmiştir. Harita, Türkiye'nin deprem riskini belirli bölgeler ve deprem tehlike seviyeleri açısından sınıflandırmaktadır. Şekil 147'de verilen bu harita, Türkiye'nin farklı bölgelerinde deprem tehlikesinin hangi seviyede olduğunu belirleyerek, riskli bölgelerin tespit edilmesine ve deprem yönetim planlarının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

Şekil 147: Türkiye Deprem Tehlike Haritası

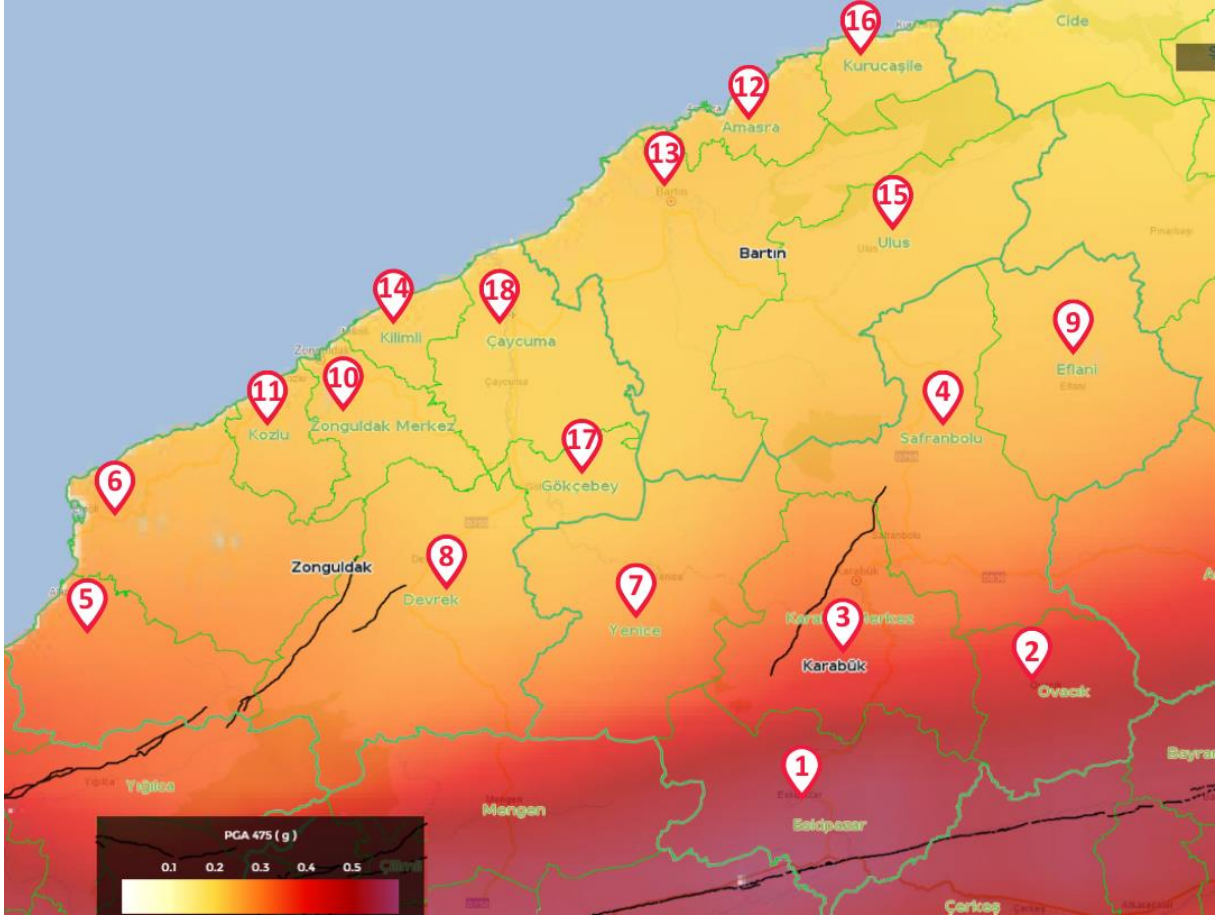
Kaynak: AFAD, 2023 (tdth.afad.gov.tr)

Bu sayede, bu bölgelerde yaşayan insanlar deprem risklerine karşı daha bilinçli ve hazırlıklı olabilmektedir. Haritada lokasyonlara göre deprem riskinin farklı olduğu, özellikle Kuzey Anadolu Fay Hattı (KAF) güzergâhı, Ege, Marmara ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yüksek deprem riski bulunduğu görülmektedir.

Türkiye'deki en aktif fay hatlarından biri olan KAF yaklaşık bin kilometrelik bir uzunluğa sahiptir. Batı Karadeniz Bölgesi'nin güneyinden kıyıya paralel şekilde geçen bu fay hattı, Avrasya ve Anadolu levhaları arasında oluşan gerilimler nedeniyle önemli depremlere neden olmaktadır. Haritada da görüldüğü üzere Batı Karadeniz Bölgesi KAF'ın hemen kuzeyinde yer aldığından tehlike haritasında kırmızı ile işaretli kuşağa oldukça yakın konumdadır. Dolayısıyla bu bölgede, Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde meydana gelen depremlerin etkilerinin yoğun olarak hissedilebileceği değerlendirilmektedir. Bölge illerinden Karabük, Kuzey Anadolu Fay hattına yakınlığı nedeniyle bu fay hattında gerçekleşebilecek depremler açısından en riskli il konumundadır.

Türkiye Deprem Tehlikesi Haritası üzerinde Batı Karadeniz Bölgesi'ne ait ilçeler düzeyinde risk sıralamasını ifade eden harita Şekil 148'de, ilçeler bazında maksimum yer ivmesi yaklaşık değerleri ise Tablo 74'te verilmiştir. KAF üzerinde bölgeyi etkileyecek bir depremin meydana gelmesi durumunda ilçelerin etkilenme düzeyi büyük ölçüde yerel zemin sınıflarının mühendislik özelliklerine ve ortalama maksimum yer ivmesi değerlerine göre olacaktır. Maksimum yer ivmesi değerleri tablosuna göre olası bir depremden en fazla etkilenmesi beklenen 3 ilçe Eskipazar, Ovacık ve Karabük Merkez iken en az etkilenmesi beklenen 3 ilçe ise Kurucaşile, Gökçebey ve Çaycuma'dır.

Şekil 148: TR81 Bölgesi İlçeler Düzeyinde Deprem Risk Haritası

Kaynak: AFAD, 2023 (tdth.afad.gov.tr)

Tablo 74: Batı Karadeniz Bölgesi İlçeler Düzeyinde Maksimum Yer İvmesi Değerleri

Sıra	İlçe Adı	PGA Değeri	Sıra	İlçe Adı	PGA Değeri
1	Eskipazar	0,717	11	Kozlu	0,231
2	Ovacık	0,458	12	Amasra	0,226
3	Karabük Merkez	0,309	13	Bartın Merkez	0,224
4	Safranbolu	0,294	14	Kilimli	0,221
5	Alaplı	0,282	15	Ulus	0,219
6	Ereğli	0,253	16	Kurucaşile	0,216
7	Yenice	0,248	17	Gökçebey	0,215
8	Devrek	0,237	18	Çaycuma	0,212
9	Eflani	0,236			
10	Zonguldak Merkez	0,233			

Kaynak: AFAD, 2023 (tdth.afad.gov.tr)

Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye'deki diri fay haritaları yayımlanmaktadır. Şekil 149'da yer alan ve Batı Karadeniz bölümünün görüldüğü diri fay haritasına göre de bölgeyi etkileyebilecek en önemli fay KAF'tır. Bu fay dünyanın en hızlı hareket eden ve en aktif sağ-yanal atımlı faylarından biridir. Hat bölgenin doğu kısmında Eskipazar ilçe merkezinin güneyinden geçmekte, devamında ise Bolu Gerede ve Yeniçağa'dan geçerek Bolu Merkez'in hemen güneyinden Marmara'ya doğru uzanmaktadır.

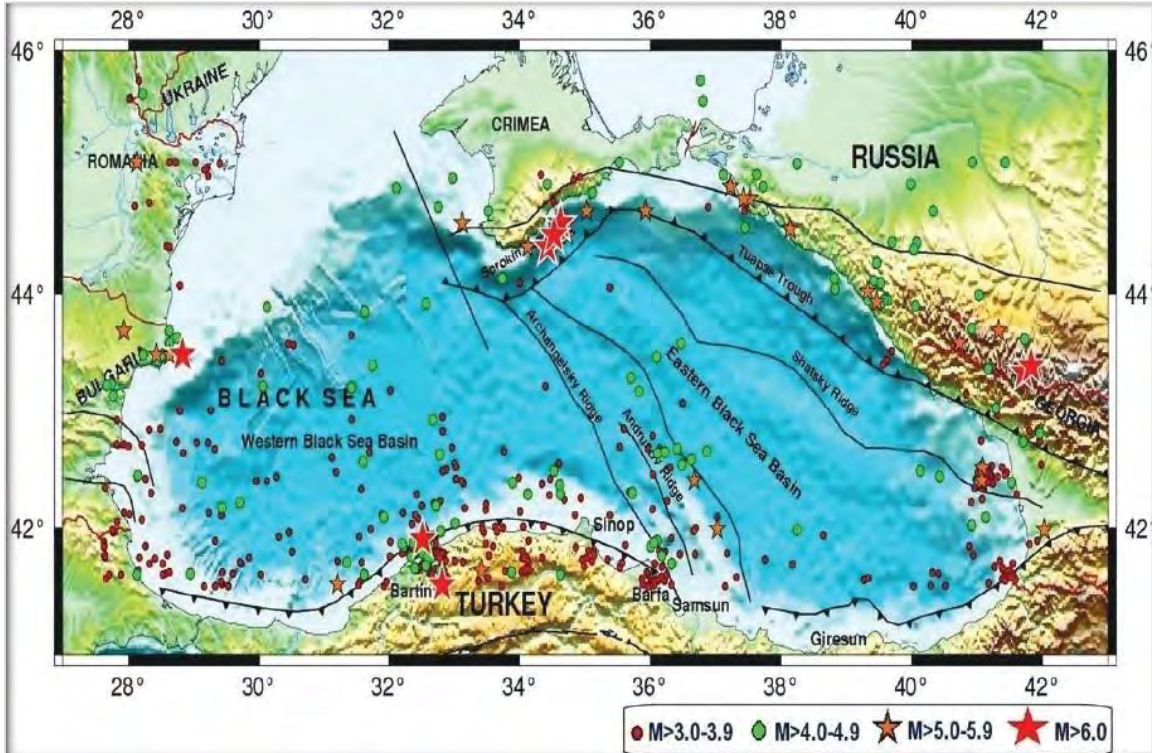
Şekil 149: MTA Diri Fay Haritası

Kaynak: MTA, 2023

Diri fay haritasına göre KAF haricinde bölgede iki farklı fay hattı daha bulunmaktadır. Bunlardan biri Zonguldak'ın Devrek ilçesinin batı tarafında Hocalar mevkiinden Dokuzdörük'a kadar olan Devrek, yakınında yine Yiğilca kuvaterner diri fay hattıdır. Diğeri ise Karabük'te Safranbolu ilçesinin Yukarı Dana mevkiinden başlayıp güney batı istikametinde Karaağaç'a kadar uzanan Karabük kuvaterner fayıdır. Batı Karadeniz kıyı kesimi özelinde en olası deprem tehditlerinden bir diğeri de Karadeniz içerisinde Türkiye kıyılarına paralel uzanan dalma-batma fay sisteminden kaynaklanmaktadır. Bu fay sistemi Karadeniz Bölgesinde Moment Magnitüdü (büyüklüğü) 3'ün üzerinde birçok depremin yaşandığı bir fay hattı olup Şekil 150'de görülmektedir.

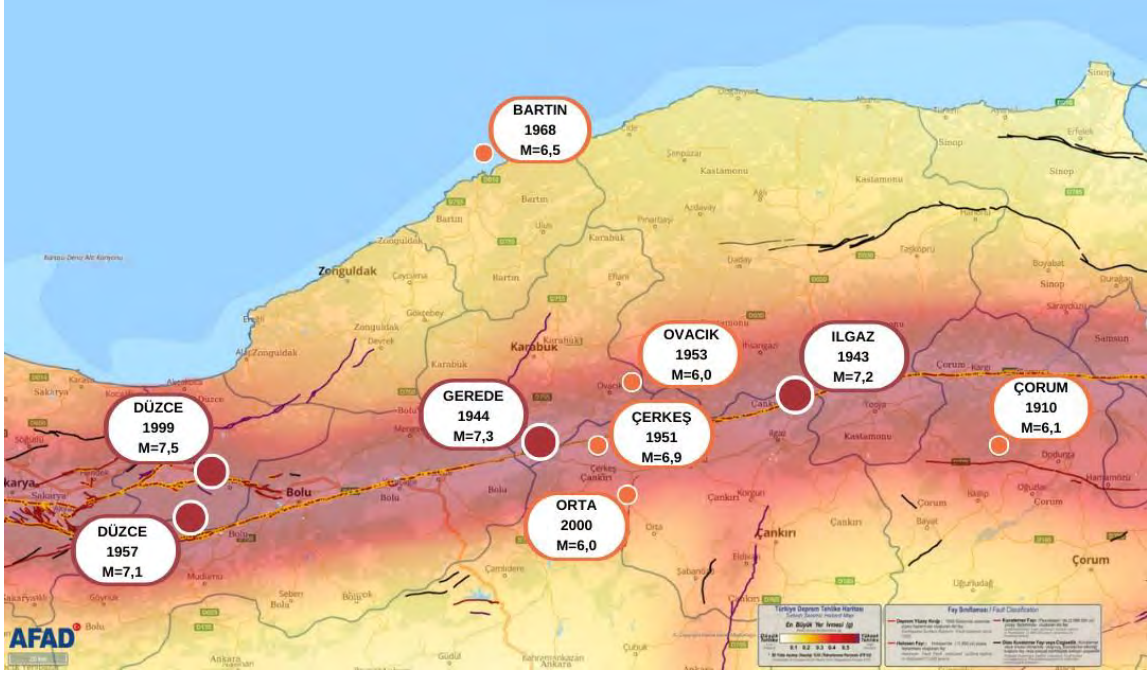
Şekil 150: Karadeniz Fay Mekanizması ve 1900-2015 Periyodunda Deprem Aktivitesi

Kaynak: IRAP Zonguldak Raporu, 2023

Bölgede ve yakın çevresinde aletsel dönemde büyüklüğü ölçülebilmüş, 6,0 ve üzeri büyüklüğe sahip depremler Şekil 151’de yer almaktadır. Bu depremlerin önemli bir çoğunluğu KAF üzerinde veya yakın çevresinde yer almaktadır. Bartın’da 3 Eylül 1968 tarihinde gerçekleşen 6,5 büyüklüğündeki deprem ise Karadeniz kıyı şeridinde denizin içerisinde dalma-batma fay sisteminden kaynaklı meydana gelen aletsel dönemde kaydedilebilen depremler içerisinde en büyük olanıdır.

Şekil 151: Bölge ve Yakın Çevresinde Büyüklüğü $M \geq 6,0$ Olan Depremler

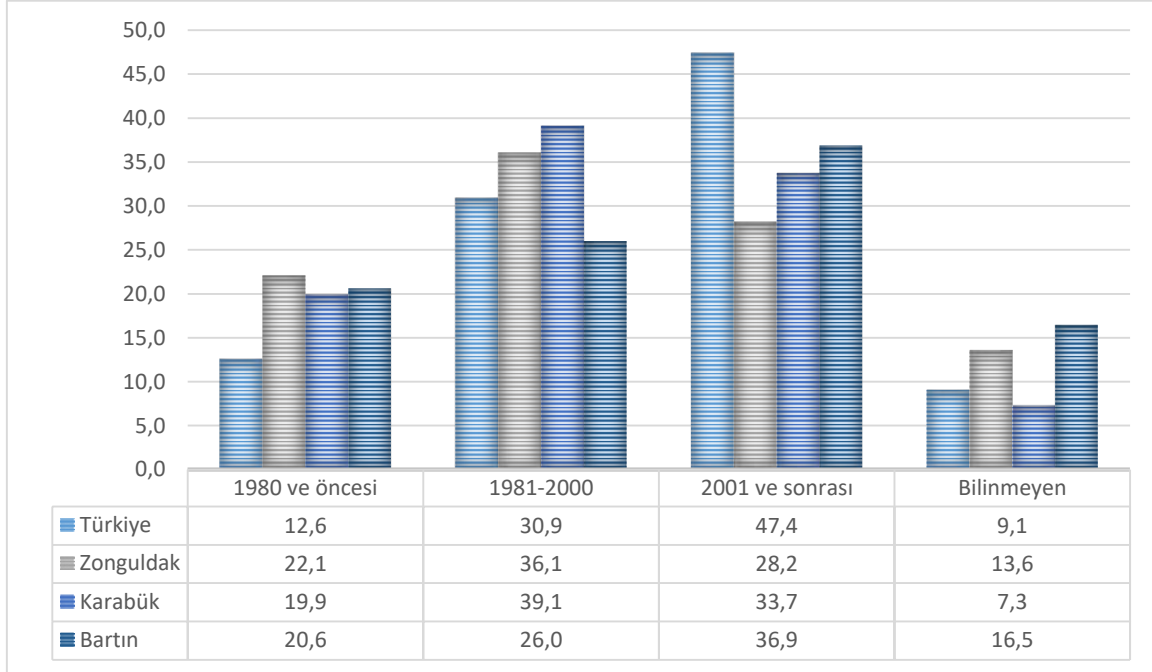

Kaynak: IRAP ve TDTH Haritaları Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

Yapı Stoku

İkamet edilen binanın inşa yılına göre bölgedeki yapı stokunun Türkiye ortalamasına göre daha eski olduğu görülmektedir. 2000 yılı ve öncesi inşa edilen binaların oranı Türkiye’de ortalama yüzde 43,5 olarak tespit edilmiş olup bu oran Zonguldak’ta yüzde 58,2, Karabük’te yüzde 46,6 ve Bartın’da ise yüzde 59,0’dur. İkamet edilen binanın inşa yılına göre hanehalkı oranı (yüzde) Şekil 152’de görülmektedir.

Şekil 152: İkamet Edilen Binanın İnşa Yılına Göre Hanehalkı Oranı (Yüzde)

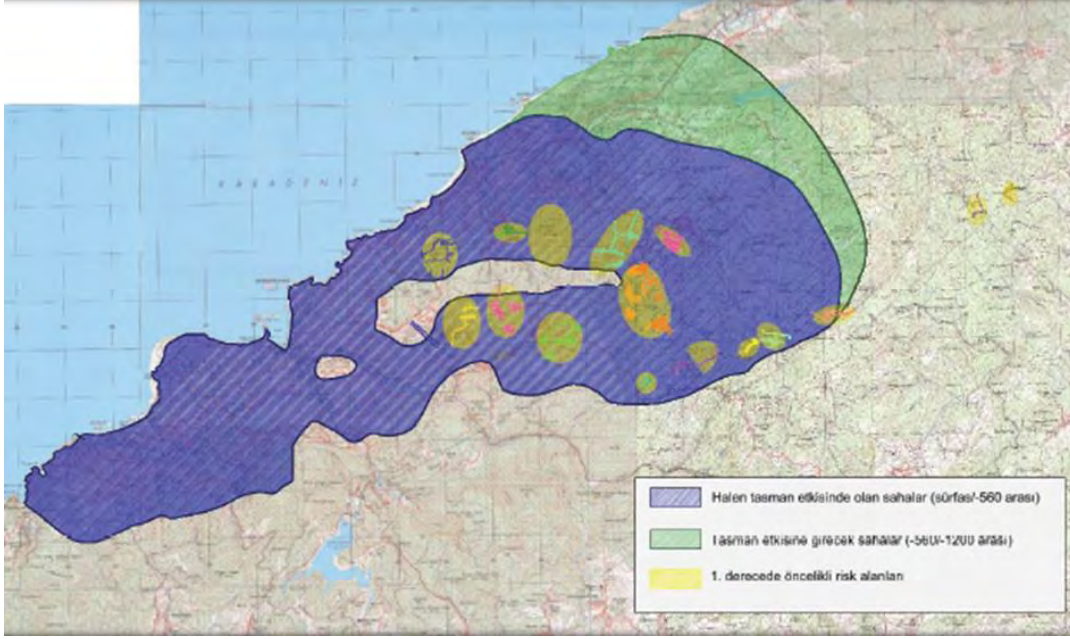
Kaynak: TÜİK, 2023

Tasman

Zonguldak ve Bartın'da kömür ocaklarının bulunduğu kesimlerde karşılaşılan başka bir sorun ise tasman olayıdır. Tasman, kömür temin edildikten sonra terk edilen galerilerin çökmesiyle oluşan çöküntünün yeryüzüne kalıcı deformasyonlar şeklinde yansımasıdır. Galerilerde gelişen çöküntüler yüzeydeki evlerde çatlamalara ve zeminde de çökmelere neden olmaktadır.

Zonguldak'ta yaşanan tasman sorunu, İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) çalışmaları kapsamında da ilin önemli sorunları arasında belirtilmiştir. Zonguldak şehir merkezi kömür rezervinin önemli bir kısmının üzerinde bulunmaktadır. Şekil 153'te yer verilen sarı ile işaretli bu alanlar tasmandan etkilenecek 1. derece risk alanı kabul edilmektedir. Tasman gelişiminin önlenmesi için gerekli mühendislik çalışmalarının yapılması ve bilinen yöntemlerin uygulanması gerekmektedir.

Şekil 153: Zonguldak İli Tasman Risk Haritası

Kaynak: TTK, 2023

Tasmanların dışında bölgede Jura-Alt Kretase yaşlı kireçtaşlarının karstlaşması sonucunda gelişen dolin, su batan ve obrukların buldukları alanlarda ani çöküntüler gerçekleşmektedir. Su batanlar büyük mağara sistemleri ile birbirlerine, büyük mağara sistemleri de Karadeniz'e bağlanarak geniş bir alanda birbirleriyle iletimli yer altı akış sisteminin birer parçasını meydana getirmektedir. Bölgenin jeolojik, morfolojik, topoğrafik yapısı ve ikliminin etkisiyle aşırı yağış sonrası sel ve heyelanın birlikte oluşması gibi çoklu afetlerin de yaşandığı görülmektedir. Özellikle aşırı yağışlar sonrası sel ve heyelan birlikte görülmektedir.

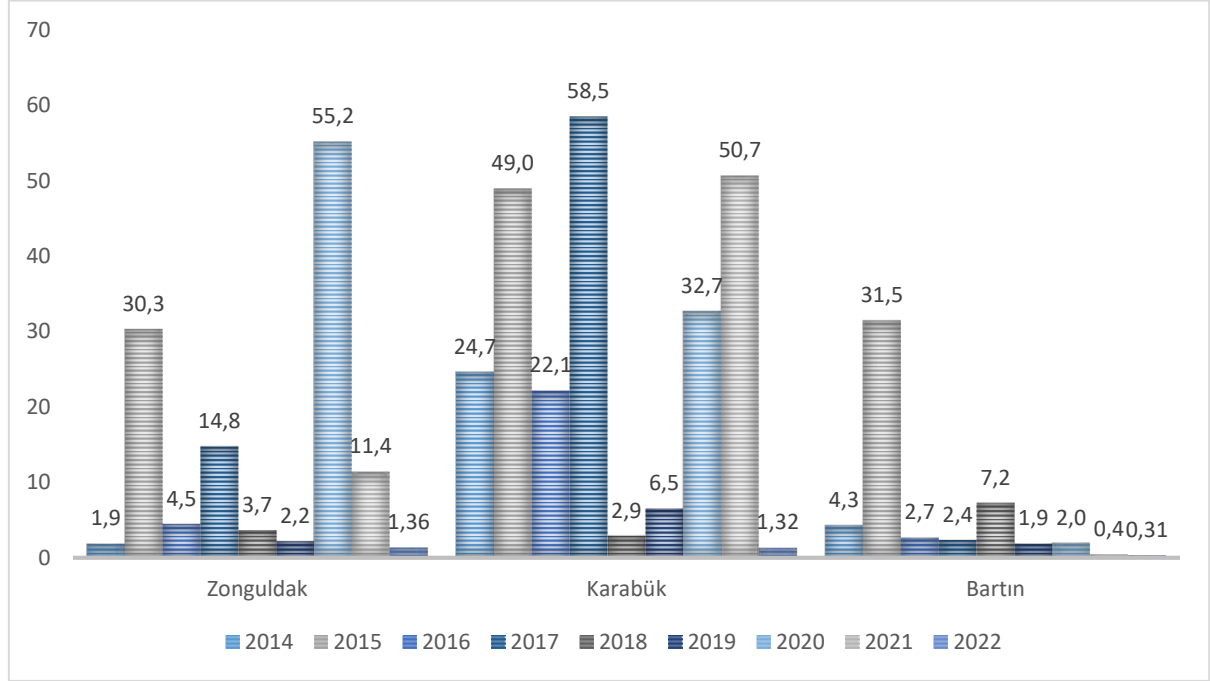
Orman Yangınları

Orman Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 285 sayılı Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları Tebliği'ne göre orman yangını, serbest yayılma eğiliminde olan ve ormanda birlikte yaşam ilişkisi bulunan canlı ve cansız bütün varlıkları yok eden ateş olarak tanımlanmaktadır. Yangını etkileyen faktörler ise yanıcı madde, hava halleri (iklim-klima) ve topoğrafik yapı olarak ifade edilmektedir. Buna göre yanıcı madde, ortamda bulunan ölü tabaka, alt tabakada bulunan çeşitli ot ve çalı türleri, kesim artıkları ve ağaçlardır. Hava hallerinin etkisine bakıldığında ise yağış, nispi nem, sıcaklık ve rüzgâr hızının yangını etkilediği görülmektedir. Nispi nemin saat 10.00'da yüzde 40 ve daha düşük oranda olması, nem oranının birkaç saatlik kısa zaman aralığında yüzde 20'den daha fazla azalması durumlarında mutlaka yangın çıkacağı ve rüzgâr hızının 20 km/saat üzerinde bir hıza sahip olması ile kurak geçen yaz günlerinin yangın riskini artırdığı ifade edilmektedir. Topoğrafik yapı yangın riski ilişkisi ele alındığında ise bakı, yükseklik, arazinin eğimi, arazinin şekli (rölyel), dar/kuru dere yapılarının etkili parametreler olduğu ve ayrıca doğrudan denizden gelen rüzgârlara açık alanlarda yangının sürat kazanacağı ifade edilmiştir.

2022 yılı verilerine göre Türkiye yüz ölçümünün yüzde 29,8'i ormanlık alanlardan oluşmaktadır. Ülke genelinde yüz ölçümüne oranla ormanlık alana sahip iller sıralamasında Karabük yüzde 73,9 ile ilk sırada, Bartın yüzde 58,4 ile altıncı sırada ve Zonguldak yüzde 58,2 ile onuncu sırada yer almaktadır.

2014–2022 yılları arasında Türkiye’de yaşanan toplam 23.105 orman yangınında 217.734 ha alan yanmıştır. İlgili dönemde Karabük’te 209, Zonguldak’ta 98 ve Bartın’da 57 adet orman yangını çıkmıştır. Bu yangınlarda Karabük’te 248 ha, Zonguldak’ta 125 ha ve Bartın’da 53 ha ormanlık alan yanmıştır. Karabük ilinin zengin orman varlığı, yangın hızını arttıran çam ormanları ve yangınlara müdahalede mesafeden kaynaklı zorluklar sebebiyle çıkan yangın sayısı ve etkilenen alan miktarı göre daha fazla olmuştur. Şekil 154’te 2014-2022 yılları arasında bölge illerinde yanan orman alanı bilgileri yer almaktadır.

Şekil 154: Bölgede Yıllara Göre Yanan Orman Alanları (ha)

Kaynak: Orman Genel Müdürlüğü, 2023

Bölge genelindeki yangınların çıkış nedenleri genellikle ihmal, dikkatsizlik ve doğal nedenlerdir. Ormanda güvenlik tedbiri almadan ateş yakılması, yakılan ateşin söndürülmeden bırakılması (çoğunlukla mangal için yakılan ateş), özellikle Zonguldak ve Bartın illerinde yaygın olan fındık bahçelerinde temizlik yapmak amacıyla kuru dal ve otların tutuşturulması bölgede orman yangınlarının başlıca nedenleridir. İklim değişikliği nedeniyle son yıllarda aşırı hava olayları ve kuraklıklar da yaşandığından orman yangınlarının da artma riski bulunmaktadır. Bölge, zengin orman yapısı nedeniyle oldukça hassas bir ekosisteme sahiptir.

Kıyı Yükselmesi

2024-2028 Bölgesel Gelişim Ulusal Stratejisi (BGUS) belgesinde, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) verilerine yer verilmiş olup küresel iklim değişikliğinin etkileri dolayısıyla ülkemizde gelecek yüz yıllık dönemde deniz seviyesinin 74 cm artmasının beklendiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda nüfusun yaklaşık yüzde 55’inin kıyı kesimlerde yaşadığı ülkemizde kıyı yerleşimlerinin deniz seviyesi yükselmesi ve şiddetli fırtına dalgaları ve aşırı hava olayları nedeniyle büyük risk altında olduğu belirtilmiştir.

Kıyı yükselmesi, sahil şeridindeki kara ve deniz arasındaki dengeyi bozarak, kıyı bölgelerinde yaşayan topluluklar, tarım alanları ve altyapıyı tehdit eden bir afet riski oluşturur. Deniz seviyelerindeki artış, özellikle alçak kara yüzeyine sahip bölgelerde, deniz suyu seviyesinin yükselmesine ve deniz suyu

istilasına, tuzluluk artışı, kıyı erozyonu ve kıyı altyapısının olumsuz etkilenmesine gibi sorunlara yol açmaktadır.

Bu durum, ekosistemlere, su kaynaklarına ve insan yerleşimlerine zarar verebilir. Bu nedenle, iklim değişikliği ile mücadele stratejileri, kıyı bölgelerinde yaşanan bu riskleri azaltmaya yönelik önlemleri içermelidir. Özellikle 2023 yılı Kasım ayı içerisinde Trabzon, Kastamonu, Zonguldak, İzmir, Hatay gibi kıyı illerinde yaşanan deniz yükselmesi ve kıyı yerleşimlerin sular altında kalması söz konusu riskin boyutlarını göstermektedir.

4.4.2. Afetlerle Mücadele

Türkiye, iklim özellikleri, jeolojik ve hidrolojik yapısı ile yeryüzü şekilleri sebebiyle afetlerden etkilenen bir coğrafyada yer almaktadır. Afetlere maruz kalma ve zarar görme ihtimaline karşı yeni stratejiler geliştirme ve önlemler alma, yaşanan coğrafyanın bir zorunluluğu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede bölgede yapılan çalışmalara kısaca aşağıda yer verilmiştir:

- Batı Karadeniz Bölgesi illerinin tamamında afet sonrasında ihtiyaç duyulan yardım malzemelerinin stoklandığı birer cep depo bulunmaktadır.
- 2017-2022 yıllarında bölgede toplam 11.362 vatandaş gönüllük başvurusunda bulunmuştur.
- Afet farkındalık, hafif arama kurtarma, yangın, acil durum planları, sivil savunma, afet ve acil durum hazırlıkları, AFAD gönüllülüğü, afete hazır okullar, KBRN (kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer) tehditler, şüpheli posta, arama kurtarma-tahliye gibi konularda 2010 – 2020 yılları arasında bölgedeki il afet ve acil durum müdürlüklerince toplam 223.901 kişiye eğitim verilmiştir. Afet Eğitim Yılı olarak ilan edilen 2021 yılı ve izleyen yılda 3 ilde eğitim verilen kişi sayısı sırasıyla 2021 yılında 699.105, 2022 yılında da 234.172'dir.
- İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri tarafından 2010-2022 yıllarında toplam 2.939 olaya müdahale edilmiştir. Müdahale edilen olayların 600'ü Bartın, 1.216'sı Karabük ve 1.123'ü Zonguldak'ta gerçekleşmiştir.
- Üç ilde de 2021 yılında İl Afet ve Risk Azaltma Planları hazırlanmıştır.
- Afet sonrası olaylara müdahale kapsamında Türkiye Taşkömürü Kurumu bünyesinde yer alan yaklaşık 500 kişilik tahliye ekibi ve 2.000'den fazla madenci ile bölgenin önemli bir arama kurtarma potansiyelini oluşturmaktadır.

EKLER

EK-1 İLÇE ANALİZLERİ

5. EKLER

Bu bölümde Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki 18 ilçeye ilişkin ilçe analizleri ile 445 paydaşın katılım gösterdiği anket analizlerine yer verilmiştir. İlçe analizlerinde Zonguldak'ın 8 ilçesi olan Merkez, Ereğli, Alaplı, Çaycuma, Devrek, Kozlu, Kilimli ve Gökçebey ile Karabük'ün 6 ilçesi Merkez, Eflani, Safranbolu, Yenice, Eskipazar, Ovacık ve Bartın'ın 4 ilçesi Merkez, Amasra, Kurucaşile ve Ulus yer almaktadır.

5.1. İlçe Analizleri

Batı Karadeniz Bölge Planı'nın 2024-2028 yılları arasını kapsayan dönem için hazırlıklarına başlanan süreçte plana altlık oluşturması ve gelişme eksenlerine yön vermesi açısından ilçelerin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırma çalışmaları, toplanan verilerin analizine ek olarak Ajans personelinin ilçe genelinde 60'tan fazla temsilci ile gerçekleştirdiği birebir mülakatlar neticesinde önemli çıktılar elde edilmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları meslek örgütleri ve eğitim kurumları temsilcilerinden oluşan temsilciler, temsil durumlarına göre özellikle seçilmiştir. Bu sayede ilçenin sorun, çözüm ve hedeflerine ilişkin bilgilere ulaşılabilmektedir. Önceden hazırlanmış sorularla derinlemesine gerçekleştirilen mülakatlarla eş zamanlı olarak ilçeye dair hazırlanmış çalışmalar da incelenerek mülakatlardaki iletişim güçlendirilmiştir.

Mülakatlarla eş zamanlı olarak ilçeye dair hazırlanmış çalışmalar da incelenerek mülakatlardaki iletişim güçlendirilmiştir. Taraflara ilçelerin genel sosyal ve ekonomik görünümü, sorunları, ekonomik faaliyetleri, yatırım beklentileri; sosyal, ekonomik ve beşeri proje önerileri, kamu yatırımlarından beklentileri gibi konularda görüşleri sorulmuştur.

Mülakatların ardından çeşitli kaynaklarla da elde edilen bilgiler işbu çalışmada derlenmiştir. Şekil 155'te bölgenin ilçe haritası yer almaktadır.

Şekil 155: Bölgenin İlçeleri

Kaynak: Harita Altlıkları Kullanılarak BAKKA Tarafından Üretilmiştir, 2023

5.1.1. Zonguldak - Merkez

Zonguldak ili, Batı Karadeniz Bölgesi'nin nüfus bakımından en kalabalık ilidir. Bölge nüfusunun yaklaşık yüzde 58'i bu ilde yaşamaktadır.

Zonguldak Merkez ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 125.914 iken 2018 yılından sonra düşüş trendine girmiş ve 2022 yılında ilçe nüfusu 118.776 olarak kaydedilmiştir. Merkez ilçede 3 belde, 23 köy ve 19 mahalle bulunmaktadır. Nüfustaki azalış, kentten göçün artması, doğum hızının düşmesi, nüfusun Kozlu gibi yeni konut merkezlerine kayması gibi sebeplerle açıklanabilmektedir.

Zonguldak Merkez ilçe tüm bölge ilçeleri arasında 4'üncü, ilde ise en kalabalık 2'nci ilçe durumundadır. Bölge nüfusunun yüzde 11,4'ü, ilin ise yüzde 20,2'si bu ilçede yaşamaktadır. İlçedeki nüfusun yaklaşık yüzde 86'sı kent merkezinde yaşamakta olup kırsal nüfus oldukça azdır.

272 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 2,8'ini, il yüz ölçümünün yüzde 8,1'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 13'üncü, ilde ise 5'inci sıradadır. Kadın nüfus oranı yüzde 50,9 ile erkek nüfus oranına göre fazladır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 16'sı, 15-64 yaş grubunda yüzde 71'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 13'ü bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Zonguldak Merkez ilçesi Zonguldak ilinin ve Batı Karadeniz Bölgesi'nin en gelişmiş ilçesi görünümündedir. SEGE'de ülkedeki tüm ilçeler arasında 102'nci sırada yer alan ilçe altılı sistemde 2. kademe gelişmiş ilçeler arasındadır.

1829 yılında taş kömürü madeninin bulunması, sonraki yıllarda kömürün çıkarılması ve işlenmesiyle ortaya çıkan bir kent olarak Zonguldak, Cumhuriyet'in ilk yıllarında enerji ve 1960'lı yılların sonundan itibaren ise demir-çelik sektörüyle ülkemizde sanayileşmenin öncüsü olmuştur. 1980'li yıllar sonrasında madencilik sektörünün daralmasıyla üretim ve istihdamda sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Topoğrafyanın zorlukları ile madenci kenti olmanın getirdiği kentleşme sorunları ile sosyal ve çevresel sorunlar, iktisadi faaliyetlerin çeşitlendirilememesi, katma değeri düşük üretim, göçü ve nüfus artış hızının azalmasını beraberinde getirmiştir.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında taş kömüründe üretim, kurumsal ve sosyal örgütlenme ile planlı kentleşme uygulamaları Türkiye'de örnek model yaratmıştır. Sosyal mekânlar üretme, kültürel gelişim, sportif faaliyetler ve altyapı konularında zamanının ötesinde önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte zaman içinde sosyal yapıların kapanması, ekonomik ömürlerini doldurması ve birçok sosyal donatının atıl hale gelmesiyle eski cazibesinden uzak, kendini yenileyememiş ve günün koşullarına ayak uyduramamış bir kent yapısı ortaya çıkmıştır.

Son yıllarda kentin gelişimi için geliştirilen ve gerçekleştirilen projelerle önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Yeni bağlantı yolları, kentsel dönüşüm ve rehabilitasyon faaliyetleri, endüstri ve kültür mirasının turizme kazandırılması, plaj ve sahil düzenlemeleri, mavi bayraklı plajlar, Gökgöl Mağarası ve Maden Müzesi gibi önemli kültür ve turizm noktalarının hizmete açılması, jeoparklaşma çalışmaları ile tanıtım faaliyetleri sonucu turizm sektörü yeni bir gelişim alanı olmaya başlamıştır.

Merkez ilçe nüfus yoğunluğunun da oldukça yüksek olduğu bir ilçedir. En önemli dezavantajlarından biri kentsel ve endüstriyel gelişimi engelleyen engebeli topoğrafyasıdır. Bu duruma ayrıca heyelanlar, tasman alanları ve göçükler, yoğun ormanlık alanlar da eklenince sağlıklı kentsel alanlar yaratmak güç hale gelmektedir. Yeni konut alanlarının, sosyal donatıların ve düzenli sanayi alanlarının ya da müstakil yatırım alanlarının üretilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Bu durum kentsel dönüşüm faaliyetlerini zorlaştırırken şehir içi ulaşımın çözülmesini ve kentsel görünümün iyileştirilmesini de güçleştirmektedir.

İlçenin en önemli avantajlarından bir tanesi çok modlu ulaştırma ve taşımacılık altyapısına sahip olmasıdır. Demir yolu altyapısı yük taşımacılığında Ankara'ya erişimi mevcuttur. Yolcu taşımacılığında ise Karabük-Zonguldak arası seferler gerçekleştirilmektedir. Deniz yük taşımacılığında merkez limanı halen aktif olarak kullanılmaktadır. Kara yolu bağlantıları çok yönlü olarak iyileştirilmektedir. Hava yolu yolcu taşımacılığında çoğunluğu yurt dışı olmak üzere önemli noktalara erişim sağlamaktadır.

Kentin en önemli beklentisi Filyos Limanı ve Endüstri Bölgesi'nin bölgeye katacağı ekonomik değerdir. Bu bölgede büyük çaplı yatırımların gerçekleşmesinin kente iş, istihdam, gelir ve marka değeri olarak önemli katkıların olması beklenmektedir. Filyos'taki doğal gaz çıkarma faaliyetleri ve işleme tesisleri, gerek sağlayacağı istihdam ve katma değer gerekse doğrudan veya dolaylı olarak kente yapacağı katkılarla öne çıkmaktadır. Zonguldak Kömür Jeoparkı ile endüstriyel miras öğeleri ise kenti var eden jeoloji ve kömürü farklı yollarla ziyaretçilere anlatan ve aktaran, turizmi doğa ve kültürle buluşturan önemli değerler arasındadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Merkez İlçe)

- Kentin sanayi/üretim açısından gelişiminin sağlanabilmesi için kent çeperinde düzenli sanayi alanları yaratılmalıdır.
- Başta KSS'ler olmak üzere sanayi alanları kent merkezi dışına taşınmalıdır.
- Yeni kentsel yerleşim alanları yaratılmalıdır.

- Fener bölgesinin turizm, kültür, sanat, spor ve kentsel rekreasyon amaçlı dönüşümü gerçekleştirilmelidir.
- Kentsel donatılar, sosyal alanlar ve kültürel faaliyet alanları yaratılmalı, mevcutlar iyileştirilmeli ve bu imkânlar kentin tüm noktalarına yaygınlaştırılmalıdır.
- Zonguldak Limanı'nın geleceği açısından yükleneceği misyon yeniden değerlendirilmelidir. Liman, görüntü ve hava kirliliği yaratan kuru yük faaliyetlerinden arındırılmalıdır.
- Liman içi ve çevresine marina hizmeti verecek ve kentsel imajı güçlendirecek altyapı ve üstyapılar oluşturulmalıdır.
- Zonguldak Teknopark daha nitelikli bir binaya taşınmalı ya da mevcut alan genişletilerek imkân ve kabiliyetleri arttırılmalıdır.
- Nitelikli özel sağlık ve eğitim yatırımları ilçeye kazandırılmalıdır.
- Kent merkezinde otopark, tuvalet, yürüyüş alanlarının sayısı artırılmalıdır.
- Kilimli ve Kozlu ilçelerine ulaşımında ve kent içinde bisiklet ve elektrikli araçların kullanılacağı altyapılar inşa edilmeli, yaya dostu kent uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Kent çevresindeki orman ve doğal alanların düzenlenerek halkın kullanımına açılması sağlanmalıdır.
- Kent kırsalında ve yakın çevresinde tarımsal faaliyetler geliştirilmeli; odun dışı orman ürünleri, seracılık, arıcılık ve endüstriyel balıkçılık teşvik edilmelidir.
- Endüstri mirası unsurlarının korunması, rehabilite edilmesi ve turizme kazandırılmasına yönelik çalışmalar artırılmalı, yaratıcı endüstriler geliştirilmelidir.
- Kömür ve madencilik geçmişine sadık kalınarak kentin modern imajını yansıtacak marka değeri unsurları geliştirilmeli; bu unsurların hediyeelik eşya olarak üretimi teşvik edilmelidir.
- Gastronomi unsurları geliştirilmeli, üretimi ve nitelikli hizmet sunumu için işletmeler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
- Üniversitenin sağlık imkânları geliştirilmeli, İlksu ve Kokaksu'da bulunan kaynak suları ile üniversitenin sağlık altyapısı kullanılarak sağlık turizmi geliştirilmelidir.
- Mesleki eğitim altyapısı güçlendirilmelidir.
- Kentin çevresi ile bağlantısını güçlendirecek kara yolu projeleri hayata geçirilmeli, çevre yolu çalışması tamamlanmalıdır.
- Trenin turistik yolcu taşınması sağlanmalı ve tren turizmi geliştirilmelidir. Bu kapsamda hem Irmak-Karabük-Zonguldak hattı hem de Kozlu-Merkez-Üzülmaz tren hatları değerlendirilmelidir.
- Zonguldak ilinin UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı'na katılımı için gerekli çalışmalar tamamlanmalı ve jeoturizm yaygınlaştırılmalıdır.
- Üzülmaz Kültür Vadisi'nde Zonguldak Kömür Jeoparkı Müzesi ve Ziyaretçi Merkezi açılarak jeoparklar ve doğa eğitimleri konularının yanında iklim değişikliği ve afetlerle mücadele konularında da Zonguldak ili bir doğa eğitim merkezi hüviyetine kavuşturulmalıdır.

5.1.2. Zonguldak – Ereğli

Ereğli ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 174.185 iken nüfusu artarak 2022 yılı TÜİK verilerine 175.309 nüfusa erişmiştir. Ereğli’de 3 belde, 93 köy ve 44 mahalle bulunmaktadır.

Ereğli ilçesi Zonguldak ilinin ve Batı Karadeniz Bölgesi’nin en yüksek nüfusa sahip ilçesidir. Bölge nüfusunun yüzde 16,8’i ve il nüfusunun yüzde 29,8’ini barındırmaktadır. İlçede nüfusun yaklaşık yüzde 69,8’i şehirde yaşamaktadır. İlçe, kentsel olanaklar ve sanayinin gelişimi doğrultusunda göç alan bir konumundadır.

736 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 7,5’ini, il yüz ölçümünün yüzde 22,0’sini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 8’inci, ilde ise 2’nci sıradadır. Kadın nüfus oranı yüzde 50,2 ile erkek nüfus oranına göre fazladır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 13’ü, 15-64 yaş grubunda yüzde 66’sı ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 21’i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Ereğli ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 199’uncu, altılı sistemde ise 2. kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Ereğli Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 3. sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 5. sıradadır.

İlçe ekonomik açıdan da bölge ilçeleri arasında önemli avantajlara sahiptir. Bunlardan ilki kalabalık nüfusa sahip olması ve stratejik konumda bulunmasıdır. Tarihi liman kenti olması deniz taşımacılığını ve sektörel çeşitliliği artırmıştır. Ankara ve İstanbul gibi büyük merkezlere yakın olması ulaşım imkânlarıyla beraber yatırım, ticaret ve erişimi kolaylaştırmıştır. 1850’li yıllardan itibaren başlayan taş kömürü madenciliği sayesinde çıkarılan taş kömürü ilçeye 1965 yılında Erdemir Demir ve Çelik İşletmesi’nin kurulmasını sağlamıştır.

İlçe sanayi kenti olma özelliğine sahiptir. Türkiye’nin en büyük entegre demir-çelik üretim tesisi olan Erdemir işletmesi ve çevresinde kümelenen diğer metal ve makine imalat sektörleri önemli imalat ve istihdam alanıdır. Erdemir tek başına yaklaşık 7.000 kişilik bir istihdam sağlamaktadır.

2010 yılına kadar gemi inşa sanayisi oldukça yüksek katma değer ve istihdam sağlayarak 6.000 kişiye yakın istihdam arzı yaratmakta iken sonraki yıllarda sektörde yaşanan küresel sorunlar nedeniyle çok sayıda işletme kapanmıştır. Yeni kurulan tersane işletmeleri ve kamu tarafından yapılan tersane altyapı yatırımları sektörün ilçeye geri dönüşü için imkân ve potansiyel yaratmaktadır. Başta Tuzla’dan olmak üzere Marmara desantrilizasyonu kapsamında tersanecilik işletmelerin ilçeye taşınmaları için girişimler sürdürülmektedir.

Demir ve çelik endüstrisinin sürüklediği çok sayıda ana metal sanayi işletmeleri ile boru-profil, makine imalat, saç dilme, çelik servis merkezleri gibi tesislerle önemli miktarda üretim gerçekleştirmesine rağmen üretilen katma değer düşük kalmaktadır. Bu konu ilçe sanayisinin geleceği için önemli bir müdahale alanıdır.

İlçenin tek OSB’si olan Ereğli OSB faaliyette olup, dolu durumdadır. Yeni tahsisler için genişletmeye veya ikinci OSB’ye dönük planlama çalışmaları sürdürülmektedir. Büyük şehirlerden ve ağırlıklı olarak Doğu Marmara bölgesindeki işletmelerin ilçeye son yıllarda daha uygun koşullardaki yatırım arazisi ve işçilik maliyet avantajı nedeniyle yatırım talebini arttığı gözlemlenmektedir.

Ereğli ilçesinin gelecek yıllarda mavi büyüme politikalarının önemli odaklarından biri olma potansiyeli yüksektir. Mevcut durumda deniz taşımacılığında bölgenin en önemli aktif iki limanından biri olan Erdemir Limanı yıllık 20 milyon ton elleçleme kapasitesine sahiptir. Kapasitenin büyük çoğunluğu Erdemir İşletmesinin kendi operasyonları ile yürütülmekte olup, ilçenin yük taşımacılığı talebinin tamamını karşılayamamaktadır. Bu durumda Ereğli Belediyesi Liman İşletmesi alternatif operasyonlarda kullanılmaktadır. Gelecek yıllarda yeni liman yatırımlarına ihtiyaç duyulacağı öngörülmektedir.

Su ürünleri üretimi ile kıyı turizminde de Ereğli ilçesi önemli potansiyele sahiptir ve son yıllarda bu iki alanda yatırım planlamaları hızlanmıştır. Deniz turizmi için mevcut tesislere talep artmakta ve bu durumun ilçenin kent imajı, olanakları ve kaynak değerleri ile birlikte önemli bir turizm destinasyonu olmasını sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Su ürünleri yetiştiriciliği ise tamamen deniz avcılığı olarak yürütülmektedir. Bu kapsamda 2020 yılında başlatılan denizde kafes balıkçılığı altyapı planlama çalışmaları Ereğli ile Alaplı arasındaki denizin katma değeri yüksek Türk somonu (gök kuşağı alabalığı) ve levrek yetiştiriciliği için oldukça uygun olduğu sonucunu vermiştir.

Tarımsal üretimde fındık önemli bir gelir kaynağıdır. İlçede yaklaşık 15.000 ton fındık üretilmektedir. YER-SİS araştırmasına göre ilçede seracılık, arıcılık, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, kümes hayvancılığı, mantarcılık, orman ürünleri tarımsal kümelenme potansiyeli taşıyan tarımsal temalardır. Osmanlı çileği ilçenin önemli bir marka değeri olup, tarımsal olarak kısıtlı üretim olmakla birlikte teşvik edilmektedir. Osmanlı çileği ve elpek bezinin coğrafi işareti ilçeye aittir.

Başta kentsel rekreasyon ve sahil donatıları bakımından zengin olan ilçede Herkül Efsanesi, Cehennemagzı Mağaraları, İnönü Mağarası, müzeler, festival ve etkinlikler, mavi bayraklı plajlar önemli turistik unsurlardır. Yaz sezonunda sahil tesisleri yoğun talep görmektedir. Bu bakımdan özellikle şehir halkı ve çevre iller (İstanbul ve Ankara dâhil) için tercih edilebilirliği yüksektir. Kandilli bölgesindeki endüstri mirası ile tarihi demir yolu güzergâhı, Aşağı Kandilli endüstriyel miras rotası, Kayalidere Şelalesi, Tas Gölü, Balı ve Köseağzı bölgeleri ile ilçenin kırsal kaynak değerleri turizme kazandırılacak öncelikli alanlardır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Ereğli)

- Düzenli sanayi alanlarının artırılması için Ereğli OSB'nin genişletme çalışmalarının tamamlanması sağlanmalı veya yeni bir OSB çalışması başlatılmalıdır.
- Sanayiye yönelik mesleki eğitim altyapısı güçlendirilmelidir.
- Çevre yolu çalışması başlatılmalıdır.
- Girişimcilik ve Ar-Ge altyapısını ve ekosistemini güçlendirecek çalışmalar ve yatırımlar hayata geçirilmelidir.
- Fakülte kampüsü inşa edilerek yükseköğretim faaliyetleri geliştirilmelidir.
- Kıyı turizminde tesisleşme artırılmalı ve yeni yatırımlar ile nitelikli konaklama kapasitesi ve türleri artırılmalıdır.
- İlçenin turizm marka değeri ve kaynak unsurları çevresindeki kaynak unsurlarla bütünleşik düşünülerek destinasyon imajı güçlendirilmeli; tanıtım çalışmaları artırılmalıdır.
- Aşağı Kandilli Varageli ve Ereğli-Armutçuk demir yolu hattı gibi endüstri mirası unsurları altyapı ve üstyapı unsurlarıyla desteklenerek turizme kazandırılmalıdır.
- Kırsal turizm potansiyeli kullanılarak turizm faaliyeti yürütülmesi için kırsal kesime destekler sağlanmalıdır.
- Tarım planlaması yapılarak atıl alanlar tarıma kazandırılmalıdır.

- Organik tarım, seracılık, arıcılık, mantarcılık, odun dışı orman ürünleri, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, meyvecilik, tohumculuk, el sanatları üretimi ile işleme, kurutma, paketleme, yarı ve tam mamul üretilmesi faaliyetleri kamu altyapı olanakları bakımından ve girişimciler ile üretici örgütleri için finansman imkânları ile teşvik edilmelidir.
- Fındık dikili alanının genişletilmesi ve verim artırıcı tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Fındık için araştırma ve uygulama yapacak Ar-Ge merkezi kurulmalıdır.
- Aronya, salep, hünnap, Trabzon hurması ve çilek tarımı için fidan üretimi, örtü altı ve kapama bahçe uygulamaları teşvik edilmelidir.
- Tersanelerin gemi inşa ve yat imalatına dönüştürülmesi için teşvik mekanizması devreye sokulmalıdır.

5.1.3. Zonguldak – Alaplı

Alaplı ilçesi Zonguldak ilinin en batısında Düzce ili Akçakoca ilçesi sınırında yer almaktadır. TÜİK verilerine göre ilçenin 2013 yılındaki nüfusu 44.668 iken 2022 yılı nüfusu 42.720'e düşmüştür. Alaplı'ya ait bir belde, 51 köy ve 10 mahalle bulunmaktadır.

Alaplı, bölgedeki ilçeler arasında en kalabalık nüfusa sahip 9'uncu, ilde ise 6'ncı sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 4,1'i ve il nüfusunun yüzde 7,3'ü Alaplı'da yaşamaktadır. İlçe nüfusunun yüzde 48,6'sı şehirde yaşamakta olup daha çok kırsal görünüm sergilemektedir.

383 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 3,9'unu, il yüz ölçümünün yüzde 11,5'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 12'nci, ilde ise 4'üncü sıradadır. Kadın nüfus oranı ve erkek nüfus oranı yüzde 50,0 ile eşittir. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 16'sı, 15-64 yaş grubunda yüzde 71'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 13'ü bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Alaplı ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 413'üncü, altılı sistemde ise 3. kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Alaplı Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 7. sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 11'inci sıradadır.

İlçede yer alan Alaplı OSB ve çay boyu Karaot mevkii boyunca sanayi parsellerine kurulu tesisler ilçenin en önemli sanayi üretim alanlarıdır. Ana üretim konuları metal ve makine imalat sanayisidir. Erdemir'in bulunduğu Ereğli ilçesine yakın olması ana metal sanayinin gelişmesine de önemli katkı sunmuştur. İlçede bir adet KSS bulunmaktadır.

Fındık tarımı en önemli tarımsal faaliyet olup, aynı zamanda 6 adet fındık işleme tesisi ile Batı Karadeniz Bölgesi'nin en büyük fındık entegre işleme merkezi konumundadır. Buna rağmen fındıkta katma değerli üretim yapılmaması önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Orman ürünleri ve mobilya sanayi ilçedeki endüstriyel orman varlığına paralel olarak gelişme göstermektedir. Organik tarımda üretimin artış gösterdiği ve atıl tarım arazilerinin tarıma kazandırıldığı izlenmektedir. Defne, kestane, mantar ve ıhlamur gibi ürünler odağında odun dışı orman ürünlerinde üretim artmaktadır. İlçede arı varlığı yüksek olup, özellikle kestane ve ıhlamur balı üretimi önemli bir tarımsal faaliyet olarak yürütülmektedir.

İlçenin büyükşehirlere ve önemli merkezlere yakın olması son yıllarda ilçenin gelişimine önemli katkılar ve fırsatlar sunmaktadır. Özellikle Marmara bölgesinden sanayinin desantralizasyonunun hızlanması ile

birlikte işçilikte ve yatırım yeri fiyatlarındaki avantajlardan dolayı yatırım talepleri artmıştır. Ancak OSB ve sanayi yatırım alanı kısıtlı olduğundan bu talepler yeterince karşılanamamaktadır.

2008 yılından önce ilçede tersane işçiliği, gerek istihdam gerekse insan kapasitesi anlamında oldukça yüksek iken sektörün yaşadığı kriz neticesinde kapanan işletmeler iş gücünü dışa göçü zorlamıştır. Son yıllarda sektör yeniden canlanmakta ve iş gücü yeniden artmaktadır. Benzer şekilde ahşap yat yapımındaki teknik beceri yok olmaya yüz tutmakta iken geri dönüş talepleri artmıştır. Bu konuda yerelde ahşap yat sanayine yönelik düzenli sanayi alanlarının kurulması çalışmaları yürütülmektedir.

Balıkçılıkta avcılık giderek azalmakla birlikte Alaplı açıklarında kafes balıkçılığına yönelik yetiştirme, kuluçka ve işleme tesislerinin hayata geçirilmesi çalışmaları yürütülmektedir.

Bölüklü ve Bacaklı Yaylaları aktif olarak yaylacılık faaliyetlerinin yürütüldüğü Batı Karadeniz Bölgesi'nin en önemli yaylaları arasındadır. Gümeli Tabiat Anıtı'ndaki Yaşlı Porsuk Ağacı, Porsuk Meşcereleri ve doğal yaşlı ormanlar önemli bir ekoturizm potansiyeli yaratmaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Alaplı)

- Yatırıma uygun sanayi parselleri oluşturulmalı ve düzenli sanayi alanı genişletilmelidir. Mevcut küçük sanayi sitesi kent dışına taşınmalı ve işlik sayısı artırılmalıdır.
- Kıyı turizmi için sahillerde plaj altyapısı geliştirilmeli ve tesisleşme teşvik edilmelidir.
- Yayla turizminin geliştirilmesi için Bölüklü yaylasında alternatif konaklamaya imkan veren, yeme içme ve doğa aktiviteleri için altyapı ve tesis yatırımları gerçekleştirilmelidir.
- Kentsel altyapı geliştirilmeli ve sosyal donatılar artırılmalı; sokak sağliqlaştırma ve kentsel estetik iyileştirilmelidir.
- Fındık dikili alan büyüklüğü artırılmalı, mevcut bahçelerde verim artışı sağlanmalıdır. Fındık işlemede nihai ürün ve türev mamullerin üretimi teşvik edilmeli, fındık ürünlerinde markalaşma sağlanmalıdır.
- Kafes balıkçılığı için gerekli altyapı tamamlanmalı ve yatırıma açılmalıdır. Mevcut balıkçılıkta soğuk hava depolama ve deniz ürünleri işleme tesisleri kurulmalıdır.
- Tarım ürünleri, gastronomi ürünleri ve el sanatlarında coğrafi işaret çalışmaları artırılmalıdır.
- Tarımda seracılık, arıcılık, süs bitkiciliği ve aromatik bitki yetiştiriciliği faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Ahşap yat sanayinde yatırımların teşvik edilmesi için düzenli sanayi alanı altyapı çalışmaları tamamlanmalıdır.
- Tarımda makineleşmenin artmasına paralel olarak tarımsal makine ve zirai aletlerin üretimi, bakımı ve satış hizmetlerinin geliştirilmesi için KSS kurulmalıdır.
- Trabzon hurması, üzüm, çilek gibi meyvelerde bahçecilikten kurutma ve depolamaya kadar birçok konuda tedbir ve projeler geliştirilmelidir.
- Yöresel ürünler pazarı kurulmalıdır.
- Sanayide ve tarımda beşeri kapasite ve mesleki eğitim güçlendirilmelidir.
- Alaplı çayının kent içi islahı yapılarak kentsel rekreasyona kazandırılmalıdır.
- İlçedeki yükseköğretim kampüsüne teknoloji fakültesi kazandırılmalıdır.

5.1.4. Zonguldak – Çaycuma

Çaycuma ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 92.690 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 90.583 olmuştur. Çaycuma'da 5 belde, 82 köy ve 36 mahalle yer almaktadır.

Çaycuma, bölgedeki ilçeler arasında en kalabalık nüfusa sahip 5'inci, ilde ise 3'üncü sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 8,7'si ve il nüfusunun yüzde 15,4'ü Çaycuma'da yaşamaktadır. İlçe nüfusunun yüzde 33,4'ü şehirde yaşamakta olup köy nüfusu yüzde 66,6 ile oldukça yüksek bir orana sahiptir.

492 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 5'i, il yüz ölçümünün yüzde 14,7'sini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 10'uncu, ilde ise 3'üncü sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 50,5'ini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 14'ü, 15-64 yaş grubunda yüzde 68'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 18'i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Çaycuma ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 308'inci, altılı sistemde ise 3'üncü kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Çaycuma Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 4'üncü sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 7'nci sıradadır.

Azalan ve yaşlanan nüfus ile ilçe dışına göç ilçenin temel sorunlarından biridir. Bu durum azalan iş gücü ve kırsal ekonomik faaliyetlerin azalması gibi bazı diğer sorunları da beraberinde getirmektedir. Buna rağmen kırsal nüfus kentsel nüfustan oldukça fazladır.

YER-SİS araştırmasında eğitim, sağlık, kargo, ulaşım, iletişim ve iş yerleri arası ilişkiler kriterlerini içeren bütünlük kentsel hizmet merkezleri sıralamasına göre Zonguldak ilçeleri arasında 3'üncü, TR81 ilçeleri arasında 6'ncı ve Türkiye çapında 139. sırada yer almaktadır. Hizmet kademesi 2A olarak belirlenmiştir.

Aynı çalışmanın tarımsal kümelenme konusunda üç yıldız analizi sonuçlarına göre ilçede seracılık, süt ve süt ürünleri, arıcılık, büyükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı, mantarcılık ve sebze yetiştiriciliği küme potansiyeli yüksek olan üretim konuları olarak belirlenmiştir.

İlçenin en önemli avantajı konumu ve konumunu destekleyen ulaştırma altyapısı sayesinde erişilebilirliğinin yüksek olmasıdır. İlçedeki havalimanı bölgesel nitelikte hizmet vermekte olup, yurt içi ve yurt dışı uçuşlara açıktır. Bölgedeki il merkezlerine 50 km mesafede merkezi konumdadır. İlçenin hinterlandında bulunan Ankara'ya kolaylıkla ulaşılabilir. Demir yolu altyapısı ile Zonguldak-Ankara arasında yük taşımacılığı ve Zonguldak-Karabük arasında gerçekleşen banliyö yolcu taşımacılığı da ilçeden geçmektedir.

Filyos limanı, endüstri bölgesi, doğal gaz işleme tesisi, serbest bölge, havalimanı, sera ihtisas OSB, planlanan lojistik merkez projesi ve diğer büyük ölçekli yatırım projeleri nüfus ve yerleşim bakımından ilçede değişim ve dönüşümü sağlayacak potansiyel oluşturmaktadır.

Topoğrafik olarak bölgenin geri kalanına göre önemli oranda düzlüklere sahip olan ilçe, tarıma müsaittir. Seracılık, süt ürünlerine yönelik hayvancılık ve sebze yetiştiriciliği yaygın olan ilçede manda sütü ve yoğurdu markalaşmıştır. Altyapı çalışmaları devam eden Sera İhtisas OSB'nin bölgede seracılığı yaygınlaştırması, örtü altı tarımda tekniği ve teknoloji kullanımını güçlendirmesi ve tarımsal üretimde katma değeri artırması beklenmektedir. Tarımda en önemli sorunlar parçalı arazi yapısı, atıl tarım arazileri ve iş gücünün tarımdan uzaklaşması olarak belirtilmektedir.

Tarımsal faaliyetlerin yanı sıra ilçede orman ürünleri sektörünün de potansiyeli yüksektir. İlçede hâlihazırda kâğıt fabrikaları ve mobilya üretiminde önemli işletmeler bulunmaktadır.

İlçeye bağlı Filyos'taki endüstri bölgesi ilçede yatırımları hızlandırmıştır. Karadeniz'de Sakarya Deniz Havzasında keşfedilen doğal gazın Filyos bölgesinde işlenmek üzere tesis yatırımları başlatılmıştır. Tesislerin inşaat ve işletme aşamasında yer almak üzere çok sayıda işçi göçünün yaşanması ve Çaycuma ilçesine önemli ekonomik ve sosyal hareket kazandırması beklenmektedir.

İlçedeki Çaycuma OSB aktif tek OSB olup, yeni düzenli sanayi alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çaycuma OSB ilave alan yeri 26,41 ha olarak kesinleşmiş olup kamulaştırma çalışmaları devam etmektedir. Sera ihtisas OSB'nin hızlıca faaliyete geçmesi, endüstri bölgesindeki imalat yatırımlarının tamamlanması, serbest bölgenin statüsünün değiştirilerek yatırıma açılması, limanın tamamlanarak ticarete başlaması ilçenin kalkınması için önemli fırsatlar sunacaktır.

Sanayi projeksiyonlarının gerçekleşmesi durumunda ilçenin Filyos Bölgesi için çok önemli bir kentsel hizmet ve yerleşim alanı olması beklenmektedir. Buna dönük planlamaların bir an önce yapılması, sosyal ve kentsel donatıların artırılması bu sayede ilçenin beyaz ve mavi yakalı iş gücünün istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye getirilmesi gerekmektedir.

Turizmde Filyos Antik Kenti ve Kadioğlu Mozaikleri ile Filyos sahili, Çayır Mağarası ve Roma Su Yolu, Filyos Irmağı ve Vadisindeki kuş gözlem potansiyeli gibi önemli turizm değerlerine sahip olan ilçe aynı zamanda başta Amasra ve Amasra'nın batısı ile bölge içi turizm hareketlerinde de geçiş noktasıdır. Bu bakımdan turizm hizmetlerine yönelik iş ve turistik amaçlı konaklamalar için önemli bir hizmet merkezi olabilecek potansiyele sahiptir. Kaynak değerleri açısından ise kırsal turizm, agroturizm, spor turizmi ve çiftlik faaliyetleri için de uygun bir yapıya sahiptir.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Çaycuma)

- Filyos Vadisi Projesi odağında düzenli ve müstakil sanayi alanları, kentsel ve sosyal alanlar ile tarım bölgeleri ekseninde bütüncül bir mekânsal planlama yapılmalıdır.
- Sanayi alanları üretilirken tarım, turizm, sosyal donatılar ile kentsel gelişim alanları dengesi gözetilmelidir.
- Sanayinin gelişimine paralel olarak ara ve nitelikli iş gücü yetiştirilmesi için mesleki eğitim ve yükseköğretim altyapısı geliştirilmelidir.
- Orman ürünleri, ahşap üretimi ve mobilyaya yönelik işletmeler desteklenmeli ve bu alanda üretimi ve iş gücünü geliştirecek altyapılar tesis edilmelidir.
- Filyos Antik Kenti'nde kazılar, altyapı çalışmaları tamamlanmalı; alanın turistik tanıtımı artırılmalıdır.
- Filyos beldesinde turizm tesisleri ve hizmet altyapısı desteklenmelidir. Sefercik çevresi Filyos Irmağı ve ırmak boyunca yan kollarındaki gölet oluşumları kuş cenneti olarak geliştirilmeli ve korunmalıdır.
- Kırsal üretim, tarım ve hayvancılık desteklenmelidir.
- Beceri geliştirme, girişimcilik ve mesleki eğitim faaliyetleri yürütülmelidir.
- Artması beklenen iş gücü ve nüfusun hizmetine yönelik özel hastane, özel okul ve nitelikli konaklama yatırımları teşvik edilmelidir.
- Konut alanları ile nitelikleri ve sosyal donatı imkânları güçlendirilmelidir.
- İlçenin ve çevresindeki bölgenin planlama çalışmalarında kurumlar arasında koordinasyon artırılmalı ve yönetim güçlendirilmelidir.

- Serbest bölgenin endüstri bölgesi ve lojistik merkezine dönüştürülmesine yönelik çalışmalar yapılarak statüsü tekrardan değerlendirilmelidir.
- Manda yetiştiriciliği özellikle teşvik edilmeli ve türev ürünlerin satış, markalaşma ve pazarlama çalışmaları desteklenmelidir.
- Hayvancılıkta önemli bir girdi olarak yem bitkileri tarımı ve işleme tesisleri teşvik edilmelidir.
- Seracılık ve modern seracılık faaliyetleri desteklenmelidir.
- Çilek tarımının potansiyelinin ortaya konulmasına yönelik demonstrasyon bahçeleri kurulmalıdır.
- Bilim merkezi kurulmalıdır.
- Çayır Mağarası ve Roma Su Yolu ekoturizm faaliyetlerine uygun hale getirilmelidir.
- Kadioğlu Mozaikleri ve ziyaretçi merkezi açılmalıdır.
- Filyos Irmağı ve çevresinde rekreatif olarak düzenlenme; eğlence, dinlenme, kuş gözlem ve su sporları için tasarım faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.
- Tarımda arazi toplulaştırma çalışmaları yürütülmelidir.
- Gıda üretimi teşvik edilmeli ve işletmeler desteklenmelidir.
- Sanayi kaynaklı çevresel kirliliği önleyici tedbirler artırılmalıdır.
- Butik köy projesi kapsamında kırsal turizm, çiftlik turizmi ve örnek köy uygulamaları hayata geçirilmelidir.

5.1.5. Zonguldak – Devrek

Devrek ilçesi Zonguldak ilinin güneyinde, merkeze 57 km mesafede, il merkezinden Ankara istikametinde kara yolu ulaşımı üzerinde yer almaktadır. TÜİK verilerine göre ilçenin 2013 yılındaki nüfusu 56.571 iken 2022 yılı nüfusu 57.069'a yükselmiştir. Çaydeğirmeni beldesi ile birlikte 83 köy ve 11 mahalleden oluşan idari yapıya sahiptir.

Devrek, bölgedeki ilçeler arasında en kalabalık nüfusa sahip 7'nci, ilde ise 4'üncü sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 5,5'i ve il nüfusunun yüzde 9,7'si Devrek'te yaşamaktadır. İlçe nüfusunun yüzde 48,1'i şehirde yaşamakta olup daha çok kırsal görünüm sergilemektedir.

953 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 9,7'sini, il yüz ölçümünün yüzde 28,5'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 2'nci, ilde ise ilk sıradadır. Kadın nüfus oranı yüzde 50,1 oranla erkek nüfus oranına göre daha fazladır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 18'i, 15-64 yaş grubunda yüzde 68'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 13'ü bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Devrek ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 354'üncü, altılı sistemde ise 3. kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Devrek, Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 5'inci sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 8'inci sıradadır.

YER-SİS sonuçlarına göre ilçede tarımsal kümelenme potansiyeli yüksek olan faaliyetler seracılık, süt ve süt ürünleri, büyükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı, mantarcılık (orman dışı), orman ürünleri, sebze yetiştiriciliğidir.

Sınırları içerisinde bir organize sanayi bölgesi bulunmamaktadır ve işsizlik en önemli sorunların başındadır. Emekli nüfusu yoğun ve girişimcilik kültürü zayıf olan ilçede özel sektör yatırımları da kısıtlı

kalmaktadır. Başta Almanya olmak üzere yurt dışında yaşayan gurbetçi nüfusu fazla olup, kent ekonomisine önemli katkıları olmaktadır.

İlçe ekoturizm, doğa sporları ve kırsal turizm açısından Dirgine Vadisi ve Çayı, Aksu Yaylası ve şelaleleriyle, önemli bir potansiyele sahiptir. İlçenin en önemli marka değeri Devrek bastonudur. Coğrafi tescilli bu ürün kentin tanınırlığına önemli katkılar yamaktadır. Devrek beyaz baklavası ve Devrek cevizli kömeci coğrafi işaretli diğer ürünlerdir. Devrek bastonu için yapılan ve henüz istenilen kapasitede çalıştırılmayan Devrek Bastonpark ilçenin ilerleyen yıllarda önemli bir turizm ve rekreasyon noktası olmaya adaydır. İlçe, üretici kadın kooperatifleri ile tarım kooperatifleri bakımından iyi örnekleri bünyesinde barındırmaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Devrek)

- Fındık, aronya, kızılçik ve çilek tarımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Kadın kooperatifleri desteklenmeli; sayıları artırılmalıdır.
- Gökçebey-Devrek Organize Sanayi Bölgesi kurulmalıdır.
- Kırsalda ve kentte yerel dinamikler dikkate alınarak girişimcilik programları uygulanmalıdır.
- Orman ürünleri sanayi; ahşap el sanatları ve üretim altyapısı geliştirilmelidir.
- Gurbetçi potansiyeli kullanılarak ilçeye üretim ve turizm yatırımları teşvik edilmelidir.
- Tarımda arazi toplulaştırma çalışmaları artırılmalıdır.
- Organik tarım, seracılık ve örtü altı tarım desteklenmelidir.
- Baston, simit ve beyaz baklava gibi coğrafi işaretli ürünlerin sayısı artırılmalıdır.
- Çevre yolu projelendirilmelidir.
- Devrek Bastonpark projesi geliştirilerek turizm akslarına giden yolcuların ilçede duraklaması ve turizm gelirlerini arttırması sağlanmalıdır.
- Dirgine havzasında ekoturizm faaliyetleri geliştirilmeli, rafting ve doğa sporlarıyla turizm çeşitlendirilmelidir.
- Agroturizm faaliyetleri başlatılmalı ve bu konuda kapasite geliştirilmelidir.

5.1.6. Zonguldak – Kozlu

Kozlu ilçesi 12.11.2012 tarihinde yürürlüğü giren 6360 sayılı kanun ile Zonguldak Merkez ilçeden ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuştur. Zonguldak'a çok yakın olması dolayısıyla merkez ile etkileşimi oldukça yüksektir. Son yıllarda yeni konutların inşası ile kentsel yaşam merkezi olarak dönüşümünü gerçekleştirmektedir.

TÜİK 2013 yılı verilerine göre 44.454 nüfusa sahip olan ilçede nüfus geçen 9 yıllık zamanda yüzde 11,95 artış göstermiş ve 2022 yılı verilerine göre 49.767'ye yükselmiştir. Bu artıştaki temel faktör ilçede imar alanlarının açılmasıyla yapılaşmanın ve konut stokunun artmasıdır. Bölge nüfusunun yüzde 4,8'inin, il nüfusunun yüzde 8,5'inin yaşadığı Kozlu ilçesi bölgede nüfus bakımından 8'inci, ilde ise 5'inci sırada yer almaktadır. Nüfusun yüzde 86,7'si şehirde yaşamaktadır.

İlçenin idari sınırlarının nispeten küçük olması da şehir nüfusunun yoğun olmasına etkili olmuştur. 177 km² alana sahip olan ilçede 23 köy ve merkeze bağlı 9 mahalle bulunmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 16'ncı, ilde ise 7'nci sıradadır. Kadın nüfus oranı yüzde 51,1 ile erkek nüfusa göre daha fazladır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 15'i, 15-64 yaş grubunda yüzde 68'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 17'si bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Kozlu ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 196'ncı, altılı sistemde ise 2'nci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Kozlu Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 2'nci sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 4'üncü sıradadır.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Kozlu Müessesesinin işletmeciliğini yaptığı önemli kömür havzalarına sahiptir. Geçmişten bu yana yaşayanların çoğunlukla maden işçiliği yaptığı ilçede işletmeler, tesisler ve sosyal donatılar o dönemin önemli izlerini taşımaktadır. Maden işçiliğinden emekli olan vatandaşların halen ilçede yerleşik olması ilçenin genel imajını emekli kenti olarak yansıtmaktadır.

Emekli kenti görünümüne rağmen ilçenin yaşlı bağımlılık oranı düşüktür. Bu durum maden işçiliğinin ilçede yaygın olması ve bu meslek grubunda emeklilik yaşının daha aşağılarda olmasının etkili olduğu değerlendirilebilir.

Maden işçiliği ve hizmetler sektörünün yanında YER-SİS sonuçlarına göre Kozlu ilçesinde tarımsal faaliyetlerde kümes hayvancılığı, mantarcılık ve orman ürünleri potansiyeli yüksek faaliyetler olarak tespit edilmiştir.

Sanayi faaliyetlerinin bulunmadığı ilçenin temel ekonomik odağı madencilik, balıkçılık, turizm ve bağlı hizmetler, kentsel hizmetler ve inşaatıdır.

İlçenin, Kozlu Deresi çevresinde dar bir vadiye kurulması ve engebeli arazi yapısı kentsel gelişimi engellemektedir. Tasman alanlarının varlığı, heyelan ve taşkın riski tedbir alınması gereken öncelikli kentsel konulardandır.

İlçe Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Hastanesi ile Tıp Fakültesine ev sahipliği yapmaktadır. Son yıllarda sahil kesimindeki rekreasyon faaliyetlerinde önemli gelişmeler olmasına rağmen halen sosyal donatıların eksikliği ilçenin yaşanabilirliği açısından önemli bir eksikliklerdir.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Kozlu)

- Mevcut konut stoku yenilenmelidir.
- Sosyal donatılar artırılmalı, sahildeki alanların efektif kullanımı için yeni tasarım ve uygulamalar hayata geçirilmelidir.
- Yeme ve içme hizmetlerinde tesislerin sayısı ve nitelikleri artırılmalıdır.
- Özellikle sahil kesimlerindeki kirlilik ve deniz suyunun temizliği konusunda önlemler alınmalı, plaj altyapı ve üstyapıları geliştirilmeli, mavi bayraklı plaj kriterlerine erişim hedeflenmelidir.
- Kozlu Çayı kentsel görünüm ve taşkın riskine karşı ıslah edilmeli, atık suların ve katı atıkların dereye atılmasının önüne geçecek yatırımlar yapılarak gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Balıkçı barınağının marina olarak hizmet vermesi veya gastronomi alanında geliştirilerek kentsel ihtiyaçlara hizmet etmesi sağlanmalıdır.
- Kırsaldaki araziler tarıma kazandırılmalıdır.
- Tarımsal ve kırsal kooperatifleşme desteklenmelidir.
- Örtü altı tarım yaygınlaştırılmalı ve modernize edilmelidir.
- Arıcılık ve küçükbaş hayvancılık desteklenmelidir.
- Meralar ıslah edilmelidir.
- Turizme yönelik nitelikli konaklama tesisi yatırımları çekilmelidir.
- Kent merkezinde kentsel dönüşüm sağlanmalı, sokak sağlıklaştırma faaliyetleri yürütülmelidir.

- Kozlu sahili ve plajı geliştirme çalışmaları ile Öküşne, Ilıksu ve Değirmenağzı plaj bölgelerinde rekreatif ve sosyal alanların düzenleme çalışmaları devam ettirilmelidir.
- Ilıksu'da termal suların sağlık turizmine yönelik kullanımına yönelik yatırımlar hayata geçirilmelidir.
- İlçede eğitim, kültür ve spor altyapıları geliştirilmelidir.

5.1.7. Zonguldak – Kilimli

İlçe, Zonguldak İl merkezine 7 km mesafededir. Çatalağzı, Gelik ve Muslu olmak üzere toplam 3 beldeye; Göbü, Türkali, Kurtköy ve Şirinköy'den oluşan 4 köye ve 24 mahalleye sahiptir. TÜİK verilerine göre ilçenin 2013 yılındaki nüfusu 40.789 iken her yıl düzenli azalış göstermiş, toplamda yüzde 18,8 azalarak 2022 yılında 33.121'e düşmüştür.

Nüfus azalışındaki temel nedenler ilçe dışına göç, yaşlanma ve doğum oranlarındaki düşüş olarak açıklanmaktadır. Nüfusun yüzde 39,6'sı köylerde yaşamaktadır. Nüfusun yaşlı bağımlılık oranı yüksek, genç bağımlılık oranı ise düşüktür. Nüfus yaşlanırken genç nüfus ise azalış eğilimindedir.

Kilimli, bölgedeki ilçeler arasında en kalabalık nüfusa sahip 10'uncu, ilde ise 7'nci sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 3,2'si ve il nüfusunun yüzde 5,6'sı Kilimli'de yaşamaktadır. İlçe nüfusunun yüzde 60,4'ü şehirde yaşamaktadır.

145 km² alana sahip olan ilçe yüz ölçümü bakımından bölgede ve ilde son sıradadır. Bölge yüz ölçümünün yüzde 1,5'ini, il yüz ölçümünün ise yüzde 4,3'ünü oluşturmaktadır. İlçe kadın nüfus oranı yüzde 49,6 olup erkek nüfusu ilçede daha fazladır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 15'i, 15-64 yaş grubunda yüzde 72'si ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 12'si bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Alaplı ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 433'üncü, altılı sistemde ise 4. kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Kilimli Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 8'inci ve son sırada olup bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 12'nci sıradadır. YER-SİS Bütünleşik Kentsel Hizmet Merkezleri sıralamasında ise Türkiye genelinde 358. sırada yer almıştır. Bu iki sonuca göre Kilimli ilçesi Türkiye ortalamasına göre orta altı gelişmişlik durumuna sahip ilçe görünümündedir.

İlçe, Zonguldak kent merkezine yakın mesafede konumlanmış olup son yıllarda geliştirilen kara yolu bağlantılarıyla merkez ilçe ile arasındaki ulaşımın kolaylaşması sonucu erişilebilirliği artmıştır. Kara yolu ulaştırma yatırımları kentin gelişimi için oldukça önemli sonuç ve beklentiler yaratmıştır. Özellikle Zonguldak ili kent merkezinin doğusunda yeni bir sosyal yaşam alanı olma potansiyeline sahiptir. Bugüne kadar Zonguldak kömür havzasının en önemli yatak ve işletme merkezlerinden biri olan Kilimli, çarpık ve kaçak kentleşme sonucu sağlıklı kentsel gelişim gösterememiştir. Zonguldak ile Filyos arasında sahil yolu üzerinden ulaşım da önemli akslardan birine sahip olmasına rağmen ulaşım kısıtlı imkânlarla yürütülmüştür. Bu iki nokta arasındaki tamamlanacak olan kesintisiz kara yolu bağlantısı kentsel gelişimi önemli oranda tetikleyecektir.

İlçenin en önemli gelir kaynağı maden işçiliğidir. Türkiye Taşkömürü Kurumuna bağlı Karadon ve Gelik işletmeleri ile rödövanlı sahalarda özel işletmeler ilçenin doğrudan gelir kaynakları olmuş, aynı zamanda enerji üretiminde de termik santrallerin yapımını da tetiklemiştir. Bölgede iki büyük termik santral bulunmaktadır.

Ekonomik faaliyetlerde çeşitliliği bulunmayan ilçede yaygın olarak balıkçılık ve madene bağlı taşımacılık faaliyetleri yürütülmektedir. Oldukça dağlık ve ormanlarla kaplı bir topoğrafyaya sahip olan Kilimli’de yatırım yeri yaratma önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. İlçe bazlı teşvikte avantajlı ilçeler arasında olup ilçede yapılacak yatırımlarda 4’üncü bölge, ilçede bir OSB veya endüstri bölgesi kurulması halinde bu alanlarda yapılacak yatırımlarda 5’inci bölge teşviklerinden yararlanılacaktır. Bu nedenle ilçede atıl alanların değerlendirilmesi, alternatif model ve yeni yaklaşımlarla düzenli ve planlı yatırım alanları oluşturmak büyük önem arz etmektedir.

Yıllık 10 milyon ton elleçleme kapasitesine sahip önemli bir liman olan Eren Limanı Kilimli’de faaliyet göstermektedir. Çoğunlukla kömür ve demir ürünleri taşıyan liman demir yolu taşımacılığı altyapısından yüksek seviyede faydalanmaktadır.

YER-SİS sonuçlarına göre ilçede, tarım temelli ekonomik faaliyetlerden arıcılık, orman ürünleri ve küçük ölçekli seracılık faaliyetleri geliştirilebilir durumdadır. Odun dışı orman ürünleri alanında kestane ve defne gibi değerli ürünler için potansiyel barındıran geniş ormanlara sahip olup, hâlihazırda ilçede bu potansiyeli kullanmak üzere faaliyet gösteren bir tarımsal kalkınma kooperatifi bulunmaktadır.

İlçenin doğusunda Filyos’a kadar uzanan kıyıda Göbü, Türkali gibi önemli kıyı alanlarına sahip olan ilçede mevsimsel olarak turizm talebi artmaktadır. Ancak yetersiz altyapı ve tesisleşme arzı kısıtlamaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Kilimli)

- Kentsel dönüşüm ve sağlıklaştırma çalışmaları hızlandırılmalıdır. Kaçak yapılaşma yasal zeminde rehabilite edilmelidir.
- Radar Tepe’nin turizm ve günü birlik dinlenme ve vakit geçirme anlamında hizmet merkezi olabilecek şekilde altyapı ve tesisleşme faaliyetleri yürütülmelidir.
- Endüstri mirası anlamında sahip olduğu başta Işıkveren ve Karadon Müessesesi düzenlenerek kontrollü ziyaretlere açılmalıdır. Işıkveren tarihi öneminden dolayı müze olarak kent yaşamına kazandırılmalıdır.
- Çatalağzı bölgesinde sanayi ve insan yaşamının iç içe geçmesinden dolayı yaşanan olumsuzluklar sanayi lehine dönüştürülerek tüm alanın özel endüstri bölgesi olarak değerlendirilmesi için altyapı çalışmaları yürütülmelidir.
- Yatırım yeri kazandıracak faaliyetler araştırılmalı; yeni alan kazandırılarak yatırıma açılmalıdır.
- Mevcut yaşamı tehdit eden kirliliği önleyici tedbirler alınmalıdır.
- Kafes balıkçılığını teşvik edecek altyapılar kurulmalıdır.
- Girişimcilik ruhunu halkta teşvik edecek eğitim ve etkinlikler yaygınlaştırılmalıdır.
- Derelerin ıslahı ve atık su arıtımı sorunu öncelikli olarak çözülmelidir.
- Doğa ve hava sporlarına yönelik altyapı ve faaliyetler geliştirilmelidir.
- Mantar yetiştiriciliği ve kivi tarımı gibi bahçe uygulamaları teşvik edilmelidir.
- Odun dışı orman ürünlerine yönelik üretim faaliyetlerini artırmak üzere finansman destekleriyle tesisleşme geliştirilmelidir.
- Tekstil gibi özellikle genç ve kadın istihdamını teşvik edecek yatırımlar çekilmelidir.
- Küçük sanayi sitesi kurulmalıdır.
- Özellikle kadınlar arasında sosyal sermayenin güçlendirilmesi amacıyla STK ve kooperatiflerin kurulması teşvik edilmelidir.
- Termik santrallerin atık sularının bölgesel ısıtma sistemi veya sera gibi alanlarda kullanımına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

- Kent merkezinde sokak ve yapı sağıklaştırma çalışmaları yapılarak kent estetiği iyileştirilmelidir.
- Atıl gemi söküm alanları alternatif modeller kurgulanarak düzenli ve planlı yatırım alanı niteliğinde ilçe ekonomisine kazandırılmalıdır. Bu alanda sanayi, eğitim, teknoloji ve bilimin bütünleştiği bir yapı kurgulanmalıdır.

5.1.8. Zonguldak - Gökçebey

Gökçebey ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 22.296 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 21.165'e düşmüştür. Gökçebey'de 1 belde, 19 köy ve 10 mahalle yer almaktadır.

Gökçebey, bölgedeki ilçeler arasında nüfus bakımından 12'nci, ilde ise en az nüfusa sahip ilçe konumundadır. Bölge nüfusunun yüzde 2,0'si ve il nüfusunun yüzde 3,6'sı Gökçebey'de yaşamaktadır. Ile nüfusunun yüzde 59,0'u köyde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir. Ile nüfusu azalma trendini sürdürmektedir. Yaşlı bağımlı nüfusu az olmasına karşın ge sebep olan sorunlar nedeniyle genç nüfus ilçe dışına g etmektedir.

183 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 1,9'unu, il yüz ölçümünün yüzde 5,5'ini oluşturmaktadır. Ile yüz ölçümü bakımından bölgede 14'üncü, ilde ise 6'ncı sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 50,1'ini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 17'si, 15-64 yaş grubunda yüzde 69'u ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 15'i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Gökçebey ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 412'nci, altılı sistemde ise 3'üncü kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Gökçebey, Zonguldak ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 6'nci, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 10'uncu sıradadır.

YER-SİS sonuçlarına göre tarımsal olarak ilçenin potansiyeli bulunan alanları seracılık, arıcılık, orman ürünleri ve sebze yetiştiriciliğidir.

Stratejik konumu oldukça avantajlıdır. Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinin ana kara yolu ulaşım gzerghi üzerinde kesişim noktasında sayılabilecek bir lokasyona sahiptir. Bu durum ilçe idari sınırları içerisinde son yıllarda önemli özel sektör yatırımlarının artmasını sağlamıştır. Ayrıca Filyos Endüstri Bölgesi'ne ulaşan güzergâhta yine Filyos Bölgesi'nin hinterlandında gelişim koridorunun üzerinde yer almaktadır. Seramik üreten büyük işletmeler ilçe ekonomisine önemli katkı yapmaktadır.

Topoğrafik olarak nispeten düz arazilere sahiptir. Bu da yatırım alabilmesi açısından avantaj sağlamaktadır. Filyos Irmağı kenarında olması, nispeten daha az eğimli ve kullanılabilir arazilere sahip olması nedeniyle yatırımcıların ilçede fabrika, atölye ve iş yerleri açma eğilimi son yıllarda artmaktadır.

Kadınların da çalışabileceği sektörler olan tarımsal faaliyetler, ilçenin ekonomik ve sosyal yapısında önemli değişikliklere neden olmuştur. Sunulan yeni iş olanakları sayesinde ekonomi canlanmaya başlamış, özellikle seracılık ve kümes hayvancılığı alanlarında hareketlenme başlamıştır.

Ilenin en büyük problemi olan işsizlik ve buna bağlı olarak yaşanan gn önüne geçilebilmesi için var olan potansiyellerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle ilçe halkına ss bitkiciliği, kümes hayvancılığı ve arıcılık konularında gereken bilgilendirme yapılmalıdır. Bilhassa genç nüfusun ve kadınların bu alanlara kaydırılması ancak bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları önem kazanmaktadır.

İşsizlik ve buna bağlı göç, istihdam yaratan yatırımların azlığı, eğitim ve sosyokültürel imkânların kısıtlı olması ilçenin gelişiminin önündeki önemli engeller arasındadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Zonguldak – Gökçebey)

- Süs bitkiciliği önemli potansiyel taşımaktadır ve gelişimi desteklenmelidir.
- Kestane ve ihlamur gibi odun dışı orman ürünlerinin toplanması ve işlenmesine yönelik tedbirler alınmalı, üretim, işleme ve pazarlama altyapıları kurulmalıdır.
- Arıcılık ve kümes hayvancılığı desteklenmelidir.
- Gökçebey OSB'nin hayata geçirilmesi için gerekli çalışma ve yatırımlar hızlandırılmalıdır.
- Ulaşım avantajı değerlendirilmeli ve ilçenin bu konuda düzenli sanayi alanları ile sanayi parselleri üretilerek yatırım tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.
- Sosyal donatılar iyileştirilmeli ve sayıları artırılmalıdır.
- Süzek Deresi ve kanyonu, Herkime Evleri gibi değerleri turizmde daha etkin kullanılmalıdır. Bu kapsamda altyapı ve üstyapılar geliştirilmelidir.
- Kırsal turizm ve spor turizmine uygun alanlar tespit edilerek bu alanda gelişimi desteklenmelidir.
- Kırsal üretime yönelik yatırımlar ile üretici birlikleri ve kooperatiflerle daha kollektif çalışmalar yapılmalıdır.

5.1.9. Karabük – Merkez

1995 yılında il statüsüne kavuşan Karabük ili, sanayi kenti olmaya demir-çelik işletmelerinin faaliyete geçmesiyle başlamıştır. Günümüzde hâlâ Kardemir ve haddehaneler gibi demir çelik sektöründe faaliyet gösteren işletmelere bağımlı bir görünüm sergilemekte olan il merkezinin en temel ekonomik sorunu, demir çelik odaklı gelişimi çeşitlendirememiş olmasıdır.

Karabük Merkez ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 124.717 iken yüzde 10,2 artışla 2022 yılı TÜİK verilerine göre 137.428 olmuştur. Yıllar içinde dalgalanma yaşanmasına karşın nüfus artış eğilimindedir. Bölge nüfusunun yüzde 13,2'si ve il nüfusunun yüzde 54,5'i Merkez ilçede yaşamaktadır. İlçe nüfusunun yüzde 91,2'si şehirde yaşamaktadır.

790 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 8'ini, il yüz ölçümünün yüzde 19,1'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 4'üncü, ilde ise ilk sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 50,3'ünü oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 16'sı, 15-64 yaş grubunda yüzde 73'ü ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 11'i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Karabük Merkez ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 136'ncı, altılı sistemde ise 2'nci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Karabük ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından ilk sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise Zonguldak Merkez'den sonra ikinci sıradadır. Bu sonuçlara göre Karabük merkez ilçesi, orta üstü gelişmişlik görünümüne sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk demir-çelik işletmesi olan Kardemir'in kurulması ile birlikte kent şekillenmeye başlamıştır. Hızlı bir sanayileşme süreci yaşayan kent, günümüzde altyapı ve kentleşme sorunları yaşamaktadır. Bu sorunların başında kent merkezi içerisinde kalan ve kentsel kullanım kargaşasına neden olan haddehaneler gelmektedir. Ağır sanayi faaliyetlerinin gerçekleştirilmekte olduğu haddehaneler, istihdam ve gelir sağlamakla birlikte, çevre kirliliğine de neden olmaktadır.

Son yıllarda kentte ulaşım, çevre kirliliği, taşkın ve konut yerleşimleri konularında önemli tedbirler alınmış ve kent daha yaşanabilir hale gelmiştir. Üniversitenin kurulması ve gelişmesi ile kentte sosyal, kentsel ve kültürel anlamda önemli gelişmeler yaşanmıştır.

YER-SİS sonuçlarına göre ilçenin tarımsal olarak seracılık, arıcılık, orman ürünleri ve sebze yetiştiriciliği potansiyeli yüksektir.

İlçede bir adet organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. OSB'de parsellerin tamamı dolu durumdadır. Yeni düzenli sanayi alanına ihtiyaç duyulmaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Karabük – Merkez İlçe)

- Yeni düzenli sanayi alanları oluşturulmalıdır.
- Şehir içinde kalan haddehaneler ve diğer çarpık üretim alanları şehir dışında düzenli alanlara taşınmalıdır.
- Özellikle iş turizmine hizmet edecek nitelikte kaliteli konaklama yatırımları teşvik edilmelidir.
- Endüstri mirası unsurlarının yeniden işlevlendirilmesi sağlanarak kent yaşamına kazandırılan alanların Avrupa Endüstriyel Miras Rotası'na (ERIH) dahil edilmesi sağlanmalıdır.
- Karabük Teknoparkın yerleşkesi genişletilmeli, imkân ve kabiliyetleri arttırılmalıdır.
- Üniversitenin Ar-Ge ve sanayi entegrasyonu imkânları artırılmalıdır.
- Kentsel rekreasyon altyapısı ve tesis yatırımları artırılmalıdır.
- Kentsel dönüşüm yaygınlaştırılmalıdır.
- Seracılık teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Filyos Limanı ile demir yolu entegrasyonu arttırılmalıdır.
- Kent içi trafiğinin rahatlatılması için alternatif çevre yolu imkânları geliştirilmelidir.
- Filyos'a ve Zonguldak'a bağlanan yolların genişletilmesi ve bölünmüş yol standardına kavuşturulması sağlanmalıdır.
- Odun dışı orman ürünlerine yönelik teşvik edici altyapı tesisleri kurulmalıdır.
- Orman ürünlerinde tasarım, kalite ve üretime yönelik katma değeri artırıcı tedbirler alınmalıdır.
- Tekstil üretimini koruyacak teşvik unsurları yaratılmalıdır.
- Endüstriyel tarım ürünleri teşvik edilmelidir.
- Doğa turizmine uygun yaylalar ve orman içi alanlara ulaşım, altyapı ve üstyapılar geliştirilerek bu alandaki potansiyel daha etkin kullanılmalıdır.
- Keltepe Kayak Merkezi'nde konaklama imkânları geliştirilmeli, bu alan çevresinde 12 ay kullanıma uygun orman park alanları ve doğa sporu alanları oluşturulmalıdır.
- Doğal güzelliğinden ve potansiyelinden ötürü ekoturizm, spor turizmi ve alternatif turizm imkânları geliştirilmeli, bu alanlarda yatırımlar arttırılmalıdır.
- Endüstriyel miras turizmi geliştirilmeli, bu kapsamda Yenişehir Mahallesi'ndeki atıl tesisler kent yaşamına kazandırılmalıdır.
- Demir-Çelik Müzesi veya Sanayi Müzesi yapılarak kenti oluşturan sanayi kültürü turizmle bütünleştirilmelidir.
- Irmak-Karabük-Zonguldak demir yolu hattı tren turizmi kapsamında değerlendirilmelidir.
- Baklabostan Tabiat Parkı ve diğer uygun alanlarda konaklamalı ve nitelikli alternatif konaklama imkânları geliştirilmelidir.

5.1.10. Karabük – Eflani

Eflani ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 9.333 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 8.352 olmuştur. Eflani’de 54 köy ve 6 mahalle yer almaktadır.

Eflani, bölgedeki ilçeler arasında en az nüfusa sahip 3’üncü, ilde ise en az nüfusa sahip 2’nci sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 0,8’i ve il nüfusunun yüzde 3,3’ü Eflani’de yaşamaktadır. Genel olarak kırsal görünüme sahiptir. İlçe nüfusunun yüzde 75,1’i köylerde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir. İlçe nüfusunun az olmasının nedeni göç ve göçe neden olan sebeplerdir.

674 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 6,9’unu, il yüz ölçümünün yüzde 16,3’ünü oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 9’uncu, ilde ise 5’inci sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 49,3’ünü oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 9’u, 15-64 yaş grubunda yüzde 59’u ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 32’si bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Eflani ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 758’inci, altılı sistemde ise 5’inci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Eflani, Karabük ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 5’inci sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 16’ncı sıradadır. Bu sonuca göre Eflani ilçesinin, az gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

İl merkezine uzak durumda olan ilçe yaşamsal açıdan ve yatırımlar açısından dezavantajlara sahiptir. İş sahalarının yetersizliği, kamu yatırımlarının ve özel sektör yatırımlarının azlığının doğal sonucu olarak yaşanan göçün tersine çevrilmesi Eflani açısından hayati öneme sahiptir.

Eflani genel olarak yaşlı nüfusun yoğun olarak bulunduğu ve tarımsal faaliyetlerin yaygın olarak yapıldığı bir ilçedir. Dolayısıyla ilçe ekonomisinde tarım kadar emekli maaşları da önem taşımaktadır. İstihdam olanaklarının yetersizliği nedeniyle yaşanan göç bir kısır döngüye neden olmaktadır. Olası yeni yatırımların ihtiyaç duyabileceği yetişmiş ve genç iş gücü bölge dışına kaçmakta ve nüfus sürekli azalmaktadır.

Eflani’nin yaşadığı sorunların üstesinden gelinebilmesi, ekonomik ve sosyal kalkınmanın hayata geçirilebilmesi için tarım alanında mevcut potansiyelin gerek bitkisel üretim gerekse hayvancılık yoluyla üretime dökülmesi ve ilçenin sahip olduğu turistik olanakların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Karabük Üniversitesi’ne bağlı yükseköğretim altyapısının niteliğinin artırılması, konut standartlarının yükseltilmesi ve yer altı zenginliklerinin işlenme oranının arttırılması da ilçenin gelişimine katkı sunabilecek konular olarak ifade edilmiştir.

Turizm anlamında kırsal turizm kaynak değerlerine sahiptir. Bu bakımdan gerek Safranbolu’ya yakınlığı gerekse de Safranbolu ve Kastamonu Pınarbaşı ilçesi arasındaki turizm hareketliliğinden faydalanabilecek bir potansiyele sahiptir. Daha çok ekoturizm ve doğa sporları alanlarında bir potansiyel barındırmaktadır.

Tarım ve hayvancılık konusunda önemli bir geçmişe sahip olmakla birlikte muhtemel yatırımlarla ve arazi toplulaştırma faaliyetleri ile özellikle endüstriyel tarımda yüksek verim elde etmek mümkündür. Tarımda sulama imkânları bulunmakta birlikte kullanım oranı yüzde 30 seviyelerindedir. Yağlı tohumlar ve yem bitkilerinde üretim potansiyeli yüksektir.

YER-SİS sonuçlarına göre mantarcılık ve orman ürünleri için de üretim potansiyeli barındırmaktadır. Kaz ve hindi yetiştiriciliğinin gelişme potansiyeli yüksek olup bu konuda kamu ve özel yatırımlar dikkat çekmektedir. Özellikle gastronomi değerleri bakımından oldukça zengin bir ilçedir, bu konuda yapılacak çalışmalar turizme de entegre edilmelidir.

Temel Kalkınma Stratejileri (Karabük – Eflani)

- Arpa, buğday ve yem bitkileri öncelikli olmak üzere yağlı tohumlar tarımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Parçalı ve çok hisseli arazi sorunu için tedbirler alınmalıdır.
- Tarımsal girişimlerin desteklenmesi sağlanmalıdır.
- Konutlarda doğal gaz geçiş başlatılmalıdır.
- Küçükbaş yetiştiriciliğini kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tarımsal destekler ihtiyaç ve potansiyelleri doğrultusunda pozitif ayrıcalık sağlanarak kullanılmalıdır.
- Mermer işlemede katma değeri artıracak işletme altyapısı kurulmalıdır.
- Konaklama ve günü birlik tesislere yönelik yatırımlar sağlanmalıdır.
- Büyük baş hayvancılıkta yem bitkileri tarımından entegre kombine ve tesislere kadar altyapılar kurgulanmalıdır.
- Yöresel ürünlere yönelik geliştirme, üretim ve tanıtım faaliyetleri yürütülmelidir.
- Tekstil gibi özellikle kadınların hızlı şekilde istihdam edilebileceği tesis yapıları yatırımları kamu desteği ile sağlanmalıdır.
- Ekoturizm, kırsal turizm ve agro turizm imkânları geliştirilmelidir. İlçenin doğasına ve coğrafyasına uygun atlı binicilik yapılabilecek ve çiftlik konseptinde turizm tesisleri ilçeye kazandırılmalıdır.
- Safranbolu-Eflani arasında turizm koridoru kurulmalı ve bu koridorda ekoturizm faaliyetleri geliştirilerek yürütülmelidir.

5.1.11. Karabük – Safranbolu

Batı Karadeniz Bölgesi'nin turizm lokomotifi olan ilçe Türkiye'nin en önemli kültür destinasyonlarından biridir. UNESCO dünya kültür mirası olarak tescillenen kent bu ünvanı ile her geçen yıl turistik unsurları, ziyaretçi sayısı ve marka değeri ile yükselmektedir. Geleneksel tarihi dokusu, zanaatları, kültürü, sanatı ve gastronomisi ile ekonomik değer yaratmaktadır.

Safranbolu ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 58.373 iken yüzde 20,6 artarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 70.409 olmuştur. Safranbolu'da 60 köy ve 21 mahalle yer almaktadır.

Safranbolu, bölgedeki ilçeler arasında en fazla nüfusa sahip 6'ncı, Karabük ilinin en kalabalık ikinci ilçesidir. Bölge nüfusunun yüzde 6,7'si ve il nüfusunun yüzde 27,9'u Safranbolu'da yaşamaktadır. Kentsel görünüme sahip ilçe nüfusunun yüzde 75,3'ü şehirde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir. Kırsal altyapısının zayıflığı, kırsal nüfusun azalması, tarımsal üretimin azalması gibi sorunlar yaşamaktadır. Yaşlı bağımlılığı düşük iken görece genç bir nüfusa sahip olduğundan genç bağımlı nüfusu yüksek seviyededir.

750 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 7,6'sını, il yüz ölçümünün yüzde 18,1'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 7'nci, ilde ise 4'üncü sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 49,8'ini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14

yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 11'i, 15-64 yaş grubunda yüzde 65'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 24'ü bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Safranbolu ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 188'inci, altılı sistemde ise 2'nci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Safranbolu, Karabük ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından ikinci sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 3'üncü sıradadır. Bu sonuca göre Safranbolu ilçesinin, orta üstü gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

İlçede temel ekonomik faaliyet turizm ve turizme bağlı hizmet sektörleridir. Son yıllarda günü birlik ziyaretçi sayısı artmakla birlikte ortalama geceleme sayısı ve doluluk oranları düşmektedir. Bu durum toplam turizm gelirlerinin azalmasına neden olmakta ve günü birlik ziyaretçi artışı taşıma kapasitesinin aşılması sorunlarına neden olmaktadır. Bununla birlikte, kentsel altyapının iyileştirilmesi, aktivite türlerinin çeşitlendirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması, çevredeki turizm unsurlarının ve destinasyonlarının entegre edilmesi konularında geliştirme çalışmaları yürütülmektedir.

İlçe turizmin dışında tekstil ve gıda üretiminde de önemli yatırımlara ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği ile agroturizm konusunda da yatırımlar son yıllarda artış göstermeye başlamıştır.

YER-SİS çalışmasında ilçenin tarımsal kümelenme odağında gelişme potansiyeli bulunan alanları seracılık, tıbbi ve aromatik bitkiler, kümes hayvancılığı ve sebze yetiştiriciliğidir. Bununla beraber tarımda parçalı arazi yapısı ve sulama yetersizliği tarımsal gelişmenin önündeki önemli engellerdir.

Temel Kalkınma Stratejileri (Karabük – Safranbolu)

- İlçenin turizmi yeniden şekillendirecek ve ayağa kaldıracak topyekûn tedbirler uygulanmalıdır.
- İlçenin marka değeri korunmalı, kalitesiz hizmete izin verilmemeli, tanıtım ve pazarlama güçlendirilmeli, marka zincir tesisler kazandırılmalı ve turizm noktaları çeşitlendirilmelidir.
- Hizmet kalitesini ölçümleyecek bir sistem ilçede geliştirilmeli ve teşvik edilmelidir.
- Turizm odaklı üretimde yerleşme artırılmalıdır.
- İlçenin tarımsal üretim altyapısı güçlendirilmelidir.
- Safranbolu-Eflani, Safranbolu- Eskipazar, Karabük-Yenice ve Kastamonu-Pınarbaşı ilçelerinin turizm kaynak değerleri etkileşimli hale getirilmeli, turizm bütüncül planlanmalı ve pazarlanmalıdır.
- Agroturizm alanları arttırılmalı, agroturizm rotaları ve faaliyetleri geliştirilmelidir.
- Yeni bir KSS yapılmalıdır.
- Tekstil üretiminin kalıcı hale getirilmesi için yeni teşvikler sunulmalıdır.
- Kadın üretim kooperatifleri desteklenmelidir.
- Gastronomi unsurları geliştirilmeli ve üretimi artırılmalıdır.
- Özellikle ulaşım odaklı kentsel tasarımlar hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Zonguldak ve Ankara'yla bağlantılı şekilde tren turizmi geliştirilmelidir.
- Hediyelik eşya ve zanaat üretimi teşvik edilmelidir.
- Turizmin hizmet standartları ve niteliği geliştirilerek turizmin nicelikten ziyade niteliksel gelişimine yönelik çalışmalar yürütülmelidir.
- Tarihi çarşıda otopark ve yayalaştırma çalışmaları yapılmalıdır.
- Kent çevresinde alternatif konaklama tesisleri ve doğa içi etkinlik alanları oluşturulmalıdır.
- Kanyon turizmi, mağara turizmi ve doğa sporları turizmi imkânları geliştirilmelidir.

- Bulak Mencilis Mağarası aydınlatma ve altyapısı ile tesisleri yeni yatırımla iyileştirilerek turizmin hizmetine daha nitelikli şekilde sunulmalıdır.
- Etkinlik turizmi kapsamında ilçede yürütülen festival ve etkinliklerin nitelikleri arttırılmalıdır.
- Yayla turizmi geliştirilmeli ve doğa turizmi imkânları çeşitlendirilmelidir.
- Bisiklet turları gibi bölgenin ve ilçenin marka değerini arttıracak ve ziyaretçi niteliğini yükseltecek daha nitelikli gruplarla çalışmalar yürütülmelidir.

5.1.12. Karabük – Yenice

İlçenin en önemli özelliği Türkiye'nin en büyük blok ormanına sahip olmasıdır. Zengin orman varlığının sürüklediği ormancılık ile orman ürünleri öne çıkan sektörleridir.

Orman varlığı aynı zamanda doğa temelli turizm aktivitelerine de imkân sağladığı için turizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. Hâlihazırda şeker kanyonu ve İhlamur teras bölgelerindeki tesisleşmeler ile Karabük Merkez sınırlarında yer alan Keltepe Kayak tesisleri sayesinde turizm faaliyetlerinde son yıllarda önemli gelişmeler olmuştur ve ziyaretçi sayıları artış trendindedir.

İlçenin en önemli avantajı konumudur. Zonguldak ve Bartın illerini Karabük ili ile bağlayan kara yolu güzergâhı üzerinde bulunmaktadır. İlçeden geçen demir yolu sayesinde yolcu ve yük taşımacılığı gerçekleştirilmektedir.

Yenice ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 21.671 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 19.371 olmuştur. Yenice'de bir belde, 34 köy ve 17 mahalle yer almaktadır.

Yenice, bölgedeki ilçeler arasında en az nüfusa sahip 4'üncü, ilde ise en fazla nüfusa sahip 3'üncü sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 1,9'u ve il nüfusunun yüzde 7,7'si Yenice'de yaşamaktadır. Genel olarak kırsal görünüme sahiptir. İlçe nüfusunun yüzde 53,3'ü köylerde yaşamaktadır. Özellikle orman köylülüğü statüsü ekonomik anlamda nüfusu kırsalda tutan önemli bir etkidir. İlçe nüfusunun az olmasının nedeni göç ve göçe neden olan sebeplerdir.

777 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 7,9'unu, il yüz ölçümünün yüzde 18,8'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 5'inci, ilde ise ikinci sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 49,8'ini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 11'i, 15-64 yaş grubunda yüzde 64'ü ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 25'i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Yenice ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 590'ıncı, altılı sistemde ise 4'üncü kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Yenice, Karabük ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 4'üncü sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 14'üncü sıradadır. Bu sonuca göre Yenice ilçesinin, az gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

YER-SİS araştırmasına göre ilçenin tarımsal anlamda arıcılık, mantarcılık, orman ürünleri üretiminde gelişme potansiyeli yüksektir.

Turizm bağlamında ilçenin Safranbolu, Filyos ve Zonguldak ile etkileşimi de artmaktadır. Bu ilçelere gelen turistlerin Yenice'yi durak olarak belirlemesi, yeni yatırımlarla birlikte sayılarının bu kitlenin sayılarının

daha da artabileceği öngörülmektedir. Tren seyahati de bu bağlamda önemli bir katkı sunma potansiyeli taşımaktadır.

Ormanlık yaygın olmasına rağmen orman ürünleri üretiminde katma değerli işlerin olmaması; buna yönelik üretim, girişim ve ustalık becerisinin düşük olması önemli sorunlardan bir tanesidir.

İlçenin en önemli sorunlarından biri afetlerdir. Dere yataklarının keşiştiği bir alanda kurulan ilçe düzensiz yağış kaynaklı taşkın ve heyelanlarla hemen her yıl karşılaşmaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Karabük – Yenice)

- Orman ürünleri OSB kurulması için altyapı çalışmaları yürütülmelidir.
- Odun dışı orman ürünlerine yönelik çalışmalar teşvik edilmelidir.
- Afet bilincini artırma ve afet önleme faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır.
- İhlamur Teras ve Şeker Kanyonu'nda turizm gelişimi için altyapılar ve tesisler güçlendirilmelidir.
- Ahşaba yönelik beceri ve ustalık geliştirme faaliyetleri düzenlenmelidir.
- Yenice Ormanlarının marka değeri yükseltilmelidir.
- İlçenin ormanlarında standartların çok üzerinde boy ve çapa ulaşmış anıt ağaçlar ve çok miktarda ağaç türü ekoturizm potansiyelini artırmaktadır.
- Ekoturizm, doğa turizmi ve spor turizmi konusunda altyapı ve üstyapılar geliştirilmelidir. Bu alanda yerel yönetim ve STK'lar geliştirilerek ilçede söz konusu alanlarda markalaşma sağlanmalıdır.
- Tren turizmi geliştirilmeli, Safranbolu, Karabük ve Zonguldak'la entegrasyonu artırılarak turizmde daha fazla katma değer yaratılmalıdır.
- Bisiklet turizmi ve etkinlikleri desteklenerek bu alandaki ilçe potansiyeli güçlendirilmelidir.
- Kampçılık ve doğa eğitimleri konusunda önemli bir merkez olmasına yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

5.1.13. Karabük – Eskipazar

Hadrianopolis Antik Kenti'ne ev sahipliği yapan ilçe tarihi ve kültürel değerleriyle Safranbolu turizminin çeperinde turizmde önemli bir destek bölgesidir. Termal kaynakları sayesinde alternatif turizm türlerine uygun bir yapıya sahiptir. Tarım alanlarının uygunluğu sayesinde tarımsal potansiyeli yüksektir.

Eskipazar, Karabük ilinin en güneyinde bir ilçedir. Arazinin elverişli olması nedeniyle yatırımlara ve düzenli sanayi alanlarına uygundur. Metal ihtisas OSB olarak tasarlanan ve sonrasında karma statüye dönüştürülen Eskipazar Organize Sanayi Bölgesi bu potansiyelin bir sonucu ortaya koyulan önemli bir yatırımdır.

Eskipazar ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 12.717 iken çok küçük bir artışla 2022 yılı TÜİK verilerine göre 12.767 olmuştur. Eskipazar'da 50 köy ve 7 mahalle yer almaktadır.

Eskipazar, bölgedeki ilçeler arasında en az nüfusa sahip 4'üncü, ilde ise en az nüfusa sahip 3'üncü sıradadır. Bölge nüfusunun yüzde 1,2'si ve il nüfusunun yüzde 5,1'i Eskipazar'da yaşamaktadır. Genel olarak kırsal bir görünüme sahip olmakla birlikte ilçe nüfusunun yüzde 52,4'ü köylerde yaşamaktadır.

754 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 7,7'sini, il yüz ölçümünün yüzde 18,2'sini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 6'ncı, ilde ise 3'üncü sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 48'ini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş

grubunda toplam nüfusun yüzde 16'sı, 15-64 yaş grubunda yüzde 70'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 13'ü bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Eskipazar ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 540'ıncı, altılı sistemde ise 4'üncü kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Eskipazar, Karabük ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 3'üncü sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 13'üncü sıradadır. Bu sonuca göre Eskipazar ilçesinin, az gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

YER-SİS sonuçlarına göre ilçede tarımsal potansiyeli yüksek olan alanlar kümes hayvancılığı, mantarcılık ve orman ürünleridir.

İlçenin temel sorunlar iş imkânlarının yeterli ve çeşitli olmaması, parçalı arazi yapısının olması, sulama imkânının olmaması ve bu sorunların sebep olduğu göçtür.

Temel Kalkınma Stratejileri (Karabük – Eskipazar)

- Kırsal üretimin güçlendirilmesi için üretim tesisleri ve altyapı projeleri desteklenmelidir.
- Sulu tarım yaygınlaştırılmalı, yağlı endüstri bitkileri tarımı teşvik edilmelidir.
- Ormana dayalı el sanatları geliştirilmelidir.
- Lojistik avantajı gözetilerek yeni kurulan OSB'de lojistik merkezi kurulmalıdır.
- KSS ve yeni işlikler kurulmalıdır.
- Orman ürünleri sanayisine yönelik altyapı ve işletme modelleri ile ortak altyapılar desteklenmelidir.
- Orman ürünlerine yönelik simbiyotik tesisler geliştirilmelidir.
- Hadrianopolis Antik Kenti ve çevresi turizme kazandırılmalı, ziyaretçi merkezi kurulmalıdır.
- Tarımsal kooperatifçilik desteklenmelidir.
- Tarıma yönelik araç ve ekipman kapasitesi artırılmalıdır.
- Sosyal donatı ve yaşam altyapısı geliştirilmelidir.
- Termal turizm altyapı ve tesisleri, nitelikli konaklama tesisleri ve günübirlik tesisler ile turizmde gelişim sağlanmalıdır.
- Yayla turizmi ve doğa turizmindeki potansiyeli ve Ankara'ya yakınlığı sebebiyle gerekli altyapı ve tesislerle bu alandaki potansiyeli harekete geçirilmelidir.

5.1.14. Karabük – Ovacık

Ovacık ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 2.773 iken artarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 3.721 olmuştur.

Ovacık, bölgedeki ilçeler arasında ve ilde en az nüfusa sahip ilçedir. Bölge nüfusunun yüzde 0,4'ü ve il nüfusunun yüzde 1,5'i Ovacık'ta yaşamaktadır. Genel olarak kırsal görünüme sahiptir. İlçe nüfusunun yüzde 84,6'sı köylerde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir. Ovacık bölgede en fazla köy nüfus oranına sahip ilçedir.

398 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 4,1'ini, il yüz ölçümünün yüzde 9,6'sını oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 11'inci, ilde ise son sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 46,2'sini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 6'sı, 15-64 yaş grubunda yüzde 56'sı ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 38'i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Ovacık ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 824'üncü, altılı sistemde ise 5'inci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Ovacık, Karabük ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından son sıradadır. Bölgede bulunan 18 ilçe arasında da son sırada yer alan Ovacık ilçesinin, az gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

Kırsal görünüme sahip olup, kentsel olanaklardan oldukça uzaktır. Karabük kent merkezine komşu olmasına rağmen uzak mesafede bulunmaktadır. İl merkezine ulaşım mevsimsel koşullara göre imkânsız hale gelebilmektedir.

Konut sayısının ve kalitesinin yetersiz olması ve temel sosyal altyapının eksikliği dış göçün önemli nedenlerindedir. İş olanaklarının olmaması ve geçmişte tarımsal faaliyetler yoğunken günümüzde yok olmaya başlaması göçün diğer sebepleridir.

İlçede spor yüksekokulu yapılmasına ve spor salonu gibi imkânların kazandırılmasına rağmen mevcut yatırımlar etkili olamamıştır. Genç nüfusun azalması da yapılan yatırımları atıl bırakmaktadır. İlçedeki idari ve eğitim kurumlarında çalışanlarında ilçenin sosyal, ekonomik ve yaşamsal eksikliklerinden dolayı ikamet etmekte gönülsüz olmaları kent yaşamının gelişmesini engellemektedir.

Mevcut doğal yapısının ekoturizm ve doğa sporlarına uygun olması nedeniyle kırsal turizm faaliyetleri geliştirilebilir. Tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi; başta kadınlar olmak üzere tarımsal üretime yönelik altyapı ve tesis yatırımlarının yapılması özellikle yem bitkileri, tahıl, orman ürünleri ve hayvansal üretimi geliştirebilir.

İlçenin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksinde 2022 yılı sırası 824 olarak tespit edilmiştir. Buna göre ilçe, Batı Karadeniz Bölgesi'nin en az gelişmiş ilçesi iken Türkiye genelinde de en az gelişmiş ilçelerinden biri olarak sıralamada yer almıştır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Karabük – Ovacık)

- Tarımsal ve hayvansal faaliyetler önceliklendirilmelidir.
- Tarıma yönelik genç girişimcilik özendirilmelidir.
- Hayvansal üretim bilgisi geçmişten bugüne yaygın olup, bu tecrübeyi üretime aktaracak özel destekleme ve uygulamalar devreye alınmalıdır.
- Kentsel donatılar geliştirilmelidir.
- Organik tarım ve agro turizm özendirilmelidir.
- Doğa sporlarına yönelik altyapılar geliştirilmelidir.
- Orman ürünleri sektörü desteklenmelidir.
- Kış aylarının yaşattığı ulaşımdaki zorlukları giderecek tedbirler alınmalıdır.
- Kooperatifleşme desteklenmelidir.

5.1.15. Bartın – Merkez

1991 yılında Zonguldak'tan ayrılarak il statüsüne kavuşan Bartın'da Merkez ilçe yayalaştırılan alanların ve yeşil alanların en fazla olduğu kent merkezi olma özelliğine sahiptir. Ancak bu olumlu yanlarına karşın ilçenin gelişimini olumsuz etkileyen, mevzuata ve topoğrafyaya bağlı bazı sorunlar bulunmaktadır.

Bu sorunların başında ilçe merkezinde yer alan kentsel sit alanı gelmektedir. Kentsel sit alanı, Bartın'a özgü dokunun bozulmasını engellemiştir ancak mevcut dokuya müdahaleyi ve gelişimi de kısıtlamıştır.

Şehir içi ulaşım bağlantılarının yetersiz olduğu kent merkezi, Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) kapsamında kaldığı için yeni konut alanı ve yeni yol güzergâhı önerilememektedir.

Bartın Merkez ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 144.273 iken yüzde 12,2 artışla 2022 yılı TÜİK verilerine göre 161.830 olmuştur. Bu nüfusla ilçe, bölgenin en çok nüfusa sahip ikinci ilçesi, Bartın'ın ise en fazla nüfusa sahip olan ilçesi olmuştur. Bölge nüfusunun yüzde 15,5'i ve il nüfusunun yüzde 79,6'sı Merkez ilçede yaşamaktadır. İlçe nüfusunun yüzde 52,3'ü şehirde yaşamaktadır. Yıllar içinde dalgalanma yaşanmasına karşın nüfus artış eğilimindedir. Bunda gelişen ekonomik yatırım ve fırsatlar ile kentsel yaşam kalitesindeki artış etkili olmuştur.

1.091 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 11,1'ini, il yüz ölçümünün yüzde 46,8'ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede ve ilde birinci sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 50,5'ini oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 17'si, 15-64 yaş grubunda yüzde 70'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 13'ü bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Bartın Merkez ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 226'ncı altılı sistemde ise 2'nci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Bartın Merkez, Bartın ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından ilk sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 6'ncı sıradadır. Bu sonuca göre Bartın Merkez ilçesinin, orta üstü gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

Kentin içerisinden geçen Bartın Irmağı, ülkemizde akarsu ulaşımına elverişli tek ırmak olma özelliğine sahiptir ve rekreatif düzenlemelere elverişli yapısı ile ilçe için büyük bir avantaj teşkil etmektedir. Zamanla akarsu taşımacılığının aksaması nedeniyle, ırmakta yapılan faaliyetler azalmış, sonuç olarak ırmak yolcu ve yük taşımacılığındaki bu özelliğini kaybetme noktasına gelmiştir. Kentin iç bölgelerine kadar ulaşım yapılmasına olanak sağlayan 14 km uzunluğundaki Bartın Irmağı'nın ıslah çalışmaları henüz yapılmamıştır. Özellikle son yıllarda iklim değişikliğine bağlı ani yağış rejimi gibi etkenler başta olmak üzere havzada, topoğrafya ve drenaj koşulları gibi faktörlerin etkisiyle sel ve taşkınlar neden olmakta, oluşan afet olaylarının ilçe merkezini de içerecek şekilde bütün ile olumsuz yansması sebebiyle afet önleyici çalışmaların acilen faaliyete geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bartın ilinin en önemli sorunu turizm potansiyelinin değerlendirilememesi ve gerek arazi koşulları gerekse yasal kısıtlar sebebiyle kentin yaşanabilir bir biçimde gelişmemesidir. Turizm ve eğitim vizyonu çerçevesinde kentin farklı potansiyelleri mevcuttur. Turizmde sayıdan ziyade kaliteye önem verildiği müddetçe, turizmin ilçenin gelişmişlik düzeyini arttıracığı ifade edilebilir.

YER-SİS sonuçlarına göre ilçenin tarımsal potansiyeli seracılık, süt ve süt ürünleri, arıcılık, büyükbaş hayvancılık, mantarcılık, orman ürünleri ve sebze yetiştiriciliğinde yoğunlaşmaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Bartın – Merkez İlçe)

- Tarımsal arazi toplulaştırması, tarım arazilerine ulaşım, hayvan ve tohum ıslahı gibi öncelikli konulara yönelik tedbirler geliştirilmelidir.
- Süt hayvancılığı ve süt ürünleri üretimi öncelikli sektör olarak desteklenmelidir.
- Kırsal turizm geliştirilmelidir.
- Nitelikli konaklama kapasitesi artırılmalı; hizmet kalitesi yükseltilmelidir.

- Seracılık desteklenmeli ve sera ihtisas OSB kurulmalıdır.
- Arıcılıkta üretim ve kalite artırılmalıdır.
- Odun dışı orman ürünleri başta defne ve kestane olmak üzere desteklenmelidir.
- Sanayide düzenli sanayi alanlarının sayısı artırılmalı ve mevcutların yenilenmesi sağlanmalıdır.
- Afet riski yüksek bir kent olarak dere ıslahı, heyelan önleme ile afetlere yönelik bilinç ve farkındalık artırma faaliyetleri güçlendirilmelidir.
- Sosyal yaşam altyapısı geliştirilmelidir.
- Merkeze bağlı sahiller kıyı turizmi açısından geliştirilmeli, altyapı ve üstyapılar oluşturulmalıdır. Böylece Amasra'ya yönelik turizm talebine destek olacak tampon sahiller düzenlenmelidir.
- Kıyılarda turizm altyapısı geliştirilerek mavi bayrak sayısı artırılmalıdır.
- TPAO ve Filyos Endüstri Bölgesi yatırımlarına paralel olarak küçük sanayi sitesi yatırımları gerçekleştirilmeli, buradaki iş gücüne ev sahipliği yapacak konut projeleri geliştirilmelidir.
- Orman ürünleri, mobilya ve ahşap yatırımları öncelikli sektörler olarak desteklenmelidir.
- Coğrafi işaretli ürünlerin sayısı artırılmalı ve bu ürünlerin üretimini özendirerek altyapı ve tesisler kurulmalıdır.
- KSS'lerin sayısı artırılmalı ve mevcutlar iyileştirilmelidir.
- Engellilerin sosyal yaşam ve iş gücüne katılımını sağlayacak erişim projeleri uygulanmalıdır.
- Kentsel turizm değerlerinin tanıtımı artırılmalıdır.
- Özel okul ve hastane yatırımları teşvik edilmelidir.
- Girişimciliği yaygınlaştıracak faaliyetler geliştirilmelidir.
- Ahşap el sanatları geliştirilmelidir.
- Yayla turizminin geliştirilmesine yönelik planlama ve yatırımlar gerçekleştirilmelidir.
- Tarihi Bartın Evleri restore edilerek tesisleştirilmeli, mümkün olan yerlerde sokak sağlıklaştırma çalışmaları yapılmalıdır.
- Geleneksel saya üretimi modern altyapı ve tesislerle desteklenmelidir.
- Bartın Irmağı sportif faaliyetler açısından uygun altyapılarla desteklenerek kullanılmalıdır.

5.1.16. Bartın – Amasra

Amasra ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 15.341 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 13.852 olmuştur. Amasra'da 30 köy ve 5 mahalle yer almaktadır.

Amasra, bölgedeki ilçeler arasında en az nüfusa sahip 5'inci, ilde ise en az nüfusa sahip ikinci ilçedir. Bölge nüfusunun yüzde 1,3'ü ve il nüfusunun yüzde 6,8'i Amasra'da yaşamaktadır. Genel olarak kırsal görünüme sahiptir. İlçe nüfusunun yüzde 56,8'i köylerde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir.

178 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 1,8'ini, il yüz ölçümünün yüzde 7,6'sını oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 15'inci, ilde ise 3'üncü sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 49,4'ünü oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 13'ü, 15-64 yaş grubunda yüzde 66'sı ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 21'i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Amasra ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 379'uncu, altılı sistemde ise 3'üncü kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Amasra, Bartın ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından ikinci sırada, bölgede bulunan 18

ilçe arasında ise 9'uncu sıradadır. Bu sonuca göre Amasra ilçesinin, orta altı gelişmişlik düzeyine sahip bir ilçe olduğu değerlendirilebilir.

Amasra ilçesi nüfus bakımından olmasa da marka değeri bakımından Batı Karadeniz Bölgesi'nin en önemli ilçelerinden biridir. Özellikle yaz turizmi bakımından Karadeniz Bölgesi'nin ve kendi hinterlandının en önemli destinasyonlarından biridir. Nüfusun yarısından fazlası kırsalda yaşamakta olup, kırsal görünümü yüksek bir ilçedir.

Eşsiz doğal yapısı ve 5 bin yıllık tarihi dokusu, geçmiş yıllardan beri Amasra'yı turizmde tercih edilen bir merkez haline getirmiştir. Bu nedenle özellikle yaz aylarında ilçeye akın eden yerli ve yabancı turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek altyapının oluşturulması önem arz etmektedir.

İlçedeki temel ekonomik faaliyet turizm ve bağlı hizmet sektörleridir. Bu nedenle turizm gerek ekonomik gerekse kentsel altyapı anlamında kentin odağı durumundadır.

Turizmin istenilen düzeye ulaşmamasının önemli nedenleri arasında sektörde faaliyet gösteren işletmelerin yeterli kapasite ve kalitede olmaması gösterilmiştir. İlçede mevcut turizm tesislerinde kalite arttırılmalı ve fiyat standardı getirilmelidir. Özellikle gençlerin yabancı dil konusunda eğitilmelerinin büyük avantaj sağlayacağı öngörülmektedir. Bu sayede rehberlik gibi konularda istihdam edilmeleri kolaylaştırılabilecektir. Bunun dışında, kültür, kongre ve konferans turizmine uygun olarak 5 yıldızlı otel yapımının da ilçe turizminin değişik bir boyut kazanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bir diğer sorun ise ilçedeki plansız kentleşmedir. Plansız kentleşme ve kent yapısına uymayan imar durumu, ilçenin tarihi ve turistik yapısı ile uyumsuzluk göstermektedir. Bu konuda binaların dış kaplama ve boyaları bir renk veya örnekte toplanması sağlanmalıdır. Yapılacak yeni binalar imarlı, planlı, projeli, depreme dayanıklı, modern bir şekilde inşa edilmelidir. Bunun yanı sıra ilçe için önem taşıyan özellikle Boztepe Kemer Köprüsü acilen onarılmalı ve Kaleiçi ile Boztepe Mahallelerinde uygun olmayan yapılaşmanın önüne geçilmelidir.

YER-SİS sonuçlarına göre ilçede tarımsal potansiyel arıcılık, balıkçılık ve orman ürünlerinde yoğunlaşmaktadır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Bartın – Amasra)

- Nitelikli konaklama tesisi kapasitesi ve kalitesi artırılmalıdır.
- Turizmin tüm hizmet alanlarında profesyonelleşme sağlanmalıdır.
- Kıyılarda turizm altyapısı geliştirilmeli ve mavi bayrak sayısı artırılmalıdır.
- Turizm yatırımlarına yönelik gerekli çalışmalar yürütülmelidir.
- Kırsal turizm desteklenmelidir.
- Kentsel görünümü iyileştirecek sokak ve cephe sağlıklaştırılması çalışmaları yürütülmelidir. Özellikle Çekiciler Çarşısı gibi önemli alanlarda pilot uygulamalarla bu çalışmalar başlatılmalıdır.
- El sanatları ve hediyelik eşya üretimi geliştirilmelidir.
- Filyos vadisi yatırımları odağında entegre turizm hizmetleri geliştirilmelidir.
- Turizm mevsiminde ulaşım yönetimi ve otopark imkânları geliştirilmelidir.
- Karavan turizmine yönelik parklar oluşturulmalıdır.
- Tarihi değerlere yönelik kazı ve çalışmalar hızlandırılmalıdır.
- Yat limanı altyapısı geliştirilmelidir.
- Odun dışı orman ürünleri potansiyeli değerlendirilmelidir.
- Kooperatifleşme desteklenmelidir.

- Kruvaziyer turizminin geliştirilmesi için altyapı ve eksiklikler giderilerek bu kapsamda turizm paydaşlarının bilinç ve farkındalığı arttırılmalıdır.
- Kruvaziyer turizminin geliştirilmesine yönelik altyapı ve üstyapılar geliştirilmeli, bölgeyi ziyaret eden turistlere yönelik deneyim ve doğa sporu imkânları arttırılmalıdır.
- Antik kent kazı ödenekleri arttırılarak çalışmalara hız kazandırılmadır.

5.1.17. Bartın – Kurucayıle

Kurucayıle ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 7.059 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 6.337 olmuştur. Kurucayıle’de 28 köy ve 4 mahalle yer almaktadır.

Kurucayıle, bölgedeki ilçeler arasında en az nüfusa sahip ikinci, ilde ise en az nüfusa sahip ilçedir. Bölge nüfusunun yüzde 0,6’sı ve il nüfusunun yüzde 3,1’i Kurucayıle’de yaşamaktadır. Kırsal görünüme sahip olan ilçe nüfusunun yüzde 69,7’si köylerde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir.

152 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 1,5’ini, il yüz ölçümünün yüzde 6,5’ini oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede en küçük ikinci, ilde ise en küçük ilçedir. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yüzde 48,9’unu oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 11’i, 15-64 yaş grubunda yüzde 61’i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 28’i bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Kurucayıle ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 802’nci, altılı sistemde ise 5’inci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Kurucayıle, Bartın ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından son sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise sondan ikinci sıradadır. Bu sonuca göre Kurucayıle ilçesinin, az gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

İlçe ulaşım imkânları ve lojistik açısından oldukça dezavantajlı durumdadır. Bölgenin en doğusunda Kastamonu sınırı yer almaktadır. Deniz ve doğa anlamında oldukça otantik bir niteliğe sahip olmasına ve kültürel birikimi olmasına rağmen turizm yatırımlarının azlığı ve ulaşımın zayıf olması nedeniyle sektörün gelişimi olumsuz seyir göstermektedir. Alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi üzerine Amasra’nın turizm hareketine eklenilebilecek yatırımların gerçekleştirilebileceği alanlardan biridir.

Kurucayıle denince akla gelen ilk ekonomik faaliyetlerden biri ahşap yat ve tekne imalatıdır. Bilgi ve tecrübe birikimi oldukça yüksek olan bu sektörün gelişimi de yapılacak olan altyapı yatırımları ve desteklere bağlıdır.

Son yıllarda deniz turizmi ve ahşap yat imalatının geliştirilmesi için projeler yoluyla önemli yatırımlar gerçekleşse de tersine göçü sağlaması için yetersiz kalmıştır. Balıkçılık ve orman ürünleri de potansiyel gelişme gösterebilecek ekonomik faaliyetlerdir. Tarımsal faaliyetler arasında coğrafya ile uyumlu şekilde fındık tarımı yaygınlaşabilir durumdadır. Organik tarım ise önemli bir alternatiftir.

Temel Kalkınma Stratejileri (Bartın – Kurucayıle)

- Ahşap yat imalatı için düzenli sanayi altyapısı geliştirilmelidir.
- Yat ve tekne imalatı yapan işletmelerin birlikte hareket etmelerini sağlayacak iş birliği projeleri geliştirilmeli ve kümelenme çalışmaları desteklenmelidir.
- Turizmde nitelikli ve alternatif konaklama yatırımları gerçekleştirilmelidir.
- Doğal ve yöresel ürünler konusunda ürün geliştirmeye yönelik altyapılar desteklenmeli, tanıtım, pazarlama ve markalaşma çabaları artırılmalıdır.

- Organik tarım, seracılık ve fındık tarımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Amasra-Cide arasında sahil bandı boyunca rotalar tasarlanarak ilçenin turizmde lojistik hizmet sunması sağlanmalıdır.
- Ulaşım altyapısı iyileştirilmelidir.
- Plaj tesisleri altyapı ve üstyapıları geliştirilmeli, mavi bayrak altyapısına yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

5.1.18. Bartın – Ulus

Ulus ilçesi, tarımsal potansiyeli ve komşusu olduğu Küre Dağları Milli Parkı'nın sağladığı turizm potansiyeli ile gelişmeye açık bir ilçe görünümündedir. Ulus ilçesinin 2013 yılındaki nüfusu 22.466 iken azalarak 2022 yılı TÜİK verilerine göre 21.332 olmuştur. Ulus'ta 2 belde, 68 köy ve 13 mahalle yer almaktadır.

Ulus, bölgedeki ilçeler arasında en fazla nüfusa sahip 11'inci, ilde ise en fazla nüfusa sahip 2'nci ilçedir. Bölge nüfusunun yüzde 2'si ve il nüfusunun yüzde 10,5'i Ulus'ta yaşamaktadır. Genel olarak kırsal görünüme sahiptir. İlçe nüfusunun yüzde 82,2'si köylerde yaşamakta olup oldukça yüksek bir orana sahiptir.

909 km² yüz ölçümüne sahip ilçe bölge yüz ölçümünün yüzde 9,3'ünü, il yüz ölçümünün yüzde 39'unu oluşturmaktadır. İlçe yüz ölçümü bakımından bölgede 3'üncü, ilde ise ikinci sıradadır. Kadın nüfus oranı toplam nüfusun yarısını oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre nüfus verileri incelendiğinde 0-14 yaş grubunda toplam nüfusun yüzde 10'u, 15-64 yaş grubunda yüzde 61'i ve 65+ yaş grubunda ise yüzde 29'u bulunmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2022 yılı araştırma sonuçlarına göre Ulus ilçesi ülkedeki tüm ilçeler arasında 693'üncü, altılı sistemde ise 5'inci kademe gelişmiş ilçeler arasındadır. Ulus, Bartın ilindeki ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 3'üncü sırada, bölgede bulunan 18 ilçe arasında ise 15'inci sıradadır. Bu sonuca göre Ulus ilçesinin, orta altı gelişmiş ilçe görünümüne sahip olduğu değerlendirilebilir.

Az gelişmiş olmasına rağmen Bartın merkez ve Safranbolu gibi ilçelere komşu olması dolayısıyla temel hizmetlere erişimde nispeten daha avantajlı konumdadır. Yaşlı ve bağımlı nüfus, kırsallık ve göç en önemli sosyal sorunlardır. Ulaşımdaki darboğaz yaşam kalitesini ve yatırımları kısıtlı tutarken işsizlik en temel ekonomik sorundur.

Tarım ve ormancılık en önemli ekonomik faaliyetlerdir. Seracılık, arıcılık, su ürünleri, mantarcılık ve orman ürünleri gelişme potansiyeli en yüksek tarımsal üretim alanlarıdır.

Yaşam kalitesinin artırılması için kentsel donatılar ve kültürel yatırımlara ihtiyaç vardır. Bu tür yatırımlar turizmin gelişmesine de önemli destek sağlayabilir. Küre Dağları Milli Parkı'nın yaratacağı turizm hareketinin ilçeye ekonomik faydası ancak yapılacak konaklama ve tesis yatırımları ile mümkündür. İlçe turizmde bölgenin önemli bir hizmet merkezi olabilir.

Son yıllarda alternatif turizm konaklama yatırımları önemli kazanım sağlamış ve ilçenin bu yönde marka değeri artmıştır.

Temel Kalkınma Stratejileri (Bartın – Ulus)

- Alternatif turizm yatırımları teşvik edilmelidir.

- Turizme yönelik ulaşım, altyapı, beşeri kapasite ve üretim imkânları artırılmalıdır.
- Ormancılık faaliyetleri üretim yönlü olarak tesis, mesleki eğitim ve girişimcilik geliştirme faaliyetleri ile desteklenmelidir.
- Tarımsal üretimde organik üretim ve seracılık yaygınlaştırılmalıdır.
- Tarımsal üretimi pazara indirecek altyapılar üretilmelidir.
- Safranbolu ve Amasra odağında entegre turizm politikaları geliştirilmelidir.
- Tarımsal üretimde kooperatifleşme desteklenmelidir.
- Yayla turizmine yönelik altyapı ve tesisler desteklenmelidir.
- Kara yolu ulaşım ağı geliştirilmelidir.
- Küre Dağları ve çevresinde ekoturizm, doğa turizmi ve spor turizmi faaliyetlerini yürütmeye yönelik altyapı ve tesisler ile alternatif konaklama imkânları geliştirilmelidir.
- Kırsal kesimde istihdamı arttırmak amacıyla tekstil gibi istihdamı yoğun sektörleri destekleyecek çalışmalar yürütülmelidir.

EK-2 ANKET ANALİZLERİ

5.2. Anket Analizleri

Batı Karadeniz Bölge Planı'nın (2024-2028) katılımçılık esasıyla hazırlanması amacıyla derinlemesine görüşme, toplantı, çalıştay ve ziyaretler gibi çalışmaların yanında kurum ve kuruluşlardan veri ve bilgi talepleri de olmuştur. Bunun yanında katılımçılık ilkesinin daha geniş bir perspektifte ele alınması amacıyla Ajans tarafından bir dış paydaş anketi de hazırlanmıştır.

Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacak olan "Batı Karadeniz Bölge Planı (2024-2028)" çalışmalarına yön vermesi ve bölgenin gelecek projeksiyonunun oluşturulmasına katkı sunması açısından paydaşların farklı platformlar vasıtasıyla iletmış oldukları görüş ve öneriler özel bir öneme sahiptir. Kapsayıcı bir plan oluşturulması için ankete toplumun her kesiminin katılımı önemsendiğinden hazırlanan anket bölgedeki kurum ve kuruluşlara resmi yazıyla bildirilmiştir. Ayrıca anket linkleri sosyal medya ve Ajans internet sitesinde de yayımlanarak yerel ve bölgesel aktörler, paydaşlar ve halkın erişimine uygun hale getirilmiştir.

Batı Karadeniz Bölge Planı (2024-2028) hazırlıkları kapsamında paydaş görüşlerinin alınması amacıyla hazırlanan dış paydaş anketine toplam 445 kişi katılım sağlamıştır. Ankette sorulan sorulara ilişkin analizler aşağıda yer almaktadır;

- **"Küresel ölçekte 2024-2028 yılları arasında ortaya çıkabilecek öncelikli ekonomik ve sosyal gelişmeler sizce neler olabilir?"** sorusuna en fazla verilen 5 cevap sırasıyla aşağıda belirtilmiştir;
 - Artan belirsizlikler (pandemi, savaş, uluslararası göçler vb.) (yüzde 69)
 - İklim değişikliği, gıda ve su güvenliği (yüzde 59)
 - Gelir dağılımında bozulma (adaletsizlik) (yüzde 45)
 - Yeni arayışlar (iş, temel ihtiyaçlara erişim, sağlıklı ve dengeli beslenme) (yüzde 44)
 - Teknolojinin gelişimi ve siber güvenlik (yüzde 38)
- **"Yeni bölge planı döneminde (2024-2028) Türkiye'de ortaya çıkabilecek öncelikli ekonomik ve sosyal konular neler olabilir?"** sorusuna en fazla verilen 5 cevap sırasıyla aşağıda belirtilmiştir;
 - Artan belirsizlikler (pandemi ve salgınlar, savaş vb.) (yüzde 55)
 - İklim değişikliği, gıda ve su güvenliği (yüzde 50)
 - Yeni arayışlar (iş, temel ihtiyaçlara erişim, sağlıklı ve dengeli beslenme, güvenlik vb.) (yüzde 50)
 - Gelir dağılımında bozulma (adaletsizlik) (yüzde 46)
 - Ekonomik ağırlık merkezlerinde değişim ve dengelenme arayışı (yüzde 33)
- **"Kalkınma odağında düşündüğünüzde TR81 Düzey 2 Bölgesi illerinin (Zonguldak, Karabük, Bartın) mevcutta öncelikli ve temel sorunları nelerdir?"** sorusuna, en fazla verilen 5 cevap sırasıyla aşağıda belirtilmiştir;
 - İstihdam olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle yaşanan göç (yüzde 59)
 - Bağımlı ekonomik yapı ve sektörel çeşitliliğin az olması (yüzde 49)
 - Üretime yönelik düzenli sanayi alanlarının yetersiz olması (yüzde 48)
 - Yenilik ve girişimcilik kapasitesinin düşük olması (yüzde 39)
 - Kentsel ve kırsal altyapının yetersiz olması (yüzde 36)
- **"Batı Karadeniz Bölgesi'nin (Zonguldak, Karabük, Bartın) önümüzdeki beş yılda stratejik öncelikleri sizce neler olmalıdır?"** sorusuna en fazla verilen 5 cevap sırasıyla aşağıda belirtilmiştir;
 - Bölgede katma değeri yüksek yeni ekonomik sektörlerin geliştirilmesi (yüzde 65)

- Kırsal üretimin arttırılması ve kırsal kalkınmanın sağlanması (yüzde 54)
- Filyos odaklı bölgesel kalkınmanın (sanayi, yeni sektörler, doğal gaz vb.) desteklenmesi (yüzde 51)
- Yaşam kalitesinin ve marka değerinin yükseltilmesi (yüzde 48)
- Yatırım ortamının geliştirilmesi ve yeni yatırım alanları oluşturulması (yüzde 44)
- **“Yeni bölge planı döneminde (2024-2028) Batı Karadeniz Bölgesi’nde önceliklendirilmesini istediğiniz potansiyel fırsat alanları ve temalar neler olabilir?”** sorusuna en fazla verilen 5 cevap sırasıyla aşağıda belirtilmiştir;
 - Nitelikli tarımsal üretim (iyi tarım, organik tarım, tarımsal sanayi, modern seracılık vb.)
 - Mavi büyüme (balıkçılık, deniz taşımacılığı, kıyı ekonomisi vb.)
 - Kaynak verimliliği (enerji verimliliği, geri dönüşüm, yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomi, endüstriyel simbiyoz vb.)
 - Yeşil dönüşüm (Avrupa Yeşil Mutabakatı’na ve Paris İklim Anlaşmasına uyum, temiz üretim)
 - Kentsel ve kırsal altyapı (ulaşım, erişim, iletişim, sosyal donatı vb.)
- **“Yeni plan döneminde Batı Karadeniz Kalkınma Ajansının çalışmalarını odaklanmasını istediğiniz tematik konular hangileri olmalıdır?”** sorusuna en fazla verilen 5 cevap sırasıyla aşağıdaki gibi olmuştur;
 - Kırsal kalkınma
 - Genç istihdamı
 - Turizm
 - Girişimcilik
 - Sosyal kalkınma
- Katılımcılara **“Bölgemizde mekânsal olarak sanayi gelişim odakları (alt bölgeler) nereler olabilir?”** sorusu açık uçlu olarak yöneltilmiş olup, **“alt bölge ve önerilen sanayinin adı ile odak olma nedenini”** kısaca açıklamaları istenilmiştir. Buna karşılık gelen öneriler;
 - Filyos Vadisi’nde endüstriyel üretim,
 - Eflani ilçesinde Tarıma Dayalı İhtisas OSB (hayvancılık),
 - Zonguldak ili Üzülmaz mevkiinde Maden Makinaları İmalatı İhtisas Sanayi Sitesi,
 - Çaydeğirmeni ve Bakacakadı bölgelerinde sanayi yatırımları,
 - Zonguldak şehir merkezinin dışına Zonguldak OSB ve mavi üretim (balık ve deniz ürünleri) işleme tesisleri kurulumu,
 - Çaycuma ve Bartın’a sanayi ve tarım yatırımı,
 - Çaycuma - Saltukova Beldesi çevre yolu kenarlarındaki boş alanlarda küçük - orta ölçekli sanayi sitesi ve tır parkları kurulumu,
 - Saltukova beldesinin iki yamacında bulunan Aşağı Sarmaşık köyü ve Mahalleleri ile Çömlekçi köyü, Derecikören köyü sınırları içinde yeni yerleşim yerlerinin projelendirilmesi,
 - Devrek ilçesinde tekstil sanayisi,
 - Çaycuma ilçesinde seracılık,
 - Eskipazar ilçesinde OSB,
 - Kozlu ve Kilimli ilçelerinde OSB,
 - Bartın’da Tarıma Dayalı İhtisas OSB (sera ve hayvancılık),
 - Ulus ilçesinde orman ürünleri,
 - Bölge genelinde seracılığa entegre konservecilik ve dondurulmuş gıda üretimi,

- Çaycuma ve Bartın'da sebze ve meyve kurutma tesislerinin kurulumu,
- Bartın Kirazlıköprü Barajında ve çevresinde balıkçılık ve seracılık,
- Bartın'da orta ölçekli ayakkabı ve saya sanayi sitesi,
- Bartın'da orman ürünleri işleme tesisi (defne yaprağı, ıhlamur, kestane vb.),
- Amasra'da madencilik sektörü,
- Kdz. Ereğli'de ve Bartın'da gemi yapımı,
- Ulus ilçesinde mobilya imalatı sektörü konu başlıkları altında yoğunlaşmıştır.
- Anket katılımcılarına sorulan ***“Bölgemizde mekânsal olarak turizm gelişim odakları (alt bölgeler) nereler olabilir?”*** sorusuna verilen cevaplar;
 - Bartın Küre Dağları - doğal miras ve UNESCO Biyosfer Rezerv Alanı,
 - Eskipazar - Hadrianoupolis inanç turizmi,
 - Karabük Yenice - ekolojik koridor,
 - Devrek Eğerci - ekoturizm odağı,
 - Zonguldak merkez - endüstriyel miras,
 - Zonguldak Göbü, Türkali ve Alaplı plajlarında deniz turizmi,
 - Bölge genelinde özel hastanelerde sağlık turizmi,
 - Çaycuma - Çayır köyü arası ATV motorlu araçlarla safari ve gezi turları,
 - Zonguldak geneli mağara turizmi,
 - Filyos antik kent ve çevresi- doğal, tarihi ve kültürel miras,
 - Değirmenağzı bölgesi - doğal miras,
 - Zonguldak Kandilli- jeoturizm ve doğa sporları turizmi,
 - Kadioğlu Mozaikleri Ziyaretçi Merkezi'nin tamamlanarak ziyarete açılması,
 - Kızılkum, İnkumu ve Mugada plajlarında deniz turizmi,
 - Ulus bölgesinde doğa turizmüne ve kış turizmüne yönelik tesisler,
 - Bartın Limanından şehir merkezine Bartın Irmağı üzerinde tekne turu,
 - Bartın sahil bandı deniz turizmi,
 - Arıt ve Ulus bölgelerinde yayla turizmi,
 - Amasra - kongre turizmi,
 - Bartın Güzelcehisar lav sütunları-doğal miras,
 - Amasra ilçesi-tarih ve kültür mirası,
 - Safranbolu'nun UNESCO Jeopark Ağı'na dâhil olması,
 - Karabük - Yenişehir Bölgesi'nin endüstriyel miras öğelerinin turizme kazandırılması,
 - Ulus ilçesi Tarihi Tuz Yolu güzergâhının tanıtımı ve geliştirilmesi,
 - Bölge genelinde kamping alanlarının çoğaltılması ve festivallerin düzenlenmesi,
 - Ulus ilçesi Drahna Vadisinde bungalov tarzı konaklama alanlarının artırılması,
 - Kurucaşile - deniz ve doğa turizmi (tünellerin açılmasıyla birlikte cazip hale geleceğinden altyapı çalışmalarına hız verilmesi),
 - Eflani - ekoturizm,
 - Bartın - su sporları turizmi
- ***“Bölgemizde mekânsal olarak tarımsal gelişim odakları (alt bölgeler) nereler ve ürün grupları neler olabilir?”*** sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar;
 - Bartın/Merkez- örtü altı tarım, fidecilik, seracılık, kestane, fındık, ceviz, kivi, çilek yetiştiriciliği, sanayi bitkileri, keten, kenevir, salep,
 - Bartın/Ulus - örtü altı tarım, kuşburnu, Kozcağz - ceviz üretimi, Güzelcehisar- turunçgil üretimi, Kurucaşile - örtü altı tarım ve kuşburnu,

- Safranbolu - tıbbi ve aromatik bitkiler,
- Eskipazar - tohumlu bitkiler üretimi,
- Yenice - Ihlamur Ormanı (kurutma-ıhlamur balı- ekstrasyon),
- Eflani - hububat yetiştiriciliği, yağlı tohum yetiştiriciliği ve yem bitkileri yetiştiriciliği,
- Çaycuma – örtü altı tarım faaliyetleri,
- Ereğli - Osmanlı çileği,
- Çaydeğirmeni ve çevre köyleri- ata tohumu buğday ve mısır üretimi,
- Filyos Vadisi havzası- örtü altı tarım olarak gruplandırılmıştır.
- **“Bölgemizde mekânsal olarak ‘sosyal yaşam odakları ve cazibe alanları (alt bölge)’ nereler olabilir?”** sorusuna;
 - Mugada- Güzelcehisar – kıyı turizmi, eğlence ve dinlenme,
 - Ulus ilçesi - yaylalar,
 - Bartın sahillerinin yürüme yolları ile birbirine bağlanması (bütünleşik sahiller),
 - Çakraz-Bozköy-Göçkündemirci sahili- eğlence ve dinlenme,
 - Amasra- trekking alanları,
 - Bartın- meyve bahçeleri ile agroturizm çalışmaları, toplama ve satış alanları
 - Bartın- orman dinlenme alanları,
 - Karabük Yenice- doğayla bütünleşme,
 - Zonguldak Fener Mahallesi- kentsel rekreasyon ve gastronomi merkezi,
 - Zonguldak- yürüyüş, bisiklet ve karavan parkurları,
 - Zonguldak Türkali sahil, Göbü köyü- kıyı turizmi, eğlence ve dinlenme alanları,
 - Çaycuma- Çayır köyü ve Mağarası, macera turizmi ve ekoturizm
 - Balat dağı- gezi ve yürüyüş alanları,
 - Göldağı- mesire alanları ve ekoturizm,
 - Zonguldak Merkez- lavuar bölgesinin şehrin ihtiyaç duyduğu etkinliklerin gerçekleştirilebileceği alan olarak düzenlenmesi,
 - Kozlu Iıksu -gastronomi merkezi,
 - Kozlu Iıksu ve Değirmenağzı plajları- sosyal yaşam alanları,
 - Ereğli Köseağzı Plajı, alternatif konaklama, rekreasyon, ekoturizm
 - Zonguldak Tersane Plajı, Orta Kapuz ve Kapuz Bölgesi – kıyı turizmi, eğlence, gastronomi
- Anket katılımcılarına son olarak **“bölgesel kalkınmaya ilişkin belirtmek istedikleri diğer hususlar”** sorulmuş olup, gelen cevaplar aşağıdaki gibidir:
 - Tarihimizin her yönüyle turizme katılması,
 - Deniz ve kültür turizminin desteklenmesi,
 - Zonguldak'ta öncelikle genç nüfusun göçünün önlenmesi ve emekli şehri yaftasından kurtulması adına istihdam sağlanması ve şehri marka şehir yapmak amacı ile konunun uzmanları tarafından proje geliştirilmesi,
 - İstihdamın artırılması için kırsal kalkınma ve sanayileşmeye öncelik verilmesi,
 - Kurumlar arası bilgi paylaşımının geliştirilmesi, kolektif çalışmayı sağlayacak bir mekanizma kurulması,
 - Bölgenin iklim ve toprak yapısı çerçevesinde yetiştirilebilecek tarımsal ürünler hakkında araştırma ve danışmanlıklar yapılması,
 - İlgili idareler tarafından imar planlarının nüfus yoğunluğunu ele alarak bir bütün olarak hazırlanması (parsel veya ada bazında değil bölgesel bazda tüm donatıları kapsayacak şekilde),

- Karadeniz sahil ulaşım hattının hayata geçirilmesi,
- Doğa turizmi ve ekoturizmin canlandırılması,
- Müşterek ve bölünmüş atıl tarım arazilerinin kullanımını teşvik edici alternatif çözümlerin sunulması,
- Göçü engelleyecek sanayi kuruluşları sayısının arttırılması,
- Yüksek gelir getiren tarım ürünleri üretiminin teşvik edilmesi ve tarımsal üretimi arttırmaya yönelik yakıt ve gübre desteği sağlanması,
- Demir yolunun Bartın merkeze ulaştırılması, deniz taşımacılığının yalıtımına kadar ulaşması için nehir yatağının rehabilite edilmesi (nehir yatağının derinliği denize doğru artırılarak deniz suyunun nehir yatağından merkeze kadar gelmesinin sağlanması),
- Kozcağız'da sayacılara yönelik destek verilmesi,
- Bartın'ın mevcut potansiyelinin daha büyük bir kısmını kullanması için ulaşım ağının çeşitlendirilerek güçlenmesi ve şehir tanıtımına önem verilerek marka değerinin artırılması,
- Kırsal kesimde yaşayan insan gücünün kooperatifler vasıtasıyla üretime katılması
- Kıyı kesimlerindeki restoran ve işletmelerin hizmet, fiyat ve nitelik açısından hizmet kalite standartlarının yükseltilmesi
- Beşeri sermayenin bilgi ve beceri yönünden geliştirilmesi,
- Tüm üretim alanlarında ürün geliştirme ve markalaşmanın desteklenmesi,
- Kırsal alanda yaşayan bireylerin bitkisel ve hayvansal üretimi sürdürmesi konusunda teşvik edilmesi,
- Köylerde hayvancılık, fındık üretimi, süt ve süt ürünleri üretimi gibi başlıklarda desteklerin arttırılması ve çeşitlendirilmesi
- Özellikle köy ve kırsal alanlardaki doğal alanlar ve ormanların korunması ve temiz bırakılması hususunda gerekli önlemlerin alınması,
- Bölgede potansiyel alanların tespit edilerek rüzgâr enerjisinden faydalanılması,
- Katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin Ar-Ge çalışmalarının yapılması,
- Bölgemizde imalatı yapılan her türden ürün ve mamulün yurt dışı pazarlaması için TSO'lar öncülüğünde pazar araştırmaları yapılması ve üreticilerin eşleştirilmesi. Bu kapsamda fuarlara katılım sağlanmasının desteklenmesi,
- Bölgede bulunan uluslararası öğrencilerin ihracatta köprü olarak kullanılması,
- Genç girişimlere ve kadın girişimcilere verilen desteklerin artırılması, köy yerleşimlerinde özellikle hayvancılık alanlarında girişimlerde bulunan gençlerin desteklenmesi (hibe ve sermaye),
- Kano ve yelkenli gibi su sporlarının bölgede geliştirilmesi,
- Endüstriyel balıkçılığın bölgede başlatılması,
- Bölgedeki ormanlardan çıkan ham maddenin kullanılabileceği yatırımlar yapılması,
- Plaj ve kıyı şeridi altyapı ve üstyapılarının tamamlanarak deniz turizminin geliştirilmesi.

KAYNAKÇA

5

6. KAYNAKÇA

- Alaplı Organize Sanayi Bölgesi (2023), <https://alapliosb.org.tr/> .
- Avrupa Yenilik Karnesi (2019), https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/QANDA_19_2998 .
- Balassa, B. (1965). Trade Liberalization and “Revealed” Comparative Advantage 1. The Manchester School of Economic and Social Studies 33(2), 99-123.
- Bartın Barosu (2023), <https://www.bartınbarosu.org.tr> .
- Bartın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (2023).
- Bartın İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2023).
- Bartın İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü(2023).
- Bartın İl Tarım ve Orman Müdürlüğü(2023).
- Bartın Organize Sanayi Bölgesi (2023). <https://bartinosb.org.tr/> .
- Bartın Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (2023).
- Bartın Ticaret İl Müdürlüğü (2023).
- Bartın Üniversitesi, Faaliyet Raporları (2023). <https://sgdb.bartın.edu.tr/raporlar/-faaliyet-raporu.html> .
- Bartın Üniversitesi, Proje ve Teknoloji Ofisi Genel Koordinatörlüğü (2023). <https://pto.bartın.edu.tr/> .
- Bartın Valiliği, Bartın İl Planlama Müdürlüğü (2023). Bartın İl Brifingi. <http://www.bartın.gov.tr/brifingler> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2013). TR81 Düzey 2 Bölgesi Sektör Tanımlama, Önceliklendirme ve Rekabet Analizi Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2014). TR81 Düzey 2 Bölgesinin Sektörel Yapı ve Rekabet Gücünün Girdi Çıktı Modeli İle Analizi. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2017). Kömüre Giden Demiryolu – Kelebeğin Rüyasına Yolculuk Proje Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2017). Seracılık İhtisas OSB Fonksiyonel Tasarım ve Ön Fizibilite Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2018). Bartın Mağaraları. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2018). Zonguldak Mağaraları Araştırma Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2019). Bartın İli Tarıma Dayalı Sera İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Ön Fizibilite Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2019). Batı Karadeniz Çelik Kümelenme Analizi. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2019). Batı Karadeniz Çelik Sektörü Kümelenme Analizi. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2020). Batı Karadeniz Turizm Master Planı. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2020). Karabük İli Mağaraları. <https://bakkakutuphane.org/> .

- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2020). Küre Dağları Milli Parkı ve Çevresinde Bisiklet Sporü ve Turizmi Kapsamında Mevcut Durum Değerlendirmesi ve Öneri Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2021). Küre Dağları Milli Parkı. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2021). TR81 Düzey 2 Bölgesi Endüstri Mirası Ögelerini Araştırılması. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2021). Zonguldak İli Levrek, Gökkuşuğı Alabalığı ve Deniz Alabalığı Yetiştiriciliği Ön Fizibilite Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2022). Antik Çağ'da Batı Karadeniz. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2022). Bartın'da Ayakkabı ve Savaş Sektörüne Yönelik Sanayi Sitesi Kurulumu Ön Fizibilitesi. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2022). Karadeniz'e Kıyısı Bulunan Ülkeler İle TR81 Düzey 2 Bölgesi Dış Ekonomik Coğrafya Analizi. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2022). 2022 Yılı Bartın İl Ekonomisinin Genel Durumu Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2022). 2022 Yılı Karabük İl Ekonomisinin Genel Durumu Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2022). 2022 Yılı Zonguldak İl Ekonomisinin Genel Durumu Raporu. <https://bakkakutuphane.org/> .
- Cooke, P., & Memedovic, O. (2003). Strategies for regional innovation systems: learning transfer and applications (p. 1). Vienna: United Nations Industrial Development Organization.
- Çaycuma Organize Sanayi Bölgesi (2023). <https://cayorsan.org.tr/> .
- Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü (2023). <https://yerelyonetimler.csb.gov.tr/> .
- Ekonomi Bakanlığı (2013). Küme Tanımlama ve Önceliklendirme Kılavuzu.
- European Statistics (Eurostat) (2023). <https://data.europa.eu/data/datasets/1pjnsn20b1ifwms9j8y5a?locale=en> .
- Freeman, C. (1987). Technology and Economic Performance: Lessons from Japan, Pinter Publishers.
- He, C., Wei, Y., & Xie, X. (2008). Globalization, Institutional Change, and Industrial Location: Economic Transition and Industrial Concentration in China. *Regional Studies*, 923-945.
- Maden, S.I. ve Kutgi, D. (2018). Bölgesel Yenilik Sistemlerinde Yeni Bir Yaklaşım: Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi ve Teorik Temelleri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (55), 142-156.
- Kutgi, D. & Maden, S. I. (2020). Türkiye'de Düzey 2 Bölgelerinin Yenilikçilik Performansının Ölçümü Üzerine Ampirik Bir Analiz. *Journal of Entrepreneurship and Innovation Management* 9(2), 25-48.
- Jackson, D. J. (2011). What is an Innovation Ecosystem? . https://erc-assoc.org/sites/default/files/topics/policy_studies/DJackson_Innovation%20Ecosystem_03-15-11.pdf.
- Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2019). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2017). Ankara.
- Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2022). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2022). Ankara.

Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2019). İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2017). Ankara.

Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2021). Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Hizmet Merkezleri Raporu (YER-SİS). Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Yayını. <https://kalkinmakutuphanesi.gov.tr/> .

Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2024). Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2024-2028. Ankara.

Kalkınma Bakanlığı (2014). Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023.

Kalkınma Bakanlığı (2013). İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011).

Karabük Barosu (2023). <https://www.karabukbarosu.org.tr/> .

Karabük Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (2023).

Karabük İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2023).

Karabük İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü (2023).

Karabük İl Tarım ve Orman Müdürlüğü (2023).

Karabük Orman Kooperatifleri Birliği (2022).

Karabük Organize Sanayi Bölgesi (2023). <https://karorsan.org.tr/index.html> .

Karabük Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (2023).

Karabük Teknoloji Geliştirme Bölgesi (2023). <https://karabuktgb.com.tr/> .

Karabük Ticaret İl Müdürlüğü (2023).

Karabük Üniversitesi, Faaliyet Raporları. <https://karabuk.edu.tr/faaliyet-raporu/> .

Karabük Üniversitesi, Teknoloji Transfer Ofisi. <https://tto.karabuk.edu.tr/index.aspx> .

Karabük Valiliği, Karabük İl Planlama Müdürlüğü (2023). Karabük İl Brifingi.

Kastamonu Vakıflar Bölge Müdürlüğü (2023).

Kdz. Ereğli Organize Sanayi Bölgesi (2023). <https://zeosb.org.tr/> .

Kochanowski, P. S., Bartholomew, W., & Joray, P. (1989). The shift-share methodology: Deficiencies and proposed remedies. *Journal of Regional Analysis and Policy*, 19(1100-2016-89951), 65-88.

Kramer, S. L. (1996). *Geotechnical earthquake engineering*. Pearson Education India.

Krieger-Boden, C. (2000). *Globalization, integration and regional specialization*. Kiel: Kiel Institute of World Economics.

Krugman, P. (1991). *Geography and Trade* (70). Cambridge: MIT Press.

Küresel İnovasyon Endeksi (2021). https://wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf .

Küresel Rekabetçilik Endeksi (2019). <https://www3.weforum.org/docs/WEFTheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf> .

Leontief, W. W. (1936). Quantitative Input and Output Relations in the Economic Systems of the United States. *The Review of Economics and Statistics*, 105-125.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı (2023). Örgün Eğitim Resmi İstatistikleri 2022-2023. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=508 .

Nizam, D. (2021). Yeni Nesil Kooperatifler: Topluluk Aidiyet ve Yer Temellilik (s. 24-25). Oğlak Yayıncılık.

OECD & EUROSTAT (2005). Oslo Kılavuzu: Yenilik Verilerinin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler. TÜBİTAK Yayınları.

OECD, Handbook of Innovation Policy Impact.

https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=waSoDAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=oeed+innovation+policy+handbook&ots=8-NmYWbl1_&sig=ZRR8be9ieqLgpQ7ja-XmwBLFnLk&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (E.T. 13.10.2021)

Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (2023). <https://osbuk.org/wp-content/uploads/2021/12/osblistesi.pdf> .

Özcan, B. (2011). Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. <https://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/47832.pdf> .

Paintmaps (2021). <https://paintmaps.com/tr/harita-grafikleri/217/Turkiye-harita-grafigi> . (E.T. 23.11.2021)

Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review.

Putnam, R., Leonardi, R., & Nanetti, R. (1993). Making democracy work Princeton. NJ: Princeton University Pi-ess.

S3Platform (2022). <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/> .

Sanayi Teknoloji Bakanlığı (2021). İl Sanayi Durum Raporu. <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/81-il-sanayi-durum-raporlariAnkara> .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2021). Ar-Ge Merkezleri İstatistikleri <https://sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler> .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2021). Tasarım Merkezleri İstatistikleri <https://sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler> .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2021). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri İstatistikleri <https://sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler> .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bartın Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü (2021). 2020 yılı Bartın İli Sanayi Durum Raporu.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Karabük Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü (2021). 2020 yılı Karabük İli Sanayi Durum Raporu.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Zonguldak Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü (2021). 2020 yılı Zonguldak İli Sanayi Durum Raporu.

İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (2022). Sendikalara İlişkin İstatistikler. <https://siviltoplum.gov.tr/sendikalara-iliskin-istatistikler> .

İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (2022). Derneklere İlişkin İstatistikler. <https://siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler> .

Sosyal Güvenlik Kurumu (2022). İstatistik Yıllıkları. Veri Uygulama Portalı. <https://veri.sgk.gov.tr/> .

Şener Uzcan, G., & Karayılmazlar, S. (2018). TR81 Düzey2 Bölgesi Orman Ürünleri Endüstrisi İşletmeler Tedarik Zincirinin Kümelenme Analizi İle Değerlendirilmesi. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 535-547.

Turkishtime (2021). <https://turkishtimedergi.com/arge250/> .

TÜİK İstatistik Veri Portalı. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/>.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı. 2022 Yılı Yatırım Programı. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/01/2022-Yili-Yatirim-Programi_21012022.pdf .

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf .

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). <https://onikinciplan.sbb.gov.tr/> .

Türkiye İş Kurumu (2023). İstatistikler (İstatistik Yıllıkları). <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> .

Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri (2022). <https://eicisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> .

Ömür, Ö.M. (2020). Türkiye’de Kamu Yatırım Harcamalarında Verimliliğin Bölgesel Bazda Toplam Vergi Hasılatı ile Karşılaştırmalı Analizi. Uludağ Üniversitesi Doktora Tezi.

University Ranking by Academic Performance (URAP). https://urapcenter.org/Rankings/2020-2021/World_Ranking_2020-2021 (E.T. 08.01.2022).

Vollrath, T. (1991). A Theoretical Evaluation of Alternative Trade Intensity Measures of Revealed Comparative Advantage. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 265-279.

Yıldız, Y.K. (2018). İnovasyon Endekslerine Göre Türkiye'nin Durumu ve Sağlık Sektörüne Etkileri, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.

Yiğit, S. (2018). Türkiye’nin Ulusal İnovasyon Ekosistemi, Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi.

Yurdakul, S. (2019). Mesleki ve Teknik Eğitime Bakış (Odak Analiz No. 4). EBSAM. <https://mtegm.meb.gov.tr>.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2022). <https://istatistik.yok.gov.tr>.

Zonguldak Barosu (2023). <https://www.zonguldakbarosu.org.tr/> .

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi (2023). Faaliyet Raporları. <https://strateji.beun.edu.tr/faaliyet-raporlari.html>

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Teknoloji Transfer Ofisi (2023). <https://tto.beun.edu.tr/> .

Zonguldak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (2023).

Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2022).

Zonguldak İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü (2022).

Zonguldak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü (2022).

Zonguldak Maden Mühendisleri Odası. (2022).

Zonguldak Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (2022).

Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Zonguldak Teknopark (2023). <https://zonguldakteknopark.com/> .

Zonguldak Ticaret İl Müdürlüğü (2023).

Zonguldak Valiliği. (2022). Zonguldak İl Brifingi.